

Tesi Doctoral

**La televisió local a Catalunya:
gestació, naixement i transformacions (1976 – 2005)**

Autor:

Josep Àngel Guimerà i Orts

Directora:

Maria Corominas i Piulats

Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació

Facultat de Ciències de la Comunicació

Universitat Autònoma de Barcelona

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), juliol de 2006

Continuo venint del mateix silenci, antic i ja massa llarg.
Segueixo venint de l'esforç i les blasfèmies perquè tot va mal.

I no penso renegar mai d'aquest origen,
que és la meva identitat.

**A ma mare i a mun pare,
sempre.**

I també continuo buscant les ltaques.

A Susanna.

Índex

<i>Índex de taules</i>	<i>xí</i>
<i>Índex d'imatges</i>	<i>xii</i>
<i>Agraïments</i>	<i>xiii</i>
0.- Introducció metodològica	17
0.1.- Justificació i objectius de la tesi doctoral	17
0.2.- Delimitació de l'objecte d'estudi i marc teòric	21
0.3.- Metodologia i fonts	34
0.4.- Estructura de la tesi doctoral	44
1.- Gestació i naixement de la televisió local a Catalunya (1976-1982)	51
1.1.- Gestació i naixement de Ràdio Televisió Cardedeu: cap a la TVL comunitària	51
1.1.1.- Les primeres passes cap a la televisió	52
1.1.2.- La primera emissió: entre sondeig de l'ambient i demostració de capacitat	54
1.1.3.- El disseny de l'emissora	56
1.1.4.- El llarg camí cap a les emissions periòdiques	58
1.1.5.- Un projecte sense referent directe	60
1.1.6.- El model d'RTV Cardedeu: televisió local comunitària	65
1.2.- Les emissores que no van poder ser	66
1.2.1.- La televisió comarcal privada: Anoia TV (1981)	66
1.2.2.- La televisió comarcal pública: el Baix Llobregat (1981)	67
1.3.- Experiències de televisió local: projectes, experiments i emissions puntuals	69
1.4.- La televisió privada empra l'espai local de comunicació	72

2.- Extensió i diversificació de la televisió local (1982-1986)	76
2.1.- L'eclosió de la TVL: noves emissores i diversificació	77
2.1.1.- Augment d'emissores i extensió pel territori	77
2.1.2.- Nous promotors, noves maneres d'entendre la TVL	79
2.1.2.1.- L'afecció com a <i>leit-motiv</i>	79
2.1.2.2.- L'afany de lucre: la televisió local entesa com a negoci	80
2.1.2.3.- L'ajuntament: entre la promoció i l'aixopluc	81
2.1.2.4.- La professionalització	82
2.1.2.5.- Producció aliena: entre el satèl·lit i les pel·lícules	83
2.1.3.- Els elements del model comunitari	84
2.1.3.1.- Producció pròpia en català de matriu informativa	84
2.1.3.2.- Natura jurídica: associació cultural sense ànim de lucre	86
2.1.3.3.- Renúncia a l'afany de lucre i finançament no comercial	87
2.1.3.4.- Participació ciutadana: entre l'afecció, la formació i la militància	87
2.1.3.5.- Àmbit de cobertura municipal	89
2.2.- Entre les expectatives de regulació i la tolerància política	90
2.2.1.- Promotors amb expectatives: entre el Tribunal Constitucional i el PSOE	90
2.2.2.- L'avantsala de la tolerància: les Clausures de 1983	91
2.2.3.- La reclamació del reconeixement legal i la política de tolerància (1983)	93
2.3.- La consolidació del model comunitari: entre la tàctica i l'estratègia	97
2.3.1.- La primera trobada de televisions locals de Catalunya (1984)	98
2.3.2.- El naixement de la Federació (1985)	101
2.3.3.- El paraigua comunitari: La Federació com a instrument	103
2.4.- La televisió local possible	104
2.4.1.- Un fenomen eclèctic i canviant en "fase experimental"	104
2.4.2.- Un context d'ebullició: prop de cent iniciatives	106

3.- Creixement, reordenació i redefinició de la televisió local (1987-1995)	109
3.1.- Un fenomen creixent amb problemes de consolidació	109
3.2.- Les causes de la reordenació	116
3.2.1.- Els naixements: operadors nous i experiències històriques	117
3.2.2.- Les desaparicions: crisi de voluntariat, manca de recursos i clausures	119
3.2.3.- La continuïtat: fundadors, professionals, publicitat i ajuntaments ...	121
3.3.- Tres tendències per la consolidació de les emissores	123
3.3.1.- La professionalització: els contractats com a base de l'emissora	123
3.3.2.- La municipalització: l'Ajuntament com a suport bàsic de la televisió	126
3.3.3.- La comercialització: la publicitat com a eina de supervivència	127
3.3.4.- Continuïtat i transformacions en els continguts	130
3.4.- Les expectatives de regulació: un element transformador clau	131
3.4.1.- Creixement i expectatives de reconeixement legal	132
3.4.2.- Estancament i indiferència governamental	133
3.5.- Dos models de televisió local a Catalunya	137
3.5.1.- El model municipalista de servei públic professional	137
3.5.2.- El model professionalista de país	141
3.5.3.- La televisió comunitària: de model hegemònic a proposta obsoleta	146
3.6.- La llei de televisions locals	148
3.6.1.- La televisió local: un mitjà de comunicació hertzià	148
3.6.2.- El marc legal i els models de televisió local catalana	150

4. – Transformació en profunditat i consolidació creixent (1996-1999)	152
4.1.- Increment d'emissores i reordenació: el protagonisme municipal	152
4.1.1.- Canvis en les televisions: renovació i creixement	152
4.1.2.- La titularitat: eclosió de municipals i canvis a les privades	156
4.1.3.- La distribució geogràfica: municipis més petits i més concentració	160
4.1.4.- Catalunya a l'Estat: líder en oferta i en titularitat municipal	162
4.2.- Els agents de canvi: ajuntaments i promotors privats en transformació	164
4.2.1.- El protagonisme públic: noves emissores i 'municipalització' de TVL	164
4.2.2.- La iniciativa privada: desaparicions i canvis de plantejament	165
4.2.3.- Les claus de la consolidació: els elements identificats els darrers vuitanta	167
4.3.- L'aposta professional creixent	168
4.4.- Canvis en les emissions i continguts locals com a eix vertebrador	171
4.5.- Les claus jurídica i política: la llei 41/1995 i la implicació de la Generalitat ..	175
4.5.1.- L'intent de desplegament normatiu de la llei 41/1995 a Catalunya	175
4.5.2.- Voluntat d'aplicar la llei 41/1995 i negociacions per liberalitzar la TVL	179
4.5.3.- El cable: una opció minoritària i de difícil creixement	182
4.5.4.- El concurs que no es va poder resoldre: indicis dels canvis a la TVL	183
4.6. - Les estructures de suport a les TVL: afiançar la consolidació	184
4.6.1.- De la Fundació al Consorci: el primer intent de prestació de serveis	185
4.6.2.- El Circuit de Televisions Locals de Catalunya (CTVL)	186
4.6.3.- Entitats públiques, administracions i lògica política	187
4.6.4.- Canal Local Català: l'aposta privada	188
4.6.5.- Els possibles referents espanyols: Local Media i TV Castilla y León	189
4.7.- Reformulació de models i noves propostes: a la cerca de la viabilitat	190
4.7.1.- Pluralitat de models en un context de canvi	190
4.7.2.- Pragmatisme i racionalitat econòmica	193

5.- <i>Nous actors i digitalització (2000-2005)</i>	195
5.1.- <i>Un nou canvi en l'estructura: un fenomen en transformació permanent</i>	195
5.1.1.- Augment d'iniciatives amb protagonisme privat	195
5.1.2.- Canvis en la distribució territorial: Barcelona reforça el protagonisme	200
5.1.3.- El context espanyol: desenvolupament paral·lel amb diferències	204
5.2.- <i>La iniciativa privada: agent en canvi i actor transformador</i>	206
5.2.1.- Diversificació dels promotors privats	206
5.2.2.- L'adquisició de televisions en funcionament	209
5.2.3.- Concentració de la propietat i integració multimèdia	212
5.3.- <i>Continuïtat municipal: noves TVL i canvis en les TVL en funcionament</i>	214
5.4.- <i>Un entorn jurídic i polític en canvi</i>	217
5.4.1.- Catalunya: a la cerca d'una major seguretat jurídica	217
5.4.2.- La implantació de la TDT: les primeres passes del govern central	222
5.5.- <i>Distribució de continguts i cadenes de televisions: actors centrals</i>	226
5.5.1.- Entitats públiques: augment d'associats i d'oferta de continguts	226
5.5.2.- La reedició del projecte privat: Canal Català TV	229
5.5.3.- Les cadenes estatals, una presència minoritària	231
5.6.- <i>Un sector eclèctic: diversitat, heterogeneïtat i complexitat ad infinitum</i>	232
5.6.1.- Diversitat d'operadors: un sector amb disparitats creixents	232
5.6.2.- La professionalització continua i el voluntarisme permanent	234
5.6.3.- Ampliació d'àmbit de cobertura i nous conceptes de <i>televisió local</i>	236
5.6.4.- El continguts: el sexenni de les transformacions (2000-2005)	240
5.7.- <i>El canvi inevitable: la implantació de la TDT local a Catalunya</i>	248
5.7.1.- La plena regulació del sector i l'apagada analògica	248
5.7.2.- La reordenació del sector: el mapa de la TDT local i el concurs	252
5.7.3.- Televisió Digital Terrestre i model d'emissora local	259

6.- Conclusions	262
6.1.- <i>Gestació, naixement i primera evolució: la televisió local possible</i>	263
6.2.- <i>Elements de consolidació i línies de transformació</i>	267
6.3.- <i>Creixement continu i renovació constant</i>	270
6.4.- <i>El paper central de les polítiques públiques</i>	273
6.5.- <i>Les administracions públiques locals: un punt de referència imprescindible</i>	277
6.6.- <i>Programació, llengua i referent local: els canvis arriben a la graella</i>	280
6.7.- <i>TDT: cap a la refundació de la televisió local catalana</i>	283
6.8.- <i>Televisió local i espais de comunicació</i>	285
6.9.- <i>Concepte de televisió local i model d'emissora: ideals en permanent revisió</i>	288
7.- Fonts	294
7.1.- <i>Fonts documentals i en línia</i>	294
7.2.- <i>Fonts personals</i>	313

Annexos

Annex 1. <i>Documentació administrativa i del sector</i>	i
Annex 2. <i>Còpia de l'enregistrament d'entrevistes personals (format WAV)</i>	xxx

Índex de taules

Taula 1.-	Inici d'emissions periòdiques i distribució territorial a Catalunya (1982-1986)	78
Taula 2.-	Distribució d'emissores entre trams de població del municipi (1992)	111
Taula 3.-	Distribució d'emissores per habitants i densitat de població comarcals (1992) ..	112
Taula 4.-	Iniciatives de televisió local i distribució geogràfica a l'Estat espanyol (1994)	116
Taula 5.-	Emissores, titularitat i distribució per trams de població (1997)	153
Taula 6.-	Iniciatives de televisió local i regularitat de les emissions (1999)	155
Taula 7.-	Iniciatives de TVL a Catalunya segons la Generalitat de Catalunya (1997-1999)	157
Taula 8.-	Distribució territorial de les emissores (1997)	158
Taula 9.-	Titularitat de les iniciatives i trams de població (1998-1999)	160
Taula 10.-	Distribució de les iniciatives de TVL per comarques i demarcacions (1999)	161
Taula 11.-	Iniciatives de televisió local a l'Estat espanyol segons l'AIMC (1996-1999)	163
Taula 12.-	Audiència de les TVL a l'Estat espanyol (1998-1999) (en percentatge)	164
Taula 13.-	Periodicitat de les emissions i repetició de continguts de les TVL (1997)	172
Taula 14.-	Hores de programació nova i emeses setmanalment per les TVL (1997)	173
Taula 15.-	Periodicitat de les TVL amb emissions regulars (1999)	173
Taula 16.-	Tipus de continguts de les TVL amb emissions regulars (1999)	174
Taula 17.-	Iniciatives de televisió local segons la Generalitat de Catalunya (2000-2005) ...	197
Taula 18.-	Distribució de les TVL a Catalunya per àmbits territorials (1999-2004)	198
Taula 19.-	Titularitat de les iniciatives de TVL a Catalunya (1999-2004)	199
Taula 20.-	Distribució de les TVL per comarques i demarcacions (1999-2004)	200
Taula 21.-	Relació entre municipis, població i TVL a Catalunya (1999-2002)	201
Taula 22.-	Relació entre municipis, població i TVL a Catalunya (2004)	201
Taula 23.-	Titularitat de les iniciatives i trams de població (2000-2002)	202
Taula 24.-	Trams de població dels municipis on estan instal·lades les TVL (2002-2004) ...	203
Taula 25.-	Iniciatives de televisió local a l'Estat espanyol (1999-2002)	205
Taula 26.-	Audiència de les televisions locals a Catalunya i Espanya (2000-2005)	206
Taula 27.-	Concentració multimèdia i horitzontal a la TVL a Catalunya (2005)	213
Taula 28.-	10 televisions locals amb major audiència a Catalunya (2003-2005)	240
Taula 29.-	Demarcacions de TDT i emissores de TVL a Catalunya (2004-2005)	253
Taula 30.-	Emissores de televisió local a Catalunya (1982-2004)	271
Taula 31.-	Naixement i desaparició de televisions locals a Catalunya (1982-2004)	272

Índex d'imatges

Imatge 1.- Demarcacions de TDT i repartiment de programes per titularitat (2004)	255
Imatge 2.- Programes privats disponibles de TDT local i sol·licituds presentades (2006) ..	256
Imatge 3.- Costos de transmissió de TDT per demarcació segons Abertis (2005)	258

Agraïments

A les 17 persones que m'han deixat entrevistar-les per poder fer aquesta tesi i que m'han obert les portes de casa seva i les seves televisions per buscar i remenar tot el que trobava. A totes els vull agrair la seva paciència i plena disponibilitat.

A molts també els vull agrair que el seu testimoni em mostrés que a Catalunya hi va haver un temps en què bones persones amb molts projectes, més il·lusions i força de voluntat van creure que tot estava per fer i que tot era possible; que hi havia altres maneres de fer televisió; altres maneres de fer cultura; altres maneres de fer país. I a més, sense esperar res a canvi...

A la professora Maria Corominas li vull agrair tot el mestratge que, des de ja fa deu anys, està fent amb mi. La importància de la precisió, la claredat, l'ordre i el mètode els he après d'ella i això comporta una aportació difícil d'avaluar per la seva gran significació. Per mi és un puntal acadèmic i investigador que em fa sentir més segur en totes les passes que dono, no solament en aquesta tesi sinó en qualsevol treball que afronto. Indiscutiblement, aquesta tesi no hauria estat possible sense ella.

A la professora Corominas li dec totes aquestes coses i moltes més. Però per a mi també ha estat, és i serà una cosa tant o més important: un referent moral i ètic de primer ordre. Gràcies per ensenyar-me a mirar les fites, professora.

"These are better days, Baby / There's a day it's shining through. / These are better days, Baby / These are better days it's true / These are better days with a girl like you".

(Bruce Springsteen)

A Susanna. No vull ni pensar que hauria estat això (i tot la meua vida des de l'any 2000) sense tu al meu costat...Gràcies de nou, shita!!!!

A ma mare. Crec que hi ha poques persones que entenguin tan plenament com tu què suposa per a mi aquesta tesi doctoral. Aquestes coses solament les pot entendre una dona com tu i jo tinc la sort que sigues ma mare. Mare, gràcies per tantes, tantes, tantes i tantes coses que has fet per mi tots aquests (trenta) anys. La primera, continuar dreta...

"There's a natural mystic blowing thru the air / if you listen carefully now you will hear".

(Bob Marley)

A mun pare. L'herència que m'has deixat és incommensurable, però per a aquesta tesi he pogut tenir ben presents la teua passió per la perfecció, el teu sentit de la responsabilitat, la teua honradesa i la teua bonhomia. M'has acompanyat en cada moment que he escrit aquestes pàgines i el teu record m'ha empès en moments de debilitat. Si algú sabés les vegades que recordar-te ha evitat que acabés tirant pel dret!!! No em cansaré mai d'agrair-t'ho.

A ma germana i mun cunyat, les dues persones que més m'han animat des de la distància en tot aquest procés que ha estat la tesi. Ara prometo fer-me més present i compartir les bones estones que ara han de venir. Per cert, on ho celebrarem? Ho deixem per Euskadi? Berasategui o Arzak? Perquè Arguiñano no, no?

A mun fillol. Per moltes coses, però sobretot per la paciència. Tenir un padrí que no veus gairebé mai i que està més pendent de la tesi que de tu no ha de ser gens fàcil, sobretot quan m'estimes com tu ho fas. Però ho has portat amb una dignitat impressionant. *Pequè?* Espero poder-t'ho explicar ben prompte...

A la tia Manuela, l'única representant viva de la generació de la meua família que va viure la Guerra Civil. És un pont entre els meus orígens i la meua vida quotidiana, la veu de la memòria històrica de casa nostra i una incansable narradora que em fa presents els fets que han marcat totes les generacions de la meua família des de principis del segle XX. A més, m'estima amb bogeria i és, segurament, una de les meues *fans* més incondicionals. En aquests mesos, la seva conversa m'ha fet prendre consciència de la importància d'aquesta tesi des d'una perspectiva que mai hauria pogut tenir sense ella. Et prometo que ara farem allò que tu i jo tenim entre mans des de fa tant de temps...

A Maria Corominas, l'amiga. Poques vegades es pot tenir la sort que la teua mestra sigui, a més, una bona amiga...Gràcies per com m'has acompanyat en aquest trajecte i amb la paciència que també has hagut de tenir com a amiga, especialment amb el meu valencianisme militant. Què faig primer, la novel·la de suspens o el manual de psicologia? Gràciesⁿ !!!!!

Al Club de la Galleta. A la seva seu social, ara desapareguda, vaig passar unes estones balsàmiques en el llarg agost de 2005, quan tot eren dades, models, referents i contradiccions que calia encaixar i no es deixaven dominar. Gràcies per les Pim's de taronja i el cafè acabat de fer....

Com a totes les institucions, al darrera hi ha persones que les fan rutil·lar. La *presidenta*, Maribel Fernández, és un exemple de capacitat de treball i de lluita permanent, a més d'un estímul intel·lectual de primer ordre. I que consti que no em sap greu reconèixer-ho... ;-)

Por cierto, ya habran acabado las obras en la gasolinera? O las protestas de la Vall d'Hebron lo habran impedido???

Ximo Blasco, el *secretari*, és una persona que va amb un lliri a la mà i que dóna ànims a tort i a dret, sense descans i sempre disposat a donar-te un cop de mà.. A més, com que és valencià, hi ha hagut moltes vegades que parlar amb ell m'ha fet sentir-me a casa. Sincerament, treure'm

de sobre el tràmit d'escanejar els annexos i crear els PDF va ser un gran alleujament per mi...Ale, nene, gràcies per tot!

A un *fenomen* de la natura que es diu Teresa Ferré, membre destacat del club. Hi ha poques persones a la vida amb qui puguis riure fins partir-te el pit, reflexionar sobre el sentit de tot plegat, intercanviar receptes de cuina i discutir sobre metodologia. Una d'aquestes poques persones és la Teresa. Continuo pensant que la proposta de Lakatos és més raonable que la visió de Feyerabend i que el gall d'indi no anava tant desencaminat...Malgrat aquestes petites desavinences, gràcies per formar part de tot aquest procés i de tots els altres en els quals m'estàs acompanyant. Ah! Tens alguna recepta per foter-mos el gall d'indi? Visca l'Escola de Bratwurst!

A Marta Civil li he d'agrair tantes coses que difícilment cabrien en un paràgraf. Ja em va fer sentir com a casa el 1999, em va afillar com solament ho sap fer ella, ens vam animar en la tesina el 2002 (ja fa quatre anys!) i ara m'ha animat en moments delicats de la tesi i ha desviat molts *atacs* directes a la meva línia de flotació en forma de *torpedes incomites*. Una amiga com ella és difícil de trobar a certes edats, però la fortuna ha fet que formi part de la meva vida i que em deixi formar part de la seva. Gràcies, Civil!!!

Formar part d'un equip com el de l'InCom / CEO de la Universitat Autònoma de Barcelona permet comptar amb l'ajut desinteressat de grans professionals i millors persones que et donen un cop de mà en les qüestions més curioses. A Berta Cerezueta li vull agrair tots els dubtes documentals que m'ha resolt i que m'han tret de més d'un embolic. A Fede Tort la caràtula del CD de les entrevistes que em va fer entre trucada i trucada al consolat. A tots, el calor humà que he sentit les (poques) vegades que he anat a la seu el darrer any i el respecte escrupolós cap a la meva feina i la meva absència.

A Miquel de Moragas. Primer, per ser corresponsable amb Maria Corominas d'haver-me despertat el *cuquet* de les televisions locals, un ja llunyà però molt present 1999. Després, per donar-me l'oportunitat de guanyar-me la vida com a investigador a l'InCom. Finalment, per ensenyar-me a desdramatitzar les situacions, encara que algú vulgui que deixis d'observar.

Al Fotedor i a Laia, que tot i estar al costat de casa m'han tingut com si fos a la Lluna. A vore si ara hi ha manera de veure'ns més i que jo li posi cara a Roger, que ja va sent hora...

A Vane, Ruben, Laura, Andrés, Maite i tots els amics de Vinaròs que han patit els danys col·laterals d'aquesta tesi. Titooooooooooooooooooooos, que això ja està!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! Ara prometo baixar més sovint al nostre trocet de cel...

A Lluís Llach, Raimon, Bob Marley and the Wailers, Lighthouse Family, Dido, Bruce Springsteen, U2, Los Fabulosos Cadillacs, Carlos Nuñez, Simon & Garfunkel i molts altres que m'han acompanyat aquests anys de feina. A la seva manera també han fet possible aquesta tesi...

0.- Introducció metodològica

0.1.- Justificació i objectius de la tesi doctoral

La tardor de 2005, les televisions locals (TVL) de Catalunya van iniciar el camí cap a la plena regulació, una fita al cap de més de 20 anys del seu naixement i d'una situació legal incerta derivada de la manca d'una llei completament desenvolupada. La regulació arriba amb la introducció de la televisió digital terrestre (TDT), un nou sistema de transmissió que comporta una modificació substancial de la fesomia del sector a mitjans dels dos mil.

La TVL que afronta aquesta *regulació transformadora* és fruit d'un procés històric que arrenca a la segona meitat dels setanta amb la gestació. A inicis dels vuitanta neix la primera emissora, Radiotelevisió Cardedeu (RTVC), que el 1982 enceta les emissions periòdiques. A partir d'aleshores es produeix una eclosió d'iniciatives i es posa en marxa una evolució marcada per un canvi continuat en un context d'inseguretat jurídica que arriba fins el 2005 (Prado i Moragas, 1991 i 2002; OCL, 2005).

Els dos mil, després de més de vint anys de canvis, adaptacions, limitacions i renúncies, ha esdevingut un dels mitjans més complexos i heterogenis dels que configuren el sistema comunicatiu de Catalunya. Hi són presents grups multimèdia espanyols i catalans; empreses de tota mida i abast; ajuntaments; particulars, associacions culturals i colles d'amics. Hi ha operadors que emeten cada dia; d'altres, diversos cops per setmana i encara uns altres que ho fan esporàdicament (Prado i Moragas, 2002; OCL, 2005).

L'interès per elaborar una tesi doctoral sobre l'estructura i les polítiques de comunicació relatives a la televisió local es deriva d'una sèrie de constatacions obtingudes amb l'activitat investigadora individual i en equip de l'autor¹, ja que vam poder observar que la realitat estudiada era el resultat d'un procés llarg i molt complex (OCL, 2000, 2003 i 2005; Prado i Moragas, 2002).

---

¹ Des de 1999, l'autor és investigador de l'Institut de la Comunicació (InCom) de la Universitat Autònoma de Barcelona. En aquest centre ha exercit de secretari tècnic i coordinador de l'Observatori de la Comunicació Local, forma part del Grup Consolidat de Recerca de la Generalitat de Catalunya "Grup d'Estudis Internacionals de Televisió" i va ser membre de l'equip que va elaborar la recerca de l'estudi de Prado i Moragas (2002) *Les televisions locals a Catalunya. De les experiències comunitàries a les estratègies de proximitat*. A banda, des de l'any 2001, l'autor també participa en l'equip de recerca sobre "La comunicació local en el entorn digital en Espanya. Transformaciones del sistema audiovisual local", finançat dins del Plan Nacional de I+D+I del Govern espanyol, i dirigit per Maria Corominas.

En la investigació individual, el Treball de Recerca del Doctorat (TRD) *Elements teòrics i metodològics per a una anàlisi de l'estructura i les polítiques de comunicació local a Catalunya (1978-2001)* (Guimerà, 2002) ens va permetre veure que la TVL comptava amb una riquesa notable (quantitativament i qualitativa) d'aportacions acadèmiques, sobretot els anys vuitanta i primers noranta. Com no podia ser d'altra manera, un fenomen tan particular va cridar l'atenció dels investigadors catalans des de bon principi. Si el 1976 ja es dona una experiència i el 1982 neix RTVC, el 1983 Moragas, Prado i Mateo ja publicaven el primer treball que recollia la seva experiència.

Tot i que amb alts i baixos i des de perspectives diferents, aquest interès s'ha mantingut i presenta una notable revifada a partir dels anys dos mil. De fet, es pot considerar que existeix una línia de recerca específica sobre televisió local que ha acabat constituint un corpus científic remarcable. Aquesta línia s'ha vist recolzada en determinats moments per estudis fets des d'enfocaments més amples, com ara la televisió o el conjunt del sistema comunicatiu del Principat (Corominas, 1997; Guimerà, 2002). Les diferents aproximacions permetien conèixer l'estat de l'objecte en moments donats (en alguns casos amb molta profunditat) i observar com, efectivament, el sector havia anat canviant des del seu naixement fins als primers dos mil.

Però en el TRD també vam comprovar que no hi havia cap obra que intentés descriure i explicar els canvis al llarg dels anys (Prado i Moragas, 2002). A més, ens vam adonar que la suma de les aportacions disponibles tampoc no permetia veure l'evolució, de manera que podíem constatar que l'objecte d'estudi havia canviat però no perquè ni com. Les raons es troben a la natura de la recerca catalana sobre TVL.

En primer lloc destaca el seu marcat perfil administrat. Les dues principals recerques fetes fins a 2005 (Prado i Moragas, 1991 i 2002) estaven finançades per administracions públiques² en dos moments que sembla que s'han de produir canvis en la situació jurídica de la TVL. Així mateix, la recuperació de la recerca a partir dels anys 2000 arriba, fonamentalment, de part de l'Observatori de la Comunicació Local, un organisme de l'Institut de la Comunicació (InCom) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) patrocinat per la Diputació de Barcelona. En aquest sentit, destaca l'absència de treballs de recerca de doctorat o tesis doctorals sobre aquest objecte, fet que encara marca més el perfil administrat (Guimerà, 2002).

Aquesta natura explica dues característiques més de la recerca. D'una banda, els buits en el temps. Tret dels primers anys, solament s'ha investigat sobre TVL (i per

extensió, sobre comunicació local), quan alguna administració pública ho ha finançat. Això va fer que tingués molta força als anys vuitanta, fins al punt que els seus resultats es van notar fins al primer terç dels noranta (Corominas, 1997)³. Però la segona meitat de la dècada cau i solament es troben obres que les contempen de forma tangencial com a part d'un objecte d'estudi més ampli. No és fins als darrers noranta i primers dos mil que els estudis específics sobre TVL han tornat a fer aportacions (Guimerà, 2002).

D'altra banda, també ha fet que tinguin un caràcter funcionalista, molt centrat en descriure el sector (Guimerà, 2002). Així, aporten força dades sobre el moment estudiat, però no consideren l'evolució del fenomen ni perquè s'ha arribat a una situació determinada. Solament algunes de les aproximacions de finals dels vuitanta proporcionen alguns elements interpretatius del naixement de les TVL, però pocs de l'evolució al llarg de la segona meitat de la dècada que elles mateixes ja expliciten (Moragas i Corominas, 1988; Moragas, 1988a; Corominas i Llinés, 1992).

Finalment, la recerca sobre TVL també presenta canvis en les perspectives teòriques emprades per apropar-s'hi, habitualment derivades dels diferents interessos i preocupacions dels investigadors i de les institucions finançadores⁴. Així, l'objecte d'estudi no sempre coincideix: en alguns casos els estudis es fixen en les pràctiques comunicatives de part de les experiències mentre que en d'altres es centren en les TVL que difonen continguts locals o en el conjunt de les iniciatives.

Les limitacions esmentades generen, al seu torn, carències i ambivalències en el coneixement de l'objecte. En primer lloc, no es compta amb aportacions sobre qüestions importants. Per exemple, mai s'ha estudiat l'escissió del moviment associatiu el 1992, provocat en part per les diferents concepcions sobre la TVL dins de la llavors única Federació Pro Legalització de les Televisions Locals (FPLTVLC). Tampoc no s'ha estudiat el sector a mitjans dels noranta i si l'aprovació de la llei 41/1995, tot i no haver-se'n fet el desplegament preceptiu, hi va influir d'alguna manera. Al seu torn, aquests buits dificulten conèixer processos i explicar les tendències que hagin pogut viure les TVL.

---

² La recerca que dona lloc al llibre de 1991 es va fer entre 1987 i 1988 amb el finançament de la Direcció General de Mitjans de Comunicació Social del Govern central i l'estudi de 2002 surt d'un encàrrec del Consell de l'Audiovisual de Catalunya de 1999.

³ Tot i que Corominas es refereix a la comunicació local en general, l'afirmació i l'argumentació són vàlides per al cas concret que ens ocupa. De fet, dues de les aportacions aparegudes els primers noranta són referides a la televisió local (Corominas i Llinés, 1992; Costa, Pérez i Martínez, 1992).

⁴ Sobre les perspectives teòriques des de les quals s'estudia la televisió local, vegeu el proper apartat d'aquest mateix capítol, titulat "Delimitació de l'objecte d'estudi i marc teòric".

En segon lloc, els canvis en les perspectives teòriques i, per tant, en els centres d'interès concrets han fet que es generés una mena d'*efecte zoom* sobre allò més nou en cada moment o, en el seu cas, aquell element concret que busca una determinada mirada. Això ha provocat una situació ambivalent: una part de les experiències apareixen ben perfilades i les coneixem amb certa profunditat; però la resta queda borrosa o en funció de l'element considerat central. Aquest efecte no altera la validesa dels resultats ni el valor del coneixement obtingut, però fa que la visió del conjunt sigui parcial.

És amb la intenció de fer l'anàlisi de l'evolució de la TVL des de la seva gestació fins a l'any 2005 que ens plantejem dur a terme aquesta tesi. La sèrie de preguntes sense resposta era força llarga al principi d'elaborar aquesta tesi.

Quins factors són els que intervenen en aquesta evolució? Quins són els actors que els introdueixen o funcionen com a vectors de canvi? Són factors i agents del propi sector que neix als vuitanta o són actors externs que es van incorporant al fenomen al llarg dels anys? Eventualment, quin paper tenen els externs i els interns; i per què es comporten d'una determinada manera? Com s'ho fan per introduir canvis orientats a la consolidació de les emissores en un sector al·legal i, almenys en una part del període, perseguit per l'administració central? En resum: com es passa d'una realitat entesa com un fenomen sociocultural sense afany de lucre a un sector fortament mercantilitzat i amb un perfil cada cop més industrial?

No tenim per objectiu escriure la història de la TVL a Catalunya ni tampoc omplir eventuais buits amb una recerca original sobre els aspectes menys tractats de l'objecte. Volem explicar com es gesta i neix la TVL al Principat i com evoluciona fins a convertir-se en el sector que afronta el ple reconeixement jurídic a través de la TDT. Per concretar aquest objectiu, certament genèric, en proposem una sèrie de sis objectius particulars.

- I. Identificar i analitzar els elements que intervenen en la gestació de la televisió local catalana i els seus efectes en el naixement del fenomen els primers vuitanta.
- II. Descriure i explicar els canvis que pateix l'estructura de la televisió local des del seu naixement fins els anys dos mil. És a dir, identificar quins són els vectors de canvi i, també, quins actors els introdueixen, per tal de conèixer les raons dels canvis i la lògica a la qual responen.

- III. Detectar les relacions entre la dimensió estructural i la de les polítiques de comunicació, quines influències es donen i en quin sentit.
- IV. Estudiar el concepte, o conceptes, de televisió local, tant en la gestació i el naixement com en l'evolució. En aquesta línia, es posa un èmfasi especial a identificar el rol dels diversos actors (el propi sector, les polítiques públiques, la recerca acadèmica) en l'articulació d'aquesta noció.
- V. Analitzar els models d'emissora local existents, des de la gestació de la TVL fins a 2005 i, com en el cas del concepte, qui els proposa. En particular, caracteritzar:
  - El model de referència en cada moment, tant en termes positius com negatius;
  - Els models o les iniciatives que queden, eventualment, en segon terme;
  - Els conflictes entre models per l'hegemonia dins del sector.
- VI. Establir les eventuais relacions entre els canvis en la concepció de la TVL i els models d'emissora i transformacions de l'estructura: nombre i natura d'iniciatives, distribució geogràfica, relació entre les diferents emissores, actors que hi operen, etc. Es tracta de distingir estadis evolutius del fenomen fins a 2005, per tal de comparar les diverses situacions i poder apuntar els canvis i les continuïtats.

Encara que el nostre centre d'interès és Catalunya, també tractem l'Estat espanyol i la Unió Europea (UE), els dos referents més immediats, per poder considerar eventuais influències mútues.

0.2.- Delimitació de l'objecte d'estudi i marc teòric⁵

Aquesta tesi s'integra en el marc teòric de la recerca sobre estructura i polítiques de la comunicació a Catalunya, una de les tradicions investigadores més importants del Principat (Corominas, 1997; Jones, 1998).

---

⁵ L'elaboració d'aquest marc teòric es basa en el nostre Treball de Recerca del Doctorat *Elements teòrics i metodològics per a una anàlisi de l'estructura i les polítiques de comunicació local a Catalunya (1978-2001)*, defensat el 2002.

La recerca sobre estructura i polítiques de la comunicació a Catalunya

Tal com apunta Maria Corominas (1997: 99), aquesta línia de recerca destaca per dues raons. D'una banda, per l'elevada quantitat tant d'autors que hi han treballat com d'aportacions que han fet al coneixement del sistema i les polítiques de comunicació al Principat. D'altra banda, per l'adopció d'un *punt de vista original* que ha contribuït a la significació qualitativa d'aquesta recerca.

La novetat de la mirada ve donada pel propi objecte d'estudi. Investigar sobre les polítiques i l'estructura de la comunicació a Catalunya exigeix un aproximació particular, ja que l'estadi polític del Principat amb la Constitució espanyola de 1978 es queda a mig camí de l'estat i la regió, els dos àmbits tradicionals d'estudi d'aquesta recerca (Corominas, 1997: 100). A més, Catalunya també compta amb "una riquesa notable de manifestacions comunicatives –entre les quals la comunicació local té un paper destacat- i de característiques definitòries que són, alhora, específiques i *comparables* a d'altres situacions (el paper de la llengua, l'evolució del sistema i les polítiques al mateix temps que es transforma el sistema d'organització política de l'Estat de la dictadura a la democràcia i es passa d'un model altament centralitzat a un cert grau de federalització o, almenys, de descentralització)" (Corominas, 1997: 100).

L'adopció d'aquesta perspectiva i el seu desenvolupament ha dut a l'aparició d'una línia de recerca que alguns autors anomenen *aproximació catalana a la comunicació* (Corominas, 1997: 120) i altres *Escola Catalana de Comunicació* (Jones, 1998: 36-37). En el seu naixement es troba sobretot la figura del professor i investigador Josep Gifreu (Corominas, 1997: 110-111). Dins d'aquesta línia també hi destaquen altres autors com Miquel de Moragas o Joan Corbella (Jones, 1998: 37), o la pròpia Maria Corominas.

El resultat és una recerca que es centra en Catalunya i s'hi aproxima des d'una perspectiva nacional catalana (Corominas, 1997: 110 i 111). El seu principal fruit són els estudis sobre els espais de comunicació (Corominas, 1997: 120-122; i Jones, 1998: 36 i 37), que han tingut Gifreu i Moragas com a autors principals.

Com apunta Corominas, els dos autors desenvolupen concepcions d'espai de comunicació molt diferents. Gifreu el considera un concepte per "designar complexament una sèrie de dimensions o variables dels fenòmens de comunicació social, dimensions que comprenen no solament el caràcter territorial, ni tan sols el polític, ni el cultural o lingüístic, sinó tots alhora" (1991a: 240 i Corominas, 1997: 121). A partir d'aquí, l'autor desenvolupa la noció d'Espai Català de Comunicació com "el projecte d'aconseguir articular, a través de diversos mecanismes i actuacions de caire

polític, econòmic i cultural una capacitat efectiva de control sobre l'estructuració i el funcionament del sistema general de la comunicació social present en el domini lingüístic català" (1991a: 28).

En canvi, Miquel de Moragas mai arribà a explicitar la seva noció d'espais de comunicació (o àmbits de recepció⁶), encara que els caracteritzarà com a extremadament complexos: "acull la coordinada geogràfica però no s'hi limita", ja que les innovacions tecnològiques "permeten la creació d'àmbits que no exigeixen la contigüitat espacial o temporal per la recepció", a més de fer possible "una estricta selecció social de la recepció" (Moragas, 1988a: 25 i 26). D'acord amb Corominas (1997: 106-107), aquesta indefinició duu a disposar d'una noció que fa referència, en plural, als diferents àmbits de recepció en què s'articula la comunicació moderna i el seu paper en la democratització de la comunicació. En aquest sentit, la clau per delimitar cada espai seria la geogràfica.

La televisió local dins els estudis sobre estructura i polítiques de la comunicació

És precisament a partir de la seva reflexió sobre els mitjans de comunicació, els àmbits/espais i la democratització que Moragas s'interessa pels mitjans locals i, en particular, per la televisió. En un context social marcat per la fi del franquisme i l'arribada de la democràcia, Moragas articula un discurs teòric a favor de la democratització de la comunicació en el qual els mitjans locals tenen un paper central (Guimerà, 2002). Per a aquest autor, els mitjans que operen a l'espai local permeten la circulació d'informació pràctica que estimula la participació ciutadana en la vida pública (Moragas, Prado i Mateo, 1983: 506; Moragas, 1985a: 29; 1988a: 29).

Davant d'aquesta constatació Moragas (1985a i 1985b) arriba a introduir un nou terme, mesocomunicació, amb el qual vol designar aquest àmbit o espai que conformen els mitjans locals. Per a aquest autor, l'àmbit/espai mesocomunicatiu pot tenir un paper molt destacat en la mobilització i organització de la participació, ja que és l'àmbit en el qual es poden dur a terme propostes comunicatives que permetin no solament el consum informatiu sinó l'organització social (1985a: 32).

És des d'aquest punt de vista que s'enceta la recerca sobre TVL a Catalunya. Així, la primera aproximació és una obra de Moragas, Prado i Mateo (1983), en la qual

---

⁶ Moragas empra termes diversos i simultàniament per a expressar aquesta idea: àmbit comunicatiu, àmbit de recepció, àmbit de recepció comunicativa, espai de comunicació, espai comunicatiu. En les primeres aproximacions (Moragas, Prado i Mateo, 1983; Moragas, 1985a i 1985b) farà servir àmbit i, eventualment, espai com a sinònim. Posteriorment (1987, 1988a, 1988b i 1988c) emprarà principalment espai i àmbit com a sinònim (Guimerà, 2002: 65).

s'estudien les experiències audiovisuals locals i es presta especial atenció a la pionera RTV Cardedeu. Tot i que en constata l'existència de diferents tipus, aquest estudi es centra en la "televisió comunitària" (Moragas, Prado i Mateo, 1983: 505-510), aquella que permet la participació ciutadana en la gestió i producció de continguts propis, contribueix a la dinamització social i cultural de la població i participa en la recuperació de la cultura i la llengua. Prado⁷ (1985a) i Moragas (1988a) aprofundeixen posteriorment en aquesta perspectiva i estudien les televisions comunitàries com un fenomen mesocomunicatiu.

A l'hora de delimitar l'objecte d'estudi, aquestes aproximacions es fixaven en les TVL amb pràctiques comunicatives que afavorien la participació ciutadana i l'articulació d'un discurs alternatiu al dels mitjans de comunicació de masses dominants. De fet, es considerava que les emissores comunitàries eren "comunicativament més riques" i s'analitzaven "amb major deteniment" o es valoraven especialment (Moragas, Prado i Mateo, 1983: 508; Prado, 1985a: 54). Les que no seguien aquest patró apareixien com les *altres* formes que existien, però no s'aprofundia en la seva anàlisi.

Carreras (1987: 213 i seg.) també analitza les TVL amb aquesta mirada en la seva obra sobre la ràdio i la televisió a Catalunya, fins al punt que el perfil comunitari és el que els dóna "raó de ser" dins del panorama comunicatiu i descarta la viabilitat d'emissores basades en l'afany de lucre a través de la publicitat (1987: 214).

Però a finals dels anys vuitanta i sobretot els primers noranta aquesta mirada comunitària perd força i es comença a estudiar la TVL com un mitjà de transmissió de continguts locals, propers als interessos i la realitat quotidiana de la seva audiència. Aquesta perspectiva ja es pot trobar a Moragas i Corominas (1988 i 1992) o Corominas i Llinés (1992). Però el canvi teòric s'observa clarament en el primer estudi en profunditat sobre el fenomen, dirigit per Prado i Moragas (1991).

En aquesta recerca, els autors ja no es limiten a estudiar les emissores comunitàries com fins ara i aposten per mirar la televisió local com "la mediació tècnica en la qual també és possible la comunicació no mediatitzada o interpersonal" i "ha de fer referència a la transmissió d'informació relativa a l'experiència pròxima dels seus receptors" (1991: 13). Amb aquest punt de vista es vol donar compte d'un fenomen que la recerca ja havia mostrat polièdric i ple de matisos (Prado i Moragas, 1991: 14).

---

⁷ Per entendre la perspectiva de Prado també cal tenir en compte que aquest autor arriba a la TVL procedent de l'estudi de les ràdios lliures i les municipals, totes dues enteses com a introductores d'un discurs de base popular i cívica alternatiu al dominant en els mitjans de masses de l'època (Corominas, 1997; Prado, 1980, 1983, 1985a, 1985b i 1985c).

La noció d'espai de comunicació desenvolupada per Moragas continua formant part de l'enfocament teòric, però ara es percep com un espai complex en el qual operen, a més de les democratitzadores, totes les lògiques del sistema de mitjans: "Ja no pot parlar-se, doncs, de la presència d'un sol tipus de finalitats socials en la pràctica comunicativa de les televisions locals, sinó, més pròpiament de l'aparició de un nou àmbit, el 'local', per a les pràctiques i estratègies comunicatives audiovisuals" (Prado i Moragas, 1991: 14).

Aquest també serà el punt de partida des del qual s'hi aproparan autors que consideren objectes més amplis. Així, Corbella (1988 i 1995) descriu l'oferta televisiva que hi ha a Catalunya des de l'"espai local" i constata l'existència de diversos tipus d'emissora: comunitària, municipal i comercial. Corominas i Llinés (1988: 131 i 132), tot assenyalant un origen marcadament comunitari, apunten que els tipus de TVL són variats i no tots corresponen al plantejament democratitzador. Baget (1994: 73) destaca que des de mitjans dels vuitanta a Catalunya no operen solament televisions comunitàries, sinó que també hi ha experiències amb perfil comercial.

A partir de finals dels noranta, aquest punt de vista, centrat en l'àrea de cobertura, és recollit per l'Observatori de la Comunicació Local (OCL, 2003 i 2005) que considera TVL les iniciatives que operin en un territori inferior al Principat i, un cop estudiades, eventualment fa notar que no totes emeten continguts locals.

A aquest plantejament s'afegeix, també a finals dels noranta, la noció de televisió de proximitat, desenvolupada per Moragas, Garitaonandía i López (1999), i segons la qual els continguts són l'element central per analitzar la televisió a les regions i petits països d'Europa, inclosa la local. Segons aquests tres autors (1999: 19), "la noció de *proximitat* aplicada a la televisió [local i regional] té a veure amb la idea que entre l'emissora i els seus receptors existeix un escenari d'experiències compartides, cosa que, en definitiva, es veurà reflectida en els continguts de la programació". Tot i l'adopció d'aquesta perspectiva, l'anàlisi que es fa a Moragas, Garitaonandía i López (1999: 166-168) de les TVL no converteix el contingut en element discriminatori per estudiar l'objecte.

Prado i Moragas (2002) incorporen la noció de proximitat a l'estudi de les televisions locals per tal d'analitzar i destriar els diferents fenòmens que funcionen sota el nom de "televisió local", sinònim de televisió que opera a l'espai o àmbit local (Prado i Moragas, 2002: 6). Des d'aquest punt de vista, els autors constaten que no totes les TVL són *propres* i defineixen la televisió local de proximitat com "aquella que s'adreça a una comunitat local delimitada territorialment, però que ho fa amb continguts relatius

a l'experiència quotidiana dels receptors, a les seves preocupacions, al seu patrimoni cultural, a la seva memòria històrica, etc. amb voluntat d'incrementar la participació social de la comunitat". Per tant, "proximitat fa referència a l'àrea geogràfica de difusió (local), però sobretot es refereix als usos socials dels continguts" (Prado i Moragas, 2002: 75).

En sentit estricte, de l'aplicació que fan Prado i Moragas del concepte de proximitat no se'n desprèn una mirada completament nova, ja que es consideren televisions locals tant aquelles que emeten continguts locals (propers) com les que no. Ara bé, la seva constatació de la presència els primers 2000 de *televisions locals* que no es fonamenten en continguts de proximitat apunta la necessitat de fixar una nova manera d'apropar-se a l'objecte i convertir l'emissió majoritària de continguts locals en un element delimitador de l'objecte d'estudi. Aquest fet és un matís respecte de les recerques basades en la noció d'espai a finals dels vuitanta i primers noranta: aquestes havien constatat que hi havia noves formes d'entendre i gestionar la TVL, però en tots els casos el contingut local era majoritari si no hegemònic.

Així doncs, les aproximacions fetes des dels espais de comunicació i la televisió de proximitat (combinats o per separat) consideren molts més fenòmens que els contemplats per la perspectiva comunitària. En aquest sentit, la noció de proximitat aplicada a la televisió local ha servit per posar nom a un tret que la recerca feta des de la perspectiva dels espais ja havia detectat: a l'espai local poden emetre televisions que no responen a les necessitats específiques de la població del territori.

Un marc teòric de síntesi: espai de comunicació i televisió de proximitat

Davant de les diverses perspectives teòriques que s'han aplicat fins ara i a partir de les aportacions que ha fet la recerca catalana en el camp de l'estructura i les polítiques de la comunicació en general i de la televisió local en particular, nosaltres ens fonamentem en un marc teòric que sintetitza diversos elements. En concret, emprarem els conceptes d'espai de comunicació i de televisió de proximitat

Per desenvolupar la noció d'espai de comunicació hem descartat la noció aportada per Moragas ja que, com ell mateix reconeix, està basada en "l'àrea geogràfica de cobertura" (Moragas, Garitaonandía i López, 1999: 18) i no contempla tots els altres elements que poden operar en un espai comunicatiu.

És per això que hem acudit a la feta per Josep Gifreu el 1991 juntament amb Maria Corominas. Ens sembla una eina metodològica vàlida per, en veu dels autors, "designar complexament una sèrie de dimensions o variables dels fenòmens de

comunicació social, dimensions que comprenen no solament el caràcter territorial, ni tan sols el polític, ni el cultural o lingüístic, sinó tots alhora” (Gifreu, 1991a: 240). És a dir, tots aquells elements que permeten estudiar la configuració d'un sistema de comunicació en un territori i els actors que el conformen i al qual nosaltres encara n'afegirem un cinquè: l'econòmic.

Seguint Gifreu (1991a: 233), prenent com a punt de vista l'espai de comunicació assumim quatre implicacions:

- “adoptar un punt de vista preferent per part de l'observador (científic o altre), que és el geopolític; de manera que l'observador queda automàticament interpel·lat per la realitat examinada, queda 'situat' almenys implícitament en un territori cartografiat
- “Reconèixer l'existència d'alguns circuits de comunicació específics o propis de i entre els actors socials compromesos en aquell territori cartografiat
- “Reconèixer l'existència d'uns instruments bàsics de producció del discurs, generats per un patrimoni cultural propi, amb un element nuclear, particular i objectiu, que és la llengua (natural)
- “Reconèixer uns instruments de control de l'espai dels circuits propis, equivalents a una certa capacitat política d'iniciativa i de discriminació, amb institucions polítiques pròpies (o voluntat de tenir-les)”.

A partir d'aquesta caracterització i d'una tipologia d'espais de comunicació existents a Europa definida pels autors (Gifreu, 1991a: 241), tractarem de considerar tots els elements d'aquests espais que hagin pogut influir en la configuració de la televisió local a Catalunya entre finals dels anys setanta i primers anys dos mil.

Els espais transnacional i internacional⁸ abasten el conjunt del planeta i estan molt poc articulats políticament, destacant l'absència d'una unitat amb capacitat legislativa i executiva efectiva. Lingüísticament i cultural estan dominats per les formes pròpies de les grans potències econòmiques, sobretot les anglosaxones. Però, també vehiculen altres llengües amb gran nombre de parlants, com el castellà, el francès o l'àrab.

---

⁸ Els autors configuren la tipologia de regions combinant com a unitats geopolítiques bàsiques la nació i l'estat, de manera que apareixen espais diferents per denominar un mateix territori. Per al nostre estudi hem unit el transnacional (base nació) i l'internacional (base estat) (Gifreu, 1991a: 241).

L'espai europeu presenta unes característiques molt semblants als anteriors, amb una baixa formalització política i s'expressa en les llengües i formes culturals hegemòniques en un territori format per l'Europa geogràfica.

L'espai de la Unió Europea⁹ (UE) apareix ja com un espai políticament articulat i competent, encara que en el camp de la televisió local no ha mostrat gens d'activitat (Moragas, Garitaonandía i López, 1999). S'expressa sobretot en les llengües majoritàries dins de la zona, encara que mostra una certa sensibilitat pel manteniment de les minories culturals. El seu territori correspon als estats que s'incorporen a la UE.

L'espai estatal es caracteritza per abastar el territori de tot l'Estat espanyol. Políticament té la capacitat de marcar les directrius fonamentals de la política comunicativa, especialment en televisió (elabora la legislació bàsica i ordena l'espai radioelèctric). En termes culturals i lingüístics es caracteritza per vehicular elements culturals de matriu castellana i en castellà.

L'espai nacional correspon a l'àrea lingüística del català, també denominada Països Catalans. Políticament està dividit entre quatre estats i dins de l'espanyol en quatre regions, fins al punt que no existeix en termes efectius. Encara que la llengua vehicular principal podria ser el català, hi ha fortes diferències interiors i hi ha zones amb domini del castellà. En els darrers anys també hi han penetrat altres llengües.

L'espai regional correspon al Principat i políticament està en funció de l'estatal, ja que sols pot desenvolupar normativament la legislació bàsica i vigilar-ne el compliment a Catalunya. Culturalment vehicula expressions fonamentalment catalanes, encara que també elements castellans. Històricament s'ha expressat en català, encara que actualment presenta continguts en castellà i en altres llengües, fonamentalment l'anglès.

L'espai local és el més complex geogràficament, ja que inclou diversos territoris que poden anar des del barri fins a la província passant per agrupacions de comarques. En tot cas, aquest territori sempre ha de ser inferior al Principat, és a dir, una part de l'espai regional. Políticament és molt feble, ja que pràcticament no té capacitat normativa i tot just pot impulsar la creació de mitjans i, en alguns casos, la coordinació d'experiències. Culturalment i lingüística s'ha caracteritzat històricament per una presència elevada del català, però s'hi han introduït d'altres llengües, fonamentalment del castellà i també d'altres, sobretot a partir de l'arribada de migrants de fora de l'Estat.

---

⁹ En l'obra de Gifreu i Corominas rep el nom de comunitari, en referència a l'aleshores Comunitat Econòmica Europea. Nosaltres li hem actualitzat el nom .

Cal tenir present que tots els actors (circuit i instruments bàsics de producció del discurs) que operen en els altres espais es poden fer presents al local, tal com ja advertia la recerca dels vuitanta (Moragas, 1988a; Moragas i Corominas, 1988) i com han constatat els estudis dels dos mil (Prado i Moragas, 2002; OCL, 2003 i 2005).

Per acabar d'afinar la mirada "geopolítica", el nostre punt de vista es situa en l'espai local, de manera que la resta d'espais s'estudiaran i entendran com a factors interpretatius de la seva configuració, especialment el regional, l'estatal i el de la UE. Sobretot, tenint en consideració allò que apunta Gifreu (1991a: 242): "l'evolució històrica comporta de fet una continua superposició i/o col·lisió de diferents espais, cosa que converteix en decisiva la lluita per l'hegemonia d'uns espais sobre els altres".

En aquest sentit, no hem volgut limitar al municipi¹⁰ la delimitació de l'espai local, ja que això impedeix explicar el comportament de les TVL (sobretot de les pioneres) i deixaríem fora una realitat significativa per al nostre estudi.

Per analitzar les televisions (un dels "circuit específics" i dels "instruments bàsics de producció de discurs") que operen dins d'aquest espai local proposem adoptar la perspectiva teòrica dels estudis sobre *televisió de proximitat*. En aquest sentit, partint de la concepció de Prado i Moragas (2002), hem decidit recollir un concepte desenvolupat pels investigadors belgues Pierre Fastrez i Stéphanie Meyer (1999) que ens permet delimitar encara més la noció de proximitat i dotar-la del component geogràfic que l'ús del concepte d'espai de comunicació recomana.

En un estudi sobre com s'estableix la relació de proximitat entre televisió local i receptor a través de la programació, els dos autors van constatar que en la "comunicació mediatitzada" es basa en tres relacions: mitjà de comunicació i receptor; mitjà de comunicació i món referencial; i receptor i món referencial (1999: 5). Per tant, emissor i receptor no solament han de compartir experiències, sinó que aquestes experiències han de tenir lloc en el mateix entorn. Així, doncs, allò que és proper en un entorn determinat no ho serà en un altre (Fastrez i Meyer, 1999: 5).

Des d'aquest punt de vista, doncs, serà televisió local aquella que és de proximitat. Per tant, la nostra perspectiva teòrica aporta un element delimitador de l'objecte

---

¹⁰ Les aproximacions que s'han fet a les TVL des dels primers vuitanta fins als primers dos mil no han aplicat un mateix criteri a l'hora de definir la dimensió territorial de TVL. Així, i sense ànim de simplificar, es poden distingir dos grans blocs. La recerca feta al llarg dels vuitanta i primers noranta definia la televisió local, majoritàriament de forma implícita i molts pocs cops explícitament, com a municipal; és a dir, eren emissores que emetien per a un municipi [vegeu Moragas, Prado i Mateo (1983), Prado (1985); Moragas i Corominas (1988), Moragas (1991) o Prado i Moragas (1991)]. En canvi, la duta a terme els darrers anys noranta i primers dos mil ha tendit a incloure sota la denominació de TVL emissores que emeten més enllà del municipi i que en ocasions arriben a la província (Prado i Moragas; 2002; OCL, 2003 i 2005).

d'estudi: una emissora de televisió local emet continguts de proximitat, relatius al món referencial (l'espai local)¹¹ que comparteixen emissor i receptor.

Però un cop fet això, hem de constatar que la noció *emissora de televisió* no és unívoca ni està lliure de problemes. Un dels aspectes en els quals l'espai local mostra més diversitat és en el tipus d'emissors que hi operen: ajuntaments, associacions culturals, empreses, grups d'amics. Així mateix, hi ha iniciatives que emeten esporàdicament, d'altres que ho fan cada dia o setmanalment. També hi ha actors que disposen de grans recursos econòmics i d'altres que no, etc. (Prado i Moragas, 1991; Prado i Moragas, 2002). De fet, Prado i Moragas (2002: 81) van arribar a la conclusió que per estudiar-la s'ha de fixar un "grau mínim" d'allò que es pot denominar televisió local, que "vindria delimitat per l'existència d'una organització, per la producció pròpia i per la difusió televisiva" i entenen que no es pot parlar de "televisions mentre no emetin programes televisius pròpiament dits".

Davant d'aquesta situació hem optat per acotar el nostre objecte d'estudi a aquelles iniciatives que s'han organitzat d'una manera homologable a un mitjà de comunicació de masses. L'investigador nord-americà David Demers (2005: 182) defineix els mitjans de masses com "organitzacions que produeixen contingut informatiu o d'entreteniment i distribueixen aquest contingut a un gran nombre de públic separat geogràficament a través d'un mitjà de base tecnològica". L'autor també afegeix que són institucions socials que persegueixen objectius i s'organitzen per dur a terme accions repetitives per tal d'assolir-los (Demers, 2005: 183).

L'investigador britànic i exprofessor de la Universitat d'Amsterdam Denis McQuail (2000: 43) coincideix bàsicament amb aquesta definició però afegeix que aquestes accions repetitives es fan a partir d'una organització professional i burocràtica. Així mateix, Gifreu (1991b: 74 i 75) insisteix en la periodicitat de difusió com una de les característiques principals que defineixen aquests mitjans. Per la seva banda, l'investigador nord-americà Joseph R. Dominick (2001: 19) subratlla que els mitjans de masses es caracteritzen per requerir grans inversions econòmiques, comptar amb gran quantitat de gent que controla els continguts i l'afany de lucre¹².

Certament, sembla problemàtic poder aplicar aquesta caracterització dels mitjans de comunicació de masses als locals, sobretot per les qüestions relatives a

---

¹¹ Aquesta concepció de la TVL com a mitjà de proximitat encaixa amb la definició d'espai de comunicació (local) de Gifreu, ja que són uns dels "circuitos de comunicació específics o propis de i entre els actors socials compromesos en aquell territori cartografiat" i dels "instruments bàsics de producció del discurs" necessaris per l'existència efectiva d'aquests espais.

¹² Per valorar aquesta caracterització cal considerar el context en què Dominick la formula, els Estats Units, amb un sector amb plena hegemonia de la iniciativa privada amb l'afany de lucre.

l'audiència. A simple vista ja es veu que *gran nombre de públic separat geogràficament* és conflictiu quan es parla de mitjans adreçats a espais locals, definits prèviament com a territorialment reduïts.

Però el propi Demers (2005: 177) explica que la idea de massa es refereix a “un gran nombre de persones que no es coneixen personalment i tenen diferents estils de vida”. Aquest autor presenta el concepte com a relatiu i sosté que ens trobem davant d'un procés de comunicació de masses si “implica la comunicació de pel cap baix una persona o grup a tots els altres individus o grups en un sistema social” (Demers, 2005: 177). D'aquesta manera, doncs, un mitjà local es pot entendre com un mitjà de masses des del punt de vista de l'audiència.

D'una banda, el públic és nombrós, ja que el missatge s'emet per tothom de l'àmbit de recepció del mitjà (“un sistema social”). Vist des d'una perspectiva local, aquest és el màxim públic al qual es pot aspirar. Així mateix, l'audiència està dispersa en un territori (municipi, comarca, demarcació) en el sentit que els seus membres no s'han de reunir en un punt determinat per poder rebre el missatge. Així mateix, tot i que en àmbits molt reduïts aquest tret pot desaparèixer, el públic és anònim (els seus membres no es coneixen entre ells). Finalment, tendeix a l'heterogeneïtat (“diferents estils de vida”), pel propi fet de ser tothom instal·lat en un territori determinat, amb diferència de gèneres, edat, estatus social o estrat cultural (no és un públic especialitzat o amb interessos comuns específics que el determini).

La caracterització de la TVL com a emissor de masses no resulta tan problemàtica. Com apunta McQuail (2000: 41), “les formes i tecnologies bàsiques de la comunicació de ‘masses’ són les mateixes que les que utilitzen les publicacions o emissores de ràdio d'àmbit molt local”. Seguint aquesta afirmació, definirem l'emissora de televisió local com a mitjà de masses a partir de quatre elements clau.

En primer lloc, entenem que una televisió local plantejada com un mitjà de comunicació de masses ha de comptar amb una organització i unes infraestructures estables suficients per produir i difondre els continguts que vol trametre públicament. En aquest sentit no considerem clau que els recursos necessaris requereixin una inversió elevada, ja que entenem que aquest és un aspecte relatiu en funció de paràmetres com el territori a cobrir, quantitat i qualitat dels continguts que es vulguin produir, etc.

En segon lloc, que emet a través de sistemes de difusió públics, incloent tots els emprats a Catalunya (ones hertzianes, cable coaxial, fibra òptica)¹³ i tant amb tecnologia analògica com digital (Moragas, Prado i Mateo, 1983; OCL, 2000). Amb aquesta delimitació queden fora del nostre estudi circuits tancats de televisió que emeten per a recintes o instal·lacions com hotels, transports públics o centres esportius¹⁴.

En tercer lloc, l'emissora de televisió ha d'emetre allò que convencionalment s'ha entès com a programa, una "unitat aïllada amb contingut propi d'una emissió televisiva" (Pérez, 1995: 119), format per imatges i so no permanents. D'aquesta manera, deixem de banda les estacions que solament emeten "carrussells textuais": "bucles de text que es repeteixen cíclicament" (Prado i Moragas, 2002: 20).

Finalment, entendrem com a emissora de televisió aquella que emeti de forma periòdica, és a dir, seguint un patró temporal continuat, estable i predeterminat, de manera que la seva audiència potencial el pot preveure. En aquest punt, no es consideraran emissions periòdiques aquelles que, tot i complir una patró temporal estable, estan vinculades a la periodicitat d'esdeveniments singulars dins la comunitat, com festes majors, Carnestoltes o similars.

La caracterització com a mitjà de comunicació de masses no és gratuïta ni ociosa: hi ha tot un corrent de recerca sobre radiotelevisió local (la relativa a la *community communication*¹⁵) que considera que aquests mitjans adreçats a audiències relativament petites i concentrades geogràficament no són un fenomen de comunicació de masses, sinó un tipus de comunicació pública (Hollander, Stappers i Jankowski, 2002: 23 i 27).

---

¹³ En el moment d'elaborar aquest apartat, cap de les plataformes de televisió basades en protocol d'Internet (televisió per IP) amb cobertura a Catalunya (Imagenio, Wanadoo TV i Jazztelia TV) no inclouen continguts locals en les seves emissions. Fonts: Telefónica de España [En línia]: <www.telefonica.es/tol/imagenio.html>; Wanadoo TV [En línia]: <<http://tv.wanadoo.es/>>; Jazztelia TV [En línia]: <<http://www.jazztelia.com/>> [Consultes: juny de 2006]. D'altra banda, no s'han considerat altres sistemes de difusió de vídeo per internet (com el webcasting), ja que són serveis audiovisuals substancialment diferents d'allò que històricament s'ha entès per televisió.

¹⁴ Dos exemples que poden ajudar a aclarir els casos que deixem fora de l'estudi són EntrentenTV (que emet a les estacions de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya) o Canal Metro (que emet a algunes estacions del Metro de Barcelona), totes dues amb emissions els anys 2000. Font: Tvtrans [En línia]: <<http://www.tvtransit.es/>> [Consulta: febrer de 2006].

¹⁵ Es tracta d'una línia de recerca molt potent al nord d'Europa i a Amèrica del Nord que s'aproxima als mitjans locals (que també anomena mitjans a petita escala). Tret de matisos molt puntuals, la seva perspectiva i la comunitària catalana dels primers vuitanta coincideixen abastament. Vegeu Jankowski, Prehn i Stappers (1992) i Jankowski i Prehn (2002).

En síntesi, entenem per *emissora de televisió local* aquella entitat que compta amb recursos humans mínimament organitzats i la infraestructura necessària per dur a terme emissions televisives periòdiques d'acord a un patró estable definit amb anterioritat i que pot ser previst pels seus receptors potencials. Aquestes emissions són per a un espai local de comunicació a través de sistemes de difusió oberts que permeten la recepció del senyal a les llars. Així mateix, els seus continguts seran de proximitat, ja que tracten sobre el món referencial comú a emissors i receptors.

D'aquesta manera, reservem el terme *emissora* per referir-nos als casos que són objecte de la nostra recerca, mentre que denominarem *experiència* aquells altres que no compleixen amb els paràmetres marcats però que són un dels elements que conformen l'entorn en què es mou el nostre objecte. Així mateix, farem servir *iniciatives* com a genèric per denominar els conjunts formats per *emissores* i *experiències* que tractem en alguns apartats del treball.

Per tant, el nostre objecte d'estudi són les emissores de TVL definides en aquest apartat. Així mateix, no les considerarem de manera aïllada i també tindrem en compte com es relacionen entre elles (bilateralment, multilateral) i de quines estructures (associacions, empreses) es doten per consolidar aquestes relacions.

Pel que fa a la delimitació temporal de la nostra recerca, l'emmarquem entre 1976 i 2005. L'any 1976 és la primera vegada que es fan emissions locals de televisió¹⁶ i posa de manifest l'existència d'un cert interès per l'audiovisual local. Així mateix, aquell any és el primer sense la figura del dictador Franco i es pot donar per engegada l'anomenada transició a la democràcia a l'Estat. Aquest fet comportarà, al seu torn, el sorgiment d'un ambient social i polític derivat de la recuperació de les llibertats democràtiques i les institucions nacionals, que marca i en bona part explica el naixement de la TVL a Catalunya.

A finals de 2005 el Govern de la Generalitat va obrir els processos d'implantació de la Televisió Digital Terrestre (TDT) local pública i privada, que ha de tancar-se amb la concessió de freqüències als ajuntaments que ho van demanar i als operadors privats que guanyessin el concurs per la gestió indirecta del servei. D'aquesta manera culminarà a Catalunya el procés de digitalització de la televisió local que el Govern central va posar en marxa per al conjunt de l'Estat el 2002. En un sector format de manera molt majoritària per televisions hertzianes (més del 90% ho són al

---

¹⁶ El radioafecionat i comerciant d'electrodomèstics de Tordera (Maresme) Josep Vivé (2004) va fer les primeres emissions d'imatge en moviment de contingut local a Catalunya que hem documentat.

llarg dels anys considerats), el pas a les emissions terrestres digitals és una fita cabdal que marcarà un abans i un després en el desenvolupament del fenomen a Catalunya.

0.3.- Metodologia i fonts

L'aparell metodològic emprat en aquesta tesi parteix de l'experiència de l'autor en recerca i, en especial, del TRD, que n'és el punt de partida. Aprofitant la feina feta en aquest Treball, vam tornar a estudiar les publicacions resultat de recerca acadèmica sobre mitjans locals que ja havíem analitzat críticament per tal d'elaborar, precisament, un marc teòric i metodològic per a l'estudi de la comunicació local al Principat.

És així com identifiquem i treballem les aportacions dels anys vuitanta i primers noranta (Moragas, Prado i Mateo, 1983; Prado, 1985a; Garriga, 1985; Moragas, 1988a; Moragas i Corominas, 1988; Prado i Moragas, 1991; Corominas i Llinés, 1992; Moragas i Corominas, 1992) i incorporem el coneixement que tenim del sector els darrers noranta i primers dos mil (Moragas, Garitaonandía i López, 1999; OCL, 2000). Aquestes obres són les que ens han permès constatar les grans diferències entre la TVL dels primers vuitanta i la d'inicis dels dos mil, de manera que el perfil que en fan, tot i els buits sobre els anys noranta, són el nostre punt de partida.

Per enriquir aquest primer dibuix, sobretot a partir de la segona meitat dels noranta, hem estudiat fonts que no havíem considerat al TRD, com tots els informes anuals del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (de 1997 a 2004)¹⁷ i també les investigacions sobre TVL a Catalunya que s'han publicat després, això és, a partir de juny de 2002: Prado i Moragas (2002), Guimerà (2003), Guimerà i Moragas (2004) i OCL (2003 i 2005). També hi incorporem les aportacions de treballs que no es centren en la TVL però que la inclouen (Carreras, 1987; Corominas i Llinés, 1988; Baget, 1994; Moragas, Garitaonandía i López, 1999). Així mateix, hem incorporat l'estudi d'una investigadora colombiana sobre Catalunya (Rodríguez, 2001).

Encara per completar el primer mapa vam fer un buidat de les principals publicacions acadèmiques i especialitzades catalanes, espanyoles i europees. Vam buidar tots els números editats des del naixement de les revistes següents (totes posteriors a 1976, punt de partida de la tesi) fins a desembre de 2005: *Anàlisi, Treballs*

---

¹⁷ Tot i no ser aproximacions acadèmiques, aporten un seguit de dades sobre el sector que són d'especial rellevància, ja que provenen de fonts oficials (la Generalitat de Catalunya) i en alguns casos es refereixen a anys sobre els quals no hi ha cap més indicador quantitatiu sobre TVL (com la segona meitat dels noranta). De fet, a través del CAC hem pogut elaborar la sèrie (total d'iniciatives, titularitat i distribució comarcal) més llarga de què es disposa sobre televisions locals a Catalunya (1998-2003). A partir de 2003 la Generalitat de Catalunya canvia de criteri d'elaboració de les dades i es trenca la continuïtat.

de Comunicació, *Trípodos*, *Quaderns del CAC*¹⁸, *Zer*, *Ámbitos*, *Revista Latina de Comunicació*, *Telos*, *Comunicación y Sociedad* (editada per la Universitat de Navarra), *Media, Culture & Society* i *European Journal of Communication*. També vam consultar la brasilera *Eptic*, especialitzada en economia política de la comunicació. Tot i això, no vam trobar cap *novetat* sobre Catalunya respecte dels que ja havíem detectat en fer el TRD.

Amb l'estudi del conjunt de fonts bibliogràfiques i hemerogràfiques esmentades, fonamentalment acadèmiques, hem volgut ser exhaustius i recollir tot allò disponible, ja que es tractava de bastir l'eix central sobre el qual havia de pivotar la resta de la nostra recerca. De fet, de totes aquestes aproximacions n'hi ha un grapat que esdevenen el pal de paller que l'aguanten dreta.

Cronològicament, el primer text bàsic ens ha vingut de Garriga (1985), síntesi d'una ponència presentada al Primer Congrés de Mesocomunicació de Catalunya celebrat el 1984. Participant en una de les experiències pioneres (RTV Cardedeu), l'autor va recollir les iniciatives de les quals tenia constància des de 1979 fins 1984. Aquest text ha estat clau per identificar els models que s'estan proposant en el moment de gestació i naixement. El text de Moragas i Corominas (1988) és la primera aproximació acadèmica¹⁹ que ofereix una imatge de conjunt del sector i aporta elements interpretatius sobre el naixement de les experiències, detalla les bases filosòfiques sobre la qual descansa el gruix del sector i detecta ja les primeres transformacions.

El 1991 es publica la primera monografia sobre el fenomen, fruit d'una recerca feta entre 1987 i 1988 liderada per Emili Prado i Miquel de Moragas amb patrocini de la Direcció General de Mitjans de Comunicació Social del Govern espanyol i col·laboració de la Diputació de Barcelona (1991: 4). A partir d'un treball de camp amb 16 iniciatives, aquesta recerca aporta detalls sobre el conjunt del sector, destacant especialment la primera anàlisi de programació i sobre vies de finançament, organització interna, etc. Un any després, en el context d'un monogràfic de la revista *Telos* sobre la comunicació a Catalunya editat amb motiu dels Jocs Olímpics de Barcelona, i partint de les mateixes dades, Corominas i Llinés (1992) fan una aportació

---

¹⁸ Tot i no ser exactament acadèmica (no està pensada exclusivament per donar sortida a la recerca universitària sobre comunicació), el fet de ser un vehicle de difusió habitual per acadèmics i investigadors catalans ens ha portat a incloure-la en aquest bloc.

¹⁹ Aquesta recerca va comptar amb el suport de la Diputació de Barcelona i es va elaborar per ser distribuïda entre els assistents a la XVI Conferència de l'Associació Internacional d'Estudis en Comunicació Social (AIECS / AIERI / IAMCR) celebrada a Barcelona el 1988.

on s'explicita, per primer cop, que les TVL catalanes estan canviant i abandonant les bases de funcionament de què s'havien dotat elles mateixes a principi dels vuitanta.

El 2002, una nova monografia fruit d'una recerca liderada per Prado i Moragas i encarregada pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya mostra la situació del sector els primers dos mil. Aquesta monografia, que en alguns punts els autors plantegen en termes comparatius amb la de 1991, és un dels primers indicis que apunten la magnitud de la transformació del sector respecte a finals dels anys vuitanta.

Per a la descripció de l'objecte d'estudi a finals dels anys noranta i primers dos mil han resultat imprescindibles les dades de TVL de la Generalitat de Catalunya difoses pel Consell de l'Audiovisual a Catalunya (1999 a 2003) i les de l'OCL (2000, 2003 i 2005). Totes dues fonts ens han ajudat a dibuixar, encara que amb imprecisions, els grans trets del sector. Així mateix, la continuïtat temporal d'aquestes aportacions també ha permès veure tendències de canvi i aproximar-nos a la seva magnitud.

Quan ja estàvem escrivint la tesi, vam poder accedir a l'obra de Meseguer, Rovira i Vilar (2005), que ressegueix els 25 anys d'història de la pionera RTV Cardedeu i forma part d'un projecte divulgatiu que incloïa una exposició. Aquesta obra proporciona abundants reproduccions de documents inèdits que han resultat cabdals per incorporar algunes dades que permeten interpretar diversos passatges dels primers anys de TVL a Catalunya.

Per a la identificació i l'accés a les fonts documentals ens han estat de gran ajut diverses bases de dades. Primer, el catàleg del Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona. A més consultar el seu fons, també ens ha donat accés a la base de dades del Catàleg Col·lectiu de les Universitat de Catalunya (CCUC); Rebiun, catàleg col·lectiu de les biblioteques universitàries espanyoles; el Catàleg col·lectiu de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona; el catàleg Ariadna de la Biblioteca Nacional espanyola; i el catàleg de la Biblioteca de Catalunya.

Amb l'explotació d'aquestes fonts ja vam detectar buits temporals (no sabíem gaire cosa dels anys noranta) i també manca d'informació sobre parts del fenomen que volíem estudiar (desconeixíem què passava amb les experiències no comunitàries els primers vuitanta). També vam veure que hi havia certes incoherències entre els resultats de la recerca i la realitat que explicaven algunes de les fonts disponibles. Així mateix, es feien palesos toms radicals en alguns actors, que passaven d'un model comunitari a un de comercial, o a l'inrevés. Vam poder observar canvis en el discurs dels promotors i en els models d'emissora que es volien posar en marxa, cada cop

més diversos i, també, distanciat d'aquell origen comunitari que, aparentment, havia marcat la TVL catalana.

A partir d'aquestes constatacions vam començar a buscar informació que ens pogués ajudar a completar alguns buits i trobar explicacions a canvis significatius. Llavors la tipologia de fonts es diversifica.

Una de les primeres vies que vam explorar van ser les fonts personals. S'ha entrevistat 17 persones escollides amb un triple criteri: haver participat de la gestació i naixement de la televisió local a Catalunya; haver protagonitzat o viscut algun dels canvis detectats en l'evolució fins a 2005; o haver estat vinculat a la televisió local des del seu naixement fins al moment de realització d'aquesta tesi. Òbviament, els criteris no són excloents i hi ha casos on es donen els tres. També volem explicitar que les entrevistes es centren especialment en persones vinculades a situacions viscudes els anys vuitanta i els noranta. El document A de l'Annex 2 inclou l'arxiu sonor de les converses en format WAV.

En línia amb el plantejament general de la recerca, es van dissenyar com a entrevistes estructurades obertes dirigides, ja que es tractava d'explorar aspectes poc treballats de la TVL i mirar de trobar explicacions a fets poc coneguts, com les experiències anteriors a RTV Cardedeu²⁰ o els canvis en alguns operadors. Certament, aquesta és una de les millors eleccions que hem fet, ja que aquestes converses han estat una de les fonts més fecundes de totes les explorades.

A més de les entrevistes, també hem fet vuit contactes personals puntuals per obtenir dades concretes o accedir a documents interns d'entitats associatives del sector, que ens han permès obtenir informació inèdita, sobretot d'aspectes econòmics i programàtics de les emissores.

En paral·lel a les fonts personals vam treballar en la detecció i explotació d'arxius personals i institucionals de persones i organismes vinculades al sector. Gràcies al contacte personal amb Josep Vilar, president de la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya (FPLTVLC, l'entitat degana del Principat), i Pepi Rafel, dipositària del material, hem trobat i pogut treballar l'arxiu d'aquesta entitat, on hem aconseguit documents inèdits (actes de reunions, convenis, correspondència) de gran utilitat per als objectius d'aquesta tesi, tant per l'accés a noves dades sobre l'objecte d'estudi com de claus per interpretar-lo.

---

²⁰ Algunes de les entrevistes relatives als primers anys vuitanta van sorgir del text de Garriga (1985) que hem ressenyat anteriorment.

També hem pogut accedir als fons de la Direcció General de Mitjans i Serveis Audiovisuals de la Generalitat de Catalunya, que ja coneixíem de les nostres investigacions anteriors sobre televisió local, gràcies a l'accés facilitat pel director general Santiago Ramentol. En aquest arxiu hem pogut obtenir dades sobre la situació de la TVL a mitjans dels anys noranta i també sobre el concurs d'assignació de freqüències que la Generalitat va intentar dur a terme entre 1996 i 1997. En tots dos arxius hem patit limitacions, però mai per manca de voluntat dels responsables²¹.

També en l'arxiu personal de l'investigador català, i un dels *pares* de la recerca sobre comunicació a Catalunya, Miquel de Moragas, vam poder estudiar a fons els materials sobre TVL –alguns dels quals inèdits-- gràcies a la nostra relació personal i professional amb ell. Entre d'altres coses, a l'arxiu de Moragas vam accedir a les fitxes dels casos que s'havien estudiat en dues recerques liderades per Prado i Moragas (1991 i 2002)²². Així, tot i que no hem fet servir l'anàlisi de casos per la tesi, sí que disposem d'informació obtinguda per aquest mètode. Una situació semblant ens ha passat amb l'arxiu personal de la nostra directora de tesi, Maria Corominas. En aquest cas, no solament hem pogut accedir a algunes de les fitxes de les televisions estudiades en la recerca de Prado i Moragas de 1991²³, sinó també a les de TVL finalment descartades per configurar la mostra d'aquell treball.

Els conjunts de fitxes dels dos arxius ens han permès observar com la transformació prové d'alguns promotors i també com l'absència de marc legal afecta directament el comportament dels agents del sector i esdevé un element clau per entendre què passa.

---

²¹ En el cas de la Federació, vàrem haver d'ordenar un arxiu que havia viscut diversos trasllats i fins i tot una inundació, fet que va provocar que no fos disponible tota la documentació històrica de l'entitat. A la Direcció General, un llarg problema de salut del responsable de l'arxiu va impedir que poguéssim explotar-lo a fons. De tota manera, Martí Porter, tècnic de la Direcció General, ens va permetre accedir als documents que consideràvem més importants a priori a partir de la recerca feta.

²² Les 16 televisions estudiades a finals dels vuitanta són: TV Vallirana, RTV Cardedeu, TV Lleida, Tele-Set (Manresa), TV Vilada, Clot RTV (Barcelona), TV Calella, TV Arenys de Mar, TV Mataró, TV Alella, TV Sabadell, TV Fornells, TV Garrotxa (Olot), TV Figueres, TV Cercs i Palavisó (Palafrugell).

²³ Maria Corominas va ser una de les investigadores que integraven l'equip liderat per Prado i Moragas a finals dels anys vuitanta i que va donar lloc a diverses publicacions, entre elles Moragas i Corominas (1988), el mateix Prado i Moragas (1991) o Corominas i Llinés (1992).

Finalment, el promotor de Televisió de Sabadell, Pere Iborra²⁴, i el responsable de les àrees de telecomunicacions i radiodifusió del Govern de la Generalitat de Catalunya entre 1984 i 1998, Agustí Gallart, ens han cedit gustosament tots aquells documents dels seus arxius personals que els hem sol·licitat. D'aquesta manera hem pogut tenir accés selectiu als arxius de dos protagonistes del fenomen estudiat i obtenir, també, documents inèdits (discursos públics del polític, actes de reunions i convenis de la Federació Catalana de Televisió Local, nascuda de l'escissió del moviment federatiu el 1992).

Com en les entrevistes²⁵, el treball en arxius ha estat altament profitós i ens ha permès documentar algunes de les qüestions que havíem conegut a través de les entrevistes i de les quals no havíem trobat cap traça documental prèvia. Per sorpresa nostra, també ens van servir per *descobrir* fets desconeguts que han esdevingut clau per entendre alguns dels múltiples canvis i girs, com ara els conflictes interns que duran a l'escissió de la Federació originària o les converses entre representants del sector i l'administració central per mirar de legalitzar les televisions els primers vuitanta o, pel cap baix, tolerar-ne el funcionament²⁶.

De fet, el treball amb fonts personals i arxius ha fet possible resseguir i desenvolupar una de les línies principals que hi ha en aquesta tesi: l'estreta vinculació entre les polítiques públiques i l'evolució del fenomen, una vinculació poc o gens considerada en les recerques precedents. Així, els anuncis a representants del sector d'una futura legalització per part del govern central a finals dels vuitanta i primers noranta coincideixen amb inversions econòmiques d'algunes TVL per professionalitzar-se. O la consolidació d'algunes emissores a partir de 1985 coincideix amb un temps de calma en l'activitat sancionadora del Govern central, que tolera el fenomen a partir de 1983 a través de converses amb representants de les emissores en funcionament²⁷.

---

²⁴ Iborra no solament és el responsable de TV Sabadell: també és un actor central per entendre bona part dels canvis de les televisions locals catalanes des dels primers vuitanta fins a 1995, any en què abandona el sector. Iborra creà l'emissora el 1984 i el mateix any va participar en la fundació de la primera federació del sector, que defensava el model comunitari i participatiu. Després, convertí TV Sabadell en una TVL altament professionalitzada i comercial i participà en la creació d'una segona federació, escindida de l'anterior, i que defensa una TVL professional.

²⁵ Com en el cas de Garriga (1985), el material trobat als arxius ha estat l'origen d'entrevistes personals.

²⁶ Aquests elements s'expliquen al tercer capítol de la tesi, que estudia uns anys marcats per les expectatives de reconeixement jurídic i negociacions polítiques per aconseguir-lo.

²⁷ El segon capítol de la tesi argumenta com la tolerància política del Govern permet un creixement del nombre d'iniciatives i també de consolidació de les emissores existents a partir de 1983.

Per poder documentar els anuncis i intents de legalització de les televisions locals han estat fonamentals, a més dels arxius, l'obra d'Isabel Fernández i Fernanda Santana (2000), basada en les respectives tesis doctorals, i la tesi doctoral d'Ángel Badillo (2003). La perspectiva centrada en les polítiques de comunicació a l'Estat espanyol de les primeres i de les TVL espanyoles²⁸ del segon han aportat força llum sobre aquest aspecte i ens han ajudat a resseguir les coincidències entre canvis, o intents de canvi, en l'estructura; i decisions o anuncis polítics, sobretot fins que s'aprova la llei de 1995.

Una tercera via per aprofundir en el coneixement de la TVL a Catalunya han estat les fonts hemerogràfiques²⁹, tant de premsa d'informació general catalana i espanyola com especialitzada en comunicació i professional, des de 1976 a 2005.

Amb la premsa d'informació general hem estat selectius i l'hem emprat com a font per documentar fets dels quals havíem tingut notícia amb les entrevistes o per referències indirectes a través dels arxius o la pròpia recerca³⁰ (posada en marxa d'una TVL, una declaració política sobre el sector, etc.). Les publicacions més emprades són els diaris d'informació general *Avui*, *El Correo Catalán*, *El País*, *El Periódico de Catalunya* i *La Vanguardia*. Aquestes s'han de considerar amb cautela, sobretot els primers vuitanta i els dos mil, i intentant sempre contrastar les versions. D'una manera especial en aquests dos períodes, algunes empreses editores d'aquests diaris o els grups de comunicació dels quals formen part es van interessar en crear TVL o participar-hi, fet que converteix les publicacions en part implicada.

Una font hemerogràfica de gran utilitat ha estat la premsa local i comarcal catalana. En aquest sentit, el Fons de Premsa Local i Comarcal de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General de la Universitat Autònoma de Barcelona; i la base de dades del Fons d'Història Local, elaborat pel Servei de Documentació d'Història Local de Catalunya (SDHLC) del Departament d'Història Moderna i Contemporània de la mateixa universitat amb el suport de la Diputació de Barcelona ens han permès documentar nombrosos aspectes.

Amb els títols de premsa especialitzada i professional hem mirat de ser exhaustius. Així, hem explorat tots els números corresponents al període 1976–2005

---

²⁸ Tot i que la tesi es centra en el cas de Castella i Lleó, l'autor el contextualitza en l'Estat espanyol.

²⁹ Per localitzar aquestes fonts també s'han fet servir les bases de dades documentals ressenyades anteriorment.

³⁰ Garriga (1985) ha estat una font important de dates significatives en els primers anys, ja que part del seu text és una cronologia d'experiències, projectes i emissions entre finals dels setanta i 1984.

de *Noticias de la Comunicación* i *Monográfico Intermedios* (totes dues centrades en aspectes econòmico-empresarials del sector a Espanya); *Portàtil* (dedicada a la televisió local a l'Estat i editada per una distribuïdora de productes audiovisuals), *Capçalera* (editada pel Col·legi de Periodistes de Catalunya) i *Comunicació 21* (a partir de 2004, també a la versió en línia www.comunicacio21.com, especialitzada en mitjans de comunicació a Catalunya).

D'aquestes fonts ens ha estat especialment útil un reportatge publicat al número de juliol-agost de 1992 de *Capçalera* on es recull, per primera vegada, les 61 emissores conegudes de Catalunya, amb dades individualitzades que permeten una explotació quantitativa. La informació continguda en aquest reportatge serà clau per entendre l'escissió que es produeix en el moviment associatiu de les TVL el 1992 i també constatar els canvis viscuts en el sector (augment de la periodicitat d'emissions i la publicitat).

També hem buscat l'exhaustivitat en la localització i explotació de la premsa editada per les associacions i entitats que agrupen el sector, fonamentalment les revistes *Antena Local* (editada per Comunicàlia, empresa de serveis als mitjans locals del Consorci Local i Comarcal de Comunicació), *Insert TV* (editada per la coordinadora Televisions Locals de Catalunya) i *Televisiónes locales* (editada per l'espanyola Associació de Televisions Locals, Atel).

Aquestes publicacions han estat una font de primera ma de dades de l'estructura del sector i, també, del punt de vista d'aquestes organitzacions sobre tot allò que vivia la televisió local catalana i espanyola. Fins i tot, les catalanes han estat el portaveu emprat pel Govern de la Generalitat per anunciar i difondre les seves accions de política comunicativa, fet que ens ha donat accés a les versions oficials d'aquestes decisions. Certament, aquestes fonts també s'han de prendre amb cautela, ja que a fi de comptes són els portaveus d'un sector no reconegut jurídicament que busca influir per aconseguir la legalització.

Pel que fa a l'hemerografia, a l'apartat de la tesi dedicat a les fonts consultades es recullen les referències completes dels principals documents que s'han emprat en la recerca, amb la intenció de singularitzar aquells textos que ens han fet aportacions notables i, en alguns casos, clau.

Hem pogut tenir accés a documents de literatura grisa que ens han ajudat en elements d'estructura i també de polítiques. En aquest grup destaca un estudi sobre l'estat del sector el 1997 de l'empresa d'enquestes Proelsa encarregat per la Diputació de Barcelona i que aquesta va cedir a l'InCom per a usos acadèmics. D'aquesta

manera, com ja passa amb 1992, hem disposat de dades que ens han servit per fer el retrat del sector i també, esdevenir un indicador dels canvis que viu la TVL catalana.

Finalment, hem emprat diverses bases de dades en línia per a la detecció, i en algun cas explotació, de possibles fonts sobre el fenomen. Una de les més prolífiques ha estat la del Congrés dels Diputats, que ens ha permès resseguir el debat parlamentari sobre la televisió local, que arrenca a mitjans anys vuitanta i dura fins al 2000. Així mateix, la través de la base de dades del Parlament de Catalunya també hem pogut identificar documents sobre el debat al Principat, així com diversos posicionaments del legislatiu català, sempre reclamant la plena regulació del sector.

També ens ha resultat de gran utilitat la base de dades SABI, que conté informació d'empreses de l'Estat espanyol i Portugal des dels primers anys dos mil. Amb aquesta eina hem pogut aclarir el complex escenari de propietat de les TVL catalanes en aquests anys, on el creuament de participacions és elevat i difícil de seguir sense estris específics.

Totes les fonts ressenyades fins ara s'han fet servir per obtenir informació sobre dotze elements que, a través del nostre TRD (Guimerà, 2002), vam observar que conformen l'objecte d'estudi que estudiem en aquesta tesi doctoral. Allò que aquí anomenem dimensions de la televisió local són tots aquells aspectes que la recerca sobre comunicació local a Catalunya ha considerat i tractat cada cop que s'ha apropat a l'objecte d'estudi (Guimerà, 2002)³¹:

- Estructural: inclou la quantitat d'emissores existents, la identificació de tipologies i la distribució territorial.
- Organitzativa i de funcionament: considera els models d'organització interna de les TVL i quin és el seu funcionament. S'hi inclou la producció i difusió de continguts
- Lingüística: referida a les llengües utilitzades en les emissions de les televisions locals i el volum de la seva presència.
- Social: contempla la relació entre les TVL i la comunitat de referència, especialment en la posada en marxa de les iniciatives.
- Jurídica i legal: inclou tots aquells aspecte relacionat amb el marc jurídic i legal de les televisions locals.
- Consum: considera les audiències de televisió.

---

³¹ Tot i que en el nostre treball de recerca vam referir aquelles dimensions que el conjunt de la recerca sobre comunicació local havia considerat a l'hora d'apropar-se al conjunt de mitjans que la conformen, aquí recollim les que tenen relació amb la televisió local.

- Associativa i de coordinació: analitza les relacions entre les emissores i les formes que prenen.
- Política comunicativa: té en compte l'existència o absència de polítiques i el seu impacte en la configuració de la televisió local. Aquesta dimensió està estretament relacionada amb la jurídica i legal.
- Econòmica: estudia les vies de finançament i les polítiques de despeses (inversions, funcionament) de les estacions locals.
- Continguts: es refereix als continguts, el seu origen i la seva tipologia.
- Tecnològica: centrada en els recursos tècnics de què disposen les TVL per produir i emetre.
- Industrial i de mercat: atén a la importància de les televisions locals dins del desenvolupament de les indústries de la comunicació a Catalunya.

Volem destacar que la natura de la TVL, marcada per la dispersió geogràfica; l'abundància d'experiències i models aplicats; i la inestabilitat causada per l'absència d'un marc legal complet ha dificultat considerablement l'obtenció d'informació. Així, en algun moment ens hem sentit més un investigador privat o un policia criminalista que no pas un sociòleg. Ara bé, aquesta actitud és certament imprescindible per tractar d'interpretar allò que ha passat en un sector que no ens cansarem de definir com a polièdric i permanentment canviant.

Les conseqüències d'aquestes dificultats són especialment significatives en la dimensió estructural. Com ja apuntaven algunes de les primeres aproximacions al fenomen (Garriga, 1985: 49; Prado i Moragas, 1991: 7), una de les principals limitacions de l'estudi de la TVL a Catalunya és quantificar les experiències i mirar de fer-ne una aproximació, valgui la redundància, quantitativa.

L'absència d'un marc legal i, de retruc, d'un registre unificat d'entitats concessionàries de TVL ha fet que mai existís un cens oficial amb totes les iniciatives en funcionament (OCL, 2000, 2003 i 2005). En canvi, s'han elaborat diversos llistats parcials o documents de treball de l'administració, tant central com nacional, encara que en alguns casos no és gens clar el criteri emprat per confeccionar-los.

Així, els llistats elaborats pel Govern de la Generalitat solament contenien, en principi, les televisions que emetien "amb certa regularitat" (Gallart, 2005), però l'Observatori de la Comunicació Local va detectar els dos mil que algunes de les incloses no funcionaven i d'altres que emetien regularment no hi constaven (OCL, 2000 i 2003). Així mateix, un altre llistat de la Generalitat de finals de 2003 recollia

totes les iniciatives reconegudes per la Generalitat en un procés de regulació transitòria del sector. Però com els anteriors, en constaven que no emetien i algunes actives no hi apareixien.

Davant d'aquest fet, molts dels investigadors que s'han apropiat a l'objecte d'estudi han optat o per no explotar les fonts oficials (Moragas i Corominas, 1988; Prado i Moragas, 1991) o per elaborar llistats propis (Prado i Moragas, 2002; OCL, 2000, 2003 i 2005). El problema és doble. A hores d'ara no existeix cap sèrie històrica completa de tot el període estudiat, que equival als primers 25 anys de la televisió local. En canvi, sobre els anys dos mil disposem de tres sèries temporals diferents amb xifres dispars i que, fins i tot, mostren tendències contradictòries. Així mateix, comptem amb diverses fonts d'un mateix any (per exemple CAC, AIMC i OCL per a 1999 o 2002) que no ofereixen els mateixos resultats.

Finalment, hem tingut el problema que cap dels llistats disponibles no ha estat elaborat amb el mateix criteri que l'adoptat per nosaltres a l'hora de delimitar l'objecte d'estudi, fet que ens ha dut necessàriament a tractar-los com a corresponents a *iniciatives* i no pas a *emissores*. Solament en els casos ja assenyalats de 1992 i 1997 (amb dades de *Capçalera* i Proelsa) l'accés a les fitxes individuals de totes les iniciatives conegudes llavors ens han permès elaborar els únics llistats adaptats a les nostres finalitats d'estudi.

Per tant, i com a criteri general, les dades sobre iniciatives emprades en aquesta tesi s'han de considerar, en el sentit estricte dels termes, com una aproximació i una estimació; i les diferències i canvis detectats, com a tendències i no pas com a modificacions precises.

Ja per acabar, volem explicitar que totes les cites literals d'aquesta tesi s'han traduït al català de la llengua originària de publicació (castellà, anglès i francès).

0.4.- Estructura de la tesi doctoral

El cos de la tesi doctoral està organitzat en cinc capítols. El primer correspon a la gestació i al naixement del fenomen; i la resta a diferents estadis en l'evolució de la televisió local catalana fins arribar a la implantació de la TDT.

El període de gestació i naixement arrenca amb la primera experiència d'emissions locals de televisió que es fa a Catalunya i que té lloc a Tordera (Maresme) el 1976 per iniciativa del comerciant d'electrodomèstics Josep Vivé i es tanca el 1982 amb el naixement de la primera TVL catalana entesa com un mitjà de comunicació de

masses, RTV Cardedeu: dotada d'organització i recursos tecnològics per emetre periòdicament continguts arrelats al territori i a la comunitat per a qui emet.

Després hi ha una eclosió de TVL amb emissions periòdiques i s'obre un període de provatures en què els impulsors dels projectes miren de consolidar-los mentre tracten de sobreviure en un entorn marcat, sobretot els primers anys, pels tancaments administratius. Aquest procés es descriu i s'analitza en el segon capítol.

A partir de 1987 s'enceta un tercer cicle en l'evolució de les TVL catalanes. Els promotors identifiquen la professionalització, la publicitat i el suport econòmic municipal com les eines clau per assegurar la continuïtat i sostenibilitat de les emissores en uns anys marcats per la tolerància política i els debats i l'aprovació de la llei que ha de regular la TVL a l'Estat i a Catalunya. El tercer capítol de la tesi recull aquests canvis, que ja signifiquen l'inici de la transformació en profunditat del fenomen.

El quart capítol descriu i analitza l'impacte de la promulgació de la llei 41/1995, que regula les televisions locals hertzianes espanyoles i que marca una fita en l'evolució de la TVL catalana. Amb aquesta llei, es multipliquen les televisions municipals i també s'incrementen la professionalització i la comercialització de les emissores. Encara que la llei no entrarà plenament en vigor fins anys més tard, la seva aprovació dóna una certa seguretat jurídica a les TVL recolzada pel suport polític del Govern de la Generalitat.

A partir de l'any 2000, una sèrie de nous actors (grups multimèdia espanyols i catalans i empreses de comunicació de mida diversa) entren a la televisió local catalana i introdueixen nous factors de canvi que, sumats als acumulats històricament, la converteixen en un fenomen altament heterogeni i molt diferent de l'originari. Les transformacions es donen en el context d'implantació de la TDT local, que ha de comportar una (nova) reordenació del sector. Tots aquests fets, fins a l'obertura del procés de concessió de la TDT local pública i privada la tardor de 2005 amb que es tanca aquesta tesi, estan estudiats en el cinquè i darrer capítol que conforma el cos.

A banda d'aquests cinc capítols hi ha un apartat de conclusions en el qual es sintetitza i interpreta el conjunt de transformacions de forma transversal, identificant els principals vectors de canvi i com han operat sobre el sector, així com les lògiques que hi ha hagut al darrera de cada tendència.

Aportacions de la tesi i relació amb la recerca precedent sobre TVL

Aquesta tesi és una primera descripció i interpretació de la gestació, naixement i evolució fins a la implantació de la TDT l'any 2005 de la televisió local a Catalunya.

D'una banda, s'observa que les principals transformacions responen tant als diversos objectius dels promotors que participen en el naixement i l'extensió del fenomen com la seva evolució en el temps. D'altra banda, l'entrada constant de nous actors (amb noves maneres d'entendre la TVL) també ha estat un factor de transformació, amb un salt qualitatiu a partir dels dos mil i l'arribada de grans empreses de comunicació. Així mateix, les necessitats de funcionament d'un sector dominat històricament per la precarietat econòmica i la inseguretat legal també han estat determinants per entendre la lògica dels canvis viscuts.

Amb tot, un dels principals elements interpretatius que hem identificat en la nostra recerca són les polítiques de comunicació que s'apliquen sobre la televisió local a Catalunya i a l'Estat. La TVL catalana ha anat evolucionant al ritme de decisions polítiques que, primer, la toleren i, després i progressivament, aprofundeixen en la seva seguretat jurídica que, tot i que mai no es completa, generen el context polític-jurídic que permet als promotors prendre decisions que acaben transformant el sector.

Així, defugim la concepció de les polítiques com un element que *solament* explica la precarietat i la feblesa de les emissores (Prado i Moragas, 1991 i 2002; Corominas i Llinés, 1992; OCL, 2000 i 2003). En aquest sentit, la tasca feta en aquesta tesi ens ha dut a replantejar-nos el rol que nosaltres mateixos, des de l'OCL, atribuïem a les polítiques públiques, associades a la precarització i a l'escàs desenvolupament que llavors assignàvem al fenomen televisiu local del Principat.

Efectivament, les polítiques juguen aquest paper en el moment de gestació i naixement de les televisions. Però a principis dels anys dos mil no ens trobaríem davant d'un sector a les portes de la industrialització format per més de cent emissores si les polítiques públiques no haguessin actuat com un autèntic factor estabilitzador i de desenvolupament de les emissores i, per extensió, de les xarxes catalanes de distribució de continguts aparegudes a finals dels noranta.

Aquesta tesi també aporta una interpretació sobre la gestació i el naixement de la televisió local catalana que difereix en alguns aspectes fonamentals de l'explicació clàssica (Moragas, Prado i Mateo, 1983; Prado, 1985a; Moragas i Corominas, 1988; Prado i Moragas, 1991). El nostre treball de camp ens ha portat a la conclusió que el paper de les televisions anomenades comunitàries estava sobredimensionat en les primeres aproximacions dels vuitanta (Moragas, Prado i Mateo; 1983; Prado, 1985; Moragas, 1988; Prado i Moragas, 1991) i ha impregnat tota la recerca feta posteriorment (Prado i Moragas, 1991; OCL, 2000).

Així, la importància atribuïda tradicionalment a les emissores comunitàries en la gestació i el naixement del fenomen apareix rebaixada pel pes de les propostes comercials que no aconsegueixen posar-se en marxa per manca de voluntat política. Una voluntat política que sí que va permetre i tolerar els projectes de caire més popular i perfil comunitari que, des d'aleshores, s'han identificat de manera gairebé exclusiva com el motor de la televisió local a Catalunya.

De fet, la gestació apareix dominada per projectes, d'una banda, comercials; i, de l'altra, amb un perfil professional que defuig l'amateurisme propi de la televisió comunitària. En aquest sentit, la investigació duta a terme ens ha permès observar un fet que ens ha cridat poderosament l'atenció: els primers vuitanta ja s'havien prefigurats els grans elements que acabaran articulant la TVL catalana els anys dos mil: televisions municipals, televisions comarcals i xarxes d'abast nacional i estatal. Una hipòtesi, que considerem gairebé impossible de verificar, és que les decisions polítiques han ajornat sistemàticament la configuració d'un sector que en plena gestació ja tenia identificats els actors possibles.

Certament, estem d'acord amb que el paper de les propostes comunitàries en el naixement de la televisió local a Catalunya és central, però s'explica en bona mesura per la política de tolerància del Govern central, que decideix, a partir de negociacions amb els operadors que declaren seguir aquesta proposta comunicativa, quines emissores són possibles i quines no sense regular el sector; i deixant les TVL, a l'hora de la veritat, en una clara situació d'indefensió.

Ara bé, el paper atorgat per la recerca a la FPLTVLC els anys vuitanta i primers noranta i, per extensió, al model comunitari que defensa apareix de nou sobredimensionat. Primer, perquè aquesta entitat solament recull una part de les televisions en funcionament. Tot seguit, perquè no totes les incloses segueixen l'ideal comunitari: empren la Federació com un paraigua on protegir-se de la intransigència del govern amb models professionals o de major cobertura geogràfica. De fet, els propis promotors de l'entitat (Vilar, 2006) reconeixen que l'ideal comunitari era inviable i que es va dissenyar com un instrument tàctic dins de l'estratègia pel reconeixement legal.

En coherència amb aquest plantejament, considerem excessiu el rol cohesionador del moviment de les TVL que Prado i Moragas (1991) donen a la Federació. No solament pel propi reconeixement dels impulsors del paper tàctic de la proposta, sinó també per la diversitat de promotors que hem detectat en el seu interior. Els conflictes observats a la FPLTVLC al voltant del model d'emissora que cal

legalitzar i la posterior escissió de 1992 són la mostra evident que la FPLTVLC aplegava un conjunt de projectes unit, fonamentalment, per la precarietat legal.

Entroncant amb la constatació de diversos models dins de la FPTLVC, validem parcialment la interpretació que Moragas i Corominas (1988) i Corominas i Llinés (1992) fan de la professionalització i la comercialització de les TVL a finals dels vuitanta. Certament, hi ha una part de les emissores d'arrel popular que abandona els principis inspiradors d'amateurisme i renuncia a l'afany de lucre per apropar-se al referent professional i comercial. Però també es cert que no totes defugen aquest ideal, senzillament perquè ja no el tenien de partida: adaptant-se a la situació política, van posar en marxa projectes poc formalitzats i amb escassos recursos per progressivament aplicar el model empresarial que ja tenien clar d'entrada. És a dir, hi ha televisions que *representen* ser comunitàries, però que no ho són.

Finalment, la nostra recerca també matisa el paper dels ajuntaments en el naixement i primera evolució del fenomen al Principat. Si bé per a Prado i Moragas (1991) els consistoris apareixen identificats com un element central per entendre la consolidació de les emissores i la seva extensió pel territori, les dades recollides en el nostre estudi apunten que els consistoris juguen un paper ambivalent.

És cert que moltes TVL neixen i es mantenen en funcionament gràcies al suport del consistori respectiu. Però també es cert que altres tanquen perquè aquest no els dóna suport o, en alguns casos, posa en marxa emissores municipals que dificulten o impossibiliten la supervivència de TVL d'arrel popular nascudes abans. Per tant, s'ha de fer una lectura *positiva* del comportament dels ajuntaments en els casos que permet l'existència d'un mitjà de comunicació en el seu municipi. Però també se n'ha de fer una de *negativa* en els que en dificulta la consolidació.

Possibles futures línies de recerca

Les aportacions d'aquesta tesi també obren camins a futurs desenvolupaments de la recerca sobre TVL. Precisament, una de les qüestions que, en el futur, requeriran una aproximació més aprofundida és la importància real de les televisions comunitàries dins del conjunt i, també, la progressiva marginalització d'aquest model.

En aquesta mateixa línia, l'evolució de les televisions locals s'ha de contemplar en el context del conjunt dels mitjans locals catalans. Tots han viscut les mateixes tendències o tot just han estat les TVL les que ho han fet? Les televisions locals han fet un paper de lideratge o han seguit tendències encetades per mitjans anteriors al seu naixement i més implantats a Catalunya com la premsa i la ràdio? La tesi apunta

que els dos mil es donen casos de convergència empresarial entre grups editors de premsa locals i comarcal i empreses radiofòniques *locals* i TVL, fet que fa pensar en desenvolupaments pel cap baix paral·lels entre els diferents mitjans al Principat.

Encara dins dels elements relacionats amb l'evolució de les TVL, el comportament dels grans grups de comunicació espanyols i catalans (Prisa, Vocento, Godó, Zeta, Mediapro) requerirà una aproximació específica. L'ús que fan de l'espai local (en termes financers i per crear mitjans d'abast supralocal) que s'identifica clarament en aquesta tesi mereix ser estudiat amb més profunditat des del punt de vista de les televisions però, també, des de les estratègies empresarials dels grups.

En termes de polítiques de comunicació, l'elevat grau de compromís amb les emissores per part dels successius governs de la Generalitat des de final dels vuitanta observat en la nostra recerca situa la televisió local com un *major topic* de les polítiques comunicatives al Principat. Els indicis apunten que la preocupació per la presència del català a la televisió, en un entorn d'increment constatat de l'oferta audiovisual en castellà a l'Estat (televisions privades, satèl·lit, cable) és el principal motiu d'interès del Govern per la TVL. En aquest sentit, les clàusules dels concursos convocats pel Govern català el 1996 i 2005, amb l'exigència de mínims de programació en català, apunten en aquesta direcció.

Els indicis (i evidències) trobats en el nostre estudi ens fan pensar en una necessària aproximació global a les polítiques audiovisuals a la Catalunya democràtica, de manera que es consideren conjuntament les decisions i accions adreçades a ordenar l'espai televisiu i poder observar les lògiques que hi operen.

Tot i això, la tesi també aporta proves que la televisió local (juntament amb la ràdio municipal) ha estat un punt de conflicte entre les administracions catalanes governades per PSC (bàsicament la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona) i per CiU (la Generalitat i les altres tres diputacions catalanes). Així, seria pertinent aprofundir en la lògica partidista que hi ha darrera del desenvolupament d'algunes iniciatives que han acabat estant clau per l'evolució de la televisió.

De la mateixa manera, seria pertinent identificar la influència de les polítiques en el propi desenvolupament del fenomen català respecte del conjunt espanyol. En aquest sentit, tots els elements recollits en la nostra recerca apunten que la televisió local del Principat va tenir un desenvolupament autònom respecte de la resta de l'Estat per la implicació de l'executiu nacional en la seva defensa. En aquest sentit, el comportament del Govern central cap a Catalunya i la resta de comunitats autònomes apareix com un factor clau.

Les diferències entre comunitats autònomes també adquiriran un sentit especial quan es resolguin els concursos de la TDT local. Com hauran estat de respectuosos amb la realitat de la televisió analògica els diferents territoris a l'hora d'implantar una tecnologia que comporta un canvi en el concepte de televisió local? Amb aquestes resolucions es podrà completar un mapa de les polítiques aplicades a cada territori i poder observar l'evolució de Catalunya en un entorn espanyol que, precisament en el camp de la regulació, l'ha determinada.

Aquesta tesi aporta una sèrie d'elements que mostren l'existència d'influències mútues entre les televisions locals catalanes i la televisió local de l'Estat. Hi ha indicis que Catalunya, i en especial RTVC, va desenvolupar un cert paper pioner dins del conjunt espanyol donant a conèixer els projectes catalans; i socialitzant coneixement i maneres de fer entre grups interessats d'altres punts de l'Estat. Així mateix, la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya (FPLTVLC, primera entitat associativa de Catalunya i de l'Estat) va exercir un lideratge ideològic sobre el model de televisió, però no queda clara la importància de la influència.

A escala europea la situació encara és més confosa. Tot i les similituds que hem detectat entre el model d'emissora que neix a Catalunya i el que domina l'escena televisiva local a Europa, no s'han pogut documentar punts de contacte entre ells més enllà de teoritzacions acadèmiques *a posteriori*. Així mateix, l'evolució de les TVL catalanes és pràcticament idèntica a la que es dona a la resta d'Europa, tot i que aparentment no hi ha vasos comunicants entre les dues realitats.

Des de la lògica de les influències, també caldria aprofundir en el paper desenvolupat per la recerca catalana sobre comunicació local en l'evolució de les televisions locals; del seu discurs legitimador i dels models d'emissora que es proposen. Els indicis apunten que les aportacions acadèmiques han estat emprades pel sector en la seva lluita permanent pel reconeixement legal, fent servir la universitat i els seus productes com a arguments en defensa pròpia.

No volem acabar la introducció sense expressar la sensació de *final d'època* que tenim en tancar aquesta tesi en un moment en què allò que hem estudiat els darrers set anys està a punt de patir una transformació profunda que farà desaparèixer moltes de les traces que hem dibuixat en aquestes pàgines. En aquest sentit, creiem que els esdeveniments han fet que la nostra recerca acabi retratant i explicant una realitat que, en el futur, serà el precedent d'un fenomen substancialment nou.

1.- Gestació i naixement de la televisió local a Catalunya (1976-1982)

La gestació i el naixement de la televisió local a Catalunya és un procés marcat per tres factors. D'una banda, un context sociopolític de canvi de règim on la fi de la dictadura genera un ambient que fa possible tota mena de noves iniciatives cíviques, culturals, polítiques i també empresarials. Al Principat, aquest context presenta un perfil propi derivat de la voluntat de reconstrucció nacional (política, institucional, cultural i lingüística) que tenyirà tot el procés i en especial als mitjans de comunicació.

D'altra banda, el sorgiment de les televisions locals és dóna amb un marc legal que no les preveu i que, tot i que tampoc les prohibeix explícitament, és utilitzat pels governs centrals per reprimir tota iniciativa televisiva que no provingui de l'ens públic Radiotelevisió Espanyola (RTVE). Com explica Garriga (1985: 49), "la iniciativa dels diferents projectes de TV local ha començat des de baix car, al contrari, els de dalt – les institucions governamentals– han fet tot el possible per impedir-ho ja que són incapaços d'entendre i d'elaborar una política de comunicació televisiva".

Això fa que els impulsors hagin de dissenyar unes estratègies i uns objectius en funció d'un risc gens menyspreable: el tancament de la iniciativa i el precintat dels equips emprats. Aquesta situació afectarà al tipus d'emissora que es posa en marxa, ja que les més ambicioses econòmicament i empresarial optaran per no arriscar-se, quedant en un segon pla darrere d'iniciatives més combatives i de tall popular.

Finalment, el tercer element és Radiotelevisió Cardedeu (RTVC), la primera emissora que es posa en marxa a Catalunya entesa com un mitjà de comunicació de masses. La seva importància també rau en el fet que va proposar un model que recollia clarament influències del context sociopolític del moment (recuperació nacional, llibertat d'expressió). En part, RTVC neix militant en contra del monopoli d'RTVE, la seva oferta programàtica i les polítiques governamentals sobre televisió.

RTVC es va preparar a consciència per ser una televisió no permesa i va dissenyar una estratègia que va aconseguir articular un moviment social al seu voltant que la van convertir en el model de referència, tant per imitar-lo com per defugir-lo. Això va marcar la resta d'iniciatives que s'estaven preparant. En aquest sentit, RTVC apareix com el protagonista indiscutible del període.

1.1.- Gestació i naixement de Ràdio Televisió Cardedeu: cap a la TVL comunitària

El naixement de la primera televisió local plantejada com un mitjà de comunicació de masses a Catalunya i l'Estat no va ser fàcil. El grup promotor va dissenyar una

estratègia que desenvolupà al llarg de dos anys, entre juny de 1980 i març de 1982, per fer front a nombrosos reptes de natura diversa i superar força reticències per fer possible el naixement d'RTVC (Garriga, 1985: 51, 61 i 64; Prado i Moragas, 1991: 7).

1.1.1.- Les primeres passes cap a la televisió

El projecte d'RTVC neix vinculat a Ràdio Borrego, emissora local creada per un grup d'amics l'agost de 1979 "amb caràcter de ràdio lliure" (*El Correo Catalán*, 6 de juny de 1983, pàg. 38)³². Molts dels joves que van impulsar la ràdio col·laboraven a la revista local *Missatge*, editada des de 1970 en català per una associació cultural, i volien fer servir l'emissora d'FM per retransmetre els actes de la vida cultural i associativa de la vila (*Avui*, 13 de juliol de 1981, pàg. 33; Guillamet, 1983: 437). A finals dels setanta l'oferta era abundant i es generava a banda de les institucions, fins al punt que eren les associacions les qui organitzaven l'agenda cultural (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 23; *Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 14). Segons un dels impulsors d'RTVC, Antoni Garriga (1981: 14), la TVL va ser "fruit d'aquest ambient".

El xispes i l'ideòleg: dues peces clau per l'arrencada

Arran de dues emissions de Ràdio Borrego l'estiu de 1979, el sociòleg Jaume Rodri, cardedeuenc "activista de la lluita per les llibertats", va preguntar als responsables si era possible emetre el mateix amb imatges (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 24 i 25). La resposta va ser positiva i en poques setmanes el tècnic de la ràdio Joan Grífols tenia llest un projecte amb un pressupost d'1,5 milions de pessetes (9.000 euros).

Rodri i Grífols representen, en el cas de Cardedeu, les dues figures que la recerca ha identificat com a "clau" per explicar el naixement de la TVL a Catalunya: l'"animador sociocultural" i el "xispes" (Moragas, 1988a: 92 i 93; Moragas i Corominas, 1988: 37 i 38). Rodri és l'"ideòleg", "el qui havia tingut la idea de tirar la televisió endavant" (RTVC, 2001: 1), és a dir, una personalitat local "amb capacitat de projectar la utopia damunt les realitzacions culturals del seu entorn. Són gent entusiasta que no creu en les racionalitats jurídico-tècniques de la classe política". Grífols és el primer d'un grup de "personatges traçuts, capaços de resoldre els problemes elèctrics més variats; abans demostraven la seva habilitat en el muntatge i la il·luminació dels teatres populars o amb la radioafecció, i ara la demostren creant emissores, com es diu

---

³² Tot i que va néixer d'una iniciativa juvenil, al poc temps l'Ajuntament va assumir el projecte (*El Correo Catalán*, 6 de juny de 1983, pàg. 38).

popularment, 'dins d'una capça de sabates'" (Moragas, 1988a: 92; Moragas i Corominas, 1988: 37).

La socialització del projecte: implicació de la societat civil i les seves organitzacions

A partir dels treballs de Rodri i Grifols, a primers de 1980 es va posar en marxa un grup promotor de la TVL liderat per joves de Ràdio Borrego i personalitats de l'associacionisme local. El col·lectiu va difondre el projecte per la ràdio (després Ràdio Cardedeu, ja municipal) i va animar la població a participar en la definició de la TVL que es volia (RTVC, 2001: 1 i 2; Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 24 i 25).

El projecte estava guiat per "la ferma convicció que la televisió havia de ser realment un servei públic, una potent eina pedagògica i un mitjà comunitari fet per i per a la gent", de manera que les entitats el poguessin fer servir de canal d'expressió i esdevingués un instrument de comunicació entre el vilatans "sense censures, i amb una visió crítica i objectiva de l'actualitat" (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 32, 33 i 34). Per a Prado i Moragas (1991: 7), aquestes propostes es donen en un "clima social" generat després de la mort de Franco i la recuperació de les llibertats democràtiques que permet i impulsa una ampla participació social dels ciutadans, al mateix temps que posa de manifest la necessitat de nous canals d'expressió de la ciutadania.

La voluntat democratitzadora anava de la ma amb la "reivindicació de l'ús del català en tots els àmbits" (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 32). Tal i com apunten els impulsors del projecte, el 1979 tot just s'acabava de reconèixer el català com la llengua pròpia de Catalunya a l'Estatut d'Autonomia. Així mateix, la recuperació lingüística no comptaria amb una eina política i legal fins a l'aprovació de la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de Normalització Lingüística (DOGC 322, de 22 d'abril de 1983). Fins llavors, estava a les mans de la societat civil i les seves organitzacions, una situació heretada del resistencialisme cultural sota el franquisme (Riquer, 1996: 429; Baltà, 1989: 75).

Totes aquestes idees es sintetitzaven sota l'etiqueta de "televisió lliure i independent", una manera d'afirmar que es volien evitar tant les pressions polítiques pròpies de la televisió pública com les econòmiques que afectaven les privades comercials (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 33 i 45). Es proposava "una tercera via a la televisió" de manera que les TVL esdevien vitals per evitar la pèrdua de les identitats i l'homogeneïtzació cultural (Garriga, 1981: 14).

D'acord amb aquestes premisses, RTVC "havia d'emetre només programes produïts a la mateixa vila" i "no interessava oferir ni pel·lícules ni serials i, en cap cas, podia tenir ni publicitat ni patrocinadors que poguessin apropiar-se de les ones per al

seu benefici particular” (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 34). La independència econòmica es va trobar posant a la venda participacions de 5.000 pessetes (30 euros)³³ entre totes aquelles persones de Cardedeu i d'arreu de Catalunya que volguessin col·laborar, però establint un límit d'una participació per persona. La gestió democràtica es va buscar en un model assembleari i horitzontal, que s'entenia com l'ideal (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 34; Garriga, 1981: 14 i 15). En aquest moments, el grup impulsor va adoptar el nom d'Amics de Ràdio Televisió Cardedeu.

1.1.2.- La primera emissió: entre sondeig de l'ambient i demostració de capacitat

Enmig d'aquest procés RTVC va fer la primera emissió, el 7 de juny de 1980³⁴, per comprovar les possibilitats tècniques i demostrar a la població que, efectivament, era possible (Garriga, 1981: 15, i 1985: 61). En certa manera, es tractava de “sondejar l'ambient” abans de continuar endavant amb el projecte (Prado i Moragas, 1991:7).

Aquell dia, els Amics de Ràdio Televisió Cardedeu havien convocat un acte públic amb diversos objectius. D'una banda, donar a conèixer el projecte a tot el poble i recollir l'opinió de la major part dels habitants que encara no havia participat en la iniciativa, ja que volien fer una TVL ajustada als interessos ciutadans (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 43, 60 i 61). D'altra banda, estimular la venda de participacions, ja que tot just n'havien venut unes cinquanta (*Antena Local*, núm. 16, pàg. 14). L'acte era un col·loqui amb Jaume Rodri; Josep Desumbila, crític de televisió de *l'Avui*; Salvador Escamilla, pioner de la ràdio en català; i Gianni Bernascone, italià propietari d'una productora i una TVL al seu país (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 43; Escamilla, 2005).

Una emissió *il·legal* de caràcter subversiu

L'emissió va ser possible gràcies a l'amistat d'Escamilla i Bernascone. L'italià va cedir els seus equips per mediació d'Escamilla³⁵, que havia introduït a l'Estat espanyol per enregistrar una cursa de braus (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 43; Escamilla, 2005). Davant la disponibilitat de l'equipament tècnic, es va decidir emetre l'acte en directe.

---

³³ Els impulsors indiquen que era “una quantitat considerable”, ja que el 1981 el salari mínim interprofessional era de 25.620 pessetes [uns 155 euros]” (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 34).

³⁴ Aquesta data s'ha considerat històricament l'inici d'emissions d'RTVC i, de retruc, de la TVL a Catalunya i l'Estat espanyol (*Cambio* 16, 24 d'agost de 1980, pàg. 14; Moragas, Prado i Mateo, 1983: 510 i 511; Prado, 1985a: 54; Moragas, 1988a: 84; Moragas i Corominas, 1988: 27 i 28; Prado i Moragas, 1991: 7; Corominas i Llinés, 1992: 30; Garriga, 1985: 51).

³⁵ Escamilla va conèixer Bernascone arran de les visites a familiars seus a Nàpols (Itàlia). Segons Escamilla (2005), Bernascone ja li havia ofert, abans de 1980, la possibilitat de traslladar els seus equips a Catalunya i fer emissions locals.

En aquells moments, els impulsors d'RTVC eren conscients que solament RTVE podia emetre televisió, a través de Televisió Espanyola (TVE). Tal i com explica Grífols (*Antena Local*, núm. 16, pàg. 14), sabien perfectament que la televisió era un servei públic essencial titularitat de l'Estat tal com establia l'article 1.2 de la llei 4/1980, de 10 de gener, reguladora de l'estatut de la ràdio i la televisió (BOE 11, de 12 de gener de 1980) i que era exercit en règim de monopoli per RTVE.

Tot i que amb l'arribada de la democràcia es va produir un intens debat sobre la creació de televisions privades, el govern espanyol no s'ho plantejava i no és fins el 1981 que la qüestió no arriba al Parlament espanyol (Fernández i Santana, 2000: 122). Això farà que RTVC es trobi en un buit legal, ja que no es preveia l'existència de TVL però tampoc no estava expressament prohibida (Corominas i Llinés: 1992: 30).

Així mateix, a RTVC es tenien prou indicis per saber quin era el comportament del govern amb les emissions no autoritzades. El Ministre de Cultura, Ricardo de la Cierva, havia anunciat el 1980 que totes les que no fossin d'RTVE "són clandestines i es tallaran", sense distincions entre comercials o populars i participatives (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 15-17). A més, el maig de 1980 les forces de l'ordre havien precintat el local de Barcelona des d'on Promotora de Televisió Catalana S.A.³⁶ havia emès en proves com a part d'un projecte de televisió privada comercial catalana³⁷.

En aquest context, el Govern de la Generalitat acabat de constituir no es mostrava interessat en defensar Cardedeu ni tampoc les televisions privades comercials. Segons Max Cahner, Conseller de Cultura, la Generalitat era "indiferent" al fenomen (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 17). Cahner explicava el 1980 que la preocupació era "obtenir la televisió per a Catalunya, el tercer canal que estem negociant amb l'Estat" i "respecte de la resta hem de restar al marge, ja que no hi ha res legislat sobre les televisions privades i aquesta legislació correspon, en primer lloc, a l'Estat", de manera que "quan existeixi aquest ordenament estatal la Generalitat podrà reglamentar allò relatiu a Catalunya" (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 17).

Cahner assenyalava clarament les limitacions de l'espai comunicatiu del Principat per articular una política pròpia. Segons establia l'apartat 1.27, de l'article 149 de la Constitució espanyola, l'Estat es reservava la competència exclusiva sobre "normes bàsiques del règim de premsa, ràdio i televisió i, en general, de tots els

---

³⁶ Segons Corominas i Llinés (1988: 129) és la primera empresa que es crea a l'Estat després de la mort de Franco per crear una televisió privada. Segons Giró (1991: 81), pretenia imitar el naixement d'*Avui*, ja que cap soci podia tenir més de l'1% del capital i "els accionistes eren, o bé, petits inversors, o bé, persones que per motius ideològics van sumar-se a la iniciativa".

³⁷ L'elecció no va ser aleatòria, ja que el projecte era "inicialment només per a l'àrea de Barcelona i, en una segona fase, per a tot el Principat" (Corominas i Llinés, 1988: 129).

mitjans de comunicació social, sense perjudici de les facultats que en el seu desenvolupament corresponguin a les comunitats autònomes". Per tant, Catalunya depenia de l'Estat per fer una política televisiva.

El grup d'RTVC n'era conscient i sabia que, com diria Jaume Rodri, "tal com estan les coses, el nostre projecte és subversiu i ens haurem de defensar" (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 17)³⁸. Però els promotors també estaven convençuts que no feien "cap mal" i que tenien dret a comunicar-se (*Antena Local*, núm. 16, pàg. 14). De fet, s'emparaven en l'article 20.1 de la Constitució Espanyola que reconeixia, entre d'altres, els drets "a expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció" i "a comunicar o rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió"; que es va convertir en un dels principals arguments del grup per legitimar RTVC³⁹ (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 17; Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 44-46).

Per no deixar cap element a la improvisació, van contractar l'advocat Josep Maria Socias Humbert, exalcalde de Barcelona, per tenir un lletrat de renom que donés publicitat a eventuals problemes amb les forces de l'ordre o la justícia (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 45).

El 7 de juny RTVC va emetre l'acte, tot un al·legat en defensa del model televisiu proposat i en el qual la majoria de les intervencions, tant dels ponents com del públic, van insistir en el mantenir els trets definits els mesos anteriors: una televisió "lliure i independent" (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 44 i 45). La presència de l'advocat no va fer falta, però el juliol es va presentar a la seu de l'associació una parella de la Guàrdia Civil preguntant per l'emissió i amb l'ànim de precintat els equips (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg.15; *Avui*, 13 de juliol de 1980, pàg. 33)⁴⁰.

1.1.3.- El disseny de l'emissora

Els promotors van qualificar d'èxit l'emissió del 7 de juny i a partir d'aleshores van desenvolupar una estratègia adreçada a posar en marxa les emissions periòdiques (Garriga, 1985: 63; Prado i Moragas, 1991: 7). Segons Garriga (1985: 63), RTVC va crear quatre comissions per desenvolupar els aspectes que consideraven necessaris: econòmic, programàtics, tècnics i jurídic-polítics.

---

³⁸ La premsa va arribar a publicar una mena de "guia jurídica" amb totes les vies per recórrer en cas que es precintés l'equip o s'imposés una sanció (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 16).

³⁹ El grup ja havia articulat el discurs legitimador amb Ràdio Borrego, nascuda fóra del marc legal (*El Correo Catalán*, 6 de juny de 1983, pàg. 38; Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 24 i 25).

⁴⁰ Vegeu l'apartat 1.2. d'aquesta tesi.

La comissió econòmica va recollir els 9.000 euros amb les participacions. Tal com explica Grífols, l'entitat la van fundar 20 persones. Quan van fer la primera emissió tot just tenien 50 socis. El juny de 1981, ja havien aconseguit els 300 socis necessaris per assolir el capital inicial previst (*Antena Local*, núm. 16, pàg. 14). La comissió tècnica va establir les necessitats d'equipament. Després d'haver mirat al mercat de segona mà italià i haver rebut una oferta d'una multinacional holandesa, el gener de 1981 RTVC decideix comprar-lo a Sony, que l'oferia a meitat de preu de mercat. De fet, és gràcies a aquesta rebaixa que RTVC pot equipar-se amb el pressupost de 9.000 euros que s'havia marcat⁴¹ (*Avui*, 13 de juliol de 1980, pàg. 33; Meseguer; Rovira i Vilar, 2005: 102).

En aquest sentit, tot i que les primeres recerques sobre televisió local a Catalunya (Moragas, Prado i Mateo, 1983; Prado, 1985a) apuntaven a un abaratiment de la tecnologia com un element explicatiu del naixement de la TVL a Catalunya, solament una part de l'equipament necessari (una càmera, un vídeo enregistrador i un reproductor) costava 400.000 pessetes (2.500 euros) el 1980 (*El Dominical de El Periódico de Catalunya*, 28 de setembre de 1980, pàg. 5). De fet, un indici sobre una certa dificultat per accedir a la tecnologia ja l'hem vist amb la primera emissió, que es va fer gràcies a Bernascone. Per tant, cal atribuir a les rebaixes de les multinacionals de les telecomunicacions la possibilitat d'RTVC d'accedir als equipaments.

Sobre la interpretació d'aquestes ofertes no hi ha consens. La premsa les va entendre com part de l'estratègia mercantil de les empreses, que es van adreçar a RTVC després d'emetre el 1980. Fins i tot es parla d'una guerra comercial que hauria rebaixat el preu dels equips bàsics (*El Dominical de El Periódico de Catalunya*, 28 de setembre de 1980, pàg. 9). Moragas (1988a: 82) comparteix l'explicació i afirma que les empreses (cita Sanyo, Sony, JVC, Thompson i Panasonic) "aconsegueixen, amb un cost irrisori, una gran penetració i una imatge positiva en el mercat". En canvi, segons RTVC, Sony la va fer per "col·laborar a la causa de la televisió local" (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 79).

La comissió de programació va dissenyar les emissions periòdiques, que serien el dilluns al vespre, i els continguts, organitzats en dos grans blocs (Garriga, 1985: 63). El primer bloc era un informatiu local. El segon incloïa un programa quinzenal i un mensual. En la part quinzenal s'alternaven tres propostes divulgatives (salut, oficis antics i cinema alternatiu) i *Donotes i homenots d'arreu de Catalunya* (entrevistes amb

---

⁴¹ El total de la factura de Sony era d'1.370.953 pessetes (uns 8.250 euros). Meseguer, Rovira i Vilar (2005: 102) reproduïen el document.

personalitats de la cultura i la política tant de Cardedeu com de la resta del Principat) i dissenyat com a part de l'estratègia per donar a conèixer RTVC arreu del país i, també, recollir suports en previsió de problemes legals (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 65 i 96). La part mensual podia ser un debat d'actualitat local o l'emissió en diferit d'activitats locals (plens municipals, festa major) (Garriga, 1985: 63 i 64). D'aquesta manera, la producció pròpia de continguts locals esdevé la base fonamental de la programació, dominada pels programes informatius i divulgatius.

La comissió jurídic-política "estudia les possibilitats legals de funcionament" (Garriga, 1985: 64) seguint els consells de Socias Humbert. Es crea formalment l'associació Amics de Ràdio Televisió Cardedeu, amb uns estatuts⁴² que marquen com a objectius de l'entitat "elevant el nivell cultural dels ciutadans de Cardedeu" i estimular la seva participació "en aquelles activitats que siguin en benefici de la ciutat, de la seva història, de les seves tradicions i dels seus costums". La comissió també va buscar suports per una iniciativa que ja es sabia que tindria problemes. Primer es va adreçar a l'Ajuntament, que va cedir un local a l'associació (tal com havia fet amb totes les del municipi) i va atorgar una "petita subvenció" (Garriga, 1985: 63). També es va posar en contacte amb les institucions nacionals i personalitats polítiques (Garriga, 1985: 64).

1.1.4.- El llarg camí cap a les emissions periòdiques

L'estratègia dissenyada i la feina de les comissions va fer possible que en el transcurs de la segona assemblea de socis d'Amics, celebrada el 5 de juny de 1981, es pogués proposar i aprovar l'inici de les emissions periòdiques (Garriga, 1985: 64). La data escollida és el 23 de juny: s'organitza una revetlla de Sant Joan per celebrar-ho i retransmetre-la en directe (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 75).

L'associació havia aconseguit que Heribert Barrera, president del Parlament i amic personal de Rodri, fes la inauguració oficial i ho va difondre a la premsa com a part de l'estratègia per donar publicitat i recollir suports (*Avui*, 13 de juny de 1981, pàg. 36; *El País*, 20 de juny de 1981, pàg. 51; *La Vanguardia*, 21 de juny de 1981, pàg. 31).

El matí del 23 tot estava a punt, però llavors es va saber que RTVE havia denunciat RTVC i el Govern Civil de Barcelona havia rebut ordres d'impedir l'emissió (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 76; *Vídeo Actualidad*, setembre de 1981, pàg. 15). Els impulsors van decidir continuar, però a la tarda es van presentar les forces de l'ordre i dos enginyers d'RTVE per precintat l'emissor (*Avui*, 24 de juny de 1981, pàg. 27; i 26

---

⁴² Una còpia d'aquests estatuts, registrats a la Generalitat amb data 5 de febrer de 1981, es conserva a l'arxiu de la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals de Catalunya.

de juny de 1981, pàg. 39). Per evitar-ho, els tècnics de RTVC el van substituir per un de fals. Les emissions periòdiques no van poder començar, ja que les forces policials es van quedar vigilant (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 79 i 83; Navarrete, 2006).

Barrera va acudir a l'acte tal com tenia previst i va fer una inauguració simbòlica en la qual va denunciar el "menyspreu a la llibertat d'expressió" (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 79 i 90). RTVC també va rebre el suport d'Antonio de Senillosa, que com a president de la comissió de control d'RTVE al Parlament espanyol va demanar explicacions a la direcció d'RTVE davant del que va considerar "un greu error" (*El Periódico de Catalunya*, 26 de juny de 1981, pàg. 15).

El tancament va tenir ressò a la premsa⁴³, sobretot a la catalana i a l'especialitzada en vídeo i televisió. En alguns casos, a més, el fet era tractat en termes de denúncia davant del que es considerava un atac a la llibertat d'expressió (*Vídeo Actualidad*, setembre de 1981, pàg. 14 i 15; *Canigó*, 4 de juliol de 1981, pàg. 28; *Diario de Barcelona*, 24 de juny de 1980, pàg. 13). Al ressò mediàtic també hi va col·laborar l'estratègia d'Amics de Ràdio Televisió Cardedeu, que el juliol de 1981 feia publica una nota de premsa on donava la seva versió del fets, agraïa el suport rebut d'arreu de l'Estat i en demanava més per continuar lluitant per la llibertat d'expressió (*Avui*, 15 de juliol de 1981, pàg. 32; *Vídeo Actualidad*, setembre de 1981, pàg. 15).

Després de la clausura, RTVC va encetar un debat intern sobre si continuava amb l'emissió hertziana o passava a la difusió per sistemes de vídeo a diferents locals de la ciutat (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 95 i 96). En paral·lel, continuava enregistrant tot allò que considerava d'interès a Cardedeu i també a fora. Per exemple, l'endemà de la clausura, RTVC va ser l'única televisió present als actes organitzats al Camp Nou per la Crida a la Solidaritat (*Avui*, 26 de juny de 1981, pàg. 39).

El debat es tanca amb la decisió de continuar amb les hertzianes i el 28 de desembre de 1981 s'enceta un període d'emissions irregulars per ajustar l'equip tècnic i humà. Finalment, el març de 1982 RTVC troba la fórmula per emetre periòdicament (Garriga, 1985: 64; Prado, 1985a: 55; Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 95 i 96).

A partir "de les persones que s'havien decidit a col·laborar activament en el dia a dia" es creen quatre equips, cadascun dels quals prepararà i emetrà la programació d'un dilluns al mes (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 96; Corbella, 1991: 61). D'aquesta manera s'assegurava la periodicitat i no es carregava de feina a uns equips formats

---

⁴³ S'han pogut trobar notícies referides als esdeveniments del 23 de juny a: *Avui*, 24 de juny de 1981, pàg. 27; i 26 de juny de 1981, pàg. 39; *El Correo Catalán*, 24 de juny de 1981, pàg. 13; i *El Periódico de Catalunya*, 26 de juny de 1981, pàg. 58.

per voluntaris. Per als “desplegaments especials” (Festa Major, Sant Joan, etc...) es comptava amb “tot el personal” (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 96)⁴⁴.

D'acord amb el nostre plantejament de considerar la TVL com un mitjà de comunicació de masses, és ara quan RTVC esdevé una emissora de televisió i protagonitza el naixement de la TVL com a mitjà de masses a Catalunya⁴⁵. El procés seguit s'ha considerat com el més elaborat i sofisticat del moment, ja que cap altre grup desenvoluparà una estratègia tan calculada i definida (discussió pública, assessorament jurídic, emissió de prova) ni comptarà amb la implicació i complicitat de tants agents socials i polítics (Prado i Moragas, 1991: 19; Baget, 1994: 72).

1.1.5.- Un projecte sense referent directe

Tal com hem pogut veure en els apartats anteriors, la gestació i el naixement d'RTVC apareix com un procés sense gaire influències externes explícites i com a conseqüència de les decisions que els seus promotors van aprenent en funció de les necessitats. Històricament s'ha considerat RTVC com la pionera de la TVL a Catalunya i a l'Estat, fet que exclou per definició l'existència d'un precedent.

En aquest sentit, cal tenir en compte que en el context més immediat de Cardedeu, en aquell moment la TVL es limitava a una sèrie d'iniciatives molt experimentals i, en el cas més avançat, fruit d'un ràdio i videoafecionat de Melilla que entenia la iniciativa com un hobby i no com un mitjà de comunicació (*El Periódico de Catalunya*, 23 de desembre de 1980, pàg. 30; Garriga, 1985: 51). Així mateix, tot i que a la resta d'Europa Occidental feia anys que s'hi estaven produint experiències (Jankowski, Prehn i Stappers, 1992), els promotors d'RTVC afirmen que no les coneixien, ja que no tenien “teòrics de la comunicació” que els hi donessin a conèixer i els hi expliquessin (*Antena Local*, núm. 16, pàg. 14; Vilar, 2006).

De tota manera, sí que hem vist com RTVC neix d'un procés que té el seu precedent immediat en una ràdio lliure posteriorment municipalitzada; i el seu primer referent en una publicació local. En el moment que s'està preparant la posada en marxa d'RTVC, les ràdios lliures, les municipals i la premsa comarcal fan propostes

---

⁴⁴ Segons Meseguer, Rovira i Vilar (2005: 96), el sistema per equips era tan eficaç que es va mantenir durant una dècada.

⁴⁵ Aquesta opció comporta una diferència substancial respecte a les recerques fetes fins ara, que consideraven com a data de naixement de la TVL a Catalunya o bé el 7 de juny de 1980 o bé el 23 de juny de 1981. Vegeu: Moragas, Prado i Mateo, 1983: 510 i 511; Prado, 1985a: 54; Moragas, 1988a: 84; Moragas i Corominas, 1988: 27 i 28; Prado i Moragas, 1991: 7; Corominas i Llinés, 1992: 30. També comporta descartar la data de naixement considerada pels propis impulsors. Vegeu Garriga (1985: 51).

comunicatives amb l'afany d'autodefinir-se i diferenciar-se d'altres mitjans. És amb aquests moviments comunicatius amb qui el model de Cardedeu coincideix més (Moragas i Corominas, 1988; Corominas i Llinés, 1992).

Les experiències audiovisuals locals a Catalunya abans de 1980

Abans de 1980, a Catalunya solament s'estaven desenvolupant dues iniciatives de TVL molt experimentals al Maresme, dutes a terme per radioafccionats.

Tot i que una de les aproximacions a la TVL (Garriga, 1985: 50) situa una iniciativa pionera a Cadaqués (Alt Empordà)⁴⁶, la primera experiència que s'ha documentat d'emissió d'imatges en moviment i continguts locals va ser el 1976 a càrrec de Josep Vivé (2004), radioafccionat i comerciant d'electrodomèstics, a Tordera (Maresme).

Amb motiu de la Fira del Ram, Vivé (2004) va decidir emetre televisió i ràdio des de l'estand de la seva botiga per promocionar el negoci i, també, gaudir del hobby de radioafccionat. Aprofitant l'accés als equips de producció que tenia gràcies al seu negoci i el coneixement electrònic i radioelèctric, va comprar una càmera en blanc i negre i va fabricar l'emissor. Les emissions, en directe, eren molt primàries: plans de l'estand o de l'entrada del recinte i alguna petita entrevista. A més, les limitacions tècniques feien que les imatges es difonguessin amb un emissor de televisió i el so, en FM. Per això Vivé (2004) prefereix parlar de "demostracions de televisió".

A la Fira dels dos anys següents Vivé va millorar les emissions: la imatge i el so s'emetien conjuntament i es feien en color, ja que ara es tractava d'estimular la venda de receptors en color (Vivé, 2004). El 1979 es superen les "demostracions" i, amb l'ajut d'un grup de joves que volien crear una ràdio municipal (*Junts*, abril de 1982, pàg. 18), es fan algunes retransmissions en directe puntuals d'actes cívics i culturals, sense planificació prèvia ni formats concrets, que continuaran els anys següents⁴⁷ (*La Vanguardia*, 5 de gener de 1985, pàg. 19, Vivé, 2004).

La següent iniciativa es pot considerar una extensió de l'anterior, ja que es Vivé qui anima l'Associació de Radioafccionats de Calella (ARC) a fer-la (Vivé, 2004;

---

⁴⁶ Segons Garriga (1985: 50) entre el 26 i el 29 de juliol de 1974, un grup va projectar vídeos a una galeria d'art i al Casino de la vila, amb vuit hores de reportatges locals, actes culturals i una entrevista a l'alcalde. Quan acabava en un local, es portava la cinta a l'altre. Aquesta experiència no es pot considerar una emissió de televisió, ja que, com explica Garriga (1985: 50), "a causa dels escassos mitjans tècnics l'emissió [sic] es va fer en vídeo ja que no van poder utilitzar cap emissora i ni tant sols [sic] enllaçar amb cable els dos locals".

⁴⁷ Garriga (1985: 52) ha documentat les emissions anuals de Tordera per la Fira del Ram el 1981 i afirma que "l'experiència es repeteix l'any següent i posteriorment".

Garriga, 1985: 73-74). Vivé n'era membre i el 1978 va fer una demostració d'emissions de televisió en color i de ràdio en FM a la seu de l'entitat. Segons Vivé (2004) i un membre de l'ARC, Josep Barcons (2005), l'aleshores president, Rafael Carpinell, es va entusiasmar i l'entitat va treballar per fer alguna cosa semblant. El 25 d'agost de 1979, amb motiu del I Trofeu del Rei de radioafccionats organitzat per l'ARC, es van emetre imatges en moviment entre els participants, però no es podien rebre amb l'antena i el receptor de televisió convencionals (Garriga, 1985: 72 i 73; i Barcons, 2005)⁴⁸.

L'experiència a l'Estat espanyol: un radioafccionat de Melilla

La situació fora de Catalunya abans de 1980 era pràcticament la mateixa que l'exposada pel Principat. Aleshores solament es coneixia l'existència de QTH – Melilla, impulsada per Francisco Platero, que “emet en circuit d'escombrat lent de radioafccionat i freqüència legal” (*El Periódico de Catalunya*, 23 de desembre de 1980, pàg. 30; Garriga, 1985: 51). Des de mitjans de 1979 emet pel·lícules, reportatges i actes culturals locals des d'un estudi de videoafccionat⁴⁹ que s'ha construït a casa seva (*El Periódico de Catalunya*, 23 de desembre de 1980, pàg. 30).

Tot i que el plantejament ja s'apropa al d'un de mitjà de masses, hi ha dos elements que l'allunyarien del model buscat per RTVC⁵⁰. D'una banda, emet per freqüència de radioafccionat i això força els potencials televidents a instal·lar una antena per rebre el senyal. D'altra banda, tot i que Platero tendeix a la periodicitat, no manté un patró d'emissions i ho fa quan li ve de gust o quan pot exercir el que ell entén com un “hobby” (*El Periódico de Catalunya*, 23 de desembre de 1980, pàg. 30).

Com es pot observar, les experiències a Catalunya i l'Estat de les qual es té constància el 1980 no presenten un perfil molt apropiat per a allò que tenien pensat els promotors de Cardedeu. Això, a banda del poc desconeixement de la situació que es tenia aleshores. La pròpia natura local i, també, la por dels promotors a ser coneguts fora del seu municipi i patir-ne conseqüències com un tancament o sancions feia que es difonguessin amb dificultats a la resta de Catalunya o l'Estat⁵¹.

---

⁴⁸ Aquesta iniciativa és l'origen de la televisió municipal de Calella, que naixerà el 1984 i tindrà Carpinell com a primer director. Vegeu el capítol 2 d'aquesta mateixa tesi.

⁴⁹ Com que “el material és molt barat a Melilla”, Platero comptava amb tres càmeres, una taula de mesclades i cinc vídeos (*El Periódico de Catalunya*, 23 de desembre de 1980, pàg. 30).

⁵⁰ Pel moment en què la premsa catalana va difondre la notícia de l'existència de QTH – Melilla, era possible que RTVC la conegués mentre dissenyava l'emissora. De fet, Garriga (1985) en recull l'existència. Però cap altra de les publicacions que ha fet el grup en fa referència i cap dels promotors d'RTVC entrevistats la recorda.

⁵¹ En el seu text, Garriga (1985: 49) es queixa, precisament, de les dificultats que ha tingut per aquest motiu per assolir el seu objectiu de fer una descripció de l'estat de la qüestió a Espanya.

Les televisions locals a Europa Occidental: la realitat desconeguda

De la mateixa manera que no es pot identificar cap model previ de TVL a Catalunya i l'Estat, el context europeu sí que oferia un ampli ventall de possibilitats on RTVC podia anar a buscar idees per desenvolupar el projecte. De fet, el grup tenia molt present el cas italià, i no solament per la presència de Bernascone el juny de 1980.

El referent d'Itàlia funcionava en dos sentits. D'una banda, els impulsors van anar a informar-s'hi per als aspectes tècnics i també van buscar l'equipament en el mercat de segona ma (*Antena Local*, núm. 16, pàg. 15; i Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 102). D'altra banda, la situació de la TVL a Itàlia es va convertir en un dels elements recurrents de l'argumentari legitimador d'RTVC. Primer perquè diverses sentències del Tribunal Constitucional italià van eliminar el monopoli de la corporació pública RAI i van autoritzar l'existència de TVL comercials (Hollander, 1992: 9). Això va donar lloc a una eclosió d'iniciatives que diferents fonts xifren entre 400 i 1.600 els primers vuitanta (*Avui*, 14 d'abril de 1981, pàg. 40; Barca, 1999: 110).

Els promotors d'RTVC va emprar la situació italiana com a argument per demanar el mateix a l'Estat apel·lant a l'article 20 de la Constitució (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 16 i 17) i, també, per animar els cardedeuencs a participar en el projecte i fer que fos la primera de Catalunya i l'Estat⁵², encara que adaptada a les necessitats de Cardedeu i sense el caràcter comercial italià (Garriga, 1981: 14; *Antena Local*, núm. 16, pàg. 14).

Però de la resta d'estats europeus on hi havia experiències, els promotors afirmen que no en sabien ni l'existència quan es van posar en marxa, encara que més tard van tenir clar que allò que havien proposat a Cardedeu era comú en altres llocs i, fins i tot, que corresponia a un model determinat d'emissora⁵³ (Garriga, 1985: 49 i seg.; i 2005; Vilar, 2005). Grifols insisteix en aquesta línia i apunta que "les idees creatives van sortir de nosaltres" partint de la premissa que "no podíem agafar el model de TVE, tot al contrari" (*Antena Local*, núm. 16, pàg.15).

Els altres mitjans locals catalans: ràdios i premsa

Els promotors d'RTVC sí que tenien contacte i compartien alguns elements amb els moviments de la premsa comarcal, les ràdios lliures i les emissores municipals que

---

⁵² El manuscrit d'un dels missatges que es difonien per Ràdio Borrego i Ràdio Cardedeu per publicitar el projecte de televisió i on s'apel·lava a la situació italiana i el paper pioner de RTVC a l'Estat està reproduït a l'obra de Meseguer, Rovira i Vilar (2005: 36).

⁵³ Sobre el model proposat per RTVC i la relació amb altres casos a Europa, vegeu l'apartat següent.

aquells mateixos anys s'estaven desenvolupant a Catalunya. A fi de comptes, una part del grup promotor provenia originàriament de la premsa local i just abans d'engegar la televisió va posar en marxa una ràdio.

Els dies 15 al 17 de maig de 1981 es va celebrar a Canyamars (Maresme) el Congrés de la Premsa Comarcal de Catalunya (1981: 17). El primer punt del seu comunicat final apuntava que el Congrés "des de l'experiència d'un fort i immediat arrelament a la realitat de les comarques de la nació catalana, es manifesta conscient, convençut i bel·ligerant de la necessitat de normalització de la llengua catalana, com a part fonamental i indispensable del procés de reconstrucció nacional". Tal com apunten Corominas i Llinés, aquesta voluntat de defensa de la identitat nacional de la premsa comarcal (en tant que majoritàriament es publicava en català), es pot considerar un dels principals trets que recull la TVL d'aquest moviment comunicatiu (Corominas i Llinés, 1992: 126) i RTVC ho inclou explícitament com un dels seus objectius fundacionals.

Per la seva banda, Ràdio Borrego va néixer com emissora lliure, un model que arriba des d'Itàlia. Ocupa l'espai radioelèctric sense autorització com a reclamació de la llibertat d'expressió, proposa una programació no comercial elaborada amb altres grups socials i es gestiona assembleàriament (Prado, 1980: 165). De fet, Prado i Moragas (1991:11) consideren les TVL a l'Europa sud, entre les quals les catalanes, hereves d'aquest plantejament. Corominas i Llinés (1992: 126) destaquen la voluntat d'estimular la participació ciutadana en el mitjà com un dels trets que la TVL catalana recull de les ràdios lliures que la precedeixen.

Els primers anys vuitanta també estaven definint el seu model les emissores municipals de ràdio. En una de les moltes trobades que van fer aquelles anys, celebrada el 14 de març de 1981 a El Vendrell (Baix Penedès), representants de 34 municipis van aprovar el "Manifest del Vendrell", que definia el caràcter d'aquestes emissores.

Entre d'altres aspectes, consideraven que havia de ser "un important vehicle de catalanització, de dinamització cultural dels nostres municipis, oberta a la participació de tots" i "sense ànim de lucre" (Diputació de Barcelona, 1981a: 14). En aquest cas, les coincidències d'objectius entre RTVC i les emissores municipals és plena, fins al punt que es pot considerar la principal influència en la configuració del model d'RTVC. De fet, Prado (1985a: 53) considera que les televisions locals neixen a Catalunya "amb la mateixa lògica" que les ràdios municipals.

1.1.6.- El model d' RTV Cardedeu: televisió local comunitària

Els indicis i evidències recollits apunten que el model comunicatiu i de funcionament de RTVC neix de la combinació de factors tan variats com les necessitats i propostes sorgides de les converses populars i al si de l'associació; els elements tècnics apresos dels italians; l'experiència adquirida en l'any de preparació i el bagatge dels promotors per la vinculació a la premsa local, les ràdios lliures i les emissores municipals d'FM. Tot això amb la intenció de fer una televisió ben diferent de TVE, que és una mena d'*antimodel*⁵⁴ per al grup promotor: allò que no ha de ser ni fer RTVC.

Encara que aquest model es pot presentar com a genuí a Catalunya, té les característiques pròpies d'un tipus de televisió molt present a altres estats de l'Europa Occidental dels anys vuitanta: la televisió local comunitària (Hollander, 1992: 11). Aquest model es caracteritza perquè els membres de la comunitat, en algun cas amb el suport de professionals, són els responsables de la producció dels continguts i de l'emissió, que és una programació coordinada i coherent que "refleix, representa i involucra" els membres del territori per al qual emet. En aquest sentit, els ciutadans participen en totes les tasques i exerceixen el control del dia a dia i les polítiques a llarg termini. A més, renuncien a l'afany de lucre (Jankowski, 2002: 6-8).

En el moment del naixement, els investigadors catalans ja s'adonen d'aquest fet. El crític i historiador de la televisió Josep Maria Baget i Herms ho va constatar poc després de la primera emissió de juny de 1980: "aquesta experiència no pot emmarcar-se en el context de la televisió privada o lliure tal i com s'entén a Itàlia, sinó d'una televisió local i comunitària a la manera de les que han desenvolupat països com Canadà, Bèlgica, etc." (*La Vanguardia*, 5 de juliol de 1980, pàg. 48).

Mesos després, els impulsors d'RTVC ja la situaven en el context internacional i afirmaven haver tingut "la idea de crear una emissora de TV local similar a les que existeixen a d'altres països, però adequada a les necessitats pròpies de Cardedeu" (Garriga, 1981: 14). El mateix Garriga situava uns anys després (1985: 49) l'experiència catalana en un context que anava "de la disbauxa d'Itàlia fins a les experiències molt interessants del Canadà". Els promotors d'RTVC ampliaven d'aquesta manera l'argumentari legitimador i fins i tot els permetia desmarcar-se de la comercial Itàlia.

La primera recerca específica sobre la TVL a Catalunya, centrada en el cas de Cardedeu, la identifica com a "televisió local i comunitària" (Moragas, Prado i Mateo,

---

⁵⁴ Maria Corominas, professora titular del Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Comunicació personal, febrer de 2006.

1983: 511). Una identificació que es repetirà en estudis posteriors sobre la TVL comunitària a Catalunya que considera precisament RTVC com la pionera i referent a seguir (Prado, 1985a; Moragas, 1988a) Aquestes aproximacions la defineixen com aquella orientada al servei públic, sense afany de lucre i amb voluntat de descentralització, participació i desenvolupament cultural (Moragas, 1988a: 82).

1.2.- Les emissores que no van poder ser

RTVC va ser la primera que defineix un model i el posa en marxa. Però abans de 1982 també s'havien articulats dues altres concepcions de la TVL, que no van arribar a nàixer perquè els seus promotors consideraven imprescindible un marc legal que donés garanties per les inversions i permetés consolidar uns models professionalment i comunicativa ambiciosos. En tots dos casos es pot trobar la influència de Cardedeu.

Tots dos projectes sorgeixen la segona meitat de 1981 en un context molt determinat: pocs mesos després que, d'una banda, RTVC fos clausurada, i de l'altra, que el grup parlamentari d'UCD al Congrés presentés un projecte de llei de televisió privada i el Govern central anunciés la propera aprovació d'un Decret de regulació de la gestió indirecta del servei públic de televisió (Fernández i Santana, 2000: 137-139).

1.2.1.- La televisió comarcal privada: Anoia TV (1981)

El juliol de 1981 es va fer públic que a Igualada (Anoia) s'havia creat Produccions TV Anoia S.A., una productora de vídeo comercial que volia engegar Anoia TV, un "canal local – comarcal". Els impulsors eren Antoni Castells, Pere Prat i Ramon Grau i el seu objectiu era captar capital a partir d'accions de 5.000 pessetes (30 euros) entre els ciutadans d'Igualada (Garriga, 1985: 53). La idea de crear-la surt arran d'una visita de Castells a RTVC a mitjans 1980 (*Avui*, 16 de setembre de 1980, pàg. 32).

El setembre de 1981 es presenta públicament l'emissora i s'anuncien les emissions per abans de final d'any. Els objectius són difondre la llengua i cultura catalanes i l'ampliació del coneixement de la realitat local i comarcal, tot plegat d'una forma didàctica i educadora. La intenció és esdevenir "una mena de mirall" per a l'Anoia (*La Vanguardia*, 17 de setembre de 1981, pàg. 27). El component participatiu no apareix i, en canvi, si ho fa la lògica empresarial.

Entre els projectes dels promotors es trobava crear una xarxa nacional de televisió a partir de la connexió d'emissores comarcals com la que proposava, de manera que esdevingués un element central de normalització lingüística (*Avui*, 16 de setembre de 1981, pàg. 13). Els propis impulsors defineixen les "televisions comarcals"

“com aquelles emissores circumscrites a una comarca o agrupació de comarques amb estudi de vídeo propi i amb unes programacions pensades per als habitants de la zona” (*Diari de Barcelona*, 17 de setembre de 1981, pàg. 32).

Els objectius i el projecte de xarxa es vinculaven a la situació de la televisió privada a l'Estat. Tal com expliquen Giró (1991: 81) i Fernández i Santana (2000: 130 – 132 i 236 i seg.), els primers anys vuitanta existia la sensació que la legalització de les televisions privades arribaria aviat, amb un govern que havia fet una proposta de Decret i el grup parlamentari de la UCD que havia presentat un projecte de llei.

Per als promotors d'Anoia TV, aquesta televisió privada no contribuiria a la normalització lingüística, ja que es faria en castellà (*Avui*, 16 de setembre de 1981, pàg. 13). A més, es considerava que si les privades naixien el 1981 i la televisió de la Generalitat no estava prevista fins 1983, aquesta no hi podria competir i això encara havia d'empitjorar la situació (*Diario de Barcelona*, 17 de setembre de 1981, pàg. 32). Els promotors van arribar a demanar al Ministeri de Presidència, i també a la Generalitat encara que no en tenia competències, la concessió de televisió privada tot i no estar previst legalment (*Cinco Dias*, 27 de març de 1982, pàg. 4; Garriga, 1985: 52).

Malgrat que Anoia TV afirmava disposar dels equips tècnics professionals per començar a emetre periòdicament, solament ho va fer⁵⁵ per Nadal de 1981 i Sant Jordi de 1982, amb reportatges sobre la ciutat i les festes (Garriga, 1985: 53). Certament, la voluntat de comptar amb el reconeixement legal apareix com una hipòtesi versemblant per explicar la no consolidació d'aquest projecte.

Poc després que es fes públic el projecte d'Anoia TV i la seva idea de crear una xarxa de televisions comarcals, diferents promotors van començar a anunciar projectes a diferents comarques de Catalunya, encara que cap va arribar a prosperar. Així, l'octubre de 1981 es coneixia un grup al Berguedà i el novembre un altre al Maresme (*Avui*, 20 d'octubre de 1981, pàg. 39; Garriga, 1985: 54)⁵⁶.

1.2.2.- La televisió comarcal pública: el Baix Llobregat (1981)

La tardor de 1981, un conjunt d'ajuntaments del Baix Llobregat governats per PSC i PSUC impulsa un projecte de televisió comarcal (Garriga, 1985: 66). L'origen es troba en la proposta que els caps de premsa de tres ajuntaments (Sant Feliu de Llobregat,

---

⁵⁵ Als llistats elaborats per la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals de Catalunya els anys 1984 a 1986, no consta cap iniciativa a Igualada (FPLTVL, 1986).

⁵⁶ D'aquests dos projectes tot just s'ha pogut saber que els promotors anunciaven la intenció de crear emissores comarcals. Tot i haver investigat, no s'ha sabut trobar més referències.

Sant Boi de Llobregat i Molins de Rei) van fer a partir de l'existència de nombroses ràdios municipals i butlletins municipals (Garriga, 1985: 66).

Efectivament, el Baix Llobregat, amb 7 emissores de ràdio i 14 butlletins municipals, era la comarca que tenia més mitjans de tots dos tipus la tardor de 1981 (Diputació de Barcelona, 1981b: 28-30; i 1982). Ara es tractava de completar l'oferta amb una televisió comarcal. Van ser el caps de premsa dels ajuntaments esmentats (els tres amb ràdio i dos amb butlletí) els qui van elaborar un primer projecte, aprovat en una reunió amb gairebé tots els alcaldes de la comarca (Garriga, 1985: 66).

Aquest projecte⁵⁷ explica que sigui comarcal: “la situació econòmica que vivim fa que les alternatives de tipus local que en algun lloc s’han volgut plantejar no tinguin viabilitat”. Sobre la justificació, vol oferir informació “més propera al ciutadà” i que aquest pugui triar entre més ofertes. Finalment, vol contribuir a “elaborar una alternativa comunicacional catalana”, que ha de descansar sobre la premsa comarcal, les ràdios municipals i la “televisió comarcal o de vegueria” (Garriga, 1985: 67).

Es tracta, en part, de participar de la reconstrucció nacional del país a través de la recatalanització i de la recuperació cultural de municipis i comarques. A més, “a mig termini, aquesta televisió, junt amb d’altres que puguin aparèixer en d’altres comarques o vegueries amb el mateix caire, haurien de convertir-se en la xarxa descentralitzada del futur canal que es preveu a l’Estatut d’Autonomia” (Garriga, 1985: 68). Tot això es vol fer sense un plantejament amateur, que faria el projecte “simpàtic” però també “inviàble”: “cal cercar uns aparells de qualitat i professionalitzar un equip que garanteixi la dignitat dels continguts” (Garriga, 1985: 68)⁵⁸.

A partir d’aquest document es van encarregar cinc estudis de viabilitat: jurídic, tècnic, de programació, publicitari i econòmic (1985: 67), dels quals es van fer els quatre primers⁵⁹. Dibuixaven una emissora que gestionaria indirectament el servei públic de televisió de l’Estat, es finançaria amb fons públics (l’estudi sobre publicitat apunta a limitacions en aquesta via de finançament) i s’equiparia amb tecnologia professional i una inversió de 55 milions de pessetes (330.000 euros). L’equip humà combinaria 16 fixos i 34 col·laboradors. Tot això permetria emetre 15 hores i mitja de

---

⁵⁷ Garriga (1985: 67 i 68) recull íntegrament el document preliminar elaborat pels tres caps de premsa esmentats que es va presentar i aprovar a la reunió del 17 de setembre de 1981.

⁵⁸ Creiem que la referència a models amateurs és a RTVC, l’única experiència que havia reeixit en aquell moment i que just uns mesos abans havia estat clausurada.

⁵⁹ La viabilitat econòmica del projecte no es va saber mai, ja que qui l’havia de fer, Eugeni Giral, no el va arribar a elaborar. Per als de programació i tècnic es va buscar al propi Garriga, que ja tenia l’experiència d’RTVC (Garriga, 1985: 71).

producció pròpia a la setmana repartides en cinc dies amb un pressupost anual de 20 milions de pessetes (uns 120.000 euros) (Garriga, 1985: 68-71).

Aquesta televisió no es va arribar a concretar mai i Garriga (1985: 66 i 67) apunta a desavinences polítiques als ajuntaments involucrats en el projecte com a raó. Però, com en el cas d'Anoia TV, considerem que la manca d'un marc legal que permetés assegurar la viabilitat jurídica d'una inversió de dimensions notables apareix com una hipòtesi per explicar, ni que sigui en part, l'estancament de la iniciativa.

El model d'emissora pública comarcal també es va voler aplicar al Vallès Oriental. Segons explica Josep Gifreu "també allí, a partir d'una reunió majoritària d'alcaldes el març de 1982, es va acordar promoure un projecte similar, amb l'avantatge de disposar d'una experiència original a la mateixa comarca, RTV Cardedeu [...]" (*El País*, 17 de novembre de 1982, pàg. 47). A més a més, segons el mateix autor, es van tenir en compte "lògicament" els informes per al Baix Llobregat. La idea no va passar d'aquí (Garriga, 1985: 54; i 2005).

Aquests dos projectes parteixen d'una concepció de la TVL diferent de RTVC, ja que parteixen d'una unitat territorial més àmplia que, en un cas explícitament i en l'altre més implícit, es percep més capaç per sostenir econòmicament els projectes i fer-los viables. Així mateix, contempnen els espais locals com una sèrie d'unitats territorials que, agregades, permeten articular una emissora que abastaria l'espai comunicatiu del Principat. Certament, mantenen la noció de proximitat ja que la base són televisions comarcals amb continguts propis, però apunta cap a una concepció deslocalitzada de la TVL absent en el projecte de Cardedeu, el referent del moment.

1.3.- Experiències de televisió local: projectes, experiments i emissions puntuals

En la gestació també van participar una sèrie d'iniciatives que, tot i no consolidar-se com a emissores o no anar més enllà d'una declaració d'intencions, van formar l'entorn en el qual es conforma i aplica el grans model d'emissora del moment.

Solsona i el Carnestoltes de 1981

Els dies 25 de febrer i 3 de març de 1981 es van fer emissions a Solsona amb motiu del Carnestoltes de la ciutat (*Avui*, 4 de març de 1981, pàg. 30). La iniciativa la van dur a terme un grup de quatre joves: Pere Camps, Jaume Ester, Ramon Rafart i Josep Vilà (Camps, 2005; i Rafart, 2005). Tots quatre havien participat en anys anteriors a Ràdio Festa Major, una emissora local d'FM pensada per informar sobre la festivitat, i van decidir dur a terme l'experiència per diversos motius, com anar més enllà d'allò que

havien estant fent amb la ràdio, col·laborar amb el Carnestoltes o fer una cosa al·legal “que tenia el seu ‘morbillo” (Rafart, 2005; Camps, 2005).

El primer dia es va emetre el programa de festes i el segon es va fer un concurs telefònic. Totes dues emissions van consistir en imatges fixes, ja que els joves no comptaven amb càmeres. En aquest sentit, van poder emetre perquè Rafart, fill de comerciants d'electrodomèstics, disposava d'un equip rudimentari i els coneixements necessaris per fer-ho (Rafart, 2005; Camps; 2005).

Segons els promotors, solament van emetre dos dies i el motiu l'exposen amb una rotunda claredat: “ens vam adonar que fèiem el més absolut dels ridículs” (Rafart, 2005). Tot i això, si haguessin comptat amb més recursos tècnics o econòmics haurien pogut continuar amb la televisió, però “en aquella època allò de tenir càmeres de vídeo ni somiar-ho” (Rafart, 2005). Així, vistos els resultats i els recursos disponibles, van decidir centrar-se en Ràdio Festa Major (Rafart, 2005; Camps, 2005).

***Punt Diari* i les festes de Sant Narcís de 1981**

L'octubre de 1981 va ser el *Punt Diari*, periòdic d'informació general de la demarcació de Girona, qui va dur a terme a Girona unes emissions “experimentals” sota el nom de Punt Visió durant les festes de Sant Narcís (Garriga, 1985: 53). L'emissió consistia en “una sèrie de reportatges de la ciutat i un informatiu realitzat pels periodistes del diari” i inicialment s'havia de rebre solament al recinte on es celebrava la Fira agrícola i comercial (*Punt Diari*, 24 d'octubre de 1981, pàg. 28; i 29 d'octubre de 1981, pàg. 28). Per a la part tecnològica, va comptar amb la col·laboració d'RTVC i es va arribar a cobrir la meitat del nucli urbà de Girona. També va rebre el recolzament institucional de l'Ajuntament i la Diputació de Girona (Garriga, 1985: 53).

Els radioafccionats del Maresme...un altre cop

La *tradició* encetada per Vivé i el grup de Calella va tenir força implantació entre els radioafccionats del Maresme, ja que el 1981 n'hi havia dos més que, amb la llicència corresponent, emetien imatges des de Mataró. El primer, “Vicenç Duatis, amb llicència de TV (EA-3 SL) en la banda de radioafccionat, emet periòdicament reportatges i pel·lícules en videocassette” (Garriga, 1985: 54). El segon, Pere Andreu, emet algun programa. Aquestes emissions solament podien ser captades entre radioafccionats ja que feia falta una antena específica (Garriga, 1985: 54).

Els radioafccionats del Vallès Occidental

El desembre de 1981, tres radioafccionats de Cerdanyola del Vallès van utilitzar els seus coneixements tècnics i materials de segona mà per construir un emissor amb el qual, setmanes després, difondrien la Cavalcada de Reis de 1982 i, mesos després, alguns actes de la Festa Major del Roser de Maig (Bonet, 1988: 22-23). En aquest cas no eren emissions punt a punt entre radioafccionats, de manera que la població les podia rebre amb l'antena i el receptor de televisió convencionals.

El PSUC emet a Barcelona

El PSUC, que havia estat involucrat a través de la seva presència als ajuntaments en el projecte de televisió comarcal al Baix Llobregat, va emetre els dies 15 al 17 de febrer de 1982 a Barcelona, amb motiu de la seva Festa de Treball. Durant dues hores diàries, i amb cobertura a tota la muntanya de Montjuïc, es difonia l'agenda d'activitats⁶⁰. El plantejament recorda l'experiència de *Punt Diari* per les fires de Girona. En el cas del PSUC, però, formava part del seu projecte polític, ja que al programa electoral de les eleccions generals de 1982 reclamava espai radioelèctric per posar en marxa emissores locals i comarcals (Garriga, 1985: 55 i 56).

El projecte d'Òmnium Cultural a Sabadell

En la línia d'iniciatives que no s'arriben a consolidar, la delegació local d'Òmnium Cultural a Sabadell (Vallès Occidental) en va fer una de les poques que seguia el model limitat al municipi i obert a la participació ciutadana, aquest cas a través de les associacions. El juliol de 1981, pocs dies després del precintat d'RTVC, Òmnium va intentar posar en marxa un projecte amb el suport de radioafccionats locals i 8 associacions culturals més. També va anar a buscar l'ajut i experiència de Cardedeu, però no va fer cap emissió (Garriga, 1985: 52).

Dues sol·licituds de permís d'emissió per televisions locals privades

El 27 de març de 1982, el diari *Cinco Días* feia públic un llistat amb les sol·licituds "d'obertura de cadenes privades" que s'havien fet al Govern espanyol fins a desembre de 1981. En aquest llistat hi consta, a més de la ja citada Anòia TV, una petició a nom de Barcelona TV (Barcelonès) i una altra sota la marca AUSA TV a Vic (Osona).

---

⁶⁰ L'emissió va ser possible gràcies a un tècnic de Vallirana, Ricard Pascual (2005), que anys més tard posarà en marxa la primera emissora municipal de televisió de Catalunya.

D'aquestes es pot entendre que hi ha grups treballant en aquestes ciutats per posar en marxa TVL i que volen comptar amb un reconeixement administratiu abans de fer-ho.

Encara que totes aquestes iniciatives no es poden considerar de cap manera com a processos de comunicació de masses (i en alguns casos ni pretenien ser-ho), cal tenir en compte que formen part de l'entorn en què es configura el model d'RTVC i d'altres que no és consoliden. També crida l'atenció que, tret de Solsona, tots són posteriors a la clausura de Cardedeu el juliol de 1981. Això és un indicatiu de l'impacte que va tenir aquesta experiència i que ja hem vist en els models comarcals. De fet, *Punt Diari* i *Òmnium* expliciten el lligam amb el grup pioner.

D'aquesta manera es produeix allò que Prado i Moragas (1991: 22) anomenen "cert esperit mimètic", a partir del qual l'existència d'una emissora o d'un projecte en un municipi anima grups d'altres llocs a *copiar* la idea i desenvolupar una iniciativa⁶¹. En això hi tenen un paper rellevant els radioaficionats i, també, els vincles amb negocis d'electrodomèstics, que són un element clau per explicar totes les emissions. Excepte Anòia TV (que no s'ha pogut documentar), totes les experiències amb emissions, inclosa RTVC, compten amb el suport de radioaficionats i/o comerços d'electrònica. En aquest sentit, el pur exercici de l'afició i una voluntat de superació personal són elements que permeten explicar algunes de les iniciatives, entre les quals RTVC.

Així, en la gestació de la TVL es confirma la centralitat de la figura del *xispes* que dona als promotors la capacitat d'emetre. En aquests projectes, però, no sempre apareix l'animador sociocultural, fet que dota a les iniciatives d'un marcat to amateur sense el contingut ideològic i reivindicatiu que imprimeix un ideòleg.

1.4.- La televisió privada empra l'espai local de comunicació

Tal com apunten Miquel de Moragas i Emili Prado, l'existència d'iniciatives de televisió privada a Catalunya i també d'altres al conjunt de l'Estat va acabar formant part del procés de gestació i naixement de la televisió local. Segons el primer autor, "l'aparició de les televisions local té un origen complex" entre d'altres coses perquè "es barregen amb els primers moviments de les empreses de comunicació per afavorir la privatització de la 'mega' televisió" (Moragas, 1988a: 82). En aquest sentit, Prado (1985a: 53) afirma que algunes de les iniciatives de televisió local existents a Catalunya els primers anys vuitanta tenien per objectiu "crear un clima i un tipus

---

⁶¹ Aquest fenomen es dona amb més força a partir de 1983. Vegeu Prado i Moragas (1991: 22) i, també, el capítol 2 d'aquesta tesi.

d'expectació a la societat que afavoreixi la implantació de la televisió privada reclamada per grups multimèdia econòmicament forts”.

En el moment de gestació de la televisió local a Catalunya, també s'estaven preparant dos projectes de televisió privada nacional impulsats per Promotora de Televisió Catalana SA i Ràdio i Televisió per Catalunya S.A, i una xarxa de televisions locals amb cobertura a Barcelona, Girona, Tarragona i Lleida. Així mateix, el fort debat sobre la televisió privada que es donava al conjunt de l'Estat anava acompanyat de diversos projectes, entre els quals n'hi havia que s'articulaven com una xarxa de nodes locals. Aquests actors, encara que de forma molt secundària i sovint com a interferències, també participen en la gestió de la TVL catalana (Moragas, Prado i Mateo, 1983; Prado, 1985a).

La televisió privada comercial catalana: les emissions locals com a tàctica

Promotora de Televisió Catalana va fer una emissió a Barcelona el maig de 1980 que va acabar amb el precintat dels equips que s'havien fet servir. Unes setmanes després, el 22 de juny⁶² va fer el mateix però aquest cop a Granollers aprofitant la presència a Catalunya de Bernascone, a qui va llogar els equips. També hi va participar Salvador Escamilla. En aquest cas es tractava de donar a conèixer la televisió privada nacional (*El Correo Catalán*, 24 de juny de 1980, pàg. 13).

De fet, Bernascone va fer una mena de ruta per Catalunya, ja que al juliol també va llogar els equips a Ràdio i Televisió per Catalunya S.A per emetre a Figueres. L'objectiu era donar a conèixer la televisió privada i la nova empresa, sorgida d'una escissió de Promotora; i reunir més accionistes que aportessin capital. Les emissions van ser interrompudes per la Guàrdia Civil i els equips de Bernascone van acabar precintats (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 14 i 15).

Les emissions locals de totes dues empreses formaven part de la seva estratègia promocional (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 15 i 17). Segons explica Emili Prado (1985a: 54), la ubicació geogràfica de les emissions era accidental, ja que buscaven fer publicitat del projecte. Per a aquest autor, “amb una inversió francament irrisòria, els promotors de la privatització del mitjà aconsegueixen una campanya de ressonància i publicitació de la seva idea que resulta altament rendible, sobretot per

---

⁶² Les fonts no donen una sola versió d'aquesta emissió. Mentre que la premsa parla de televisió “privada” el dia 22, Garriga (1985: 51) recull una experiència de televisió “local” el dia 21 semblant a la celebrada a Cardedeu dies abans també amb Bernascone i Escamilla.

l'efecte multiplicador que suposa la clausura administrativa que els projecta al primer pla de l'actualitat" (Prado, 1985a: 54).

A banda d'aquests dos projectes més actius, a través de l'edició del 27 de març de 1982 de *Cinco Días*, també hem sabut que una empresa amb el nom Televisión de Barcelona (no confondre amb l'anterior Barcelona TV) havia sol·licitat permís per emetre a les quatre capitals de província catalanes amb la intenció de crear una xarxa d'abast nacional a base de TVL.

Els projectes de televisió privada estatal: els nodes locals de la xarxa

D'altres projectes de televisió d'abast superior també veien en les TVL els possibles nodes d'una xarxa estatal, en un plantejament que recorda al de televisions comarcals catalanes. En el ja citat llistat publicat pel diari *Cinco Días* el 27 de març de 1982, hi constaven sol·licituds de permisos d'emissió d'empreses a diferents municipis o conjunts de municipis com a part d'un projecte d'abast estatal amb un plantejament semblant al de Televisión de Barcelona.

Dins d'aquest grup es troben les empreses Ediciones y Comunicaciones (Barcelona); Televisión y Sonido (Barcelona); Teleser (de la Cadena SER, a Barcelona i totes les ciutats catalanes de més de 50.000 habitants); José Maldonado Nausia (Barcelona); Promotora de Emisoras (de Prisa, a Barcelona); Teliber (Barcelona) i Ambiente Musical (Barcelona). Tots els projectes estaven concebuts com iniciatives comercials que es finançarien per publicitat (*Cinco Días*, 27 de març de 1982, pàg. 4).

Com els projectes comarcals catalans, cap arriba a concretar-se. Un cop més, la hipòtesi més versemblant és la jurídica, ja que sembla raonable que iniciatives tan ambicioses decidissin no continuar endavant amb unes inversions previsiblement altes quan les garanties legals eren, en aquell temps, la clausura de l'emissora.

En tot cas, el comportament d'aquests actors confirma que, en la gestació i naixement de la TVL, l'espai local es concebia també com una eina per assolir objectius nacionals i estatals. En aquest cas, a diferència dels projectes comarcals, la iniciativa no partiria d'una base local, sinó que un centre econòmic, una empresa de comunicació, dissenyaria un pla per assolir la cobertura que li interessa unint nodes locals. Aquestes iniciatives porten aparellat l'afany de lucre com a objectiu de les emissores. Sota una altra forma, ja havíem vist que la clau econòmica es feia present en la gestació i naixement amb les empreses de telecomunicacions o l'experiència de Tordera. Ara es ratifica amb el lloguer d'equips de Bernascone i la lògica comercial que s'endevina en els projectes empresarials d'abast nacional i estatal.

Tal com expliquen Moragas, Prado i Mateo (1983: 510), la presència d'aquestes experiències va fer que el conjunt de les emissions de televisió a l'espai local fos conceptualitzat pels primers governs democràtics espanyols com instruments manipulats per a la introducció de la televisió privada a l'Estat. En aquest context, l'executiu espanyol no distingia entre iniciatives de caire popular i sense afany de lucre de les comercials, ni tampoc si volien operar en espais geogràficament reduïts o abastar tot l'Estat: totes eren clausurades (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 15).

Cal tenir en compte que en el període de gestació i naixement de la TVL a Catalunya l'executiu central rebia pressions de diverses bandes per tal que regulés la televisió privada: des de la patronal CEOE a l'Associació Espanyola d'Anunciants (AEA) passant per tots els grups de comunicació que tenen interès en posar en marxa algun tipus de televisió privada comercial (Fernández i Santana, 2000: 131 i 132).

Segons Jones (1998: 21), en aquests anys de *transició*, “els nous actors dominants del sector comunicatiu –que van néixer com empreses amb vocació de lideratge en el camp de la premsa per convertir-se després en grups multimèdia– i van reclamar al poc temps la llibertat d'emissió radiofònica i televisiva [...], i la desaparició de l'ens públic Mitjans de Comunicació Social de l'Estat”. En aquest entorn, l'empresa que va desenvolupar un paper més destacat per obtenir un canal de televisió privada va ser Antena-3 S.A (Fernández i Santana, 2000: 132).

Participada, entre d'altres, pel Grupo Zeta i Grupo Godó, formava part del seu projecte crear empreses filials regionals i locals. Aquesta empresa va comptar amb el suport dels diaris d'aquests dos grups (*El Periódico de Catalunya* i *La Vanguardia*, respectivament) que van posar en marxa una campanya periodística entre juliol i setembre de 1981 en la qual es donava la imatge que la televisió privada “era qüestió de molt poc temps” (Fernández i Santana, 2000: 132 i 133)⁶³. Fins i tot, Antena 3 va arribar a presentar tres recursos davant de diversos tribunals espanyols per tal que li reconeguessin el dret a emetre (Fernández i Santana, 2000: 133).

Davant d'aquestes pressions, la reacció del Govern era clausurar tot tipus d'emissora de televisió, ja que fins i tot les TVL eren emprades pels mitjans d'aquests grups de comunicació com a arguments a favor de la televisió privada (*Cambio 16*, 24 d'agost de 1980, pàg. 14 – 17; Fernández i Santana, 2000: 133 – 135).

---

⁶³ Aquesta campanya periodística sobre l'arribada de la televisió privada a Espanya l'any 1981 es pot observar fàcilment a l'obra de la Diputació de Barcelona (1981): *La TV a Catalunya: selecció d'informacions sobre TVE a Catalunya, les TV privades i altres temes relacionats*. Barcelona: Servei de Publicacions de la Diputació de Barcelona. Es tracta d'un recull de premsa de més de 250 notícies a diferents publicacions espanyoles i catalanes sobre la televisió, amb especial referència al monopoli de TVE i les iniciatives de televisió privada.

2.- Extensió i diversificació de la televisió local (1982-1986)

Després del seu naixement, la televisió local catalana entra en un període d'extensió del fenomen marcat pels assaigs i provatures d'un conjunt cada cop més nombrós i variat de promotors per posar en marxa i mantenir en funcionament emissores. Aquest procés d'assaig-error i de canvis constants a la cerca d'una mínima estabilització està influït per dos elements d'ordre legal i polític.

La manca d'un marc jurídic que reguli el fenomen fa que no hi hagi un criteri clar i definit sobre com ha de ser la TVL i, tampoc, quin és el procediment a seguir per posar-la en marxa. A partir de l'estiu de 1983, hi ha un canvi d'actitud del nou govern socialista de l'Estat sorgit de les eleccions de 1982 que obre un període de *tolerància condicional*. L'executiu tolerarà les emissores que compleixen tres premisses explícites: cobertura municipal, no provocar interferències en les televisions estatals i autonòmica, i no donar-se a conèixer fora del seu àmbit. Una quarta premissa romandrà implícita però serà efectiva: renunciar al lucre.

La tolerància administrativa permet explicar els principals esdeveniments d'aquest període. D'una banda, el naixement d'emissores: si el 1983 ja n'eren set en funcionament, el 1986 són unes 25. De l'altra, l'estratègia seguida per la majoria dels promotors: presentar les TVL com el més semblants possible al model tolerat.

En aquest context, la televisió comunitària continuarà sent un referent. Les seves característiques converteixen RTVC en el paradigma de l'emissora tolerada i apareix a ulls dels altres promotors com un "model d'èxit" (Garriga, 2005). Moltes TVL n'adoptaran la forma jurídica (associació cultural sense ànim de lucre) i alguns dels seus elements de funcionament. A partir del seu naixement el 1985, la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals de Catalunya assumeix el paper de principal referent de la TVL catalana que fins ara havia jugat RTVC, ja que adopta com a propi el model comunitari i defensa les associades de tancaments governatius.

És sota aquesta capa formal d'emissora tolerada que alguns promotors posen en marxa iniciatives orientades a l'afany de lucre i d'altres de professionalitzades. Així mateix, alguns dels promotors amb més anys de funcionament tracten de consolidar els projectes contractant professionals i invertint en tecnologia. El tipus d'emissora es diversifica i la TVL esdevé un fenomen eclèctic.

De tota manera, la situació legal no ofereix les garanties suficients per als projectes més ambiciosos econòmicament i comunicativa que, com en els anys precedents, supediten la seva posada en marxa a un marc legal definit.

2.1.- L'eclosió de la TVL: noves emissores i diversificació

Des de finals de 1982, a Catalunya neixen noves emissores que es sumen a la pionera RTVC. Algunes seguiran el model proposat a Cardedeu, i fins i tot la visitaran i demanaran consell als promotors per engegar els seus projectes. D'altres sorgiran de plantejaments radicalment diferents. Finalment, altres encara combinaran elements de l'emissora de Cardedeu amb components nous. D'aquesta manera, al mateix temps que la TVL s'estén, es diversifica la seva composició.

2.1.1.- Augment d'emissores i extensió pel territori

El nombre de TVL a Catalunya ja creix partir del mateix any de naixement d'RTVC. Als pocs mesos de les emissions periòdiques d'RTVC, un radioafecionat de Mataró (Maresme) crea la segona emissora: TV Salvador Carol – Mataró (Garriga, 1985: 54; *El País*, 20 de gener de 1983, pàg. 39). Encara dins de 1982, un empresari antenista posarà en marxa la tercera a Molins de Rei (Baix Llobregat) (Pascual, 2005). A partir d'aleshores, l'aparició de noves emissores serà una constant.

Diverses fonts ens permeten situar el nombre d'emissores entre la vintena i la trentena⁶⁴. El 1985, Prado havia detectat mig centenar d'experiències de les quals “en molts casos no es pot parlar pròpiament d'emissores de televisió, ja que solament efectuen emissions esporàdiques”. L'autor (1985a: 56) apunta que el 55% emetrien de tant en tant i el 45% amb “una periodicitat setmanal”. Això situa les emissores al volt de les vint. El desembre del mateix any, Brunet (1985: 473) parlava de 35 “emissores” que difonen “amb certa regularitat”. La recerca feta per aquesta tesi ha detectat 28 noves emissores en aquest període, que es sumen a RTVC (vegeu Taula 1).

De tota manera, cal tenir en compte que no totes aquestes emissores es consoliden en aquests anys. De fet, pel cap baix TV Salvador Carol – Mataró, Canal 12, TV Arenys de Mar, TV Gelida⁶⁵ i TV Terra Ferma deixaran d'emetre al poc temps de posar-se en marxa: Canal 12 emetrà mig any i TV Arenys de Mar o TV Gelida no arribaran als dos anys (Pascual, 2005; *TVA Televisió*, 1988).

---

⁶⁴ Com en el període anterior, la situació d'al·legalitat impossibilita conèixer el nombre exacte d'emissores. Tal com afirmaven Prado i Moragas (1991: 7) en referència als anys vuitanta: “L'absència d'un marc legal, entre d'altres raons que s'aporten en aquest treball, fa de les Televisions Locals (TVL) un fenomen extremadament dinàmic i canviant, per la qual cosa és extremadament difícil establir amb precisió i de forma estadística els seus límits”.

⁶⁵ Font: Gelida Televisió (GTV) [En línia]: “La història de Gelida TV”. <<http://www.gelida.com/serveis/gtv4.htm>> [Consulta: maig de 2006]

Taula 1.- Inici d'emissions periòdiques i distribució territorial a Catalunya (1982-1986)

Emissora	Emissions periòdiques	Municipi	Comarca	Demarcació	Habitants ^A
Radiotelevisió Cardedeu	1982	Cardedeu	Vallès Oriental	Barcelona	7.240
TV Salvador Carol	1982	Mataró	Maresme	Barcelona	97.008
Canal 12	1982	Molins de Rei	Baix Llobregat	Barcelona	18.308
TV Lloret 2000	1983	Lloret de Mar	Selva	Girona	10.463
TV Vallirana	1983	Vallirana	Baix Llobregat	Barcelona	4.377
TV Circuit Tancat Bellcaire d'Empordà	1983	Bellcaire d'Empordà	Baix Empordà	Girona	485
TV Banyoles	1983	Banyoles	Gironès ^B	Girona	12.451
RTV Llinars	1983	Llinars del Vallès	Vallès Oriental	Barcelona	4.693
TV Pública de Pineda	1983	Pineda de Mar	Maresme	Barcelona	11.747
TV Navarcles	1984	Navarcles	Bages	Barcelona	4.588
TV Arenys de Mar	1984	Arenys de Mar	Maresme	Barcelona	10.087
TV Sabadell	1984	Sabadell	Vallès Occidental	Barcelona	186.123
Tele-Set	1984	Manresa	Bages	Barcelona	67.007
Calella TV	1984	Calella	Maresme	Barcelona	10.586
TV Fornells de la Selva	1984	Fornells de la Selva	Gironès	Girona	944
TV Canet de Mar	1984	Canet de Mar	Maresme	Barcelona	8.062
TV Malgrat de Mar	1984	Malgrat de Mar	Maresme	Barcelona	10.972
TV Vilassar de Mar	1984	Vilassar de Mar	Maresme	Barcelona	9.519
TV Garrotxa	1984	Olot	Garrotxa	Girona	25.072
TV Figueres	1985	Figueres	Alt Empordà	Girona	30.412
TV Gelida	1985	Gelida	Alt Penedès	Barcelona	3.650
TV Terra Ferma	1985	Lleida	Segrià	Lleida	106.814
TV Cerdanyola	1985	Cerdanyola del Vallès	Vallès Occidental	Barcelona	50.855
TV Cercs	1985	Cercs	Berguedà	Barcelona	1.901
TV Lleida	1986	Lleida	Segrià	Lleida	107.749
Palavisíó	1986	Palafugell	Baix Empordà	Girona	15.156
RTV Clot	1986	Barcelona	Barcelonès	Barcelona	1.752.627
TV Mataró	1986	Mataró	Maresme	Barcelona	100.021
Esplugues TV	1986	Esplugues de Llobregat	Baix Llobregat	Barcelona	47.670

^A El nombre d'habitants és del cens o padró immediatament anterior a l'any d'inici d'emissions periòdiques recollits per l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) [En línia]: <<http://www.idescat.net/cat/poblacio/poblrecomptes.html>> [Consulta: febrer de 2006].

^B L'any 1983, Banyoles encara formava part del Gironès, ja que la comarca del Pla de l'Estany no es crea fins 1988.

Font: elaboració pròpia a partir Prado i Moragas (1991); *La Vanguardia*, 4 de gener de 1985, pàg. 19; 5 de gener de 1985, pàg. 19; 18 de gener de 1985, pàg. 21; Garriga, 1985; Nogueras, 2005; Carol, 2005; Llorca, 2005; Bonet, 1990; i Gelida Televisió (GTV) (1999) [En línia]: "La història de Gelida TV". <<http://www.gelida.com/serveis/gtv4.htm>> [Consulta: maig de 2006].

Un primer mapa de la televisió local a Catalunya

Les dades disponibles sobre el primer conjunt d'emissores que s'articula ja permeten elaborar un primer mapa del fenomen a Catalunya.

D'una banda, les emissores s'estenen sobretot per la demarcació de Barcelona, que en concentra 20 de les 29, gràcies a les tres comarques on neixen les primeres ja el 1982: Vallès Oriental, Baix Llobregat i Maresme, que n'apleguen 13. La darrera comarca crida especialment l'atenció, ja que acull una de cada quatre TVL. A continuació, la demarcació de Girona és la que més n'aplega, mentre que Lleida solament té emissores al Segrià i Tarragona no en tindrà cap els anys de l'extensió.

D'altra banda, tal com apuntaven Prado i Moragas (1991: 84), la TVL catalana sorgeix sobretot a municipis petits i mitjans: les 29 emissores es distribueixen en 26, dels quals 17 estan per sota dels 20.000 habitants i 8 dels 10.000.

2.1.2.- Nous promotors, noves maneres d'entendre la TVL

L'increment d'emissores entre 1982 i 1986 porta aparellat una diversificació, ja que els nous promotors (empreses, ajuntaments, grups informals, associacions d'afecionats) posen en marxa TVL amb objectius diversos: afany de lucre, exercici d'un hobby, prestació d'un servei públic. En aquest sentit, ens trobem en un període d'experimentació on s'intenten articular noves concepcions de la TVL, quina funció social desenvolupa i, també, la seva organització interna.

2.1.2.1.- L'afecció com a *leit-motiv*

Els ràdio i videoafecionats catalans adquiriran un protagonisme notable en aquest període. Aquests promotors enguuen diverses emissores com una forma d'exercir els seus hobbys i es plantejaran les TVL com un repte per les seves habilitats.

És un d'aquests afecionats, Salvador Carol, qui posa en marxa la segona emissora catalana a mitjans de 1982. El cas de Carol (2005) és paradigmàtic. La idea surt d'un dinar popular que el promotor enregistra amb la seva càmera domèstica. Aleshores, per fer-ho arribar a tot el veïnat fabrica una antena i un emissor casolà i ho emet. Després d'aquesta experiència se li afegeixen altres afecionats i a base d'emetre cada setmana acaben creant una emissora (*El Maresme*, 21 de gener de 1983, pàg. 7; *Lecturas*, 18 de febrer de 1983, pàg. 29).

Les TVL de Navarcles, Pineda, Cerdanyola, Canet, Esplugues, Malgrat o Fornells neixen d'aquest plantejament com un entreteniment, com una forma d'ocupar

el temps de lleure. A més, ho fan sobretot en motiu d'una festa local o tradicional (Nadal, Sant Joan). El grup de Navarcles ho explicita afirmant que l'emissora és un "hobby particular" i a Fornells la van crear sense cap finalitat concreta, tot just per entretenir-se (Bonet, 1990: 23; *La Vanguardia*, 4 de febrer de 1985, pàg. 19; Lorite, 1987; Arandes, 1987a; *TVA Televisió*, 1988; Martínez, 1988a; Corominas, 1987b).

Un indicador força aclaridor de la seva natura és que es posen en marxa amb equipaments que aporten els propis afeccionats o bé autoconstruïts. Així mateix, en cas de necessitar inversions, es fan amb el capital dels propis promotors (Prado i Moragas, 1991: 39-44). En aquest sentit, són TVL liderades per *xispes* amb plantejaments més aviat tècnics que no pas socials o cívics.

Aquest tipus d'iniciatives ajuden a explicar la concentració del Maresme: Salvador Carol arrenca amb aquest plantejament i ajuda a engegar al grup de Canet, que al seu torn treballava amb Malgrat i Vilassar el 1984 (*La Vanguardia*, 4 de gener de 1985, pàg. 19). Així mateix, Calella sorgeix dels radioaficionats animats per Vivé des de Tordera (Garriga, 1985: 73 i 74; Vivé, 2004; Barcons, 2005).

2.1.2.2.- L'afany de lucre: la televisió local entesa com a negoci

Al mateix temps que naixien emissores sorgides d'un hobby, també apareixien les primeres pensades com a negoci. El pioner va ser el productor de cinema Isidor Llorca. La seva "gran passió per la imatge", "les ganes de crear una empresa nova" i l'ànim de "divertir-se" van portar-lo a fundar el 1983 Servicios y Aplicaciones del Vídeo S.A., gestora de TV Lloret 2000 (*Lloret Gaceta*, 1 d'abril de 1982, pàg. 13; Garriga, 1985: 56). Segons Llorca (2005) era una inversió a mig termini, ja que pensava que Catalunya "seria com a Itàlia: no serà un gran negoci, però es podran fer diners".

Almenys dues empreses més van crear TVL amb afany de lucre. El 1984 neix Televisió de Sabadell de la ma del propietari de la productora local Vídeo Films, Francesc Vila, i el seu tècnic Pere Iborra⁶⁶. Aquest últim dirigirà un projecte que, segons ell mateix, arranca "amb mentalitat de televisió privada, com qui fa una empresa, pensant en obtenir beneficis i viure d'això. Els objectius anaren canviant però l'essència era la mateixa, la de cobrir un servei informatiu televisiu, recuperar la inversió i poder viure d'aquest treball" (Martínez, 1988c: 12). Per la seva banda, TV Lleida (Segrià) sorgeix el 1986 com un projecte de Rossend Bertomeu, propietari d'un

---

⁶⁶ Aquest és el tercer cop que Vídeo Films intentava crear una TVL a Sabadell. El 1981 havia participat en el projecte d'Òmnium Cultural i el 1983 ho va fer en la iniciativa Antena Vallès, una televisió comercial comarcal impulsada per un empresari local (Martínez, 1988c: 6).

comerç d'electrònica. Bertomeu havia participat l'any abans en l'emissora comunitària TV Terra Ferma (TVT), que no es consolidà (Corominas, 1987d: 1; 1988a: 1). Llavors va crear TV Lleida per rendibilitzar el material que havia cedit per fer TVT.

Totes tres neixen, encara que amb matisos, com un derivat de l'activitat empresarial del promotor: l'empresa originària, vinculada a l'audiovisual o l'electrònica, és la base de l'emissora, ja que hi aporta equipaments i professionals per crear-la i mantenir-la en marxa (Corominas, 1988; Llorca, 2005; Martínez, 1988c).

El fet que solament siguin tres presenta l'afany de lucre com la motivació menys habitual entre les TVL en funcionament i que aconseguen consolidar-se.

2.1.2.3.- L'ajuntament: entre la promoció i l'aixopluc

En els anys considerats, els ajuntaments adquireixen major protagonisme que en el període de gestació i naixement. Ara bé, tal com apunten Prado i Moragas (1991: 22 i 83-84), els consistoris juguen més aviat un paper d'aixoplugadors d'iniciatives sorgides de la societat civil que no pas com a impulsors d'emissores.

De fet, les cinc primeres TVL que esdevindran municipals sorgeixen per iniciativa d'altres actors locals: TV Vallirana, RTV Llinars, TV Calella, TV Arenys i TV Fornells (Prado i Moragas, 1991; Nogueras, 2005). A Calella van ser els radioafecionats que havien emès el 1979 (Garriga, 1985: 73). A Fornells va ser l'única associació cultural del municipi que, al seu torn, integra el Patronat Municipal de Cultura (Martínez, 1988a: 4). RTV Llinars neix d'un grup vinculat a la vida associativa local que ja gestionava una ràdio. A Arenys i Vallirana les promou un empresari local (Nogueras, 2005; *TVA Televisió*, 1988:1; Pascual, 2005)⁶⁷.

TV Vallirana (TVV), la primera municipal del Principat, és un cas il·lustratiu d'aquests processos: sorgeix d'una petició del seu promotor, l'empresari antenista Ricard Pascual (2005) a l'alcalde de Vallirana i aquest l'accepta (*TV Vallirana*, 1988: 1 i 2). Pascual ho havia intentat anteriorment amb Canal 12 a Molins de Rei i davant la negativa del consistori molinenc li proposa al de Vallirana⁶⁸.

---

⁶⁷ En alguns casos fins i tot hi ha elements personals: a Calella, el president dels radioafecionats esdevé regidor el 1983, proposa la creació d'una Fundació Pública i es converteix en el primer director. En el cas de Fornells, l'alcalde era membre de l'associació que impulsa la TVL (Arandes, 1987a: 3; Martínez, 1988a: 3 i 4).

⁶⁸ Pascual (2005) va crear Canal 12 com un barreja de hobby i repte professional: volia demostrar que era possible fer TVL al Baix Llobregat després d'haver conegut RTVC. Quan ja la tenia en marxa va oferir a l'ajuntament de Molins fer-se'n càrrec. El govern de Molins no va acceptar i aleshores Pascual li ofereix a l'alcalde de Vallirana. Per entendre el comportament de Pascual cal saber que és fill de Vallirana però aquells anys vivia a Molins de Rei.

Solament la darrera que neix en aquest període, TV Cercs, l'impulsa el consistori. És un cas particular, ja que el govern té la idea arran de la instal·lació d'una xarxa de cable per millorar la recepció de televisió (Martínez, 1988b: 1 i 2).

Unes relacions per definir

Les relacions dels ajuntaments amb les seves TVL no presenten un perfil clar aquests anys. Així, mentre que quatre ajuntaments ha creat un organisme específic (Patronat, fundació pública) on integrar l'emissora, Arenys no. En canvi, aquest consistori cedeix un local i atorga subvencions, mentre que Llinars, tot i haver creat un Patronat, no la finança (*TVA Arenys*, 1988; Nogueras, 2005).

A més, cal tenir en compte que els ajuntaments també donen suport a iniciatives privades: cedeixen locals; atorguen subvencions; o contracten publicitat institucional i lloguen temps d'emissió per difondre els seus continguts (Prado i Moragas, 1991: 43-45). Es dona el cas que TVL municipals (TV Arenys) tenen la mateixa relació amb l'ajuntament que d'altres que no ho són (RTVC). Un cas molt significatiu és TV Navarres: mentre que l'Ajuntament diu que és municipal, els promotors la consideren un hobby particular (Corominas, 1987b). Així, la titularitat municipal no esdevé un element diferenciador clau aquests anys.

A banda d'aquesta indefinició, els consistoris no sempre han incidit positivament. N'hi ha que s'han negat a municipalitzar projectes (Molins de Rei, Lleida amb TV Terra Ferma, Manlleu) (Pascual, 2005; Corominas, 1987d; *TV Manlleu*, 1988), fet que n'ha dificultat la consolidació. Altres han posat en marxa projectes propis quan ja hi havia grups que desenvolupaven una TVL comunitària (l'Hospitalet de Llobregat, Cornellà de Llobregat) (FPLTVLC, 1986).

Davant d'aquests comportaments, estem d'acord amb Prado i Moragas (1991: 82-84) quan afirmen que els ajuntaments, els anys vuitanta, no han trobat la manera d'articular la relació amb les TVL, de manera que es va improvisant. En canvi, creiem que el paper "central" que aquests mateixos autors (1991: 25) atorguen als ajuntaments s'ha de matisar: si bé permeten explicar la consolidació de projectes, també expliquen, ni que sigui parcialment, el fracàs d'altres.

2.1.2.4.- La professionalització

A partir de 1982 hi ha promotors que compten amb professionals per fer funcionar l'emissora. Es contracta una o més persones que s'encarregaran de la gestió diària de l'emissora. N'hi ha amb un perfil directiu, de manera que s'encarrega del control

general i que sol ser un dels fundadors o líder del projecte. També n'hi ha que desenvolupen funcions concretes i que demanen formació prèvia, com ara tècnics o periodistes (Prado i Moragas, 1991: 85; Corominas i Llinés, 1988: 132; i 1992: 125). De tota manera, l'opció professionalista és excepcional en uns anys on la TVL s'entén majoritàriament com un hobby o una activitat socio – cultural (Prado i Moragas, 1991: 21-22 i 83; Moragas i Corominas, 1988: 35-37).

L'aparició d'aquests professionals respon a raons molt diferents. Hi ha casos en què provenen de l'empresa que impulsa l'emissora, com TV Sabadell, TV Lloret i TV Lleida. Altres cops, la professionalització surt de les necessitats dels promotors: TVV va contractar Pascual i un periodista per millorar el funcionament (*TV Vallirana*, 1988). Al seu torn, TV Mataró decideix arrancar amb professionals com la millor manera per prestar el servei informatiu que vol oferir (*TVM. Televisió*, 1988). En aquest sentit, la professionalització comporta una divisió del treball, que també afecta els col·laboradors no remunerats: s'especialitzen en àrees (tècnica i continguts) i solen ser responsables de tasques concretes (Prado i Moragas, 1991: 85).

Cal tenir en compte que aquestes TVL no renunciïn als voluntaris, ans al contrari: són una peça clau del funcionament, ja que permeten la reducció de despeses (Llorca, 2005; Prado i Moragas, 1991: 32 i 33). De fet, el voluntarisme és un dels trets definitoris del període. Moragas (1988a: 92) apunta que la majoria d'aquests voluntaris són joves que han trobat en la TVL una nova forma d'expressió cultural que abans desenvolupaven en grups de teatre amateur o folklòrics. Així mateix, Prado i Moragas (1991: 35) destaquen que una part també hi col·laboren perquè obtenen una formació amb la qual aspiren a trobar una sortida professional.

2.1.2.5.- Producció aliena: entre el satèl·lit i les pel·lícules

Finalment, un altre element nou que també incorporen alguns promotors respecte del model comunitari són els continguts de producció aliena sense referents locals. Es tracta, sobretot, de la connexió a televisions per satèl·lit i pel·lícules comercials.

En el cas del satèl·lit, es fan connexions a diferents canals per redifondre'n els continguts. En general, aquesta opció l'apliquen TVL promogudes per afeccionats (Navarclés i Calella, fins i tot després de municipalitzada) i les que tenen afany de lucre (TV Lleida i TV Sabadell). En aquest sentit, des de la perspectiva comercial es considera una eina per aconseguir més notorietat i atreure audiència (Martínez, 1988c: 8; Corominas, 1988: 4-6). En canvi, TV Calella ho entén com un servei: els televidents accedeixen a continguts que no poden veure en altres televisions (Arandes, 1987a: 7 i

9). Pel que fa a les pel·lícules, les solen programar TVL impulsades per afeccionats (TV Salvador Carol – Mataró, TV Navarxes) o les comercials, sobretot TV Lleida (Carol, 2005; Corominas, 1987b: 1, i Rodríguez, 2001: 95).

En tot cas, són continguts complementaris, ja que no s'empren per substituir la producció pròpia sinó que s'afegeixen de més a més. De tota manera, hi ha casos en què la proporció de producció aliena s'igualava i fins i tot supera la pròpia, sobretot a les TVL amb connexió a satèl·lit (Corominas, 1988; Martínez, 1988c).

2.1.3.- Els elements del model comunitari

A banda dels nous elements que incorporen les emissores nascudes en aquest període, també moltes de les noves TVL n'afegeixen dels que ja havia definit la pionera RTVC. La primera televisió farà d'escola per algunes iniciatives, que hi veuran pautes vàlides de funcionament. De fet, un participant del naixement de RTVC, Antoni Garriga (2005), considera que aquesta emissora era vista com un "model d'èxit" els primers anys: era una bona forma d'engegar i més endavant anar millorant.

2.1.3.1.- Producció pròpia en català de matriu informativa

Si hi ha un tret comú a totes les emissores aquests anys és l'ús dels continguts de producció pròpia en català amb un fort component informatiu.

D'una banda, no hi ha cap emissora de les documentades que no produeixi continguts propis, que tenen com a característica comuna una forta implantació dels gèneres informatius. No s'ha trobat cap TVL⁶⁹ que no inclogui programes dedicats a la l'actualitat local, ja sigui amb format telenotícies, reportatges, entrevistes o debats. A més, algunes TVL n'ofereixen d'especialitzats en esports, cultura o cinema. També es retransmeten actes locals (Festes, plens municipals, conferències) (Prado i Moragas, 1991: 59 i 60; Bonet, 1990; *La Vanguardia*, 4 de gener de 1985, pàg. 19; i 5 de gener de 1985, pàg. 19; Llorca, 2005; Nogueras, 2005; Corominas, 1987b i 1987c)⁷⁰.

La informació es complementa amb produccions divulgatives sobre l'entorn immediat: història local, tradicions populars o aspectes poc coneguts de l'entorn natural i urbà; i de la vida social del municipi. També n'hi ha sobre salut, qualitat de vida o informació per consumidors (Prado i Moragas, 1991: 59 i 60; Bonet, 1990: 23;

---

⁶⁹ De les emissores de Canet de Mar, Malgrat de Mar, Vilassar de Mar, Bellcaire d'Empordà i TV Banyoles no coneixem res dels seus continguts.

⁷⁰ Font per Gelida Televisió (GTV) [En línia]: "La història de Gelida TV". <<http://www.gelida.com/serveis/gtv4.htm>> [Consulta: maig de 2006]

La Vanguardia, 4 de gener de 1985, pàg. 19; i 5 de gener de 1985, pàg. 19; Moragas i Corominas, 1988; Corominas, 1987b i 1987c; Llorca, 2005; Nogueras, 2005).

Tal com apunten Prado i Moragas (1991: 88), les característiques dels continguts converteixen les emissores en “autèntics instruments d’informació sobre els assumptes de la localitat [...]”. A més, aquests autors també destaquen que totes les TVL volen oferir informació sobre el municipi on operen (Prado i Moragas, 1991: 23). De fet, hi ha promotors (TV Mataró o Palavisíó) que arranquen amb la finalitat concreta de crear un mitjà informatiu local (*TVM Televisió*, 1988; *Palavisíó. Televisió*, 1988).

Finalment, totes les emissores documentades elaboren els seus continguts íntegrament en català, tret de TV Cerdanyola (la meitat són en castellà). En alguns casos la presència de la llengua catalana respon a una voluntat explícita de contribuir a la seva normalització. La resta no ho fan amb cap finalitat, sinó com un fet natural (Prado i Moragas, 1991: 22 i 23; Llorca, 2005; Carol, 2005; Nogueras, 2005)⁷¹.

Pel que fa a la producció pròpia, el gruix de les TVL solament emet aquest tipus de continguts. En les que inclouen producció aliena, varia entre la que complementa (fonamentalment pel·lícules) i la que omplen hores sense emissió pròpia amb connexió a satèl·lit. (Prado i Moragas, 1991: 22 i 23; Carol, 2005; *La Vanguardia*, 4 de febrer de 1985, pàg. 19; i 5 de febrer de 1985, pàg. 19; Garriga, 1985).

Promotors amb necessitats comunicatives i voluntat d’emissió

Moragas (1988a); Moragas i Corominas (1988); i Corominas i Llinés (1992) aporten un element que permet explicar l’alta presència de continguts propis a les TVL catalanes. Es tractaria de les necessitats comunicatives dels propis promotors i, també, d’una voluntat explícita d’emetre i difondre creacions pròpies.

Segons Corominas i Llinés (1992: 125), entre els motius d’alguns promotors es troba la insatisfacció amb els continguts difosos a través del mitjans estatals i nacionals, marcats per la uniformització i la tendència a la universalitat, que porta aquests grups a crear mitjans amb la intenció “d’aconseguir una informació política i cultural diversificada, que sigui capaç d’interessar i fer participar a tots els ciutadans”.

---

⁷¹ A l’arxiu de la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya es conserva un “Llistat Televisions Local que pertanyen a la Federació P.L. de les TV Locals de Catalunya” que aporta les dades d’usos lingüístics de les 18 associades a mitjans de 1985. Encara que no hi consta la data, hi ha indicis que permeten datar el document entre el juliol de 1985 (aprovació dels estatuts de la Federació) i el desembre del mateix any (moment que la Federació difon un primera llista de socis) (FPLTVLC, 1986)

Així mateix, Moragas (1988a: 71) i Moragas i Corominas (1988: 11 i 12) apunten que el naixement de TVL es pot explicar per l'existència d'un fenomen que ja s'havia detectat en els mitjans impresos en el mateix període: els "editors – transmissors " o "*editors a la recerca del lector*", grups creatius que senten satisfacció en la difusió de les seves idees. Aplicat a la TVL es podria parlar d'*emissors a la cerca de receptor* i tindrien en els afeccionats uns dels seus principals representants.

Com a conseqüència, en alguns casos volguda (les de perfil més comunitari) i d'altres no (les orientades a l'afany de lucre o l'exercici d'un hobby), aquesta difusió de produccions pròpies acaba tenint un paper de dinamització social dins de l'espai local, ja que es difon informació que permet a les audiències un millor coneixement del seu entorn immediat (Prado i Moragas, 1991: 88; Corominas i Llinés, 1992: 125).

2.1.3.2.- Natura jurídica: associació cultural sense ànim de lucre

La figura jurídica d'associació cultural sense ànim de lucre (ACSAL) és un dels elements definitoris del model comunitari que més apareix entre els nous operadors.

Primer, perquè un conjunt de promotors ja són formalment una associació: Tècniques Visuals Pinedenques (Pineda de Mar), Taller Audiovisual de Malgrat (Malgrat de Mar) o Espluga Viva (Esplugues de Llobregat) en són alguns exemples (FPLTVLC, 1986). També emissores com TV Figueres (Associació de Radiotècnics de l'Alt Empordà) i TV Vilassar (Ateneu Vilassanès) neixen a mans d'entitats sense ànim de lucre, encara que no adopten la figura d'ACSAL.

Després, perquè alguns grups informals decideixen constituir-se en associació per consolidar el projecte i dotar-se de natura jurídica en un entorn on no hi ha prevista cap via específica per a les TVL. Alguns casos són TV Terra Ferma, TV Mataró o RTV Clot (FPLTVLC, 1986). A més, tal com apunten Prado i Moragas (1991: 21), "la conversió en associació cultural específica és l'única possibilitat d'accedir a la relació econòmica (especialment, concessió de subvencions regulars) amb l'ajuntament".

En aquests casos, la influència de la pionera RTVC és palpable, ja que diversos col·lectius es constitueixen en ACSAL després d'haver-li demanat ajut i, fins i tot, haver-ne copiat els estatuts⁷² (Vilar, 2006). Fins i tot les emissores amb afany de lucre de Sabadell i Lloret creen una associació per donar cobertura al seu projecte en un moment en què el Govern central es mostra hostil cap a les iniciatives comercials (Garriga, 1985: 72 i 73; Fernández i Santana, 2000: 313-320).

---

⁷² Estatuts consultats a l'arxiu de la FPLTVLC. També s'hi conserva una còpia dels de RTVC amb el nom de l'associació i de la ciutat tatxat que servia de plantilla per altres grups.

2.1.3.3.- Renúncia a l'afany de lucre i finançament no comercial

Un dels trets del model comunitari que més s'estén entre els nous promotors és la renúncia, explícita o no, a l'afany de lucre. Una raó és que els col·lectius que es plantegen l'emissora com un hobby no contempen aquesta opció, com tampoc ho fan les que es volen municipalitzar. Una altra causa és la renúncia expressa de diverses TVL (TV Mataró, Tele-Set⁷³ o TV Clot): en cas d'obtenir beneficis, es reinvertiran (*TVM. Televisió*, 1988; Corominas, 1987a; *TV Clot*, 1988).

Un indicador que permet mostrar la manca d'afany de lucre de moltes iniciatives són les seves vies de finançament. De fet, una de les principals fonts són els propis participants i promotors de les TVL, que fan aportacions d'alguna mena, ja sigui en metàl·lic (periòdiques o eventuais) o en forma de material. Fins i tot hi ha iniciatives que les finança el col·lectiu impulsor (TV Clot) o el particular que les lidera (TV Garrotxa i Palavisíó). Així, no solament no en trauen cap benefici econòmic, sinó que hi han de posar diners (Prado i Moragas, 1991: 40 i seg.; Bonet, 1990: 23).

D'altra banda, també hi ha emissores que compten amb subvencions puntuals de l'Ajuntament o, en molt pocs casos, de la Generalitat de Catalunya com a associacions i entitats cíviques. La resta combinen des de les quotes dels socis a publicitat (habitualment poca i limitada a anunciats locals) i el patrocini de programes.

En tot cas, la publicitat és una via clarament secundària i no és la que assegura la sostenibilitat. Solament les emissores professionalitzades que operen als municipis més grans (TV Lleida, TV Mataró i TV Sabadell) obtenen el gruix dels seus ingressos amb els anuncis. Fins i tot n'hi ha que la tenen prohibida, com TV Garrotxa i la pionera RTVC (Prado i Moragas, 1991: 40 i 41). D'altres, com RTV Llinars o TV Navarcles, n'inclouen molt poca i la consideren una via per obtenir ingressos puntuals vinculats a emissions especials com les festes majors (Nogueras, 2005; Corominas, 1987b).

2.1.3.4.- Participació ciutadana: entre l'afecció, la formació i la militància

Un dels elements característics del model comunitari era voler articular-se com un mitjà obert a la participació ciutadana, de manera que la societat civil i les seves organitzacions hi poguessin tenir accés directe i emprar la TVL com una eina

---

⁷³ Tele-Set és un cas particular, ja que la seva natura jurídica és d'empresa privada (societat anònima), però als seus estatuts fundacionals renuncia explícitament a l'afany de lucre. Per explicar aquesta situació, els promotors afirmen que es van constituir com a SA com a "forma de garantir el futur de nombroses aportacions econòmiques i també per demostrar serietat davant dels organismes oficials" (Corominas, 1987a: 2 i 3).

d'expressió sense cap límit ni censura (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 32 – 34; Moragas, Prado i Mateo, 1983; Garriga, 1981 i 1985).

Per analitzar la implantació de la participació ciutadana a la TVL cal tenir en compte, tal com indiquen Prado i Moragas (1991: 34 i 35), que es pot fer a títol individual o de forma col·lectiva per altres associacions locals.

Pel que fa a la primera via, ja hem vist com els voluntaris són una peça imprescindible. Els particulars es podien incorporar amb certa facilitat als col·lectius gestors encara que, com apunten Prado i Moragas (1991: 35), poques vegades ho fan per elaborar programes propis, sinó que s'integren en l'estructura de la TVL i fan les tasques que necessiti. De fet, aquests autors indiquen que les emissores regulen l'admissió de col·laboradors en funció de la seves necessitats. Fins i tot n'hi ha que fan proves per observar la validesa dels potencials col·laboradors (1991: 32)⁷⁴.

Al seu torn, en els anys considerats, cinc emissores (TV Garrotxa, TV Cercs, TV Alella, TV Esplugues i RTV Llinars)⁷⁵ oferien a altres entitats i col·lectius la possibilitat, en diferents graus i formats, de produir i emetre continguts. Per la seva banda, Prado i Moragas (1991: 35) afirmen que les associacions que realitzaven programes “solen arribar a la televisió per invitació” dels gestors “per informar-les del projecte [de TVL] i sol·licitar la seva col·laboració en alguns camps”. En una línia semblant, emissores com TV Sabadell, Tele-Set, Palavisó o TV Mataró tracten les associacions com una font d'informació més (Martínez, 1988c; *TVM. Televisió*, 1988; Corominas, 1987a; *Palavisó. Televisió*, 1988).

Cal destacar que en cap emissora més a banda d'RTVC s'ha detectat el procés de socialització del projecte per buscar la implicació activa de la comunitat tant en el finançament com en el funcionament i el disseny de les línies programàtiques bàsiques. Són els grups promotors els qui gestionen la TVL i en decideixen el funcionament i la programació. TV Mataró, RTV Clot, TV Figueres, TV Fornells de la Selva, TV Calella o Tele-Set opten per aquesta via (*TVM. Televisió*, 1988; *TV Clot*, 1988; *TV Figueres*, 1988; Martínez, 1988a; Arandes, 1987a; Corominas, 1987a).

---

⁷⁴ Un cas particular és TVV. A partir de 1985 organitzarà, juntament amb l'Inem, uns cursos de formació professional audiovisual. Des de 1986, per poder col·laborar en l'emissora caldrà haver passat pels cursos i, de fet, els alumnes fan part de la seva formació a la TVL. D'aquesta forma, l'emissora es garanteix recursos humans formats que li permeten assolir el nivell de qualitat que desitja el seu director (Pascual, 2005).

⁷⁵ De 7 de les 29 emissores que hem documentat entre 1982 i 1986 no disposem d'informació individualitzada sobre la seva concepció de la participació ciutadana: TV Circuit Tancat Bellcaire, TV Banyoles, TV Canet, TV Malgrat, TV Vilassar, TV Gelida i TV Cerdanyola.

La participació ciutadana com a handicap

De fet, la vinculació activa de la societat civil apareix com un handicap en aquest període. La pionera RTVC afirmava l'estiu de 1984 que la població tenia molta dificultat d'entrar en el mitjà: "Per superar això es podria intentar la participació de tot el poble, intentar una experiència revolucionària. Però en aquests moments, el fet revolucionari és simplement poder fer televisió" (*Papers de joventut*, núm. 21-22, pàg. 29). Per a RTVC, l'objectiu hauria de ser desmitificar el mitjà, "però aconseguir una participació directa de la gent ja és més difícil" (*Papers de joventut*, núm. 21-22, pàg. 30).

També els promotors d'una experiència comunitària a l'Hospitalet de Llobregat el 1984 afirmaven que vehiculitzar-la és "molt complex" i la gran quantitat de recursos necessaris dificulten un projecte no professional i que fuig d'interessos comercials (*Papers de joventut*, núm. 21-22, pàg. 28).

Per la seva banda, el Centre d'Esplai de Vallirana, que produïa alguns continguts per TVV, va deixar de col·laborar el 1985 després de la contractació de part del personal perquè detecta la "professionalització": "exigència de major qualitat de les emissions, el compromís d'una col·laboració més regular per part dels responsables de programes, una major centralització en la presa de decisions, etc.". Ara les entitats són una font d'informació i la participació s'entén com a presència (*TV Vallirana*, 1988: 7).

En aquest sentit, sembla que el component ideològic i militant del model comunitari que planteja la TVL con un mitjà d'accés directe té problemes per quallar als poc temps de proposar-se, fins al punt que apareix com una utopia difícil d'assolir.

Els grups que optaven per aquesta via proposen una estructura al voltant d'un grup fix de voluntaris als quals es poden afegir altres d'acord amb les necessitats de la TVL (Prado i Moragas, 1991: 35). En alguns casos, aquesta *participació ciutadana adaptada a l'emissora* es planteja en termes democràtics de funcionament assembleari (TV Garrotxa, Esplugues TV, RTV Llinars) i d'altres jeràrquics (Tele-Set, TV Figueres) (Prado i Moragas, 1991: 30 i 31; Nogueras, 2005), de manera que la funció democratitzadora del model comunitari encara apareix més matisada.

2.1.3.5.- Àmbit de cobertura municipal

Totes les emissores que es posen en marxa aquests anys arranquen amb unes emissions que cobreixen solament el municipi on estan instal·lades o, en el cas de Barcelona, el districte on estan operant. Diverses fonts apunten que aquest seria l'àmbit de cobertura majoritari al llarg del període i que solament en alguns casos es supera per un excés en la potència de l'emissor (Prado i Moragas, 1991: 50).

Però també és cert que aquests anys hi ha diverses emissores amb vocació comarcal (TV Figueres, TV Garrotxa) i fins i tot supracomarcal (Tele Set, que vol crear la Televisió de la Catalunya Central). D'altres, com TV Sabadell, volen arribar als municipis dels voltants per consolidar la influència del mitjà i augmentar els anunciants potencials (Martínez, 1988c). Solament TV Lleida neix amb un àmbit de cobertura superior al municipi com a part de la seva estratègia comercial (Corominas, 1988).

Una part d'aquesta situació es pot entendre per la vocació localista dels propis impulsors. Però el context polític i jurídic també hi influeix: el govern espanyol no està disposat a tolerar emissores que vagin més enllà del municipi⁷⁶.

2.2.- Entre les expectatives de regulació i la tolerància política

Tant la pròpia eclosió d'emissores de TVL com els elements que posen en joc el conjunt dels promotors es poden explicar prenent en consideració les polítiques públiques sobre televisió que hi ha en aquests anys.

2.2.1.- Promotors amb expectatives: entre el Tribunal Constitucional i el PSOE

L'aparició de noves TVL i de nous plantejaments entre els promotors es dona en un context en el qual hi ha força expectatives sobre la regulació de la televisió local.

L'abril de 1982 es feia pública la sentència 12/1982, de 21 de març, del Tribunal Constitucional (TC) relativa a la creació de televisions privades. El TC afirma que "la seva implantació [de la televisió privada] no és una exigència jurídic – constitucional, sinó una decisió política que pot adoptar-se dins del marc de la Constitució" (BOE 95, de 21 d'abril de 1982). Tal i com expliquen Fernández i Santana (2000: 123), la sentència deixa en mans del legislatiu la seva regulació, que el tribunal considera possible. D'aquesta manera, el TC reconeix l'argumentari constitucional dels promotors de les emissores privades estatals. En certa forma, el TC també avala el discurs legitimador de RTVC, basat en la llibertat d'expressió recollida a la Constitució.

D'altra banda, la victòria del PSOE a les eleccions generals d'octubre de 1982 va generar expectatives favorables al reconeixement de les TVL, especialment les públiques. Segons explicava l'aleshores professor de la UAB Josep Gifreu, "després de la rotunda victòria socialista, els promotors dels primers projectes de televisió comarcal de Catalunya⁷⁷, tenen fonamentades esperances que el nou Govern adopti

---

⁷⁶ Sobre aquesta qüestió, vegeu els dos apartats que venen a continuació: 2.2 i 2.3.

⁷⁷ Gifreu feia aquests comentaris en un article sobre les televisions comarcals públiques del Baix Llobregat i el Vallès Oriental referides al capítol anterior.

una política favorable, no solament a l'autorització, sinó fins i tot a la potenciació d'aquestes iniciatives [...]” (*El País*, 16 de novembre de 1982, pàg. 62).

A l'esperança sobre la TVL pública es va sumar, a partir de 1983, un canvi d'actitud progressiu de l'executiu socialista cap a la televisió privada. Si els primers mesos de Govern es mantenia en contra, el desembre d'aquest any Felipe González accepta la possibilitat que existeixi la televisió privada i l'abril de 1984 declara: “hi haurà televisió privada i n'hi haurà amb aquest govern” (*El País*, 6 d'abril de 1984, pàg. 15). El maig següent, González afirmava al Congrés que volia aprovar la llei abans de la fi de la legislatura el 1986 (Fernández i Santana, 2000: 317 i 318).

De fet, el 1986 el govern va presentar un projecte de llei de televisió privada però el context de final de legislatura i d'eleccions properes va fer que se n'aturés la tramitació en el Parlament (Fernández i Santana, 2000: 321-323). És llavors que la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya, creada un any abans⁷⁸, arran de les seves converses amb representants del Govern central i la Generalitat, calculava en tres anys el temps màxim perquè el Govern regulés i legalitzés les TVL (*El Periódico de Catalunya*, 20 de maig de 1986, pàg. 61).

Per tant, els promotors van trobant diversos motius per ser optimistes respecte la regulació, encara que la situació canviarà especialment a partir de 1983, quan a les promeses legislatives es suma la tolerància política.

2.2.2.- L'avantsala de la tolerància: les clausures de 1983

La tolerància del Govern cap a les emissores locals vindrà com a conseqüència de les accions de protesta i les negociacions del promotors de dues emissores clausurades dins d'una sèrie de tancaments. A mitjans de 1983, el Govern central ordenà el tancament de les cinc TVL catalanes existents en aquell moment⁷⁹: RTV Cardedeu, TV Vallirana, TV Circuit Tancat Bellcaire, Lloret TV i TV Salvador Carol – Mataró. L'acció té l'origen en dos fets ocorreguts a Còria (Càceres) i a Madrid.

TV Còria, televisió privada i eleccions municipals

TV Còria (Càceres) va nàixer el març de 1983 per iniciativa d'un grup de videoafecionats que havien llegit en una revista l'experiència de Carol (2005) a

---

⁷⁸ Sobre la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya (FPLTVLC), vegeu l'apartat 2.3 dins d'aquest mateix capítol.

⁷⁹ TV Banyoles, RTV Llinars i TV Pública Pineda neixen la segona meitat de 1983, després que es produís aquesta sèrie de tancaments (vegeu Taula 1).

Mataró⁸⁰. S'hi van posar en contacte i el radiofeccionat mataroní els va donar la informació per posar-se en marxa.

El 10 de març emetien en proves i el 20 tot estava a punt per les periòdiques. Segons Garriga (1985: 72), la premsa va publicar l'experiència i "va provocar un gran enrenou ja que hi havia les eleccions municipals del 83 i, al mateix temps, una forta campanya a favor de la TV privada, en la qual els mitjans de comunicació (premsa i ràdio) que la promovien hi van afegir el seu granet de sorra". Arran d'això, "Còria es va convertir en l'eix d'atenció de la TV privada a Espanya i automàticament una ordre cursada pel Ministeri de la Presidència a tots els Governos Civils d'Espanya va provocar el tancament general de totes les experiències de TV locals" (Garriga, 1985: 72).

La política es va endurir quan el 3 de juny el Partit Demòcrata Liberal (PDL) va fer una emissió a Madrid en protesta per no haver aparegut als espais publicitaris i debats oferts per TVE en motiu de les eleccions municipals (Garriga, 1985: 57). Pocs dies després l'executiu central anunciava que acabaria amb les "experiències il·legals de ràdio o televisió" (*El Periódico de Catalunya*, 23 de juny de 1983, pàg. 22).

Per tant, el debat sobre la televisió privada es tornava a creuar amb el desenvolupament de les TVL, que veien com el Govern reaccionava amb el tancament de qualsevol experiència que pogués alimentar el debat sobre la privatització.

Els tancaments a Catalunya

La conseqüència de la política de tancaments va ser l'aturada de cinc emissores al Principat. La primera va ser RTVC, que va rebre una carta del Govern Civil de Barcelona el 30 de març de 1983 on la informava que la clausuraria si no s'aturava voluntàriament (Garriga, 1985: 62; *La Vanguardia*, 1-2 d'abril de 1983, pàg. 4). El següent va ser Carol. El 12 d'abril es publicava a la premsa la seva experiència i l'endemà el governador l'instava que "s'abstingués de realitzar emissions de televisió mentre no hagin estat coberts els tràmits i requisits exigits per la normativa vigent"⁸¹ (*El Correo Catalán*, 12 d'abril de 1983, pàg. 8; i 15 d'abril de 1983, pàg. 1 i 5).

El Governador Civil de Girona va contactar amb Llorca (2005) informant-lo que s'obria expedient informatiu a TV Lloret 2000. Vallirana va rebre l'ordre el 17 de juliol (*TV Vallirana*, 1988: 1) i TV Circuit Tancat Bellcaire a l'agost (Garriga, 1985: 56).

---

⁸⁰ Dues revistes de difusió estatal havien donat a conèixer l'experiència de Carol: *Lecturas*, 18 de febrer de 1983, pàg. 29; i *Pronto*, 21 de febrer de 1983, pàg. 20. Cal tenir present que les respectives empreses editores havien fundat el 1981 Telecuatro S.A., que aspirava a crear una televisió privada comercial d'abast estatal (Fernández i Santana, 2000: 320).

⁸¹ Vegeu el document A de l'Annex 1.

Tret de TV Lloret 2000, totes les iniciatives van aturar emissions temporalment, encara que poc temps després totes van tornar a funcionar (*TV Vallirana*, 1988: 1; Garriga, 1985: 56 i 64; Carol, 2005). Solament Carol deixaria d'emetre a finals de 1983 després d'un segon tancament acompanyat d'una multa. Les raons (Carol, 2005) són defugir un conflicte polític ("jo no volia enfrontar-me amb el Govern") i haver assolit els objectius prioritaris (demostrar que era possible fer televisió amb molts pocs recursos i estendre el seu *descobrimet*). Dos motius que encaixen perfectament amb el caràcter d'afecionat de l'emissora.

Les clausures s'estenen per l'Estat

Els tancaments no solament van afectar el Principat, sinó que a la resta de l'Estat també es van tancar els emissores que havien detectat els governadors civils: Catadau i Llombai, totes dues a la comarca de la Ribera Alta (País Valencià), TV Alaró a Mallorca (Illes Balears), TV Platero a Melilla i Tele-Lorqui a Llorca (Múrcia).

La iniciativa de Llombai partia del model d'RTVC, però els promotors van buscar el suport de l'Ajuntament i va esdevenir municipal. Tot just va fer una emissió i fou tancada (Garriga, 1985: 56). Catadau emetia el diumenge i feia servir el sistema de Carol. A finals de març va rebre l'ordre del Governador Civil de València d'aturar les emissions (*La Vanguardia*, 28 de març de 1983, pàg. 6). Tele-Lorqui va emetre cinc mesos una programació amb pel·lícules i alguns reportatges locals. També sortí a la premsa el març de 1983 i acabà clausurada (Garriga, 1985: 56)⁸².

Les clausures d'aquestes TVL, i el caràcter exhaustiu de la política de tancament que les provoca, permeten dibuixar un context espanyol en el qual Catalunya apareix com el territori amb més iniciatives i, a més, com a exportador d'experiència: Carol influeix pel cap baix en dos promotors i RTVC en un altre.

2.2.3.- La reclamació del reconeixement legal i la política de tolerància (1983)

Les clausures de 1983 van comportar una reacció defensiva de dos dels promotors: Radiotelevisió Cardedeu i Televisió de Vallirana. En tots dos casos l'estratègia buscava cridar l'atenció de l'opinió pública i mantenir negociacions polítiques per obtenir, pel cap baix, la tolerància per part del Govern i aturar els tancaments administratius d'emissores.

---

⁸² De les emissores d'Alaró i Catadau no s'ha aconseguit ampliar la informació.

RTVC: fixació per escrit del model i intent de legalització

Pocs dies després d'aturar les emissions, els promotors d'RTVC van tornar a aplicar l'estratègia de demanar el suport popular tot difonent una "Acta de definició" i recollint signatures: fins a 3.000 en van recollir en un municipi de poc més de 7.000 habitants. El document, d'11 d'abril de 1983, fixava per escrit el model que ja s'havia definit anys abans (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 36; Garriga, 1985: 62 i 63)⁸³.

RTVC insisteix que "no és una iniciativa privada" i que no té afany de lucre. Així, recorda que compta amb "el recolzament general del poble" i que vol ser "l'expressió pública de la comunitat, pluralista i oberta a tothom". Explica que la programació és de producció pròpia i que no vol competir amb les emissores públiques estatal i catalana, ja que vol oferir allò que aquestes no poden: "informació local, divulgació cultural, educativa, acció cívica...". Amb el seu discurs ja habitual, RTVC reclama poder exercir el dret a emetre. L'objectiu principal és diferenciar RTVC de les empreses promotores de televisions comercials, amb la intenció que la negativa del govern a aquesta mena d'iniciatives no l'afectés. Així, es torna a dibuixar RTVC com "la tercera via a la televisió" ja apuntada per Garriga (1981).

En paral·lel, arran d'unes converses amb representants de l'executiu espanyol a finals del mateix mes de març de 1983, RTVC va rebre la recomanació d'actuar amb prudència a partir d'aleshores i l'avís que la resposta oficial seria proporcional a la publicitat que assolís fora de Cardedeu (*El País*, 3 d'abril de 1983, pàg. 20). Aquests suggeriments van fer que hi hagués la convicció entre els promotors que "les emissores molt localitzades serien tolerades" (*El País*, 26 de març de 1983, pàg. 47).

És en aquest context quan es posa en marxa un projecte per legalitzar RTVC amb un conveni entre la TVL, la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i RTVE. El 20 d'abril, la Junta de la Facultat de Ciències de la Informació de la UAB va acordar "establir un pla de cooperació amb Ràdio Televisió Cardedeu que permeti la caracterització d'aquesta emissora com emissora experimental comunitària i sol·licitar a les autoritats competents la seva corresponent legalització" [Subratllat a l'original]⁸⁴.

A partir d'aquí, hi va haver una sèrie de contactes entre la Facultat, el Govern central, RTVE i RTVC (*El País*, 3 d'agost de 1983, pàg. 16; *El Periódico de Catalunya*, 2 d'agost de 1983, pàg. 26; Garriga, 2005). El 26 de juliol la Facultat tenia enllestit un projecte⁸⁵, que defineix l'emissora com "d'interès comunitari, local i educatiu, sense

⁸³ Una reproducció de l'acta es pot trobar a Meseguer, Rovira i Vilar (2005: 36) i una transcripció a Garriga (1985: 62).

⁸⁴ Document consultat a l'arxiu personal de Miquel de Moragas.

⁸⁵ Document consultat a l'arxiu personal de Miquel de Moragas.

finalitat de lucre”. Per aplicar-lo, el govern atorgaria a RTVE una freqüència de cobertura local que explotaria RTVC.

Però el 2 d'agost el projecte va transcendir a la premsa i el director general d'RTVE, José Maria Calviño; i el vicepresident del Govern, Alfonso Guerra, van negar l'existència de negociacions (*El País*, 2 d'agost de 1983, pàg. 17). Aquest últim afirmà que “no està entre els projectes del govern legalitzar cap emissora independent de televisió” (*La Vanguardia*, 3 d'agost de 1983, pàg. 3).

L'estratègia de Vallirana: emissions reivindicatives i negociacions polítiques

Des de Vallirana també es va reclamar la regulació seguint diverses estratègies.

D'una banda, Pascual (2005) aportà els equips per fer una sèrie d'emissions reivindicatives juntament amb Salvador Escamilla i el diputat al Parlament de Catalunya per ERC Jesús Prujà. Segons Escamilla (2005), l'objectiu era ajudar la TVL a consolidar-se, ja que “li costava molt de nàixer”. Es volia cridar l'atenció de l'opinió pública i estimular altres grups per crear TVL (Escamilla, 2005; *El País*, 17 de juliol de 1983, pàg. 58; Garriga, 1985: 57).

En una estratègia que recorda la d'Escamilla i Bernascone el 1980, les emissions es feien amb equipaments que Pascual muntava i desmuntava cada cop. La primera va ser al maig a Barcelona⁸⁶ i li'n van seguir a Torrelles de Llobregat (Baix Llobregat, el 4 de juny); Vallirana (9 de juny); i Rubí (Vallès Occidental, 15 de juliol)⁸⁷. Totes es feien sota el nom TV Comarcal i Lliure, incloïen una taula rodona a favor de la TVL i Escamilla apel·lava al dret a la llibertat d'expressió (*El Correo Catalán*, 11 de juny de 1983, pàg. 13; 17 de juliol de 1983, pàg. 46; Garriga, 1985: 57).

D'altra banda, l'alcalde es va reunir amb el Governador Civil de Barcelona i amb el Director General de Mitjans de Comunicació Social de l'Estat, Francisco Virseda, per demanar tolerància. L'estiu de 1983, Virseda li va fer saber que els deixava emetre si no ho fenien fora del municipi ni sortien a la premsa (*TV Vallirana*, 1988: 2; Pascual, 2005). A fi de comptes es tractava d'una TVL amateur municipal i amb voluntat de servei públic basat en els continguts informatius i divulgatius locals.

---

⁸⁶ Garriga (1985: 56 i 57) interpreta les emissions en clau política, ja que la primera es va fer poc abans de les eleccions municipals de 1983. L'autor considera que els impulsors són afins a ERC i conceptualitza tota la sèrie com a “propaganda de partit”.

⁸⁷ Una font de premsa (*El Periódico Llobregat*, 19 d'agost de 1983, pàg. 13) esmenta dues emissions anteriors a aquesta a Molins de Rei i a Esplugues de Llobregat, tots dos al Baix Llobregat. Davant la manca de major informació, hem preferit no referir-les al cos del text.

Camí de la tolerància: discreció, cobertura municipal i no provocar interferències

Les diverses declaracions de responsables polítics del Govern central mostren una actitud aparentment contradictòria que combina un discurs favorable a la tolerància amb condicions; un altre clarament en contra del reconeixement legal i, en tercer lloc, una activitat repressiva evident. En aquest sentit, les declaracions de Calviño i de Guerra negant encaixen amb l'activitat sancionadora de l'executiu.

De tota manera, el mateix 1983 l'executiu estatal enceta una política de tolerància. Les condicions imposades s'han d'entendre en un context on el Govern central es resistia a regular a la televisió privada i els promotors d'emissores estatals empraven les TVL per pressionar l'executiu i reobrir el debat polític i mediàtic (Fernández i Santana, 2000: 313-320). De fet, les emissions d'Escamilla i Pascual havien tornat a portar al primer pla la televisió (Garriga, 1985: 57).

La política de tolerància es ratificava la tardor de 1985. Al setembre, el Govern de la Generalitat aprovava el Decret 270/1985, de 19 de setembre, d'activitats relatives a la televisió i amb el qual el govern català pretenia assumir les competències de control i inspecció al Principiat (DOGC 596, de 4 d'octubre de 1985). El decret va alertar a la FPLTVLC, que es va reunir amb el Govern Civil i l'executiu català.

L'aleshores director general de Radiodifusió i Televisió de la Generalitat de Catalunya, Agustí Gallart, els va explicar que el Govern central havia interposat un conflicte de competències davant el TC que deixava el decret sense validesa jurídica⁸⁸. De tota manera, tant la Generalitat com el Govern Civil van manifestar que no tenien intenció "d'anar en contra de les televisions locals" i que no es farien accions disciplinàries si no s'interferia en cap altra cadena (FPLTVLC, 1986). Així, a finals de 1985 s'afegeix una tercera condició: no provocar interferències a TVE1, TVE2 ni TV3.

En tot cas, el conflicte posa de manifest les limitacions de l'executiu català per desenvolupar una política pròpia de televisió. A fi de comptes, el recurs es basa en el fet que la Generalitat solament pot assolir el control i seguiment de l'activitat de les televisions que han obtingut una concessió. Així, prèviament s'ha hagut de concedir l'explotació del servei, cosa que depèn del Govern central.

Entre 1983 i 1985 es defineix el marc de tolerància i s'abandona la clausura indiscriminada dels anys anteriors. Ara solament es tindrà problemes si l'emissora té afany de lucre, emet més enllà del municipi, interfereix a les televisions estatal i/o

---

⁸⁸ El Decret mai fou vigent. El setembre de 1993 es feia pública la sentència del Tribunal Constitucional 278/1993, de 23 de setembre, on declara que "correspon a l'Estat la titularitat de les competències controvertides" i el declara nul (BOE 256, de 26 de setembre de 1993).

autonòmica i si es dóna a conèixer fora de l'espai local on opera. En certa manera es converteix Cardedeu i Vallirana en el paradigma de les *emissores tolerades*, sobretot en els elements clau de la cobertura i l'absència de finalitat comercial.

Una segona conseqüència: increment de l'interès pel fenomen

A banda de la pròpia tolerància per les emissores implicades en les clausures i les negociacions, tot el procés de la primavera i estiu de 1983 va generar, arran de l'aparició dels fets a la premsa, un augment de l'interès per la TVL arreu del Principat i, en especial, a les zones properes a les emissores clausurades.

Així, segons explica Ricard Pascual (2005), els promotors de les emissores de Sabadell, Mataró o Esplugues de Llobregat afirmaven que les emissions liderades per Escamilla el 1983 havien influït en la seva decisió de posar-se en marxa. Al seu torn, nombrosos col·lectius es van adreçar a Carol (2005) per conèixer el seu sistema d'emissió i aplicar-lo als seus municipis. També diversos promotors es van posar en contacte amb RTVC per conèixer la seva experiència i emprar-la per als propis projectes (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 125)

Aquests fets permeten explicar que tres de cada quatre de les 28 emissores nascudes després d'RTVC ho facin a partir de 1984. Així mateix, el lideratge de Vallirana i Cardedeu i el paper de Carol entre els afeccionats del Maresme ajuden a entendre la concentració a l'àrea metropolitana (vegeu Taula 1). Aquest fenomen respon, d'acord amb Prado i Moragas (1991: 22), a "cert esperit mimètic": l'existència d'una TVL estimula grups de municipis més o menys propers a intentar crear-ne una.

2.3.- La consolidació del model comunitari: entre la tàctica i l'estratègia

A partir de la definició dels trets que han de complir les emissores tolerades, el model comunitari es consolida com el principal referent del període. Però aquest referent apareix com una eina tàctica que diferents promotors empen, d'una banda, per presentar les seves iniciatives com a *tolerables* per poder consolidar-les i, de l'altra, per buscar la regulació de la TVL.

És des d'aquesta darrera perspectiva que RTVC organitza l'octubre de 1984 la Primera jornada sobre el futur de la televisió local a Catalunya, que anirà seguida d'una sèrie d'encontres que desembocaran en la creació de la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya. L'objectiu és proposar el model comunitari com a estàndard per la regulació i, mentre no s'aconsegueix, assegurar la tolerància (Prado i Moragas, 1991: 81; Corominas i Llinés, 1988: 110; Vilar, 2006).

2.3.1.- La primera trobada de televisions locals de Catalunya (1984)

La idea de crear una entitat per agrupar les TVL va sorgir de RTVC com a part de l'estratègia per ser reconeguda legalment. Arran del fracàs del conveni amb la UAB i RTVE, el grup va considerar que aquesta tàctica li podia ser útil per pressionar el Govern central (Garriga, 2005; Vilar, 2006). De fet, la proposta es fa pocs mesos després que l'executiu anunciés la regulació de la televisió privada per abans de 1986.

El primer pas va ser organitzar el 27 d'octubre de 1984 a Cardedeu la Primera Jornada sobre el futur de la televisió local a Catalunya. RTVC va convidar 41 grups promotors (amb emissions periòdiques, esporàdiques, molts en projecte) dels quals hi van assistir entre 31 i 33 (FPLTVLC, 1986)⁸⁹. Aquell dia es va aprovar una primera "Acta de definició" del col·lectiu i es va acordar crear una associació que lluités per la legalització, seguint "el procés de les emissores municipals [de ràdio]".

Una nova "acta de definició": RTVC com a "model d'èxit"

L' "Acta de definició" de la TVL que es va aprovar era una adaptació de la difosa per RTVC el 1983⁹⁰ (FPLTVLC, 1986). Així, s'afirma que la TVL "ha d'ésser" un servei públic pluralista obert a tothom, que ha de dinamitzar les activitats d'interès social i que ha de ser prestat o bé per l'Ajuntament ("Televisió local municipal") o bé per una entitat sense ànim de lucre ("Televisió local comunitària").

Per tant, s'exclou l'afany de lucre i per evitar "qualsevol pressió de grup o particular" s'ha de finançar sense dependre de la publicitat. Els continguts han de ser "fonamentalment de producció pròpia i d'interès local" i es limita la cobertura a "l'àmbit local". Finalment, i enllaçant amb el context polític, es considera que la condició de "servei públic" de la TVL li dóna "dret prioritari en la regulació jurídica davant de les iniciatives de caire privat-comercial" (FPLTVLC, 1986). Certament, aquesta acta defineix un model d'emissora i articula un discurs públic molt semblant al que defensa RTVC, ratificant la posició de "model d'èxit" (Garriga, 2005) que tenia aquells anys.

En aquest moment, la idea clau ja era la renúncia al lucre i evitar formes jurídiques que apuntessin a un plantejament comercial. És per això que el grup que

---

⁸⁹ La font afirma que se'n van convocar 33, però solament en cita 31: TV Alella, TV Banyoles, Empordà TV, RTV El Clot, TV Caldes de Montbui, RTVC, TV Cerdanyola, TV Gelida, TV l'Hospitalet, Televisió de Mataró, TV Cornellà, TV Malgrat, TV Manlleu, Tele-Set, TV Mollet del Vallès, TV Molins de Rei, TV Pals, TV Palamós, TV Pública Pineda, TV Puigcerdà, TV de Torelló, TV Sabadell, TV Santpedor, Terrassa - Televisió del Vallès, TV Tordera, TV Vilassar, TV Vallirana, RTV Voltregà, TV Garrotxa, TV Santa Eulàlia de Ronçana i TV d'Arenys de Mar.

⁹⁰ El document B de l'Annex 1 és una reproducció d'aquesta "Acta de definició".

treballa en la creació d'una entitat no acceptarà empreses com a membres⁹¹. Sobretot, després que Francisco Virseda confirmés a una representació del grup que s'hi va entrevistar que l'ACSAL era ben vista per l'executiu (Iborra, 2005).

És des d'aquesta lògica que entre els col·lectius informals que impulsaven televisions locals s'estén la figura de l'ACSAL a l'hora de constituir-se formalment, com ara TV Mataró o TV Terra Ferma. També TV Sabadell, que naixia d'una empresa privada, crea una associació per evitar problemes amb el Govern i poder integrar-se a la Federació (Iborra, 2005). Aquests tres impulsors adaptaran els estatuts de la pionera RTVC, que es repartien entre els assistents a les trobades de TVL com a plantilla per agilitar els tràmits i facilitar el naixement de noves TVL (Vilar, 2006; Iborra, 2005)⁹².

El referent de les ràdios municipals catalanes

Les ràdios municipals van funcionar com un referent estratègic de primer ordre. Estaven lluitant pel seu reconeixement jurídic des del seu naixement el 1979, ja que patien una situació legal idèntica a les TVL: cap llei no les reconeixia però cap altra les prohibia. Això va fer que el 1981 algunes s'unissin en la coordinadora Emissores Municipals de Catalunya (Emuc) i que el 1982 aprovessin unes "Bases de funcionament i autoregulació de les emissores municipals de Catalunya" com a pauta fins que fossin legalitzades (Esteve, 1982: 3-5; i Emuc, 1982: 44 i seg.).

Entre d'altres, el document fixava les característiques tècniques de les emissions i les vies de finançament (limitades al pressupost municipal i el patrocini de programes) fugint de l'afany de lucre. La vinculació a l'Emuc aquells anys era força important per les emissores municipals d'FM, ja que la situació política era molt complexa. Des de 1985 el Govern de la Generalitat estava ordenant el sector radiofònic i clausurava totes aquelles que, sota la denominació *municipal*, estaven funcionant com a ràdios comercials (Gallart, 2005; Corominas, Díez i Bergés, 1996: 35 i 36).

Això va fer que des les TVL es pensés en crear una entitat semblant per defensar les televisions que seguien un model no comercial, justament el que proposava la promotora de la trobada, RTVC (FPLTVLC, 1986; Garriga, 2005; Vilar, 2006).

---

⁹¹ Tele Set va acudir a la primera trobada però ja no va assistir a cap més ni s'integrà a la Federació perquè era una empresa privada (Corominas, 1987a; FPLTVLC, 1986).

⁹² Els estatuts d'aquestes tres entitats es conserven a l'arxiu de la FPLTVLC.

La primera passa: les bases d'autoregulació per a les televisions

Per crear l'associació es van donar les mateixes passes que havien fet les ràdios municipals en el seu moment, i mentre s'elaboraven els estatuts de la futura federació es van aprovar unes "Bases de funcionament i autoregulació de les televisions locals de Catalunya".

Aquest document és una barreja de les "Bases" d'Emuc i l'acta de definició d'octubre de 1984. Tal com reconeix Vilar (2006), un dels seus autors, es van copiar punts sencers del document de les ràdios i s'hi van afegir elements que recollien les especificitats de les TVL⁹³ (FPLTVLC, 1986; i Emuc, 1982: 43-46). Per definir qui pot formar part del grup s'adopten els sis primers apartats de l'"Acta de definició" d'octubre de 1984⁹⁴. L'àmbit de difusió es copia de les ràdios i es limita al "municipi des del qual emet" (punt B-1a), encara que "en cas de què l'àmbit sigui supramunicipal o comarcal, ha de comptar amb l'aprovació explícita dels òrgans de govern – ple o permanent – dels ajuntaments als termes dels quals s'estén l'emissió" (punt B-1b)⁹⁵.

Les TVL també van copiar el model de finançament i s'autolimiten a un màxim d'un 5% o quatre minuts per hora de "temps dedicat al patrocini o promoció"; solament s'accepten espots d'empreses locals i els beneficis s'hauran de reinvertir. El document es va aprovar per unanimitat a la Segona jornada sobre el futur de les televisions locals a Catalunya celebrada el 21 d'abril de 1985 a Sabadell i a la qual hi van acudir entre 26 i 35 col·lectius⁹⁶ dels 57 convocats (FPLTVLC, 1986).

Ràdios, televisions i principis inspiradors

L'adopció d'aquest document definitori de les TVL és un element explicatiu de primer ordre a l'hora d'entendre les semblances de plantejaments entre ràdio municipal i TVL a Catalunya la primera meitat dels vuitanta. Aquest tret és identificat per la recerca catalana, que en alguns casos parla de la influència de les emissores municipals en les TVL (Corominas i Llinés, 1992: 125 i 126; Prado, 1985a: 53; Prado i Moragas, 1991: 7) i en d'altres presenta les TVL com un moviment sorgit "com a conseqüència lògica de les primeres experiències de ràdio municipal" (Baget, 1994: 71).

---

⁹³ Els documents C i D de l'Annex 1 reproduïen les bases d'autoregulació dels dos col·lectius.

⁹⁴ Els altres tres punts es troben en altres apartats de les mateixes bases, de manera que tota l'"Acta de definició" hi està inclosa.

⁹⁵ Una de les conseqüències de la barreja és que dóna lloc a contradiccions, com ara que l'àmbit de cobertura copiat de l'Emuc xoca amb el segon punt incorporat a les bases de les TVL on s'estableix que "la cobertura tècnica de la TV local serà d'àmbit local" (punt B-2).

⁹⁶ Com abans, la xifra total (35) i el llistat d'assistents (26) no coincideixen (FPLTVLC, 1986).

Certament, l'apreciació de Baget s'ha de matisar i, en tot cas, cal situar la influència de les ràdios com un element buscat per les TVL en la seva estratègia per la legalització. En aquesta línia, cal tenir present que solament s'han documentat dos casos en què una TVL sorgeix de l'experiència d'una ràdio municipal i amb la voluntat d'exportar el mateix model comunicatiu d'un mitjà a l'altre: RTVC i RTV Llinars.

2.3.2. – El naixement de la Federació (1985)

La Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya (FPLTVLC) neix el 14 de juliol de 1985 a la Tercera Jornada sobre el futur de les televisions locals a Catalunya, celebrada a Pineda a Mar amb l'assistència 15 grups i on es van aprovar per unanimitat els estatuts⁹⁷ (FPLTVLC, 1986).

Solament podran ser-ne membres les televisions gestionades pels Ajuntaments i les ACSAL. De fet, com a requisits d'ingrés s'adapten alguns dels punts de les "Bases d'Autoregulació". A més s'hi afegix "ser un instrument de normalització lingüística i un vehicle d'expressió de la llengua catalana". La finalitat respon a l'objectiu inicial de RTVC i els grups que se li van afegir: coordinar els promotors de TVL, representar el col·lectiu davant els organismes públics i privats; i "gestionar davant de les autoritats competents la legalització de les emissores de televisió local" (FPLTVLC, 1986).

Després de l'aprovació dels estatuts, es va decidir mantenir unes "Bases d'autoregulació de les televisions locals de Catalunya", formades pels apartats de l'original que no s'havien incorporat als Estatuts. Les bases contenen referències a la cobertura, la natura i limitacions temporals del patrocini, el dret de rèplica, el comportament en període electoral i l'obligació dels membres d'aplicar-les. A la Quarta Assemblea⁹⁸ es va escollir la junta directiva, presidida per Josep Vilar, d'RTVC⁹⁹.

L'acció de la Federació: negociar i pressionar

La Federació va actuar de seguida. L'octubre de 1985 ja s'havia entrevistat amb el Govern Civil i la Generalitat per saber com podia afectar a les TVL el conflicte

---

⁹⁷ Els socis fundadors van ser els sis col·lectius que estaven formalment constituïts: Cardedeu, Clot, Pineda, Sabadell, Vilassar de Mar i Mataró, tots associacions culturals (FPLTVLC, 1986).

⁹⁸ A la trobada van assistir 14 dels 20 federats el desembre de 1985: TV Terra Ferma, TV Sant Vicenç dels Horts, TV Garrotxa, TV Fornells de la Selva, TV Vallirana, RTV Clot, RTVC, TV Sabadell, TV Cerdanyola, TV Gurb, TV Mataró, TV Montgat, TV Alella, i TV Arenys. A més, hi havia 8 sol·licituds d'ingrés més.

⁹⁹ La resta de la Junta estava formada per Ferran Vallespí (TV Pública de Pineda) i Toni Garriga (RTVC) com a vicepresidents; i Pere Iborra (TV Sabadell) com a secretari.

competencial entre totes dues administracions. És en aquestes reunions quan es ratifica la política de tolerància.

Hi ha promotors (Garriga, 2005; Llorca, 2005; Pascual, 2005; Luque, 2005; Vilar, 2006) que vinculen la creació de la Federació a un descens dels tancaments, ja que no s'actuava sobre les federades. Aquest punt de vista el comparteixen Prado i Moragas (1991: 81), i Corbella (1991: 61) fins i tot associa la FPLTVLC amb un increment d'emissores els anys següents. Tot i això, el descens de sancions també es pot entendre per l'actitud de tolerància del Govern des de 1983.

L'entitat va esdevenir un interlocutor respectat pel Govern central i, al mateix temps, una eina de pressió: donava assessoria jurídica als associats i atreia l'atenció dels mitjans de comunicació, cosa que dissuadia el Govern (Llorca, 2005). Segons Prado i Moragas (1991: 17), les TVL són cada cop més populars i les clausures són fortament rebutjades. Ara, aparèixer a la premsa era una eina defensiva.

En aquesta línia, el mateix 1985 la Federació va participar en el primer congrés de la Unió Nacional d'Emissores de Televisió Local, celebrat a Madrid amb la presència de 9 TVL privades. L'entitat catalana decideix "no participar en aquest moviment per no estar dintre de les línies d'actuació assumides per aquesta Federació" (FPLTVLC, 1986). Aquesta dada constata l'existència d'un moviment associatiu a l'Estat amb un model no assumible per la Federació, és a dir, allunyat del comunitari o "docent-cultural"¹⁰⁰. Així mateix, crida l'atenció que el nombre d'assistents sigui tan baix en comparació amb les trobades catalanes. Aquest índex apuntaria a un major desenvolupament de la TVL a Catalunya que no pas a la resta de l'Estat.

Un model avalat acadèmicament i política

El model proposat i defensat per la Federació va rebre de seguida suports acadèmics i polítics que el legitimaven com un model vàlid que calia defensar.

A la trobada d'octubre de 1984 hi va participar Miquel de Moragas, que va defensar les virtuts del model comunitari (FPLTVLC, 1986). De fet, Moragas ja havia avalat el model comunitari el 1983, que considerava el més legítim i interessant dels diversos que es proposaven el primers vuitanta (Moragas, Prado i Mateo, 1983). En aquesta mateixa línia, Prado (1985a) presentava RTVC i l'acta de definició del 24 d'octubre de 1984 com a mostres d'un moviment comunicatiu que calia defensar.

---

¹⁰⁰ En la recerca duta a terme per l'elaboració d'aquesta tesi doctoral no s'ha pogut ampliar informació sobre aquesta trobada ni sobre l'entitat estatal.

La Diputació de Barcelona hi va donar suport des d'un primer moment i es va comprometre a col·laborar en la difusió de la FPLTVLC amb l'organització d'un congrés internacional sobre TVL. En aquesta línia, el cap de premsa de la Diputació, Joan Brunet, feia el 1985 una defensa de l'associació i les trobades, que "permeten fer pensar que s'està avançant pel bon camí d'aquest debat que haurà de definir clarament el model de televisió local a bastir, basat en el caràcter de servei públic, de la pluralitat i obertura a tots els ciutadans del seu àmbit de difusió" (*El Món*, 3 de maig de 1985, pàg. 30). Brunet també afirma que, per la implantació de la "televisió local o comunitària", "sens dubte, lluitaran totes les forces progressistes".

2.3.3.- El paraigua comunitari: La Federació com a instrument

La forma com es crea la Federació i el tipus de TVL que accepta fan pensar que aquesta entitat s'entén des de bon principi com un instrument amb diverses utilitats.

Tal com reconeix Josep Vilar (2006), únic president de la FPLTVLC des de la seva fundació, totes les decisions que es van prendre per definir el model de televisió de la Federació estaven més pensades per aconseguir una legalització ràpida que no pas en delimitar un model viable o possible. És amb el temps que es va veure que alguns elements no eren sostenibles, sobretot les limitacions a la publicitat.

Amb el plantejament adoptat, totes les TVL accepten com a propis els límits de les ràdios municipals. És a dir, uns mitjans que no necessiten ni unes inversions ni un pressupost de funcionament tan elevat, tal com reconeixia la pròpia Federació (FPLTVLC, 1986). Això, amb l'afegit que algunes TVL no rebien recursos públics. En aquest sentit, l'afany per diferenciar-se del projectes comercials va ser més important que no la delimitació del propi model (Vilar, 2006).

El model comunitari com a escut davant del Govern

L'efectivitat de la Federació en la defensa dels seus associats va fer que alguns promotors s'hi afegissin per pura tàctica. Garriga (2005), Pascual (2005), Llorca (2005) i Vilar (2006) apunten diversos promotors que s'havien integrat sense participar de l'ideari i amb la intenció d'evitar tancaments.

En aquest procés, la clau era crear una ACSAL, principal indicador que es feia servir per acceptar socis privats. Per exemple, l'impulsor de la primera emissora comercial, Isidor Llorca (2005), va constituir una associació i s'hi va integrar. Segons Llorca, aleshores van acabar els problemes amb el Govern, que el va intentar tancar diversos cops després de 1983. De tota manera, la presència *tàctica* seria minoritària.

Segons Pascual (2005), molts dels partícips en la fundació “portaven a l’esquena” el model i, fins i tot, “no en sabien veure cap altre”.

D'altra banda, tres membres de la Federació, entre les quals dues fundadores, ja estaven aplicant, en el moment de la constitució, un model amb diferències substancials respecte del defensat per l'entitat. TV Sabadell estava desenvolupant un projecte de matriu comercial orientat a professionalitzar els seus promotors i recuperar la inversió¹⁰¹. TV Mataró ja neix professionalitzada i finançada per publicitat. TV Vallirana contractava professionals i s'allunyava de l'ideal participatori.

En aquest sentit, la tàctica de constituir-se com ACSAL per integrar-se a la Federació força a matisar el paper del model comunitari. D'entrada, perquè la pròpia FPLTVLC marca com a principal requisit d'accés ser associació o municipal i els indicis mostren que no es controlaven aspectes fonamentals del model com la participació ciutadana o volum de publicitat (Vilar, 2006).

Després, perquè la pròpia Federació tenia per objectiu “la captació del màxim possible de televisions locals constituïdes, que es calculen en una seixantena” (*Punt Diari*, 16 de juliol de 1985, pàg. 10). De fet, l'entitat passa de 20 integrants el 1985 a 44 a mitjans de 1987 (FPLTVLC, 1986 i 1987a). En aquest procés el límit sembla marcat per la titularitat: TV Lleida o Tele Set, gestionades per empreses, no s'accepten.

2.4.- La televisió local possible

Tal com ja hem detectat en la gestació i el naixement, tot apunta que el creixement i primer desenvolupament de les TVL atén més a les possibilitats de la situació política i legal que no pas a la voluntat expressa dels actors involucrats. Així, continuen sense néixer moltes de les TVL que es proposen, entre les quals algunes de força ambiciosos empresarialment i comunicativa.

2.4.1.- Un fenomen eclèctic i canviant en “fase experimental”

Les emissores dibuixen un sector eclèctic i canviant format per les televisions locals que poden néixer i consolidar-se en un entorn que no mostra un perfil segur a llarg termini. Els indicis sobre la natura possibilista de les emissores són diversos.

---

¹⁰¹ El 1988, Pere Iborra reconeixia, quan van posar en marxa el projecte: “no pensàvem que arribaria a ser una televisió doncent-cultural ni associació cultural” (Martínez, 1988c: 12).

D'una banda, el gruix de les TVL sorgeixen sense necessitat de fer una gran inversió en tecnologia, i sovint, ni tan sols petita. Així ho constaten Prado i Moragas (1991: 38) en veure que la majoria de les TVL que estudien no han de fer inversions en equips de producció perquè són dels impulsors. A aquestes cal afegir casos com TV Salvador Carol – Mataró, RTV Llinars, TV Navarcles o TV Cerdanyola (Carol, 2005; Nogueras, 2005; Corominas, 1987b; Bonet, 1990: 23). En aquest sentit, el paper dels videoafccionats és cabdal, ja que expliquen el sorgiment de moltes TVL.

A aquests cal sumar els radioafccionats, autors dels emissors autoconstruïts que permeten engagar a molts grups. Prado i Moragas (1991: 38) recullen 7 casos dels 16 que estudien, als quals s'afegeixen RTV Llinars, TV Navarcles, TV Canet o TV Gelida¹⁰² (Nogueras, 2005; Corominas, 1987b; Carol, 2005). Així, l'accés fàcil a la tecnologia apareix com un element clau per arrancar una TVL.

La natura possibilista es reforça quan es tenen en compte els pressupostos de funcionament. Prado i Moragas (1991: 44) destaquen que la meitat de les iniciatives que estudien no tenen pressupost. Tampoc en tenen TV Salvador Carol – Mataró, TV Navarcles o RTV Llinars (Carol, 2005; Nogueras, 2005; Corominas, 1987b). Aquí també és central el perfil amateur: molts promotors financen la TVL amb recursos propis com a part d'un hobby.

En un context de barreja d'expectatives i incerteses, solament les emissores que necessiten poca inversió i un pressupost de funcionament reduït gosen posar-se en marxa. Així, la figura del "xispes" continua sent imprescindible per explicar els naixements (Moragas, 1988a: 92 i 93; Moragas i Corominas, 1988: 37; Prado i Moragas, 1991: 49).

L'ampliació d'emissions: un indicador clau

Des de la nostra perspectiva, un indicador per observar fins a quin punt la TVL a la primera meitat dels anys vuitanta era més aviat la possible i no tant la volguda és la periodicitat d'emissions i els progressius increments que fan alguns promotors.

Pràcticament totes les emissores neixen emetent un cop per setmana o quinzenalment (Prado i Moragas, 1991: 55; *La Vanguardia*, 4 de gener de 1985, pàg. 19; i 5 de gener de 1985, pàg. 19; Bonet, 1990: 23; Nogueras, 2005; Llorca, 2005; Carol, 2005). Però n'hi ha pel cap baix 10¹⁰³ que augmenten els dies d'emissió tal com

---

¹⁰² Font: Gelida Televisió (GTV) [En línia]: "La història de Gelida TV". <<http://www.gelida.com/serveis/gtv4.htm>> [Consulta: maig de 2006]

¹⁰³ TV Vallirana, TV Pública de Pineda, TV Sabadell, Tele Set, TV Calella, TV Fornells, TV Figueres, TV Lleida, TV Mataró i TV Esplugues (Prado i Moragas, 1991: 49).

es van consolidant, sobretot amb la tolerància governamental. Així, hi ha promotors que es van apropant progressivament a allò que volen fer.

En aquesta evolució, els canvis i millores estructurals de l'emissora apareixen com a molt importants. D'una banda, l'ampliació sol coincidir amb la compra d'equipaments. Així mateix, també hi ha casos en què hi ha una canvi de local. Solament en algun cas molt excepcional com TV Vallirana, TV Sabadell o TV Lleida, també es contracta personal (Prado i Moragas, 1991: 55).

De fet, el vicepresident de la FPLTVLC Ferran Vallespí ja afirmava el 1986: "Entre nosaltres [les televisions] hi ha molta gent jove i les TV locals, en aquests moments, serveixen d'escola per als estudiants de periodisme o de comunicacions. Però som conscients que això és solament el principi. En el futur ens agradaria professionalitzar-nos i treballar millor" (*El Periódico de Catalunya*, 20 de maig de 1986, pàg. 61).

Un fenomen en "fase experimental"

Tota la sèrie d'elements que es barregen aquests anys en l'extensió de la TVL catalana apunten amb claredat a una "fase experimental" del fenomen, tal i com indicaven Prado i Moragas (1991: 47 i 50) a finals dels vuitanta¹⁰⁴. En aquests sentit, les emissores es configuren com a híbrids que inclouen elements nous sumats als ja aportats pel model comunitari, en un exercici d'apropiació de tots els recursos al seu abast (econòmics, humans, associatius, polítics) per consolidar-se progressivament.

Així, creiem que la conclusió de Prado i Moragas (1991: 88) segons la qual la televisió local catalana es defineix com "un model de televisió de servei públic, pluralista i oberta, de cobertura estrictament local, entesa com un instrument de participació i accés directe, gestionada per una entitat ciutadana comunitària, que s'abasta de producció pròpia, i descarta entre els seus objectius l'afany de lucre" solament correspon a una part d'un fenomen molt més complex, polièdric i, sobretot, dinàmic.

2.4.2.- Un context d'ebullició: prop de cent iniciatives

L'increment d'emissores i la natura possibilista s'ha de situar en un context de clar increment de l'interès pel fenomen audiovisual local arreu de Catalunya.

---

¹⁰⁴ Volem recordar que, tot i que els resultats de la recerca es publiquen el 1991, el treball de camp es duu a terme entre 1987 i 1988.

Udina (1982: 94) afirma que el 1982 hi havia una “vintena de projectes” de TVL pendents d’aplicació. Tres anys després es donaven xifres dues i tres vegades més altes. A finals de 1984, segons Martí Gómez hi ha 42 iniciatives en diferent fase de desenvolupament (*La Vanguardia*, 4 de gener de 1985, pàg. 19; 5 de gener de 1985, pàg. 19; i 18 de gener de 1985, pàg. 21). Per Brunet, el maig de 1985 existien “més de noranta emissores locals de televisió que compten amb alguna experiència – més o menys reeixida– en aquest camp” (*El Món*, 3 de maig de 1985, pàg. 30).

Per a mitjans de 1985, Prado (1985a: 56) parla de “mig centenar” d’iniciatives, de les quals un terç es defineixen com a “privades” i la resta com a “públiques”. D’aquest darrer grup, la meitat serien “municipals” i l’altra meitat “comunitàries”, terme amb el qual es refereix a les gestionades per ACSAL. La majoria operen a municipis petits i mitjans, ja que un 73% no superen els 30.000 habitants. Un any després, la FPLTVLC (1986) afirmava que des de finals de 1984 havia identificat 69 grups. Finalment, el diari *El País* calculava entre 80 i 100 les TVL el gener de 1987, encara que algunes “en fase de projecte” (*El País*, 27 de gener de 1987, pàg. 47).

La natura de les iniciatives: experiments i projectes

El gruix de les propostes que no quallaran corresponen a grups informals i associacions de tota mena que fan emissions puntuals en motiu de festivitats locals. Algunes aconseguiran fer emissions irregulars els mesos següents, però la majoria no passaran de l’experiment lúdico-festiu (FPLTVLC, 1986; Garriga, 1985; *TV Vilada*, 1988; *TV Manlleu*, 1988: 1; *La Vanguardia*, 4 de gener de 1985, pàg. 19; 5 de gener de 1985, pàg. 19, 18 de gener de 1985, pàg. 21; *El Far de Llobregat*, octubre de 1985, pàg. 15). Algunes són de grups que busquen l’Ajuntament per crear una emissora municipal però que desisteixen en no rebre el suport institucional (Vivé, 2004; Garriga, 1985: 58; *El País*, 9 d’agost de 1983, pàg. 12; Baget, 1994: 72).

També es donen emissions puntuals a càrrec d’ajuntaments en motiu de festivitats importants (Torres, 1987a i 1987b; *El Far de Llobregat*, octubre de 1985, pàg. 14). En aquest grup destaca l’Ajuntament de Tarragona, que entre 1985 i 1986 en va promoure diverses en ocasió de festes locals. Arran d’aquestes emissions, el consistori tarragoní arribà a proposar la creació d’una televisió per al Camp de Tarragona als ajuntaments de Reus i Valls (*Diario Español*, 14 de gener de 1986, pàg. 1 i 5).

Els projectes comercials frustrats

El 1985, un grup de comerciants i professionals dels mitjans locals de Martorell va crear una “empresa privada amb afany de lucre” que vol fer una televisió comarcal per al Baix Llobregat basada “fonamentalment en la producció pròpia” amb un pressupost de 500 milions de pessetes (300.000 euros) (*El Far de Llobregat*, octubre de 1985, pàg. 15 i 16). Com en el cas d’Anoia TV el 1981¹⁰⁵, la voluntat de comptar amb garanties jurídiques el va frustrar, fet que marca les limitacions de la tolerància.

L’existència d’aquests projectes, així com els proposats en els anys anteriors i el naixement de TVL amb afany de lucre a partir de 1983, forcen a matisar una de les conclusions de Prado i Moragas (1991: 84). Segons aquests autors, “en una proporció episòdica, si es pren en consideració el conjunt del fenomen, també influeixen les expectatives d’aconseguir un benefici econòmic a través del desenvolupament d’estacions de televisió local de caràcter comercial” (Prado i Moragas, 1991: 84)¹⁰⁶.

Com hem pogut observar, en el moment de gestació i naixement de la TVL, precisament la importància quantitativa més gran correspon a les iniciatives comercials, encara que l’èxit de Cardedeu, amb la seva singularitat, pot induir a pensar que llavors els projectes populars són més abundants. Certament, els indicis indiquen que la situació pot haver canviat a partir de 1982 i sobretot 1983 amb un augment de les iniciatives de tall popular i les dificultats per néixer dels projectes comercials.

Però el mateix Prado (1985a: 56) xifrava en una trentena les iniciatives “privades” no comunitàries ni municipals, un terç del total aportat pel mateix autor. També Moragas (1988a: 82) afirmava a finals dels vuitanta que, juntament amb les emissores “comunitàries”, apareix “una sèrie cada vegada més àmplia d’iniciatives encaminades a imposar models televisius locals d’interès comercial, que pels seus idearis són complement diferents [...]”.

Per tant, els indicis mostren que les iniciatives comercials no serien minoritàries. Ara bé, també és cert que el context jurídic i polític no és pas el més adient per la seva consolidació.

---

¹⁰⁵ Vegeu el capítol 1 d’aquesta mateixa tesi.

¹⁰⁶ A l’hora de valorar aquesta conclusió s’ha de tenir en compte que la recerca no buscava estudiar la gestació i el naixement de la TVL. Es tracta d’un estat de la qüestió a finals dels anys vuitanta basat en l’anàlisi en profunditat de 16 casos. La conclusió sobre l’afany de lucre s’ha d’entendre, doncs, com a resultat de l’estudi d’aquests casos i no del conjunt del fenomen.

3.- Creixement, reordenació i redefinició de la televisió local (1987-1995)

Després d'una sèrie d'anys marcats per l'experimentació, a partir de 1987 s'enceta una etapa on continua creixent el nombre d'emissores en funcionament, es transforma en profunditat l'estructura de la teelvisió local catalana i es redefineix el model de referència.

Aquest triple procés ve marcat per dos factors centrals. L'experiència dels promotors amb anys de funcionament permet identificar els elements que ajuden a estabilitzar les emissores i consolidar-les com a mitjans de comunicació de massa. D'una banda, troben en la publicitat i en l'Ajuntament les vies de finançament més estables. De l'altra, la creació d'estructures sòlides de voluntaris i/o la professionalització de part del personal apareixen com les millors eines per assegurar el funcionament periòdic.

El segon factor que marca la transformació és el context polític i legislatiu. A partir dels darrers vuitanta i sobretot els primers noranta, el Govern central comença a treballar en l'elaboració d'un mar legal que reconegui la televisió local i es reforcen les expectatives sobre la legalització de les emissores. Aquests mateixos anys, les institucions polítiques catalanes, i especialment el govern, adopten una posició de defensa i promoció de les emissores i s'impliquen en els treballs per reconèixer-les legalment. Tot això, sumat a la consolidació de la tolerància política, conformen un entorn favorable a la transformació i, en certa mesura, la fan possible.

3.1.- Un fenomen creixent amb problemes de consolidació

A partir de 1987 el nombre d'emissores augmenta constantment i es multipliquen per dos en menys de deu anys. Si entre 1982 i 1986 arriben a emetre periòdicament 29 TVL, a finals dels vuitanta són prop de quaranta (Prado i Moragas, 1991: 83; Corbella, 1991: 62; Giordano i Zeller, 1999: 185). El juliol de 1992, el total s'incrementa fins a les 61 (*Capçalera*, setembre de 1992, pàgs. 22, 24 i 25) i Corbella (1995: 118 i 119) les situa al voltant de les 70 per a 1994. El Govern de la Generalitat també les xifra en una setantena el 1995 (*Avui*, 31 d'agost de 1997, pàg. 83).

Aquest augment no és fruit de la consolidació de les TVL més antigues i la suma de nous operadors. Un reportatge de Manuel Cusachs publicat a la revista *Capçalera* el setembre de 1992 permet observar una intensa renovació de les

emissores en funcionament¹⁰⁷. Així, solament 14 de les 29 que emetien abans de 1987 ho continuen fent el 1992¹⁰⁸. Al mateix temps, entre 1987 i 1992 n'apareixen 47 de noves. Per tant, tres de cada quatre TVL existents l'any olímpic havien nascut el quinquenni anterior (*Capçalera*, setembre de 1992, pàgs. 22 - 25). En aquest sentit, la magnitud dels canvis permet parlar d'una reordenació del sector.

La ciutat de Barcelona juga un paper clau en el creixement, ja que entre 1987 i 1991 passa d'una sola televisió (la pionera RTV Clot) a deu, una per districte. El 1987 engega Canal 8 a l'Eixample i la segueixen TV Les Corts, TV Sant Andreu i TV Sants (1988); TV Ciutat Vella (1989); TV Gràcia, TV Horta – Guinardó i TV Nou Barris (1990); i TV Sarrià – Sant Gervasi (1991) (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 22-25).

Així, l'inici d'emissions periòdiques d'unes TVL compensa amb escriu l'aturada d'altres¹⁰⁹. En aquest sentit, l'elevat grau de renovació indica que els grups tenen certa facilitat per engegar, però tenen problemes per mantenir el funcionament periòdic. La consolidació com a mitjà de masses es perfila com un procés complex on la clau ja no és tant posar-se en marxa com trobar els recursos necessaris per establitzar-se.

Canvis en els municipis: cap a poblacions més grans

Les característiques poblacionals dels municipis amb TVL i la distribució territorial es veuen alterats respecte els anys anteriors arran dels canvis en les emissores.

Una de les principals modificacions és el protagonisme de la Ciutat Comtal. Les 61 TVL de 1992 es distribuïen en 50 municipis: Barcelona en té 10 i Sabadell i Terrassa dues cadascuna. Encara que solament són tres municipis, apleguen més d'un 20% de les TVL (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 i 25). L'eclosió de Barcelona també afecta la distribució per trams de població dels municipis i el 1992 les emissores es divideixen en dues meitats, una ubicada a municipis de menys de 20.000 habitants i l'altra als de més de 20.000 (vegeu Taula 2).

---

¹⁰⁷ El reportatge ofereix un llistat nominal de les TVL amb emissions periòdiques el juliol de 1992, fet que permet la comparació amb les detectades els anys anteriors. Tot i que no ho explicita, el text i les dades (ciutat; comarca; província; periodicitat i hores d'emissió; i temps dedicat a la publicitat) indiquen que solament tracta les TVL amb emissions periòdiques. D'altra banda, en algun punt parla de 58 TVL, encara que la taula n'inclou 61. Per aquesta tesi hem aplicat el criteri de periodicitat per considerar una TVL com a emissora, per això en referim 61.

¹⁰⁸ Per al càlcul hem donat com a desapareguda RTV Llinars, ja que Cusachs no la recull. De tota manera, el seu cofundador Tomàs Noguera (2005) afirma que mai no ha deixat d'emetre periòdicament. Vegeu la Taula 1 a l'apartat 2.1.1. d'aquesta mateixa tesi.

¹⁰⁹ La constatació xoca amb Corbella (1995: 118) quan afirma que els primers noranta "són pocs els nous canals locals que s'han posat en marxa".

Això és una alteració substancial respecte la primera meitat dels vuitanta, quan dues de cada tres operaven a municipis de menys de 20.000 censats (vegeu Taula 1). De tota manera, els municipis entre 5.001 i 20.000 habitants concentren un terç del total, a més de ser els trams amb més TVL. Així mateix, 38 de les 61 emissores (62,29% del total) estan ubicades a municipis de menys de 50.000 habitants. Al seu torn, les 6 del tram de 100.001 a 200.000 es reparteixen en 4 municipis. Aquestes dades permeten afirmar que la TVL continua sent un fenomen propi de municipis petits i mitjans, encara que tendeix a ubicar-se a poblacions més grans.

Taula 2.- Distribució d'emissores entre trams de població del municipi (1992)

Habitants	Nombre d'emissores
1 a 1.000	1
1.001 a 2.000	2
2.001 a 5.000	5
5.001 a 10.000	11
10.001 a 20.000	11
20.001 a 50.000	8
50.001 a 100.000	5
100.001 a 200.000	6
200.001 a 500.000	2
500.001 i més	10
Total	61

Font: elaboració pròpia a partir de *Capçalera*, setembre de 1992, pàgs. 24 i 25

La distribució territorial: centralitat de Barcelona i concentració comarcal

A principis del noranta es dona una distribució geogràfica amb una forta incidència al voltant de Barcelona. Les 10 emissores de la ciutat i les quatre que hi ha a la resta de la comarca fan que el Barcelonès n'aplegui 14, el 22,95% del total. Si a aquesta xifra s'afegeixen les de les comarques que l'envolten (Baix Llobregat, Maresme i els dos Vallès), el resultat és que acumulen la meitat de TVL (vegeu Taula 3). L'acumulació també es produeix a les demarcacions i Barcelona aplega el 72,13% de totes les TVL, després d'haver vist néixer 31 de les 47 TVL aparegudes a partir de 1987 (el 65,96%).

La concentració és molt més forta que els primers anys, sobretot a escala comarcal: si entre 1982 i 1986 les 29 TVL es repartien en 15 comarques, les 61 de 1992 ho fan en 19. En canvi, la demarcació de Barcelona presenta una situació molt semblant, ja que aplegava el 68,97% de les emissores que emetien entre 1982 i 1987.

L'escàs augment de pes relatiu de la demarcació barcelonina s'explica pel naixement de 9 TVL a la de Tarragona (anteriorment no en tenia) i l'increment de 7 a 8 de Girona.

En termes comarcal i provincial també hi ha relació entre densitat de població i ubicació de TVL (vegeu Taula 3). Per demarcacions apareix amb nitidesa, ja que Barcelona aplega la majoria de la població catalana i el gruix de les TVL. Quan es baixa de nivell, es pot veure que solament dues comarques amb emissora tenen una densitat inferior a 50 habitants per quilòmetre quadrat i en tots dos casos n'opera una. D'altra banda, la majoria de comarques amb TVL (11, un 57,89% del total) estan per sobre de 100 habitants per quilòmetre quadrat. A més, aquestes 11 comarques n'apleguen 47 (77,04% del total).

Taula 3.- Distribució d'emissores per habitants i densitat de població comarcals (1992)

Comarca	Habitants	Densitat de població (Habitants per km ²)	Emissores
Demarcació de Barcelona	4.654.467	603,1	44
Anoia	82.450	95,1	4
Bages	152.157	117,5	3
Baix Llobregat	610.192	1.254,2	3
Barcelonès	2.302.137	16.087,6	14
Garraf	76.915	417,8	2
Maresme	293.103	738,5	6
Osona	117.442	92,9	2
Vallès Occidental	649.699	1.118,8	5
Vallès Oriental	262.513	308,2	5
Demarcació de Girona	509.628	86,5	8
Alt Empordà	90.755	67,6	1
Baix Empordà	89.930	128,4	4
Gironès	125.875	218,7	1
La Selva	98.255	98,7	2
Demarcació de Tarragona	542.004	86,6	9
Baix Camp	131.599	189,3	2
Baix Ebre	64.645	65,4	2
Baix Penedès	38.080	128,9	2
Conca de Barberà	18.001	27,7	1
Montsià	54.307	76,6	1
Ribera d'Ebre	23.055	27,9	1

Font: elaboració pròpia a partir de *Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 i 25; i Idescat (2005).

Aquesta relació també es veu amb certa claredat si es consideren totes les comarques. De les deu més denses, el Tarragonès és l'única que no té TVL. Per l'altre extrem, cap de les 10 menys denses no té TVL (Idescat, 2005: 87).

Un fenomen dominat per la iniciativa privada

A diferència de la distribució territorial, la titularitat no presenta canvis notables. Com en els anys precedents, la majoria de les 61 TVL del 1992 són privades. Així, un 68,85% són associatives (entitats culturals i, en tres casos, veïnals) i un 13,11% són empreses privades¹¹⁰. Finalment, una TVL era titularitat d'una parròquia (1,64% del total). Aquest pes de la iniciativa privada es deu tant a les emissores nascudes abans de 1987 com les posteriors: de les 14 que continuen emetent, 12 són privades. Així mateix, 37 de les 47 noves també corresponen a impulsors privats.

Els ajuntaments gestionen un 9,84% de les emissores, un percentatge inferior als anys precedents (17,24%). De tota manera, el 1992 hi ha 4 TVL (6,56% del total) titularitat d'un ens mixt format per un ajuntament i o bé una associació (tres casos), o bé empreses privades (només Terrassa, Televisió del Vallès¹¹¹). Així, la presència dels ajuntaments a la TVL seria d'un 16%, semblant als primers anys del fenomen.

Dins de les municipals, els primers noranta apareix un nou tipus: l'emissora pública de gestió indirecta. La pionera és Granollers TV, que neix el 1990 després que un grup d'afezionats i professionals de la imatge fessin emissions puntuals els anys 1988 i 1989. L'Ajuntament va assumir el projecte, però va encarregar al grup pioner, ara constituït en empresa, que se'n fes càrrec (Navarrete, 2005; Pey, 1998).

La distribució de la titularitat encaixa amb la trajectòria anterior, quan constituir-se en ACSAL era gairebé necessari per gaudir de tolerància política i obligatori per integrar-se a la Federació. De fet, el 80,22% de les TVL existents el 1992 són membres de la FPLTVLC¹¹². Fins i tot Tele Set, que el 1984 no s'havia pogut associar, canvia de natura jurídica el 1989 i s'hi integra amb el nom de TV Manresa (*El pou de la gallina*, març de 1991, pàg. 34; Luque, 2006). Pel que fa a les 8 TVL gestionades per empreses, set són noves i una es deu a un canvi de titularitat (TV Sabadell) (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 25). En termes relatius, el pes de les empreses es

---

¹¹⁰ Per interpretar aquesta dada hem de tenir present que emissores com TV Sabadell, que havien creat un associació cultural, ara es declaren gestionades per una empresa.

¹¹¹ A l'estudi publicat a *Capçalera*, Terrassa, Televisió del Vallès apareix gestionada per una SA, homologant-la a totes les privades. Però l'empresa és de capital mixt (Segura, 1987). Aquí l'hem tractat com a mixta, amb la qual cosa les nostres dades difereixen de la font original.

¹¹² FPLTVLC (1992): *Federació Televisions Locals Catalunya. Llistat de socis 14.06.92*. [s.l.] : FPLTVLC. [text mecanografiat] Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

manté (4 de 29, un 13,79%), però el grau de renovació és notable: tres de les empresarials han desaparegut i n'han nascut set (el 14'89% de les 47 TVL noves).

Un mitjà de comunicació de masses hertzià

A partir de 1987 també es confirma el caràcter hertzià de les TVL catalanes. El juliol de 1992 solament dues de les 61 emissores emetien per cable (TV Llacuna i Ascó TV) (*Capçalera*, setembre de 1992, pàgs. 24 i 25; Fondevila, 2001: 435 i 436). Mesos més tard engega Gelida TV, que després d'haver parat el 1986 es torna a posar en marxa com a TVL pública arran de la instal·lació d'una xarxa de cable al municipi.

Aquestes xifres situen la TVL pel cable com un element gairebé marginal, ja que són el 5%, lleugerament superior al 3% que representa TV Cercs en el període anterior i que desapareix a finals dels vuitanta (Martínez, 1988b). L'escàs nombre de TVL per cable es pot explicar per la pròpia baixa implantació d'aquesta infraestructura al Principat, ja que les TVL sorgeixen un cop s'ha instal·lat el cable (Prado i Moragas, 1991: 86), i per la seva pròpia natura.

A Catalunya, tot i que entre 1988 i 1995 es passa de 8 xarxes locals de televisió per cable a 54, tot just el 6% dels municipis en tenen (Fondevila, 2001: 435, 436 i 444). Majoritàriament són poblacions amb problemes de recepció hertziana per qüestions orogràfiques que creen la xarxa per fer arribar les televisions estatals i nacionals a les llars (Busquets, 2002: 132; Fondevila, 2001: 434 i 445). Així, no busquen crear TVL, sinó garantir una bona recepció d'altres televisions.

A més, el gruix d'aquestes xarxes estan instal·lades a municipis de poca població i la majoria no superen els 5.000 habitants: la mitjana de població dels municipis cablejats és de 4.626,35 habitants¹¹³ (Fondevila, 2001: 444). És just en aquests trams de població on han nascut menys emissores i les que més problemes han tingut per continuar. El tancament de TV Cercs és un indicatiu en aquest sentit.

L'àmbit de cobertura creix: supralocals i comarcals

Finalment, un altre fenomen nou que es detecta a partir de finals dels anys vuitanta és l'ampliació de la cobertura de les TVL. Mentre que en el període anterior totes les TVL afirmaven emetre per a les ciutats on estaven instal·lades, en part per voler mantenir la tolerància política, ara es detecten emissions per territoris més grans.

---

¹¹³ Cal tenir en compte que la mitjana tendeix a l'alça, ja que el municipi amb més habitants (Gavà, 37.985 habitants) la distorsiona (Fondevila, 2001: 452).

Televisió d'Osona neix el 1988 com un projecte comarcal (*El Periódico de Catalunya*, 24 de juny de 1991). Canal Cent està ubicat a Sant Fost de Campsentelles però emet per Mollet del Vallès i Martorelles¹¹⁴. TV Girona va arribar a gairebé tota la demarcació el 1988, encara que va reduir la potència per no ser clausurada (Costa, 2005: 88). El 1992, els promotors de Palamós, Santa Cristina d'Aro i Castell – Platja d'Aro s'unien per crear TV Costa Brava (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 22).

El lideratge de Catalunya a l'Estat espanyol

Les primeres dades sobre la TVL a l'Estat¹¹⁵ mostren que la segona meitat dels vuitanta Catalunya manté el lideratge que havia ocupat en el naixement i l'extensió del fenomen, encara que altres territoris van augmentant progressivament el seu pes.

Els primers noranta, el Principat concentra el gruix de TVL. Tres estimacions del nombre de televisions amb emissions periòdiques a l'Estat el 1991 les situaven entre les 100 i les 200. Catalunya en tenia 61 el juliol de 1992. D'acord amb aquestes dades, entre un terç i la meitat de les TVL de l'Estat són catalanes (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 i 25; *Satélite TV*, març de 1991, pàg. 56; *Diario 16*, 19 d'abril de 1991, pàg. 64; *RTV Magazine*, novembre de 1991, pàg. 28).

La situació canvia tal com avança la dècada i Catalunya passa a ocupar el segon lloc en nombre de TVL¹¹⁶. El 1994, a l'Estat n'hi havia 370 (Giordano i Zeller, 1999: 183 i 221). Totes les comunitats autònomes tenien TVL, però es concentraven al litoral mediterrani, especialment a Andalusia, Catalunya i País Valencià. De fet, les dues primeres comunitats ja aplegaven el 57,30% de les TVL (Vegeu Taula 4).

Per la seva banda, el Govern central reconeixia el febrer de 1994 l'existència de 309 "televisions locals per ones"¹¹⁷ en una resposta parlamentària publicada al Butlletí Oficial de les Corts Generals (BOCG D-65, d'1 de març de 1994). Aquestes xifres ajuden a confirmar que Catalunya, amb unes 70 emissores en aquells moments, ocupa un lloc destacat en el context espanyol.

---

¹¹⁴ Federació Catalana de Televisió Local (FCTVL) (1992): *Comunicat de premsa*. Sabadell: FCTVL. Document consultat a l'arxiu personal de Pere Iborra.

¹¹⁵ En la cerca duta a terme per aquesta tesi hem detectat que les primeres xifres que es publiquen sobre la TVL a l'Estat són estimacions periodístiques sobre el total estatal el 1991 aparegudes a dos mitjans impresos el mateix any (*Satélite TV*, març de 1991, pàg. 56; *Diario 16*, 19 d'abril de 1991, pàg. 64; *RTV Magazine*, novembre de 1991, pàg. 28).

¹¹⁶ Cal tenir en compte que les xifres que es coneixen fan referència a iniciatives, de manera que inclouen tant projectes com experiències irregulars o TVL amb emissions periòdiques.

¹¹⁷ El Govern també afirma que existien 750 xarxes de televisió per cable. Com que no dóna cap informació sobre el contingut, hem optat per no fer comparacions amb Catalunya.

Taula 4.- Iniciatives de televisió local i distribució geogràfica a l'Estat espanyol (1994)

Comunitat Autònoma	Nombre TVL
Andalusia	131
Aragó	3
Astúries	4
Balears	4
Canàries	22
Cantàbria	4
Castella- La Manxa	7
Castella- Lleó	13
Catalunya	81
Extremadura	2
Galícia	15
Madrid	17
Múrcia	3
Navarra	2
País Basc	12
País Valencià	45
La Rioja	2
Ceuta	2
Melilla	1
Total	370

Font: Giordano i Zeller (1999: 221). Els autors citen Cetel com a font¹¹⁸.

Finalment, les escasses dades disponibles solament permeten apuntar que al conjunt de l'Estat també es donen diverses formes de titularitat: públiques, privades empresarials, associatives i mixtes (Giordano i Zeller, 1999: 183 i seg.; Navarro, 1999; *Diario 16*, 19 d'abril de 1991, pàg. 64; *RTV Magazine*, novembre de 1991, pàg. 28).

3.2.- Les causes de la reordenació

El procés de reordenació de la televisió local, amb nombroses altes i baixes de TVL, respon a raons molt diverses que ajuden a explicar tant el tancament d'algunes emissores primerenques, com la continuïtat d'altres i, també, l'aparició de noves.

---

¹¹⁸ La Coordinadora Estatal de Televisions Locals (Cetel) és una entitat nascuda el 1992 que agrupa associacions autonòmiques. Vegeu l'apartat 3.5.1. d'aquesta mateixa tesi. La xifra relativa a Catalunya és molt semblant a les 84 que la FPLTVLC (1994) donava per a el mateix any. De fet, la federació catalana estava integrada a Cetel i sembla raonable pensar que sigui la font de la dada que ofereix la coordinadora estatal.

3.2.1.- Els naixements: operadors nous i experiències històriques¹¹⁹

L'aparició de les noves emissores troba una explicació en el nombre de promotors que intenten posar en marxa TVL en aquest període.

El màxim d'iniciatives s'hauria assolit els darrers vuitanta. El diari *El País* afirmava l'estiu de 1987 que existien 90 experiències (*El País*, Quadern, 19 de juliol de 1987, pàg. 1-5). Per la seva banda, el 1988 el Govern de la Generalitat calculava els promotors en exactament 100 (Moragas, 1988a: 86; Prado i Moragas, 1991: 27), mentre que per a Corbella (1988: 37-38; 1995: 118) eren entre 90 i 100.

La xifra hauria tendit a la baixa els anys següents. El 1994, la FPLTVLC (1994) afirmava que existien experiències a 74 municipis, entre els quals Barcelona amb 10, fet que situaria el total per sobre de 80. Per a 1995, el Govern català calculava que n'existien 86¹²⁰. En tot cas, les dades mostren que l'interès per la TVL ha augmentat substancialment: si Prado (1985: 56) parlava de 50 iniciatives a mitjans dels vuitanta, el 1988 eren el doble i la primera meitat dels noranta no es baixarà de vuitanta.

La majoria són privades: solament el 35% de les 86 de 1995 són municipals. Aquesta dada indica un interès dels consistoris més alt que el mostrat pel nombre d'emissores, però també que no es decideixen a emetre periòdicament. En tot cas, la situació de 1995 és molt semblant a 10 anys abans. Prado (1985: 56) calculava que un terç de les iniciatives eren municipals per les emissores públiques no arribaven al 10%.

Noves emissores: promotors nous, grups amb experiència i professionals

Els grups que aconsegueixen posar en marxa emissores a partir de 1987 parteixen de situacions diverses. D'una banda, n'hi ha 37 de les 47 de les quals no es coneix activitat prèvia, dada que permet plantejar la hipòtesi que el gruix es gesten a la segona meitat dels vuitanta. Són emissores com TV Badalona (sorgida d'un grup d'aficionats i professionals de la imatge i el periodisme) o TV Layret (Vilafranca del Penedès), impulsada per professors i alumnes d'una escola taller audiovisual¹²¹.

De l'altra, hi ha grups que porten anys intentant-ho i també promotors que provenen d'altres emissores i d'iniciatives no consolidades. Els creadors de Terrassa –

¹¹⁹ La informació sobre els nous operadors és més limitada que el període anterior. De les 47 TVL nascudes entre 1987 i 1992, coneixem l'origen i els tipus de promotor de 20.

¹²⁰ Direcció General de Radiodifusió i Televisió (1995): *Adreces dels estudis. 30 – may – 95*. Barcelona: Direcció General de Radiodifusió i Televisió. Document consultat a l'arxiu de la Direcció General de Mitjans i Serveis Audiovisuals de la Generalitat de Catalunya.

¹²¹ Fonts: Televisió de Badalona [En línia]: "Història de TVB". <<http://rcb.es/tvb/historia.htm>> [Consulta: abril de 2006]; i RTV Vilafranca [En línia]: "Història". <http://www.rtvvilafranca.com/?pag=tele_historia> [Consulta: abril de 2006]

Televisió del Vallès, TV 20 (també de Terrassa), TV Girona, TV Baix Empordà o TV Alella comencen a treballar entre 1984 i 1985 però no emeten periòdicament fins després de 1987 (García, 1987: 78; *Visquem Terrassa*, novembre de 1987, pàg. 10; *El País*, Quadern, 17 de juliol de 1987, pàg. 3; Costa, 2005: 57, 63 i 87; *TV Alella*, 1988).

Finalment, TV Osona (1988) o TV Granollers (1990) tenen entre els impulsors persones que havien participat en iniciatives anteriors o en emissores d'altres municipis. Així mateix, n'hi ha de creades per professionals sortits d'altres TVL, com Canal Sabadell i TV Reus (*El Periódico de Catalunya*, 24 de juny de 1991, pàg. 49; Navarrete, 2005; Martínez, 1988c; Iborra, 2005).

L'efecte mimètic: l'eclosió de Barcelona i el seu entorn

Segons Prado i Moragas (1991: 27), “podria establir-se una certa relació entre densitat / proximitat i facilitat de difusió del fenomen comunicatiu local” a finals dels anys vuitanta i primers noranta. Així, la concentració en una part del territori pot intensificar la còpia d'un municipi en veure que el veí disposa de TVL, fet que explicaria el gran nombre d'experiències als voltants de Barcelona (vegeu Taula 3).

Aquesta hipòtesi pren força quan es consideren tres dades. La primera, que el mapa de 1992 és molt semblant al període anterior. La segona, que el gruix de noves TVL neixen a la demarcació barcelonina, que ja n'aplegava la majoria. La tercera, que les iniciatives es concentren a les mateixes zones (Prado i Moragas, 1991: 84; Corbella, 1995: 119-120)¹²².

De tota manera, el paradigma de la relació densitat – emissores és Barcelona entre 1987 i 1991. Les 9 televisions que apareixen aquests anys¹²³ ho fan seguint el model de RTV Clot: emeten per un districte, estan gestionades per associacions i són voluntaristes (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 22; i juny i juliol de 1995, pàg. 25).

A partir de 1987, les emissores comencen a coordinar-se: pacten per no interferir-se; i el 1988 comparteixen emissor i es crea la Coordinadora Barcelona Comunicació (CBC), que les aplega. Emeten de dilluns a divendres de les 18:00 a les 24:00 en dos blocs de tres hores. Cada TVL disposa d'un bloc setmanal per emetre programació nova, que es repeteix el cap de setmana (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 23; *La Vanguardia*, 14 de setembre de 1988, pàgs. 3 i 40; *Capçalera*, juny i juliol

---

¹²² Direcció General de Radiodifusió i Televisió (1995): *Adreces dels estudis. 30 – may – 95*. Barcelona: Direcció General de Radiodifusió i Televisió. Document consultat a l'arxiu de la Direcció General de Mitjans i Serveis Audiovisuals de la Generalitat de Catalunya.

¹²³ D'aquestes 9, solament 3 estaven treballant abans de 1987 (*El País*, Quadern, 17 de juliol de 1987, pàg. 4; *Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 22).

de 1995, pàg. 25). Així, es reproduïx el procés que ja s'havia donat al país anys abans: definició d'un model i coordinació per impulsar-lo. De fet, totes són membres de la FPLTVLC i RTV Clot és un element clau per entendre aquest desenvolupament.

El naixement de Barcelona Televisió (BTV): la major televisió local del moment

Sobre la feina feta per les televisions de districte, l'Ajuntament de Barcelona va començar a preparar la municipal Barcelona TV (BTV), que va començar a emetre periòdicament el novembre de 1994 (*Capçalera*, juny i juliol de 1995, pàg. 23 i 25). El consistori va combinar la creació d'una seu central amb les emissores de districte.

Els districtes continuen emetent un cop per setmana però ara s'afegeixen continguts de la central: un informatiu diari i un debat setmanal el 1995¹²⁴. BTV tenia un equip propi de 20 persones, la majoria contractades i algunes provinents de mitjans d'abast superior¹²⁵. Els districtes continuaven funcionant amb voluntaris. L'ajuntament va invertir en tecnologia, sobretot a la central encara que també als districtes (*Capçalera*, juny i juliol de 1995, pàg. 24).

Tot i ser un model pactat entre Ajuntament i CBC, el funcionament va generar friccions. CBC demanava més equipaments per als districtes, que BTV es nodria dels seus voluntaris i que el pressupost municipal aportés més recursos als districtes, que produïen el gruix dels continguts (*Capçalera*, juny i juliol de 1995, pàg. 25).

Els indicis indiquen que BTV era la TVL més ben dotada del Principat. El 1995 tenia un pressupost de funcionament de 175 milions de pessetes (1,06 milions d'euros) (*Capçalera*, juny i juliol de 1995, pàg. 25). Si tenim en compte que TV Mataró i TV Sabadell, considerades de les més importants del moment, facturaven el 1990 uns 120.000 euros després de 4 anys d'activitat (*Tribuna*, 1 d'agost de 1990, pàg. 64), es pot deduir que les condicions de naixement de BTV no s'havien donat mai. En aquest sentit, el fet que Barcelona sigui la ciutat més gran de Catalunya explica la diferència.

3.2.2.- Les desaparicions: crisi de voluntariat, manca de recursos i Clausures

El cansament dels fundadors és una de les principals raons de desaparicions i afecta les voluntaristes. A TV Fornells, els promotors abandonen per manca d'equipaments

---

¹²⁴ El naixement de BTV és un dels motius del descens de 100 a 86 iniciatives detectat per la Generalitat entre 1988 i 1995. Al llistat de 1995, la Generalitat comptabilitzava BTV com una TVL i no incloïa les emissores de districte que, si es comptessin, elevarien a 96 el total.

¹²⁵ El cap d'informatius i el realitzador provenien de TVE. L'editor de l'informatiu havia estat redactor en cap d'*El Temps* i l'editora de l'informatiu dels caps de setmana tenia experiència als EUA i Amèrica Llatina (*Capçalera*, juny i juliol de 1995, pàg. 24).

necessaris per exercir el hobby, principal motiu d'existència. Els creadors de TV Arenys consideren que no tenen els recursos tècnics ni humans necessaris. L'Ajuntament de Cercs atura la TVL per falta de qualificació i d'implicació dels voluntaris. TV Cerdanyola deixa d'emetre perquè no aconsegueix suport municipal, un requisit necessari pels promotors. Aquest factor també incideix a TV Arenys, que deixa de rebre subvencions poc abans de tancar. Els fundadors de TV Gelida abandonen per manca d'expectatives de legalització (Martínez, 1988a: 5 - 6; i 1988b: 4 - 6; *TVA Televisió*, 1988: 4-6; GTV, 1999; Bonet, 1990: 23).

La desmotivació dels voluntaris de les TVL es dona en un context marcat per una mena de crisi del voluntariat a Catalunya. Segons Salvador Cardús (1989: 366), “un dels paisatges culturals que més sembla haver canviat en el decurs d'aquests deu anys [1980-1990] és el de l'associacionisme cultural, no tant en allò que fa referència al nombre d'entitats, sinó sobretot en relació a una certa crisi del voluntarisme que li és consubstancial, i a un cert replantejament en l'orientació dels seus objectius”.

Per a Cardús (1989: 367), les administracions públiques tenen una certa responsabilitat, ja que “les polítiques culturals no han estat gaire sensibles a aquest fenomen o, senzillament, potser han cregut que no en tenien responsabilitat o fins i tot que podien prescindir-ne”. En el cas de les TVL, aquest comportament es pot observar en la negativa al suport a les entitats que gestionen emissores.

Canvis de projecte, tancaments governatius i problemes econòmics

TV Lloret i TV Lleida, totes dues professionalitzades, deixen d'emetre per altres causes. La primera per la marxa del promotor Isidor Llorca (2005) a la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV). TV Lleida atura per una clausura governativa del 18 de maig de 1988 arran d'una denúncia presentada per TVE (*El Periódico de Catalunya*, 7 de juny de 1988, pàg. 55; Prado i Moragas, 1991: 17). Tot i que continuà emetent uns mesos per defectes en el procediment, deixà de fer-ho el 1989¹²⁶.

Corominas i Llinés (1992: 127) assenyalen que la clausura es dona poc després de l'aprovació de la Llei 10/1988, de 3 de maig, de televisió privada (BOE 108, de 5 de maig de 1988) i mentre es preparava la implantació de les tres televisions

---

¹²⁶ Carta de Rossend Bartomeu a la junta de la FPLTVLC amb data 8 de setembre de 1989 on informa que tanca la TVL. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

privades estatals previstes a la llei. És significatiu que l'única que plega per ordre governativa aquests anys tingués afany de lucre i no fos membre de la FPLTVLC¹²⁷.

Corbella (1995: 118 i 119) afirma que la situació econòmica explica l'aturada d'algunes TVL. TV Garrotxa n'és un exemple: a finals dels vuitanta patia problemes econòmics i el 1988 negociava el suport municipal, però a principis dels noranta havia tancat (*TV Garrotxa*, 1988; 8; *Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 22).

Unes causes constants

Segons Corbella (1995: 118 i 119), les causes dels tancaments d'emissores continuen. La primera meitat dels noranta "la crisi econòmica, els problemes de finançament, l'escassa professionalitat i organització en alguns casos i la incertesa sobre el futur que els espera han esclarit el panorama"; i unes haurien plegat i d'altres no emetrien regularment o haurien reduït la periodicitat abans de 1995.

3.2.3.- La continuïtat: fundadors, professionals, publicitat i ajuntaments

Tot i la diversitat de situacions entre les emissores, les nascudes abans de 1987 que segueixen en marxa tenen una sèrie de trets que ajuden a explicar la seva continuïtat.

De les 14 TVL que continuen el 1992, 12 estan liderades per les mateixes persones que les van fundar (RTVC, TV Mataró, RTV Clot) o tenen al darrera entitats i institucions prèvies al projecte que les mantenen: Taller Audiovisual de Malgrat, Ateneu Vilassanés, Espluga Viva, Ajuntament de Vallirana (Prado i Moragas, 1991; Prado i Moragas, 2002; Rodriguez, 2001; Pascual, 2005; Vilar, 2006)¹²⁸. Aquesta xifra indicaria que la implicació del col·lectiu fundador és un element clau de consolidació.

Les altres dues, Tele Set i TV Sabadell, són TVL professionalitzades que viuen una crisi econòmica i acaben a mans d'altres persones que hi inverteixen, fet que converteix les finances i el projecte professional en la clau explicativa.

El 1989 els promotors de Tele Set van anunciar que tancaven per problemes financers que atribuïen a la manca de suport municipal, però dues treballadores van fer-se'n càrrec i la van refundar com TV Manresa (*Tele Set Televisió*, 1988: 4; *El pou de la gallina*, desembre de 1989, pàgs. 22 i 23; i març de 1991, pàg. 34). A TV Sabadell, la crisi arrenca per unes inversions i la contractació de personal els darrers

---

¹²⁷ Segons Prado i Moragas (1991: 17), les televisions de districte també van ser obligades a tancar, encara van tornar a emetre poc després (*Capçalera*, juliol-agost de 1989, pàgs. 32-34). Totes eren membres de la Federació i no perseguïen afany de lucre.

¹²⁸ FPLTVLC (1992): *Federació Televisions Locals Catalunya. Llistat de socis 14.06.92*. [s.l.] : FPLTVLC. Document mecanografiat consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

vuitanta (Iborra, 2005; *Tribuna*, 1 d'agost de 1990, pàg. 64). El 1995, Iborra decideix tancar i l'empresari italià Nicola Pedrazzoli, en conèixer la situació, li va comprar per crear Canal 50 Sabadell¹²⁹.

Aquesta compra té un component qualitatiu que cal destacar: Pedrazzoli serà el primer promotor de TVL que no sorgeix de l'espai local on opera. Així, es tracta d'un actor d'una natura diferent dels que fins ara havien creat TVL: naturals o residents del municipi on operaven i habitualment implicats en la vida col·lectiva.

Publicitat i/o suport municipal

Pel que fa al finançament, 9 de les 14 (un 64,28%) que continuen funcionant emeten publicitat el 1992 i les cinc que no n'inclouen són dues municipals, una mixta i dues associatives que gaudeixen de locals i subvencions públiques. Aquí destaca que les TVL que han continuat a municipis de menys de 20.000 habitants o bé són públiques o bé reben suport municipal (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 22-25; Arandes, 1987b: 6; Prado i Moragas, 1991: 43 i 44; *El País*, Quadern, 17 de juliol de 1987, pàg. 3 i 4). Així, es consolida el paper estabilitzador dels consistoris, sobretot quan es considera que algunes TVL associen tancament i manca de suport municipal.

Les dades apunten que les TVL han identificat les vies de finançament que els permeten estabilitzar-se i perden pes altres elements, com les quotes de socis. Prado i Moragas (1991: 40) ja havien detectat els darrers vuitanta que aquestes aportacions eren més aviat recursos personals dels fundadors i col·laboradors més implicats que no pas ingressos generats per una massa social sovint escassa.

La població: municipis de més de 5.000 habitants

A banda d'aquests trets, hi ha una dada que ens aporta un indicatiu sobre les condicions necessàries per mantenir-se en funcionament: el 1992, totes les emissores anteriors a 1987 operen a poblacions de més de 5.000 habitants. Certament, el nombre d'habitants no garanteix la continuïtat, ja que entre les desaparegudes n'hi ha d'ubicades a municipis de més que 5.000 censats: les emissores de Lleida, TV Garrotxa o TV Cerdanyola (Vegeu Taula 1). Però sí que assenyala que hi ha un mínim que fa més fàcil trobar els recursos per consolidar la TVL.

---

¹²⁹ Segons Iborra (2005), Pedrazzoli es dedicava a la televenda i TVS en tenia de contractada.

3.3.- Tres tendències per la consolidació de les emissores

L'experiència de les TVL amb anys de funcionament serveix de pauta a altres a l'hora de desenvolupar i estabilitzar el projecte. Així, a partir de 1987 el conjunt de TVL aplica, de manera diversa, els recursos que han facilitat l'estabilització de les emissores nascudes entre 1982 i 1987. D'una banda, un nombre creixent es professionalitza i d'altres ja neixen amb personal contractat. D'altra banda, exploren el consistori i la publicitat per millorar el finançament (Prado i Moragas, 1991: 45).

3.3.1.- La professionalització: els contractats com a base de l'emissora

A partir de finals dels vuitanta, un grup creixent d'emissores aposta per la professionalització de part del personal i altres que ja comptaven amb contractats amplien l'equip (Corominas i Llinés, 1988: 132; Prado i Moragas, 1991: 32).

La majoria de les TVL professionals neixen després de 1987 i ja ho fan amb aquest plantejament: Terrassa, Televisió del Vallés; Televisió d'Osona; Televisió de Granollers; Canal Sabadell o TV Reus en són exemples (Garcia, 1987; Cumeras, 2005; Navarrete, 2005; Pey, 1998; Iborra, 2005).

Aquestes emissores les posen en marxa ens pensats específicament per gestionar-les i en molts casos tenen una estructura empresarial. No es tracta de grups d'amics o d'afecionats, sinó d'entitats que volen prestar un servei audiovisual. Aquest grup, doncs, ja no respon a la combinació del "xispes" i l'"animador socio-cultural" que creen TVL amb els seus coneixements i els recursos disponibles. Els seus promotors s'organitzen amb poc marge per la improvisació i amb la voluntat d'oferir un nivell de qualitat semblant al de televisions d'abast superior. Per tant, són projectes que no responen a la natura possibilista que domina els anys precedents, sinó que s'aspira a fer televisions sòlides des de bon principi.

Entre les TVL amb més anys no s'ha observat la mateixa intensitat professionalitzadora. A banda de TV Manresa, solament s'ha constatat el cas de la seu central de BTV i els plans de CBC (1995) per professionalitzar equips a cada districte.

Increment de la professionalització

Les TVL més antigues que s'havien professionalitzat també ampliaven les plantilles. A finals dels vuitanta, TV Vallirana tenia un grup estable de 10 professionals i va comptar amb entre 15 i 20 en alguns moments dels primers noranta, tots sorgits dels cursos de formació (Pascual, 2005). Els primers noranta TV Sabadell tenia 25 contractats i TV

Manresa 11. El 1988, TV Mataró es plantejava pagar els voluntaris més implicats per consolidar-los (*TVM. Televisió*, 1988: 4; *El pou de la gallina*, març de 1991, pàg. 34; *Tribuna*, 1 d'agost de 1990, pàg. 64).

És difícil avaluar la incidència de la professionalització sobre el conjunt del fenomen aquests anys, però es detecta una clara tendència a l'increment. Així, no pas menys de 10 emissores tenen professionals, el doble de les cinc conegudes la primera meitat dels vuitanta. Així mateix, una dotzena, entre les quals les 10 de districte, tractaven de professionalitzar-se. En aquest sentit, la FPLTVLC afirmava el 1987 que, fins aleshores, la situació "d'il·legal" de la TVL "fa que moltes experiències no avancin cap a la professionalitat en els equips tècnics o humans, donat el cost d'inversió que suposaria i les poques garanties jurídiques actuals" (FPLTVLC, 1987a) i dona a entendre que la tendència ha de ser, precisament, la professionalització.

Les raons de la professionalització

L'objectiu fonamental dels promotors que contracten personal és crear un equip humà compromès que asseguri el funcionament periòdic. La lògica d'aquest plantejament respon a una concepció de la TVL com un mitjà de comunicació professional i que defuig dels plantejaments cívics, socioculturals o d'afecionats.

En aquesta línia, els promotors de Tele Set van optar per professionalitzar l'emissora per no dependre de voluntaris "que no responen quan fan falta i espatllen els equips" (*Tele Set Televisió*, 1988: 4). L'Ajuntament de Terrassa crea una TVL coneixent l'entorn en què es mou: "TVT es diferencia d'altres televisions locals perquè es basa des dels seus inicis en la qualitat i la professionalitat dels resultats" (*Visquem Terrassa*, novembre de 1987, pàg. 10; Segura, 1987). Cumeras (2005) crea una empresa i contracta personal perquè vol desenvolupar un projecte "seriós" amb TVO.

En certa manera, la crisi de voluntariat i el tancament d'algunes TVL que se'n deriva es pot haver associat a un mal funcionament. De fet, Prado i Moragas (1991: 32) afirmaven que "el voluntarisme per si sol es demostra inefectiu, i fins i tot podria comportar una dificultat suplementària per la continuïtat de les TVL". Per tant, la professionalització apareix com una mena de "marca de qualitat" (Corominas, 2002) que algunes TVL empen per diferenciar-se. Aquest tret, que la recerca detecta per primer cop a la segona meitat dels noranta, es troba doncs ja anys abans.

Segons Corominas i Llinés (1992: 130), la professionalització "ha implicat un abandonament progressiu dels principis inspiradors de les TVL". Aquesta afirmació és parcialment certa, ja que hi ha TVL que abandonen explícitament els principis de

participació i de limitació de la publicitat, com Tele Set / TV Manresa. Però també és veritat que n'hi ha que es professionalitzen i emeten publicitat perquè és el model que volen aplicar, independentment del seu discurs públic. Aquest seria el cas de TV Sabadell. Així mateix, les dues tendències estan liderades per TVL noves (Terrassa, Televisió del Vallès; TV d'Osona o TV Reus) que no van participar en la definició dels principis citats, de manera que no es pot parlar d'abandonament.

En aquest punt, destaca que la professionalització està liderada per TVL privades o mixtes amb majoria de capital privat. Solament BTV i TV Granollers són públiques. Sumades a TV Vallirana configuren un petit grup de 3 TVL. El perfil privat encaixa amb el fet que un dels objectius dels promotors privats és professionalitzar-se a l'emissora i convertir la TVL en una sortida laboral (Cumeras, 2005; Luque, 2005).

El paper dels voluntaris

Tot i això, dins de les TVL professionalistes també hi ha voluntaris. El seu paper serà més o menys important segons la quantitat de contractats, però continua sent imprescindible per al funcionament. L'aleshores Direcció General de Serveis de Telecomunicacions del Govern de la Generalitat (DGST, 1994) apunta el 1994 que, precisament, moltes TVL es definien com ACSAL perquè els permetia vehiculitzar millor la presència de voluntaris, un col·lectiu que el govern considera un dels "punt clau de la viabilitat econòmica de les televisions" junt amb les subvencions municipals.

Davant d'aquesta situació, es pot afirmar que les TVL que es professionalitzen tenen en els voluntaris un recurs que es pot qualificar de *tàctic*: algunes els entren per posar-se en marxa; un cop professionalitzades, totes els fan servir per assegurar-ne la viabilitat.

En aquesta línia, la relació amb la TVL no hauria canviat respecte al període anterior i aquests voluntaris estan enquadrats, majoritàriament, en estructures jeràrquiques on desenvolupen aquelles tasques que se'ls encomanen d'acord amb les necessitats de la TVL i no tant dels seus propis interessos.

Aquest ús *tàctic* del voluntari es detecta a partir d'un indicatiu: és just a partir de 1985, quan afluïxa la persecució de les iniciatives amb la tolerància, que algunes amateurs (TV Vallirana, Tele Set) contracten personal o estudien fer-ho. També després de 1985 neixen les primeres professionalitzades, com TV Mataró o Terrassa – Televisió del Vallès. Abans d'aquest any, solament les articulades sobre una empresa prèvia (TV Lloret 2000, TV Lleida i TV Sabadell) comptaven amb contractats.

3.3.2.- La municipalització: l'Ajuntament com a suport bàsic de la televisió

Com ja va ocórrer en els anys anteriors, a partir de finals dels vuitanta diverses TVL privades busquen el suport dels ajuntaments per establir-se. La *municipalització* adopta diverses formes i va de les més indirectes (subvencions i cessions de locals) a les directes (assumpció de la titularitat per part del municipi).

Diverses TVL aconseguen suport de l'ajuntament o consoliden el que tenien. A partir de 1987, RTVC rebrà una subvenció municipal cada any i el 1995 el consistori decideix construir un edifici nou pensat específicament per la TVL (Meseguer, Rovira i Vilar, 2005: 153-156). El 1992 l'Ajuntament cedeix un local a TV Mataró i li avala un préstec per renovar el maquinari¹³⁰. Vídeo Ascó TV, nascuda d'un grup d'aficionats, rep un local i subvencions el 1987 (*El País*, Quadern, 17 de juliol de 1987, pàg. 3).

Pel que fa a la titularitat, la major municipalització es dona a BTV, quan les deu emissores de districte s'integren en el projecte del consistori (*Capçalera*, juny - juliol de 1995, pàg. 25-26). Així mateix, el 1992 part del grup que va mantenir TV Gelida a la seva primera etapa com a privada, torna a engegar-la, ara sota l'empara del consistori i a través de cable (GTV, 1999). A finals dels vuitanta i primers noranta també s'han detectat tres de televisions privades que es converteixen en mixtes per l'entrada de l'Ajuntament en el capital de la televisió (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 23).

El paper dels consistoris: encara per definir

Malgrat la creixent implicació dels consistoris, diversos indicis apunten que el seu paper encara està per delimitar. En aquest sentit, Corominas i Llinés (1992: 127) parlen d'"indefinició municipal", un tret que ja s'havia detectat els primers vuitanta. Les autores comparen el comportament dels ajuntaments amb la ràdio, que ha donat lloc a l'eclosió d'emissores municipals, i amb la TVL i afirmen que "la intensitat de les relacions amb les emissores de televisió és menor i, sovint, amb vacil·lacions".

La creació d'emissores municipals de gestió indirecta i d'empreses mixtes és un indicatiu d'aquesta indefinició. L'Ajuntament de Barcelona opta per un model on controla el funcionament però sols es fa càrrec de part de la producció, fet que li permet reduir el pressupost de funcionament (*Capçalera*, juny i juliol de 1995, pàg. 24). L'Ajuntament de Granollers cedeix completament l'explotació, fins al punt que la TVL no tenia estudis propis i es treballava a la seu de l'empresa gestora (Navarrete, 2006).

---

¹³⁰ Font: TV Mataró [En línia]: "La nostra història". <<http://www.ctvl.org/tvmataro/quisom/default.asp?id=47>> [Consulta: abril de 2006]

En les mixtes, l'Ajuntament de Terrassa va optar per aquesta via com una manera de reduir la despesa pública en la televisió, compartint la inversió amb la iniciativa privada (Garcia, 1988: 77-79). En altres, com TV Navarces, l'Ajuntament hi entra quan ja està en marxa, de manera que no s'ha de fer càrrec de la inversió inicial (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24-25).

Des d'una perspectiva diferent, el 1994 la FPLTVLC feia balanç dels deu anys de la seva constitució i valorava el comportament dels ajuntaments: "l'experiència d'aquests deu anys ens diu que els consistoris no han considerat la televisió com un element fonamental en la relació amb el ciutadà. Encara que aquesta actitud està canviant i avui són molts els Ajuntaments que s'hi mostren interessats, això sí, amb rigorositat pressupostària" (FPLTVLC, 1994).

Així, tot indica que els ajuntaments continuen sense invertir decididament. Ara bé, hi ha indicis que, tot i ser minsos, els diners públics són molt importants: la DGST (1994) els considera una de les claus de la sostenibilitat de la TVL.

3.3.3.- La comercialització: la publicitat com a eina de supervivència

Tal i com apunten Corominas i Llinés (1992: 129), el 1988 acaba una etapa en la relació de les TVL amb la publicitat. Fins a aquest any, "moltes emissores exclouïen els espais publicitaris de la seva programació, perquè la dimensió de la població no generava demandes d'aquesta mena, per principi o per por a un tancament administratiu". Però després, "moltes emissores –entre les quals es troben les més representatives–, es replantegen la inclusió de la publicitat, conscients del seu paper com important font d'ingressos per facilitar la continuïtat i l'estabilitat de l'estació".

De tota manera, la relació dels promotors amb la publicitat presenta perfils diversos. A les gestores de TV Manresa, al principi els feia recança, "però sempre et trobes que has de viure i que per mantenir un mitjà has de fer publicitat i les altres televisions també ho fan" (*El pou de la gallina*, març de 1991, pàg. 32). En canvi, Iborra (2005) afirma que a TV Sabadell "si no n'emetièiem més, era perquè no en teníem".

La importància de la publicitat

Aquesta presa de consciència fa que la publicitat esdevingui una de les principals vies de finançament ja els primers noranta. Així, 45 de les 61 TVL (el 73,78%) existents el 1992 n'inclouen. D'aquestes 45, 33 (el 54,10% del total de TVL) hi dediquen un 5% del temps d'emissió; 11 (18,03% del total) entre un 5 i un 20% i una la meitat.

El pes de la publicitat és significatiu a les TVL ubicades en municipis més grans. Així, les 12 que dediquen més d'un 5% del temps operen a poblacions de més de 20.000 habitants (el més petit en té 34.000), excepte TV Costa Brava però que emet per una comarca amb 90.000 habitants. Emissores com TV Manresa, TV Mataró, TV Figueres, TV Sabadell o TV d'Osona¹³¹ obtenien el gruix dels ingressos per publicitat i, algunes, solament per aquesta via (*Capçalera*, setembre de 1992, pàgs. 24 - 25; Prado i Moragas, 1991: 40; Cumeras, 2005).

A més, algunes de les TVL amb més publicitat i ubicades a municipis més grans també tenen en comú la professionalització. TV d'Osona, Granollers TV, Canal Sabadell i TV Reus tenen personal contractat i TV Figueres estudiava tenir-ne. De fet, l'única TVL d'un municipi per sota de 20.000 que s'ha professionalitzat és municipal i emet anuncis (TV Vallirana) (*Capçalera*, setembre de 1992, pàgs. 24 i 25). En aquest sentit, la inclusió i/o augment de la publicitat en aquestes emissores encaixa amb la vessant laboral dels seus promotors, que necessiten ingressos ja no solament per mantenir la televisió, sinó per guanyar-se la vida.

En la cerca de majors ingressos, algunes TVL van incloure espais de televenda en les seves emissions, com TV Sabadell: llogava temps d'antena a empreses que venen productes a distància a través d'anuncis per televisió. Iborra (2005) treballava amb Nicola Pedrazzoli que també emetia a través d'altres TVL catalanes.

Un recurs transversal

A diferència d'anys anteriors, on solament les TVL professionalitzades de municipis grans es finançaven amb publicitat, els primers noranta esdevé un recurs transversal.

De les 45 emissores que inclouen publicitat, 13 estan ubicades a municipis de menys de 10.000 habitants, 16 a municipis d'entre 10.001 i 50.000 censats, 11 entre 50.000 i 200.000 veïns, 1 en municipis on viuen més de 200.000 persones i 4 a Barcelona (amb més de 500.000 habitants). L'emissió de publicitat tampoc no distingeix entre titularitats: 29 són associatives, 5 municipals, 7 estan gestionades per empreses, 3 són mixtes i 1 parroquial (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 -25). Aquesta transversalitat posa de manifest que la publicitat ha estat identificada com la font de finançament més sòlida per tota mena d'iniciatives i no apareix vinculada solament a les emissores amb vocació comercial.

---

¹³¹ El cas de Televisió d'Osona és paradigmàtic: va contractar una agència de publicitat per comercialitzar la TVL i es van marcar els objectius mercantils a assolir. A partir d'aquí es decidien les inversions, canvis en la programació, etc. (Cumeras, 2005).

Destaca la importància de la publicitat entre les membres de la FPLTVLC, entitat que havia fet de les restriccions als anuncis un tret fonamental del seu model. De les 49 federades el 1992, 38 (un 77,56%) emetien publicitat i 10 (un 20,41%) hi dedicaven més del 5% del temps, límit que s'havia autoimposat l'entitat. De fet, 10 de les 12 que el superen estan federades i algunes són de les fundadores (*Capçalera*, setembre de 1992, pàgs. 24 i 25). Les xifres confirmen allò que la FPLTVLC (1986) ja havia detectat: la inviabilitat de les restriccions publicitàries autoimposades.

Un element que reforça l'aposta per la comercialització de la FPLTVLC (1995) és que a mitjans dels noranta va dissenyar un pla publicitari amb tarifes unitàries segons el tram de població del municipi de la TVL per accedir a campanyes d'abast català. També va engegar "la producció de programes esponsoritzats" per emetre'ls a diverses TVL. Eren quatre propostes sobre viatges, motor, ecologisme i ciclisme i una pel·lícula comprada al mercat, que també incorporava publicitat (FPLTVLC, 1995).

Independència municipal

A principis dels noranta, Rodriguez (2001: 102) constata que hi ha la percepció entre algunes TVL que la publicitat és un "recurs financer que blindarà l'autonomia de les televisions locals de les institucions polítiques i oficials". Així, hi ha dues percepcions diferents dels Ajuntaments i del rol de la publicitat en el finançament de les emissores.

Segons l'aleshores secretari de la FPLTVLC, Pere Iborra, el fet que el gruix de les TVL no siguin municipals "les fa especialment atractives pel telespectador perquè els dona una autonomia de funcionament" (*Capçalera*, juliol-agost de 1989, pàg. 34). Iborra reconeix que en molts casos es mantenen bones relacions i que fins i tot hi ha "convenis de col·laboració importants", però aposta per un paper secundari dels consistoris en el finançament (*Capçalera*, juliol-agost de 1989, pàg. 34).

Una necessitat possible de satisfer

L'escàs suport municipal combinat amb la voluntat d'algunes TVL de no dependre financerament dels ajuntaments també ajuda a explicar la importància de la publicitat, que llavors apareixeria com una necessitat per a moltes emissores.

En aquest sentit, no és casual que la comercialització arranqui a partir de 1988. Aquest any s'aprova la llei de televisió privada a l'Estat, que reconeix la validesa d'un model comercial d'emissora. D'aquesta manera, les TVL veuen com la televisió amb objectius comercials és acceptada i, per tant, ja no és un risc emetre publicitat per finançar-se, fet determinant en la delimitació del model comunitari. A més, tal i com

apunta Moragas (1988a: 83), quan les grans empreses prenen posicions al mercat estatal, perden interès per l'àmbit local i deixen d'incentivar les emissions pròpies dels vuitanta. D'aquesta manera, les TVL ja no corren el risc de ser assimilades a un projecte comercial estatal i que els primers vuitanta va comportar més d'un tancament.

La importància de la publicitat en el finançament permet formular dues hipòtesis. D'una banda, sobre la tendència de les TVL a ubicar-se en les zones amb més densitat de població i els municipis més grans. Aquí, les emissores tindrien més facilitats per establir-se, ja que existeix un mercat publicitari potencialment més gran, tant d'anunciant com d'audiència. Per contra, les ubicades a municipis i comarques menys habitades patirien limitacions que els complicarien el funcionament periòdic. En una línia semblant, l'ampliació dels àmbits de cobertura també es pot interpretar en clau comercial: augmentar el mercat publicitari.

3.3.4.- Continuitat i transformacions en els continguts

Diversos indicis apunten que els canvis que es donen en les vies de finançament i la manera d'organitzar-se no afecta de manera substancial els continguts de les TVL.

Segons Corominas i Llinés (1992:130), el macrogènere informatiu vertebrava la programació. Però, "al mateix temps que milloraven els seus equips tècnics i regularitzaven les emissions, han modificat parcialment aquesta orientació, mitjançant la introducció de gèneres nous a la seva graella, com concursos, programes cinematogràfics i musicals" (1992: 130). Aquesta tendència es deu a la "creixent professionalització de les TVL situades a localitats més grans i comporta un replantejament del paper de l'emissora dins de l'àmbit local", que ja no es vol limitar a ser instrument d'informació local.

Aquests anys també s'introdueixen produccions alienes i sense referent local. La FPLTVLC va gestionar els drets d'emissió de "pel·lícules comercials" per a les associades, sobretot cinema espanyol. El 1995 també oferia programes divulgatius esponsoritzats i mantenia les pel·lícules. En canvi, les connexions a satèl·lits perden molta força, ja que el 1987 el Govern espanyol va advertir que no les toleraria (Martínez, 1988c: 9; Prado i Moragas, 1991: 82; FPLTVLC, 1995; Cumeras, 2005).

Canvis en la periodicitat de les emissions

Un dels trets que més es transforma entre 1987 i 1995 és la periodicitat d'emissió. A finals dels vuitanta la més habitual seria la setmanal. De les 16 iniciatives estudiades per Prado i Moragas (1991: 57), cinc emetien setmanalment, dues bisetmanalment,

una 4 dies cops per setmana, dues més cinc vegades i dues cada dia. En canvi, el 1992 emeten diàriament 25 TVL, el 40,98% del total; la majoria ho fa setmanalment (31, el 50,82% del total); i 5 TVL (el 8,20%) emeten un cop al mes.

La clau de l'augment de les emissions diàries es troba en dos recursos programàtics: la redifusió de continguts i els serveis d'informació textuals. Segons el reportatge de Manuel Cusachs publicat a *Capçalera* el 1992, "la gran majoria d'aquestes hores d'emissió s'han de repartir a parts iguals entre la programació i la seva repetició". Per a Prado i Moragas (1991: 57), les repeticions permeten emetre periòdicament i ampliar les hores sense dependre de la disponibilitat dels voluntaris. Al mateix temps, també "n'hi ha que també ofereixen un servei de teletext amb informacions locals d'interès general" (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 23).

Dos elements més ajuden a explicar-les: la publicitat i el nombre d'habitants. De les 25 TVL que emeten cada dia, 23 inclouen publicitat i 11 hi dediquen més d'un 5% del temps. Al seu torn, totes operen a municipis de més de 5.000 habitants i 21 a poblacions de més de 10.000. A més, 2 de les 4 ubicades als municipis més petits emeten per a territoris amb més de 20.000 habitants (*Capçalera*, setembre de 1992, pàgs. 23 - 25; *Avui*, 2 de novembre de 1992, pàg. 47). En aquest sentit, l'augment dels dies d'emissió apareix com un indicador de consolidació: quan els projectes s'estabilitzen, incrementen els dies d'emissió (Corominas i Llinés, 1992: 125).

Les dades permeten establir una relació entre nombre d'habitants, publicitat i dies d'emissió. Així, les TVL ubicades als municipis més grans poden obtenir uns ingressos que els faciliten emetre cada dia. Aquestes poblacions més grans també tenen una major activitat quotidiana i que permet emissions diàries.

La periodicitat de les emissions, combinada amb l'escàs volum dels continguts no locals, permet afirmar que les TVL continuen centrant la seva activitat en una programació arrelada al territori. Aquesta constatació indica que aquests anys s'articulen dues grans maneres de fer TVL (professionalista i voluntarista), però que s'entenen com a mètodes per elaborar uns continguts fonamentats, certament en graus diversos, en els referents locals.

3.4.- Les expectatives de regulació: un element transformador clau

Tots els canvis descrits no es poden entendre sense considerar les expectatives sobre l'establiment d'un marc legal que els promotors tenien els darrers vuitanta i, sobretot, els primers noranta arran de diversos anuncis i accions polítiques, tant de l'executiu central com del Govern de la Generalitat.

3.4.1.- Creixement i expectatives de reconeixement legal

Al llarg de la segona meitat dels vuitanta i els primers anys noranta, els promotors mostren diversos cops el seu optimisme respecte d'un reconeixement legal. Ja el 1986, la FPLTVLC afirmava que la legalització i la regulació de la televisió local arribaria després de la privada i es veia propera (*El Periódico de Catalunya*, 20 de maig de 1986, pàg. 61). El 1988, l'aleshores secretari de la FPLTVLC, Pere Iborra, estava convençut que el reconeixement era a prop i que s'havien acabat les dificultats dels primers anys (*Cinevideo*, gener de 1988, pàg. 26, 27 i 30). El 1990, Iborra afirmava que entre els promotors "hi ha la creença profunda que el desig dels polítics per regular-la ja ha arribat" (Rodríguez, 2001: 90).

En aquest context d'optimisme es donen els grans canvis d'aquests anys: el naixement de 47 TVL entre 1987 i 1992; inversions econòmiques i professionalització de TVL en funcionament i el sorgiment d'un grapat d'emissores professionals.

Un optimisme fonamentat

La convicció dels promotors responia a diverses evidències. Primer, que la tolerància política guanyada el 1983 és efectiva: ja no hi ha Clausures sistemàtiques i solament Lleida TV atura per ordre governativa (Prado i Moragas, 1991: 17 i 81; *Cinevideo* 20, gener de 1988, pàg. 26 i 27).

A més, la tolerància es consolida en un context legislatiu molt determinat. D'una banda, s'aprovava la Llei 31/1987, de 18 de desembre, d'Ordenació de les Telecomunicacions (LOT) (BOE 303, de 19 de desembre de 1987), que definia la televisió com un servei públic que podia ser gestionat indirectament amb una concessió administrativa (arts. 25.1 i 25.2). Pocs mesos després s'aprovava la Llei 10/1988, de 3 de maig, de televisió privada (BOE 108, de 5 de maig de 1988) que permetia crear tres televisions de gestió indirecta i cobertura estatal (arts. 1 a 4).

Tot i que aquestes lleis deixen les TVL públiques en l'al·legalitat (ni les reconeixen ni les prohibeixen) i les privades en la il·legalitat (sols es preveien emissores estatals), mentre s'estaven tramitant s'anuncia la seva regulació. La diputada Anna Balletbó afirmava a finals de 1987 que el govern regularia les TVL després de les privades (*Avui*, 28 de desembre de 1987, pàg. 10). La tardor del mateix any el Govern central va demanar a les TVL que no connectessin amb satèl·lits, ja que podia entorpir "futures negociacions que tendeixin a la legalitat" (Martínez, 1988c: 9).

És en aquest context quan el Parlament de Catalunya aprovava, el 4 de febrer de 1988, la resolució 153/II sobre regulació legal de les televisions locals i comarcals

[Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya (BOPC) 247, de 15 de febrer de 1988]. El text en reconeixia el paper comunicatiu i cultural; i instava el Consell Executiu a fer allò necessari per la seva regulació legal. Per al sector, es tractava del major reconeixement polític que havia obtingut fins aleshores (Prado i Moragas, 1991: 81).

Cal tenir en compte que la resolució s'aprova en ple debat sobre el "quart canal" autonòmic (futur Canal 33). ERC i el PSUC proposaven que aquest canal tingués una base local i comarcal que aprofités l'experiència de les TVL (*Avui*, 1 de març de 1988, pàg. 10; i 17 de març de 1988, pàg. 9). De fet, aquesta proposta obria una possible segona via de legalització.

A les portes del reconeixement

L'optimisme del sector el 1990 coincideix amb la mostra més clara de la voluntat del Govern de donar un marc legal a la TVL hertziana. El secretari general de Comunicacions, José Luís Martín, afirmava el juliol que estava elaborant un projecte de llei sobre "noves modalitats de televisió", que incloïa el cable, el satèl·lit i les TVL (*Tribuna*, 1 d'agost de 1990, pàg. 63 i 64; Badillo, 2003: 42). El mateix juliol, el ministre per a les Relacions amb les Corts, Virgilio Zapatero, informava que s'estava planificant l'espai radioelèctric que empraria la TVL (BOGC D-89, de 12 de setembre de 1990)¹³².

La tolerància, el suport del Parlament i els plans de regulació permeten entendre l'increment TVL i el pes del Principat dins l'Estat. Navarro (1999: 97) explica que mentre que a Catalunya l'aprovació de la llei de televisions privades havia comportat pocs tancaments, a Andalusia l'activitat sancionadora havia estat "intensa" entre 1988 i 1991. Aurelio Martín, president d'Atel, afirmava el 1991 que el Govern central era més tolerant amb les TVL segons a quina comunitat operessin (*Diario 16*, 19 d'abril de 1991, pàg. 64). Lluís Lligonya, vicepresident de la FPLTVLC, reconeixia el 1992 que a Catalunya hi havia una major tolerància que en altres llocs, fet que havia afavorit el desenvolupament de les TVL (*Cinevideo*, juliol – agost de 1992, pàg. 62).

3.4.2.- Estancament i indiferència governamental

L'optimisme sobre la legalització va donar pas a la frustració a partir de 1991. El març, Josep Borrell substitueix José Barrionuevo al capdavant del Ministeri d'Obres

---

¹³² El ministre donarà la mateixa resposta en una altra intervenció parlamentària el 26 d'octubre de 1990 (BOCG D-118, de 10 de novembre de 1990). Una part de les TVL catalanes ja en tenien constància des del març de 1990, ja que el Govern espanyol havia contactat amb la FPLTVLC per informar-la. Font: Carta de la FPLTVLC a les seves associades informant-les de les intencions del Govern. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

Públiques i Transports (MOPT). Tot i que el nou equip afirmava que mantindria els projectes en marxa, a finals de 1991 hi ha un gir que endarrereix el reconeixement de la TVL fins 1995 (*Expansión*, 31 de maig de 1991, pàg. 4; Badillo, 2003: 42 i 44).

El canvi coincideix amb una desacceleració en el creixement d'emissores. Diferents fonts apunten que entre 1992 i 1995 l'augment del total de TVL hauria estat de menys de 10 i es passa de 61 a unes setanta en quatre anys (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24-25; Corbella, 1995: 118 i 119; i *Avui*, 31 d'agost de 1997, pàg. 83).

La televisió local, fora dels plans legislatius

De la mateixa manera que l'optimisme dels anys precedents estava fonamentat, les TVL catalanes tenien raons per ser pessimistes i sentir-se frustrades a partir de 1992. El novembre de 1991 el Govern abandona la idea de fer una llei de *noves modalitats*, que incloïa la TVL hertziana, i després de diversos projectes solament una de les tres noves modalitats considerades el 1991, la televisió per satèl·lit, es regularà el 1992. D'aquesta manera, la TVL continuava sense llei (Badillo, 2003: 44-45; *RTV Magazine*, novembre de 1991, pàg. 28; Fernández i Santana, 2000: 342-345).

Els límits de la tolerància política: l'aturada d'emissions pels Jocs Olímpics (1992)

La situació acabaria sent força dolenta el 1992, ja que a la frustració per la manca de regulació s'afegia un requeriment del Ministeri d'Obres Públiques, Transports i Medi Ambient (MOPTMA) per aturar les emissions a Catalunya mentre duressin els Jocs Olímpics de Barcelona, de l'1 de juliol al 10 d'agost. El MOPTMA necessitava les freqüències de les TVL per al "senyal de retorn de les televisions estrangeres" que cobririen els Jocs (*El País*, 3 de juliol de 1992, pàg. 21).

La FPLTVLC va negociar la possibilitat de no aturar o, en tot cas, que afectés el menor nombre possible de TVL, ja que calculava unes pèrdues a les TVL d'entre 30 i 40 milions de pessetes (entre 180.000 i 240.000 euros). Segons l'aleshores vicepresident de l'entitat, Lluís Lligonya, es va negociar fins l'últim moment, però el govern va rebutjar tota alternativa (*El País*, 3 de juliol de 1992, pàg. 21).

De l'aturada es poden fer dues lectures. Una, que es va evitar el tancament per via administrativa com als vuitanta i es va aconseguir poder tornar a emetre passats els Jocs. Però la pròpia FPLTVLC reconeix que es va haver d'acatar l'ordre d'aturada *voluntària*, una evidència que el Govern controla la situació i que no hi ha havia plena garantia per al desenvolupament. En aquest context, els promotors podien entendre la poca voluntat legisladora com un agreujant a l'hora de plantejar-se el futur ja que la

TVL hertziana desapareix dels plans reguladors el mateix mes que el Govern força l'aturada. Josep Vilar (2006), president de la FPLTVLC, reconeix que l'any 1992 va ser un moment molt baix per les TVL i que la sensació de frustració era dominant.

La intervenció del Govern de la Generalitat: vers una regulació temporal

En aquest entorn, el Govern català va decidir intervenir i el 1992 va començar a treballar en un decret (Gallart, 2005; Cumeras, 2005). Segons Agustí Gallart, el text volia regular la TVL mentre el Govern no legislava i es vinculava la seva vigència a l'aprovació d'una llei estatal (*Cinevideo 20*, gener de 1993, pàg. 24).

Tot i que es va presentar un esborrany el juny de 1993, no es va aprovar perquè, tal com reconeixia l'executiu català, la manca d'una llei bàsica feia inviable un decret sobre una qüestió competència de l'Estat (*El Mundo*, 21 de juny de 1993, pàg. 77). Malgrat tot, posava de manifest que el Govern català volia defensar la TVL i, a més, que hi tenia un notable interès. La DGST (1994) la valorava especialment com "una eina de normalització lingüística, sobretot davant la situació de domini del castellà degut als canals de TV privats i als nous canals per satèl·lit"¹³³.

Efectivament, la situació del català els noranta havia empitjorat respecte de la segona meitat dels vuitanta (Corbella, 1991: 54). Des de la creació de TV3 l'oferta era de dues televisions en castellà i una en català. Però a partir de 1990, amb les privades i el Canal 33, la proporció és de 2 a 5. Corbella (1991: 66 i 67) també indica que fins el 1990 hi havia franges on el català superava al castellà, però després l'oferta els dies feiners és de 90 hores en castellà i 25 en català, que no passa del 30% en cap franja.

Així, la "clau nacional" (Gallart, 2005) és la que explica la implicació del Govern en la defensa de la TVL: es vol ajudar a crear emissores professionals en català, i això fa que la TVL trobi un nou aliat i es pugui alleugerar la sensació de frustració.

Un govern forçat a regular

La indiferència del Govern central i els dubtes sobre les seves intencions arriben fins a les acaballes de 1995, quan s'aprova la llei 41/1995, de 22 de desembre, de regulació de les televisions locals per ones terrestres (BOE 309, de 27 de desembre de 1995).

Hi ha indicis que el Govern es resistia a legislar la TVL per ones i s'hi sent obligat. Primer, unes declaracions de març de 1994 de l'aleshores ministre Josep Borrell on afirmava que "al govern no li quedarà més remei que regular també les

---

¹³³ El 1994, el Govern espanyol està modificant la regulació sobre televisió per satèl·lit i pensa en la creació de canals en castellà (Fernández i Santana, 2000: 342-345).

emissions hertzianes” (*Televisión local*, abril de 1994, pàg. 4), en un moment en què volia legislar sobre el cable i canviar la llei de televisió per satèl·lit. Després, la lentitud en la tramitació: el primer esborrany és de març de 1994 (*Portàtil*, octubre de 1994, pàg. 22), arriba al Congrés el gener de 1995 (BOCG A-102-01, de 6 de febrer de 1995) i no s’aprova, *in extremis*, fins l’última sessió de la legislatura, al seu torn la darrera de governs del PSOE fins a 2004.

Els motius per sentir-se obligat són jurídics i polítics. El 1994 el Tribunal Constitucional feia pública la sentència 31/1994, de 31 de gener, que establia que la manca de regulació de la televisió per cable no legitimava el govern a clausurar emissores, sinó que obligava el legislador a establir un marc legal. Entre 1994 i 1995 cinc sentències més van insistir en l’obligació (Navarro, 1999: 92-102; Badillo, 2003: 49).

Però si el Govern volia aprovar la llei reclamada pel Constitucional i tirar endavant la reforma que tenia intenció de fer a la llei de televisió per satèl·lit, havia de pactar amb els seus socis parlamentaris en una legislatura on el PSOE governava en minoria amb el suport de Partit Nacionalista Basc (PNB), Convergència i Unió (CiU) i Esquerra Unida – Iniciativa per Catalunya (EU-IC). Es dona el cas que CiU i EU-IC havien volgut regular la TVL per ones hertzianes al llarg dels noranta.

CiU ja havia intentat una regulació transitòria des de la Generalitat. A més, el 1994 va impulsar que el Parlament català aprovés la Resolució 162/V, de 29 de juny de 1994, per la qual s’acorda de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats una proposició de llei de regulació de les TVL (BOPC 250, de 8 de juliol de 1994). El febrer de 1994 EU-IC va presentar al Congrés dels Diputats una proposició de llei que no es va arribar ni a debatre (BOCG, H-60-1, de 14 de febrer de 1994).

Davant d’aquesta situació, hi ha autors que consideren que el Govern central va legislar la TVL com a part d’un consens amb PNB, CiU i EU-IC per regular el cable i modificar la llei del satèl·lit (Domingo; 1999: 57; Badillo, 2003: 49). De fet, tant la llei de televisió local per ones com la llei de telecomunicacions per cable es van aprovar amb el vot favorable del PSOE, EU-IC, CiU i PNB; i el vot en contra del Partit Popular, que defensava un marc legal molt més liberalitzat (Badillo, 2003: 49).

En aquest context, l’interès per la TVL del Govern català i la pressió de CiU al Congrés poden explicar que *solament* es doni una desacceleració en l’augment de TVL en moments de confusió i fins i tot hostilitat cap a la TVL per ones. Aquest entorn també ajuda a entendre el naixement de BTV, el projecte més ambiciós que s’havia engegat fins aleshores. El 1994, quan neix l’emissora, el Govern central del PSOE ja

havia presentat el projecte de llei que garantia l'existència de TVL públiques¹³⁴ i el Govern municipal de Barcelona, del PSC, ja coneixia les intencions legislatives de l'executiu espanyol.

3.5.- Dos models de televisió local a Catalunya

Tota la sèrie de transformacions, i també línies de continuïtat, que es donen a partir de 1987 acaben generant noves maneres d'entendre la televisió local a Catalunya. Des d'aquest any, el referent comunitari evoluciona i dona lloc a una proposta que adopta els seus principis comunicatius però es vol professionalitzat i estretament vinculat als ajuntaments. Després es formula un model privat, professionalitzat, que no busca la participació ciutadana i que té com a principal objectiu la normalització lingüística.

En la definició de les dues concepcions hi influeixen tots els elements apareguts a partir de la segona meitat dels vuitanta. D'una banda, el paper dels recursos públics i la publicitat en el sosteniment de les emissores, així com la relació institucional amb l'Ajuntament. D'altra banda, el rol dels professionals i els voluntaris en el funcionament periòdic de les televisions. Finalment, la necessitat dels promotors de defensar la seva manera d'entendre la TVL en ple debat sobre la regulació.

3.5.1.- El model municipalista de servei públic professional

El primer dels nous models és un derivat del comunitari proposat per la FPLTVLC i la seva caracterització es va anar afinant entre 1987 i 1994. La primera definició es va fer dins del comunicat final del Seminari obert sobre la televisió local a Catalunya, organitzat per la Diputació de Barcelona amb la col·laboració de la FPLTVLC el 1987¹³⁵.

La nova proposta manté els trets comunicatius del comunitari, ja que defensa una TVL en "interacció entre els seus agents i l'entorn sociocultural en el qual operen", de manera que cada comunitat projecti la seva identitat (D.A., 1988b: 9). En canvi, per al funcionament es proposa la professionalització: "L'accent en la participació a la TV local implica, al mateix temps, el professionalisme del mitjà. La TV local ha de tendir al

---

¹³⁴ Per veure les característiques del projecte de llei socialista sobre TVL per ones, vegeu l'apartat 3.6.2 d'aquesta tesi.

¹³⁵ Aquest Seminari és fruit d'un compromís de la Diputació de Barcelona amb la Federació pel qual l'organisme local, governat pel PSC, organitzaria una trobada internacional com a acte de suport a la TVL i el model defensat per la FPLTVLC (1986). Tot i que el comunicat final no va signat, la presència de la FPLTVLC en l'organització de l'esdeveniment i la seva participació, tant de la pròpia entitat com de les TVL associades, en la trobada permeten dir que la declaració final té el suport de la Federació.

màxim professionalisme dels seus efectius humans i materials per tal de garantir les millors condicions de participació” (D.A., 1988b: 9).

D'aquesta manera, es reformula la concepció de participació ciutadana. Tot i que el comunicat no l'oposa a la professionalització, sembla entendre-la en termes de presència en els continguts i les “millors condicions de participació” semblen referir-se més a elements tècnics i professionals –continguts ben produïts- que no pas a la producció d'entitats i particulars. Així, la participació es deslliga de la producció, una pràctica que s'havia mostrat problemàtica els anys anteriors.

El model proposa una TVL molt lligada a l'ajuntament, ja que la presenta com “un servei públic legitimat per la majoria de ciutadans de la comunitat on existeix” (D.A., 1988b: 9). En aquesta línia, es reconeix que “la responsabilitat pública de la TV local es pot expressar de diverses formes, especialment a través dels col·lectius ciutadans disposats a prestar aquest servei i legitimats per una llicència pública”.

Finalment, el finançament ha de ser mixt, amb aportacions públiques i “recursos propis”, entre els quals “la publicitat local i els rendiments indirectes de les seves activitats [...]”. (D.A., 1988b: 10). En aquest sentit, el comunicat sosté que “cada col·lectivitat local ha de trobar els límits de la seva cobertura televisiva autòctona en l'equilibri idoni entre participació, viabilitat econòmica i recursos tecnològics”. Per tant, obre les portes a l'ampliació de cobertures més enllà del municipi, un dels elements centrals de la proposta comunitària.

Un model pragmàtic

El nou model s'allunya del comunitari dissenyat en plena lluita per la tolerància i s'apropa a les vies de consolidació emprades per les TVL a finals dels vuitanta.

Corominas i Llinés (1992: 130) lliguen el canvi a la professionalització de part dels membres de la FPLTVLC que, segons les autores, l'han forçat a replantejar-se els principis inspiradors referits a la publicitat i la producció aliena. Un altre senyal de pragmatisme és el fet que es proposa dos anys després de l'aprovació d'uns estatuts que definien el model comunitari. Des d'aquest punt de vista, el canvi indica que el model adoptat el 1985 és instrumental i es sabia, en certa mesura, inviable.

Així mateix, l'aposta per la vinculació municipal va lligada al context polític, amb la LOT i la llei de televisió privada deixant sense regular la TVL. Aquells anys, alguns promotors pensaven que la legalització els arribaria com a televisions públiques (*TVM. Televisió*, 1988: 10) i la Federació promovia la “*municipalització* [...] com un camí per assegurar el reconeixement públic de les emissores” (Corominas i Llinés, 1988: 131).

El fet que el seminari es celebrés tres setmanes abans de les eleccions municipals de 1987 aporta un nou element d'interpretació, ja que l'apel·lació als ajuntaments es pot entendre com a part d'un discurs que busca la implicació d'uns consistoris a punt d'arrancar una nova legislatura.

Concreció en el context de la regulació

A partir d'aquesta formulació inicial, el model es va anar perfilant els anys següents en estreta relació amb el debat sobre la regulació.

Quan el Govern català va presentar l'esborrany de decret de 1993, la FPLTVLC demanava lligar les TVL a l'ajuntament ja que la legalització feia previsible “una escomesa de projectes privats envers les nostres associacions, bé escanyant-les econòmicament o fent ofertes ‘generoses’ que malmetin les bones intencions i sacrificis que durant aquests anys han fet possibles aquest fenomen televisiu tan original com autòcton”¹³⁶.

Des d'aquest punt de vista era incompatible la prestació d'un servei públic amb els interessos comercials i es proposava que el consistori fos el titular de la freqüència, que la gestionés directament o trobés “una manera de subrogació o de gestió conjunta amb les entitats que, sense afany de lucre, estan fent possible aquestes emissores” (*Catalunya Municipal*, 14 de maig de 1993, pàg. 11). Així, sols podia existir una TVL per municipi, proposta que encaixa amb la feta sota el model comunitari. Segons Lligonya, d'aquesta manera es podria assegurar “la no *berlusconització* del fenomen” que podia suposar l'entrada d'empreses privades sense control públic, una de les preocupacions del Federació (*Catalunya Municipal*, 14 de maig de 1993, pàg. 11).

El novembre de 1994, en ple debat sobre la llei espanyola de TVL, la Federació publicava un fulletó commemoratiu del seu desè aniversari on feia la seva proposta de model que calia regular. D'una banda, “l'administració local ha de ser la propietària de la llicència [...], encara que pot ser gestionada a través d'una concessió administrativa a una entitat cultural sense ànim de lucre o bé una entitat privada, sempre però, sota control públic” (FPLTVLC, 1994: 3). Així mateix, ha d'oferir una “programació complementària, amb especial èmfasi en tot el que sigui proper al ciutadà. Una programació local on la producció pròpia sigui superior al 70 per cent”.

La FPLTVLC (1994: 2) presenta aquest model com idèntic al que defensava el 1984: “Fa deu anys reclamàvem, i ara ho continuem fent, ‘una televisió local entesa

---

¹³⁶ Acta de l'assemblea general del 25 d'octubre de 1992 de la FPLTVLC. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

com una eina de comunicació, dinamitzadora de la col·lectivitat, com a servei públic de participació ciutadana i d'accés directe, com a eina de normalització lingüística i com a repte de futur'. I això és el que volem fer també l'any 94, però amb la legalitat a la ma". De tota manera, cal recordar que ara la participació s'entén en termes de presència.

Extensió del model de la FPLTVLC per l'Estat

La FPLTVLC va procurar, a partir de la segona meitat del vuitanta, l'extensió del model que defensava al llarg de l'Estat per raons que van evolucionant en el temps.

Els darrers vuitanta, l'objectiu era estendre les TVL per l'Estat per tal que el Govern central es sentís obligat a legalitzar-les i desactivar un dels seus arguments per no regular: que es tractava d'un fenomen català, massa concentrat en una part del territori per fer una llei. A més, la intenció era que les noves TVL seguissin el model de la Federació, per tal de tenir més força política en cas de negociar el reconeixement legal (Prado i Moragas, 1991: 81; Gallart, 2005). En aquell moment no hi havia cap altra federació a l'Estat que formulés una proposta tan acabada com la FPLTVLC, fet que convertia el model català en l'únic (*Capçalera*, novembre de 1990, pàg. 6; *Cine & Teleinforme*, febrer de 1995, pàg. 51 i 52).

El primer fruit de l'estratègia va sorgir el 1988 a Plentzia (Biscaia), al Primer Congrés Estatal de Televisions Locals. 24 emissores d'arreu de l'Estat, cinc de catalanes¹³⁷, signaven una declaració que definia la TVL com un servei públic obert a la comunitat i controlat pel consistori. També neix la Federació de Televisions Locals del País Basc, que va copiar els estatuts¹³⁸ de la FPLTVLC (*Mensaje y medios*, juny – juliol de 1988, pàg. 21 i 22).

A principis dels noranta, la voluntat d'estendre el model va lligada a la intenció d'influir en el debat sobre el reconeixement legal que s'havia obert el 1990. Des de 1991 existia a l'Estat espanyol l'Associació de Televisions Locals (Atel), que va pressionar el Govern perquè fes una llei favorable al model que defensava, molt diferent al de la FPLTVLC: una empresa informativa, professional i amb qualitat d'emissió homologable a televisions d'àmbit superior; amb capacitat de producció i emissió diàries; i finançada amb publicitat (*Noticias de la Comunicación*, núm. 71, pàg. 11; *Cinevideo 20*, gener de 1993, pàg. 18).

---

¹³⁷ Sabadell, Figueres, Mataró, Manresa i El Vendrell (*Mensaje y Medios*, juny – juliol de 1988, pàg. 22). Vist que tres són membres de la FPLTVLC; s'entén la presència dels trets propis del model defensat per l'entitat en la declaració final.

¹³⁸ Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

Davant d'aquesta situació, la FPLTVLC vol crear una "Federació de Federacions" i recomana a la Junta "contactar, o inclús [sic.] ajudar a crear en altres comunitats autònomes Federacions que tinguin un esperit similar al nostre i crear aliances per tal de reconduir aquesta iniciativa i crear una organització paral·lela", ja que considera perillós que es formuli un model amb plantejaments comercials que pugui competir amb el municipalista a l'hora de legislar sobre la TVL¹³⁹.

Entre 1991 i 1992 neixen l'Associació de Televisions Locals d'Andalusia (Acutel), l'Associació Valenciana de Televisions locals (Asvatel), que juntament amb la FPLTVLC i la Federació de Televisions Locals de les Illes Balears¹⁴⁰ crearien l'octubre de 1992 la Coordinadora Estatal de Televisions Locals (Cetel), una entitat que adopta el model municipalista de la federació catalana (*Noticias de la Comunicación*, núm. 71, pàg. 11; *Cine & Tele Informe*, febrer de 1995, pàg. 52).

El nombre d'associats de les entitats permet estimar la força dels dos models a l'Estat: el febrer de 1995 Cetel tenia 141 socis integrats en 5 associacions, mentre que Atel en tenia 34 (*Cine & Teleinforme*, febrer de 1995, pàgs. 66). En aquest sentit, la creació d'una plataforma d'associacions que defensi el model municipal proposat a Catalunya des dels darrers vuitanta presenta aquesta concepció de la TVL com més estesa que l'empresarial professionalista d'arrel comercial defensada per Atel.

3.5.2.- El model professionalista de país

El segon model català també es configura dins de la FPLTVLC, es va anar gestant a l'ombra del municipalista de servei públic i neix, en part, com a resposta a aquesta proposta. El seu promotor és Miquel Cumeras (2005), fundador i director de TV d'Osona. Nascuda el 1988 a Vic, és una TVL pensada en clau nacional que vol contribuir a la normalització del català en un moment en què l'aprovació de la llei de televisió privada a l'Estat comporta un augment del castellà (*El Periódico de Catalunya*, 24 de juny de 1991, pàg. 49).

Cumeras (2005) considera que cal un plantejament empresarial solvent, amb professionals, finançat per publicitat i amb emissions diàries de continguts locals amb una qualitat homologable a les televisions d'abast superior. També demana suport a les entitats culturals i cíviques de la comarca compromeses amb la llengua i obté el

---

¹³⁹ Acta de l'assemblea general de la FPLTVLC de 9 de febrer de 1991. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

¹⁴⁰ De la Federació de Televisions Locals de les Illes Balears no hem aconseguit esbrinar l'origen ni l'any de naixement.

d'Òmnium Cultural d'Osona: una entitat de “catalanitat demostrada” que considera “el millor soci” per a la seva proposta “nacional i de país” i de la qual ell era membre.

Cumeras desenvolupa el projecte dins de la FPLTVLC, on s'integra en crear TV d'Osona. Ara bé, la seva concepció de la TVL es converteix en un model a seguir en un context molt determinat: enmig d'una crisi dins de la FPLTVLC que deriva en una escissió mentre el Govern català elabora la proposta de regulació transitòria.

L'escissió de la Federació Pro Legalització: entre la gestió i els models

Des de finals de 1991 i al llarg de 1992, un grup de televisions associades a la FPLTVLC sense representació a la direcció de l'entitat, liderat per Cumeras i Iborra (TV Sabadell), estava disconforme amb la gestió de la Junta i mantenien trobades per coordinar-se i mostrar el seu descontent a les reunions de la Federació¹⁴¹. Els motius eren diversos: manca d'una seu permanent, pocs serveis prestats a les TVL, escassa periodicitat de les assemblees, poca difusió d'informació. Però la principal reclamació és un canvi de la Junta que “garanteixi la màxima representació territorial i la defensa dels diversos models de televisió” (*Avui*, 2 de novembre de 1992, pàg. 47)¹⁴².

La crisi es va agreujar per l'aturada de l'estiu de 1992, ja que un grup de TVL es negaven a tancar i volien que la Junta lluités per continuar emetent. Les més reticents eren les privades amb contractats i finançades per publicitat: Cumeras (2005), director de la privada TV d'Osona, considerava que la Junta no havia tingut en compte les seves necessitats. Iborra, de TV Sabadell, arriba a culpar la Junta i la seva gestió del tancament de les pèrdues econòmiques que haurien abocat algunes TVL a una crisi econòmica¹⁴³, opinió compartida per Luque (TV Manresa) (2005) (*Cinevideo* 20, febrer de 1995, pàg. 58).

Per aquests promotors, l'actitud de la Junta posava de manifest que solament defensava les TVL amb vincles municipals (titularitat o subvencions), el model que

---

¹⁴¹ El grup de disconformes no l'hem pogut definir completament, però a través de les convocatòries i les actes de les reunions hem confirmat que hi van participar: TV Osona, TV Sabadell, TV Manresa, TV 20 (Terrassa), Canal Cent TV (San Fost de Campsentelles), TV Centelles, TV Sant Cugat, TV Girona, TV Tortosa, Granollers TV, TV Costa Brava, Cant Set – Sant Eulàlia TV, TV Reus, TV Roses, TV Parets i TV Premià. Fonts: Convocatòries de reunió de 13 i 20 de juliol de 1992. Documents consultats a l'arxiu personal de Pere Iborra.

¹⁴² Peticions recollides en una carta de TV Osona enviada a la Junta amb data 20 de juliol de 1992. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

¹⁴³ Acta de l'assemblea general extraordinària de la FPLTVLC d'octubre de 1992. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC. El document recull l'afirmació de Pere Iborra on responsabilitza la Junta de la Federació de la crisi econòmica que passen algunes televisions privades arran del tancament de l'estiu de 1992.

proposava la FPLTVLC. Segons Pascual (2005), aleshores membre de la Junta¹⁴⁴, un element que explica el conflicte és que algunes de les discrepants o bé no tenien el suport dels ajuntaments respectius o bé no el volien o bé hi estaven enfrontades.

Davant d'això, les TVL disconformes van demanar el juliol de 1992 una assemblea general extraordinària per substituir tota la Junta. La reunió es va celebrar el 25 d'octubre¹⁴⁵, però el canvi total no va prosperar. Davant d'això, una part de les enfrontades amb la direcció va decidir escindir-se de la FPLTVLC i crear la Federació Catalana de Televisions Locals (FCTVL). En aquest punt del conflicte és significatiu el fet que la FCTVL va ser constituïda el 21 d'octubre, quatre dies abans de l'assemblea on volien proposar el canvi de direcció de la FPLTVLC¹⁴⁶.

La FCTVL celebrava la primera assemblea general del 31 d'octubre de 1992, en la qual Miquel Cumeras (TV d'Osona) va ser nomenat president; Xavier Pastor (TV Reus), vicepresident; i Pere Iborra (TV Sabadell) secretari (*Avui*, 2 de novembre de 1992, pàg. 47). La creació de la nova entitat va comportar la pèrdua d'11 associades (dues es van mantenir a les dues federacions), un 16,4% de les 61 associades l'estiu de 1992¹⁴⁷. Tot i el relativament escàs nombre d'associades, cal tenir present que es tracta d'algunes de les privades més desenvolupades del moment, com TV Sabadell, TV Manresa o TV d'Osona.

El model de la FCTVL: la televisió local professional de país

Tan aviat com es va constituir, la FCTVL va fer públic el model que defensava: “un projecte català, de servei públic, amb una programació estable i amb voluntat de professionalització” (*Avui*, 2 de novembre de 1992, pàg. 47).

La FCTVL solament admet com a socis TVL que emetin quinzenalment pel cap baix i està integrada per “projectes sòlids de televisió local amb voluntat de créixer”

---

¹⁴⁴ Pascual (2005) es situava en un posició entre la Junta, presidida per Josep Vilar, i el grup liderat per Cumeras. Poc després de la crisi demanà ser substituït de la Junta i passar a ser un representant d'una televisió més dins l'estructura de la Federació. Acta de l'assemblea general extraordinària de la FPLTVLC d'octubre de 1992. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

¹⁴⁵ Acta de l'assemblea extraordinària de la FPLTVLC de 25 d'octubre de 1992. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC.

¹⁴⁶ “Federació Catalana de Televisió Local. Comunicat de premsa”. Document consultat a l'arxiu personal de Pere Iborra. Les emissores constituents són: TV Sabadell; TV Girona; TV Premià de Mar; TV Manresa; TV Costa Brava; Canal 17 Montblanc; Televisió d'Osona; TV Centelles; Terrassa, Televisió del Vallès; TV Granollers; TV Reus; TV Tortosa, Canal Cent i TV 20. Aquesta darrera televisió no estava associada a la FPLTVLC.

¹⁴⁷ FPLTVLC (1992): *Federació Televisions Locals Catalunya. Llistat de socis 14.06.92*. [s.l.] : FPLTVLC. Document mecanografiat consultat a l'arxiu de la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya.

(*Avui*, 2 de novembre de 1992, pàg. 47)¹⁴⁸. De fet, les fundadores tenen una sèrie de trets comuns. 12 emeten diàriament i 2 setmanalment i totes inclouen publicitat (8 amb més del 5% del temps d'emissió¹⁴⁹). Solament una opera en un municipi de menys de 5.000 habitants (Canal Cent de Sant Fost de Campsentelles, encara que emet per tres municipis i junts superen els 20.000 habitants) i 6 ho fan a municipis de més de 50.000 habitants. Així mateix, hi ha pioneres de la professionalització, entre les quals les plantejades com una sortida professional (TV Sabadell, TV Manresa o TV d'Osona).

La normalització lingüística és el tret fonamental. Segons Cumeras (2005) i Iborra (2005), les fundadores feia temps que estaven enfrontades amb la junta de la FPLTVLC perquè creien que la TVL s'havia de fer en català i ser una eina de normalització (*Avui*, 2 de novembre de 1992, pàg. 47). Per tal de fer viable aquesta intenció, la FCTVL neix sota la tutela d'Òmnium Cultural i el setembre de 1993 les dues entitats signaven un conveni¹⁵⁰. Segons l'acord, "la Federació Catalana de Televisions Locals es compromet a seguir el model de televisió a servei del país, la seva llengua i la seva cultura; i per tant les seves emissions es faran íntegrament en català". Òmnium es comprometia a facilitar-li continguts en català. Com es pot observar, es buscava estendre el model de Televisió d'Osona.

Al seu torn, Òmnium Cultural havia signat, el juliol de 1993, un conveni amb la Generalitat pel qual l'entitat rebia set milions per donar "assessorament tècnic i suport a aquelles entitats i associacions que desitgin promoure la llengua i la cultura catalanes a través dels mitjans de comunicació local i comarcals [...]"¹⁵¹.

Encara que en la definició del model la titularitat no és un tret decisiu, a l'hora d'entendre el naixement de FCTVL cal tenir en compte que 12 dels fundadors són emissores privades. En aquest sentit, l'entitat defensa l'existència de TVL privades sense cap vinculació municipal i per això afirma no compartir el model de la FPLTVLC (*Avui*, 2 de novembre de 1992, pàg. 47). De fet, Corbella (1995: 118) apunta que l'el naixement de la FCTVL ha permès aclarir la "diferència entre els canals que persegueixen convertir-se en empreses comunicatives comercials –sense desdir-se de prestar un servei públic local– i les que mantenen el caràcter d'entitats no lucratives", indicant el domini de privades comercials que hi ha a la FCTVL.

---

¹⁴⁸ Un dels objectius de la nova entitat és evitar que s'integrin "eterns projectes inacabats de TVL". Font: FCTVL (1992): *Comunicat de premsa*. Sabadell: FCTVL. Document consultat a l'arxiu personal de Pere Iborra.

¹⁴⁹ Aquestes 8 emissores representen el 75% de les 12 TVL que superaven aquest percentatge de temps dedicat a la publicitat de les recollides a l'estudi *Capçalera* de juliol de 1992.

¹⁵⁰ Document consultat a l'arxiu personal de Pere Iborra.

¹⁵¹ Document consultat a l'arxiu personal de Pere Iborra.

El conflicte dins de la FPLTVLC, que genera l'escissió, desmenteix una de les explicacions clàssiques sobre el paper de l'entitat pionera en els primers anys de la TVL a Catalunya i segons la qual aquesta "ha contribuït a la creixent coherència d'aquest moviment mesocomunicatiu, i amb les seves mesures d'autoregulació ha evitat la dispersió de l'experiència i garanteix el manteniment dels principis inspiradors d'aquestes televisions que es reclamen de Servei Públic" (Prado i Moragas, 1991: 83). De fet, les divergències de model que donen lloc a la nova federació esdevenen la principal mostra que dins la FPLTVLC hi conviuen, i no pas sense tensions, diverses maneres d'entendre la televisió local amb diferències notables en el seu plantejament.

El projecte de la FCTVL: una xarxa nacional

Segons Cumeras (2005), l'objectiu de l'entitat era crear una xarxa de TVL, amb programació fonamentalment local i molt arrelada al territori, i que en conjunt funcionés com un "mitjà de comunicació nacional". Un dels punts forts era posar en marxa una TVL a Barcelona. En aquest projecte hi havien de participar Òmnium Cultural finançant la televisió de Barcelona i la Generalitat facilitant infraestructures de telecomunicacions per la xarxa. El disseny anà avançant entre 1992 i 1993, però, segons Cumeras (2005), a l'hora de la veritat Òmnium Cultural no es va atrevir a fer les inversions necessàries a Barcelona i la Generalitat no es va comprometre.

No és fins 1994 que Òmnium, amb l'Orfeó Català, engegava Canal 54 - Televisió de Barcelona (TVB) (*Capçalera*, juny - juliol de 1995, pàg. 25). Segons fonts periodístiques, estava inspirada pel Govern català, de CiU, per contrarestar BTV, ja que l'executiu va interpretar el naixement de BTV el 1994 com una maniobra del govern socialista de Barcelona per les eleccions municipals de 1995. Per això va donar suport a les dues entitats, "molt vinculades a la Generalitat"¹⁵² (*Cine & Tele Informe*, febrer de 1995, pàg. 53). El 1995 emetia pantalles de text i els promotors no volien invertir fins que la TVL fos regulada (*Capçalera*, juny - juliol de 1995, pàgs. 25 i 26).

Polítiques de comunicació i definició del model

A l'hora d'entendre el naixement de la FCTVL i del model que defineix, cal tenir en compte el context polític i legal en el qual es dona. El conflicte a la FPLTVLC arranxa a

---

¹⁵² Cal tenir en compte que llavors el president d'Òmnium Cultural era Josep Millàs, fundador de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC). Font: CDC [En línia]: <<http://www.convergencia.org/media/191.pdf>> [Consulta: novembre de 2005]. Cumeras (2005) afirma que mentre va treballar en el projecte va comprovar que les relacions entre Millàs i Pujol eren molt estretes i parlaven amb certa assiduitat sobre Canal 54 i la xarxa de TVL.

finals de 1991, just després que la TVL per ones desaparegués dels plans reguladors del Govern central. De fet, el grup de televisions que s'escindiria de la FPLTVLC el 1992 mantenia reunions pel seu compte amb Agustí Gallart, director general de Radiodifusió i Televisió, i el president de la Generalitat, Jordi Pujol, per parlar de la seva situació des de desembre de 1991¹⁵³, molt abans de crear la nova federació.

D'altra banda, l'escissió es dona mentre la Generalitat prepara l'esborrany de regulació transitòria. Segons Cumeras, la FCTVL neix "amb el convenciment que, entre finals d'aquest any [1992] i principis del vinent, la Generalitat legalitzarà les televisions locals" (*Avui*, 2 de novembre de 1992, pàg. 47). La FCTVL aplaudia l'esborrany, ja que contemplava dues TVL per municipi, una de les quals privada (*Cinevideo 20*, gener de 1993, pàg. 23).

Es pot plantejar la hipòtesi que hi va haver influència mútua: l'entitat volia un model que pogués ser reconegut legalment i l'executiu català proposa una regulació transitòria que permet aplicar-lo i que encaixa amb el seu interès per l'oferta televisiva en català. De fet, Pere Iborra, secretari de la FCTVL, afirmava el 1995 que CiU i la seva federació defensaven el mateix model (*Cinevideo 20*, gener de 1995, pàg. 8)¹⁵⁴.

En aquest sentit, des de la FPLTVLC es va interpretar l'escissió i la creació de la FCTVL en clau política. El vicepresident de la Federació Pro Legalització, Lluís Lligonya, afirmava el 1993: "L'escissió es va produir per motius polítics. No es defensen models distints. La nostra federació entén que la legalització s'ha d'aconseguir per dues vies distintes, negociant amb l'administració de Madrid i, alhora, amb la de Catalunya. L'altra Federació solament vol negociar amb la Generalitat. Es pretén legalitzar el mateix model però prescindint de les competències que té el MOPT [en referència al decret de regulació transitòria que estava preparant el Govern català]" (*Cinevideo 20*, gener de 1993, pàg. 23). Vilar (2006) aprofundeix en aquesta línia i apunta a afinitats ideològiques entre els promotors de la FCTVL i CiU.

3.5.3.- La televisió comunitària: de model hegemònic a proposta obsoleta

Amb la configuració del models municipalista de servei públic professional i professional de país, el comunitari deixa de ser el referent a seguir. Si bé es cert que

---

¹⁵³ Acta de l'assemblea general extraordinària de la FPLTVLC de 25 d'octubre de 1992. Document consultat a l'arxiu de la FPLTVLC. En aquestes reunions hi participaven com a representants dels descontents Cumeras (2005), Iborra (2005) i Luque (2005).

¹⁵⁴ Un exemple de la coincidència entre les propostes del Govern i de la FCTVL és que, en una jornada sobre televisió local a Espanya celebrada el gener de 1995, Iborra va exposar el model de l'executiu ja que l'encarregat de fer-ho no va arribar a temps. En aquesta jornada, Iborra defensava "el model de CiU i de la Federació Catalana" (*Cinevideo 20*, gener de 1995, pàg. 8).

en els discursos de la FPLTVLC (1987a i 1994) alguns dels seus elements continuen presents, la professionalització, el paper dels voluntaris i la comercialització el dibuixen més com un component d'un discurs legitimador que no pas d'aplicació real.

La professionalització i la comercialització no és un tret exclusiu de les emissores catalanes. D'acord amb Prehn (1992) i Jankowski (2003) aquesta evolució es dóna a gairebé tots els estats d'Europa i és una de les fases de desenvolupament de la TVL¹⁵⁵.

Així, la TVL a l'Europa occidental neix seguint el model comunitari i es consideren il·legals o pirates des dels governs. A continuació, els executius s'interessen pel fenomen i el regulen, de manera que s'institucionalitza (en el sentit que passa a formar part de les polítiques públiques). Finalment, i sovint en paral·lel amb la institucionalització, les TVL es professionalitzen i comercialitzen, algunes amb molta intensitat (Prehn, 1992: 249-256; Jankowski, 2003: 31). La conseqüència de la institucionalització, professionalització i comercialització és que perden el caràcter idealista dominant quan sorgeixen i comencen a semblar-se a les televisions d'abast superior, de les quals es volien distanciar quan neixen (Jankowski, 2003: 31).

Segons Prehn (1992: 260 i 261), aquesta evolució és conseqüència de la pròpia gestió de les TVL. D'una banda, perquè es sobreestima la implicació dels voluntaris; de l'altra, perquè les TVL no són capaces de reaccionar davant la poca participació ciutadana; en tercer lloc, perquè sovint la continuïtat de l'emissora es posa per davant dels objectius amb què es funda; en quart lloc, perquè els promotors, sobretot els professionals, tendeixen a voler ampliar les hores d'emissió i millorar la qualitat dels programes i, finalment, perquè les limitacions econòmiques del model comunitari forcen a modificar la filosofia no comercial.

En aquest context, les televisions locals tendeixen a canviar la natura comunicativa i passen de plantejar-se en termes de participació ciutadana i accés obert a pensar una programació més selectiva en mans dels professionals que les gestionen, de manera que es produeix allò que es considera més important o interessant des de la direcció del mitjà i es tendeix a homologar-se amb les televisions de major abast per tal d'assegurar-se audiència i ingressos. En paraules de Prehn

---

¹⁵⁵ L'anàlisi de Prehn (1992) i Jankowski (2003) també inclou les ràdios locals, però aquí solament ens referirem a la TVL. Sobre el cas espanyol, Jankowski afirma que no en coneix l'evolució concreta, però que el seu text descriu l'evolució tipus que s'ha donat al conjunt d'Europa occidental. En el cas de Prehn (1992), hi ha elements del text que connoten poc coneixement de la situació a l'Estat espanyol.

(1992: 261), “una vegada que s'havien establert les estacions, semblava com si la supervivència es convertís en una finalitat en si mateixa”.

Aparentment, l'evolució de la TVL catalana no correspon amb aquesta seqüència, sobretot per la regulació. Però si s'analitza amb compte, es pot veure com les emissores catalanes es professionalitzen i comercialitzen després d'assolir la tolerància i sobretot quan entren en els plans reguladors dels darrers vuitanta. D'aquesta manera, doncs, les televisions locals catalanes segueixen les passes que ja han donat altres experiències a Europa anys abans i les polítiques apareixen com un factor d'evolució determinant.

3.6.- La llei de televisions locals

Tot el cicle d'influències i negociacions entre actors del sector, partits polítics i el Govern català i central afecta la manera com es legisla la televisió local a l'Estat espanyol, que queda reconeguda com un mitjà hertzià. D'aquesta forma, l'aprovació de la Llei 41/1995 esdevé una de les fites més importants per les emissores catalanes, després de 15 anys reclamant el reconeixement legal.

3.6.1.- La televisió local: un mitjà de comunicació hertzià

La Llei defineix la TVL com un servei públic (art.2) amb un àmbit de difusió limitat al nucli principal de cada municipi i que solament es podrà estendre a altres nuclis de la població segons els habitants i si hi ha espai radioelèctric disponible (art. 3.1 i 3.2). Les comunitats autònomes (C.A.) podran autoritzar cobertures superiors “excepcionalment” per proximitat cultural o social entre municipis (art. 3.3 i 7.4).

El nombre de concessionaris queda limitat a un, tot i que es podrà atorgar una segona concessió si hi ha espai radioelèctric disponible (art. 4). Poden ser gestors de TVL tant ajuntaments com persones físiques o jurídiques amb o sense afany de lucre (art. 5). Els consistoris tindran prioritat i les entitats privades podran optar a la gestió si l'ajuntament renuncia, però, tal com reconeix l'article 4, les C.A. podran atorgar una segona concessió si hi ha espectre disponible (art. 9.1) Per tant, obre les portes a una TVL pública i una privada.

Les concessions les atorgaran les C.A., encara que l'Administració General de l'Estat haurà d'haver fet prèviament la reserva de freqüències (arts. 10.1 i 10.2). En les concessions privades, es podran “valorar positivament” les entitats sense ànim de lucre (art. 13.2). Així mateix, obliga els concessionaris a prestar el servei directament i

hauran de rebre el vist-i-plau de l'administració per fer qualsevol canvi en el capital (art 13.4). La concessió es farà per cinc anys, prorrogables cinc més (art. 14).

La llei prohibeix emetre o formar part d'una cadena (art. 7.1). S'entén que "formen part d'una cadena aquelles televisions en les quals existeixi una unitat de decisió". Aquesta unitat es dona quan un o diversos socis administrin dues o més societats, hi tinguin la majoria de vots o tinguin dret a nomenar la majoria dels membres del consell d'administració (art. 7.2.). S'entén que emeten en cadena les TVL que ofereixin la mateixa programació en un temps igual o superior al 25% de l'emissió, encara que sigui en horaris diferents (art. 7.3). Ara bé, les C.A. podran autoritzar emissions en cadena per raons de proximitat cultural, social o territorial i també limitar la publicitat (art. 7.4 i 8.1). El règim sancionador queda en mans de l'administració central, sense perjudici de les potestats de les C.A. (art. 17).

Finalment, la disposició transitòria única estableix que les TVL en funcionament des d'abans de l'1 de gener de 1995 hauran d'obtenir una concessió per poder continuar, i en cas de no obtenir-la, disposaran d'un màxim de vuit mesos per tancar.

Les televisions locals per cable: abocades al tancament

A diferència de les emissores hertzianes, les xarxes locals de televisió per cable veuen com la llei 42/1995, de 22 de desembre, de les Telecomunicacions per cable les deixa en una situació molt complicada (Busquets, 2002: 221).

La llei definia les telecomunicacions per cable com "el subministrament o l'intercanvi d'informació en forma d'imatges, sons, textos, gràfics o combinacions d'aquests, que es presten al públic en els seus domicilis o dependències de forma integrada mitjançant xarxes de cable" (art. 1.2). A més, establia que la prestació del servei estava subjecta a concessió que s'havia d'obtenir en un concurs públic (arts. 3 i 6). També marcava que el servei s'havia d'oferir en un àmbit territorial (demarcació) que havia d'incloure entre 50.000 i dos milions d'habitants, i que es delimitava a partir d'acords entre ajuntaments i amb el vist-i-plau de la comunitat autònoma (art. 2).

Respecte de les xarxes de televisió per cable en explotació, la disposició transitòria primera els exigia guanyar un concurs. Si ho feien, estaven obligades a estendre la xarxa a tota la demarcació que es pogués definir i, a més, a canviar la infraestructura tecnològica, ja que les xarxes de distribució de televisió no estaven preparades per prestar tots els serveis de telecomunicacions que la llei exigia als concessionaris del servei. Si no, havien de tancar als tres anys. Segons les fonts, quan la llei va entrar en vigor existien a Catalunya entre 40 i 54 xarxes i cap operava a

ciutats de més de 50.000 habitants (Fernández, 2002: 181; Fondevila, 2001: 435 i 436). Per tant, havien d'ampliar la xarxa si guanyaven un concurs.

Tota opció per aquestes xarxes va desaparèixer quan un acord institucional entre els ajuntaments, les diputacions catalanes i la Generalitat va dividir el Principat en tres demarcacions el 1996 (Moragas i López, 2000: 262): Barcelona Besòs (2.029.599 habitants, 4 municipis); Catalunya Oest (2.036.150, 452 municipis) i Catalunya Nord-est (1.993.734 habitants, 488 municipis) (Fondevila, 2001: 502). Com explica Busquets (2002: 221), cap de les operadores de xarxes locals de televisió per cable no va assolir les condicions financeres i tecnològiques necessàries per poder concursar. D'aquesta manera, les TVL que es difonien per aquestes xarxes estaven abocades a desaparèixer.

Una regulació a l'expectativa

Les lleis 41/1995 i 42/1995 van néixer en un context polític que les deixava, *de facto*, a l'expectativa, ja que al març de 1996 hi havia d'haver eleccions i el PP havia votat en contra de totes dues lleis. El PP va guanyar les eleccions i el canvi de Govern va afectar el desplegament de totes dues.

Tal com recull Badillo (2003: 63-69), els populars apostaven per desregular la TVL hertziana, que ja no seria un servei públic essencial i amb la disponibilitat d'espai radioelèctric com a únic límit el nombre d'operadors. Però tot i això, la promulgació de la llei 41/1995 marcarà l'evolució de la TVL catalana els anys següents, fins al punt que és un element interpretatiu de primer ordre per entendre-la.

Pel que fa al cable, una sèrie de canvis legislatius aniran ajornant el tancament de les xarxes locals de televisió, fins que el 1998 el Govern els dóna una via a través de concessions administratives per seguir operant (Fernández i Santana, 2000: 349 – 350; i Busquets, 2002: 292 – 293 i 450 – 451).

3.6.2.- El marc legal i els models de televisió local catalana

El desenvolupament de la TVL catalana a partir de 1982 i, sobretot, la definició dels models de la FPLTVLC i FCTVL són elements clau en la regulació de la TVL a l'Estat. A més de les pressions per regular la TVL hertziana, la llei 41/1995 diferia notablement en alguns punts clau respecte del projecte que va entrar al Congrés.

El projecte (BOCG A 103-1, de 6 de febrer de 1995) preveia una TVL per municipi i proritzava l'ajuntament: solament si aquest hi renunciava el podia gestionar un ens privat (arts. 4 i 9). En canvi, CiU defensava un mínim de dues per municipi i que

la gestió privada vagi solament a càrrec d'ACSAL (esmenes 86 i 87). El Govern limitava la cobertura al nucli principal del municipi i excepcionalment a altres nuclis de la mateixa població (art. 3), mentre que CiU reclamava que la cobertura la definís cada C.A (esmena 85) (BOCG A 103-12, de 21 de setembre de 1995).

Tal com apunta Badillo (2003: 64 i 68), la llei aprovada és un apropament al model defensat per CiU. De fet, amb les esmenes introduïdes el resultat és molt semblant a proposta de regulació que el Parlament català, a iniciativa de CiU, va dur al Congrés el 1994. L'article 3 definia la TVL com un servei públic essencial (art. 3.1), reconeixia la competència de l'Estat per establir el pla de freqüències i el dret de les C.A. a atorgar les concessions i aplicar el règim sancionador (art. 3.2). Els concessionaris podien ser un ajuntament, un conjunt d'ajuntaments, un consell comarcal i les entitats privades sense ànim de lucre, sense cap límit al nombre de concessionaris (art. 3.5). En el cas que fos públic, està obligat a gestionar directament el servei (art. 3.6) i fixa en 10 anys el període d'explotació de la concessió (art. 3.7) (BOPC 250, de 8 de juliol de 1994).

Però si s'analitza a la llum dels models de les federacions catalanes, es veurà que els canvis introduïts per CiU fan possible el de la FCTVL. El projecte del Govern espanyol ja permetia l'aplicació del municipalista i amb les modificacions les C.A. poden crear emissores privades amb cobertures superiors a les locals fent possible el de la FCTVL. Per tant, el model privat català va marcar la regulació de la TVL a l'Estat.

4. – Transformació en profunditat i consolidació creixent (1996-1999)

Al llarg de la segona meitat dels noranta, la televisió local es transforma en profunditat, fins al punt que esdevé un fenomen gairebé nou respecte del desenvolupat fins als anys anteriors. D'una banda, per l'eclosió de TVL municipals, que passen de ser minoritàries a esdevenir la meitat. D'altra banda, pel canvi de natura de les emissores privades, ja que les d'arrel popular cedeixen terreny davant de les empresarials amb vocació comercial. Finalment, per l'aparició d'estructures de suport a les TVL, tant públiques com privades, que volen contribuir a la seva consolidació.

Com a la primera meitat dels noranta, la transformació es farà en un entorn de reordenació profunda, on la desaparició de nombroses emissores anirà acompanyada del naixement de noves i donarà lloc a un creixement de TVL plantejades com a mitjà de masses. En aquest context, un grup cada cop més gran de TVL es consolida i tendeix a la professionalització, accentuant la tendència dels primers noranta.

L'aprovació de la Llei 41/1995 i el desenvolupament que en fa la Generalitat el 1996, amb una convocatòria de concurs d'assignació de freqüències inclosa, es troba a la base dels canvis. Tot i que en aquest període no es desplega completament ni es pot aplicar, l'aprovació de la Llei té una sèrie de conseqüències sobre el sector perquè faculta tots els Ajuntaments per tenir televisió i perquè el concurs permetia a totes les TVL en funcionament abans de 1995 continuar emetent fins que es resolgués.

A partir d'aquí, les administracions públiques catalanes, tant locals (ajuntaments i diputacions) com la Generalitat, s'impliquen a fons en la TVL i desenvolupen un rol imprescindible per entendre la transformació. Els Ajuntaments impulsant televisions, les diputacions creant estructures de suport i la Generalitat tractant de regular completament el fenomen i defensant políticament les emissores davant del Govern central.

4.1. – Increment d'emissores i reordenació: el protagonisme municipal

4.1.1.- Canvis en les televisions: renovació i creixement

La segona meitat dels noranta el nombre d'emissores continua creixent. El 1997, un estudi de Proelsa¹⁵⁶ identifica 66 televisions amb emissions periòdiques. El 1999,

---

¹⁵⁶ El 1997, la Diputació de Barcelona va encarregar a Proelsa un estudi de les TVL a Catalunya. El resultat va ser un treball que recollia en fitxes individuals les principals dades de les iniciatives i emissores existents el març d'aquell any. La informació de Proelsa s'ha explotat d'acord amb els criteris que s'empren en aquesta tesi explicats a la introducció.

l'Observatori de la Comunicació Local (OCL¹⁵⁷) de la Universitat Autònoma de Barcelona en comptabilitzava 80, un 21,21% més (OCL, 2000: 229). Si es comparen les xifres de 1999 amb les de 1992, les TVL han augmentat un 50%. Si la referència són les emissores de 1986, la xifra s'ha multiplicat per tres (vegeu Taules 1, 2, 5 i 6).

Taula 5.- Emissores, titularitat i distribució per trams de població (1997)

Trams població	Municipal	Associativa	Comercial	mixta	total	Percentatge
1 a 1.000	2	0	0	1	3	4,55%
1.001 a 2.000	5	1	0	0	6	9,10%
2.001 a 5.000	9	2	0	0	11	16,66%
5.001 a 10.000	6	4	1	0	11	16,66%
10.001 a 20.000	2	7	4	1	14	21,21%
20.001 a 50.000	3	4	2	0	9	13,65%
50.001 a 100.000	1	3	3	0	7	10,60%
100.001 a 200.000	1	2	1	0	4	6,06%
200.001 a 500.000	0	0	0	0	0	0%
500.001 i més	1	0	0	0	1	1,51%
Total	30	23	11	2	66	100,00%

Font: Elaboració pròpia a partir de Proelsa (1997).

El creixement d'emissores no és uniforme i es poden identificar dos cicles. A mitjans dels noranta hi ha una interrupció. El 1995, tant Corbella (1995: 118 i 119) com el Govern català estimaven les emissores en 70 (*Avui*, 31 d'agost de 1997, pàg. 83). Comparades amb les 66 de 1997, s'ha de parlar d'una aturada en la línia ascendent, si no d'un petit retrocés del total. El 1997 es supera l'estancament i en dos anys es passa de 66 a 80, de manera que el gruix de l'augment es dona al final de la dècada.

Intensificació de la reordenació del sector

L'estancament observat a mitjans dels noranta s'ha d'atribuir a la continuació i intensificació de la reordenació de la TVL detectada entre 1987 i 1992 i que arriba, pel cap baix, fins a 1997. De les 61 emissores que emetien el 1992, solament 31 continuen el 1997. Al mateix temps, en aquest quinquenni en neixen 35 de noves¹⁵⁸.

¹⁵⁷ L'OCL va fer un llistat propi de TVL a Catalunya el 1999 davant les divergències entre les diverses fonts i, també, els problemes que presentaven (dades incorrectes, duplicacions, televisions inexistents). El criteri per incloure una TVL en el llistat és que hagués emès l'any que es feia l'estudi (OCL, 2000: 229). Una primera versió de les dades es va publicar el 2000, però el 2003 es van actualitzar i es van depurar errors. Les xifres que utilitzem són les de 2003.

¹⁵⁸ Per al càlcul hem considerat nova RTV Llinars, que no apareixia en el llistat de 1992 encara que els seus promotors afirmen no haver deixat mai d'emetre (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Nogueras, 2005). Vegeu l'apartat 3.1. d'aquesta mateixa tesi.

El ritme de desaparicions és molt semblant al dels vuitanta i primers noranta: 27 de les 47 nascudes entre 1987 i 1992 no emeten el 1997, un *índex de tancaments* del 57,45%. Les aparegudes abans de 1987 tenen un índex més alt, ja que 18 de les 29 no arriben a 1997 (un 62,07%). Les TVL que no s'han consolidat són, pel cap baix, 46¹⁵⁹. És a dir, el 59,57% de les que han emès periòdicament des de 1982 no han arribat a 1997 (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997).

Les dades indiquen una frenada en la creació de TVL, ja que les 35 nascudes entre 1992 i 1997 són notablement menys que les 47 aparegudes entre 1987 i 1992. Al mateix temps, hi ha més aturades. Si el 1992 havien desaparegut 15 emissores anteriors a 1987, el 1997 se'n perden 31 d'anteriors a 1992, just el doble. En tot cas, l'increment es relativitza en veure que en tots dos casos tanquen al voltant de la meitat de les TVL en funcionament. Això fa que el 57,38% de les emissores de 1997 hagin nascut en els darrers cinc anys i que les noves tot just permetin un lleuger creixement respecte 1992 (Proelsa, 1997; *Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25).

Respecte de l'increment de 14 entre 1997 i 1999, les dades disponibles no permeten identificar amb claredat com es produeix. De tota manera, hi ha indicis que continuen desapareixent emissores: Canal 50 Viladecans o L'Om TV (Riudoms) no són recollides per l'OCL el 1999 (OCL, 2000 i 2003) de manera que la reordenació s'hauria allargat tots els anys noranta.

Tendències contradictòries

Les dades sobre les iniciatives de TVL –hagin assolit l'estatus d'emissora o no– no permeten ampliar el coneixement sobre tendències a la segona meitat dels noranta.

Per a 1996, el Govern de la Generalitat¹⁶⁰ i el diari *El Periódico de Catalunya*¹⁶¹ feien estimacions de 110 i 106 iniciatives respectivament, encara que s'inclouen des de

---

¹⁵⁹ Resultat obtingut de la suma de les xifres d'elaboració pròpia entre 1982 i 1986, les dades de *Capçalera* de 1992 i les de Proelsa (1997). En els càlculs no s'han pogut recollir eventuales TVL que hagin funcionat i tancat entre 1993 i 1996 i que no apareixen a les fonts emprades.

¹⁶⁰ Direcció General de Radiodifusió i Televisió (1996): *Televisió local a Catalunya. Direcció General de Radiodifusió i Televisió. Barcelona, 17 de maig de 1996*. Barcelona: Direcció General de Radiodifusió i Televisió. Document consultat a l'arxiu de la Direcció General de Mitjans i Serveis Audiovisuals. És un document de treball del Govern que tracta d'identificar quines iniciatives emeten. La versió a la qual hem pogut accedir és incompleta i no es disposa d'informació de 21 casos. Davant d'això, hem optat per no explotar-lo estadísticament i considerar-lo una estimació. El maig de 1996 el Govern havia identificat 63 amb emissions periòdiques, 10 amb irregulars i 16 que no emetien.

¹⁶¹ El diari no identifica la font de les dades ni aporta informació sobre si emeten o no i si és amb periodicitat o sense. Com en el cas de la Generalitat, hem optat per no explotar-lo (*El Periódico de Catalunya*, 25 de febrer de 1996, pàg. 53).

TVL amb emissions periòdiques a projectes. Aquestes xifres mostren un augment respecte dels anys precedents, quan l'executiu català i la FPLTVLC parlaven de 80¹⁶².

Taula 6.- Iniciatives de televisió local i regularitat de les emissions (1999)

	Nombre de TVL	% de TVL
Emissions regulars	80	80%
Emissions no regulars	16	16%
Sense dades	4	4%
Total	100	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir d'OCL (2000: 232 i 2003: 225).

El 1997, Proelsa indexava 102 promotors, encara que solament 66 emetien periòdicament, 7 ho feien esporàdicament, 24 no emetien i de 5 no es tenen dades. Però la Generalitat havia identificat 83 iniciatives que emetien "amb certa regularitat"¹⁶³ el mateix any, una xifra molt superior. Tot i contemplant les 7 no periòdiques de Proelsa, la diferència és de més del 10%. Al mateix temps, les dades del Govern de 1997 cauen respecte les de 1996 i els anys següents tendeixen a la baixa: un 9,64% menys entre 1997 i 1999. En canvi, l'OCL registrava 100 iniciatives el 1999: 80 emissores, 11 amb activitat esporàdica, cinc sense continguts locals¹⁶⁴ i quatre sense dades (vegeu Taules 5, 6 i 7).

Emissions hertzianes i cobertures creixents

El caràcter hertzià dominant no canvia aquests anys. El 1997 hi ha 6 TVL per cable (dues també emeten per ones), un 9% del total molt semblant als anys precedents. La poca implantació del cable i la seva ubicació a poblacions petites (majoritàriament per sota dels 5.000 habitants) explica el baix nombre de TVL: és en aquest tram de població on les TVL tenen més problemes de consolidació. A més, entre 1995 i 1999 solament neix una xarxa local de televisió per cable a un municipi de menys de 5.000 habitants (Sant Feliu de Pallerols) (Fondevila, 2001: 436). Així mateix, els operadors de telecomunicacions per cable previstos a la llei 42/1995 no funcionaran a Catalunya

¹⁶² Vegeu l'apartat 3.2.1. d'aquesta mateixa tesi.

¹⁶³ Des del 1995, la Generalitat elaborava un registre de TVL. Segons el llavors director general de Radiodifusió i Televisió, Agustí Gallart (2005), al llistat s'inclouen les iniciatives que "emetien més o menys regularment" i es deixava fora les ho feien sense periodicitat establerta. Gallart no va precisar més, però confirmà que no totes són emissores en el sentit que s'empra en aquesta tesi (amb periodicitat establerta i coneguda per l'audiència). Així mateix, sols disposem de les dades oficials de 1997 a 1999 publicades pel CAC (1999 i 2000). Dels anys anteriors solament hem pogut accedir al document de treball de 1996.

¹⁶⁴ Per entendre aquesta dada cal tenir en compte que l'OCL (2000, 2003 i 2005) pren com a criteri per considerar una televisió local l'àmbit de cobertura i no pas els continguts.

fins ben entrat el 1999 el primer (Cable i Televisió de Catalunya) i fins l'any 2000 el segon (Telefónica Cable), amb un impacte nul sobre les TVL (OCL, 2000 i 2003).

Per la seva banda, les hertzianes continuen la tendència a ampliar la cobertura. Esplugues TV cobria part del Baix Llobregat i TV Girona la meitat de la demarcació. TV Figueres–Alt Empordà i Canal 50 Sabadell esdevenen comarcals i l'emissora d'Amposta cobreix dues comarques. TV Ripollès i Aquí TV (Cornellà de Llobregat) ja neixen comarcals (Artés, 2000: 64 i 67; Costa, 2005: 91, 112, 171 i 172; *Intermedios monográfico*, març de 1998, pàg. 16; *Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 18).

4.1.2.- La titularitat: eclosió de municipals i canvis a les privades

La titularitat és un dels trets que pateix més canvis després de 1995 per tres causes que actuen conjuntament.

En primer lloc, per un creixement exponencial d'emissores municipals: entre 1992 i 1997 es passa de 6 emissores públiques a 30, cinc vegades més (vegeu Taules 2 i 5). Si es sumen les 3 mixtes, els ajuntaments estan presents a 33 emissores, el 50% exacte de les 66 emissores detectades per Proelsa (1997). En segon lloc, per la desaparició de nombroses privades, ja que són 27 de les 29 que deixen d'emetre entre 1992 i 1997: 23 ACSAL, 3 empresarials i la parroquial. Aquests canvis alteren el pes relatiu de cada titularitat. Les públiques són el 45,45% de les emissores de 1997, mentre que cinc anys abans eren el 9,84%. Les privades passen de ser el 83,60% a esdevenir el 50% (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997).

Finalment, per la pèrdua de pes de les ACSAL i l'increment de les empreses entre les privades. Entre 1992 i 1997, les associatives passen de 42 a 23 (un 45,24% menys) i són el 34,85% del total (el 1992 eren el 68,85%). En canvi, les empresarials¹⁶⁵ han passat de 8 a 10 i esdevenen el 15,15% de 1997. La importància creixent de les empresarials dins del conjunt no és significatiu, però la baixada de les ACSAL fa que esdevinguin un terç de les privades, percentatge abans mai vist (vegeu Taula 6).

---

¹⁶⁵ Proelsa (1997: 2) anomena “comercials” les gestionades per empreses i “sense afany de lucre” les explotades per ACSAL. Per evitar confusions, a efectes de titularitat parlarem d'emissores empresarials / gestionades per empreses i d'emissores associatives / gestionades per associacions (o ACSAL) i reservem l'afany de lucre per tractar els objectius de les TVL. En aquest sentit, Proelsa apunta que totes les empresarials tenen objectius comercials.

Comarca	1997			1998			1999		
	Municipal	Privada	Total	Municipal	Privada	Total	Municipal	Privada	Total
Alt Penedès	1	2	3	2	0	2	2	0	2
Anoia	0	3	3	0	4	4	0	4	4
Bages	1	3	4	3	2	5	3	2	5
Baix Llobregat	2	3	5	3	1	4	3	1	4
Barcelonès	2	4	6	2	2	4	3	2	5
Berguedà	0	2	2	0	2	2	0	2	2
Garraf	1	3	4	1	1	2	1	1	2
Maresme	3	6	9	3	4	7	3	4	7
Osona	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Vallès Occidental	2	5	7	2	4	6	3	4	7
Vallès Oriental	2	4	6	3	4	7	2	2	4
Demarcació de Barcelona	15	37	52	20	26	46	21	24	45
Alt Empordà	0	3	3	0	3	3	0	3	3
Baix Empordà	0	1	1	0	1	1	0	1	1
Gironès	0	1	1	0	1	1	0	2	2
Pla de l'Estany	0	1	1	0	1	1	0	0	0
Ripollès	0	1	1	0	1	1	4	1	5
Selva	3	3	6	4	0	4	0	1	1
Demarcació de Girona	3	10	13	4	7	11	4	8	12
Segrià	1	0	1	1	0	1	1	0	1
Demarcació de Lleida	1	0	1	1	0	1	1	0	1
Baix Camp	2	2	4	2	2	4	2	2	4
Baix Ebre	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Baix Penedès	1	0	1	1	0	1	1	0	1
Conca de Barberà	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Montsià	4	2	6	4	2	6	4	2	6
Priorat	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Ribera d'Ebre	1	0	1	1	0	1	1	0	1
Tarragonès	1	0	1	1	0	1	1	0	1
Demarcació de Tarragona	11	6	17	10	6	16	11	6	17
Total Catalunya	30	53	83	35	39	74	37	38	75

Font: elaboració pròpia amb dades de la Generalitat publicades a *El País*, Quadern, 10 d'abril de 1997, pàgs. 2-4; i CAC (1999 i 2000).

Un fenomen en fase de municipalització

L'augment de pes de les públiques no es veu sols en les emissores –les que emeten periòdicament–, sinó també en el conjunt d'iniciatives que miren de desenvolupar-se. Tot i les diferències entre xifres, totes les fonts indiquen una pujada de les municipals.

Taula 8.- Distribució territorial de les emissores (1997)

	Municipal	Associació	Comercial	Mixta	Total	Densitat
Alt Penedès	4	0	0	0	4	123,6
Anoia	3	2	1	1	7	100,0
Bages	2	3	0	0	5	117,8
Baix Llobregat	2	1	1	0	4	1322,5
Barcelonès	1	0	0	0	1	14.897,4
Berguedà	0	2	0	0	2	32,6
Garraf	1	0	0	1	2	491,3
Maresme	2	4	0	0	6	803,5
Osona	1	1	1	0	3	100,2
Vallès Occidental	2	2	2	0	6	1180,6
Vallès Oriental	3	3	0	0	6	334,7
Demarcació de Barcelona	21	18	5	2	46	622,7
Alt Empordà	1	2	1	0	4	69,4
Gironès	0	0	1	0	1	237,3
Pla de l'Estany	0	0	1	0	1	92,7
Ripollès	0	0	1	0	1	26,9
La Selva	4	0	1	0	5	117,9
Demarcació de Girona	5	2	5	0	12	96,0
Baix Camp	1	2	0	0	3	209,5
Baix Ebre	0	0	1	0	1	67,2
Baix Penedès	1	0	0	0	1	207,3
Montsià	1	1	0	0	2	81,2
Ribera d'Ebre	1	0	0	0	1	26,2
Demarcació de Tarragona	4	3	1	0	8	97,4
Total Catalunya	30	23	11	2	66	187,4

Font: elaboració pròpia a partir de Proelsa (1997) i dades de densitat de població relatives a 1996 de l'Idescat (2005).

El 1996 les iniciatives municipals eren entre el 35 segons les dades d'*El Periódico de Catalunya* i el 40% segons la Generalitat, percentatges molts semblants als anys anteriors (*El Periódico de Catalunya*, 25 de febrer de 1996, pàg. 53)¹⁶⁶. En

¹⁶⁶ Font: Direcció General de Radiodifusió i Televisió (1996): *Televisió local a Catalunya. Direcció General de Radiodifusió i Televisió. Barcelona, 17 de maig de 1996*. Barcelona: Direcció General de Radiodifusió i Televisió. Document consultat a l'arxiu de la Direcció General de Mitjans i Serveis Audiovisuais.

canvi, el 1997 la Generalitat diu que es mantenen en un terç, però Proelsa (1997: 11 i 12) afirma que són el 49,02% (50 de 102). A partir de 1997, el Govern català recull un ascens continuat de públiques fins esdevenir la meitat, proporció que també mostra l'OCL (51 públiques i 49 privades) (2000: 232 i 2003: 225) (vegeu Taula 7).

La Generalitat també assenyala que el creixent pes de les municipals es deu al sorgiment de públiques combinat amb el descens de privades. La Taula 7 mostra com la davallada d'un 11% entre 1997 i 1998 la protagonitzen 14 privades (el 26,42% de les 53 de 1997), compensada parcialment per 5 públiques noves.

Augment de la gestió indirecta

Amb l'increment de les emissores municipals s'estén, encara que no amb la mateixa proporció, la gestió indirecta que ja havia aplicat la pionera Granollers TV. El 1997, l'Ajuntament de Barcelona remodela BTV i opta per la gestió indirecta, que cedeix a la productora Moebius després d'un concurs públic (*Sony Hit News*, setembre de 1997, pàg.1 i 4). El mateix any engega Viladecans TV, gestionada per la productora Paral·lel 40, i el 1998 arrenca Canal Reus TV, conduïda per Iniciatives de Televisió (Artés, 2000: 65). També el 1997, Granollers TV treu a concurs la renovació de la gestió i el guanya Catalana de Televisió Local (CTL) (Pey, 1998).

L'extensió de la gestió indirecta comporta la consolidació d'un nou actor dins de la TVL catalana: les empreses gestores. Paral·lel 40 és una productora amb altres branques d'activitat, però les tres restants neixen per gestionar TVL. Moebius és una iniciativa d'Ovideo TV i el cineasta Manuel Hueriga (*Sony Hit News*, setembre de 1997, pàg.1 i 4). CTL neix de la ma de Premsa d'Osona (editora d'*El 9 Nou*) i professionals del Vallès Oriental, entre els quals Joan Grifols, un dels fundadors d'RTVC¹⁶⁷. Iniciatives de Televisió la creen professionals tarragonins per engegar una privada però va arribar a un acord amb l'Ajuntament per gestionar la TVL municipal¹⁶⁸.

En aquest sentit, l'extensió d'aquest model de gestió també comporta l'entrada dels interessos comercials i l'afany de lucre a les TVL públiques, ja que a fi de comptes es tracta d'empreses privades que tenen per objectiu generar beneficis econòmics.

---

¹⁶⁷ Font: Videoestudi [En línia]: "Història de Videoestudi". <<http://www.videoestudi.com/catala/chist.htm>> [Consulta: juny de 2006].

¹⁶⁸ Iniciatives de Televisió té entre els accionistes Josep Maria Martí (SER Catalunya), Andreu Buenafuente o Carles Francino. Segons l'empresa, la TVL és una iniciativa privada amb un "conveni amb l'Ajuntament", encara que la freqüència pertany al consistori. Font: Canal Reus TV [En línia]: "La nostra història". <http://www.canalreustv.com/> [Consulta: juny de 2006].

4.1.3.- La distribució geogràfica: municipis més petits i més concentració

Els canvis apuntats fins ara també han afectat la manera com les emissores i iniciatives –amb emissions periòdiques o no– es distribueixen pel territori.

A nivell municipal, les emissores canvien de tendència i es situen en municipis més petits. Mentre el 1992 la meitat operaven per sota de 20.000 habitants, el 1997 ho fan un 68,18%. La desaparició de 18 TVL a municipis per sota d'aquesta població i el naixement de 28 a poblacions per sobre expliquen el canvi (vegeu Taules 2 i 8).

Arran del creixement d'emissores municipals i empresarials es dona un fenomen que fins ara no s'havia observat amb la claredat que es pot fer el 1997: la relació entre nombre d'habitants dels municipis i titularitat de les televisions. El 73,33% de les públiques es situen a les poblacions de menys de 10.000 habitants i són el 70,97% de les que operen en aquesta franja. Les empreses no operen a municipis amb menys de 5.000 censats i el 90,91% operen a poblacions de més de 10.000 (vegeu Taula 5). La relació entre població i titularitat també es dona a les iniciatives detectades per la Generalitat (vegeu Taula 9).

Taula 9.- Titularitat de les iniciatives i trams de població (1998-1999)

Trams de població	1998			1999		
	Pública	Privada	Total	Pública	Privada	Total
Fins a 5.000	21	5	26	21	4	25
5.001-10.000	5	4	9	5	5	10
10.001-20.000	2	13	15	3	11	14
20.001-50.000	3	8	11	4	8	12
50.001-100.000	1	5	6	1	4	5
més de 100.000	3	4	7	3	6	9
Total	35	39	74	37	38	75

Font: Elaboració pròpia a partir de CAC (1999: 73 i 2000: 29).

Davant d'aquesta situació, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC, 1999: 73) apunta que les privades s'instal·larien als municipis amb més habitants i a les capitals de comarca "que puguin proporcionar una mínima rendibilitat econòmica" i les municipals a llocs menys habitats, "desenvolupant així un paper complementari més que competitiu al de les televisions comercials".

La centralitat de les comarques barcelonines

La TVL es continua concentrant a les zones amb major població i en especial a la demarcació de Barcelona, que aplega dos terços del total. La resta s'estén pel litoral,

especialment el gironí, i el buit de Lleida es trenca a finals dels noranta (vegeu taules 7 i 8). Com els anys anteriors, les TVL s'acumulen on hi ha hagut històricament més intents d'engegar-ne, que són també les zones més poblades.

A escala comarcal, tant les emissores com les iniciatives també es concentren. El 1992 les 61 emissores es distribuïen entre 19 comarques, mentre que les 66 de 1997 ho fan en 21. A les iniciatives és més evident: les recollides per la Generalitat (entre 74 i 83) es distribueixen entre 24 i 25 comarques segons l'any, mentre que les 100 de l'OCL de 1999 ho fan entre 26 (vegeu Taules 7 i 10). Per tant, els increments no es tradueixen en una major distribució territorial.

Taula 10.- Distribució de les iniciatives de TVL per comarques i demarcacions (1999)

Comarca	Habitants	TVL 1999
Demarcació de Barcelona		60
Alt Penedès	74.566	3
Anoia	87.984	6
Baix Llobregat	654.958	7
Bages	152.635	9
Barcelonès	2.117.496	3
Berguedà	38.252	4
Garraf	96.032	4
Maresme	329.488	8
Osona	124.320	2
Vallès Occidental	695.910	6
Vallès Oriental	295.399	8
Demarcació de Lleida		2
Segrià	164.382	2
Demarcació de Tarragona		21
Baix Camp	140.217	4
Baix Ebre	65.696	4
Baix Penedès	50.597	1
Montsià	54.875	6
Priorat	9.119	1
Ribera d'Ebre	22.265	4
Tarragonès	172.286	1
Demarcació de Girona		17
Alt Empordà	95.876	5
Baix Empordà	98.398	3
Garrotxa	46.919	1
Gironès	131.349	2
Pla de l'Estany	24.397	1
Ripollès	26.357	2
Selva	108.816	3
Comarques: 26	5.902.342	100

Font: Elaboració pròpia a partir d'OCL (2002: 223).

Encara a nivell comarcal, la gran protagonista de la segona meitat dels noranta és el Barcelonès, que passa de 14 emissores el 1992 a 1 el 1997. La causa és la redefinició de BTV el 1997, quan les emissores de districte deixen d'emetre i

esdevenen productores que treballen per la central, gestionada per Moebius. Amb aquesta operació desapareixen 10 de les 27 emissores que es perden entre 1992 i 1997, el 37,04% (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997: 56; *Sony Hit News*, setembre de 1997, pàg. 4)¹⁶⁹.

Finalment, la redefinició de BTV també té conseqüències a escala municipal, ja que genera una davallada en la concentració de TVL per poblacions, tot i que augmentin les que tenen més d'una TVL. Les 66 TVL amb emissions periòdiques de 1997 es distribueixen entre 61 municipis, dels quals cinc en tenen dues: Berga, Cadaqués, Igualada, Manresa i Terrassa (Proelsa, 1997). Aquests municipis apleguen el 16,67% de televisions, mentre que el 1992 els tres municipis amb més d'una (entre els quals la Ciutat Comtal amb 10) acumulaven el 20%. De tota manera, l'OCL (2000) assenyala que hi ha un increment de municipis amb més d'una iniciativa el 1999: a les de 1997 s'hi afegeixen Barcelona, Girona i Mollet del Vallès.

4.1.4.- Catalunya a l'Estat: líder en oferta i en titularitat municipal

El desenvolupament de la TVL catalana al llarg de la segona meitat dels noranta permet que el Principat continuï sent un dels líders en el desenvolupament d'aquest mitjà de comunicació de masses a l'Estat espanyol. Tot i la manca de dades contrastades¹⁷⁰, dos censos de TVL elaborats per l'Associació per a la Investigació dels Mitjans de Comunicació (AIMC, 1996 i 1999) situen Catalunya com la segona comunitat autònoma amb més TVL de la segona meitat dels noranta (vegeu Taula 11).

A grans trets, l'Estat presenta un perfil molt semblant al Principat. Segons AIMC (1996: 17), la TVL estava “molt poc formalitzada, inestable, canviant, etc.” i presentava com a característica “més acusada” la “variabilitat”, tant en dimensions (recursos; emissions regulars o no) com en tecnologia (ones i cable) i en propietat (privada, pública, mixta). Per Díaz Nosty (1999: 268) “es tracta d'un fenomen heterogeni, on conviuen distintes formulacions d'explotació i titularitat” i la premsa especialitzada el considerava “difús i heterogeni” (*Intermedios Monográfico*, març de 1998, pàg. 3).

---

¹⁶⁹ Sobre els canvis a BTV, vegeu l'apartat 4.2.1. dins d'aquest mateix capítol.

¹⁷⁰ El 1996 l'AIMC va fer el primer intent d'elaborar un cens de les TVL a l'Estat, que repetiria el 1999. Els autors apunten la dificultat per quantificar el fenomen i en l'estudi de 1996 reconeixen que no hi són totes les iniciatives i que segurament moltes de les incloses no emeten, per això l'estimació està basada en la presumpció que tots dos fenòmens es compensen numèricament” (AIMC, 1996: 18). En aquest sentit, l'estudi de Proelsa (1997) va detectar 27 errors (duplicacions d'emissores, altres ja desaparegudes, etc.) en el cens AIMC de 1996 per a Catalunya. Davant d'aquestes limitacions, hem decidit no explotar a fons cap dels dos estudis. Tampoc tractem el descens de TVL, ja que els indicis apunten que el gruix de les diferències correspon més aviat a l'ajustament del llistat de 1996 que no pas a canvis reals en el sector

Taula 11.- Iniciatives de televisió local a l'Estat espanyol segons l'AIMC (1996-1999)

Comunitat Autònoma	1996	1999
Andalusia	306	229
Aragó	28	17
Astúries	8	7
Balears	26	24
Canàries	27	40
Cantàbria	6	6
Castella i Lleó	33	31
Castella - La Manxa	37	37
Catalunya	141	114
Extremadura	10	12
Galícia	21	35
Madrid	42	32
Múrcia	60	31
Navarra	1	4
País Basc	20	19
País Valencià	114	97
La Rioja	1	4
Ceuta i Melilla	s.d.	2
Total	881	741

Font: Elaboració pròpia a partir d'AIMC (1996 i 1999).

Tanmateix, Catalunya es distingeix clarament per la major presència de televisions municipals. Tot i les limitacions de les dades¹⁷¹, el 12% per a 1996 i el 17% per a 1999 de televisions municipals al conjunt de l'Estat són molt inferiors a les de Catalunya: 20% el primer any i 43,75% el segon. De fet, el 1996 el Principat aplegaria el 27,27% de les públiques de l'Estat i el 1999 el 36,36% (AIMC, 1996 i 1999). Si tenim en compte que Proelsa (1997) i l'OCL (2000) situen les públiques al voltant del 50%, no descartem que les diferències fossin majors.

Una oferta nombrosa però amb un consum escàs

Tot i que Catalunya és un dels territoris amb més oferta de TVL de l'Estat, les primeres dades que es publiquen sobre consum situen el Principat com un dels darrers en audiència: tant el 1998 com el 1999 ocupa la penúltima posició, estancada en un 0,7% (vegeu Taula 12). Aquest percentatge sorprèn investigadors com Díaz Nosty (1998: 262), que afirma que "resulta sorprenent [...] la baixa posició d'audiència de Catalunya (0,7) on és ben conegut un important moviment audiovisual".

¹⁷¹ Els percentatges estan calculats sobre les 152 televisions de 881 que van respondre el qüestionari d'AIMC el 1996 i sobre 364 de 741 el 1999.

Taula 12.- Audiència de les TVL a l'Estat espanyol (1998-1999) (en percentatge)

Comunitat Autònoma	Audiència 1998	Audiència 1999
Andalusia	3,2	2,5
Aragó	0,7	0,3
Astúries	2,7	3,4
Balears	1,3	2,8
Canàries	5,4	5,5
Cantàbria	1,3	1,5
Castella i Lleó	1,2	1,3
Castella – La Manxa	2	1,3
Catalunya	0,7	0,7
Extremadura	0,6	0,9
Galícia	0,9	1,1
Madrid	1,4	1
Múrcia	1,3	1,5
Navarra	3,4	3,1
País Basc	0,9	1,2
País Valencià	1,3	1,7
La Rioja	-	0,7

Font: Elaboració pròpia a partir de Diaz Nosty (1998: 262 i 1999: 254) amb dades de l'EGM.

De tota manera, el mateix autor (1998: 262) explica que l'impacte d'aquests mitjans no queda reflectit “als mesuraments d'audiència, que es realitzen i projecten sobre escenaris de consum molt més amplis, per la qual cosa no són tan fiables en espais petits i atomitzats com els locals”. A més, aquesta situació es pot veure agreujada pel fet que el gruix de les TVL catalanes operen a municipis petits.

4.2.- Els agents de canvi: ajuntaments i promotors privats en transformació

4.2.1.- El protagonisme públic: noves emissores i ‘municipalització’ de TVL

Els ajuntaments són els protagonistes de la segona meitat dels noranta. Entre 1992 i 1997 creen 19 de les 35 emissores que apareixen aquests anys. En el mateix període, 4 privades, una mixta i una empresarial són municipalitzades. Mentrestant, cinc de les sis públiques que funcionaven abans de 1992 continuen. La presència municipal es completa amb les 3 mixtes, una nascuda abans de 1992 i dues de noves (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997; Artés, 2000; OCL, 2000 i 2003).

Els ajuntaments promotors són actors relativament nous: 6 dels 19 no apareixen en el cens de la Generalitat de 1995¹⁷² i 11 no ho fan al llistat de la FPLTVLC de 1994. Aquestes dades indiquen que el gruix comencen a treballar quan el Govern presenta el primer projecte de llei (març de 1994) o quan ja ha entrat al Congrés (inicis de 1995). Així, hi ha indicis que la previsió de reconeixement legal de les públiques afavoreix l'eclosió.

El cas particular de BTV i les emissores de districte

El comportament de l'Ajuntament de Barcelona a la segona meitat dels anys noranta el situa com un actor central de les modificacions, ja que la reorganització de BTV el 1997 és una de les principals causes de desaparicions. En canviar el model per una programació gestionada per la seu central, les emissores de districte ja no tenen emissions pròpies i esdevenen productores que venen els seus continguts a Moebius i cobren en funció de la producció. A partir de llavors eren "corresponsals de BTV" (*Sony Hit News*, setembre de 1997, pàg. 1 i 4; CAC, 1999: 22).

En aquest sentit, la irrupció dels ajuntaments no solament explica els canvis en la titularitat, sinó que també ajuda a entendre les modificacions del perfil poblacional dels municipis amb TVL. 17 de les 19 nascudes entre 1992 i 1997 ho fan a municipis de menys de 20.000 habitants. A més, el tancament de les televisions de districte provoca la desaparició de 10 emissores ubicades per sobre d'aquesta població. Aquests dos moviments sols ja expliquen que les TVL es situen poblacions més petites els darrers noranta (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997).

4.2.2.- La iniciativa privada: desaparicions i canvis de plantejament

Els actors privats també són protagonistes, però amb un sentit molt diferent: 29 de les 31 emissores que tanquen entre 1992 i 1997 són privades i esdevenen la principal causa de reordenació, ja que les 16 noves no compensen les pèrdues. A més, generen la majoria dels 11 canvis de titularitat: 7 passen de privades a municipals.

Les causes de les desaparicions

Les raons dels tancaments són molt semblants a les dels anys anteriors. Corbella (1995: 118 i 119) assenyala que els primers noranta estan marcats pels problemes de

---

¹⁷² Font: Direcció General de Radiodifusió i Televisió (1995): *Adreces dels estudis*. 30 – may – 95. Barcelona: Direcció General de Radiodifusió i Televisió Document consultat a l'arxiu de la Direcció General de Mitjans i Serveis Audiovisuals de la Generalitat de Catalunya.

finançament, la feblesa organitzativa i les incerteses que van envoltar l'aprovació del marc legal; i les conseqüències haurien arribat a la segona meitat de la dècada.

Canal Sabadell, TV Badalona i TV Sant Sadurní havien tancat o emetien esporàdicament per problemes econòmics. Altres no emeten per mancances tècniques que no poden resoldre a curt o mig termini, com TV Olesa de Montserrat, TV L'Hospitalet de Llobregat o Gramenet TV. TV Calaf atura emissions perquè Canal + va ocupar el seu canal arran d'un canvi de freqüències i ha de buscar-ne un de nou. Palavisó canvia de propietaris i entra en una fase de mala relació amb el consistori, que li retira el suport (cessió de local) (Corbella, 1995: 118; Proelsa, 1997).

Menys associatives i més empresarials

La iniciativa privada també mostra una sèrie de modificacions que alteren la seva natura respecte dels anys precedents: desapareixen nombroses emissores gestionades per entitats sense afany de lucre i augmenten les empresarials.

El descens d'ACSAL es deu a la desaparició de 23 i el canvi de titularitat de 6, parcialment compensades pel naixement de 9 i la conversió de 2. L'augment d'empresarials es dona en un entorn de renovació acusada, ja que de les 8 que hi havia el 1992, 3 han tancat i 3 han canviat de titularitat. Ara bé, en neixen set i una associació s'hi torna (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997)¹⁷³.

Les xifres apuntarien que la gestió amb criteris empresarials és més difícil que l'ACSAL, ja que proporcionalment es perden menys associatives (el 75% pel 54,75%). Però els naixements indiquen que creix l'interès per les TVL enteses com un negoci, ja que 7 de les 16 privades noves són empresarials, una proporció abans mai vista (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997). Així, les propostes sense lucre cedeixen terreny a la TVL entesa en termes eminentment econòmics.

De fet, a finals dels noranta continuen naixent emissores empresarials amb afany de lucre. L'associativa d'Amposta es reconverteix el 1998 en Visió 3 – Terres de l'Ebre amb la participació dels editors d'*Ebre*. El 1999, Aquí Más Multimèdia, editora de premsa gratuïta, engega Aquí TV a Cornellà de Llobregat (*Avui*, 14 d'abril de 1997, pàg. 58; Artés, 2000: 67; *Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 18).

En aquest context, TV Girona es converteix en mixta. Les raons dels promotors aporten pistes de com canvien els plantejaments: "s'imposava més el criteri que perseguia com a objectiu prioritari generar beneficis per continuar existint i convertir el

---

¹⁷³ D'una de les televisions associatives del 1992 (TV Costa Brava) no en sabem res el 1997 perquè no va respondre l'enquesta en què es basa l'estudi de Proelsa (1997).

projecte televisiu en un negoci rendible, que no pas la idíl·lica aspiració de crear una televisió local per fomentar la llengua i la cultura catalanes, per bé que, naturalment, aquests principis no quedaven exclosos del nou projecte” (Costa, 2005: 111). En aquesta estratègia, l’Ajuntament s’entenia com un element d’estabilització econòmica. Per la seva banda, el consistori trobava la manera de participar en la gestió d’una televisió sense haver de partir de zero (Costa, 2005: 105 i 106)

Concentració de la propietat

Aquests anys hi ha promotors que veuen una oportunitat de negoci i aposten per ampliar les empreses. A finals de 1997, els propietaris de Canal 21 (Roquetes, Baix Ebre) posaven en marxa TarracoVisió i esdevenien els primers en posseir dues TVL a Catalunya (*Avui*, 21 d’agost de 1997, pàg. 58; Proelsa, 1997). El 1999, Canal 50 Sabadell, de Nicola Pedrazzoli, compra Canal 10 de Rubí, al Vallès Occidental (*Comunicació 21*, novembre – desembre de 2000, pàg. 34).

Per tant, a partir de 1995 es detecten els primers casos de concentració de la propietat. D’una banda, aquestes dues TVL implanten la concentració horitzontal, amb un propietari controlant més d’una emissora en diferents punts del territori. D’altra banda, Aquí TV i Visió 3 introdueixen la concentració multimèdia, ja que un mateix propietari té interessos en premsa i televisió.

Privades ubicades a municipis més grans i ampliació de cobertures

L’extensió del plantejament empresarial és una clau interpretativa tant de la creixent ubicació a municipis més grans com de l’ampliació de cobertura.

De les 10 empresarials de 1997, solament una opera en un municipi de menys de 10.000 i 5 a poblacions de més de 20.000. A més, totes emeten més enllà del municipi, dues són comarcals i una emet per dues comarques. Al seu torn, les quatre nascudes o convertides en empreses després de 1997 operen a poblacions de més de 10.000 habitants i dues superen la comarca (*Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 18; Costa, 2005: 122 i 123; Proelsa, 1997; *Avui*, 14 d’abril de 1997, pàg. 58).

4.2.3.- Les claus de la consolidació: els elements identificats els darrers vuitanta

Al mateix temps que moltes televisions tanquen les portes i d’altres miren de posar-se en marxa, un grup creixent d’emissores es consolida. El 1997 ja són 31 les que tenen més de cinc anys d’experiència, 11 de les quals més de deu i algunes fins a 15 (la

pionera RTVC) o 14 (TV Vallirana). Aquesta trentena de casos fa que les TVL establitzades es dupliquin respecte de 1992, quan 14 emetien des d'abans de 1987.

Hi ha una sèrie de trets que ajuden a perfilar el grup consolidat. 25 de les 31 estan ubicades, el 1997, a municipis de més de 5.000 habitants (el 80,65%) i 24 emetien publicitat ja el 1992 (el 77,65%). El principal factor explicatiu de la continuïtat de les TVL dels municipis petits i les que no emeten publicitat és l'Ajuntament. De les 6 ubicades als municipis més petits, tres són municipals i una mixta. Les altres, una és una empresa i emet per a la comarca; i l'altra una associació. De les set sense publicitat, tres són municipals, una és mixta i tres associatives, de les quals dues tenen suport municipal des del seu naixement. A més, coincideix que tres sense publicitat operen a municipis de menys de 5000 habitants, una és municipal i l'altra és mixta (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 i 25; Proelsa, 1997).

Aquestes xifres confirmen que la publicitat i l'Ajuntament són dues vies de consolidació molt importants. Així mateix, les dimensions del municipi i l'àmbit de cobertura esdevenen factors explicatius del tipus de finançament de les emissores.

4.3. - L'aposta professional creixent

El nombre d'emissores amb personal en plantilla creix, fins al punt que el 1999 n'hi hauria un mínim de 24. Nou són *històriques* i ja tenien professionals la primera meitat dels noranta i, fins i tot, abans: les públiques TV Vallirana; Granollers TV i BTV; les associatives TV Mataró; TV Manresa i TV Reus, la mixta –després municipalitzada– Terrassa, Televisió del Vallès; i les empresarials TVO i Canal 50 Sabadell.

De les 15 *noves professionals*, el gruix porten anys de funcionament i una petita part ja neixen aplicant el model. D'una banda, hi ha casos com Vilafranca TV on la professionalització forma part de la municipalització. També TV Girona contracta personal quan crea l'empresa mixta i BTV amplia la plantilla arran de la redefinició (Costa, 2005; *Sony Hit News*, setembre de 1997, pàg.4)¹⁷⁴.

D'altra banda, ACSAL i empresarials amb anys de funcionament tenen personal contractat a finals dels noranta. Es tracta de TV Figueres – Alt Empordà, Visió 3 – Terres de l'Ebre, Esplugues TV i TV Costa Brava (Castell – Platja d'Aro). Aquests anys, fins i tot la pionera RTVC es professionalitza (XTVL, 2004: 14 – 15; *Intermedios monográfico*, març de 1998, pàg. 16, 19 i 20; *Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 18; *Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997).

---

¹⁷⁴ Font: RTV Vilafranca [En línia]: "Història". <http://www.rtvvilafranca.com/?pag=tele_historia> [Consultes: maig de 2006].

Finalment, les que neixen professionals són tant privades com públiques: Viladecans TV, Gavà TV i Canal Reus TV són municipals; i empreses privades engeguen a Rubí, Tarragona i Cornellà de Llobregat (XTVL, 2004: 14 – 15; Artés, 2000). Les inversions per posar-les en marxa van ser elevades comparades amb la tradició històrica del sector. El consistori de Viladecans va fer una despesa inicial de 100 milions de pessetes (uns 600.000 euros), el de Gavà 111 milions (uns 660.000 euros) i Aquí Más Multimèdia en va invertir 60 (uns 360.000 euros) a Cornellà (Artés, 2000). Per la seva banda, l'Ajuntament va dedicar 100 milions de pessetes (uns 600.000 euros) a reorganitzar BTV (*Sony Hit News*, setembre de 1997, pàg.4).

La inversió en tecnologia: la digitalització com a part del procés

Bona part de les inversions lligades a la professionalització corresponen a la construcció d'espais i equips de producció suficients per elaborar i difondre continguts d'una qualitat tècnica equiparable a les televisions autonòmiques i estatals.

Si els primers anys el salt tecnològic consistia en abandonar els equips domèstics i/o autoconstruïts, la segona meitat dels noranta era la digitalització de la producció. La tecnologia digital “va permetre un salt qualitatiu a les televisions locals” i “les principals emissores abandonen els formats i els equips semidomèstics [...] i optaren pels nous formats digitals, que donen una gran qualitat d'imatge i so –similars als de les grans cadenes–, sense tenir uns costos prohibitius”. A finals dels noranta, 16 TVL s'havien digitalitzat, totes professionals (XTVL, 2004: 14 i 15).

Una professionalització parcial i desigual

La professionalització és parcial i afecta un grup d'emissores que no són ni la meitat del total. Si segons l'OCL (2000 i 2003) a Catalunya hi ha vuitanta emissores en funcionament el 1999, les 24 professionals detectades són tot just un terç.

Al mateix temps, també presenta fortes desigualtats entre les televisions locals i en la majoria dels casos solament arriba a una part molt reduïda dels recursos humans¹⁷⁵. Per una banda es troba BTV, amb 60 professionals el 1997 (*La Vanguardia*, *Vivir en Barcelona*, 19 de setembre de 1997, pàg. 13). Aquest cas és particular, ja que amb un pressupost triennal de 475 milions de pessetes (uns 2,8 milions d'euros) és, amb molta diferència, la televisió més ben dotada del Principat. La

---

¹⁷⁵ A través de diverses fonts hem pogut documentar el nombre de professionals a finals dels noranta d'11 TVL, a partir de les quals es fa la descripció d'aquest epígraf (Artés, 2000; *Intermedios monográfico*, març de 1998, pàg. 16, 19 i 20; *Antena Local*, agost – setembre de 1999, pàg.11; *La Vanguardia*, *Vivir en Barcelona*, 19 de setembre de 1997, pàg. 13).

resta no superen els 20 contractats i totes compten amb grups de voluntaris més amplis que el nucli professionalitzat.

Així, TV Girona compta amb 17 contractats el 1998. Solament Gavà (16), Canal Blau TV (Vilanova i la Geltrú) (10) i TV Reus (10) tenen o superen els deu. Esplugues TV, Viladecans TV i RTVC disposen d'entre 5 i 10 contractats i TV Vallirana i TV Figueres – Alt Empordà compten amb quatre cadascuna, encara que l'empordanesa arribava a 9 un any després (Artés, 2000; *Intermedios monográfico*, març de 1998, pàg. 16, 19 i 20; *Antena Local*, agost – setembre de 1999, pàg.11).

De tota manera, les emissores tenen més col·laboradors que contractats i es donen situacions com les de Canal Blau (10 contractats per 80 col·laboradors) o RTVC (6 i 41) on les proporcions són d'1 a 7 o 8. La proporció més baixa la presenta TV Vallirana (4 i 6) i altres es mouen en proporcions intermitges, com TV Reus (10 professionals i 30 voluntaris) o TV Girona (17 i 64). En cap cas, però, hi ha més professionals que voluntaris. (Artés, 2000; *Intermedios monográfico*, març de 1998, pàg. 16, 19 i 20; *Antena Local*, agost – setembre de 1999, pàg.11).

Els contractats són el nucli central, que es complementa amb voluntaris per assegurar el funcionament. En aquest sentit, les dades apunten que l'ús *tàctic* del voluntari es continua donant i, vist el pes dins de les TVL professionals, segueix sent un element clau per explicar la consolidació i el funcionament diari de les emissores.

Públiques o privades de municipis grans que tendeixen a la comarcalització

La titularitat i la cobertura són elements que permeten explicar la professionalització i mostren aquest grup d'emissores molt més homogeni del que sembla.

Cap de les 24 opera a poblacions inferiors als 5.000 habitants i solament 3 a llocs de menys de 10.000. De les tres dels municipis més petits, una és pública (TV Vallirana), una té suport de l'Ajuntament (RTVC) i l'altra és una empresarial que emet per dues comarques (Canal 21). De la resta, 9 emeten més enllà del municipi i 3 superen la comarca. D'altra banda, pel cap baix 15 emeten publicitat¹⁷⁶ (*Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 – 25; Proelsa, 1997; Prado i Moragas, 2002).

Tots els elements apunten que l'explicació és econòmica i sols els Ajuntaments amb pressupostos comparativament més alts i les televisions privades amb mercat publicitari més gran poden fer front a les despeses d'una televisió professional i, en el cas de les privades, aspirar a recuperar-les. En aquest context, RTVC i TV Vallirana,

---

¹⁷⁶ L'any 2000, Gavà TV, Viladecans TV i, en menor mesura, TV Vallirana n'emetien, però no s'ha pogut documentar que ho fessin abans (Artés, 2000).

dues de les televisions més antigues de Catalunya, apareixen com una excepció. De tota manera, en el cas de Vallirana els ingressos obtinguts pels cursos de formació professional des de 1987 ajuden a explicar la professionalització (Pascual, 2005).

Desaparició, consolidació i professionalització: tres realitats a la TVL catalana

Hi ha una certa relació entre professionalització i consolidació, ja que entre les 31 que porten més de cinc anys funcionant, 17 tenen contractats. En aquest sentit, de les 10 emissores professionals que hi havia abans de 1995, solament una (Canal Sabadell) no arriba a finals dels noranta¹⁷⁷. De tota manera, les mateixes dades indiquen que no és imprescindible tenir personal contractat per establir-se i consolidar-se.

Aquesta dualitat professional–voluntarista porta a parlar de tres realitats dins de la TVL catalana. Així, mentre que el gruix desapareix, un grup es consolida en la seva estructura amateur i un tercer bloc es professionalitza. En aquest sentit, si bé la professionalització d'un terç de les TVL és una mostra de consolidació, hem de tenir present que dues de cada tres són, pel cap baix, no professionals.

Per eliminació sabem que les no professionals operen sobretot als municipis més petits, amb els problemes de finançament tant públic com privat que això comporta. Per tant, hi ha indicis que el gruix de les emissores del període es troben en una situació de precarietat, dificultant una possible contractació de personal.

4.4. – Canvis en les emissions i continguts locals com a eix vertebrador

Les emissions, i especialment la seva periodicitat, són un indicador de les variacions que pateix la televisió local al llarg de la segona meitat dels noranta.

En comparar les periodicitats entre 1992 i 1997 es veu una davallada de 31 a 19 TVL que difonen cada dia (del 46,97% al 25,76% del total de cada anys) (vegeu Taula 13)¹⁷⁸. Així mateix, també han caigut les emissions mensuals (de 5 a 1) i les setmanals (de 31 a 8, amb una pèrdua del 74,19%), mentre que ha aparegut tota una nova gamma entre la setmanal i la diària, les dues dominants el 1992. Les modificacions indiquen que la reordenació no solament comporta canvi d'emissores, sinó que afecta la fesomia completa del fenomen. Les explicacions són diverses.

D'una banda, la renovació d'emissores. Històricament, les TVL han emès poc quan es posen en marxa i progressivament van augmentant els dies. Si tenim en

---

¹⁷⁷ Sabadell és un cas particular, ja que va ser l'única ciutat catalana que va tenir dues emissores professionals en tots els vuitanta i primers noranta.

¹⁷⁸ Vegeu les dades de periodicitat de 1992 a l'apartat 3.3.4 d'aquesta mateixa tesi.

compte que entre 1992 i 1997 en neixen 35, aquesta hipòtesi és plausible (Capçalera, setembre de 1992, pàg. 24-25; Proelsa, 1997). D'altra banda, el gruix de les noves sorgeix a municipis petits, on el més habitual és no difondre cada dia. La Taula 13 mostra com 34 de les 66 TVL de 1997 (el 51,52%) emeten 4 o menys dies i estan ubicades a municipis per sota dels 20.000 habitants

Finalment, els diferents graus de desenvolupament. El gruix de les TVL consolidades i professionalitzades operen a municipis de més de 20.000 habitants (on es concentren 2 de cada 3 TVL que emeten cinc dies o més), mentre que les instal·lades a municipis més petits i que emeten menys tendeixen al voluntarisme.

Taula 13.- Periodicitat de les emissions i repetició de continguts de les TVL (1997)

Trams població	Diària	6 dies/s	5 dies/s	4 dies/s	3 dies/s	2 dies/s	1 dia/s	mensual	Total	Repeticions
1 a 1.000	0	0	0	0	1	1	1	0	3	2
1.001 a 2.000	0	0	1	2	1	2	0	0	6	5
2.001 a 5.000	1	0	0	0	2	3	4	1	11	2
5.001 a 10.000	1	0	2	0	3	4	1	0	11	3
10.001 a 20.000	5	2	1	2	2	0	2	0	14	9
20.001 a 50.000	5	2	2	0	0	0	0	0	9	6
50.001 a 100.000	2	0	4	0	0	0	0	0	6	3
100.001 a 200.000	2	2	1	0	0	0	0	0	5	1
200.001 a 500.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
500.001 i més	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Total	17	6	11	4	9	10	8	1	66	32
Repeticions	6	5	6	3	6	6	0	0	32	

Font: Elaboració pròpia a partir de Proelsa (1997)

Recursos per ampliar les emissions: la repetició de continguts i el teleservei

Les diferències serien més notables si no fos per la repetició de continguts: el 48,48% de les TVL de 1997 que emeten més d'un dia repeteixen la programació al llarg de la setmana. La pràctica és més habitual entre les ubicades als municipis més petits: repeteixen el 56,76% de les que operen a municipis de menys de 20.000 habitants i emeten més d'un dia. Així mateix, la repetició s'estén entre els municipis més petits (el 66,66% de les ubicades a poblacions per sota de 20.000 censats) i entre les que emeten més de quatre cops per setmana (també 2 de cada 3) (vegeu Taula 13).

La importància de les repeticions s'observa fàcilment quan es tradueix en hores de producció i d'emissió. Tal com mostra la taula 14, mentre que 36 TVL produeixen menys de set hores setmanals de continguts nous (el 54,55%), 45 (el 68,19%) afirmen emetre més de set hores a la setmana. Segons Proelsa (1997), la capacitat d'emetre continguts nous és de 6 hores setmanals, però la mitjana d'emissió és de 12.

Taula 14.- Hores de programació nova i emeses setmanalment per les TVL (1997)

Programació nova	TVL	Percentatge	Emissió	TVL	Percentatge
menys de 3	21	31,81%	menys de 7	21	31,81%
entre 3,01 i 7,00	15	22,74%	entre 7,01 i 14,00	12	18,18%
entre 7,01 i 14,00	9	13,64%	entre 14,01 i 28,00	15	22,74%
més de 14,01	21	31,81%	més de 28,01 hores	18	27,27%

Font: Elaboració pròpia a partir de Proelsa (1997).

El teleservei¹⁷⁹ és l'altre recurs que permet ampliar la presència a les pantalles. Proelsa (1997) recull 18 casos, dels quals 13 són TVL que no ofereixen programes a diari. La importància d'aquesta eina apareix amb claredat quan es veu que, si es comptabilitzessin, les TVL amb emissions diàries serien 30 (un 45,45% del total).

Major capacitat d'emissió i estancament de la repetició i el teleservei

El 1999 les televisions han assolit una major capacitat d'emissió i ara més de la meitat emeten cada dia. A més, si es sumen les que emeten 5 o més dies a la setmana, resulta que 2 de cada 3 difonen diàriament o gairebé¹⁸⁰ (vegeu Taula 15).

Taula 15.- Periodicitat de les TVL amb emissions regulars (1999)

	Nombre de TVL	% sobre TVL amb emissions regulars
7 dies/setmana	44	55,0 %
5 dies/setmana	6	7,5 %
4 dies/setmana	3	3,8 %
3 dies/setmana	10	12,5 %
2 dies/setmana	9	11,3 %
1 dia/setmana	6	7,5 %
1 cop cada 15 dies	1	1,2 %
Un cop al mes	1	1,2 %
Total	80	100 %

Font: OCL (2000: 232).

De tota manera, la Taula 16 també mostra com dins de les emissions regulars no sempre es parla de producció nova. Així, un 41,20% funciona solament amb continguts originals, però un percentatge similar ho fa amb repetició. Així mateix, el teleservei continua sent un recurs per una de cada sis televisions. Tanmateix, si es comparen les dades entre 1997 i 1999, s'observa que les emissores han augmentat la capacitat de producció. El 1997, 18 solament empraven programes nous, mentre que

¹⁷⁹ Pantalles amb text i imatges fixes, habitualment generades per ordinador, que es succeeixen en un bucle sense fi.

¹⁸⁰ A l'hora de fer la comparació amb 1997 s'han de tenir en compte les xifres que inclouen el teleservei ja que les dades de 1999 solament estan disponibles amb aquest servei inclòs.

el 1999 en són 33, gairebé el doble. En canvi, les que repeteixen continguts s'han estancat i les que ofereixen teleservei han baixat de 18 a 12.

Taula 16.- Tipus de continguts de les TVL amb emissions regulars (1999)

	Nombre de TVL	%
Tot producció nova	33	41,2 %
Producció nova amb multidifusió	32	40,0 %
Producció nova amb teletext	12	15,0 %
Producció nova amb connexions satèl·lit	2	2,6 %
Producció nova amb teletext i satèl·lit	1	1,2 %
Total	80	100 %

Font: OCL (2000: 232).

Aquest augment de TVL que funcionen amb producció nova coincideix amb la consolidació i la professionalització creixent, fet que presenta aquest vincle com una hipòtesi que explicaria un increment tan notable en un període de temps tant curt.

Continguts informatius locals de producció pròpia: l'eix de la programació

L'augment de les hores d'emissió es produeix gràcies a un increment de la producció pròpia de les televisions, fet que manté aquests continguts com l'eix de la programació, tal com constaten Proelsa (1997) i l'OCL (1999). Així mateix, tots dos estudis corroboren que la informació local és l'espina dorsal de les graelles.

Segons Proelsa (1997), excepte dues TVL¹⁸¹, que declaren no tenir formats estables i "emetre actes del poble", totes les altres manifesten dedicar programes a l'actualitat. El format més esmentat¹⁸² és l'informatiu, amb 57 TVL. Les altres 7 emeten magazins d'actualitat. El 1999, l'OCL (2000: 233), a partir de l'estudi de la programació de 26 TVL, destaca que totes emeten informatius i retransmeten actes locals.

"A banda d'aquests gèneres, la programació presenta variacions molt grans, des d'espais de divulgació [...] fins a programes de futurologia i parapsicologia, musicals basats en videoclips, agenda d'activitats, informatius especialitzats i esdeveniments esportius" i "també hi ha alguns programes de televenda d'empreses locals molt semblants als de les televisions generalistes privades" (OCL, 2000: 23). La inclusió d'aquest tipus de programa apunta que la comercialització de la TVL ja no solament es tradueix en més publicitat, sinó que també es lloga temps d'emissió.

¹⁸¹ TV Sant Pere de Torelló i TV Mediona, ubicades a municipis de menys de 5.000 habitants.

¹⁸² Les dades sobre programació no s'han recollit amb un qüestionari tancat, sinó que cada TVL ha descrit els formats que emet en un d'obert. Per tant, es difícil saber què s'inclou sota cada epígraf. De fet, tret dels informatius, la terminologia usada per les diverses emissores és molt diferent. Tot plegat fa desaconsellable una explotació estadística de les dades.

Proelsa (1997) posa de manifest que part d'aquesta programació no informativa no és de producció pròpia, ja que 24 TVL emeten produccions alienes que van des de videoclips (6 TVL) i documentals facilitats per la Generalitat (6 TVL), films (5 TVL) o programes de màgia i esoterisme (5 TVL)¹⁸³. Un cas particular és Canal 50 Sabadell, única emissora que afirma emetre serials dels EUA i Sud-amèrica.

Català dominant a la producció pròpia

Com en els períodes anteriors, tots els indicis apunten que la programació de producció pròpia es fa majoritàriament en català (OCL, 2000: 233). En canvi, el castellà (a la ficció) i l'anglès (als videoclips) serien majoritaris en els continguts de producció aliena. De tota manera, el caràcter minoritari d'aquests continguts (tant pel nombre de TVL que els empren com per les hores que hi dediquen) fa que aquestes llengües siguin marginals dins de la programació (OCL, 2000: 233).

Com ja havia passat en els anys anteriors, tot i les modificacions en l'estructura del sector i la periodicitat de les emissions, la natura de la programació no s'ha alterat substancialment. Així doncs, i en termes generals, les televisions canvien l'organització i la metodologia de treball però no pas la natura dels productes.

4.5.- Les claus jurídica i política: la llei 41/1995 i la implicació de la Generalitat

Com ja ha succeït en anys anteriors, les polítiques de comunicació ajuden a explicar l'evolució descrita. En un moment polític marcat per l'arribada del Partit Popular al Govern central arran de les eleccions de 1996, l'executiu català esdevindrà un actor clau.

4.5.1.- L'intent de desplegament normatiu de la llei 41/1995 a Catalunya

La llei 41/1995 havia de comportar el reconeixement de la televisió local. Però l'arribada del PP al Govern central va mantenir la incertesa, ja que els populars havien votat en contra de la llei i volien elaborar-ne una de més liberalitzadora¹⁸⁴. En aquest context, l'executiu català aposta per aplicar la llei vigent sense esperar eventuais canvis¹⁸⁵.

---

¹⁸³ Hi ha 3 casos en que no s'especifica quin tipus de programes emeten de producció aliena.

¹⁸⁴ Vegeu l'apartat 3.6.2 d'aquesta mateixa tesi.

¹⁸⁵ Catalunya va ser la segona en desenvolupar la llei, tres setmanes després de Navarra. Castella – la Manxa i Andalusia no ho fan fins l'any 2000 (Badillo, 2003: 77 – 87).

El Decret 320/1996 de desenvolupament normatiu de la llei de televisions locals

El desenvolupament es va fer a través del Decret 320/1996, de regulació del règim jurídic de les televisions locals per ones terrestres (DOGC 2268, de 14 d'octubre de 1996)¹⁸⁶. Aprofitant el marge de maniobra que donava la llei a les C.A., el Decret havia de permetre la implantació dels dos models de TVL sorgits la primera meitat dels noranta.

D'una banda, l'àmbit de cobertura resta limitat al nucli principal de població, però "podrà abastar també altres nuclis del mateix municipi" (art. 5.1). Així mateix, la Generalitat podrà autoritzar "excepcionalment emissions en cadena si ho considera adient en funció de la proximitat territorial, que vindrà determinada per la comarca i la identitat social i cultural dels municipis implicats" (art. 5.2). D'altra banda, fixa el màxim de concessions en dues per municipi, de les quals "una correspondrà necessàriament a l'ajuntament respectiu", si ho sol·licita, "i la segona, mitjançant concurs públic, s'adjudicarà a una persona natural o jurídica privada [...]" (art. 6.3 i 6.4).

El decret també estableix el procediment per atorgar les concessions i com s'han d'explotar les TVL. Així, assigna al Govern de la Generalitat la potestat d'atorgar les concessions, que són intransferibles i tenen una durada de cinc anys, prorrogables per cinc més (art. 6.2, 6.3 i 17). Pel que fa a la gestió, les municipals s'hauran de "gestionar directament" (art. 7) i les privades "explotar directament" (art. 16).

El procediment de concessió es desenvoluparà en dues fases. A la "fase de sol·licituds", els ajuntaments i operadors privats han de presentar les peticions per poder planificar la necessitat de freqüències (art. 9.1.a). Després, el Govern convocarà la "fase d'adjudicació", que "tindrà el caràcter de concurs públic per a les persones interessades, naturals i jurídiques privades legalment constituïdes" (art. 9.1.b i 9.2).

L'article 11 fixa els criteris que s'empraran per valorar les sol·licituds, centrats en dos grans camps: els continguts i la gestió. En el primer es valorarà l'interès cultural i educatiu del projecte, sobretot en els elements "de la cultura catalana local"; la promoció del català –especialment als llocs amb poca oferta–, i l'aranès en la zona preceptiva. Pel que fa a la gestió, es tindrà en compte "la viabilitat del projecte i les garanties de continuïtat"; l'ús d'infraestructures públiques d'emissió existents i la manca d'afany de lucre. Tal com ja feia la llei 41/1995, la disposició transitòria estableix que les TVL en funcionament abans de l'1 de gener de 1995 que no hagin aconseguit la concessió hauran de deixar d'emetre en vuit mesos des de la resolució del concurs.

---

¹⁸⁶ Modificat en punts sobre l'activitat inspectora i sancionadora a través del Decret 111/1998, de 12 de maig (DOGC 2642, de 19 de maig de 1998). Aquí es tracta el text modificat.

Si han guanyat, els concessionaris han d'emetre un mínim “d'una hora diària i/o set hores setmanals”, de les quals pel cap baix el 60% serà producció pròpia, encara que es podrà computar com a tal fins a un 40% de programació coproduïda o realitzada per tercers a Catalunya (art. 12 i 13)¹⁸⁷. Així mateix, s'ha de dedicar el 50% del temps de reserva destinat a obres europees a productes d'expressió originària en qualsevol llengua oficial de Catalunya, amb un mínim del 50% per al català (art. 14).

Finalment, les condicions marquen, entre d'altres, que s'han de respectar els paràmetres d'emissió i insisteixen en la prestació continuada del servei, fins al punt que limita a un màxim de 15 dies a l'any el temps que no es pot emetre (art. 16). Així mateix, la Generalitat es reserva les facultats inspectores i sancionadores sobre les televisions (art. 21).

Televisions consolidades i normalitzadores de la llengua

Segons el director general de Radiodifusió i Televisió en aquell moment, Agustí Gallart (2005), el Decret buscava dues coses. D'una banda, la creació d'emissores estables i consolidades. En aquesta línia s'han d'entendre les exigències d'emissions mínimes diàries o de garanties de prestació continuada del servei.

De fet, tal com recull la Taula 14, el 1997 una de cada tres TVL emetia menys de set hores setmanals i solament el 28,79% emetia cada dia. Aquestes dades permeten veure el grau d'exigència del govern i fins a quin punt el model regulat s'apropava a l'estat real del fenomen. Gallart (2005) afirma que el Govern tenia clar el 1996 que en “moltes zones” del país aquest model era viable si era comarcal, i per això contemplaven aquesta opció. Així mateix, l'augment d'emissions diàries coincideix amb el decret, fet que permet vincular el text amb l'increment .

D'altra banda, les TVL havien de contribuir “a fer país”, amb producció “fortament arrelada a la realitat local” i en català. Gallart reconeixia el 1997¹⁸⁸ l'existència d'un model defensat des de la Generalitat: la televisió havia de ser “eina de comunicació local, de dinamització social i cultural”; “eina de normalització lingüística” i contribuir a “la creació de l'espai comunicacional català”. A més, es volia que la TVL funcionés com un “moviment”, on la col·laboració entre emissores ajudés a crear aquest espai.

---

¹⁸⁷ Les propostes que superaven aquests percentatges es valoraven especialment (art. 11).

El concurs que no es va poder resoldre

El mateix dia que es publicava el Decret 320/1996, el govern català convocava el procediment d'atorgament de concessió (DOGC 2268, de 14 d'octubre de 1996). Però el concurs no va poder passar de la fase de sol·licitud per la manca de planificació de l'espai radioelèctric per part del Ministeri de Foment espanyol (CAC, 1999: 21).

Tal com preveien la llei i el decret, l'executiu català havia d'elevat al Govern central les necessitats radioelèctriques sorgides de la primera fase. Segons Gallart, el juliol de 1997 el Govern ja havia tramès "la relació de municipis per als quals s'havia de planificar freqüències" (*Fil Directe*, juliol de 1997, pàg. 3). Però Madrid mai va atorgar les freqüències a Catalunya, única C.A. que va convocar el concurs¹⁸⁹, fet que va impedir passar a la fase d'adjudicació i tancar-lo. Així, al llarg de la segona meitat dels noranta la llei 41/1995 no es va poder aplicar ni es va regular plenament el sector (CAC, 1999: 23; OCL; 2000: 228).

Una situació ambivalent: garanties jurídiques i incertesa per les TVL privades

Tot i que no es va resoldre, la convocatòria del concurs va esdevenir una eina de seguretat jurídica per algunes TVL. Tal com establia la disposició transitòria de la Llei 41/1995 i la del Decret 320/1996, les que emetessin des d'abans de l'1 de gener de 1995, s'havien de presentar al concurs i, en cas de no guanyar, deixar d'emetre en un termini de vuit mesos "a comptar des de la resolució del concurs".

Com que no es va resoldre, les TVL emparades per la transitòria van poder continuar i ara amb un element jurídic que les avala. En el cas de les públiques, s'hi afegia que tots els ajuntaments tenien dret a tenir televisió i, a més, amb prioritat davant dels privats. Aquesta situació ajuda a entendre la professionalització a partir de 1995, ja que les emissores que opten per aquest model o hi aprofundeixen són, tret de dues (TarracoVisió i Aquí TV), municipals o mixtes i privades anteriors a 1995.

De tota manera, no descartem la hipòtesi que la llei desanimés algun operador privat ja que, tot i que la Generalitat mira de matisar-ho en el decret 320/1996, no tenen garantida l'existència. Això s'afegeix a la confusió sobre la regulació que es viu entre 1992 i 1995 i ajudaria a explicar la davallada d'emissores privades entre 1992 i 1997.

---

¹⁸⁸ Gallart, Agustí (1997): *La televisió local a Catalunya*. [Text inèdit]. Document consultat a l'arxiu personal d'Agustí Gallart.

4.5.2.- Voluntat d'aplicar la Llei 41/1995 i negociacions per liberalitzar la TVL

La impossibilitat d'aplicar la Llei 41/1995 a Catalunya es deriva, en bona mesura, de la voluntat del nou executiu espanyol del PP de canviar una norma contra la qual havia votat al Congrés.

De fet, l'11 de febrer de 1997, amb el concurs ja obert a Catalunya, el Govern popular va presentar un Projecte de Llei de modificació de la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de regulació de la televisió local per ones terrestres (BOCG, A 30-1, de 17 de febrer de 1997). El text defensa el model que proposaven el 1995 els populars. Primer, no considerava la TVL un servei públic i es substituïa la concessió per una autorització (exposició de motius i art. 1.1). Després, deixava el nombre de TVL per municipi a la disponibilitat d'espectre i suprimia la preeminència dels ajuntaments en l'adjudicació (art. 1.2 i 1.3). Finalment, les municipals no es podien finançar simultàniament amb publicitat i recursos públics (article 1.4).

Però el Govern no tenia suport parlamentari suficient i, davant de les esmenes al text –que el deixaven pràcticament igual que la norma vigent–, va retirar-lo el setembre de 1997 (BOCG A 30-10, de 16 de setembre de 1997; Badillo, 2003: 74-76). CiU va ser un dels partits que va introduir més esmenes i totes en el sentit d'apropar el projecte a la Llei 41/1995. D'una banda, demanava mantenir la definició de servei públic i el sistema de concessions; i també que les C.A. poguessin limitar-ne el nombre (Badillo, 2003: 74-76).

En aquell moment, el Govern català buscava poder aplicar la Llei vigent i, davant la impossibilitat, el 20 d'abril de 1998 va presentar un recurs contenciós administratiu contra el govern popular per no haver aprovat el pla de freqüències que li havia enviat la Generalitat arran de les sol·licituds presentades en el concurs de 1997 (*Antena Local*, octubre de 1998, pàg. 13; Badillo, 2003: 80 i 81). En aquest context d'enfrontament, el 1998 el Ministeri de Foment va obrir expedients sancionadors a 35 TVL, 9 de catalanes. Segons el ministeri, el motiu era que no tenien freqüència assignada i provocaven interferències a d'altres televisions (*Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 7). D'aquests nou expedients, vuit van acabar amb sancions econòmiques i el precintat dels equips (*Antena Local*, febrer de 1999, pàg. 10).

L'executiu català va presentar un requeriment d'incompetència, ja que li corresponia la concessió de les llicències. A més, es considerava les sancions "injustes", ja que

---

¹⁸⁹ Catalunya va ser l'única C.A. que va convocar el concurs llavors, ja que Navarra no ho va fer i Castella – la Manxa tampoc. Andalusia no el va obrir fins 2001 (Badillo, 2003: 77 – 87).

castigaven ciutadans per “situacions generades per deixadesa o inactivitat de l'Administració” (*Antena Local*, febrer de 1999, pàgs. 10 i 11).

Aquesta acció encaixava amb les declaracions del nou director general de Radiodifusió i Televisió, Jordi Alvinyà¹⁹⁰, a finals de 1998: “És voluntat política de la Generalitat consolidar les televisions locals a Catalunya” (*Antena Local*, octubre de 1998, pàg. 13). De fet, Alvinyà havia demanat el 1998 que es reconeguessin provisionalment les freqüències de les TVL hertzianes i apel·lava a les disposicions transitòries de la llei i del decret (*Antena Local*, febrer de 1999, pàg. 10 i 11). De fet, cap de les nou sancionades va deixar d'emetre.

Per a CiU la negativa a atorgar les freqüències a Catalunya volia impedir l'aplicació de la llei 41/1995 per raons polítiques. Segons el portaveu convergent a la comissió d'infraestructures del Congrés, Joaquim Molins: “hi ha una acumulació de circumstàncies que em fan témer i em fan sospitar que estem davant d'una situació de dir, com que el meu projecte no surt endavant, el vostre tampoc no tirarà endavant; així quedem empatats i ja veurem exactament qui és el qui guanya” (DSCD 293, de 17 d'octubre de 1997). De fet, Badillo (2003: 98) recull una declaració de l'aleshores ministre Rodrigo Rato que lliga la regulació definitiva de la TVL a la modificació de llei.

La principal preocupació del Govern català: la consolidació de les emissores comercials

El relleu de director general porta aparellat un canvi en el plantejament polític del Govern de la Generalitat, que vol aprofundir en la liberalització de la llei. La nova manera d'entendre el marc legal es percep arran d'un segon intent de l'executiu central de modificar la llei 41/1995. Els populars volien eliminar el nombre màxim de TVL; ampliar l'àmbit de cobertura més enllà del local, arribant a proposar fins i tot l'àmbit provincial i augmentar les emissions en cadena fins al 50% del temps setmanal (*Avui*, 27 de gener de 1999, pàg. 63; *La Razón*, 15 d'abril de 1999, pàg. 13).

El Govern popular estava negociant la modificació amb CiU, que des de l'executiu català proposava un model lleugerament diferent: limitava la cobertura per sota de la província o del milió d'habitants “per mantenir el caràcter de televisions locals, que és el que el singularitza d'altres ofertes televisives” (*Antena Local*, juny - juliol de 1999, pàg. 21). Així, segons Alvinyà, es vol conjugar l'arrelament al territori amb la viabilitat de les “televisions comercials”, per tal que “tinguin la possibilitat de

---

¹⁹⁰ Jordi Alvinyà substituï Agustí Gallart com a director general de Radiodifusió i Televisió el gener de 1998. Font: Direcció General de Mitjans i Serveis Audiovisuals [En línia]: “El Director General”. <<http://www6.gencat.net/dgma/catala/ctor.htm>> [Consulta: juny de 2006].

subsistir dignament i econòmicament garantir els seus ingressos perquè puguin fer una oferta digna” (*Antena Local*, juny –juliol de 1999, pàg. 21).

Així, la viabilitat de les privades i la qualitat de la programació s’associa a cobertures superiors al municipi. El Govern defensa aquest vincle perquè, segons Alvinà: “Les televisions comercials, les que estan en mans privades, tenen un interès en cobrir àmbits de població suficient per garantir-se uns ingressos que els permetin fer un tipus de televisió digna. I això es veu en la praxi diària, es veu en el que intenten fer les televisions privades quan, un cop han nascut i s’han consolidat mínimament, intenten cobrir més territori” (*Antena Local*, juny –juliol de 1999, pàg. 22). Destaca en aquest punt que el director general homologui privat amb comercial, un gir notable respecte la promoció de les entitats sense ànim de lucre feta per Gallart i el decret.

Alvinà ubica aquesta voluntat desreguladora en un context de canvis a l’audiovisual, que va “cap a la liberalització i la multiplicació d’ofertes”, i “per tant, no té cap sentit intentar mantenir les restriccions en el camp de la televisió local perquè és anar contracorrent” (*Antena Local*, juny–juliol de 1999, pàg. 22). De fet, Alvinà va més enllà i estimula la creació de televisions comercials, a les quals ofereix suport: “la TV comercial té uns responsables primers que són els seus propietaris; en la mesura que els propietaris presentin projectes que albirin una consolidació i un futur clar en les seves televisions, és més fàcil que rebin suport [del Govern]. Si presenten un estat d’inactivitat és més difícil col·laborar-hi”.

Govern i CiU no van arribar a un acord abans que s’acabés la legislatura l’any 2000 (Badillo, 2003: 77). De tota manera, la voluntat de desregular obria un nou panorama per als operadors privats. Al mateix temps, el Govern català defensava les TVL davant de Madrid i volia ajudar a consolidar-les. A més, s’hi sumava l’aval de les disposicions transitòries de la Llei 41/1995 i del decret 320/1996. Així el context polític apareix com un element explicatiu del creixement d’emissores entre 1997 i 1999.

La implantació de la Televisió Digital Terrestre

En el debat sobre la regulació de la TVL catalana també hi va intervenir la implantació de la Televisió Digital Terrestre (TDT) a l’Estat. Mitjançant la disposició addicional 44 de la Llei 62/1997, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l’ordre social (coneguda com a llei d’acompanyament dels pressupostos) (BOE 312, de 30 de desembre de 1997), s’estableix que els serveis de TDT podran ser explotats “a través de xarxes de freqüència única o de multifreqüència d’àmbit nacional, autonòmic i, en el seu cas, local” i que per fer-ho s’haurà d’obtenir un títol habilitant.

Un any després es promulgava el Decret 2169/1998, de 9 d' octubre, pel qual s'aprova el Pla Tècnic Nacional de la Televisió Digital Terrenal (BOE 248, de 16 d'octubre de 1998). Només permet crear TVL després “d’assegurar la cobertura de les emissores d’abast estatal i autonòmic, i després de la creació de possibles estacions provincials i comarcals” (Corominas, Guimerà, Fernández i Bonet, 2005: 644). Cal tenir en compte que el decret es promulga pocs mesos abans que l’executiu popular proposés una modificació de la llei 41/1995 que preveia cobertures provincials. De tota manera, no fixa l’existència d’emissores comarcals i provincials; i les contempla més com una eventualitat que no pas un element fix del sistema audiovisual digital.

En tot cas, es pot plantejar la hipòtesi que aquest disseny encaixés amb el sentit de les negociacions entre Govern i CiU de finals de 1998 i primers de 1999, on els dos interlocutors buscaven ampliar la cobertura de les emissores. Així, més que d’una negativa a crear televisions locals, que al decret s’equiparen a cobertura municipal, es podria estar davant d’un canvi de plantejament sobre allò que fins ara s’havia denominat *televisió local* (Corominas, Guimerà, Fernández i Bonet, 2005).

Amb tot el marc legal establert, l’11 de gener de 1999 es va convocar el concurs per a la gestió del servei de TDT estatal que guanya Onda Digital (participada majoritàriament per Retevisión) i operaria a partir de maig de 2000 amb la marca Quiero. D’aquesta manera es posava en marxa la implantació de la televisió digital hertziana a l’Estat que tenia com a data límit per a la fi de les emissions digitals l’1 de gener de 2012, tal com marca el Decret 2169/1998 (art. 2.3).

4.5.3.- El cable: una opció minoritària i de difícil creixement

La baixa implantació de la TVL per cable a Catalunya es continua explicant per la poca presència d’aquesta infraestructura, derivada en part de les polítiques públiques.

D’acord amb la llei 42/1995 de telecomunicacions per cable, a partir de 1997 existien al Principat dos operadors: Telefónica i Cable i Televisió de Catalunya (CTC), que el juliol de 1997 havia guanyat el concurs a les tres demarcacions catalanes (Vila, 2000: 198). Telefónica no oferirà serveis els noranta¹⁹¹ i CTC va arrancar a mitjans de 1999. Per tant, el seu impacte en la televisió local és nul.

---

¹⁹¹ La Llei 42/1995 incloïa una moratòria que impedia a Telefónica operar durant 18 mesos (després ampliada a 24) per donar temps als seus competidors a instal·lar la xarxa. Telefónica podia prestar serveis immediatament i el legislador va entendre que això distorsionava el mercat, ja que dificultaria la implantació d’un segon operador que partia de zero. Telefónica no va poder oferir serveis fins l’any 2000 (Vila, 2003: 200).

Els operadors de xarxes locals de televisió per cable van viure una situació força complexa a partir de 1995. La llei 42/1995 va ser modificada dos cops. Primer pel Reial Decret-Llei 6/1996, de 7 de març, de liberalització de les telecomunicacions que modificava la norma vigent (BOE 139, de 8 de juny de 1996) i després per la Llei 12/1997, de 24 d'abril, de Liberalització de les Telecomunicacions (BOE 99, de 25 d'abril de 1997). Tant un com l'altra prorrogaven el seu funcionament tres anys. Un any després s'aprova la llei 11/1998, de 24 d'abril, General de Telecomunicacions (LGT) (BOE 99, de 25 d'abril de 1998), que els obliga a obtenir una concessió per poder continuar difonent televisió (Busquets, 2002: 262-263, 292, 293, 450 i 451).

Aquests canvis normatius poden explicar l'estancament de xarxes locals després de 1995 i, també, el poc interès de les existents per engegar emissores.

4.5.4.- El concurs que no es va poder resoldre: indicis dels canvis a la TVL

Tot i que el concurs per l'assignació de freqüències obert a Catalunya el 1996 no es va poder resoldre, les sol·licituds permeten observar les intencions dels operadors, especialment els privats, i esdevenen indicis dels canvis que s'estaven vivint a la segona meitat dels noranta. A tot el Principat se n'havien presentat 981, 766 corresponents a la iniciativa privada i 215 als ajuntaments, a un total de 408 municipis, dels quals 166 n'havien rebut una sola i 242 més d'una (*Avui*, 31 d'agost de 1997, pàgs. 53 i 54; CAC, 1999: 22 i 23).

Tal com reconeixia el llavors director general Gallart, el nombre va desbordar les previsions (*Avui*, 31 d'agost de 1997, pàgs. 58). Al mateix temps, el volum de privades (el 77,98%) les converteix en el protagonista destacat. Segons Gallart, "que hi hagi tantes empreses privades interessades a gestionar televisions locals és senyal que han fet els seus estudis i consideren que és un projecte viable i rendible" (*Avui*, 31 d'agost de 1997, pàgs. 58). Això indica el creixent interès econòmic per la TVL coincidint amb l'augment d'emissores empresarials. Al seu torn, reforça la tesi que hi ha un bon nombre d'operadors privats que no volen invertir sense seguretat jurídica.

En aquest context, les 215 sol·licituds municipals perden protagonisme, ja que tot just són el 25% del total. A més, el fet que molts ajuntaments fessin la petició "per no perdre l'oportunitat de rebre l'adjudicació" i no pas per engegar una TVL a curt termini fa que la seva importància encara aparegui més reduïda (*Avui*, 31 d'agost de 1997, pàg. 59). En tot cas, la dada ratifica l'interès dels consistoris pel mitjà.

Projectes comarcals i d'abast nacional

Les sol·licituds que presenten diversos operadors privats amb emissores en funcionament permeten observar que volen ser comarcals. TV Premià de Dalt va presentar 30 sol·licituds al Maresme; TV Berga 20 al Berguedà; Guinart Comunicacions SL (Canal 21), 19 a les comarques tarragonines; TV 20 (Terrassa), 10 al Vallès Occidental; TV Lloret, 5 a la Selva i TV Costa Brava, 5 a la demarcació de Girona. Així mateix, hi ha empreses que volen entrar ja amb cobertures comarcals¹⁹².

El concurs també permet veure com alguns operadors plantegen la TVL com una via per crear un mitjà nacional. Fundació Missatge Humà i Cristià és l'entitat que més freqüències demana, amb 96 arreu del país (un 10% del total) (CAC, 1999: 23). Òmnium Cultural, Lavinia o Laurenfilms en demanen a capitals comarcals i municipis grans (CAC, 1999: 23; i *Avui*, 31 d'agost de 1997, pàg. 58). Vistes les sol·licituds privades, no descartem la hipòtesi que la preocupació per les TVL comercials pel Govern català a partir de 1998 atengui als interessos expressats en el concurs.

Ratificació de la distribució territorial

Finalment, el concurs posa de manifest que la TVL manté una certa relació amb la densitat de població, tal com ja havien mostrat al llarg dels anys tant les estacions amb emissions periòdiques com les iniciatives menys estables.

Així, la demarcació de Barcelona aplega 65,85% de les sol·licituds i solament una comarca té menys de 10 peticions. Destaquen el Barcelonès, on 5 municipis acumulen 65 peticions, i dues comarques (les úniques de Catalunya) amb més de 100 (Baix Llobregat i Vallès Oriental) (CAC, 1999: 23; i *Avui*, 31 d'agost de 1997, pàg. 58). Hi ha dues possibles explicacions. D'una banda, l'acció dels operadors privats en funcionament, sobretot els de vocació comarcal. D'altra banda, que alguns dels nous projectes empresarials sorgeixen a les zones amb més població, precisament on el mercat publicitari pot ser més sòlid. El cas del Barcelonès seria paradigmàtic.

4.6.- Les estructures de suport a les TVL: afiançar la consolidació

A partir de 1996, en un context on un nombre creixent d'emissores es consolida; i l'entorn polític i jurídic ofereix unes certes garanties de continuïtat als projectes comunicatius, s'engeguen diversos projectes adreçats a prestar serveis a les TVL.

---

¹⁹² Font: Direcció General de Radiodifusió i Televisió (1996): *Llistat de sol·licituds TVL local privada. Abril de 1996*. Barcelona: Direcció General de Radiodifusió i Televisió. Document consultat a l'arxiu de la Direcció General de Mitjans i Serveis Audiovisuals.

4.6.1.- De la Fundació al Consorci: el primer intent de prestació de serveis

La Fundació de la Ràdio i la Televisió Locals a Catalunya, creada el 1995 a iniciativa de les diputacions de Lleida, Girona i Tarragona, arrenca la seva activitat el 1996 amb l'objectiu explícit de donar suport a les ràdios i les televisions locals catalanes¹⁹³ (Tubau, 2005; Corominas, Díez i Bergés, 1996: 44).

A més d'assessorament i formació continuada, la Fundació produïa i distribuïa continguts i comercialitzava els espais publicitaris de les TVL. Els continguts tenien dos orígens. El febrer de 1997 l'entitat havia arribat a un acord amb TV3, que cedia programes i els informatius comarcals, i produïa un programa. La comercialització la feia l'agència Publicitària Catalana amb finançament de la Fundació. Buscava anunciant per les TVL i oferia la possibilitat d'emetre campanyes a totes les emissores (*Antena local*, octubre de 1996, pàgs. 6 i 7; febrer de 1997, pàg. 8 i 9).

La Fundació va entrar en crisi a principis de 1998, quan va dimetir el seu director, Joan Granados. Aleshores, les tres diputacions fundadores van decidir liquidar-la i crear una nova entitat (Tubau, 2005; Corominas, Díez i Bergés, 1998: 44).

El Consorci Local i Comarcal de Comunicació: canvi de natura per un mateix projecte

El 13 de novembre de 1998 va nàixer el Consorci Local i Comarcal de Comunicació (CLCC) fruit de la reorientació de la Fundació per part de les tres diputacions que la van crear, a les quals es van afegir sis consells comarcals i set ajuntaments¹⁹⁴.

El CLCC volia canviar la manera com les administracions donaven suport als mitjans locals, passant de la subvenció a la prestació de serveis "per reforçar les característiques dels mitjans com poden ser la reducció de despeses, ajudar a la producció, generar i expandir notícies i donar serveis en el camp de la formació i el reciclatge". Entre els seus objectius també es troba contribuir a difondre "la catalanitat i la llengua" a través dels mitjans (*Antena Local*, desembre de 1998, pàgs. 14 i 15).

Per tal d'assolir aquests fins, el CLCC va crear l'empresa instrumental Intracatalònia SA, que al seu torn crea l'Agència Catalana de Notícies (ACN) per difondre notícies locals i, en el cas de la televisió, produir i distribuir continguts (documentals, concursos infantils). També oferia formació continuada i tenia una àrea comercial encarregada de promocionar els mitjans locals com a suport publicitari (*Antena Local*, desembre de 1998, pàgs. 14 i 15; OCL, 2000: 231).

---

¹⁹³ La Fundació prestava serveis a ràdios i TVL. En aquesta tesi detallem els oferts a les TVL.

¹⁹⁴ Els consells comarcals són els del Baix Empordà, Cerdanya, Conca de Barberà, Osona, Pla d'Urgell i Solsonès. Els Ajuntaments són d'Ampostà, Castellar del Vallès, Mollerussa, Móra d'Ebre, Torredembarra, Tortosa i Vilaseca (*Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 14).

Els beneficiaris: entitats hereves de la Federació Catalana de Televisió Local

Tot i que la Fundació i el CLCC eren entitats amb natura jurídica pròpia que podien oferir els serveis directament, els prestaven a través d'entitats hereves de la Federació Catalana de Televisió Local (FCTVL), que va viure una gran transformació.

El 1995, trenta emissores de ràdio escindides de l'EMUC (coordinadora unitària de les ràdios municipals fins aquell moment) va fusionar-se amb la FCTVL i va donar lloc a la Federació Catalana de Ràdios i Televisions Locals (FCRTL). La fusió es va fer sota els auspicis de la Fundació, que volia dotar les escindides d'una estructura associativa (Tubau, 2005; *Noticias de la Comunicación*, desembre de 1995, pàg. 6).

La FCRTL es dividia en dues el 1997 (Tubau, 2005): Federació d'Organismes i Entitats de Ràdio Local a Catalunya (FOERLC) i Federació d'Organismes i Entitats de Televisió Local a Catalunya (FOETVLC), presidida per Jordi Luque. Les ràdios (sobretot municipals) i les TVL (fonamentalment privades) van considerar que les diferències demanaven crear associacions específiques (Tubau, 2005).

A finals de 1998, les municipals es van escindir per crear la Federació de Televisions Municipals de Catalunya (FTVMC), presidida per Ricard Pasqual (*Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 12). Pasqual (2005) i Luque (2005) apunten que les divergències eren tan notables que no tenia sentit mantenir la unitat, ja que unes aspiraven a l'afany de lucre i les altres a prestar un servei públic municipal. Aquests canvis federatius indiquen que a finals dels noranta la comercialització de les privades ha pres cos, fins al punt de veure's incompatible amb les emissores públiques.

Totes les associades a aquestes entitats tenien accés als serveis de la Fundació primerament i del Consorci després, de manera que per poder rebre'ls les televisions s'havien d'associar a les diverses federacions (Tubau, 2005). D'aquesta manera, les associacions apareixen com un instrument de vehiculització de serveis.

4.6.2.- El Circuit de Televisions Locals de Catalunya (CTVL)

També a finals de 1998, la FPLTVLC i la Diputació de Barcelona es posaven d'acord per crear una "estructura de suport al sector" (XTVL, 2004: 13).

El projecte del CTVL neix de la revisió dels objectius de la Federació després de l'aprovació de la llei de 1995: l'assemblea del 27 de març de 1998 aprovà que "calia passar d'unes bases 'defensives' i 'reivindicatives' [...] a unes altres que prioritzessin la cooperació i l'intercanvi de serveis per enfortir les diferents televisions" (XTVL, 2004: 14). Per fer-ho calien "més recursos econòmics" i es va buscar a la Diputació de

Barcelona: semblava el “soci natural” perquè ja “havia mantingut repetidament un suport extern prou clau a la majoria d’activitats de la Federació” (XTVL, 2004: 14).

Per explicar el naixement del Circuit, el president de la FPLTVLC; Josep Vilar (2006), apunta també una certa lògica clientelar, ja que reconeix que des de la Junta de la Federació es va pensar que calia prestar serveis a les associades per tal que no deixessin la FPLTVLC. Hi ha un element contextual que explica aquest raonament: la tardor de 1998, quan la Federació i la Diputació es posen d’acord en la creació del Circuit, acabaven de nàixer el CLCC i una xarxa privada, Canal Local Català¹⁹⁵.

El projecte partia de la necessitat de programes de les TVL i la voluntat de trobar vies de col·laboració entre elles. Totes dues qüestions es van mirar de resoldre amb l’intercanvi de programes i amb un servei de notícies que gestionava l’empresa de Godó i Telecinco Atlas Catalunya. A finals de 1999 ja es van coproduir programes entre televisions (XTVL, 2004: 17-20).

Les TVL que van rebre els primers serveis el febrer de 1999 van ser les municipals BTV, Gavà TV, Viladecans TV, Granollers TV i Canal Terrassa; l’associativa TV Mataró i la comercial Canal 50 Sabadell. El grup va créixer ràpidament: al març es van afegir 5 de l’àrea metropolitana de Barcelona i al maig ho van fer dues comercials i una municipal de les demarcació de Tarragona; una municipal i dues privades de la de Girona; i dues privades de la Catalunya Central. En aquests primers passos, totes les TVL menys una són professionals. De fet, els impulsors consideren que el CTVL va poder nàixer perquè existia un nombre suficient d’emissores professionals i que s’havien digitalitzat (XTVL, 2004: 14, 18 i 19).

4.6.3.- Entitats públiques, administracions i lògica política

Darrera del naixement de les dues estructures públiques es troba una lògica política que ajuda a entendre la duplicació d’esforços en la prestació d’uns serveis idèntics.

Les tres diputacions provincials que impulsen la Fundació estan governades per CiU. Segons Pasqual (2005), que va participar en la creació de l’entitat, també s’hi van implicar l’Associació Catalana de Municipis i Comarques, que aplega sobretot administracions locals goavernades per CiU; i Òmnium Cultural. Finalment, el president de la Fundació va ser Joan Granados, antic director general de la CCRTV i

---

¹⁹⁵ Vegeu l’apartat 4.6.4 dins d’aquesta mateixa tesi.

diputat de la coalició nacionalista al Parlament català entre 1995 i 1999, període que coincideix amb el seu mandat a l'entitat¹⁹⁶.

Llorca (2005), que va treballar a la Fundació, afirma que va néixer com a resposta de les administracions convergents a COM Ràdio, projecte liderat per EMUC i la Diputació de Barcelona, governada pel PSC. En aquest sentit, Tubau (2005) apunta que les ràdios escindides el 1995 van marxar per no estar d'acord amb COM. Aquí també apareix la lògica partidista, ja que el gruix de les escindides pertanyien a municipis governats per CiU (*Noticias de la Comunicación*, desembre de 1995, pàg. 6).

Llorca (2005) fins i tot associa la desaparició de la Fundació a la lògica política i afirma que no va quallar perquè CiU no es creia el projecte: "ho van crear perquè ho havien de crear; perquè ho tenien els altres [els socialistes]". Pasqual (2005) també assenyala a CiU com la causa de la desaparició. De tota manera, les administracions governades per la federació nacionalista no abandonen la idea de crear una entitat de suport a la TVL: totes les administracions que funden el CLCC estan en mans de CiU.

El Circuit neix al voltant de la Diputació de Barcelona, governada pel PSC, per decisió de la FPLTVLC. Quan l'entitat va pensar en crear-lo es va adreçar a la Generalitat, que li va dir que "les ajudes s'havien de vehicular a través d'organitzacions pròximes a CiU" (XTVL, 2004: 14) i és llavors quan s'acudeix a la Diputació. Així, es reconeix que el naixement del CTVL es deu, en part, a la negativa de la FPLTVLC a obtenir suport a través d'estructures vinculades a la federació nacionalista.

En aquesta línia, va dissenyar el projecte Miquel Bonastre, assessor de la Presidència de la Diputació en temes de comunicació, i Marc Melillas, membre de la Federació i provinent de TV Badalona, en procés de municipalització per un govern del PSC. D'altra banda, els primers impulsors són TVL d'ajuntaments governats pels socialistes (BTV, Gavà TV, Viladecans TV, Granollers TV i Canal Terrassa), que a més proveeixen alguns dels primers continguts que ofereix l'entitat (XTVL, 2004: 14 – 17).

4.6.4.- Canal Local Català: l'aposta privada

El 9 d'octubre de 1998 es va constituir Canal Local Català S.L. (CLC), impulsat per 11 TVL privades catalanes i dues de balears¹⁹⁷ (*Antena Local*, febrer de 1999, pàg. 15).

---

¹⁹⁶ Departament de Governació i Administracions Públiques [En línia]: "Eleccions al Parlament de Catalunya 1995". <http://www10.gencat.net/pls/gov_eleccions/p14.consultar_compo_auto?v_tipus_eleccio=A&v_any_eleccio=1995&v_num_eleccio=1#0> [Consulta: juny de 2006].

¹⁹⁷ TV Manresa, Canal 50 Sabadell, TV Eivissa i Formentera; Canal 4 Mallorca; Canal 31 TV Tortosa; TV Esplugues; TV Banyoles; Alternativa TV Girona; TV Mollet; Canal 4 Berga, TV 20 – TV Terrassa; Canal 10 TV Rubí i TV Figueres (*Antena Local*, febrer de 1999, pàg. 15).

L'objectiu del CLC és “unir esforços per fer front a les possibles noves iniciatives televisives, així com assegurar una major rendibilitat com empreses privades” i es busca produint programes, actuant com a central de compres i com a agència publicitària (*Antena Local*, febrer de 1999, pàg. 15). Els programes s'emetrien en xarxa de dilluns a divendres de 21:30 hores a 22:30 hores. Segons Luque (2005), un dels impulsors, es vol crear una xarxa d'abast nacional que atregui anunciants.

El projecte no quallarà per les limitacions i les desigualtats tècniques entre associades i per divergències entre els promotors, però és un indicatiu més del pes creixent de l'afany de lucre, amb la maximització de beneficis com a objectiu.

4.6.5.- Els possibles referents espanyols: Local Media i TV Castilla y León

Quan les diferents xarxes d'intercanvi de continguts es posen en marxa a Catalunya, a l'Estat espanyol ja n'hi ha dues en funcionament i prestant uns serveis molt semblants, per no dir idèntics, a les iniciatives catalanes. Es tracta de Local Media, impulsada per Atel des del 1995 i que el 1996 ja agrupava 32 televisions (cap de catalana) ubicades a capitals de província i amb cobertura supralocal. El 1998 ja en reunia més de quaranta per “programar junts, produir junts, vendre publicitat conjunta, comprar productes en comú, intercanviar serveis, tecnologia, formació i experiència, assumir despeses de grup” (*Intermedios monogràfico*, març de 1998, pàg. 4).

Tot i que cap de les iniciatives catalanes esmenta Local Media com a referent a l'hora de posar en marxa els seus projectes, no es pot descartar que el seu model inspirés alguns projectes. En el cas de la Fundació la relació és més improbable, ja que es desenvolupen gairebé en paral·lel. Però en els projectes de CLC i CTVL sí que es troben moltes similituds, sobretot la producció i intercanvi de continguts entre associades i la comercialització de la publicitat de les TVL més enllà del mercat on opera cada emissora.

Entre la televisió local i l'autonòmica: TV Castilla y León (TVCyL)

El març de 1998, un grup de televisions va crear l'empresa TV Castilla y León, una xarxa que a finals d'any integrava una dotzena d'emissores. L'empresa produïa dues hores de programació que distribuïa entre les seves associades (Badillo, 2003: 230 i seg.). Aquest model és molt semblant al que volia engegar CLC el mateix any, fins i tot en la concepció de programació difosa en xarxa per articular un mitjà de cobertura

autonòmica. De tota manera, com en el cas anterior, els impulsors de CLC no reconeixen haver seguit cap model previ.

4.7.- Reformulació de models i noves propostes: a la cerca de la viabilitat

4.7.1.- Pluralitat de models en un context de canvi

Després de l'aprovació de la llei 41/1995 i de la transformació que ha viscut la TVL a la segona meitat dels anys noranta, els models de referència també canvien. Les reformulacions i noves propostes es fan en un context de canvi i especialment lligades a les negociacions de 1998 i 1999 entre Govern català i el central per modificar la llei.

Les televisions privades segons la Fundació: comercials comarcals

El 1996 la Fundació proposa la creació d'emissores comarcals, tant públiques com privades (*Notícies de la Comunicació*, febrer de 1996, pàg. 13; i Costa, 2005: 104). Seguint aquesta consigna, Luque (2005) posa en marxa Canal Bages i Pascual (2005) Canal Verd, ja que el 1996 Joan Granados anunciava la fi de les "televisions de poble" i el naixement de les "televisions comarcals".

Segons Luque (2005), la Fundació va elaborar un projecte per crear entre 7 i 12 emissores supracomarcals. No va passar del disseny, però va generar malestar entre algunes privades. De fet, Luque (2005) afirma que CLC és, en part, una reacció d'un grup de privades davant d'aquest model, ja que entenien que amenaçava la continuïtat d'algunes d'elles. El càlcul era crear una empresa forta que fes problemàtic tancar les associades en cas que el Govern adoptés el model de la Fundació.

El model municipal: televisions locals informatives

A finals dels noranta, l'entitat que proposa un model públic és la Federació de Televisions Municipals de Catalunya, amb el recolzament del CLCC¹⁹⁸. El president, Ricard Pascual, considera que són molt diferents de les privades: " [...] depenem d'un municipi i d'un capital públic, som un servei públic per al ciutadà i les entitats. Hi ha entitats culturals i societats limitades que també ofereixen un servei públic, però el seu objectiu final és diferent; fer negoci" (*Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 12 – 13; i febrer de 1999, pàg. 8).

---

¹⁹⁸ Per valorar el model públic de la FTVMC i el CLCC cal tenir en compte que les municipals més importants del període, com BTV, Gavà TV, Viladecans TV, Canal Terrassa o Canal Reus TV no en formen part i estan integrades a la FPLTVLC.

Segons la Federació, les TVL públiques han de tenir la cobertura municipal i però es podrien mancomunar a les zones menys poblades, i ha d'estar molt arrelada al territori: "El contingut d'una TV municipal s'acaba quan s'ha explicat tot el que passa al municipi; el volum d'informació té relació directa amb la dimensió del mateix" (*Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 12 - 13).

El model de la FPLTVLC: televisions mixtes supramunicipals

A finals dels anys noranta, la FPLTVLC defineix un model que manté alguns dels trets del que havia definit abans de 1995 però amb notables modificacions.

El president, Josep Vilar, afirmava el 1999 que la no aplicació de la llei 41/ 1995 feia que no s'apostés de manera decidida per la TVL. En aquest context, el mapa idoni de TVL "estaria al voltant de 20 o 25 televisions, algunes d'aquestes d'àmbit supramunicipal"¹⁹⁹, de titularitat mixta i una programació basada en la multidifusió, la coproducció i l'intercanvi de programes (*Antena Local*, febrer de 1999, pàg. 8).

Encara que no s'explicita, el model és professionalista. Tal com explica la FPLTVLC arran de la creació del CTVL, aquesta va ser possible per "la professionalització de les principals televisions locals existents, que, a poc a poc, deixaven enrere la filosofia amateur i associativa predominant fins llavors per passar a construir estructures empresarials –modestes, segurament, en la majoria dels casos–, però més ben preparades per afrontar el futur" (XTVL, 2004: 14). La participació ciutadana no apareix i es col·loca les amateurs en un segon nivell. Així, es confirma que la professionalització és un marca de qualitat (Corominas, 2002).

El model privat del CLCC: viabilitat i àmbit de cobertura

El CLCC no definirà un model acabat, però sí que promourà la creació de privades supralocals. Per al seu director general, Xavier Fornells, la manca d'un marc legal i la feblesa econòmica que se'n deriva solament ha permès "desenvolupar submodels adequats a un pressupost i una publicitat, sempre precaris i sense continuïtat" (*Antena Local*, abril de 1999, pàg. 4).

Fornells considera que solament BTV ha pogut crear un model gràcies al seu pressupost, que no es donava en cap altre cas. Des d'aquesta perspectiva i enmig de les negociacions entre els governs central i català per la modificació de la llei 41/1995, el director general de CLCC demana que la llei permeti cobertures superiors al

---

¹⁹⁹ A finals de 1998, Vilar considerava que "el màxim al que es pot aspirar és a 10 o 12 televisions locals" (*Antena Local*, desembre de 1998, pàg. 6 i 7).

municipi, ja que si no la privada quedava “limitada a una televisió de segon ordre, fent-la gairebé inviable econòmicament, limitada en potència i cobertura” (*Antena Local*, abril de 1999, pàg. 4).

La proposta de Canal 50 Sabadell: l’afany de lucre

Canal 50 Sabadell, integrada a les tres xarxes catalanes, feia a les darreries de 1999 una defensa abrindada de la televisió privada comercial amb afany de lucre.

En un article publicat a *Antena Local*, el seu director, Nicola Pedrazzoli, identifica un estancament de la TVL i afirma que es deu a un perjudici que domina entre els promotors: haver oblidat que una TVL “és també un projecte empresarial, amb unes inversions i uns riscos que, per motius tècnics i d’equipament, es multipliquen en comparació amb d’altres mitjans locals. Com ha quedat palès al llarg d’aquests anys, la dependència de subvencions o d’associacions culturals no garanteix ni de bon tros el futur de televisions consolidades i independents. Vet aquí, al meu entendre, el gran error que fins ara hem tingut [...]: no haver organitzat el teixit oportú per desenvolupar propostes solvents” (*Antena Local*, novembre de 1999, pàg. 4).

Des d’aquesta perspectiva, guanyar diners amb una televisió és “la fórmula indispensable per competir en igualtat de condicions amb el altres mitjans locals, com les ràdios o els diaris”. Pedrazzoli reclama que les TVL abandonin “el criteri de ‘cobrir despeses’” i treballin amb professionals aplicant criteris de programació i comercials propis de mitjans més grans. Pedrazzoli considera que solament les televisions que operin per sobre dels 100.000 habitants podran aplicar el model i proposa agrupacions empresarials per completar l’estratègia (*Antena Local*, novembre de 1999, pàg. 4). No en va Canal 50 Sabadell és una de les TVL que impulsa el naixement de CLC.

Els referents estatals: entre una televisió “com a solució marginal” i Local Media

Mentre la televisió local catalana mirava de desenvolupar models a seguir, la situació al conjunt de l’Estat espanyol no era massa diferent. Segons Díaz Nosty (1999: 268 i 169), al conjunt de l’estat no s’havien desenvolupat gaire models d’èxit i l’autor qualifica la TVL espanyola de la segona meitat dels noranta com una “solució marginal”. Dins d’aquesta situació, l’autor detecta tres grans casos.

D’una banda, un model “molt estès” basat en una reinterpretació de la televisió generalista “abocada al fracàs”. D’altra banda, proliferarien les “televisions d’alcalde” orientades a la manipulació política. Finalment, solament les ubicades a les ciutats més grans, i que Díaz Nosty (1999: 268 i 269) associa a les integrades a Atel / Local

Media, han desenvolupat una “nova dinàmica comercial i de gestió” que les hauria dut precisament a desenvolupar la xarxa. En tot cas, l'autor també apunta que, respecte dels continguts, el gruix de les TVL no ha trobat “vocació de servei públic o pel desenvolupament de valors estètics i de creativitat alternatius o subjectes a pautes d'innovació social”.

Encara que cap de les associacions catalanes les reconeix com a referent, el cert és que el creixent plantejament empresarial de la TVL, la professionalització i la comercialització coincideixen amb l'emissora que defensava Atel la primera meitat dels noranta²⁰⁰ i que ara té en Local Media el seu màxim exponent. De tota manera, també és cert que el desenvolupament dels models catalans apareix més marcat per la trajectòria del propi fenomen al Principat i els interessos dels diferents actors que hi participen que no pas per influències externes.

4.7.2.- Pragmatisme i racionalitat econòmica

Tots els models que es proposen a Catalunya a partir de 1995 tenen en comú voler ser viables econòmicament i, en el cas dels privats, l'afany de lucre. Això és un canvi substancial respecte als proposats anteriorment, on els objectius comunicatius apareixien com l'element central i la qüestió econòmica en funció d'aquests.

En aquest sentit, els models dels darrers noranta són més pragmàtics i menys ideològics: es tracta de proposar televisions sostenibles. La insistència en la viabilitat, l'aparició de nocions com *màxim d'emissores possible*, *mínim de cobertura per subsistir* o la relació entre finançament i qualitat dels continguts apunten a que, a l'hora de pensar la TVL catalana, domina una lògica preocupada per la viabilitat financera combinada amb una tendència a homologar-se a les televisions d'abast superior, sobretot en la qualitat tècnica i els aspectes formals dels continguts. Ara, conceptes com accés o participació ciutadana ja no apareixen en els discursos, que es mouen entre la prestació d'un servei públic amb criteris professionals i la voluntat d'articular empreses viables i rendibles.

Hi ha dos elements que poden explicar el sorgiment d'aquestes propostes. D'una banda, els problemes històrics de consolidació, especialment de les privades. Això apuntaria que es tracta de models sorgits de la praxi, d'anys de funcionament, de provatures i d'errors. D'altra banda, el creixement de promotors, públics i privats, que apliquen criteris empresarials. La professionalització i la pèrdua de força de les TVL amateurs i d'arrel popular ajuden a entendre unes concepcions allunyades de les

propostes pioneres. En aquest context, el suport de l'administració catalana a la TVL comercial acaba d'explicar la seva adopció com a ideal entre els operadors privats.

D'aquesta manera, la professionalització i comercialització iniciades els primers noranta no solament es consoliden, sinó que són la base dels models de referència. Per tant, l'evolució de les televisions locals catalanes aprofundeix en les mateixes tendències que havien seguit les emissores europees al llarg dels noranta: professionalització, comercialització i homologació creixent amb les grans emissores de televisió estatals i nacionals (Prehn, 1992; Jankowski, 2003).

---

²⁰⁰ Vegeu el capítol 3 dins d'aquesta mateixa tesi.

5.- Nous actors i digitalització (2000-2005)

El període 2000-2005 ve marcat per la penetració en el sector de la TVL de nous agents: grups multimèdia espanyols, catalans i locals; i empreses de comunicació de diverses mides s'hi posicionen i el transformen en profunditat. En un context industrial caracteritzat per la diversificació multimèdia, aquests actors troben en la TVL un espai on ampliar els negocis i introdueixen fenòmens nous en el sector, com la concentració de la propietat (tots junts són presents a gairebé 30 iniciatives de les 128 de 2004), la creació de cadenes catalanes o la penetració de xarxes d'abast estatal.

Els operadors històrics reaccionaran de maneres diverses. Uns pactaran amb els nous agents i els obriran la porta a la TVL; d'altres aplicaran estratègies semblants per consolidar-se; la majoria s'agruparan al voltant dels consorcis públics i en crearan de privats per mirar de mantenir-se independents.

Tot aquest procés es dona en un entorn jurídic i polític que fa possible i explica el comportament dels diversos actors. D'una banda, el Govern central decideix no substituir la llei 41/1995, disminueix les sancions a TVL i implanta la Televisió Digital Terrestre (TDT) local. Per la seva banda, el govern català aprova un marc legal transitori que permet continuar funcionar a les TVL que acreditin emissions anteriors a 1995 fins que es resolgui el concurs d'adjudicació o s'implanti la TDT. Després d'estar en un carreró sense sortida des de 1996, aquestes modificacions donen una certa perspectiva d'evolució i consolidació.

5.1.- Un nou canvi en l'estructura: un fenomen en transformació permanent

5.1.1.- Augment d'iniciatives amb protagonisme privat

Al llarg de la primera meitat dels anys 2000, tant el nombre d'iniciatives com d'emissores amb programació periòdica creixen i arriben a màxims històrics.

Tot i la disparitat de criteris entre les dades²⁰¹, totes les fonts indiquen que les iniciatives de TVL –emetin periòdicament o no– augmenten constantment. Tant la Generalitat²⁰² com l'Observatori de la Comunicació Local (OCL) les situen al voltant de

---

²⁰¹ Les informació usada per la descripció de l'estructura prové de fonts diferents que empenen criteris diversos i canviants. La Generalitat de Catalunya continua indexant, entre 2000 i 2002, les TVL que emeten amb certa regularitat, però el 2005 difon les televisions autoritzades a emetre ones hertzianes d'acord amb un procés de regulació transitòria encetat pel mateix Govern català el 2002 (vegeu l'apartat 5.4.1. d'aquesta mateixa tesi). Per tant, les comparacions entre 2002 i 2005 s'han de prendre amb molta cautela. L'OCL recull totes les iniciatives que emeten tant per cable com per ones amb periodicitat o sense per a un territori inferior a Catalunya i sense distingir continguts (locals o no) (OCL, 2000, 2003 i 2005).

²⁰² La informació de la Generalitat l'hem extreta del CAC (2001,2002, 2003, 2004 i 2005).

les 120 a mitjans de dècada, xifres que superen de molt la setantena de la Generalitat i el centenar de l'Observatori a finals dels noranta (vegeu Taules 17 i 18).

Les dues fonts també mostren que el creixement ha estat progressiu, encara que el gruix es dona a partir de 2002. La Generalitat recull uns increments de l'ordre del 10% entre 2000 i 2002²⁰³, i del 20% entre 2002 i 2005. L'Observatori assenyala la mateixa tendència: un 8% entre 1999 i 2002; i un 18,52% entre 2002 i 2005. El caràcter progressiu el ratifica un estudi de Prado i Moragas (2002), que va identificar 104 iniciatives el 2001, a mig camí entre les 100 de 1999 i les 108 de 2002 de l'OCL²⁰⁴.

Al mateix temps que creixen les iniciatives, augmenten les que assoleixen emissions periòdiques. Prado i Moragas (2002: 18) afirmen que el 94% de les que recollien el 2001 difonen amb periodicitat. Per la seva banda, l'OCL constata que el 93,75% de les 128 televisions que operaven el 2004 ho feien periòdicament²⁰⁵. Això vol dir que l'any 2001 hi ha 98 emissores²⁰⁶ a Catalunya i que el 2004 han pujat fins a les 120, dues quantitats mai abans vistes, molt superiors a les 80 de 1999 recollides per l'Observatori (2000 i 2003) i gairebé el doble de les 66 de 1997 (Proelsa, 1997).

Creixement amb escassa reordenació

El creixement dels anys 2000 es dona sense una reordenació en profunditat, ja que no hi ha les nombroses desaparicions dels anys anteriors.

Prenent com a referència l'OCL²⁰⁷, entre 1999 i 2002 deixen de funcionar 9 TVL (el 9% de les 100 de 1999) i entre 2002 i 2004 en desapareixen 7, el 6,48% de les iniciatives de 2002. Aquests percentatges són molt més baixos que els de prop del 50% que es donaven entre les emissores a primers i mitjans dels noranta. En canvi, el naixement de TVL es manté alt i en sorgeixen 44, 17 entre 1999 i 2002; i 27 entre 2002 i 2004. Per tant, el *creixement natural* es deu a la combinació de relativament poques desaparicions i un ritme elevat de naixements.

---

²⁰³ Aquestes xifres s'han de matisar, ja que 6 de les 96 iniciatives registrades el 2002 existien els anys anteriors i no havien estat recollides. Això rebaixa el creixement, que amb les dades de la taula 17 seria del 10,53% entre 2000 i 2001; i del 14,53% entre 2001 i 2002 (CAC, 2003:).

²⁰⁴ Prado i Moragas van emprar com a base del seu llistat el de l'OCL de 1999 i en van aplicar la mateixa metodologia i criteris a l'hora de fer-lo. Per tant, es pot considerar homologable al de l'OCL. Font: Miquel de Moragas. Catedràtic del Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Comunicació personal, març de 2006.

²⁰⁵ Font: OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic] Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

²⁰⁶ Les dades de Prado i Moragas (2002) s'han de pendre amb distància, ja que són fruit d'una enquesta a 76 de les 104 iniciatives indexades. En canvi, les de l'OCL (2005) són sobre el total.

²⁰⁷ OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic] Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

Taula 17.- Iniciatives de televisió local segons la Generalitat de Catalunya (2000-2005)

Comarca	2000			2001			2002			2005		
	Municipal	Privada	Total	Municipal	Privada	Total	Municipal	Privada	Total	Municipal	Privada	Total
Alt Penedès	2	0	2	2	0	2	2	0	2	2	0	2
Anoia	0	4	4	0	4	4	1	4	5	2	4	6
Bages	3	2	5	3	2	5	3	3	6	3	4	7
Baix Llobregat	2	0	2	3	2	5	6	2	8	8	2	10
Barcelonès	3	4	7	3	3	6	3	3	6	3	7	10
Berguedà	0	2	2	0	1	1	0	1	1	0	2	2
Garraf	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2	0	2
Maresme	3	3	6	3	3	6	3	3	6	3	4	7
Osona	1	2	3	2	2	4	2	3	5	3	4	7
Vallès Occidental	2	4	6	2	4	6	2	5	7	2	6	8
Vallès Oriental	3	4	7	3	4	7	4	3	7	5	3	8
Demarcació de Barcelona	20	26	46	22	26	48	27	28	55	33	36	69
Alt Empordà	0	3	3	0	3	3	0	3	3	1	2	3
Baix Empordà	0	1	1	0	2	2	0	3	3	1	3	4
Garrotxa	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
Gironès	0	1	1	0	2	2	0	2	2	0	2	2
Pla de l'Estany	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	2
Ripollès	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
Selva	4	1	5	4	0	4	5	0	5	4	1	5
Demarcació de Girona	4	8	12	4	10	14	5	11	16	7	11	18
Alt Urgell	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	2
Segrià	1	0	1	1	1	2	2	1	3	0	2	2
So/sonès	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Demarcació de Lleida	1	0	1	1	1	2	2	2	4	2	3	5
Baix Camp	2	2	4	2	2	4	3	2	5	3	2	5
Baix Ebre	1	2	3	1	2	3	0	2	2	1	3	4
Baix Penedès	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1
Montsià	4	2	6	3	3	6	3	3	6	4	2	6
Priorat	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1
Ribera d'Ebre	1	0	1	3	0	3	3	0	3	3	0	3
Tarragonès	1	0	1	1	1	2	1	1	2	0	1	1
Terra Alta	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1
Demarcació de Tarragona	11	6	17	12	8	20	13	8	21	14	8	22
Total Catalunya	36	40	76	39	45	84	47	49	96	56	58	114

Font: Elaboració pròpia a partir de CAC (2001: 31, 2002a:45 i 2003: 55) i dades de la Generalitat sobre autoritzacions a desembre de 2005

Recuperació de la iniciativa privada

Al llarg dels anys dos mil es dona un canvi de tendència en la titularitat de les TVL, ja que la iniciativa privada recupera el protagonisme després de les pèrdues de la segona meitat dels noranta (vegeu Taules 17 i 18).

Segons l'OCL, si entre 1996 i 1999 el lideratge en la creació de TVL va correspondre als ajuntaments, ara són els actors privats els qui empenyen el creixement, ja que impulsen 28 de les 44 noves iniciatives que sorgeixen entre 1999 i 2004, el 63,64%²⁰⁸. En aquest sentit, els anys dos mil hi ha un retorn al paper central del sector privat, que ja havia encapçalat el naixement de la TVL a Catalunya i en va liderar l'extensió al llarg dels vuitanta i els primers noranta.

Taula 18. Distribució de les TVL a Catalunya per àmbits territorials (1999-2004)

Àmbit territorial	TVL 1999	TVL 2002	TVL 2004	% TVL per àmbit 1999	% TVL per àmbit 2002	% TVL per àmbit 2004
Àmbit metropolità	39	43	58	39	39,8	45,3
Comarques centrals	21	24	24	21	22,2	18,7
Comarques gironines	17	16	18	17	14,8	14,1
Camp de Tarragona	7	8	8	7	7,4	6,3
Terres de l'Ebre	14	14	15	14	13,0	11,7
Àmbit de Ponent	2	3	4	2	2,8	3,1
Alt Pirineu i Aran	0	0	1	0	0	0,8
Totals	100	108	128	100	100	100

Font: OCL (2005: 223).

Els ajuntaments perden força respecte dels anys anteriors i queden en segon lloc amb 18 noves TVL. Cal afegir la conversió de dues privades en mixtes (una tornarà a privada abans de 2004) i el naixement de dues més. Els canvis en la titularitat s'acaben d'explicar amb el repartiment a parts iguals entre municipals i privades de les 16 desaparicions d'aquests cinc anys²⁰⁹ (OCL, 2003 i 2005).

Les dades de l'Observatori mostren que els dos mil segueix naixement de TVL privades i públiques: entre 1999 i 2002 neixen 10 públiques, 5 privades i 2 mixtes; i entre 2002 i 2004, 23 privades i 4 públiques. Tanmateix, les fonts disponibles no permeten observar amb claredat el comportament dels actors privats en els anys considerats. Per l'OCL la pèrdua d'iniciatives encara continua fins al 2002. Aleshores ecllosionaran i puguen un 42,85% fins el 2004. Per la Generalitat, les privades creixeran tots els dos mil, encara que amb més intensitat des de 2002 (vegeu Taules 17 i 19).

²⁰⁸ OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic]. Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

²⁰⁹ OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic]. Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

En canvi, totes dues fonts atorguen un paper actiu als ajuntaments fins a 2002, encara que la sèrie de l'OCL apunta un estancament des de llavors i la Generalitat indica un increment notable fins a 2005 (vegeu Taules 17, 18 i 20). Amb tot, les dades de l'administració catalana s'han de relativitzar ja que, segons l'OCL²¹⁰, 14 iniciatives són de consistoris que no tenen TVL ni tenen intenció de tenir-la.

Taula 19.- Titularitat de les iniciatives de TVL a Catalunya (1999-2004)

	1999		2002		2004	
	TVL	percentatge	TVL	percentatge	TVL	percentatge
Pública	49	49%	55	50,9%	55	43,0%
Privada	51	51%	49	45,4%	70	54,7%
Mixta	0	0% ^A	4	3,7%	3	2,3%
Total	100	100%	108	100%	128	100%

^A En aquest anys, l'OCL no recull el caràcter mixt de TV Girona.

Font: Elaboració pròpia a partir d'OCL (2003: 225; i 2005: 224)

Si es consideren les TVL que emeten, la iniciativa privada és dominant a mitjans de la dècada, ja que gestiona més de la meitat de les televisions. Per a l'OCL, entre 2002 i 2004 hi ha un tomb en les proporcions de públic i privat (vegeu Taula 19). L'OCL també constata que 14 públiques i 2 privades recollides per la Generalitat no emetien el 2004. Considerant aquesta situació, el 57,14% de les 98 amb emissions serien privades, un percentatge proper al mostrat per l'Observatori.

El caràcter hertzià, reforçat

La natura hertziana de la TVL catalana es manté, ja que més del 90% emeten per ones. De les 128 iniciatives de 2004, solament 9 empren xarxes locals de televisió per cable, tot just el 7,03% del total (OCL, 2005: 224). Aquesta xifra representa un grau de penetració semblant a períodes anteriors, quan en cap cas ha superat el 10% .

La significació del cable encara s'ha de matisar, ja que solament 3 de les 120 TVL que emeten periòdicament ho fan amb aquestes xarxes. Les altres ofereixen *teleservei* (pantalles de text generades per ordinador amb informació de servei) i emeten programació esporàdicament (per festes majors, actes puntals)²¹¹.

²¹⁰ Són ajuntaments que van demanar autorització per emetre en el procés de regulació transitòria encetat pel Govern català el 2002 (vegeu l'apartat 5.4.1. d'aquesta mateixa tesi). Font: OCL (2004): *Incidències elaboració llistat televisions locals 2004*. Bellaterra: OCL [Text mecanografiat]. Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

5.1.2.- Canvis en la distribució territorial: Barcelona guanya més pes

L'aparició de noves TVL també altera el seu repartiment pel territori. Encara que en neixen a tot el Principat (destaca Lleida en termes relatius) el gran creixement a Barcelona, el Barcelonès i el conjunt de l'àmbit territorial metropolitana fa que augmenti la *metropolitanització*: l'OCL i la Generalitat xifren que entre el 40 i el 45% del total d'experiències estan dins de l'àrea d'influència de Barcelona (vegeu Taules 17 i 18).

Taula 20. Distribució de les TVL per comarques i demarcacions (1999-2004)

Comarca	TVL 1999	TVL 2002	TVL 2004
Demarcació de Barcelona	60	66	81
Alt Penedès	3	3	3
Anoia	6	7	6
Bages	9	7	7
Baix Llobregat	7	8	9
Barcelonès	3	7	15
Berguedà	4	5	5
Garraf	4	4	4
Maresme	8	6	7
Osona	2	4	5
Vallès Occidental	6	6	9
Vallès Oriental	8	9	11
<i>Demarcació de Lleida</i>	2	4	6
Alt Urgell	0	0	1
Segrià	2	3	4
Solsonès	0	1	1
<i>Demarcació de Tarragona</i>	21	22	23
Baix Camp	4	5	5
Baix Ebre	4	3	3
Baix Penedès	1	1	1
Montsià	6	5	5
Priorat	1	1	1
Ribera d'Ebre	4	5	6
Tarragonès	1	1	1
Terra Alta	0	1	1
<i>Demarcació de Girona</i>	17	16	18
Alt Empordà	5	3	3
Baix Empordà	3	3	3
Garrotxa	1	1	1
Gironès	2	2	2
Pla de l'Estany	1	1	2
Ripollès	2	2	2
Selva	3	4	5
Total	100	108	128

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la llista de televisions locals de l'OCL.

²¹¹ OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic] Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

De fet, les noves es concentren a la capital i els seus voltants: Segons l'OCL, entre 1999 i 2004 Barcelona passa de 2 a 9 i la seva comarca multiplica per cinc el nombre, fins al punt que el 2004 aplega al voltant del 10%. Així, el Barcelonès i les comarques que l'envolten recuperen el pes que havien perdut al llarg dels noranta, especialment amb la desaparició de les televisions de districte. En aquest context, la demarcació barcelonina va adquirint progressivament més pes (vegeu Taules 17 i 20).

Taula 21.- Relació entre municipis, població i TVL a Catalunya (1999-2002)

Població	Nombre de municipis	Municipis amb TVL 1999	Municipis amb TVL 2002	Municipis amb TVL 1999	Municipis amb TVL 2002	Municipis amb TVL per tram de població 1999	Municipis amb TVL per tram de població 2002
0-1.000	525	5	6	0,9%	1,1%	5,6%	6,0%
1.001-5.000	261	24	26	9,2%	9,9%	26,7%	26,3%
5.001-20.000	115	36	39	31,3%	33,9%	40,0%	39,4%
20.001-50.000	24	12	12	50,0%	50,0%	13,3%	12,1%
+ de 50.000	21	13	16	61,9%	76,1%	14,4%	16,2%
Total	946	90	99	^A	^A	100,0%	100,0%

^A No s'ofereix la suma perquè els percentatges fan referència a dades no acumulables.

Font: OCL (2003: 222).

La concentració també es dóna en els municipis. Segons l'OCL, l'augment de 28 TVL entre 1999 i 2004 es tradueix en 11 poblacions més amb televisió. La tendència és especialment intensa entre 2002 i 2004: 20 iniciatives noves solament comporten dos municipis més amb TVL (vegeu Taules 21 i 22). A més del cas de Barcelona, amb 9 televisions, mentre que l'any 1999 hi havia deu poblacions amb dues TVL, el 2004 n'hi ha 9 que en tenen 2 i 5 amb 3 (OCL, 2003 i 2005). És a dir, que 15 municipis concentren 42 iniciatives el 2004, el 32,81% del total.

Taula 22. Relació entre municipis, població i TVL a Catalunya (2004)

Població	Nombre de municipis	Municipis amb TVL	% municipis amb TVL a cada tram de població	% municipis amb TVL per tram població
0-1.000	517	4	0,8	3,96
1.001-5.000	251	25	9,9	24,75
5.001-20.000	127	38	29,9	37,62
20.001-50.000	30	17	56,7	16,83
Més de 50.000	21	17	80,9	16,83
Total	946	101^A	--^B	100

^A No s'ha pogut identificar el municipi des del qual emet una de les televisions detectades.

^B En aquest cas no s'ofereix la suma perquè el percentatge fa referència a dades no acumulables.

Font: OCL (2005: 221).

Taula 23.- Titularitat de les iniciatives i trams de població (2000-2002)

Trams de població	2000			2001			2002		
	Pública	Privada	Total	Pública	Privada	Total	Pública	Privada	Total
Fins a 5.000	22	5	27	21	3	24	24	3	27
5001-10.000	4	6	10	7	5	12	7	5	12
10.001-20.000	2	9	11	3	13	16	4	15	19
20.001-50.000	3	9	12	3	9	12	5	10	15
50.001-100.000	1	5	6	1	7	8	3	7	10
més de 100.000	4	6	10	4	8	12	4	9	13
Total	36	40	76	39	45	84	47	49	96

Font: Elaboració pròpia a partir de CAC (2001: 45, 2002a; 45 i 2003: 55).

Les noves TVL neixen sobretot als municipis més habitats, sobretot a partir de 2002. Segons la Generalitat, entre 2000 i 2002 solament les poblacions de menys de 5.000 habitants no pugen, mentre que la resta creixen, algunes de forma notable: un 72,72% les d'entre 10.001 i 20.000 habitants; i un 60% les d'entre 50.001 i 100.000 habitants. L'OCL també recull, amb matisos, aquesta tendència: creixen els municipis de més de 20.000 habitants i s'estanquen els inferiors (vegeu Taules 21, 22 i 23).

La concentració a municipis cada cop més grans s'intensifica a partir de 2002 segons l'OCL. El nombre de poblacions amb 20.000 habitants o menys va de baixa mentre que les que estan per sobre pugen. Així mateix, si bé les de més de 50.000 habitants tot just són el 2,22% del total, el 2002 concentraven el 21,30% de les TVL i el 2004 el 28,91%. (vegeu Taules 21 i 22).

Taula 24.- Trams de població dels municipis on estan instal·lades les TVL (2002-2004)

Nombre d'habitants	2002	2004
1-1000	6	4
1.001-5000	23	25
5.001-20.000	38	39
20.001-50.000	18	22
més de 50.000	23	37
Total	108	127*

* No es va poder determinar la població on estava instal·lada una del es iniciatives.

Font: Elaboració pròpia a partir del "Llistat de Televisions Locals a Catalunya 2004" de l'OCL.

Des de la perspectiva de les TVL es dona la mateixa situació: les ubicades a municipis de més de 50.000 habitants gairebé s'han multiplicat per 2, mentre que les iniciatives instal·lades a poblacions de menys de 20.000 habitants s'han estancat i les que operen entre 20.001 i 50.000 augmenten un 22,22% (vegeu Taula 24).

Les diferents dades sobre concentració a nivell municipal forcen a matisar l'afirmació històrica que la televisió local a Catalunya és pròpia de municipis petits i mitjans i apunten que els anys dos mil tendeixen a competir en els municipis amb més habitants, amb especial intensitat a la rodalia de Barcelona.

Titularitat de les iniciatives i canvis en la distribució territorial

La titularitat de les noves iniciatives és un element explicatiu dels canvis en la distribució de les TVL, tant al llarg del Principat com als municipis més poblats.

Segons les dades de la Generalitat de 2000 a 2002, totes les privades neixen en municipis de més de 10.000 habitants. A partir de 2001 les públiques són més

nombroses a les poblacions dels dos trams d'habitants més baixos, mentre que les privades ho són a les més poblades, on eventualment arriben a triplicar les públiques. Cal destacar que els únics on es perden privades són els dos més baixos, compensades pel sorgiment de públiques. El creixement de privades el lidera la demarcació de Barcelona, amb protagonisme del Barcelonès (vegeu Taules 17 i 22).

Per la seva banda, l'OCL²¹² ha constatat que 34 (23 privades, 9 públiques i 2 mixtes) de les 44 TVL que neixen entre 1999 i 2004 són de municipis de més de 20.000 habitants. Per tant, més de la meitat són privades de ciutats grans. A més, han nascut sobretot a Barcelona i rodalies: 7 a la Ciutat Comtal, 3 al Barcelonès i 7 a la resta de les comarques metropolitanes. Per tant, 17 de les 44 noves TVL que sorgeixen són privades de municipis de més de 20.000 habitants propers a la capital.

5.1.3.- El context espanyol: desenvolupament paral·lel amb diferències

L'increment d'iniciatives no és exclusiu de Catalunya; també es troba al conjunt de l'Estat. A partir de l'elaboració de les dades d'AIMC (1999 i 2002), s'observa que entre 1999 i 2002 les TVL augmenten a totes les comunitats autònomes excepte Múrcia (vegeu Taula 25). AIMC situa Catalunya en el tercer lloc per nombre d'iniciatives dins de l'Estat, per darrera d'Andalusia (líder des de mitjans dels noranta) i el País Valencià, que en els dos censos anteriors era tercera.

Pel que fa a la titularitat²¹³, s'apunta un creixement d'iniciatives privades, però sense els índexs catalans. Així, mentre que el 1999 hi havia un 78,04% de privades, el 2002 pugen fins el 79,89% (AIMC, 1999 i 2002). Tot i l'augment de privades al Principat, es manté el diferencial de la titularitat pública respecte de l'Estat. Segons AIMC, un 44,44% de les catalanes són públiques, gairebé el triple de la mitjana espanyola (16,59%).

La titularitat no és l'únic tret que singularitza les TVL catalanes en el context espanyol. Al conjunt de l'Estat, el pes del cable és major, encara que els anys 2000 ha tendit a baixar. Mentre que el 1999 l'empraven un 23,49% d'iniciatives, el 2002 la xifra ha baixat fins al 17,67%. En canvi, les televisions hertzianes passen del 68,68% al 71,32%. Les emissores que emeten pels dos sistemes es mantenen estables al voltant del 8%, encara que amb tendència a pujar (AIMC, 1999 i 2002).

---

²¹² OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [arxiu informàtic]. Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

²¹³ Les dades sobre titularitat i tecnologia d'emissió s'han elaborat a partir de les TVL que han respost l'enquesta d'AIMC: 445 el 1999 i 645 el 2002.

Catalunya, líder en consum de televisió local

Al llarg dels anys dos mil, el consum de televisió local a Catalunya es dispara en relació als anys precedents, fins al punt que es multiplica gairebé per tres segons les dades de Sofres (vegeu Taula 26).

Taula 25.- Iniciatives de televisió local a l'Estat espanyol (1999-2002)

C. Autònoma	1999	2002
Andalusia	229	283
Aragó	17	22
Astúries	7	13
Balears	24	25
Canàries	40	47
Cantàbria	6	10
Castella i Lleó	31	55
Castella - la Manxa	37	41
Catalunya	114	115
Ceuta i Melilla	2	4
Extremadura	12	20
Galícia	35	35
Madrid	32	36
Múrcia	31	30
Navarra	4	6
País Basc	19	27
País Valencià	97	122
La Rioja	4	6
Total	741	897

Font: Elaboració pròpia a partir d'AIMC (1999 i 2002).

Tot i les limitacions de les dades de Sofres en àmbits de cobertura tan petits com el local, no es pot negar que a Catalunya es dona una tendència al creixement del consum d'emissores locals. A més a més, l'increment és d'una magnitud considerablement més alta que la de la resta de Comunitats Autònomes, on les pujades més altes no arriben al 50%. Aquest diferencial en els augments porta associat un canvi de posicions en rànquing d'audiències per territoris: si a finals dels anys noranta el Principat era un dels territoris amb menys consum de televisions locals, ara és la segona comunitat autònoma, tot just per sota de les Illes Canàries. En aquest sentit, es pot afirmar que el Principat empeny cap a dalt la mitjana de l'Estat.

Taula 26.- Audiència de les televisions locals a Catalunya i Espanya (2000-2005)²¹⁴

	2005	2004	2003	2002
Mitjana Estat espanyol	3,5	3,0	2,7	2,2
Andalusia	2,9	2,9	3,1	2,6
Canàries	5,5	5,8	6,1	5,1
Castella-la Manxa	3,3	2,9	2,5	2,2
Catalunya	4,8	3,6	2,7	1,7
País Valencià	2,4	2,2	2,3	1,7
Galícia	2,7	2,2	1,8	1,4
Madrid	2,7	2,6	2,4	2,4
País Basc	3,4	2,5	2,1	1,6
Resta	3,8	3,1	2,6	2,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Sofres ofertes per *Noticias de la Comunicación*, núm. 221, pàg. 25; núm. 243, pàg. 27, i núm. 254, pàg. 27.

5.2.- La iniciativa privada: agent en canvi i actor transformador

El naixement de TVL privades és un dels principals factors de transformació els dos mil. Però al mateix temps que canvien l'estructura del sector, els actors privats també ho fan. A més dels promotors *clàssics* (sobretot ACSAL i també empreses locals), n'hi ha de nous que no surten dels municipis i comarques on creen les TVL: grups multimèdia; i empreses comunicatives de mida diversa que engeguen en les zones més poblades i potencialment més rendibles des del punt de vista econòmic.

5.2.1.- Diversificació dels promotors privats

A partir dels dos mil, s'incrementa la tendència a crear TVL empresarials, fins al punt que les associacions que n'engeguen són l'excepció: 23 de les 28 televisions locals²¹⁵ privades creades entre 1999 i 2004 són empreses, el 82,14%²¹⁶ (CAC, 2005: 108-129).

²¹⁴ Les dades de 2000 i 2001 no les oferim perquè aquests anys Sofres dona agregades l'audiència de les TVL i altres televisions sota la denominació "Altres".

²¹⁵ Dues de les noves iniciatives detectades per l'OCL no responen a noves TVL, sinó que són fruit de la reorientació d'iniciatives ja en funcionament. Així, Canal 50 Vallès Oriental sorgeix d'un nou projecte de TV Caldes (Caldes de Montbui, Vallès Oriental) i TV Xat–Tele Besòs ho era de TV Mollet (Mollet del Vallès, Vallès Oriental). Tot i que en alguns moments les dues noves iniciatives van emetre independentment de les antigues, van acabar sent les que quedarien en funcionament, fent desaparèixer les originals. Fonts: Josep Rebull, director de TV Xat–Tele Besòs. Comunicació personal, 14 de març de 2006; i Francesc Bartomeus, director de Canal Català Vallès Oriental. Comunicació personal, 14 de març de 2006.

²¹⁶ Font: OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [arxiu informàtic] Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

Nous actors: empreses no locals entren en el sector

Una de les principals novetats dels anys dos mil és el naixement d'emissores impulsades per empreses i grups de comunicació d'abast nacional i estatal, unes entitats que mai abans van arribar a posar en marxa emissores al Principat. Ara són les responsables de 9 de les 27 noves privades que l'OCL detecta entre 1999 i 2004.

Citytv va engegar el 23 d'abril de 2001 gestionada per TVCAT SL, propietat de Godó (95%) i Orfeó Català (5%) (*La Vanguardia*, Vivir, 23 d'abril de 2001, pàg. 9; CAC, 2005: 120). El maig de 2002, Antoni Llorens (Lauren Films) creava Canal 4 (posteriorment Mediterrani 4 TV), pensada per tota la demarcació de Tarragona (*Insert TV*, núm. 16, pàg. 15) (OCL, 2003: 224).

El 2003 es van posar en marxa 5 televisions. L'abril arrencava a Santa Coloma de Gramenet (Barcelonès) Teletaxi TV, impulsada pel Grup Teletaxi i el Grup 100% Comunicació (editor de premsa gratuïta) amb cobertura a part de l'àrea metropolitana (*El Periódico de Catalunya*, 10 de desembre de 2002, pàg. 86). A la tardor, el grup Estrader Nadal (World Wide Ràdio, productora de televisió) engegava Televisió Comtal a Barcelona. Mediapro posava en marxa dues emissores més: Televisió de Ponent (Lleida, Segrià) i TV Gurb (Osona), totes dues comarcals; i TBF Assessorament creava Riudoms TV al Baix Camp (*Insert TV*, núm.9, pàg. 3-7; CAC, 2005: 124).

El 2004 neix a Barcelona Localia Catalunya, una emissora creada per Grupo Prisa (*Avui*, 22 de setembre de 2004, pàg. 67). El mateix any també s'implanta a l'àrea metropolitana MX Local, una xarxa estatal amb seu a Madrid (CAC, 2005: 120-128; OCL, 2005: 224). Finalment, el 2005 arriba a Catalunya Canal Latino TV, creada per l'empresa de serveis audiovisuals M&M Infonet, amb seu a la capital del Vallès Occidental però amb una xarxa de televisions present a 22 capitals de província amb emissions a l'àrea metropolitana de Barcelona i a Lleida²¹⁷.

Empreses sense relació amb la comunicació de masses

Els dos mil també apareixen companyies de fora del sector comunicatiu que posen en marxa TVL. Maresme TV (Premià de Mar) naixia el 2003 arran de la iniciativa de la productora teatral barcelonina Wai Entertainment de recuperar la històrica TV Premià, aturada des de finals dels noranta (Proelsa, 1997; OCL, 2005: 224). El mateix any, Canal 50 Viladecans era adquirida per l'empresa Chest Game (una empresa

---

²¹⁷ Font: Canal Latino TV [En línia]: "Cobertura". <<http://www.canallatino.tv>> [Consulta: juny de 2006]. Aquesta emissora no s'ha de comptabilitzar en els canvis detectats per l'OCL entre 1999 i 2004, ja que apareix el 2005.

d'inversions amb seu a Barcelona) i tornava a emetre després d'haver-se aturat a mitjans dels noranta (Proelsa, 1997; *Insert TV*, núm. 17, pàg. 15).

Associacions religioses i televisió local

En aquest context de canvis en la propietat, fins i tot les escasses associacions que posen en marxa emissores no corresponen al perfil que han tingut aquestes iniciatives a Catalunya. Així, les cinc televisions no empresarials que neixen els dos mil són d'entitats i grups religiosos de diverses ciutats de l'àrea metropolitana (dues a Barcelona, una a Sabadell, una a Terrassa i l'altra no es coneix) (OCL, 2005: 224).

Els promotors clàssics: empreses específiques i gestors de mitjans locals

A més dels nous actors, els operadors que històricament han engegat iniciatives televisives continuen creant-ne. Així, entre 1999 i 2004 neixen tres TVL impulsades per empreses locals: Mola TV (Sabadell, Vallès Occidental) amb cobertura metropolitana; i TV Vall de Lillet (Pobla de Lillet, Berguedà) i TV Cercs (Berguedà), en els dos darrers casos a càrrec de l'empresa propietària de la xarxa local de televisió per cable²¹⁸ (OCL, 2005: 224; CAC, 2005: 120-128).

Al mateix temps, sorgeixen cinc TVL creades per empreses gestores de mitjans locals. TV Santpedor (Bages) i Atlàntida TV (Vic, Osona) són emissores comarcals que neixen el 2003 de la ma del Grup Taelus, que gestiona diverses ràdios a la Catalunya Central. Pirineus TV (Seu d'Urgell, Alt Urgell), amb cobertura a quatre comarques, apareix el mateix any creada per Cadena Pirinenca de Ràdio i Televisió, que controla diverses ràdios a les comarques pirinenques catalanes i Andorra²¹⁹. TLB, amb cobertura al Bages i el Berguedà, també arranca el 2003 impulsada per Grup TLB (ràdios i premsa gratuïta al Bages) juntament amb el Grup 100% Comunicació²²⁰. El 2004 es posa en marxa Solsonès TV, una iniciativa comarcal de Produccions l'Ull Digital, editora del setmanari *Celzona* (CAC, 2005: 120-128; OCL, 2005: 224).

Un cas particular és el de Premsa d'Osona, editor d'*El 9 Nou* i propietari de la productora CTL, que posarà en marxa El 9 TV a Osona a partir d'un acord amb Mediapro, que li cedirà l'explotació de TV Gurb (*Avui*, 18 de setembre de 2004, pàg. 74). Així, el propietari i el gestor no seran el mateix, un fenomen nou a Catalunya.

---

²¹⁸ Font: OCL (2004): *Incidències elaboració llistat televisions locals 2004*. Bellaterra: OCL [Text mecanografiat] Document consultat a l'arxiu de l'OCL. Cal tenir present que aquestes dues iniciatives corresponen al grup que no emeten periòdicament.

²¹⁹ Font: Cadena Pirenaica de Ràdio i Televisió [En línia]: <<http://www.cadenapirenaica.com>> [Consulta: juny de 2006].

En aquest període, les empreses gestores de mitjans locals també s'involucren en la creació d'emissores mixtes. El 2001 neix Lleida TV, creada per Grup Segre (editora de Segre i amb el 60% del capital), la Diputació lleidatana (20%) i l'Ajuntament de Lleida (20%) (*Antena Local*, octubre de 2000, pàg. 8).

Els operadors històrics de televisions locals també posen en marxa noves iniciatives. Canal 50 Sabadell engega Canal 50 Barcelona, amb seu a Santa Coloma de Gramenet, que afegirà a la TVL que ja gestiona a Rubí (OCL, 2005: 224; i CAC, 2005: 120). El 2004 TV Manresa recuperava Canal Bages, la televisió comarcal que havia engegat a la segona meitat dels noranta però que no havia funcionat de manera periòdica des de finals de la mateixa dècada (Luque, 2005)²²¹.

Televisions supralocals a les zones més poblades

El gruix de les iniciatives que sorgeixen aquest període ho fan a les zones més poblades de Catalunya i gairebé totes (les excepcions són les dues que entren xarxes locals de cable) difonen per una comarca o més enllà. De fet, solament cinc emissores neixen fora de la demarcació de Barcelona i 11 fora de l'àmbit metropolità.

Destaquen les 11 emissores impulsades per les empreses d'abast nacional i estatal, ja que 5 sorgeixen a Barcelona, una altra a la seva comarca i una setena a l'àrea metropolitana. Aquests operadors generen el gruix de l'augment del municipi, la comarca i l'àmbit territorial (vegeu Taules 18 i 20). De les altres quatre, dues apareixen a capitals provincials (Tarragona i Lleida) i tenen cobertures superiors al municipi; i les altres dues són comarcals de zones densament poblades (TV Gurb i Riudoms TV). Així mateix, 9 funcionen a municipis de més de 50.000 habitants, fet també explica l'increment de televisions instal·lades en aquest tram de població.

En aquest context, Canal 50 Sabadell és l'únic operador que, amb un origen local, crea emissores fora del seu àmbit de funcionament *natural* fins al moment i contribuirà a estimular el creixement a la capital catalana, que apareix clarament assenyalada com la ciutat més buscada per posar en marxa noves emissores.

5.2.2.- L'adquisició de televisions en funcionament

A partir dels anys dos mil s'estén un fenomen que fins ara havia estat excepcional: la compra, total o de part del capital, de TVL en funcionament. Actors interessats opten

---

²²⁰ Font: TLB Grup [En línia]: <<http://www.tlbgrup.com>> [Consulta: juny de 2006].

²²¹ Font: OCL (2004): *Incidències elaboració llistat televisions locals 2004*. Bellaterra: OCL [Text mecanografiat]. Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

per adquirir mitjans en marxa en comptes de crear-ne de nous, encara que sovint l'entrada dels nous socis comporta un canvi en el model comunicatiu de l'emissora.

Mediapro

Òmnium Cultural abandonava a finals dels noranta el projecte de posar en marxa una televisió a Barcelona i arribava a un acord amb la productora Mercuri, propietat de Mediapro, per crear una empresa conjunta per gestionar una TVL (CAC, 2005: 120).

De la reconversió del projecte d'Òmnium neix Flaix TV, que va arrancar a Barcelona l'11 de setembre de 2001. També hi participen Grup Flaix (del popular Miquel Calçada, *Mikimoto*) i TBF Assessorament (del periodista Josep Maria Tatxo Benet i vinculada a Mediapro²²²). Alternativa TV de Girona també s'integrava a l'òrbita de Mediapro el 2001, quan TBF Assessorament adquiria el 95% del capital de l'empresa, i passava a emetre Flaix TV (OCL, 2003: 224; CAC, 2005: 127).

De Zeta a Mediapro i Prisa

La tardor de 2000 el Grupo Zeta (*El Periódico de Catalunya*, Ona Catalana) creava l'empresa Antena Local junt amb la productora Ovídeo i el cineasta Manuel Hurga per invertir en la TVL (OCL, 2003: 222; *Comunicació 21*; núm. 10, pàg. 42).

El mateix 2000 entrava en el capital de la històrica TV Girona. A finals dels noranta i primers dos mil, els propietaris buscaven inversors locals per ampliar i millorar les instal·lacions i els equipaments, però el poc interès dels empresaris gironins, segons els promotors, va portar a l'acord amb Antena Local (Costa, 2005: 117 i 122). Un element que pot ajudar a entendre l'acord és que l'aleshores director general d'Antena Local, Rafael Nadal, és germà del llavors alcalde de Girona, Joaquim Nadal, i que l'Ajuntament gironí participa al capital de la televisió. L'any 2002, Antena Local adquiria part del capital de TV Manresa i Canal Bages, les dues TVL històriques gestionades per Jordi Luque (2005), que va vendre per motius personals i familiars.

El 2003, però, Zeta canvia d'estratègia. D'una banda, venia la seva participació a Antena Local a Mediapro, que reforçava el seu paper dins de la TVL (*Comunicació 21*; núm. 10, pàg. 42), De fet, tant TV Gurb com TV Ponent neixen de la ma d'Antena Local integrada en el nou grup. De l'altra, Zeta creava l'empresa Collserola Audiovisual

---

²²² Mediaproducción SL (MediaPro) i TBF Assessorament SL comparteixen propietari: Mediaproductio Propietats BV, amb seu als Països Baixos (Font: Base de dades SABI, sobre empreses de l'Estat espanyol i Portugal. Bureau van Dijk [en línia]: <<http://sabi.bvdep.com>>). Així mateix, Tatxo Benet treballa a Mediapro. Font: Mediapro [en línia]: "Equip". <<http://www.mediapro.es/cat/catala.htm>> [Consultes: juny de 2006].

per posar en marxa una emissora metropolitana a Barcelona a partir d'un acord amb una televisió de barri. Però un any després venia Collserola Audiovisual al Grupo Prisa, que d'aquesta manera posava en marxa Localia Catalunya (OCL, 2005: 224).

Grupo Planeta i Onda Ramblas

El 2001 Planeta 2010 (integrada en el Grupo Planeta) i Onda Ramblas (propietat de Luís del Olmo) entraven en el capital de Gibson Time, empresa gestora de 25 TV, a l'Hospitalet de Llobregat, que havia recuperat les emissions periòdiques després d'haver aturat l'activitat a mitjans dels noranta (Proelsa, 1997; Prado i Moragas, 2002: 63). En aquesta televisió hi participa Chest Game. TV Igualada (Anoia), també esta vinculada a 25 TV, ja que l'empresa que la gestiona, IG Media, està en mans de Gibson Time (CAC, 2005: 120 i 122).

Empreses locals i comarcals

El Grup 100% Comunicació (premsa gratuïta) comprava a primers de 2001 les comarcals TarracoVisió (Tarragona) i Canal 21 (Roquetes, Baix Ebre), totes dues propietat de Guinovart Comunicacions (*Antena Local*, març de 2001, pàg.18; *Avui*, 24 d'abril de 2001, pàg. 62). Dos anys després adquiria el 50% de Televisió d'Osona i posava en marxa Tortosa TV; i el 2004 participava en la creació de TLB (OCL, 2005: 224; CAC, 2005: 120-128).

L'octubre de 2001, Edicions Intercomarcals (*Regió 7*) participava en la compra de TV Manresa i Canal Bages, operació en què també entra Premsa d'Osona (*El 9 nou*) i la ja citada Antena Local. Per Edicions Intercomarcals és el primer pas en el sector, però Premsa d'Osona reforça la línia encetada el 1997 amb la creació de la productora CTL. La posada en marxa d'El 9 TV el 2004 amb l'acord amb Mediapro forma part de l'estratègia d'expansió d'aquesta empresa en el camp de la TVL .

El desembre de 2001, Ràdio Club 25 SA (premsa i ràdios locals de Terrassa) adquiria TV 20, la televisió associativa històrica de Terrassa.

De Mediapro i Grup Flaix a Vocento

L'any 2005, Grup Flaix i Mediapro decideixen posar fi al projecte de Flaix TV i venen el 75% de l'empresa propietària de l'emissora de Barcelona al grup Vocento (*ABC*, Telecinco). Amb aquesta freqüència, el grup espanyol posava en marxa a la capital catalana Urbe TV (*Avui*, 16 de desembre de 2004, pàg. 78; i *Avui*, 25 d'agost de 2005, pàg. 59). D'aquesta manera, Vocento esdevenia el segon grup de comunicació

espanyol en tenir presència a la TVL catalana, que fins ben entrats els dos mil s'havia caracteritzat per ser essencialment català i amb plena hegemonia d'actors locals.

5.2.3.- Concentració de la propietat i integració multimèdia

La natura d'alguns dels promotors de noves emissores i també de les empreses que compren televisions; així com el comportament d'alguns dels operadors històrics ha fet que els anys dos mil s'estenguin entre la TVL catalana dos fenòmens fins ara marginals: la integració de les televisions en estructures multimèdia i la concentració horitzontal de la propietat.

La integració multimèdia la generen operadors que adquireixen televisions per ampliar i diversificar la base del seu negoci comunicatiu, com ara el Grup 100% Comunicació, Edicions Intercomarcals, Premsa d'Osona, Grupo Godó, Zeta en el seu moment i després Mediapro, Grup Flaix o Grup Teletaxi.

La concentració horitzontal els anys dos mil té com a protagonista el Grup Canal 50, únic que solament posseeix televisions: Canal 50 Sabadell, Canal 50 Rubí – adquirida a final dels noranta- i Canal 50 Barcelona. Els altres casos es donen en combinació amb la integració multimèdia, com Grup 100% Comunicació o Mediapro. Fins i tot hi ha una mixta, TV Girona, forma part d'un grup de comunicació (Mediapro) i comparteix propietaris amb d'altres televisions (vegeu Taula 27).

El resultat és que 29 televisions estan integrades en una estructura empresarial més àmplia. Si es té en compte que les TVL detectades el desembre de 2004 per l'OCL eren 128 i que la Generalitat les xifrava en 114 el desembre de 2005, aproximadament una de cada cinc forma part d'una entitat superior (vegeu Taula 27). Al seu torn, considerant que les mateixes fonts estableixen el nombre de privades en 70 i 58 respectivament, entre un terç i la meitat estan en mans d'empreses més grans.

Aquestes 29 televisions presenten una distribució territorial particular, que no es correspon amb la del conjunt del fenomen. 6 operen a Barcelona, 2 al Barcelonès i 6 més a la resta de l'àrea metropolitana. Així mateix, 21 funcionen a la demarcació de Barcelona. De les altres 8, quatre estan ubicades a les capitals provincials. Per tant, les televisions integrades en empreses més grans operen a les zones de major densitat de població, potencialment més rendibles en termes econòmics .

Una tendència comuna a l'Estat espanyol

La concentració tant multimèdia com horitzontal de la televisió local no és exclusiva del Principat, ja que al conjunt de l'Estat es dona la mateixa situació.

Taula 27.- Concentració multimèdia i horitzontal a la TVL a Catalunya (2005)

	Televisió	Municipi	Comarca
Grup 100% Comunicació	Televisió Local del Bages (TLB) Televisió d'Osona Canal 21-Terres de l'Ebre Més TV Tortosa TV Teletaxi TV	Manresa Vic Roquetes Tarragona Tortosa Santa Coloma de Gramenet	Bages Osona Baix Ebre Tarragonès Baix Ebre Barcelonès
Antena Local (Mediapro)	TV Manresa Canal Bages TV Gurb / El 9 TV Televisió de Ponent Televisió de Girona	Manresa Manresa Gurb Lleida Girona	Bages Bages Osona Segrià Gironès
TBF (Mediapro)	Riudoms TV Alternativa TV Girona Urbe TV	Riudoms Girona Barcelona	Baix Camp Gironès Barcelonès
Prensa d'Osona	TV Manresa Canal Bages TV Gurb / El 9 TV	Manresa Manresa Vic	Bages Bages Osona
Grup Canal 50	Canal 50 Vallès Canal 50 Rubí Canal 50 Barcelona	Sabadell Rubí Barcelona	Vallès Occidental Vallès Occidental Barcelonès
Edicions Intercomarcals	TV Manresa Canal Bages	Manresa Manresa	Bages Bages
Taelus	TV Santpedor Atlàntida TV	Santpedor Vic	Bages Osona
Grup Flaix	Urbe TV Riudoms TV	Barcelona Riudoms	Barcelonès Baix Camp
Gibson Time	25 TV Televisió d'Igualada	L'Hospitalet de Llobregat Igualada	Barcelonès Anoia
Chest Game	TV Viladecans 25 TV Televisió d'Igualada	Viladecans L'Hospitalet de Llobregat Igualada	Baix Llobregat Barcelonès Anoia
Grup Teletaxi	Teletaxi TV	Santa Coloma de Gramenet	Barcelonès
Grup TLB	TLB	Manresa	Bages
Vocento	Urbe TV	Barcelona	Barcelonès
LAC (Pretesa - Prisa)	Localia Catalunya	Barcelona	Barcelonès
Wai Entertainment	Maresme TV	Premià de Mar	Maresme
Grupo Godó	Citytv	Barcelona	Barcelonès
Ràdio Club 25	TV 20	Terrassa	Vallès Occidental
Lauren Films	Mediterrani 4 TV	Cambrils	Baix Camp
MX Local	MX Local	Barcelona	Barcelonès
Grup Estrader Nadal	Televisió Comtal	Barcelona	Barcelonès

Font: Elaboració pròpia a partir de CAC (2005: 120-128); *Antena Local*, desembre de 2004, pàg.20; *Insert Tv*, núm. 17, 12-17; i Base de dades SABI sobre empreses de l'Estat espanyol i Portugal (Bureau van Dijk [En línia]: <<http://sabi.bvdep.com/>> [Consulta: gener de 2006].

Així, el naixement de noves emissores entre 1999 i 2002 es deu a l'acció d'agents nous en el sector. En aquest cas, els protagonistes són sobretot grans grups de comunicació (Prisa i Vocento) i empreses de comunicació d'abast estatal (COPE) amb seu a Madrid, així com altres xarxes amb presència a tot l'Estat (com Canal 47), que tendeixen a instal·lar-se a capitals de província i grans ciutats (AIMC, 2002). L'any 2002, segons dades de l'AIMC, més del 30% de les televisions locals del conjunt de l'estat formaven part d'una xarxa de televisió o estaven integrades en empreses d'abast estatal o autonòmic. A finals de 2005 i primers de 2006, la xarxa de Prisa (Localia TV) integrava 100 televisions, la de Vocento (Punto TV, de la qual forma part Urbe TV) n'aplegava 48 i Popular TV, de la COPE, en reunia vint²²³.

En tot cas, Catalunya mostra una dinàmica pròpia més definida, amb protagonisme dels grups multimèdia catalans; i els grups i empreses locals i comarcals. Els dos únics grups espanyols que aconsegueixen crear TVL al Principat ho fan aprofitant desinversions dels grups catalans.

5.3.- Continuitat municipal: noves TVL i canvis en les TVL en funcionament

Els anys dos mil, els ajuntaments de Catalunya moderen la seva aportació de noves emissores, després d'una segona meitat dels noranta on protagonitzen els canvis en l'estructura de la TVL catalana.

Part de les iniciatives que neixen els dos mil són projectes que es comencen a preparar a partir de 1995 però que es posen en marxa ja a la nova dècada. Així, el febrer de 2000 arrencava TV Badalona, sorgida del procés de municipalització de la televisió privada iniciat el 1996. El desembre del mateix any engegava Canal Inf'Ho-TV l'Hospitalet (l'Hospitalet de Llobregat), que també s'estava gestant des de finals dels noranta²²⁴. El naixement d'aquestes dues televisions tanca un cicle d'inversions en emissores municipals d'Ajuntaments socialistes de l'àrea metropolitana de Barcelona que comença amb l'aprovació de la llei de 1995 i dóna lloc a noves emissores com Gavà TV, Viladecans TV; la professionalització i digitalització de Canal Terrassa, TV Vilafranca o Granollers TV; i la centralització de BTV.

Com en la segona meitat dels anys noranta, les televisions municipals neixen a municipis petits. Els protagonistes són els consistoris de municipis de menys de 5.000

---

²²³ Fonts: Popular TV [En línia]: "Delegaciones popular TV" <<http://www.populartv.net>>; Prisa [En línia]: "Localia TV". <<http://www.prisa.es/areas/localia.html>>; Vocento [En línia]: "Punto TV" <http://www.vocento.com/espanol/unidades_negocio/medios_digitales/tvlocales.htm> [Consultes: juny de 2006].

habitants, que posen en marxa 6 de les 14 televisions. A més, 11 (el 78,57%) apareixen a municipis de menys de 20.000 habitants²²⁵. Solament Badalona i l'Hospitalet de Llobregat estan per sobre dels 50.000 habitants. L'acció dels consistoris compensa la tendència de les privades a instal·lar-se als municipis més grans.

Tot i que quantitativament les iniciatives públiques no obtenen un protagonisme gaire destacat, hi ha una sèrie de fenòmens que atorguen als Ajuntaments, i també als consells comarcals i les diputacions, un paper qualitativament significatiu a través dels concursos de gestió indirecta de televisions municipals i la creació de TVL mixtes.

Els concursos de gestió indirecta

Els anys 2000 hi va haver a Catalunya tres concursos per la gestió indirecta de televisions municipals: la nova Canal Inf'ho (1999), BTV (2000) i Viladecans TV (2002).

Canal Inf'ho ja neix gestionada indirectament per Antena Local, creada pocs mesos abans. De fet, l'empresa que havia guanyat el concurs per la gestió indirecta, que l'Ajuntament de l'Hospitalet havia convocat l'any abans, era Ovídeo, una de les fundadores d'Antena Local juntament amb Manuel Huerga i Grupo Zeta²²⁶. Ovideo i Huerga, a través de Moebius, ja gestionaven BTV des de 1997.

L'any 2000 finalitzava el contracte de gestió indirecta de BTV de Moebius guanyat el 1997. La convocatòria d'un nou concurs va posar de manifest que la TVL estava esdevenint un mercat important dins del sector audiovisual, ja que s'hi van presentar 10 sol·licituds, el gruix vinculades a empreses de grups de comunicació catalans, espanyols i fins i tot europeus²²⁷. El pressupost de funcionament (sis milions d'euros²²⁸ en el moment del concurs) i la cobertura legal de les TVL municipals feien atractiva l'emissora (*Dossier Econòmic de Catalunya*, 13-19 de març de 2001, pàg. 4).

---

²²⁴ TV Badalona [En línia]: "Història de TVB". <<http://www.rcb.es/tvb>>; i Televisió de l'Hospitalet [En línia]: "Qui som?". <<http://tvhospitalet.com/>> [Consultes: juny de 2006].

²²⁵ Fonts: OCL (2002): *Llistat TVL 2002 (Novembre)* [arxiu informàtic]; i OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic]. Documents consultats a l'arxiu de l'OCL.

²²⁶ Font: Televisió de l'Hospitalet [En línia]: "Qui som?". <<http://tvhospitalet.com/>> [Consulta: juny de 2006].

²²⁷ Van presentar les ofertes: Antena Local; Atlas Catalunya (80% d'Atlas España, propietat de Gestevisión Telecinco –al seu torn participada per Vocento–, i 20% de Grupo Godó); Catalunya Comunicació (62'5% de Grupo Godó); Mediapro; Planeta 2010; Pretesa (Promotora de Emisoras de Televisión, de Grupo Prisa); Lavinia TV; Paral·lel 40 (que gestionava la TVL municipal de Viladecans); Videocom (del grup català Trimagen); i Viasat (del grup suec Modern Times Group, que acabava de llançar a Barcelona el diari gratuït *Metro*) (*Dossier Econòmic de Catalunya*, 13-19 de març de 2001, pàg. 4; i CAC, 2002a: 47).

²²⁸ BTV era considerada per la premsa econòmica "la joia de la corona" de les TVL catalanes. Així, els responsables municipals valoraven com un èxit que el concurs hagués cridat l'atenció dels principals grups (*Dossier Econòmic de Catalunya*, 13-19 de març de 2001, pàg. 4).

El concurs el van guanyar dues empreses que ja tenien presència a BTV: Antena Local gestionava els equipaments i el gruix de la programació i Lavínia continuava amb l'entrevista de Joan Barril (*El Periódico de Catalunya*, 11 de maig de 2001, pàg. 37). Finalment, el concurs de Viladecans TV el maig de 2002 va comportar l'entrada de Localia TV al Principat (OCL, 2003: 222).

D'aquesta manera, el tres concursos que es celebren els anys dos mil són la porta d'entrada de grans grups a la TVL. De fet, Antena Local aconsegueix abans la gestió de televisions públiques que no la participació en el capital de privades. El mateix li passa a Localia TV, que converteix Viladecans en la punta de llança a Catalunya. Segons el conseller delegat de Prisa Juan Luís Cebrian, la TVL municipal era la manera per entrar al mercat català, on volien vendre continguts i "controlar alguns canals" (*Dossier Econòmic de Catalunya*, 1-7 de juny de 2002, pàg. 16).

Les televisions mixtes: assegurar la viabilitat

La Garrotxa feia una dècada que no tenia TVL quan a finals dels noranta naixia la privada Olot TV de la Garrotxa. El projecte arranca el 1993 però no aconsegueix emetre amb certa regularitat fins el 1996 i periòdicament fins 1998 (Guimerà, 2001: 1). Però l'any 2000 esdevé mixta després que el Consell Comarcal de la Garrotxa (14% del capital) i l'Ajuntament d'Olot (14%) arribessin a un acord amb els promotors "per assegurar la presència d'una TV de caire local i comarcal a la Garrotxa". Precisament, la creació de l'empresa mixta vol establir el projecte (Guimerà, 2001: 1).

El maig de 2001 arrancava Lleida TV, que volia arribar a la major part de la demarcació (*La Vanguardia*, Vivir, 11 de maig de 2001, pàg. 8). És propietat del Consorci Lleidatà de Ràdio i Televisió, creat per Grup Segre, la Diputació lleidatana (20%) i l'Ajuntament de Lleida (20%). Com en el cas de la Garrotxa, les administracions locals decideixen participar en el projecte per ajudar a fer-lo viable i superar el "buit televisiu" de Lleida (*La Vanguardia*, Vivir, 11 de maig de 2001, pàg. 8; Antena Local, octubre de 2000, pàg. 8). La capital del Segrià també feia més de 10 anys que no tenia televisió, des que havia tancat Lleida TV a finals dels vuitanta.

L'organigrama encara és més complex, ja que la gestió correspon a Productora de Televisió de Lleida, participada al 50% per TBF Assessorament i Grup Segre. Fan falta dues empreses i dues administracions públiques, doncs, per posar en marxa una televisió provincial (Prado i Moragas, 2002: 64).

En aquest sentit, les mixtes nascudes els anys dos mil identifiquen alguns territoris on mantenir una televisió privada és difícil i no s'aconsegueix dotar les comarques

d'una oferta estable fins que es conjuguen recursos públics i privats. Així mateix, la natura supralocal dels projectes també apunta a la necessitat d'àmbits de cobertura amplis en zones relativament poc poblades per assolir aquesta estabilitat.

El comportament de les administracions locals, doncs, apareix els anys dos mil amb un cert component complementari i de voluntat de prestar un servei televisiu local allà on és complicat que la iniciativa privada (sola) ho garanteixi. Certament, aquest caràcter complementari és explícit en les mixtes i a TV Badalona (municipalitzada davant els problemes financers), però s'ha de prendre com una hipòtesi per la resta.

Al seu torn, Canal Inf-ho de l'Hospitalet de Llobregat neix amb la "ferma voluntat de prestar un servei públic" en una ciutat on ja opera una TVL comercial. L'acció de l'Ajuntament també apunta a la complementarietat, sobretot pel to informatiu de la programació, basat en la repetició de telenotícies i que s'ha anat ampliant amb continguts divulgatius²²⁹.

5.4.- Un entorn jurídic i polític en canvi

El sorgiment de noves iniciatives, el comportament dels diversos actors i tots els canvis en l'estructura els dos mil tenen lloc en un entorn de forta activitat política, legislativa i administrativa al voltant de les TVL que aporta claus per entendre el procés. D'una banda, amb la dotació d'un marc legal transitori per les TVL hertzianes per part de l'administració catalana i de l'altra per les polítiques d'implantació de la TDT local del govern central.

5.4.1.- Catalunya: a la cerca d'una major seguretat jurídica

Després dels intents de canviar la llei 41/1995, de TVL per ones, a finals dels noranta, el Govern central va canviar d'estratègia a partir de 2000. Abandona la idea de modificar la llei i redueix les sancions a TVL per ocupació de l'espai radioelèctric.

Per a Badillo (2003: 495), l'actitud del Govern "ha promogut l'aparició d'innombrables actors nous en el sector de la televisió local" arreu de l'Estat, "produint un efecte de desregulació latent". Tal com apunta aquest autor (2003: 100 i 102), l'executiu mai no va explicitar les raons d'aquest descens en les sancions just en el moment en què es detecta un augment notable de noves emissores. Davant d'això, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i el Govern de la Generalitat van emprendre accions per donar una major seguretat jurídica al sector.

---

²²⁹ Font: Televisió de l'Hospitalet [en línia]: "Qui som?". < <http://tvhospitalet.com/index.html>> [Consultes: juny de 2006].

El treball del CAC i el sector

El primer en mobilitzar-se va ser el CAC, que a primers de 2001 va crear una taula de treball amb les associacions de televisions catalanes²³⁰ per elaborar un document d'autoregulació del sector fins que fos completament legalitzat i instar el Govern català a desenvolupar un marc legal transitori en aquest mateix sentit. També incloïa recomenacions a tenir en compte en l'elaboració del futur marc legal definitiu.

L'informe final va ser aprovat per la mesa de treball la primavera de 2001 i pel ple del CAC el maig de 2002, després d'incorporar canvis de la Federació de Municipis de Catalunya (FMC) i l'Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACM).

El Decret 320/1996 aprovat pel govern de la Generalitat va ser la base d'aquest document d'autoregulació, anomenat *Informe per a la revisió del model de televisió local a Catalunya*, que tenia l'objectiu de marcar les pautes de funcionament i desenvolupament de les TVL emparades per la disposició transitòria de la Llei 41/1995 (XTVL, 2004: 31) a partir d'allò establert en el seu moment pel decret català. L'objectiu darrer és dotar les TVL amb "drets històrics d'emissió" (activitat anterior a 1995) d'una major seguretat jurídica (CAC, 2002b, punt III).

El document es centrava en l'àmbit de cobertura, l'emissió en cadena i la gestió del servei, considerats "essencials per al funcionament del sector ja que en ells recau bona part de la dinàmica empresarial de la televisió local" (CAC, 2002b, punt IV).

Sobre la cobertura fixava el municipi com a base i establia la comarca com el màxim territori a cobrir per una televisió. Aquest fet consolidava allò establert pel decret 320/1996, que contemplava com a possibilitat les televisions comarcals. L'emissió en cadena es mantenia en el 25% del temps d'emissió, tal com limitava el decret 320/1996. Pel que fa a la gestió de les emissores, l'havien de fer directament els operadors, aspecte ja recollit pel Decret 320 (CAC, 2002b, punt IV).

Pel que fa a les propostes per a la futura regulació definitiva, s'orienten a la continuïtat de les TVL en funcionament i a la sostenibilitat de les emissores. Així, es demanava "la valoració positiva" de les TVL anteriors a 1995 en un eventual concurs de concessions i que les posteriors fossin escoltades en l'elaboració de les clàusules.

---

²³⁰ La coordinadora Televisions Locals de Catalunya (TLC, hereva de la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals de Catalunya); la Federació de Televisions Locals de Catalunya, la Federació de Televisions Municipals de Catalunya i Canal Local Català, l'Agència de Comunicació Local de la Diputació de Barcelona (empresa instrumental que va crear el CTVL), i les entitats municipalistes catalanes (Federació de Municipis de Catalunya i Associació Catalana de Municipis i Comarques).

També es defensava que en el concurs es considerés “la continuïtat de la cadena, la qualitat de la programació, la inversió tecnològica, la creació de llocs de treball, la qualitat empresarial i la promoció de la indústria audiovisual catalana”. Es plantejava, encara, la possibilitat de crear televisions supracomarcals a les zones menys poblades, exigint que s’evités “una programació més generalista allunyada de la realitat social, cultural i política del municipi”, i repensar el límit de dues per municipi. (CAC, 2002b, punt V).

Aquest informe posa de manifest que hi ha un notable consens entre els diferents operadors del sector, i també el CAC, sobre el model d’emissora que es vol per al Principat: professionalista i amb un rol industrial molt important, ja que presenta les TVL com a empreses dinamitzadores del sector audiovisual nacional.

Com a conseqüència directa de l’aprovació del document i del consens assolit, l’octubre de 2002 es creava la Mesa de la Televisió Local, que agrupava el CAC i les entitats del sector que havien participat en l’elaboració i que tenia per objectiu fer-ne el seguiment i vetllar pel pas de la TVL a la TDT (*Antena Local*, núm. 29, pàg. 7).

La regulació transitòria del Govern de la Generalitat

Arran del document consensuat entre el CAC i el sector, i després de gestions de les associacions davant de la Direcció General de Mitjans Audiovisuals²³¹, el Govern català anunciava l’estiu de 2002 l’elaboració d’una normativa transitòria fins que es resolgués el concurs de 1996 o s’implantés la TDT, que es va concretar en el Decret 15/2003, de 8 de gener, pel qual es regula el règim jurídic transitori de les televisions locals per ones terrestres (DOGC 3801, de 16 de gener de 2003)²³².

El Decret de 2003 regula les TVL emparades per la disposició transitòria de la llei 41/1995 –és a dir, les que emeten des d’ abans de l’1 de gener de 1995– i deroga el Decret 320/1996, que havia convocat el concurs. Divideix les TVL en públiques i privades i estableix que la gestió en tots dos casos ha de correspondre al titular. Per als operadors privats fixa que no podran posseir-ne més d’una en el mateix àmbit de cobertura (art. 3 a 6). Els gestors han d’assegurar la prestació continuada del servei; emetre un mínim de 20 hores setmanals, amb un màxim de 13 de redifusió (no es computen ni imatges fixes ni televenda i publicitat) i no menys d’un 50% del temps en

---

²³¹ Aquesta direcció general és l’hereva de la històrica Direcció General de Radiodifusió i Televisió de la Generalitat. Des de principis de 2002, Roger Loppacher substituïa Jordi Alvinyà al capdavant d’aquest organisme. Font: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals [En línia]: <<http://www.gencat.net/dgma>> [Consulta: juny de 2006].

català. Un mínim del 60% ha de ser producció pròpia, però s'hi podrà computar fins un 40% de coproduccions o realitzacions de tercers a Catalunya (art. 6).

Segons l'aleshores director general de Mitjans Audiovisuals, Roger Loppacher, tots aquests elements volen "afavorir una televisió local arrelada a la societat a la qual es dirigeix i tenen com a objectiu aconseguir una televisió local professionalitzada, solvent, i de màxima qualitat" (*Antena Local*, núm. 30, pàg. 4). En aquest sentit, el model proposat encaixa amb el definit pel sector i el CAC mesos abans.

Totes les TVL tenien dos mesos des de l'entrada en vigor del Decret per demanar una autorització administrativa general (art. 11) que els permetria emetre fins que finalitzés el règim transitori establert. La disposició addicional segona fixa que en futurs concursos d'adjudicació es podrà valorar tenir l'autorització "si s'escau".

L'autorització provisional

El Decret permetia als operadors que portaven més anys funcionant guanyar certa tranquil·litat jurídica fins que el sector es regulés, per via analògica o digital, definitivament. L'autorització la van demanar 128 iniciatives (68 privades i 60 públiques), de les quals 114 la van obtenir (58 privades i 56 públiques)²³³. Això comporta que la Generalitat reconeix l'existència de 58 privades que emeten des d'abans de 1995, és a dir, amb drets històrics d'emissió.

Però, tal i com afirma el CAC (2004: 98), amb aquest procediment "se n'han reconegut algunes que feia temps que no emetien i han reprès les emissions en els darrers dos anys, davant el panorama de regulació i d'inversions que es presenta per a la televisió local". La reparició d'aquestes televisions respon, sobretot, a l'acció dels nous actors que entren en el sector de la TVL els anys dos mil i atén a una estratègia força complexa i elaborada.

Davant d'una situació de reconeixement administratiu basat en l'antiguitat de les emissions (han de ser anteriors a 1995), els nous operadors no s'arrisquen a engegar TVL que no puguin acreditar-la. L'estratègia és la següent: localitzar

---

²³² Tot i que el preàmbul agraeix la tasca feta pel CAC i el sector, el Decret no considerarà part del document autoregulatori.

²³³ De les restants, 10 van ser denegades (totes privades), una pública va desistir de la sol·licitud, a una altra pública li va caducar l'expedient i, el gener de 2006, les altres dues (públiques) restaven pendents de resoldre fins que es presentés un nou projecte tècnic. Fonts: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals (2005): *Situació expedients privats*. Barcelona: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. [text mecanografiat]; (2005): *Situació expedients públics*. Barcelona: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. [text mecanografiat]; i Martí Porter, tècnic de la Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. Comunicació personal, gener de 2006.

promotors de TVL que hagin emès abans de 1995 a les zones d'interès dels nous actors i comprar la totalitat o part del capital de l'entitat gestora. D'aquesta manera, els nous propietaris es presenten com a continuadors del projecte anterior a 1995 (encara que no hagi continuat emetent i comunicativament i empresarialment no tinguin res a veure) i poden avalar una suposada *antiguitat d'emissió*.

Per aquesta via, Flaix TV aconsegueix l'autorització a partir de l'antiguitat que aporta Òmnium Cultural amb els seus projectes dels anys noranta i Citytv ho fa a través d'Orfeó Català, col·laboradora d'Òmnium. Altres televisions que l'han aconseguit amb aquesta estratègia han estat Localia Catalunya, amb un acord amb els gestors de Televisió Sant Antoni–l'Eixample i Ràdio Poblesec TV²³⁴ (*Comunicació 21*, núm. 10, pàg. 42); Riudoms TV, TV Gurb i TV Ponent (Mediapro); Atlàntida TV i Santpedor TV (Taelus); Pirineus TV (Cadena Pirinenca de Ràdio i Televisió); Canal 50 Barcelona (Grup Canal 50); Maresme TV (Wai Entertainment); TLB (Grup 100% Comunicació i Grup TLB); i Mola TV, totes emissores sorgides entre 2003 i 2005. És només per la via de la *compra d'antiguitat* que es pot entendre que aquestes TVL puguin rebre una autorització en principi reservada a les anteriors a 1995.

Aquestes 11 TVL són part de les 23 noves emissores privades detectades per l'OCL entre 2002 i 2004, de manera que la meitat del creixement correspon a televisions noves de trinca que es posen en marxa manllevant drets històrics d'emissió a projectes amb anys sense funcionar. En aquest sentit, crida l'atenció que 24 de les 58 privades autoritzades (el 41,37%) són emissores creades o participades a partir dels dos mil per grups de comunicació (espanyols, catalans, comarcals i locals). L'eficàcia de l'estratègia dels nouvinguts, basada en els acords amb operadors que poden acreditar emissions des d'abans de 1995, es posa de manifest quan es comprova que totes les televisions creades o participades per aquests *nous actors* dels anys dos mil han obtingut el permís provisional²³⁵.

Per tant, el Decret 15/2003 fa aflorar i regula un sector amb una presència notable de nous operadors que gaudeixen de la mateixa seguretat jurídic-administrativa que les televisions efectivament amb molts anys d'emissions. Aquest és

---

²³⁴ En tots els llistats de TVL a Catalunya i Barcelona consultats per fer aquesta tesi mai no hem trobat una referència a aquesta associació.

²³⁵ Fonts: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals (2005): *Situació expedients privats*. Barcelona: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. [text mecanografiat]; (2005): *Situació expedients públics*. Barcelona: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. [text mecanografiat]; i comunicació personal, gener de 2006. Martí Porter, tècnic de la Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals.

un element imprescindible per explicar el creixement entre 2002 i 2004 detectat per l'OCL i el paper de les privades en aquest augment.

5.4.2.- La implantació de la TDT: les primeres passes del govern central

Juntament amb la regulació transitòria de la Generalitat, les primeres passes del Govern central cap a la implantació de la Televisió Digital Terrestre (TDT) a l'àmbit local l'any 2002 ajuden a entendre què passa en aquest període. De fet, permeten explicar el comportament dels impulsors públics i privats que hem detectat fins ara. Si bé el Decret 15/2003 ja aporta una clau interpretativa de l'eclosió de privades en un moment d'al·legalitat, la TDT completa el mapa sobre el qual decideixen els operadors privats i en dóna una altra per entendre l'aturada dels ajuntaments.

La televisió local es fa digital: cap a un canvi de model

En els mateixos anys que el CAC i el Govern català estaven mirant d'implantar un règim transitori, l'executiu central havia optat per canviar d'estratègia: en comptes de modificar la llei de 1995, aquesta seria la base per fer el pas a la TDT. Després d'haver regulat la creació de les emissores estatals i autonòmiques digitals terrestres entre el 1999 i el 2000, el govern central va engagar la planificació digital de les TVL i el 2001 va demanar a les comunitats que li enviessin les necessitats d'espai radioelèctric, cosa que Catalunya va fer a l'octubre (Corominas, Guimerà, Fernández i Bonet, 2005: 644 i 646; Moragas, Fernández i López, 2003: 235; OCL, 2003: 224).

Amb la TDT, l'espai radioelèctric s'organitza en múltiple: canal radioelèctric que integra quatre programes més serveis addicionals de transmissió de dades. D'aquesta manera, en l'espai que ocupa allò que en analògic es denominava canal, ara n'hi caben quatre (que passen a dir-se programes)²³⁶.

Sobre aquesta base, la petició de la Generalitat per la TVL es feia des d'un plantejament territorial i demanava la creació de dues xarxes de freqüències. La primera xarxa, anomenada "local-regional", agrupava les comarques en vuit regions i a cadascuna se li assignava un canal múltiple. La segona xarxa, denominada "local-comarcal", dividia el Principat en 34 zones²³⁷ i assignava dos múltiple a cada comarca

---

²³⁶ Font: Fòrum de la TDT [En línia]: "Què és la TDT?". <<http://www.tdtcat.net/tdtcat/AppPHP/cat/mescontinguts.php>> [Consulta: juny de 2006].

²³⁷ Les 34 zones corresponen a 28 comarques i 6 agrupacions d'entre dues i tres comarques (Parc del Coneixement de la Flor de Maig, 2002).

(a les zones més poblades) i a agrupacions de comarques (als territoris amb menys densitat d'habitants) (Parc del Coneixement de la Flor de Maig, 2002²³⁸).

En la seva petició, el Govern argumentava que la comarca havia de ser la unitat mínima perquè "actualment la cobertura analògica ens demostra que com a mínim hi ha un centre emissor important que dona cobertura a la major part de la comarca, i al fet que un canal digital pot portar pel cap baix quatre programes audiovisuals. Així doncs, seria il·lògic des del punt de vista comercial i de mercat planificar canals l'abast dels quals fos únicament petits municipis o d'un nombre petits d'ells, i a més saturaríem irremissiblement l'espectre un cop més" (Parc del Coneixement de la Flor de Maig, 2002).

Per tant, el plantejament de la Generalitat es fonamenta en un combinació de criteris tècnics i econòmics en els quals pesa, especialment, la viabilitat dels quatre programes que pot emetre cada múltiplex. En tot cas, aquesta proposta està en sintonia amb el model de TVL que el Govern català defensa des de finals dels noranta, basat en emissores privades comercials d'abast comarcal.

Canvis en la Llei 41/1995: la digitalització de la televisió local

Amb les peticions rebudes, el Govern central va modificar la Llei 41/1995 dos cops en un any. La Llei 53/2002, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social (BOE 313, de 31 de desembre de 2002) establí un canvi fonamental: definia les TVL com a digitals, de manera que a partir de llavors ja no podien existir TVL analògiques (art. 109.1 de la Llei 53/2002, que modifica l'article 1 de la Llei 41/1995). A més, marcava uns terminis per a les assignacions de freqüències que les obligava a emetre en TDT a partir del juny de 2004 (art. 109.10 de la Llei 53/2002, que converteix la disposició transitòria única de la Llei 41/1995 en disposició transitòria primera i afegeix una disposició transitòria segona).

La modificació de la Llei deixava per al pla tècnic de freqüències la definició de l'àmbit de cobertura de les TVL digitals (que denomina "demarcació"), però contempla la possibilitat que agrupin més d'un municipi. Així mateix, solament s'assegurava un múltiplex a les capitals de província i les ciutats de més de 100.000 habitants i deixava la resta de zones i un eventual major nombre de múltiplex per demarcació a la disponibilitat d'espai radioelèctric.

---

²³⁸ Aquest document, repartit en la trobada "Reptes de la televisió digital terrestre" organitzada pel Parc del Coneixement de la Flor de Maig (2002), inclou una reproducció de la sol·licitud enviada per la Generalitat al Ministeri.

També contemplava la creació de cadenes i a qui en corresponia el control: a les comunitats autònomes si no sobrepassen el seu territori i a l'administració central si operen a més d'una comunitat. Finalment, estableix que tres programes de cada múltiplex es cediran per concurs a la iniciativa privada i un serà de titularitat pública. En el cas del públic, si la demarcació inclou més d'un municipi la gestió haurà de ser conjunta entre els respectius consistoris (articles 109.2, 109.3, 109.4 i 109.6 de la llei 53/2002, que modifiquen els articles 3, 4, 7 i 9 de la llei 41/1995).

Els canvis legislatius es feien en un context marcat per la fallida de Quiero, la plataforma de pagament que havia guanyat el concurs de TDT d'abast estatal i que havia de liderar la implantació de la TDT a l'Estat. Problemes de definició del model de negoci van comportar una crisi econòmica de l'empresa, que a mitjans de 2002 aturava emissions i deixava l'espai radioelèctric dedicat a la TDT estatal lliure (Moragas i López, 2000: 250; i Prado, Delgado, Garcia i Larrégola, 2003: 64).

En aquest entorn, el govern va convertir la TVL en la nova punta de llança de la TDT a l'Estat: l'aturada de Quiero combinada amb el fet que les TVL havien d'emetre solament en digital a partir de 2004 les situava la capdavant de la implantació. A més, la resta d'emissores no havien d'aturar les analògiques fins al 2012, termini marcat pel pla tècnic de la TDT el 1998 (Corominas, Guimerà, Fernández i Bonet, 2005: 645)²³⁹.

El govern central feia públiques les modificacions a la llei 41/1995 el desembre de 2002 i el 8 de gener següent es publica el Decret 15/2003, que posa en marxa el procés d'autoritzacions a Catalunya. A més, la primavera de 2001 van transcendir a la premsa els principals punts de l'acord d'autoregulació promogut el CAC²⁴⁰ i des de finals de 2001 ja es sap que la Generalitat vol una TVL de base comarcal.

Per tant, els operadors privats ja tenien informació d'utilitat sobre com es podia desenvolupar el sector els propers anys en el moment de demanar les autoritzacions: es vincula el futur a la TDT amb un escenari d'implantació ràpida en el qual la iniciativa privada seria protagonista. A més, contempla la possibilitat de cobertures més enllà del municipi i es garanteix TVL per capitals provincials i municipis més grans, potencialment els més rendibles econòmicament. Així, s'obre un panorama de possibles desenvolupaments per als operadors privats que ajuda a explicar la presa de posicions dins del sector d'empreses i operadors fins ara aliens a la TVL.

---

²³⁹ Vegeu l'apartat 4.5.2 d'aquesta mateixa tesi.

²⁴⁰ El diari *El País* va publicar el maig de 2001, poc després que fos aprovat per la mesa de treball, un extracte de l'informe que recollia els punts clau sobre el model de televisió i les propostes de regulació que adreçava al govern (*El País*, 22 de maig de 2001, pàg. 12).

En canvi, els ajuntaments veuen que és possible que ja no puguin tenir una televisió cadascun. De fet, la llei no solament limita el nombre de públiques, sinó que adreça a la implantació d'un nou model de TVL pública: l'emissora cogestionada per diferents consistoris. Per tant, sembla raonable que baixés el nombre d'ajuntaments que posen en marxa TVL a partir de 2002 (solament quatre fins a 2004).

El model de TDT local es perfila: nous canvis en la llei 41/1995

El 2003 i de nou amb la llei d'acompanyament dels pressupostos (Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social; BOE 313, de 31 de desembre de 2003), el govern de l'Estat torna a modificar la llei 41/1995. El canvi fonamental incideix de nou en la digitalització de les emissions de les TVL, ja que contempla l'emissió simultània analògica i digital fins a l'1 de gener de 2006, sempre i quan l'espai radioelèctric ho permeti. En cas contrari, hauran d'emetre solament en digital (Disposició addicional trentaunena de la llei 62/2003 que modifica la disposició transitòria segona de la llei 41/1995 introduïda per la llei 53/2002).

Amb aquest canvi també s'introdueixen elements relatius a les emissions i els continguts que la llei 41/1995 no havia contemplat²⁴¹. D'una banda, les TVL estan obligades a emetre continguts originals un mínim de 4 hores al dia i 32 a la setmana. Part d'aquestes quatre hores diàries s'han d'emetre en les franges compreses entre les 13:00 i les 16:00 i les 20:00 i les 23:00 i han de ser continguts relacionats amb l'àmbit territorial on s'ha obtingut la concessió. D'altra banda, la disposició trentena també estableix que no es consideraran programes a efectes del còmput horari el següents elements: imatges fixes, publicitat, televenda i jocs i concursos promocionals, incloses les emissions consistents en consultes i jocs a distància amb participació dels telespectadors. Finalment, també estableix que els programes redifosos programes no es poden comptabilitzar com a continguts originals.

Aquestes modificacions estan pensades per evitar la implantació de xarxes estatals o autonòmiques (com les de Prisa o Vocento) o la proliferació de canals basats en jocs vinculats a línies de tarifació especial (els números 800 i 900), com MX Local (*Avui*, 20 de gener de 2005, pàg. 62). A més, contempen unes emissores amb capacitat de producció elevada i miren d'aturar l'ús de tècniques que s'havien introduït, amb molta força a Catalunya a la dècada dels noranta, com la redifusió de continguts i els bucles de pantalles de text. Per tant, perfilen amb força claredat el model

---

²⁴¹ Aquesta disposició addicional no modifica la llei 41/1995, sinó que obliga les emissores regulades per aquesta llei a complir les obligacions que es descriuen en aquest paràgraf.

d'emissora que es vol, més enllà de la titularitat, i dóna informació als operadors interessats la TDT local sobre quines són les condicions a complir.

5.5.- Distribució de continguts i cadenes de televisions: actors centrals

Els anys dos mil, les xarxes creades per facilitar productes audiovisuals a les TVL reforcen el seu paper i esdevenen un actor central, tant pel nombre de televisions integrades com pel volum de programació que ofereixen a les seves associades.

5.5.1.- Entitats públiques: augment d'associats i d'oferta de continguts

Les dues entitats públiques nascudes a finals dels noranta esdevenen, els anys dos mil, els principals distribuïdors de continguts per les TVL catalanes. El desembre de 2005, entre totes dues aplegaven 97 TVL d'un sector format per entre 114 i 128 iniciatives, de les quals 35 estaven associades a totes dues. El mateix mes, totes dues juntes distribuïen més de 60 programes setmanals²⁴².

La Xarxa de Televisions Locals (XTVL)

La XTVL (nom de l'antic CTVL des de l'estiu de 2002) augmenta significativament el nombre de socis: dels 22 que acaba incorporant el 1999 passa als 42 de novembre de 2002 i arriba a les 66 TVL catalanes el desembre de 2005 (OCL, 2003: 222; XTVL, 2004: 18 i 19)²⁴³. En aquest període també creix el nombre i tipologia de productes que ofereix: a més d'un servei de notícies, la temporada 2005-2006 distribuïa 14 hores diàries agrupades en dos blocs (XTVL, 2005)²⁴⁴.

D'una banda, l'anomenada franja XL, unes cinc hores diàries amb informatius, infantils, divulgatius i pel·lícules difoses simultàniament per totes les televisions abonades al servei. La temporada 2005-2006 l'oferien 14 TVL, totes professionalistes ubicades a municipis de més de 20.000 habitants. D'altra banda, 23 programes de tall cultural dins del bloc Servei Públic on s'inclouen els programes D.O., fruit d'un conveni amb l'Institut Català de les Indústries Culturals per crear nous formats audiovisuals (XTVL, 2005). El març de 2006 es va afegir la franja XS, emesa al mateix temps per 15 televisions professionalistes (la meitat de l'àrea metropolitana i amb cobertura superior

---

²⁴² Fonts: XTVL [En línia]: <<http://www.xtvl.org>>; CLCC [En línia]: <<http://clcc-comunicacio.org>> [Consultes: gener i juny de 2006].

²⁴³ Font per a la dada de 2006: XTVL [En línia]: "Les televisions". <<http://www.xtvl.org/television/llistattv/>> [Consulta: gener de 2006].

²⁴⁴ Font: XTVL [En línia]: "Serveis informatius". <http://www.xtvl.org/programs/info_objectiu> [Consulta: gener de 2006].

als 20.000 habitants) els dissabtes a la tarda i dedicada als esports, amb retransmissions esportives en directe des de les ciutats de les TVL implicades.

Els continguts són triats per una comissió de programació, integrada per directius de televisions associades, que es reuneix quatre cops l'any per analitzar les propostes rebudes. A més, des de 2000 la Xarxa organitza anualment el Mercat Audiovisual de Catalunya (MAC), unencontre en el qual els associats expressen les seves necessitats i totes aquelles TVL o empreses que vulguin poden posar a la venda les seves produccions. A partir d'aquí es configura la programació, que les emissores poden optar per emetre o no i, en el cas del bloc Servei Públic, quan ho fan.

La importància del MAC ha crescut entre l'any 2000 i el 2005. Si a la primera edició s'hi van presentar 20 produccions, el 2004 i 2005 van arribar a les 100. També ha ampliat continguts, amb un bloc dedicat a la publicitat (per captar l'atenció de centrals de compres, agències i anunciants de fora de l'àmbit local) i un altre a la TDT, les dues grans preocupacions els anys 2000²⁴⁵ (OCL, 2003: 222; i 2005: 225; i *Insert TV*, núm.14, pàgs. 2 i 10).

En aquest sentit, el MAC destaca per ser l'única trobada de Catalunya pensada per identificar i satisfer les eventuais necessitats programàtiques de les TVL i ha permès visualitzar l'existència d'un incipient mercat de produccions per les televisions locals. De fet, el Mercat esdevé un dels indicis més clars que el sector de la TVL s'està industrialitzant (sorgeixen productores al voltant de les TVL), mercantilitzant (creació d'un mercat on es posen en contacte l'oferta i la demanda) i aprofundint en la comercialització (amb la cerca de grans anunciants i campanyes no locals).

Comunicàlia, l'aposta del CLCC

Els primers dos mil el Consorci Local i Comarcal de Comunicació (CLCC) va redefinir la seva estratègia de suport a les televisions locals. El 2001 posava a la venda el 75% del capital d'Intracatalònia, empresa instrumental que havia creat per gestionar l'Agència Catalana de Notícies (Intra-ACN), el primer servei que va prestar als mitjans locals. Posteriorment, el setembre de 2002, posava en marxa una altra empresa instrumental, Comunicàlia, amb la qual passava a distribuir continguts a les ràdios i televisions associades (*Antena Local*, núm. 28, pàg. 14 –16).

---

²⁴⁵ Vegeu, en aquesta mateix capítol, l'apartat 4.2.

El novembre de 2002 ja servia programació a 44 TVL catalanes, el novembre de 2004 a 60 i el desembre de 2005 a 66 (OCL, 2003: 222 i 2005: 225)²⁴⁶. El seu naixement surt d'un "doble interès" del CLCC: generar una bossa de continguts per les televisions i atendre les necessitats expressades per aquestes (*Antena Local*, núm. 27, pàg. 8). En nèixer oferia una graella de 15 programes, formada bàsicament per informatius i divulgatius. L'any 2005, s'amplia a 32 que es renoven parcialment cada trimestre. La tipologia es diversifica i s'inclouen esports minoritaris, gastronomia, lleure o ficció (telesèries cedides per TV3). Els continguts s'escullen directament des de l'empresa i es posen al servei de les TVL perquè els emprin d'acord amb les seves necessitats. En aquest sentit, contribueix a la industrialització i mercantilització, ja que part dels continguts s'adquireixen a productores, encara que el gruix és de producció pròpia de Comunicàlia (Comunicàlia, 2005; Tubau 2005).

Dues estructures públiques: Lògica política i necessitats de les TVL

A partir de 2002 existeixen dues estructures públiques que ofereixen continguts molt semblants a les TVL catalanes, siguin com siguin: totes dues agrupen privades i públiques, professionals i amateurs, etc. Per explicar aquesta situació s'ha d'acudir a dos elements ben diferents: la lògica política que ja havia portat a l'aparició dels dos consorcis públics i les necessitats programàtiques de les TVL.

El nou servei del CLCC, un organisme promogut per administracions locals governades per CiU, es pot entendre com una resposta política a la XTVL (impulsada per la diputació *socialista* de Barcelona) i que havia doblat els socis entre 1999 i 2002. Francesc Tubau (2005), director comercial del CLCC, encara que no afirma que sorgís com a resposta a l'èxit de la Xarxa, sosté que la lògica que explica els dos serveis és "política". Ricard Pascual (2005), president de la Federació de Televisions Municipals (vinculada al CLCC) quan apareix Comunicàlia, afirma sense matisos que aquesta era "la resposta política de Convergència a l'altra xarxa". La lectura política guanya pes si es considera que el 2003 hi havia eleccions municipals.

L'aprovació del Decret 15/2003 i les modificacions de la Llei 41/1995 són claus interpretatives del comportament de les TVL respecte de les xarxes i, també, la posada en marxa de Comunicàlia. El decret exigeix 20 hores setmanals de programació pròpia (amb un màxim de 13 en redifusió), però permet computar com a pròpies produccions de tercers a Catalunya. En el cas de la Llei estatal, exigeix 4 hores diàries i 32

---

²⁴⁶ Font de la dada de 2006: Consorci Local i Comarcal de Comunicació [En línia]: "Televisions adherides". <http://www.clcc-comunicacio.org/tv_adherides.php3> [Consulta: gener de 2006].

setmanals de programació, sense computar repeticions ni bucles de text. En aquest context, el model de la XTVL (oferia un ampli ventall de programes) era més atractiu que no pas el d'Intra-ACN, que difonia fonamentalment notícies d'agència i pocs continguts elaborats i llestos per emetre. Davant d'això, sembla raonable que el CLCC volgués reaccionar i reorientés la seva estratègia.

Vertebració i integració (amb autonomia): els efectes de les xarxes

Independentment de les raons que hagin dut a la creació de les xarxes públiques, el seu naixement i desenvolupament es fa notar en l'estructura del sector.

D'una banda, són un factor de vertebració, ja que apleguen al seu voltant al gruix de les iniciatives i no fan distincions a l'hora d'integrar socis: en formen part televisions empresarials i associatives; televisions públiques; televisions d'operadors històrics i impulsades pels nous actors. D'altra banda, són dos casos d'integració: tot i la seva estructura horitzontal, sense una seu central que decideixi la programació de les associades, la participació d'una televisió en aquestes entitats té un component d'integració en un ens superior, ja que, a la fi, la principal motivació de les TVL per formar-ne part és accedir a continguts.

Els avantatges de vincular-se a aquestes xarxes són de caire econòmic, fonamentalment. Tal com apunten Llorca, Pascual o Nogueras (2005), permeten accedir a programació complementària de qualitat i en català a preus molt baixos. De fet, segons Francesc Tubau (2005), els preus del CLCC són "simbòlics" i van dels 50 als 100 euros al mes en funció de la població que cobreixi cada emissora. En el cas de la XTVL, les xifres es mouen entre els 70 i els 325 euros al mes²⁴⁷. A més, es pot formar part de totes dues i també d'altres si es vol. Així mateix, les TVL no perden el control de la graella i poden emprar els continguts d'acord amb les seves necessitats.

5.5.2.- La reedició del projecte privat: Canal Català TV

A mitjans de 2005, una part dels integrants del fracassat Canal Local Català (CLC) reprenen el projecte, ara amb el nom de Canal Català TV (CCTV). Es tracta d'una productora creada per 13 TVL privades catalanes i una de les Illes Balears (*Antena Local*, octubre-novembre de 2005, pàg. 14), a les quals es sumaran dues més del Principat entre finals de 2005 i principis de 2006. Totes són professionalistes i operen a diversos llocs del territori, encara que la majoria són del litoral i, en especial, de

l'àrea metropolitana de Barcelona²⁴⁸. A més, tres estan vinculades al grup Canal 50 i quatre més al Grup 100% Comunicació.

La iniciativa va sortir de Ferran Cera, darrer director de Flaix TV, i Nicola Pedrazzoli, propietari de Grup Canal 50. Segons el propi Pedrazzoli, l'empresa busca enfortir les TVL amb programació de qualitat i competitiva per tal que puguin fer front als nous reptes que representa la introducció de la TDT, amb un augment de la competència pública i privada, i l'interès dels grans grups espanyols pel mercat català (*Antena Local*, octubre-novembre de 2005, pàg. 15)²⁴⁹. L'empresa vol arribar al màxim de territori possible però sense incloure dues televisions amb àmbit de cobertura coincident, de manera que no competeixen entre si.

La "filosofia" que segueix, segons Pedrazzoli²⁵⁰, és la "televisió local de qualitat" respectant l'autonomia de cada emissora, que ha de produir "programació local de proximitat al servei de les necessitats dels nostres municipis i comarques i especialment a les demandes de les entitats socials i dels ciutadans del territori".

Ofereix una graella de 15 programes per emetre simultàniament dividits en tres franges, encara que el gruix són per al vespre-nit (11 s'emeten a partir de les 20:00 hores). Majoritàriament són magazines d'entreteniment, informatius i concursos. Alguns ja havien format part de la graella de les emissores del Grup Canal 50 (*Els diumenges amb Odette*, *Debat.cat*, *Va de Bola*) i en molts casos es busca periodistes de relleu nacional (Ramon Miravitllas, Eduard Berraondo, Josep Puigbò o Pere Espinosa) per tenir un major impacte al conjunt del Principat. Així, si s'uneix l'objectiu declarat dels impulsors als continguts, s'observa que Canal Català TV articula una xarxa gairebé nacional, amb un resultat semblant al de la franja XL de la XTVL.

Cal tenir present que aquesta iniciativa no sorgeix com alternativa a les dues entitats públiques que ja hi ha en funcionament. De fet, les 15 televisions catalanes que la integren també formen part del CLCC i 13 de la XTVL.

---

²⁴⁷ Lau Delgado, cap del departament de Promoció i Desenvolupament de la XTVL. Comunicació personal, 22 de gener de 2006.

²⁴⁸ Les televisions fundadores de Canal Català TV són: Canal 50 Barcelona, ETV Llobregat (Esplugues de Llobregat), Més TV Tarragona, Maresme TV, Canal 50 Vallès (Sabadell), TV Caldes (Caldes de Montbui), TLB (Manresa), TV Osona, Masquefa TV, TV Costa Brava (Castell - Platja d'Aro), Canal 21 Roquetes, Canal 4 Berga, TV Banyoles i Canal 4 (Illes Balears) (*Antena Local*, octubre-novembre de 2005, pàg. 14). Abans d'acabar l'any s'hi afegix TV Lloret i a primers de 2006 s'integra TV Reus. Font: Canal Català TV [En línia]: "Les televisions". <<http://www.canalcatala.com/canalcatala/entrada.html>> [Consulta: gener de 2006].

²⁴⁹ Pedrazzoli, Nicola [en línia]: "Canal Català, l'aposta de les televisions locals privades del nostre país", a *Comunicació21.com*. <http://www.comunicacio21.com/textecomplet.asp?id_texte01765> [Consulta: gener de 2006].

5.5.3.- Les cadenes estatals, una presència minoritària

Al mateix temps que neixen i es consoliden les tres xarxes catalanes, les d'origen i abast espanyol que apareixen aquests anys tenen poca presència al Principat.

La històrica Local Media, impulsada per Atel, té entre les seves associades 25 TV de l'Hospitalet de Llobregat²⁵¹. El maig de 2001 entra al mercat català l'agència Atlas España (propietat de Gestevisión Telecinco, participada per Vocento), que distribueix continguts (programes del cor i telesèries) per tot l'Estat sota la marca UNE. Al Principat els ofereixen tres TVL, Canal 50 Sabadell, Canal 50 Rubí i TV Sant Cugat, les dues primeres amb el mateix propietari i la tercera amb un acord programàtic amb Canal 50 Sabadell (*Producción Profesional*, maig de 2001, pàg. 10; i OCL, 2003: 224).

Localia, que segueix una doble estratègia de posada en marxa de televisions pròpies i l'associació amb independents, entra a Catalunya el 2002 quan guanya el concurs de gestió indirecta de Viladecans TV. Fins al 2004, i aprofitant la desinversió de Grupo Zeta en el sector no aconsegueix posar en marxa una gran televisió al Principat. Per la seva banda, COPE solament aconsegueix fer penetrar la seva Popular TV durant un any a través d'un acord amb Televisió Comtal. Finalment, Punto TV, la cadena de TVL creada per Vocento el 2005, arriba a Barcelona a través d'Urbe TV, nascuda amb el desmantellament de Flaix TV (OCL, 2003: 224; i 2005, 223 i 224).

Malgrat que quantitativament són poques les TVL vinculades a grups i xarxes estatals, cal destacar una dimensió qualitativa: totes operen a l'àrea metropolitana de Barcelona i, excepte UNE, arriben a la Ciutat Comtal, el gran mercat local del Principat i objecte del gruix de naixement de noves televisions els anys dos mil.

Les xarxes catalanes com a explicació de l'escassa penetració

Un element que s'ha identificat com a clau per explicar la poca penetració de les cadenes estatals a Catalunya és la presència de les catalanes, especialment les dues públiques, amb més anys de funcionament (Guimerà i Moragas, 2004: 140 i 167).

Les dues entitats impulsades per les diputacions catalanes han posat al servei de les TVL els continguts complementaris que demanaven, amb un component d'arrelament al territori més intens que no pas les produccions difoses per les d'abast estatal (Guimerà i Moragas, 2004: 140). A més, els productes estatals tenen el desavantatge d'estar produïts majoritàriament en castellà, fet que esdevé determinant

---

²⁵⁰ Vegeu, en aquest mateix capítol, l'apartat 4.2

²⁵¹ Font: 25 TV [En línia]: "Programació". <<http://www.c25tv.com/seccion.asp?idseccion=5>> [Consulta: juny de 2006].

en un sector que històricament ha fet de la normalització lingüística un dels seus trets definitoris. A més, tampoc poden computar en la franja de programació que el Decret 15/2003 permet com a producció pròpia si es comprada a tercers a Catalunya.

Si es té en compte la cronologia en el sorgiment dels diferents serveis, aquesta explicació adquireix més consistència. La XTVL (amb el nom de CTVL) neix fins i tot abans que cap empresa espanyola penetrés en el sector i el CLCC posa en marxa el seu servei quan se n'intensifica l'entrada. En aquest sentit, quan les xarxes estatals tracten d'introduir-se en el sector, les dues entitats públiques ja s'han posicionat i les TVL tenen majoritàriament satisfetes les seves necessitats.

5.6.- Un sector eclèctic: diversitat, heterogeneïtat i complexitat ad infinitum

La transformació del sector que comporta la irrupció de noves emissores i de noves empreses i entitats no és solament quantitativa i afecta qüestions com el nombre de TVL, la titularitat o la distribució geogràfica. També comporta canvis en el model d'emissora que opera a Catalunya, les relacions que tenen entre elles, com es financen i quin contingut ofereixen a les seves audiències.

L'acció d'aquests actors es suma a les transformacions que els operadors històrics han acumulat al llarg dels darrers 20 anys i, en especial, la segona meitat dels noranta. Per tant, el sector que afronta la implantació de la TDT és més divers, heterogeni i complex que mai, fins al punt de presentar perfils contradictoris.

5.6.1.- Diversitat d'operadors: un sector amb disparitats creixents

Al llarg dels més de vint anys d'evolució de les TVL s'han anat configurant diversos grups d'emissores amb graus de desenvolupament diferent.

Els primers dos mil, Prado i Moragas (2002) ho constaten i expliciten que les desigualtats són notables i, en alguns casos, radicals. Els autors (2002: 28) afirmen que gairebé la meitat de les iniciatives estudiades havien construït un model viable de funcionament amb un pressupost de 5 milions de pessetes (uns 30.000 euros), però que es basava en un equip humà sense professionals contractats (excepte algun cas puntual, amb un o dos) i que operaven a municipis petits (cap de més de 20.000 habitants i la meitat en poblacions de menys de 5.000).

Però aquestes emissores coexisteixen amb una TVL amb més de 200 milions de pessetes (1.200.000 euros) de pressupost de funcionament: la municipal Barcelona TV. Així mateix, hi ha un grapat de televisions que es mouen per sobre dels 50 milions de pessetes (300.000 euros): un 13% de les estudiades per Prado i Moragas (2002:

27) disposen d'entre 25 i els 50 milions (entre 150.000 i 300.000 euros); el 5% entre 50 i 100 milions (entre 300.000 i 600.00 euros) i quasi el 8% compten amb entre 100 i 200 milions (entre 600.000 i 1.200.000 euros). Les més ben dotades són les emissores vinculades a grups i empreses de comunicació d'abast català, com Citytv i Flaix TV, o algunes d'històriques ubicades a zones densament poblades, com Canal 50 Sabadell.

Per a Prado i Moragas (2002: 27), aquestes diferències de pressupostos generen televisions amb condicions professionals, tecnològiques i de capacitat de producció molt diferents que acaben afectant els continguts, tant en la quantitat com en la qualitat. De fet, aquests autors apunten a l'existència de set tipus de televisió en funció del pressupost, el grau d'organització i la capacitat de producció. En aquest sentit, les xifres indiquen que les tres realitats existents a la TVL catalana han canviat lleugerament. Ara cada cop hi ha menys iniciatives que no assoleixen la consolidació, però el gruix que ho aconsegueix es queda en un estadi de marcat perfil amateur i amb pocs recursos per avançar cap a la professionalització que caracteritza les televisions més sòlides. Els anys dos mil, però, s'ha ampliat el grup de grans emissores (abans format en exclusiva per BTV).

En aquest sentit, l'entrada d'empreses com Mediapro, Vocento i Prisa, amb recursos econòmics molt potents en comparació amb els operadors històrics, permet explicar la configuració d'un grup creixent de televisions molt diferents de la que havia estat la realitat del sector des del seu naixement.

Fonts de finançament: publicitat i subvencions públiques

Els primers dos mil dues de cada tres iniciatives inclouen publicitat i per a un 60% d'aquestes comporta més de la meitat dels ingressos. Per a Prado i Moragas (2002: 31), aquestes xifres indiquen "el pes progressiu que guanya la vocació industrial de la televisió local". De tota manera, també assenyalen que 1 de cada 3 funcionaven sense publicitat, ja sigui per principis (la minoria) i, majoritàriament, per manca d'un mercat local o la incapacitat de l'estructura amateur de la TVL per explotar-lo. De fet, el gruix de les que no tenen publicitat coincideix amb les amateurs que funciona amb 30.000 euros (Prado i Moragas, 2002: 31)

Les subvencions públiques també estan molt esteses els primers dos mil i el 61% de les iniciatives en reben. A més, destaca especialment que el 56% de les privades obtenen recursos públics per aquesta via. Per a Prado i Moragas (2002: 31), és necessari posar de manifest la importància aquestes partides (que per al 36% són la meitat del pressupost) "per a la viabilitat" de la televisió local a Catalunya".

La importància d'aquests dos recursos posa de manifest que les TVL han optat per vies molt semblants a les de televisions d'abast superior, deixant de banda fórmules pròpies dels primers anys com les quotes de socis (el 2001 solament en tenien el 5% de les enquestades). En canvi, s'han afegit la venda de programes (21%) o la prestació de serveis a tercers (17%).

A més, en el cas de la publicitat tendeixen a buscar nous mercats i nous anunciants. En aquest punt juguen un paper important les xarxes catalanes de distribució de continguts, que han desenvolupat programació i estructures comercials pensades per captar publicitat de fora del mercat local oferint als anunciants la possibilitat de fer-se presents en programes que arriben, a través de diferents emissores locals, a pràcticament tot Catalunya (Tubau, 2005; Delgado, 2005: 215).

Certament, el tipus d'actor que entra en el sector així com les lògiques que es desenvolupen xoquen amb l'origen de la TVL catalana i el perfil predominant en els primers anys del fenomen. En aquest context, hi ha una dada que assenyala clarament els canvis que ha viscut el sector en tots aquests anys: de les 68 sol·licituds d'autoritzacions provisionals de televisions privades que va rebre la Generalitat el 2003, solament 10 (el 14,71%) corresponen a associacions culturals sense ànim de lucre. D'aquestes, solament tres són d'emissores nascudes als vuitanta: Cardedeu, Vilassar i Mataró²⁵².

5.6.2.- La professionalització continua i el voluntarisme permanent

Els dos mil, el grau de professionalització de les televisions locals és més alt que en els anys precedents i encara tendeix a créixer tota la primera meitat de la dècada.

Segons Prado i Moragas (2002: 42), el 63% de les 104 iniciatives existents a Catalunya el 2001 tenia professionals contractats²⁵³. Aquesta xifra porta els autors a afirmar que la tendència a la professionalització que van detectar a finals dels vuitanta "s'ha confirmat sense cap mena de dubte", ja que aleshores en tenia una de cada quatre. La dada de 2001 també representa un augment respecte de finals dels

---

²⁵² Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals (2005): *Situació expedients privats*. Barcelona: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. [Text mecanografiat]

²⁵³ Com en la recerca feta entre 1987 i 1988 (Prado i Moragas, 1991), els autors analitzen el funcionament de les TVL a partir d'una mostra. Aquest cop s'estructura en dos grups. 50 iniciatives han estat enquestades amb un qüestionari d'uns trenta ítems. 26 experiències més han rebut una visita dels investigadors i s'ha fet una entrevista en profunditat a un representant, habitualment el director. Sobre la metodologia, vegeu Prado i Moragas (2002: 6 i 7).

noranta, quan la meitat de les emissores –un terç si es consideren totes, emetin periòdicament o no– tenien treballadors.

D'acord amb les dades de Prado i Moragas (2002: 43), les diferències entre plantilles haurien augmentat encara més que els anys anteriors. D'una banda, hi ha televisions amb més de 50 contractats (tot just un 5% del total), amb personal altament especialitzat i una organització professional homologable a televisions de major abast. Però la situació més habitual és la d'equips amb menys de cinc contractats (gairebé la meitat de les televisions), on tothom fa de tot i amb condicions laborals i econòmiques que els dos autors consideren "precàries". Així, el model més estès seria el semiprofessional, amb un nucli que s'encarrega de les tasques més importants i es recolza en un nombre variable de voluntaris.

Tots els indicis apunten que el grau de professionalització ha augmentat al llarg dels dos mil. D'una banda, la incursió de les empreses de comunicació, siguin del nivell que siguin²⁵⁴, es tradueix, en tots els casos, en la conversió d'una TVL al model professional o el naixement d'una basada en aquest. De fet, de les 27 que neixen entre 2002 i 2004 pel cap baix 17 són professionals²⁵⁵. D'altra banda, iniciatives amb anys de funcionament, tant públiques com privades, també adopten aquest model (OCL, 2003: 221 i 222; i 2005: 223 i 224). Finalment, els primers anys dos mil no han nascut emissores voluntaristes i en canvi, les set TVL que desapareixen entre aquests dos anys són amateurs²⁵⁶.

Una mirada al context pot aportar una explicació a la pèrdua de pes de les amateurs. Primer, la regulació transitòria de la Generalitat aposta per una TVL entesa professionalment, preparada per prestar el servei de manera continuada i amb una capacitat de producció gairebé diària. Després, les polítiques de TDT encara dibuixen un model més exigent: producció diària i una inversió tecnològica que s'estima alta.

En aquest sentit, Prado i Moragas (2002: 22 i 28) posen de manifest que el perfil de la TVL amateur està molt definit i respon a una iniciativa que es desenvolupa en un entorn on resulta difícil assolir una estructura professional. Són televisions ubicades a municipis petits (totes per sota de 20.000 habitants i la meitat de menys de 5.000), la majoria no emeten publicitat i tenen un pressupost igual o inferior als cinc milions de pessetes anuals (30.000 euros).

---

²⁵⁴ Quan Prado i Moragas (2002) van fer el treball de camp el 2001 havien penetrat en el sector Zeta (amb Antena Local), Godó (Citytv); i Mediapro i Grup Flaix.

²⁵⁵ De les altres 10 no es disposa de d'informació sobre els recursos humans.

²⁵⁶ Font: Observatori de la Comunicació Local (2004): *Llistat de televisions locals desembre 2004*. Bellaterra: Observatori de la Comunicació Local. [arxiu informàtic].

Aquesta disparitat entre recursos humans i tipus de personal contractat es trasllada a les estructures organitzatives de les televisions. Prado i Moragas (2002: 44-47) detecten una part de televisions que tenen el que els autors denominen "organització grau zero", molt propi de les emissores voluntaristes on hi ha un funcionament horitzontal. A l'altre extrem es troben les "organitzacions complexes" amb fins a sis esglaons jeràrquics i que són pròpies de les TVL més professionalitzades. Tot i les diferències, els mateixos autors observen una tendència general a dotar-se d'alguna mena d'organigrama funcional, fins i tot entre les voluntaristes (on el col·laboradors més antics exercien el lideratge).

El voluntarisme com a constant de la televisió local catalana

Tot i les xifres i els indicadors que mostren una clara tendència a la professionalització del sector i la pèrdua de pes de l'amateurisme, en aquest període els voluntaris continuen sent una peça clau en la sostenibilitat i funcionament de les TVL. No solament en les emissores amateurs, sinó també en les professionalistes. Segons Prado i Moragas (2002: 43), la presència de voluntaris és transversal i el 2001 arriben als 1.500 efectius. Per a aquests autors, "si no existissin, l'activitat del sector es paralyzaria i seria inviable. Ells són el fonament sobre el qual s'alça l'activitat televisiva a l'àmbit local: escassament remunerats o treballant de franc [...]". De fet, si bé la meitat de les TVL amb plantilla tenen un equip inferior a cinc contractats, una proporció semblant té més de 10 voluntaris col·laborant desinteressadament (2002: 43).

D'aquesta manera, l'ús *tàctic* dels voluntaris detectat des dels primers passos cap a la professionalització a finals dels vuitanta es continua donant els primers dos mil. Els primers vuitanta s'empren per engegar i consolidar mínimament l'emissora; els dos mil, apareixen com la clau de volta de la viabilitat del gruix del sector.

5.6.3.- Ampliació d'àmbit de cobertura i nous conceptes de *televisió local*

La recerca duta a terme per Prado i Moragas (2002: 38 i 39) els primers anys dos mil posa de manifest que la televisió local catalana ha consumat l'ampliació dels àmbits de cobertura més enllà del municipi de manera generalitzada.

El 2001 solament un 31,6% de les iniciatives estudiades emeten per al municipi on estan instal·lades; un altre 31,6% ho fa per un conjunt de municipis; un 14,5% per la comarca i un 15,8% per més d'una comarca. A més, Prado i Moragas detecten l'aparició d'un nou àmbit de cobertura, el metropolità, que abasta les comarques que envolten Barcelona i té en les aleshores acabades de néixer Citytv i Flaix TV les

pioneres. Així mateix, Prado i Moragas (2002: 38 i 39) constaten un clar augment de les potències d'emissió de les TVL comparades amb les dels finals dels vuitanta, dada que els autors interpreten com una clara voluntat de cobrir més territori.

Els indicis apunten que la tendència a l'ampliació de cobertures es reforça entre 2001 i 2005. Emissores com Atlàntida TV, TV Gurb/El 9 TV, TV Santpedor, TV Ponent, Riudoms TV, Pirineus TV, Maresme TV, Teletaxi TV, Solsonès TV, Mola TV o Localia Catalunya ja es posen en marxa amb plantejaments comarcals i fins i tot superiors.

Per a Prado i Moragas (2002: 40), l'explicació dels augments de potència i àmbit de cobertura és clara: la "tendència a cercar agrupacions de població prou nombroses per garantir la viabilitat d'iniciatives que responguin a una concepció de la televisió local de caràcter industrial". Així es buscava arribar a una major audiència potencial per obtenir més ingressos de publicitat. D'aquesta manera, es vincula l'ampliació de cobertura amb professionalització i consolidació de les TVL.

L'eclosió de les televisions metropolitanes

Els anys dos mil, l'àrea metropolitana és l'àmbit de cobertura més ambicionat. A partir de 2001, actors de diversa natura busquen emetre per Barcelona i la seva àrea d'influència: Godó (Citytv, 2001); Mediapro i Grup Flaix (Flaix TV, 2001); Grup Teletaxi (Teletaxi TV, 2002); Grup Estrader Nadal (Televisió Comtal, 2003); Prisa (Localia Catalunya, 2004); Mola TV (Mola TV, 2004); Vocento (Urbe TV, a partir del tancament de Flaix TV el 2005) o M&M Infonet (Canal Latino TV, 2005) creen televisions que cobreixen, si no tota, bona part de l'àrea metropolitana de Barcelona.

A més, emissores amb anys de funcionament com Mira'm TV (Sant Boi de Llobregat) o 25 TV (l'Hospitalet de Llobregat) van ampliant la cobertura fins a esdevenir metropolitanes. Canal 50 Sabadell posava en marxa Canal 50 Barcelona i d'aquesta manera entrava al cor de l'àmbit metropolità quan ja cobria els dos Vallès²⁵⁷.

Totes són empresarials comercials i, tret de Mola TV i Mira'm TV, estan vinculades a empreses amb d'altres interessos en la indústria audiovisual. La lògica del comportament és ben senzilla: el 2004 l'àmbit metropolità aplegava 4,67 milions d'habitants, el 68,59% de la població de Catalunya (Idescat, 2005: 87). En aquest

---

²⁵⁷ Fonts: Prado i Moragas (2002: 30); Teletaxi TV [En línia]: <<http://www.teletaxitv.com>>; Televisió Comtal [En línia]: <<http://www.tvcomtal.com>> ; Localia Catalunya [En línia]: <<http://www.localiacatalunya.com>>; Mola TV [En línia]: <<http://www.molatv.cat>>; Urbe TV [En línia]: <<http://www.urbetv.org/>>; 25 TV [En línia]: <<http://www.c25tv.com>>; Canal Latino TV [En línia]: <<http://www.canallatino.tv/>>; i Mira'm TV [En línia]: <<http://www.miramtv.com>>; Grup Canal 50 [En línia]: <<http://www.c50.tv>> [Consultes: juny de 2006].

sentit, les emissores no neixen allà on estan instal·lats els promotors (vinculació clàssica de l'operador al territori), sinó que es busca el major mercat possible.

Les televisions privades *quasinacionals*: la TVL com a peça agregada

En aquest context d'ampliació de cobertures i de comercialització, Teletaxi TV (Grup Teletaxi) i Citytv (Grupo Godó) han convertit algunes emissores en l'eina per crear un projecte que ja neix metropolità però que vol anar més enllà i esdevé *quasinacional*.

Teletaxi TV, amb una emissora pròpia a Santa Coloma de Gramenet amb cobertura al Barcelonès, Baix Llobregat i Maresme, arriba a finals del 2005 al Vallès Occidental amb un acord amb l'antiga TV 20, ara en mans de Ràdio Club 25 i rebatejada com a Teletaxi Vallès (TTV). A principis de 2006, aquest acord es trencava per la incorporació de TV 20 a la xarxa de Prisa amb el nom Localia Vallès²⁵⁸, i Teletaxi TV cobria la comarca amb un canal propi des de la torre de telecomunicacions de Collserola. Així mateix, la programació de Teletaxi arribava al Camp de Tarragona a través de la freqüència de TV Reus, una privada associativa històrica, que tot i haver-se integrat a Canal Català TV mantenia l'acord amb Teletaxi²⁵⁹.

Citytv fa servir la mateixa estratègia per estendre les seves emissions, però aquest cop per pràcticament tot el territori català. D'una banda utilitza les dues freqüències del grup Taelus per arribar la Bages i a Osona. En aquest cas, aquestes dues televisions fan "desconnexions locals" per publicitat (set diàries) i dues setmanals per continguts (de 19:30 a 21:30 hores dissabtes i diumenges) que van a càrrec de Taelus. D'altra banda, també explota tres freqüències de televisions vinculades a Mediapro per arribar a Lleida, Tarragona i Girona, aquest cop sense desconnexions (*El Punt*, edició comarques gironines, 4 de maig de 2004, pàg. 60)²⁶⁰.

Televisions locals, cadenes nacionals

La col·laboració entre Mediapro i Godó mostra amb claredat com els interessos d'aquests dos actors dins del sector de la TVL responen a projectes d'abast nacional. L'agost de 2003, Catalunya Comunicació (participada en un 62,5% per Godó) guanyava el concurs que la Generalitat havia convocat per l'explotació d'un canal privat múltiple (quatre programes) de TDT per la Principat. En l'oferta que va presentar

²⁵⁸ Font: Ràdio Terrassa [En línia]: "Localia Vallès" <http://www.radioterrassa.com/Parrilla_Localia.htm>.[Consulta: juny de 2006].

²⁵⁹ Font: Teletaxi TV [En línia]: <<http://www.teletaxitv.com>> [Consulta: juny de 2006]; i Miquel Miralles, Cap de comunicació de Grup Teletaxi. Comunicació personal, 27 de juny de 2006.

²⁶⁰ Font: Joan Massip, director tècnic de Citytv. Comunicació personal, 21 de gener de 2006.

s'hi incloïa un canal generalista (la pròpia Citytv) i tres canals temàtics (un per a joves, un infantil i un altre divulgatiu). A aquest concurs també s'hi havia presentat Mediapro, que ja explotava Flaix TV a Barcelona i emprava les seves televisions locals a Girona, Lleida i Riudoms per dur Flaix TV fora de Barcelona (*El Punt*, edició comarques gironines, 4 de maig de 2004, pàg. 60).

Però el maig de 2004 Mediapro i Godó van arribar a un acord: el primer li cedia al segon les freqüències de Flaix TV fora de Barcelona i, a canvi, Mediapro explotaria el programa juvenil del múltiplex nacional de Godó (que seria Flaix TV) (*El Punt*, edició comarques gironines, 4 de maig de 2004, pàg. 60). Flaix TV passa a emetre solament a l'àrea metropolitana fins que a mitjans de 2005 es desmantellava en vendre el gruix del capital de l'empresa que la gestionava a Vocento, que posa en marxa Urbe TV (*Avui*, 16 de desembre de 2004, pàg. 78; i *Avui*, 25 d'agost de 2005, pàg. 59).

Tal com explicava l'aleshores director de Flaix TV, Ferran Cera, aquest acord formava part del "concepte nacional de televisió" amb què havia nascut l'emissora: "Hem hagut de fer un pas enrere en el tram final de la televisió analògica per fer-ne després dos endavant i garantir el futur de Flaix TV" (*El Punt*, comarques gironines, 4 de maig de 2004, pàg. 60). En el cas de Godó tampoc no hi ha dubte: la televisió que va arrencar com a metropolitana era l'embrió de la futura televisió nacional privada digital terrestre. L'estratègia es confirma el febrer de 2006, quan Godó inicia les emissions de la TDT nacional amb Td8, nou nom de Citytv, i continua emetent en analògic per les mateixes *televisions locals* (*Avui*, 17 de febrer de 2006, pàg. 54).

Teletaxi, Ràdio Club 25, Taelus, Mediapro²⁶¹ i Godó tenen un comportament dins de la TVL que no encaixa amb la tradició del fenomen a Catalunya. Aquestes empreses empren la regulació transitòria per prendre el control d'emissores que es posen a disposició de projectes que conceben cada ciutat o comarca com a peces del territori que es vol abastar. En aquest sentit, les *televisions locals* són pràcticament pals repetidors de la programació que els arriba des de la central, configurant una cadena de televisió en el sentit més clàssic del terme.

Audiència de *televisió local* i ampliació de cobertura

L'eclosió d'aquestes televisions metropolitanes i quasinacionals coincideix amb l'increment d'audiència de la televisió local a Catalunya els dos mil segons les dades

---

²⁶¹ Mediapro és un actor molt particular, ja que no explota directament cap de les TVL en les quals té presència. En aquelles on és soci minoritari (TV Manresa, Canal Bages, Urbe TV i TV Girona) no participa en la gestió diària. L'altra que controla completament a banda de les cedides a Godó (TV Gurb) és la base d'El 9 TV, la televisió de Premsa d'Osona.

de Sofres (vegeu Taula 26). Hi ha indicis que permeten lligar l'augment general del consum de TVL amb l'aparició d'aquestes emissores.

Taula 28.- 10 televisions locals amb major audiència a Catalunya (2003-2005)

Televisió	2003	2004	2005
Citytv	1.206	1.855	1.489
Barcelona TV	919	1.219	811
Flaix TV / Urbe TV	474	806	527
Teletaxi TV	53	469	427
25 TV	260	405	416
Canal 50 Vallès	128	175	135
Localia TV	--	--	135
Lleida TV	158	145	124
Canal Inf'ho	--	152	110
Canal Reus TV	105	141	94

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'EGM publicades a *Notícies de la comunicació*, núm. 242, pàg. 88; i, núm. 253, pàg. 98 i 99.

Segons les dades d'audiència d'emissores de televisió local d'EGM (vegeu Taula 28), tres de les noves televisions sorgides els dos mil a l'àrea metropolitana i les dues amb plantejament quasinacional copen les cinc primeres posicions de televisions *locals* més vistes i presenten increments remarcables en el trienni tot i la tendència a la baixa de 2005. D'aquestes cinc, solament BTV i 25 TV són operadors històrics, però totes dues destaquen per haver tendit a la metropolinització al llarg dels dos mil. En aquest sentit, cap de les 10 TVL més vistes a Catalunya no té una cobertura inferior a la comarca i totes operen a les zones més poblades excepte Lleida TV, que cobreix la capital provincial. En la línia de lligar audiències a característiques de les televisions, és remarcable que totes són professionalistes; i ja han nascut amb aquest model o l'han implantat a partir de la segona meitat dels noranta.

Tot i els creixements en el conjunt del trienni, no es pot amagar la davallada d'audiències en general de les televisions locals entre 2004 i 2005. A manca de més anys per poder analitzar la sèrie històrica, una primera hipòtesi apuntaria a la fragmentació de l'audiència derivada de l'increment de l'oferta i, a més, concentrada majoritàriament en un sol territori. La contundent entrada de Localia TV el 2005 i de Canal Inf'ho el 2004 abonarien aquest argument.

5.6.4.- El contingut: el sexenni de les transformacions (2000-2005)

Entre 2000 i 2005, un dels elements que més ha canviat de les televisions locals catalanes és la periodicitat de les emissions i també el contingut.

Emissions periòdiques: domini de la programació diària

Entre finals dels noranta i els primers dos mil es detecta un ràpid increment de les TVL que emeten periòdicament i també dels dies d'emissió. Mentre que el 1999 ho feien 80 de les 100 iniciatives llistades, el 2001 el percentatge arribava al 94%. Així mateix, les emissores que emetien diàriament passen d'un 55% el 1999 a un 76% el 2001. Al mateix temps, les que difonien menys de quatre cops per setmana havia baixat d'un 33,75% a un 4% (OCL, 2000: 232; Prado i Moragas, 2002: 18)²⁶².

Dins d'aquestes periodicitats, les hores setmanals d'emissió mostren una casuística molt més complexa. El grup més gran està format per les TVL que emeten 168 hores setmanals (28%), seguit de les que ho fan entre 29 i 56 hores (16%). A continuació apareixen les que difonen de 8 a 14 hores (13%), les d'entre 57 i 124 hores (13%), les que operen entre 15 i 28 hores (11%) i, ja a més distància i minoritàries, les TVL que emeten fins a 7 hores setmanals (5%). La darrera xifra comporta un canvi substancial respecte de 1997. Llavors, fins a un terç emetien menys de set hores setmanals, sis vegades més que el 2001 (vegeu Taula 14).

En aquest context, els indicis apunten que el nombre de televisions que emeten cada dia ha pogut augmentar al llarg de la primera meitat dels anys dos mil. La temporada televisiva 2003-2004, el 88,89% de les 45 TVL llavors associades a la XTVL emetia diàriament (XTVL, 2003). Així mateix, pel cap baix 21 de les 27 iniciatives que neixen entre 2002 i 2004 emeten cada dia²⁶³.

La combinació de dies d'emissió amb hores setmanals dibuixa un sector que emet força cops per setmana però amb una disparitat notable d'hores de programació cada cop que difon.

Les claus de la periodicitat

Tal i com explicaven Prado i Moragas (2002: 18 i 20), l'alt grau de regularitat i de periodicitat en les emissions els primers dos mil s'ha d'entendre per l'ús de la redifusió i un augment de la producció aliena de diversa natura.

---

²⁶² A l'hora de comparar els dies d'emissió, cal tenir en compte que les dades de 1999 corresponen a tot l'univers estudiat (100 iniciatives), mentre que les de 2001 es refereixen solament a les que emeten periòdicament d'aquelles que van formar part de l'enquesta de Prado i Moragas (2002).

²⁶³ Font: OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [arxiu informàtic] Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

Aquests autors (2002: 20 i seg.) dibuixen una programació basada en tres grans tipus de continguts: “carrussells textuais”²⁶⁴ (48% del temps d'emissió), programes televisius (41%) i connexió a canals per satèl·lit (11%). Dins del programes televisius, té un pes notable la producció pròpia, ja que el 80% de les iniciatives estudiades afirmen que més de la meitat de la seva programació ho és, un 67% declara que esdevé més del 75% de les seves emissions i un 21% que solament emet allò que produeix. Ara bé, el 82% de les TVL fan servir la redifusió i no tota la programació pròpia és sempre nova.

Així mateix, Prado i Moragas (2002: 20) sostenen que la producció aliena també ha ajudat a augmentar els ritmes d'emissió i a sostenir-los. Aquest autors assignen a les xarxes de distribució de continguts públiques i privades aquest augment de la producció aliena, ja que les televisions locals es senten més còmodes amb l'emissió de continguts elaborats per altres TVL o productores locals distribuïts per les entitats de suport al sector. De tota manera, detecten una major presència de ficció que en el passat i també l'aparició de la televenda o l'endevinació.

Mitjans informatius amb marques diferencials

El dibuix del sector a principis dels dos mil que fan Prado i Moragas (2002) presenta una TVL que manté els trets d'identitat que l'havien definit des del seu inici. Així, la informació local apareix com l'“espinada dorsal de la graella”: del temps dedicat a emetre programes, el 71% correspon al macrogènere informatiu (informatiu, entrevista, debat, reportatge). Això porta els autors a afirmar que la TVL del moment té “una forta característica de mitjans d'informació” (Prado i Moragas, 2002: 21 i 49).

El 29% restant es divideix en 5 formats més, entre els quals destaca la categoria “Divers” (Prado i Moragas, 2002: 54): un 7% “on s'hi amaguen dues activitats paratelevisives com la televenda i el tarot i l'endevinació, que eren productes impropis” de les TVL els anys vuitanta. Segons aquests autors, es tracta d'un contingut exclusiu de les iniciatives privades, que l'usen com una eina per obtenir finançament. La resta són “Altres” (6%), “Esports” (6%), “Ficció” (5%) i “Concurs” (5%), formats clarament minoritaris però que, juntament amb “Divers”, connoten les emissores i “contribueixen a marcar la imatge diferencial de cada emissora” (Prado i Moragas, 2002: 21). Aquesta constatació encaixa amb la tendència detectada per Corominas i Llinés (1992: 130)

---

²⁶⁴ Per a Prado i Moragas (2002: 22), bucles de text generats per ordinador que es repeteixen cíclicament i que ofereixen informacions d'actualitat, de serveis i fins i tot publicitat, i que s'actualitzen en funció dels recursos de la TVL.

una dècada abans, quan les TVL professionalitzades de ciutats grans volien superar l'estadi de mitjans centrats en la informació i oferir una programació més generalista.

Una programació en transformació

A partir de 2002 la programació de les TVL entra en un cicle de canvis en profunditat que alterarà substancialment la seva natura. El gruix es deu al reforçament de la tendència, ja detectada per Prado i Moragas (2002), a emetre més producció aliena. Però els nous actors que entren a la televisió local en aquest període, i en especial les empreses de comunicació d'abast nacional i estatal, esdevenen un vector de canvi clau en proposar emissores no tan arrelades al territori.

Augment de la producció aliena

Els indicis que apunten a una major presència dels continguts de producció aliena al llarg dels dos mil són diversos.

D'una banda, les tres xarxes públiques de distribució de continguts han crescut en nombre de socis. Si el 2001 el CTVL i CLC aplegaven una cinquantena de televisions, el 2005 són 97 les iniciatives que formen part pel cap baix d'una de les entitats, gairebé el doble. Si tenim en compte que el 2004 l'OCL havia detectat 128 iniciatives i la Generalitat n'havia registrat 114, al voltant del 80% de les TVL catalanes estava integrat com a mínim d'una d'aquestes tres entitats. Si partim de la base que la principal funció d'aquestes xarxes és la distribució de continguts entre els associats, és raonable pensar que el gruix de les emissores s'hi connecten i per tant augmenten el nombre de programes de producció aliena.

En aquesta línia, analitzant la graella de les 45 associades a la XTVL (2003) la temporada 2003–2004, 18 emetien més hores setmanals de programes televisius²⁶⁵ de producció externa que no pas de pròpia. Tot i no ser representatives del conjunt, aquestes xifres indiquen que els continguts aliens superen els propis en un 40% de les televisions integrades a la XTVL, un percentatge que dobla al 20% que Prado i Moragas donaven per al conjunt del sector el 2001.

Les televisions creades els dos mil pels nous actors autonòmics i estatals també contribueixen a augmentar el pes dels productes externs. Emissores com Citytv/Td8 (pel·lícules, telesèries i telenovel·les); Localia Catalunya i Localia Vallès

---

²⁶⁵ Per a aquest càlcul no s'han considerat ni els continguts basats en pantalles de text ni les emissions de televenda. Solament es contempen les hores de programes de televisió.

(programes de la matriu Localia TV); Urbe TV (telesèries, telenovel·les i videoclips) i Teletaxi TV (videoclips) ofereixen una programació farcida de produccions alienes²⁶⁶.

Finalment, emissores metropolitanes creades per empreses més petites com Mola TV, Canal Latino TV (totes dues amb videoclips) o Mira'm TV (amb un conveni per emetre continguts produïts per l'autònoma d'Andalusia Canal Sur) basen el gruix de la seva programació en continguts adquirits²⁶⁷.

Les conseqüències de la producció aliena: homogeneïtzació i deslocalització

La importància de les xarxes catalanes de distribució de continguts i de les cadenes quasinationals fa que les emissores vinculades a aquestes estructures presentin semblances en la programació i que aquesta tendeixi a l'homogeneïtzació.

D'una banda, el fet que la XTVL tingui una seixantena de socis, el CLCC uns altres seixanta i Canal Català TV una quinzena fa que cadascun d'aquests tres grups d'emissores pugui oferir els mateixos programes. Certament en horaris diferents i en contextos programàtics diversos, però al cap i a la fi són els mateixos. Les coincidències entre granelles creixen quan es té compte que 15 televisions de la XTVL emeten simultàniament 4 hores diàries i que 15 més ho fan amb la programació de Canal Català TV²⁶⁸. Aquests dos casos són el màxim exponent de l'homogeneïtzació.

El mateix passa amb la programació en cadena de Citytv i les dues televisions que connectaven amb Teletaxi TV fins 2005. Cal afegir Urbe TV i Localia Catalunya (a partir de 2005, també Localia Vallès), que ofereixen continguts emesos en comú per totes les emissores de la xarxa estatal de la qual formen part (Punto TV i Localia).

Al mateix temps, els programes difosos per les xarxes, tant catalanes com espanyoles, tenen necessàriament un escàs referent local, ja que han de ser vàlids per tot el territori català i espanyol segons el cas. Això provoca que la programació de les TVL es *deslocalitzi*, en el sentit que emeten continguts que no estan directament relacionats ni amb el territori concret ni amb la vida quotidiana de la comunitat als quals s'adrecen les emissores locals.

---

²⁶⁶ Fonts: Td8 [En línia]: <<http://www.td8.cat>>; Teletaxi TV [En línia]: <<http://www.teletaxitv.com>>; Localia Catalunya [En línia]: <<http://www.localiacatalunya.com>>; Ràdio Terrasa [En línia]: "Localia Vallès" <http://www.radioterrassa.com/Parrilla_Localia.htm>; Urbe TV [En línia]: <<http://www.urbetv.org/>> [Consultes: juny de 2006].

²⁶⁷ Fonts: Canal Latino TV [En línia]: <<http://www.canallatino.tv/>>; Mira'm TV [En línia]: <<http://www.miramtv.com>>; Mola TV [En línia]: <<http://www.molatv.cat>> [Consultes: juny de 2006].

²⁶⁸ Fonts: XTVL [En línia]: "Tipus de programació" <<http://www.xtv.org/programas/prog/tipusdeprogramaci/>>; Canal Català TV [En línia]: "Els nostres programes". <<http://www.canalcatala.com/canalcatala/programes/program.html>> [Consulta: juny de 2006].

Comercialització: a la recerca de publicitat i nous ingressos

A més de la introducció de la producció aliena (i les conseqüències que porta associades), la televisió local catalana també ha buscat continguts que l'ajudin a aconseguir majors ingressos econòmics. D'aquesta manera, la comercialització encetada a finals dels vuitanta amb la inclusió de més publicitat adquireix major intensitat i presenta noves formes de captació de recursos.

D'una banda, la inclusió en la programació de continguts pensats per buscar una major audiència, de manera que es puguin aconseguir més ingressos per publicitat. Es tracta, fonamentalment, de la producció aliena: pel·lícules, telesèries o telenovel·les més pròpies de televisions d'abast superior. De nou, és un fenomen especialment significatiu a les emissores metropolitanes, precisament on les televisions s'han posat en marxa buscant el mercats més grans.

Però també la franja XL oferta per la XTVL es planteja com "una finestra oberta als anunciants" o la programació de Canal Català TV, que busca competitivitat i rendibilitat per les seves associades (*Avui*, 18 de gener de 2005, pàg. 67; *Antena Local*, octubre-novembre de 2005, pàg. 15). Aquesta evolució encaixa amb la creixent importància de la publicitat que s'ha anat observant des del naixement del fenomen a Catalunya i que Prado i Moragas (2002) ratifiquen els primers dos mil.

A partir dels dos mil les TVL afegeixen una nova font d'ingressos a la publicitat. Algunes han apostat per contingut vinculat a línies telefòniques de tarifació especial (les línies 800 i 900). D'una banda, els programes d'endevinació s'han estès, un altre cop a l'àrea metropolitana i de la mà dels actors privats (Teletaxi TV, 25 TV). També s'emeten programes amb una línia telefònica especial per participar-hi (sobretot concursos) o amb possibilitat d'introduir missatges de text des del mòbil a la pantalla (Canal Català TV; Teletaxi TV). Finalment, la televenda també s'ha implantant: 10 de les 45 integrades a la XTXL el 2003 n'emetien (XTVL, 2003).

A més, les innovacions tecnològiques també han aportat noves vies de finançament, com ara els anomenats xats: els televidents poden interactuar entre ells a través de missatges de text (SMS) que apareixen en pantalla dels televisors. Emissores com Molta TV, Mira'm TV, Teletaxi TV, Urbe TV, Citytv, 25 TV, Canal 50 Barcelona o Televisió Comtal l'ofereixen²⁶⁹.

---

²⁶⁹ Fonts: Teletaxi TV [En línia]: <<http://www.teletaxitv.com>>; Televisió Comtal [En línia]: <<http://www.tvcomtal.com>>; Mola TV [En línia]: <<http://www.molatv.cat>>; Urbe TV [En línia]: <<http://www.urbetv.org/>>; 25 TV [En línia]: <<http://www.c25tv.com>>; Canal Latino TV [En línia]: <<http://www.canallatino.tv/>>; i Mira'm TV [En línia]: <<http://www.miramtv.com>>; Grup Canal 50 [En línia]: <<http://www.c50.tv>> [Consultes: juny de 2006].

La clau són els continguts: les televisions locals i els referents territorials

Certament, la transformació de la programació de les TVL ha generat situacions en què el qualificatiu *local* apareix més vinculat a l'àmbit de cobertura de les ones radioelèctriques que no pas al plantejament comunicatiu de les emissores.

Això és especialment clar a les emissores quasinacionals. Tant Teletaxi TV com Citytv/Td8 difícilment es poden definir com a locals, en el sentit d'oferir una programació arrelada al territori i centrada en la vida quotidiana de la comunitat a la qual s'adreça. La primera és més aviat una televisió temàtica que vol exportar el model de la ràdio matriu (Radió Teletaxi i Ràdio RM) i fer-lo present als mateixos territoris, els més poblats de Catalunya²⁷⁰. En el cas de Citytv, amb el pas a Td8 ha quedat clar quin era el plantejament: segons el seu director Jordi Orozco, "ser la televisió privada generalista pròpia de Catalunya" (*Avui*, 17 de febrer de 2006, pàg. 54).

També en algunes televisions metropolitanes es detecta un desarrelament de l'espai local per al qual emeten. Mola TV, amb una programació basada en els vídeoclips musicals; o Canal Latino TV, adreçat als immigrants llatinoamericans, difonen una programació que seria vàlida, sense gairebé cap canvi, a qualsevol punt de Catalunya²⁷¹. També les cinc televisions gestionades per associacions religioses i que emeten una programació temàtica entrarien en aquesta categoria de *televisions de petit abast*. De fet, algunes com Sant Josep Televisió redifonen programes produïts als Estats Units captats de satèl·lits²⁷².

En aquest sentit, sembla que l'àrea metropolitana és un mercat prou ampli i amb públics amb necessitats específiques per fer viables projectes amb continguts especialitzats. Prado i Moragas ja van caracteritzar les aleshores acabades de néixer metropolitanes (Citytv i Flaix TV) com emissores amb un "localisme relatiu" que "compten amb audiències potencials de dimensions suficients per garantir-ne la viabilitat econòmica i que han triat opcions programàtiques de format per complementar la resta de televisions existents en el mateix mercat". En el cas de les religioses, la lògica seria instal·lar-se allà on el seu missatge pot arribar a més gent.

Malgrat aquest desarrelament del territori, alguns dels promotors d'aquestes televisions quasinacionals o tematitzades intenten legitimar-se i, fins i tot, ser reconeguts administrativament, com a televisions locals. Tant l'emissora de Citytv/Td8

---

²⁷⁰ Font: Miquel Miralles, cap de comunicació de Grup Teletaxi. Comunicació personal, 27 de juny de 2006.

²⁷¹ Fonts: Mola TV [En línia]: <<http://www.molatv.cat>>; Canal Latino TV [En línia]: <<http://www.canallatinotv.com>> [Consulta: juny de 2006].

²⁷² Font: Sant Josep TV [En línia]: <<http://www.santjoseptv.com/>> [Consulta: juny de 2006].

a Barcelona com les cinc que empra fora de la capital van rebre l'autorització provisional de la Generalitat. També ho van fer Teletaxi TV i Mola TV. I encara que no la van obtenir, dues de les televisions religioses van demanar²⁷³.

El resultat és, a mitjans dels anys dos mil, un sector on conviuen emissores anomenades (en algun cas autoanomenades) televisions locals que ofereixen programes que res o poc tenen a veure amb el territori on operen, amb d'altres aferrades al territori i que combinen productes de proximitat amb deslocalitzats provinents de xarxes de distribució de continguts.

La llengua a les televisions local: entre l'àrea metropolitana i la resta del país

Els canvis en els continguts no solament afecten la confecció de les graelles i el caràcter proper (o no) de les programacions, sinó que també impacten sobre les llengües emprades. Si bé els anys dos mil el català continua sent la llengua majoritària de les televisions locals, hi un grapat d'indicis que assenyalen que la presència del castellà, i també de l'anglès, ha anat augmentant progressivament.

A principis de la dècada, Prado i Moragas (2002: 56) constataren que era en català el 86% del temps d'antena de les televisions considerades en el seu estudi. El seguien l'anglès (amb el 10%) i el castellà (amb el 3%). La significativa presència de l'anglès (seria la *segona llengua* de les TVL catalanes) s'explica tant per les connexions a satèl·lit com per la presència, en el moment de fer l'estudi, de Flaix TV, amb una programació basada en vídeoclips majoritàriament anglosaxons.

Per la seva banda, el castellà apareix a la ficció, la televenda i l'endevinació de forma majoritària. Tot i ser clarament minoritària, aquests dos autors ja feien notar que el castellà havia augmentat respecte els vuitanta i ho atribuïen a la comercialització de les emissores, que lliguen a la "inclusió de programes de producció aliena" (Prado i Moragas, 2002: 56 i 57). En aquesta línia, l'OCL (2003: 225 i 226; i 2005: 225) ha detectat un progressiu increment de la programació en castellà.

Les raons es troben en la penetració de xarxes de distribució de continguts espanyoles (UNE a través de Canal 50; Cadena Local via 25TV i TV Igualada); l'entrada de xarxes estatals de TVL (Localia a Barcelona i Viladecans; Urbe TV a Barcelona); les programacions eminentment en castellà de televisions com Teletaxi TV o Canal Latino TV (totes dues amb abundants vídeoclips en castellà i amb cobertura

---

²⁷³ Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals (2005): *Situació expedients privats*. Barcelona: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. [text mecanografiat].

metropolitana); i determinats programes de Citytv (ficció i magazines, com *Arucitys*). (OCL, 2003: 225 i 226; i 2005: 225).

En aquest sentit, els indicis apunten que l'augment del castellà està clarament lligat a l'àrea metropolitana, on operen el gruix de les televisions que emeten més continguts en aquesta llengua. Així mateix, els actors que l'estimulen són els *nouvinguts*, sovint vinculats a grups multimèdia i empreses de comunicació.

Amb tot, la forta vinculació de les TVL a les tres xarxes de distribució de continguts catalanes ha facilitat que les emissores tinguin accés a continguts complementaris que els permeten programar en català.

5.7.- El canvi inevitable: la implantació de la TDT local a Catalunya

Aquest sector tan heterogeni, divers i en ebullició és el que ha d'afrontar la implantació efectiva de la TDT a l'àmbit local i la plena regulació. Però aquest procés també comportarà una reordenació, ja que les polítiques que l'han planificat no han estat pensades per fer la migració de les TVL analògiques a la TDT (OCL, 2005: 221 i 222; Corominas, Guimerà, Fernández i Bonet, 2005).

El disseny del pas a la TDT de la televisió local catalana ha estat fruit d'una intensa activitat normativa dels Govern i Parlament espanyols, que entre 2004 i 2005 aproven dos plans tècnics i una llei relatiu a aquesta qüestió prenent com a base la llei 41/1995 modificada el 2002 i el 2003. Tot plegat, enmig d'un context de canvi de Govern espanyol i amb un nou executiu a la Generalitat sorgit de les eleccions nacionals de la tardor de 2003; format per ERC, PSC i ICV-EU; i amb les competències en comunicació en mans d'ERC a través la Secretaria de Comunicació i la Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals, totes dues adscrites al departament del Conseller en Cap (*La Vanguardia*, 21 de gener de 2004, pag. 18).

5.7.1.- La plena regulació del sector i l'apagada analògica

La implantació efectiva de la TDT a Catalunya arrenca la tardor de 2005. Al setembre, el Govern de la Generalitat²⁷⁴ encetava el procés concessional per les televisions públiques. Dos mesos després engegava el concurs²⁷⁵ per les privades.

---

²⁷⁴ Font: Resolució PRE/2804/2005, de 27 de setembre, per la qual es dóna publicitat a l'Acord del Govern de 20 de setembre de 2005, pel qual s'estableix el procediment de concessió de programes de televisió digital local als municipis de Catalunya inclosos en les demarcacions que estableix el Pla tècnic nacional vigent de la televisió digital local i el règim jurídic d'aquestes (DOGC 4482, de 4 d'octubre de 2005).

Però per poder posar en marxa el procediment d'atorgament de llicències, l'executiu català va haver d'esperar que el central desenvolupés el pla tècnic de la TDT local, que definia la distribució de la televisió local digital a l'Estat. El març de 2004, dos dies abans de les eleccions legislatives, el Govern central del PP va aprovar el Reial Decret 439/2004, de 12 de març, pel qual es regula el Pla tècnic nacional de televisió digital local.

El pla dividia Catalunya en 20 "zones de servei" de la TDT local, també denominades demarcacions. Cada demarcació estableix l'àmbit de cobertura de cada canal múltiple, que "estan constituïts pels termes municipals d'un o més municipis" (art. 8 del decret 439/2004). Les 20 demarcacions catalanes són: Balaguer; Barcelona; Blanes; Cornellà de Llobregat; Figueres; Girona; Granollers; Igualada; Lleida; Manresa; Mataró; Olot; Reus; Sabadell; La Seu d'Urgell; Tarragona; Tortosa; Vic; Vielha i Mijaran; i Vilanova i la Geltrú. Cap demarcació no correspon a un sol municipi i en canvi Cornellà de Llobregat, amb 28, és la segona amb més municipis de tot l'Estat. El total de municipis planificats era de 208, fet que deixa fora de la TDT local el 77,8% dels 946 municipis del Principat.

Un cop aprovat el pla, i d'acord amb la llei 41/1995 modificada, els governs autonòmics ja podien convocar els concursos de concessions i els havien de resoldre abans de novembre de 2004. Però les eleccions del 14 de març van comportar un canvi de govern i el PSOE arribava al poder. A final de 2004 es va aprovar el Reial Decret 2268/2004, de 3 de desembre, pel qual es modifica el Reial Decret 439/2004, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital local (BOE 292, de 4 de desembre de 2004).

Amb aquest nou pla, Catalunya guanya una demarcació (Palafrugell) i 4 múltiples, ja que s'assigna un segon canal a 3 demarcacions ja existents: Barcelona (Barcelonès), Sabadell (Vallès Occidental) i Cornellà de Llobregat (Baix Llobregat), les demarcacions amb més habitants, més emissores autoritzades per la Generalitat i més televisions en funcionament (OCL; 2005: 224-226) (Vegeu Taules 10, 17 i 27). També s'ajorna l'apagada analògica de les TVL fins a l'1 de gener de 2008, prevista per dos anys abans en la darrera modificació dels governs del PP de la llei 41/1995. Tots aquests canvis solament porten un nou municipi planificat, que ara són 209²⁷⁶.

A mitjans de 2005 el Govern espanyol aprovava la llei 10/2005, de 14 de juny, de mesures urgents per a l'impuls de la televisió digital terrestre, de la liberalització de

---

²⁷⁵ Font. Anunci de licitació del concurs públic per a l'adjudicació de diferents concessions del servei públic de televisió digital local (DOGC 4509, de 14 de novembre de 2005).

la televisió per cable i de foment del pluralisme (BOE 142 de 15 de juny de 2005), que en el seu article 3 encara tornarà a modificar la llei 41/1995.

D'una banda, habilita les comunitats autònomes per ampliar fins a dos el nombre de programes per la televisió pública de cada canal múltiple, fins aleshores limitat a un. En aquest punt també fixa el procediment per decidir quants programes es destinen a la iniciativa pública: els ajuntaments compresos a cada demarcació exposaran a la comunitat les seves necessitats i, en funció d'aquestes, el govern autonòmic decidirà quants programes reserva (article 3.3 de la llei 10/2005 que modifica l'article 14 de la llei 41/1995).

D'altra banda, estableix que les comunitats podran considerar l'"experiència demostrada en televisió local de proximitat" dels sol·licitants en els concursos de concessió (article 3.3 de la llei 10/2005 que modifica l'article 9 de la llei 41/1995). Al seu torn, amplia la durada de les concessions de 5 a 10 anys, equiparant-la a la de les altres televisions (article 3.5 de la llei 10/2005 que modifica l'article 14 de la llei 41/1995). Finalment, fixa el termini perquè les TVL analògiques existents deixin d'emetre en cas de guanyar una concessió: sis mesos després de resoldre's el concurs i, en cas que no s'hagi resolt abans, el 30 de juny de 2005 a tot estirar (article 3.7 de la llei 10/2005 que modifica la disposició transitòria primera de la llei 41/1995).

Les pressions del sector i de l'executiu català

Les modificacions que el Govern socialista espanyol fa del marc legal heretat del PP es poden explicar, en bona part, per pressions de part del sector (amb especial protagonisme català) i del nou executiu de la Generalitat.

Davant l'aprovació del primer pla tècnic, el Govern català es va mostrar disconforme perquè, segons el nou director general de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals, Santiago Ramentol, era insuficient per satisfer les necessitats de totes les TVL que ja emetien a Catalunya, tant públiques com privades (*Avui*, 11 d'abril de 2004, pàg. 74). De fet, els 80 programes que permetien els 20 múltiples assignats al Principat eren molts menys que les 114 televisions autoritzades per la Generalitat o les 119 hertzianes en funcionament detectades per l'OCL (vegeu Taula 28).

Les modificacions introduïdes per la llei 10/2005 també s'expliquen per les pressions dels partits nacionalistes catalans a Madrid (CiU i ERC), que reclamaven el dret a continuar emetent de les televisions anteriors a 1995 amb autorització transitòria i l'ampliació dels programes públics, ja que amb un de sol el Principat tenia molts

---

²⁷⁶ El document E de l'Annex 1 recull els municipis planificats a desembre de 2005.

problemes per encabir les emissores d'aquest tipus en funcionament. (*Antena Local*, núm. 43, pàg. 10 i 11; *Insert TV*, núm. 11, pàg. 11). De fet, els 20 programes públics previstos pel Decret 439/2004 eren insuficients per permetre el pas de les 56 TVL públiques autoritzades o les 55 en funcionament el 2004 segons l'OCL.

Davant el primer pla tècnic, una part del sector va reaccionar creant el G9 – Organització d'Associacions de Televisions Locals²⁷⁷, un organisme impulsat per Televisions Locals de Catalunya (associació hereva de la FPLTVLC) que aplegava nou associacions de l'Estat (*Insert TV*, núm. 11, pàg. 10). Aquest organisme va néixer a Granollers el maig de 2004 (dins del Mercat Audiovisual de Catalunya) i va fer públic el *Manifest de Granollers*²⁷⁸, que demanava la revisió del pla tècnic, la modificació de la llei 41/1995 i que s'assegurés la continuïtat de les TVL independents dels grans grups que l'organització representava (*Insert TV*, núm. 11, pàg. 10).

Per la seva banda, a Catalunya la Mesa de la Televisió Local (integrada des de l'estiu de 2004 al G9) pressionava el Govern català per assegurar la continuïtat de les TVL en funcionament (*Antena Local*, núm. 42, pàg. 8). La seva proposta era un concurs restringit on no es poguessin presentar els operadors sense l'autorització provisional. De fet, els partits i el Govern catalans que demanaven la continuïtat de les TVL en funcionament recollien la petició de la Mesa. Aquesta no volia solament la valoració de l'experiència anterior que contemplava la llei 10/2005 i demanava a la Generalitat el trànsit directe de les TVL autoritzades (*Antena Local*, núm. 43, pàg. 8).

Les peticions no són gratuïtes sinó que estan fonamentades en l'experiència dels dos concursos d'assignació de la TDT local que s'havien dut a terme a les Illes Balears i a Madrid. En aquestes dues comunitats governades pel Partit Popular el Govern havia deixat fora o havia marginat molt els operadors privats històrics i havia optat per atorgar majoritàriament les concessions a empreses sense experiència en la TVL i afins al partit en el poder²⁷⁹.

Davant d'aquesta situació, Ramentol afirmava el maig de 2005: “La nostra posició és assegurar que aquells operadors que han estat fent televisió de proximitat, autèntica televisió de proximitat en català i que tenen voluntat de continuar fent-ho, figurin en el futur digital” (*Antena Local*, núm. 43, pàg. 11).

---

²⁷⁷ L'estratègia, tant per la natura del G9 com pel context de regulació de la televisió local, recorda clarament el procediment que va dur al naixement de la Cetel davant l'aprovació de la que seria la llei 41/1995. En aquest sentit, el moviment associatiu català apareix de nou liderant una part del sector espanyol en defensa dels interessos comuns.

²⁷⁸ Font: G9 [En línia]: “Manifiesto de Granollers”. <http://www.g9tvlocal.com/doc/manifiesto_granollers.pdf> [Consulta: gener de 2006].

5.7.2.- La reordenació del sector: el mapa de la TDT local i el concurs

La reordenació del sector que comportarà la implantació de la TDT local ve donada pel fet que la digitalització imposa uns determinats àmbits de cobertura, limita el nombre de TVL que poden operar dins de cadascun d'aquests àmbits de cobertura i restringeix el màxim de televisions públiques a més de redefinir-ne el model.

Pel que fa als àmbits de cobertura, el Pla Tècnic de 2004 divideix Catalunya en 21 demarcacions, en les quals la unitat bàsica és l'agrupació de municipis, en alguns casos de la mateixa comarca i en d'altres de fins a cinc diferents (vegeu Imatge 1). Aquest model solament contempla una part de la realitat de les TVL catalanes en funcionament: les privades amb cobertura comarcal o superior. Tot i això, algunes hauran de concursar a més d'una demarcació per mantenir l'àmbit de cobertura actual que tenen en analògic. En canvi, les més petites hauran d'ampliar la cobertura.

A més, el fet que solament s'hagin planificat 209 municipis és especialment rellevant ja que, si bé tots els municipis rebran TDT local, solament aquests 209 poden participar en la creació de televisions públiques. Així mateix, les privades digitals han d'estar ubicades en els municipis planificats. Segons el llistat de TVL de 2004 de l'OCL²⁸⁰, entre els municipis no planificats n'hi ha 21 (13 de Tarragona, 6 de Barcelona, 1 de Girona i 1 de Lleida²⁸¹) que el 2004 comptaven amb emissores analògiques, 16 de les quals municipals amb autorització de la Generalitat.

Aquesta situació va ser parcialment resolta el febrer de 2006, quan el Govern central va acceptar la petició de l'executiu català d'incloure 30 municipis més a la planificació de la TDT local²⁸². Amb aquests 30, quedaven planificades totes les capitals comarcals, tots els municipis de més de 5.000 habitants i els 16 amb TVL municipal autoritzada. De tota manera, segons l'OCL²⁸³, quatre TVL públiques que emetien el 2004 però no van demanar l'autorització no podran participar de la creació del canal o canals públics de la seva demarcació, ja que els seus municipis no estan planificats.

---

²⁷⁹ Per veure la preocupació de part del sector sobre aquests dos concursos i també de posteriors: G9 [en línia]: <<http://www.g9tvlocal.com/>> [Consulta: gener de 2006].

²⁸⁰ Font: OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic] Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

²⁸¹ Es dona la paradoxa que en dues demarcacions atorgades a Lleida no ha emès en els darrers anys cap TVL autoritzada per la Generalitat.

²⁸² El document F de l'Annex 1 recull els 30 municipis nous inclosos en el Plà Tècnic de la TDT local.

²⁸³ Font: OCL (2004): *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic]. Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

Taula 29. Demarcacions de TDT i emissores de TVL a Catalunya (2004-2005)

Demarcació	Demarcacions TDT	Múltiplexs	Programes	TVL autoritzades (desembre de 2005)	TVL hertzianes amb emissions (2004)
Barcelona	9	12 ^A	48	69	76
Girona	5	5	20	18	17
Lleida	4	4	16	5	5
Tarragona	3	3	12	22	21
Total	21	24	96	114	119

^A Les demarcacions de Barcelona, Sabadell i Cornellà de Llobregat compten amb dos múltiples cadascuna.

Font: Elaboració pròpia a partir dels reials decrets 439/2004 i 2268/2004, llista de TVL autoritzades per la Generalitat i llista de televisions amb emissions a Catalunya el 2005 elaborat per l'OCL.

Pel que fa al nombre de televisions, Catalunya pot posar en marxa 96 emissores locals digitals, el màxim que permeten els 24 canals múltiplex de què disposa. Però el Govern de la Generalitat ha reconegut l'existència de 114 emissores a les quals ha atorgat autorització administrativa (vegeu Taula 29). Al seu torn, l'Observatori de la Comunicació Local (OCL, 2005: 220) xifrava en 119 les emissores hertzianes en funcionament el desembre de 2004. Per tant, és evident que no totes les TVL en funcionament podran migrar a la TDT i els problemes principals es donaran a les comarques de Barcelona i Tarragona.

En el cas de les televisions municipals, els elements que provocaran la transformació del model són dos. D'una banda, el Govern ha establert en 37 el nombre d'emissores públiques que hi pot haver a Catalunya. Aquesta xifra s'ha fixat d'acord amb les peticions dels Ajuntaments de cada demarcació (procediment introduït per la llei 10/2005) i el nombre d'emissores municipals en funcionament, una iniciativa pròpia del Govern de la Generalitat adreçada a mantenir en el possible l'estat de les coses analògic (*Insert TV*, núm. 16, pàg. 3) (vegeu Imatge 1). Aquest fet comporta que, de les 56 emissores municipals autoritzades per la Generalitat a desembre de 2005, es pot passar a un màxim de 37 *públiques supralocals*.

El procés concessional: a les portes del gran canvi

Amb totes les eines definides, el Govern de la Generalitat posa en marxa a finals de 2005 el procediment per atorgar les concessions de les televisions públiques (setembre) i per convocar el concurs per les televisions privades (novembre).

En aquest concurs es valoraran, fins a un total de 1000 punts, la proposta tecnològica (fins a 200 punts), l'econòmica (fins a 250 punts) i la memòria descriptiva (fins a 550 punts). En l'econòmica es té en compte especialment la creació d'infraestructura de producció en algun municipi de la demarcació (fins a 60 punts),

mentre que en l'econòmica destaca el compromís de manteniment del capital inicial un mínim de cinc anys (fins a 50) i la contractació de professionals (fins a 40 punts).

De tota manera, la part determinant són els continguts, considerats a la memòria descriptiva. Els sol·licitants poden aconseguir fins a 110 punts si avalen experiència en la gestió de televisió a la demarcació on es presenten, 10 dels quals per l'autorització provisional del Decret 15/2003. La resta solament es podran obtenir si prèviament s'ha acreditat l'emissió anterior a 1995. En aquest sentit, l'autorització apareix com un element potencialment clau en la resolució del concurs, ja que gaudir-ne obre la porta a l'assoliment de 110 punts, l'11% del total. Per tant, l'estratègia dels operadors que posen en marxa emissores els dos mil absorbint drets històrics d'emissió pot tenir una transcendència notable en la implantació de la TDT.

En la línia d'estimular mitjans arrelats al territori, es puntua especialment que es vagi més enllà de l'exigut per la llei (més del 50% de la programació en català, més de 4 hores diàries i 32 setmanals d'emissió), la difusió de la cultura catalana (fins a 30 punts) o la participació dels agents socials del territori.

En aquest sentit, la baremació era coherent amb els anuncis que el director general de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals havia fet al llarg de 2005. D'un banda, impedir la penetració de xarxes estatals al Principat (*Antena Local*, núm. 42, pàg. 10). De l'altra, promoure les TVL que havien estat operant fins aleshores amb un format que anomenava "de proximitat": "gestionada per una empresa o institució pública o privada, amb o sense afany de lucre, vinculada al territori o amb infraestructures de producció al territori, que emeti continguts informatius o d'entreteniment en català relacionats amb l'àmbit proper i que incorpori mecanismes de participació ciutadana" (*Antena Local*, núm. 44, pàg. 7). Destaca, tanmateix, la concepció professional dels operadors que denota el plec.

Els aspirants: operadors històrics, promotors recents i nous agents

El concurs per la gestió de la televisió local digital privada ha rebut 128 ofertes presentades per 74 empreses i 3 associacions. D'aquests 77, 15 demanen concessions a més d'una demarcació²⁸⁴ (vegeu l'imatge 2).

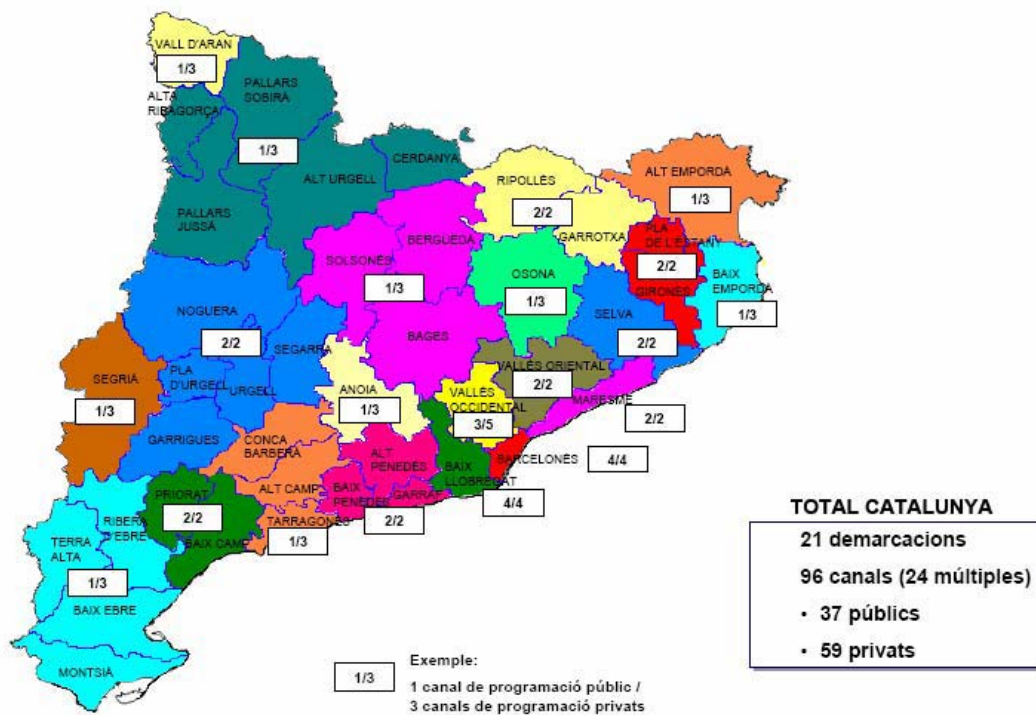
Entre els sol·licitants hi ha els grups espanyols Vocento (una petició al Barcelonès) i Prisa (5 a comarques de l'àrea metropolitana). Dels grups catalans

---

²⁸⁴ Font: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals [En línia] (2006): "Els operadors privats presenten 128 sol·licituds al concurs de concessió de canals de TDT local". <http://www6.gencat.net/dgma/catala/ftp/NPofertesTDTlocalp.pdf> [Consulta: juny de 2006].

destaca Planeta a través de Gibson Time, IG Media Produccions i Uniprex TV (5 a comarques metropolitanes). Tots els nous actors locals i comarcals que van entrar en el sector els anys 2000 es presenten. Entre els que més en demanen hi ha Justo Molinero (6 sol·licituds a l'àrea metropolitana i Camp de Tarragona), Prensà Leridana (a les quatre demarcacions de Lleida) o Televisió Comtal (Barcelonès i tres a les comarques lleidatanes). Així mateix, totes les TVL del Grup 100% Comunicació han concursat a les demarcacions on operen. En general, la tendència presentar-se on calgui per mantenir la cobertura analògica i eventualment ampliar-la.

Imatge 1.- Demarcacions de TDT i repartiment de programes per titularitat (2004)

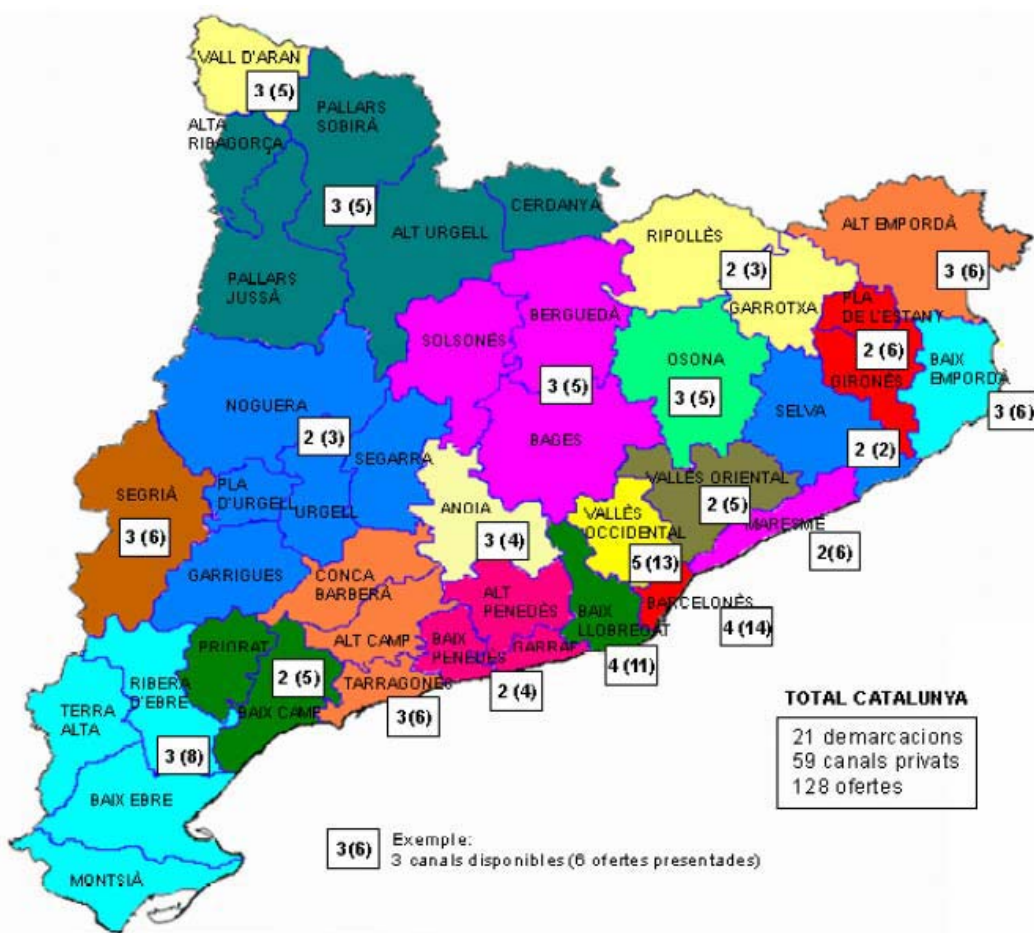

Font: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals [En línia]: "El Govern obre el procés de concessió de canals de televisió digital a les entitats municipals". <http://www6.gencat.net/dgma/scripts/catala/ftp/NP_200905.pdf> [Consulta: gener de 2006].

Pel que fa a les televisions privades històriques, han presentat sol·licituds totes les professionalitzades que, a més, ja havien tendit a buscar àmbits de cobertura comarcals i supracomarcals. Emissores com TV Costa Brava, Canal Nord TV, Televisió de Mollet, Televisió de Lloret, Televisió del Ripollès, Olot TV de la Garrotxa o Televisió d'Ulldecona s'hi han presentat.

En aquest sentit, totes les emissores històriques vinculades a Canal Català TV han acudit al concurs i, considerades com a grup, esdevenen l'actor que més sol·licituds ha demanat: 17, a totes les demarcacions hi ha sòcies de CCTV operant més Lleida. De fet, l'estratègia de creació de Canal Català era en clau digital, ja que solament s'acceptava un soci per cadascuna de les 21 demarcacions en què es va dividir el Principat (*Antena Local*, octubre-novembre de 2005, pàg. 15).

Imatge 2.- Programes privats disponibles de TDT local i sol·licituds presentades (2006)

Font: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals [En línia] (2006): "Els operadors privats presenten 128 sol·licituds al concurs de concessió de canals de TDT local". <<http://www6.gencat.net/dgma/catala/ftp/NPofertesTDTlocalp.pdf>> [Consulta: juny de 2006].

A banda de les empreses que ja explotaven TVL, també s'han interessat per la TDT local companyies sense experiència. A més, han demanat un elevat nombre de concessions. És el cas de Telèmia Local, una empresa de línies telefòniques de tarifació especial que ha estat l'operador individual que més concessions ha demanat (8). També sobresurten Artesa Ventures (6), Kiss FM (6) o Uniprex TDT Catalana (d'Onda Cero, vinculada a Planeta).

Entre les absències n'hi ha de diversa natura. D'una banda, la pionera RTV Cardedeu ha decidit no concursar perquè no vol fer el salt a la televisió comarcal, ja que entén que desvirtua el model que defensa (*Avui*, 19 de gener de 2006, pàg. 56). Entre les històriques hi ha nou emissores més que no han demanat concessions, com TV Vilassar (Maresme) TV Centelles (Osona), TV d'Argentona (Maresme), TV Paüls (Ribera d'Ebre) o Televisió Comarcal del Berguedà, totes amb autorització provisional però amb un perfil amateur o semiprofessional.

D'altra banda, també destaca l'absència de Citytv (Godó) o la de les emissores vinculades a Mediapro recuperades el 2003 (TV Gurb, TV Riudoms, TV Ponent o Alternativa TV). A fi de comptes, amb l'acord sobre el múltiplex nacional les dues empreses ja han aconseguit fer-se presents a la TDT catalana. Així, la seva absència del concurs denota clarament l'escàs interès per la TVL dels dos projectes.

El que sí que apareix com una evidència és que, en la línia viscuda els darrers anys *analògics*, la gran batalla es donarà a l'àrea metropolitana i, en concret, les tres comarques més habitades: Barcelonès, Baix Llobregat i Vallès Occidental apleguen 38 sol·licituds (el 29,65% del total) i afegint-hi les dues més que integren l'àrea metropolitana 49 (el 38,28% de totes) (vegeu Imatge 2).

Els costos d'emissió de la TDT

Una de les grans qüestions que encara queden per resoldre sobre la implantació de la TDT i que sense cap mena de dubte serà determinant per a la continuïtat dels projectes guanyadors dels concursos és el cost de difusió del senyal televisiu.

Dins del Mercat Audiovisual de Catalunya de l'any 2005, el principal operador de telecomunicacions de Catalunya, Abertis Telecom, va fer pública una proposta de preus de distribució, que fins aleshores no s'havien concretat. Les xifres que es van oferir oscil·laven molt segons la demarcació, tal com es pot veure a la imatge 3²⁸⁵. Es dona el cas que el Barcelonès, la comarca més poblada de Catalunya, té un cost deu vegades més baix que el múltiplex de l'Alt Pirineu. Així mateix les demarcacions amb una menor densitat de població presenten els preus de transport més alts, en molts casos per sobre del mig milió d'euros (vegeu Imatge 3).

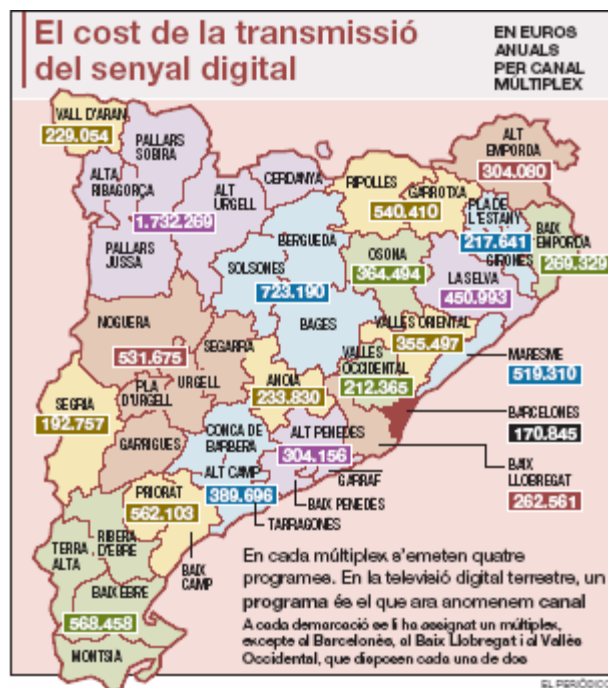
Vistos els preus, creiem que no és agosarat afirmar que molts operadors privats amb perfil més amateur no s'han atrevit a presentar-se al concurs. Si tenim en

---

²⁸⁵ L'octubre de 2005 *El Periódico de Catalunya* va difondre les dades que Abertis va fer públiques al MAC 2005. Hem optat per citar aquesta font perquè no disposem del document emprat a la intervenció pública del MAC.

compte que el 2001 el 45% del sector disposava d'uns 30.000 euros de pressupost, no haurien pogut finançar ni la transmissió del senyal.

Imatge 3.- Costos de transmissió de TDT per demarcació segons Abertis (2005)

Font: *El Periódico de Catalunya*, 7 d'octubre de 2005, pàg.40.

Davant del fet que Abertis Telecom és el principal operador de telecomunicacions del país i que ocupa una posició gairebé monopolística (*Insert TV*, núm 16. pàg. 3), la XTVL, el CLCC i el consorci de telecomunicacions que agrupa els municipis de Catalunya (Localret) van signar un conveni per crear TDCOM (Televisió Digital i Comunicació), una societat conjunta que havia de negociar amb Abertis i la Generalitat una possible baixada de preus (*El Periódico de Catalunya*, 7 d'octubre de 2005, pàg. 40). En la presentació, els signants van posar de manifest que el futur de moltes emissores passava per aquest acord, sobretot a les zones amb els preus més alts.

En aquesta línia, la Generalitat va atorgar el 2005 ajudes a la XTVL (330.000 euros), Comunicàlia (250.000) i TDCOM (150.000) per ajudar les televisions que guanyin el concurs a migrar a la TDT (*Avui*, 28 de novembre de 2005, pàg. 42). Certament, el cost de la transmissió apareix com la darrera frontera que han de superar les TVL, fins i tot després de guanyar una concessió.

5.7.3.- Televisió Digital Terrestre i model d'emissora local

Al llarg dels dos mil, el debat sobre el model d'emissora a Catalunya sembla haver superat els períodes de divergències entre, d'una banda, els operadors de televisions i les entitats que els representen; i, de l'altra, els operadors i el Govern català.

El primer pas d'aquest consens es troba en la constitució de la mesa de treball creada pel CAC amb els agents del sector per debatre, precisament, el model d'emissora. L'*Informe per a la revisió del model de televisió local a Catalunya* apostava per una TVL arrelada al territori, amb la comarca com a límit de cobertura i amb un projecte empresarial sòlid que permetés la continuïtat del projecte i inversions en tecnologia i professionals per fer programació de qualitat (CAC, 2002b, punt V). El govern català va adoptar com a propi aquest model amb la promulgació del Decret 15/2003 de regulació transitòria, tal com reconeixia el llavors director general Loppacher: emissores professionals amb capacitat de producció elevada, sostenibles econòmicament i amb continguts locals ben elaborats (*Antena Local*, núm. 30, pàg. 4).

Amb l'arribada de la TDT, la definició del model es va centrar, especialment, en els continguts. La síntesi d'allò que es volia per a Catalunya es va etiquetar com *televisió local de proximitat*, que tant el govern com les entitats del sector van fer seva.

Amb aquest nom, Ramentol denominava les TVL arrelades al territori, amb continguts en català centrats en la comunitat per a la qual emeten (*Antena Local*, núm. 42, pàg. 10 i 11; i núm. 44, pàg. 7). Per la seva banda, el G9 (on estan integrades totes les associacions catalanes) es defineix amb el *Manifest de Granollers* com a seguidor d'un model "basat en els continguts de proximitat, independent del grups de comunicació supralocals, promoguda per actors locals i que defensa el pluralisme, la vertebració del territori i l'accés del conjunt dels ciutadans a la societat de la informació".

De fet, aquests anys, tant el Govern català com els operadors històrics volen evitar el desembarcament del grans grups de comunicació, fet que converteix els continguts locals en una barrera de contenció d'empreses gens o molt poc arrelades a l'espai local. En aquest sentit, la televisió de proximitat apareix com un *antimodel* de les xarxes estatals emprat tant per govern com per operadors arrelats al territori.

L'adopció de la denominació i també dels trets principals del model no es poden entendre sense acudir al paper desenvolupat per la recerca en aquests anys. Quan el CAC va encetar els treballs per crear el document d'autoregulació del sector, va encarregar a Emili Prado i Miquel de Moragas un estudi sobre l'estat de la TVL a Catalunya que acabarà donant lloc a una monografia (Prado i Moragas, 2002). És en

aquesta publicació on els autors formulen la noció de televisió local de proximitat: “aquella que s’adreça a una comunitat local delimitada territorialment, però que ho fa amb continguts relatius a l’experiència quotidiana dels receptors, a les seves preocupacions, al seu patrimoni cultural, a la seva memòria històrica, etc. amb voluntat d’incrementar la participació social de la comunitat” (Prado i Moragas, 2002: 75). De fet, en el seu informe de revisió del model de televisió local²⁸⁶, el CAC (2002) ja es refereix a la TVL com un mitjà de proximitat i aquesta com un valor a defensar.

La preocupació pels continguts deixa en segon pla el model de funcionament, que indiscutiblement serà professional. En aquesta línia, el Govern espanyol també apostava per una TVL professionalitzada, rendible econòmicament i molt arrelada al territori, tal com marcaven les modificacions a la Llei 41/1995 dels anys 2002 i 2003. D’aquesta manera, el disseny que han fet les polítiques públiques de la implantació de la TDT i les exigències tecnològiques i econòmiques que porta aparellades *per se* aquest sistema de transmissió del senyal fan impossible que emissores de tall voluntarista i popular hi puguin optar.

L’alternativa: el retorn del model comunitari de base ciutadana

Enmig de tot aquest discurs legitimador de televisions professionals i amb capacitat industrial, reconegut pel marc legal i les bases dels concursos, apareix com a contrapunt la proposta de l’Assemblea per la Comunicació Social (ACS), entitat que aplega un centenar de col·lectius de la ciutat de Barcelona.

Aquest grup, que tot just ha fet una sèrie d’emissions en proves de televisió a mitjans dels dos mil, demana la creació i el reconeixement legal de mitjans comunitaris; gestionats per la societat civil i les seves organitzacions; sense afany de lucre i oberts a la participació de la ciutadania en la producció dels continguts. Es defineixen com mitjans que volen contribuir a la democratització de la comunicació i prestar un servei que entenen que no presta ni la iniciativa pública ni la privada²⁸⁷.

Aquest moviment ciutadà s’enquadra dins del corrent del Tercer Sector Audiovisual (TSA), extensió comunicativa d’un moviment d’abast internacional que defensa l’existència d’un tercer cos social situat entre la iniciativa privada comercial i la pública gestionada per les administracions (Salomon [*et al.*], 2001; López i Mayugo,

---

²⁸⁶ Prado i Moragas també van ser els encarregats d’elaborar l’apartat de l’Informe del CAC (2002, apartat IIa) on es descriu l’estat de la televisió local en el moment de plantejar l’autoregulació.

²⁸⁷ Font: ACS [En línia]: “Què és el tercer sector audiovisual”. <<http://www.okupemlesones.org/TSA/quees.php>> [Consulta: juny de 2006].

[s.d]). Es tracta de propostes que fugen de l'afany de lucre i que estimulen la participació ciutadana en la vida social i pública. Certament, no deixa de ser una nova denominació d'allò que històricament s'ha anomenat mitjans comunitaris, tal com reconeixen els propis membre de l'ACS fent servir com a sinònims TSA i comunitari.

Es significatiu que aquest model torni a formular-se en un moment en què el sector audiovisual està clarament dividit en dos blocs (públic i privat comercial) que tenen en comú la concepció professionalista de la televisió local. En aquest punt, no volem deixar d'assenyalar que aquesta proposta demana el mateix que el moviment comunitari dels primers vuitanta: un espai entre la televisió pública i la comercial que lluitava per poder implantar-se. Fins i tot la noció de Tercer Sector Audiovisual és semblant al concepte de "tercera via" que els promotors de la TVL pionera, RTVC, va fer servir en el moment de la seva gestació i naixement.

6.- Conclusions

La televisió local catalana de la primera meitat dels anys dos mil és un mitjà de comunicació de masses substancialment diferent d'aquell que es gesta a finals dels setanta, neix els primers vuitanta i s'estén arreu del país des d'aleshores.

El fenomen, pioner a l'Estat espanyol, sorgeix a inicis dels vuitanta dominat per la iniciativa privada, amb un fort caràcter popular i un destacat perfil sociocultural; entès majoritàriament com una pràctica cívica i de lleure on els ciutadans de les viles i ciutats poden participar en el funcionament de l'emissora per produir continguts arrelats al territori i centrats en la vida quotidiana de la comunitat. Des d'aquest punt de vista, és filla del context polític, social i cultural en el qual es gesta, un Estat en plena transició de la dictadura franquista a la monarquia parlamentària: un moment de reivindicacions socials, polítiques i culturals amb un important component nacional a Catalunya on els mitjans de comunicació, com a instruments per l'exercici de la llibertat d'expressió, es consideren una eina clau per a la reconstrucció del país.

En aquest moment, la televisió pionera Radiotelevisió Cardedeu (RTVC), amb emissions periòdiques des de març de 1982, és el gran referent i la seva manera de funcionar i treballar esdevé la base sobre la qual es posen en marxa un bon conjunt d'iniciatives: amateurisme, producció pròpia, continguts locals, suport (en graus diversos i variables) de l'ajuntament, voluntat de normalització lingüística i exercici directe de la llibertat d'expressió dels ciutadans. En constituir-se, el 1985, la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya (FPLTVLC), entitat associativa pionera apareguda d'una proposta de RTVC, adopta aquest model com a propi i el consolida com a referent: és l'hegemonia de la televisió local comunitària.

La TVL neix de la ma d'una sola emissora i en aquest primer desenvolupament són poques les iniciatives amb emissions periòdiques (no arriben a trenta la primera meitat dels vuitanta). A més, arrenquen amb escassetat de recursos i molt febles, fins al punt que tenen problemes de consolidació i algunes pleguen al cap de poc. Són emissores que es posen en marxa en un moment en què el marc legal de l'Estat espanyol no les contempla ni tampoc les prohibeix; i aquest caràcter que es definirà com a *al·legal* afecta el funcionament i també les possibilitats de desenvolupament, sobretot els primers anys.

És aleshores quan la natura hertziana del fenomen, en un país amb escassíssimes xarxes de televisió per cable, afectarà el seu naixement i primera evolució. El Govern central, davant d'una realitat no prevista per l'ordenament jurídic, és reticent a autoritzar l'ús de l'espai radioelèctric a televisions que no siguin RTVE o

les autonòmiques, i primer les perseguirà i després imposarà una sèrie de condicions per tolerar-les que influeix intensament en el tipus d'emissora que neix.

A principi del dos mil, en canvi, la TVL apareix com un mitjà amb un elevat grau (i creixent) de professionalització, desenvolupat sobretot com una activitat econòmica i entesa com una part de la indústria audiovisual catalana. La iniciativa privada s'orienta de manera dominant a l'afany de lucre i la municipal a la prestació d'un servei públic audiovisual. En aquest context, la TVL avança en un procés d'industrialització on han aparegut mercats de continguts i un incipient sector *auxiliar*, fonamentalment productores.

Aquest sector és, a mitjans dels dos mil, quatre vegades més gran que fa vint anys (existeixen al voltant de 120 emissores) i, tot i que hi ha diferències notables entre TVL (encara perviuen diverses televisions amateurs), un grup nombrós disposa de suficients recursos econòmics, tecnològics i professionals per produir i emetre diàriament continguts de qualitat homologables als d'emissores de major abast i potència. També s'han creat estructures supralocals amb TVL de tot el Principat (i algunes del País Valencià i les Illes Balears) i el seu impacte va més enllà dels municipis, adquirint dimensió nacional.

Amb la implantació de la TDT local a partir de 2002, la completa professionalització i industrialització del sector esdevé pràcticament inevitable: amb unes inversions econòmiques elevades i uns pressupostos de funcionament alts derivats de les exigències tecnològiques i del model d'emissora digital dibuixat per les polítiques públiques a través de les clàusules dels concursos per atorgar les concessions, el nou sistema de transmissió del senyal comporta la desaparició de la TVL popular i amateur; i solament les ben dotades poden afrontar el repte d'un canvi que ha de capgirar definitivament la fesomia de la televisió local catalana.

6.1.- Gestació, naixement i primera evolució: la televisió local possible

El primer element que s'ha de tenir en compte per entendre l'evolució històrica de la televisió local a Catalunya són les condicions en què es gesta, neix i duu a terme el primer desenvolupament com a mitjà de comunicació de masses.

La televisió local arranca a Catalunya el 1976 de la ma de Josep Vivé, un radioafecionat i comerciant d'electrodomèstics que fa les primeres emissions (puntuals) d'imatges en moviment i contingut local a Tordera (Maresme) que hem documentat en aquesta tesi. La segona meitat dels setanta i els primers vuitanta hi ha una llarga sèrie d'experiments i iniciatives puntuals, però no és fins el 1982 que una

associació cultural posa en marxa Radiotelevisió Cardedeu (RTVC), la primera TVL entesa com un mitjà de comunicació de masses: organització productiva, periodicitat de les emissions, difusió oberta del contingut amb un canal tecnològic, cobertura limitada al municipi. RTVC no solament és pionera al Principat, sinó al conjunt de l'Estat: no és fins un any després que es documenten les primeres iniciatives enteses com un mitjà de masses fora de Catalunya.

La tolerància condicionada: element clau en el naixement i primera evolució

Aquests anys estan marcats per la negativa del govern espanyol a permetre el sorgiment de cap altra televisió que no sigui la pública estatal i les també públiques autonòmiques i RTVC ho viu directament amb una clausura administrativa el juny de 1981, quan pretenia iniciar per primer cop les emissions periòdiques. Segons es desprèn de la nostra recerca, la situació canvia el 1983: arran d'una sèrie de Clausures (que van afectar totes les TVL en funcionament de l'Estat a mitjans d'aquell any), representants d'emissores catalanes tancades van aconseguir la tolerància política del fenomen al Principat.

Ara, el govern de l'Estat es compromet a no tancar les emissores catalanes que compleixen quatre condicions: cobertura estrictament municipal, no interferir a les televisions estatals i autonòmica (acabada de nàixer), no publicitar-se fora del seu àmbit de cobertura i renunciar a l'afany de lucre. Per la seva banda, el Govern català, llavors implicat a fons en la posada en marxa de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV), la primera meitat dels vuitanta no s'involucra en la defensa de les TVL i ho justifica en l'escassa capacitat d'intervenció sobre el sector audiovisual per part de la Generalitat. L'arquitectura institucional derivada de la Constitució espanyola de 1978 atribueix a l'administració central l'elaboració de la legislació bàsica sobre ràdio i televisió; i limita les competències de les comunitats autònomes al desenvolupament normatiu de la normativa estatal, que marca les línies principals.

La *tolerància condicionada*, precedida dels tancaments, determina de manera clara el tipus d'emissora que es posa en marxa a Catalunya. A més de les propostes més populars (comunitàries, segons la terminologia de l'època), els primers vuitanta també es dissenyen emissores ambicioses: privades i públiques d'abast comarcal i professionalitzades que defugen els plantejaments amateurs i aspiren a articular una xarxa d'abast nacional, com Anoia TV, un projecte dels ajuntaments del Baix Llobregat i, en menor mesura, un altre dels consistoris del Vallès Oriental (tots tres de 1981). Fins i tot ja s'havien proposat, encara que sense gaire elaboració, diverses televisions

privades estatals basades en emissores locals que configurarien nodes d'una xarxa ubicats a grans ciutats catalanes i de la resta de l'Estat, sobretot capitals de província.

La televisió local possible

Però no tots aquests projectes aconseguixen posar-se en marxa. Les emissores plantejades en termes amateurs i com una activitat sociocultural no pateixen gaires limitacions per funcionar, ja que responen al perfil tolerat. Però, tal com es posa de manifest en la nostra recerca, els promotors més ambiciosos econòmicament i comunicativa no gosen engegar sense un marc legal que els reconegui i els doni seguretat jurídica: no volen arriscar unes inversions econòmiques altes. Altres projectes que, tot i no ser populars i tenir aspiracions econòmiques i empresarials, inicien emissions periòdiques, ho fan amb la mínima despesa en tecnologia i en recursos humans per evitar conseqüències greus en cas de tancament o de fi de la tolerància política. A fi de comptes, el govern espanyol podia canviar de criteri i tornar a les clausures, ja que la situació es deu a la (bona) voluntat política.

Així les coses, hem documentat com les TVL que sorgeixen fins a mitjans dels vuitanta ho fan per iniciativa de grups que tenen un accés relativament fàcil a la tecnologia de producció i emissió (empresaris audiovisuals, comerciants d'electrodomèstics, ràdio i videoafecionats, etc.) que poden evitar grans despeses en maquinari. En aquest context apareix amb força el *xispes* (Moragas i Corominas, 1988), una persona amb coneixements i habilitats tecnològiques que fa possible les emissions amb inversions mínimes.

Tots els elements recollits (tant en el treball documental com en les entrevistes) posen de manifest que la TVL que neix a Catalunya és la *televisió local possible* en aquell context o, dit en altres paraules, la tolerada pels governs del moment. *Les característiques originàries, doncs, no venen tan donades per la voluntat de tots els promotors sinó més aviat per les polítiques que s'apliquen aquells anys.* Des del nostre punt de vista, és aquesta i no pas una expressa voluntat social la principal causa que el sorgiment de la TVL al Principat estigui dominat per emissores sense afany de lucre, amateurs i d'una economia precària que respon en alguns casos al seu tarannà popular però en d'altres a les inseguretats jurídiques.

Context polític i primera evolució: extensió i diversificació de la TVL

Aquesta situació comença a canviar el 1985. En un gir respecte la seva actitud dels anys precedents, el Govern de la Generalitat aprova un Decret en què intenta atorgar-

se, sense èxit, les atribucions de control i inspecció de les emissores de ràdio i televisió que emeten a Catalunya i es genera un conflicte de competències amb l'executiu central, que es nega a cedir-les. Arran d'aquest enfrontament, les TVL veuen com tots dos governs manifesten obertament a l'acabada de crear Federació Pro Legalització de les Televisions Locals de Catalunya (FPLTVLC) que no en tancaran cap que respecti les condicions establertes dos anys abans. A més, la Federació neix amb el suport de la Diputació de Barcelona, governada pel PSC–PSOE, que facilita el diàleg d'aquest grup d'operadors amb l'executiu central, també en mans del PSOE.

A partir d'aleshores, una sèrie de TVL contractaran professionals i començaran a invertir en nous equipaments per substituir els autoconstruïts o adquirits de segona mà i millorar les condicions de producció i, per aquesta via, els continguts. La contractació de personal per fer funcionar l'emissora i, especialment, per assumir les tasques centrals, apareix ja els primers vuitanta, de la mà de la privada TV Lloret 2000 (1983). Tal com hem mostrat, llavors és un cas excepcional: el promotor, Isidor Llorca, és un productor audiovisual que es recolza en la seva empresa per crear-la.

Amb la *tolerància condicionada* confirmada pels Govern central i nacional, diverses TVL en funcionament es professionalitzen parcialment, tant públiques (la primera és TV Vallirana, 1985) com privades (TV Sabadell, 1986), i en neixen algunes amb professionals (TV Lleida i TV Mataró, totes dues el 1986). En aquests casos, però, hi continua havent al darrere persones amb fàcil accés a la tecnologia i coneixements tècnics que n'abarateixen la posada en marxa.

Els elements claus per la continuïtat: professionals, publicitat i suport municipal

Aquests anys les TVL han identificat la contractació de personal, encara que siguin equips petits, com la millor manera per assegurar el funcionament periòdic. A més, els professionals permeten, eventualment, emetre més dies i més hores. Al mateix temps, es començaran a buscar fonts de finançament estable per mantenir el funcionament periòdic i consolidar-se com a mitjà de comunicació. Després d'un seguit de provatures, d'èxits i de fracassos s'identifiquen clarament quines són les vies per donar solidesa al projecte i continuar endavant.

D'un banda, la publicitat. Si en el naixement i el primer desenvolupament apareix sobretot com una qüestió a controlar per evitar dependències financeres i l'assimilació a televisions amb afany de lucre, l'experiència ara la identifica com una font d'ingressos estable que facilita l'enfortiment de les emissores. D'altra banda, el suport econòmic de l'Ajuntament: en un escenari dominat per la iniciativa privada, la

cessió de locals i subvencions públiques expliquen el manteniment de diverses TVL, sobretot les ubicades a municipis més petits i on el mercat publicitari no és suficient.

D'aquesta manera, les primeres emissores es consoliden. De fet, el conjunt d'elements que influeixen en el procés d'extensió de la televisió local catalana des de 1982 dibuixen un sector eclèctic, feble i en evolució que busca afermar-se i que ja s'allunya, en alguns casos ràpidament, del model voluntarista, popular i de participació ciutadana que en marca el naixement.

Per tant, s'ha d'entendre que la transformació de la TVL arrenca des d'un punt de partida imposat, on solament una part de les propostes en construcció poden sortir a la llum i posar-se en marxa. Així mateix, les que decideixen tirar endavant ho fan condicionades i, en alguns casos, sense poder desplegar el model que desitjarien.

6.2.- Elements de consolidació i línies de transformació

La identificació de la professionalització i la publicitat com a ingredients que han de fer les emissores més sòlides no solament són importants els primers anys: són elements clau per entendre tota l'evolució de la televisió local catalana fins a 2005.

Professionalització i voluntaris com a recurs tàctic

La segona meitat dels vuitanta augmenten les TVL amb professionals i al llarg dels noranta es produeix una acceleració: nombroses televisions inverteixen en tecnologia, en locals i en crear i augmentar les plantilles; i neixen més emissores ja plantejades amb criteris empresarials i que busquen rendibilitat econòmica. A principis dels dos mil, la meitat de les emissores tenen contractats i els anys següents les professionals encara guanyen pes: la TVL que arrenca solament amb voluntaris és excepcional i el gruix de les que tanquen són amateurs. Així mateix, solament els dos mil s'estenen les plantilles amb més professionals que amateurs. Aquests anys, el protagonisme d'empreses de comunicació de diverses mides en la creació de noves emissores fa que neixin millor dotades. Amb tot, els col·laboradors no remunerats són cabdals per la viabilitat del conjunt del fenomen (Prado i Moragas, 2002).

La nostra tesi ha posat de manifest que, en aquest procés, el voluntari acaba convertit majoritàriament en allò que hem denominat un *recurs tàctic*: un element útil per engegar les emissores primer i per assegurar-ne la sostenibilitat després, sobretot fins a mitjans dels noranta, amb una TVL encara dominada per projectes amb una notable feblesa estructural i financera. En aquest sentit, les dades obtingudes mostren que la *participació ciutadana* a la qual apel·lava la TVL en el seu naixement respon

més aviat a una necessitat productiva que no pas a un afany militant de democratització de la comunicació de masses. De fet, el perfil de les emissores dels vuitanta és més aviat l'expressió d'un *hobby* i una forma de lleure que no pas un col·lectiu batallant per l'aprofundiment de la democràcia.

La publicitat i la comercialització de la televisió local

Els anuncis adquireixen cada cop més importància dins d'un grup creixent d'emissores: les televisions introdueixen la lògica mercantil en el seu funcionament i converteixen la publicitat en el principal recurs econòmic. Per aquesta via penetra una tendència a la comercialització de la TVL que és pràcticament coetània de la professionalització i augmenta al mateix temps que ho fan les televisions amb plantilla. A partir dels primers noranta, la publicitat s'estén i esdevé un recurs emprat tant per TVL públiques com privades, associatives o empresarials. Solament les ubicades a municipis més petits en fan un ús menys intensiu o renuncien a tenir-ne, en bona part per les pròpies dimensions del mercat publicitari.

La comercialització creixent porta aparellat l'augment continuat i sistemàtic de l'àmbit de cobertura de les privades i mixtes, que busquen ampliar el mercat publicitari (tant en termes d'audiència com d'anunciants potencials), fins al punt que els primers dos mil només un terç de les iniciatives cobrien un sol municipi, l'espai propi de gairebé totes les TVL en el naixement i primer desenvolupament

El 1995 es puja un esglaó en la comercialització, quan tant la Federació Pro Legalització de les Televisions Locals de Catalunya com la Fundació de la Ràdio i la Televisió Locals de Catalunya (entitat creada per les diputacions de Lleida, Girona i Tarragona) posen en marxa els primers intents sistemàtics de captar anunciants de fora de l'espai local. Els anys dos mil, amb la creació de les xarxes de distribució de continguts Comunicàlia i XTVL (públiques), i Canal Català TV (privada), les estratègies es consoliden i la captació de campanyes nacionals i estatals esdevé un objectiu comercial de primer ordre, tant per a promotors públics com privats.

Els autors dels canvis

La incorporació de professionals i de publicitat respon a diverses causes.

D'una banda des de bon principi ja existien promotors privats que entenien la TVL com una empresa orientada a l'afany de lucre (TV Lleida, TV Sabadell, TV Lloret), en alguns casos sota el paraigua del model comunitari per assemblar-se a les emissores *tolerades*. Encara que minoritaris els primers anys, ja es professionalitzen i

tracten de desenvolupar una activitat econòmica viable i amb una perspectiva de rendibilitat financera basada en la publicitat. Aquestes televisions, impulsades per promotors vinculats a empreses relacionades amb l'audiovisual (productores i comerços d'electrodomèstics), marquen ben aviat el camí que acabarà sent hegemònic entre la iniciativa privada.

D'altra banda, la voluntat de consolidació i creixement de televisions privades nascudes amb una matriu cívica i popular fa que adoptin progressivament un funcionament més empresarial i centrat en els aspectes econòmics. De fet, al llarg dels vuitanta, les privades que han aconseguit consolidar-se han estat les que, pas a pas, s'han anat professionalitzant, inclosos els amateurs que les van fundar, que converteixen la TVL en una opció laboral. Així mateix, aquestes iniciatives són les que, amb la seva experiència quotidiana, identifiquen la publicitat i els recursos municipals com les principals fonts de finançament que han de permetre la sostenibilitat, viabilitat i, eventualment, rendibilitat econòmica. Així, de finals dels vuitanta en endavant la situació es caracteritza per una creixent concepció de la TVL com una qüestió professional i, cada cop menys, com un fenomen sociocultural d'arrel popular.

En tercer lloc, la constant incorporació de nous promotors privats des de la segona meitat dels noranta i especialment els primers dos mil, amb noves maneres d'entendre la TVL. Aquests nous actors ja posen en marxa emissores amb un plantejament professional; amb una lògica empresarial que guia l'organització i el funcionament; i orientades a l'afany de lucre. A més, els dos mil hi ha un salt qualitatiu amb l'entrada d'empreses de comunicació de diverses dimensions (comarcal, nacional, estatal) que actuen en el sector amb lògica econòmica i sentit estratègic.

Un dels principals indicadors d'aquest canvi en les privades és la natura jurídica de les iniciatives. Fins a mitjans dels noranta, la titularitat dominant era l'associació cultural sense ànim de lucre, mentre que a partir de 1995 es veu superada primer per les televisions municipals i a continuació per la titularitat empresarial; fins arribar als anys dos mil sent una forma residual. El cicle evolutiu apareix amb claredat: a mitjans dels noranta ja neixen tantes televisions empresarials com associatives i també entitats sense afany de lucre esdevenen empreses. Els anys dos mil, les noves TVL gestionades per associacions són excepcionals.

Una evolució en la línia europea

Amb la nostra recerca hem pogut observar que la tendència a la professionalització i comercialització del conjunt del fenomen apareix com un element compartit amb

l'entorn europeu. En paraules de Prehn (1992) i Jankowski (2003), les televisions locals van prenent decisions que els permeten continuar en funcionament, però que les homologuen amb emissores d'abast superior i al mateix temps les allunyen del plantejament original que domina quan neixen, més proper a les coordenades cíviques i participatives. Les manifestacions de representants de Cardedeu ja el 1984 anunciant que la participació ciutadana és una utopia i que la “revolució” és, simplement, fer televisió (*Papers de joventut*, núm. 21-22, pàg. 29 i 30), és tota una mostra ben matinerana en aquesta línia.

Una de les conseqüències d'aquesta evolució és que les TVL tendeixen a accentuar els trets que les caracteritzen com a mitjans de comunicació de massa. Si en el seu naixement les audiències eren locals i el grau organitzatiu molt baix i fins i tot inexistent, al cap dels anys hi ha un bloc d'emissores que arriben a audiències cada cop més nombroses, més disperses geogràficament –i més enllà del municipi– i també més heterogènies. Així mateix, la professionalització ha comportat una burocratització de les estructures productives i l'especialització dels elaboradors dels continguts, augmentada al seu torn per la pèrdua de pes relatiu dels voluntaris.

6.3.- Creixement continu i renovació constant

La transformació de la televisió local es dona en un context en què nombrosos promotors intenten posar en marxa *emissores*: TVL enteses com un mitjà de comunicació de masses, dotades d'una organització productiva, amb difusió oberta i periòdica de missatges adreçats a un públic nombrós geogràficament dispers.

En aquesta tesi hem detectat com augmenta de manera sostinguda, i amb alguns moments de fortes pujades, el nombre d'emissores de televisió en funcionament (vegeu Taula 30). Certament, la magnitud exponencial de l'increment permet afirmar que és en si mateix un canvi de primer ordre.

Però aquest increment no es dona solament amb una base d'emissores consolidades sobre la qual es van afegint noves televisions, sinó que va associat a una forta reordenació, sobretot entre finals dels vuitanta i finals dels noranta (vegeu Taula 31). La recerca feta per aquesta tesi permet observar que la transformació del sector és tan gran que solament 10^{288} de les 29 emissores que neixen entre 1982 i 1986

---

²⁸⁸ Les 10 *supervivents* són: RTV Cardedeu; TV Lloret (tot i que amb interrupcions), TV Vallirana, RTV Llinars, TV Sabadell (reconvertida en Canal 50 Sabadell), Tele Set (TV Manresa des de 1988), Calella TV, TV Vilassar de Mar, TV Figueres (rebatejada com Canal Nord TV) i Esplugues TV. RTV Clot continua existint, però integrada en l'entramat de BTV i sense emissions pròpies.

arriben en funcionament a 2004, xifra que representa un escàs 8% del total a mitjans dels dos mil.

Taula 30.- Emissores de televisió local a Catalunya (1982 – 2004)

Any	Emissores
1982	3
1986	24
1992	61
1997	66
1999	80
2004	120

Font: Elaboració pròpia a partir de Prado i Moragas (1991); *La Vanguardia*, 4 de gener de 1985, pàg. 19; 5 de gener de 1985, pàg. 19; 18 de gener de 1985, pàg. 21; Garriga, 1985; Nogueras, 2005; Carol, 2005; Llorca, 2005; Bonet, 1990; Gelida Televisió (GTV) (1999) [En línia]: “La història de Gelida TV”. <<http://www.gelida.com/serveis/gtv4.htm>> [Consulta: maig de 2006]; *Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 i 25; Proelsa, 1997; OCL (2000) i OCL (2004); *Llistat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic]. Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

L'anàlisi del creixement de televisions amb funcionament periòdic també assenyala que, fins a finals dels anys noranta, era relativament fàcil engegar una TVL amb emissions periòdiques –un dels trets fonamentals per considerar-les un mitjà de comunicació de masses– però força complicat mantenir la regularitat: el grau de desaparicions és molt elevat i a mitjans dels noranta tot just s'aconsegueix pujar lleugerament el nombre d'emissores, tot i que entre 1987 i 1992 s'havia donat el major nombre de naixements dels més de vint anys de TVL.

En aquest sentit, les fonts disponibles ens han permès estimar que a Catalunya han existint unes 175 emissores diferents de televisió local –amb difusió periòdica– entre 1982 i 2005, de les quals al voltant una de cada tres no ha arribat operativa a la digitalització. En aquest sentit, la majoria de les desaparicions corresponen als anys vuitanta i noranta, fet que dóna un perfil molt *jove* al sector que opera els anys dos mil. Tot plegat en un entorn format per incomptables experiències –iniciatives sense periodicitat– que han existit al Principat des de la segona meitat dels setanta.

En canvi, les dades d'iniciatives –televisions amb emissions periòdiques o no– ens indiquen que els actors que posen en marxa TVL cada cop tenen més èxit a l'hora d'articular mitjans de comunicació de masses i assoleixen les emissions periòdiques. Si Prado (1985) afirmava que poc més de la meitat de les TVL que havia identificat a mitjans dels vuitanta emetien regularment, els darrers noranta ja eren el 80% i els dos mil s'apropen al 95% (vegeu Taules 30 i 31).

Taula 31.- Naixement i desaparició de televisions locals a Catalunya (1982-2004)

Cicle	Naixements	Desaparicions	TVL al final del cicle ^A
1982 – 1986	29	5	24
1987 – 1992	47	10	61
1992 – 1997	35	30	66
1999 – 2002	17	9	108
2002 – 2004	27	7	128

Font: Elaboració pròpia a partir de Prado i Moragas (1991); *La Vanguardia*, 4 de gener de 1985, pàg. 19; 5 de gener de 1985, pàg. 19; 18 de gener de 1985, pàg. 21; Garriga, 1985; Nogueras, 2005; Carol, 2005; Llorca, 2005; Bonet, 1990; Gelida Televisió (GTV) (1999) [En línia]: “La història de Gelida TV”. <<http://www.gelida.com/serveis/gtv4.htm>> [Consulta: maig de 2006]; *Capçalera*, setembre de 1992, pàg. 24 i 25; Proelsa, 1997; OCL (2000) i OCL (2004): *Listat de televisions locals. Desembre 2004*. [Arxiu informàtic] Document consultat a l'arxiu de l'OCL.

^A Les dades de 1982 a 1997 es refereixen a televisions amb emissions periòdiques, mentre que les de 1999 a 2004 recullen iniciatives, emetin periòdicament o no.

La irrupció dels nous actors (empreses de comunicació de tota mida) des de finals dels noranta és una de les principals explicacions d'aquest fenomen, ja que posen en marxa televisions ben dotades tecnològicament, econòmica i professional. Així mateix, el sorgiment de nombroses municipals la segona meitat dels noranta va evitar una davallada notable d'emissores i, amb perspectiva històrica, permet afirmar que va fer possible el creixement fins a les xifres màximes de mitjans dels dos mil: de no néixer nombroses públiques, el sector hagués patit un defalliment molt remarcable.

Reordenació i elements clau per al sosteniment de les emissores

La reordenació està clarament lligada als tres suports de la sostenibilitat detectats els primers vuitanta. Sistemàticament al llarg dels trenta anys considerats en aquest estudi, les emissores que es mantenen en funcionament havien optat pel cap baix per algun dels tres recursos: havien contractat personal; o bé tenien a la base del finançament la publicitat o les subvencions públiques, en alguns casos totes dues. Molt poques de les amateurs es sostenien, encara, sobre el grup de fundadors i, en tot cas, totes havien integrat algun d'aquestes elements, habitualment el suport municipal.

Un indicador força clar d'aquesta relació són les 10 pioneres que continuen emetent el 2004 (OCL, 2005). No n'hi ha cap que no tingui un acord amb l'ajuntament (pel cap baix cessió de locals), inclogui publicitat o compti amb professionals. De fet, solament RTV Llinars i TV Vilassar funcionen sense contractats i es mantenen amb el format i esperit en què es van fundar: voluntaristes, amb finançament informal provinent dels col·laboradors; i sense o amb poca publicitat (Nogueras, 2005)²⁸⁹.

²⁸⁹ Font: TV Vilassar [En línia]: < http://www.maresmetotal.com/0_0/30/vtv/> [Consulta: juny de 2006].

Des d'aquest punt de vista, la televisió local catalana dels dos mil és el resultat d'un procés històric d'acumulació de canvis, tant d'emissores com en els promotors, i en el qual es superposen diversos *estrats* que expliquen la conformació d'un fenomen tan divers i variat. Certament, les restes dels pioners són molt petites, tant per la quantitat com per les transformacions que han patit, de manera que l'esperit originari de la TVL pràcticament ha desaparegut.

6.4.- El paper central de les polítiques públiques

Una de les principals descobertes de la recerca duta a terme per elaborar aquesta tesi doctoral és la importància de les polítiques de comunicació adreçades al reconeixement jurídic i la regulació de la TVL dels Governos espanyol i català en el desenvolupament de les TVL del Principat. De fet, a hores d'ara estem en condicions d'afirmar que es tracta d'un element imprescindible per explicar els canvis des del seu naixement fins a mitjans dels anys dos mil.

D'una banda, perquè la manca d'un marc legal plenament desenvolupat des del naixement fins al 2005 ha marcat l'evolució de les televisions locals, que no han gaudit de plena seguretat jurídica a l'hora de prendre decisions relatives a la continuïtat i consolidació dels projectes. D'altra banda, perquè tot i l'absència d'una llei que reguli completament la TVL a l'Estat, els executius espanyol i català han anat adoptant una sèrie de decisions polítiques que han fet possible el desenvolupament descrit.

Ja hem apuntat com el sorgiment de la TVL atén més a les possibilitats que oferia la situació política i legal dels anys 1982–1986, amb un govern estatal poc obert a acceptar cap emissió televisiva que no provingués de RTVE, que no pas a la voluntat expressa dels promotors. Doncs de la mateixa manera, la TVL catalana ha anat evolucionant al ritme de decisions governamentals que aprofundeixen en la seva seguretat jurídica i que generen el context que permet als promotors prendre les decisions que transformen el sector.

El treball amb les fonts documentals i personals ens ha permès detectar que la transformació de la TVL s'accelera a finals del vuitanta i primers noranta coincidint amb esdeveniments de natura política. Aquests anys es produeix el major naixement d'emissores locals de tota la història, diversos promotors fan inversions econòmiques i es posen en marxa televisions nascudes professionals, al mateix temps que més TVL voluntaristes amb anys en funcionament comencen a contractar personal.

Les dades obtingudes amb la nostra recerca triangulades amb aportacions dels estudis precedents també mostren que és llavors quan les TVL canvien de manera

clara la seva relació amb la publicitat i es detecta un fort increment de la comercialització. Aleshores comença la progressiva ampliació de cobertura de part de les privades a la cerca de majors poblacions per tenir un mercat publicitari més gran.

L'acceleració dels canvis arranca en un moment en què hi ha el convenciment entre els promotors que el Govern central, aleshores exercit pel PSOE, tenia la intenció de legislar sobre les TVL un cop aprovada, el 1988, la llei de televisions privades estatals. A més, la tolerància està consolidada i els tancaments són gairebé inexistents (solament n'hi ha un el 1988, en plena implantació de la televisió privada a Espanya) i no serà fins als darrers noranta que l'executiu espanyol torna a sancionar TVL a Catalunya en una sèrie que afecta tot l'Estat.

Els canvis continuen tot i que, després d'anunciar-ho diversos cops, l'executiu central deixa sense regular les TVL, abandonant la intenció dels darrers vuitanta. A més, en motiu dels Jocs Olímpics de Barcelona de 1992, el Govern espanyol va obligar les televisions locals catalanes a interrompre temporalment les emissions per poder disposar de tot l'espai radioelèctric a l'hora de fer la cobertura televisiva de l'esdeveniment per part de les emissores acreditades.

Llavors, el Govern català, a mans de la coalició CiU, promourà una sèrie d'accions adreçades a dotar-les de seguretat jurídica que permet explicar la tendència a la consolidació de les emissores catalanes. Davant el canvi d'opinió de Madrid els primers noranta, la Generalitat va proposar el 1993 un Decret de regulació transitòria de la TVL a Catalunya per donar certa cobertura legal fins que el marc legal espanyol fos aprovat. Malgrat tot, la manca d'una llei bàsica, que la Constitució espanyola marca com a necessària per tal que les comunitats autònomes en puguin fer el desplegament normatiu en qüestions relatives a radiotelevisió, va impedir la seva aprovació; però la decisió presenta un Govern que es compromet amb les TVL.

La llei estatal de televisió local

L'evolució de les TVL catalanes a partir de 1995 s'explica per l'aprovació de la llei 41/1995, de 22 de desembre, de regulació de les televisions locals per ones terrestres, una norma que va tenir un naixement difícil.

L'executiu català i el grup parlamentari de CiU (partit de Govern al Principat) són clau per explicar la seva tramitació parlamentària. La norma s'aprova en un context polític on el Govern espanyol del PSOE vol modificar el marc jurídic de les telecomunicacions mentre continua reticent a la regulació de la TVL. Però l'executiu estatal es trobava en minoria al Congrés dels Diputats i tots els indicis apunten que

CiU va pressionar per aprovar una llei per les TVL espanyoles a canvi de donar suport a les altres modificacions legislatives d'interès per Madrid. De fet, el 1994 el Parlament de Catalunya va aprovar, a instàncies de CiU, l'enviament al Congrés espanyol d'una proposta de llei de televisions locals davant la inactivitat dels socialistes a l'Estat.

La llei 41/1995 establia, entre d'altres, que les TVL havien de limitar la cobertura al municipi on estaven instal·lades, preveia un màxim de dues emissores per municipi (la segona si hi havia espai radioelèctric disponible) i la preeminència de l'Ajuntament en l'assignació de la freqüència si finalment sols hi havia una TVL.

Amb la llei aprovada, la Generalitat va desenvolupar un decret que, forçant el marge de maniobra de la llei espanyola, fixava en dos (una pública i una privada) el nombre de televisions locals per municipi i ampliava fins a la comarca la cobertura. D'aquesta manera, adaptava el marc jurídic a la situació del sector català del moment, dominat de forma clara per la iniciativa privada. Així mateix, el Govern va convocar un concurs el 1996 de concessions, amb la voluntat de completar la regulació. Però el concurs no es va poder resoldre, ja que el mateix any que es va obrir hi va haver un canvi en l'executiu central i el PSOE donava pas al PP.

El nou partit de govern, que s'havia mostrat en contra de la llei 41/1995 quan era a l'oposició, va proposar un canvi de llei: volia liberalitzar el sector eliminant el límit de dues TVL per població i la prioritització del consistori. Però, de nou, el fet que el PP es trobés en minoria i depengués de CiU al Congrés va aturar la modificació de la llei, ja que la coalició nacionalista defensava i volia aplicar la norma vigent. Però l'executiu espanyol, tot i estar obligat a fer-ho, no va atribuir les freqüències necessàries per atorgar les concessions i va impedir que es resolgués la convocatòria oberta per la Generalitat i, per tant, que la llei 41/1995 entrés efectivament en vigor.

La nova situació jurídic–política: un factor ambivalent

Ara bé, el concurs va donar un element de seguretat jurídica a les televisions catalanes. Tal com establia la llei, les televisions que emetessin des d'abans de 1995 i s'hi haguessin presentat podien seguir emetent fins que es resolgués i, en cas de perdre, havien d'aturar. Però com que no es va poder resoldre, les emissores que es van presentar podien continuar funcionant. Tot i això, no deixa de ser cert que ho fan ocupant espai radioelèctric sense autorització.

Malgrat aquest component de mínima seguretat jurídica, la negativa del Govern central a regular la televisió local els primers noranta, la impossibilitat de la Generalitat de dotar-la d'un règim transitori, el fet que la llei proposi haver de passar un concurs en

comptes de reconèixer les televisions en funcionament, el seu propi bloqueig i la incertesa derivada del canvi al Govern central el 1996 presenten les polítiques del període com un element ambivalent. De fet, entre 1992 i 1997 es detecta un estancament en el creixement d'emissores i té lloc la major desaparició de TVL de la història, la immensa majoria privades. Un cas que il·lustra la reordenació del sector és el naixement de la municipal Barcelona TV el 1994, quan les 10 televisions privades de districte de la ciutat s'integren en un projecte liderat per un ajuntament en mans del mateix partit polític que està desenvolupant la llei de TVL.

Les dades recollides revelen que la voluntat del Govern català de protegir les TVL del Principat pren més cos a finals dels noranta i els primers dos mil. En un context d'inseguretat jurídica derivat de la no aplicació de la llei aprovada el 1995, atura noves pressions lliberalitzadores del Govern central, ara en mans del PP, i el 1998 presentava un recurs davant la justícia per les sancions que l'executiu espanyol volia imposar a una sèrie de TVL catalanes. Finalment, els primers dos mil aprova un marc legal transitori. Tal i com ja ho va intentar el 1992, però aquest cop amb èxit, el Govern català regulava temporalment les TVL i donava protecció a les que emetien des d'abans de 1995, just les emparades per la llei 41/1995.

Malgrat la contradicció aparent, aquest decret es troba a la base del creixement d'emissores dels anys dos mil, ja que nombrosos actors nacionals i estatals van invertir en la recuperació de televisions anteriors a 1995 per posar en marxa projectes nous: arribaven a acords amb els gestors d'antigues TVL que feia anys que no emetien però ho havien fet als vuitanta o primers noranta i les reconvertien en nous projectes televisius. Així mateix, donava seguretat jurídica a les televisions amb anys de funcionament. És en aquest context quan la minsa seguretat jurídica que facilitava la llei estatal als promotors que emetien des d'abans de 1995 adquireix valor i explica el naixement de TVL i la professionalització d'altres amb anys de funcionament.

Per entendre el creixement dels darrers noranta i primers dos mil també cal acudir al comportament del Govern central que, després dels intents sancionadors de finals dels noranta, canvia d'estratègia i redueix les intervencions contra TVL, fet que facilita la seva aparició i consolidació (Badillo, 2003). En aquest sentit, la baixa activitat sancionadora del Govern central a Catalunya des de mitjans dels vuitanta és un element important per entendre l'estabilització del fenomen: a fi de comptes, amb una llei que no està plenament vigent, les TVL continuen ocupant espai radioelèctric sense autorització, encara que no sigui per voluntat pròpia.

Des d'una altra perspectiva, hi ha una dada que reforça la importància de les polítiques públiques, tant del Govern central com de la Generalitat, en la consolidació del sector: la proporció d'iniciatives que assoleixen les emissions periòdiques és cada cop més gran, fins a propiar-se al 100% els primers dos mil, fet que connota que les condicions milloren a mesura que es consolida una mínima seguretat jurídica..

6.5.- Les administracions públiques locals: un punt de referència imprescindible

El paper de les administracions catalanes no es limita als intents de la Generalitat de donar seguretat jurídica al sector. De fet, l'evolució no es podria explicar sense tenir en compte el rol desenvolupat per les administracions locals sota formes diverses.

Estabilitzar els projectes privats: el paper dels ajuntaments

D'entrada, com a font d'estabilitat per als projectes privats en el moment de naixement i extensió del fenomen. Els primers vuitanta, la cessió de locals o l'atorgament de subvencions municipals a televisions gestionades per associacions culturals sense ànim de lucre va permetre a part dels promotors assentar el projecte i poder treballar en posteriors desenvolupaments. Amb tot, les fonts consultades també indiquen que, de la mateixa manera que el suport va facilitar l'estabilització i supervivència de diverses iniciatives, la negativa a recolzar-ne d'altres va ser un element, en alguns casos determinant, perquè els promotors decidissin no continuar endavant.

Les dades recollides apunten, però, que la implicació dels ajuntaments en les iniciatives privades ha anat creixent al llarg dels anys i els primers dos mil més de la meitat rebien algun tipus d'ajut públic (Prado i Moragas, 2001). A més, d'acord amb aquests autors, el suport municipal és imprescindible per la sostenibilitat del sector.

Emissores municipals: un fet diferencial de la TVL catalana

La creació d'emissores és una altra de les accions dutes a terme pels ajuntaments. De 1995 en endavant es multipliquen i passen de ser un fenomen minoritari a esdevenir la meitat, convertint-se al seu torn en un tret distintiu del conjunt del sector català: la TVL del Principat és la que compta amb major presència pública –amb diferència– de tot l'Estat. En aquest punt destaca que no sempre són emissores noves i, sobretot a la segona meitat dels noranta, els Ajuntaments adquireixen privades en funcionament i generalment amb problemes econòmics.

En aquest aspecte els consistoris també mostren una actitud diferent a mesura que avança el temps. De les cinc primeres TVL municipals catalanes, nascudes la primera meitat dels vuitanta, solament una sorgeix per voluntat expressa de l'ajuntament: La resta són iniciatives de promotors privats que convencen el consistori perquè es faci càrrec del projecte. En canvi, la segona meitat dels noranta lideren la creació d'emissores i s'arriba a la cinquantena de públiques als primers dos mil.

L'eclosió de televisions municipals té una traducció molt significativa en l'estructura del fenomen. Primer, perquè va evitar, en certa forma, una davallada del total d'emissores entre 1992 i 1997, quan pleguen 30 televisions, solament una de les quals municipal. Així mateix, els ajuntaments desenvolupen un rol de reequilibri territorial, ja que les públiques sorgeixen de forma majoritària en poblacions petites, especialment per sota dels 20.000 habitants.

D'aquesta manera compensen la tendència, creixent en el temps, dels promotors privats a ubicar-se en municipis més grans, on el mercat publicitari pot permetre la viabilitat i una eventual rendibilitat. Dins d'aquest paper complementari cal incloure també les TVL mixtes, aparegudes sobretot en zones poc poblades on la iniciativa privada pel seu compte no ha pogut o sabut consolidar emissores.

Les TVL municipals contribueixen a la professionalització i comercialització, ja que alguns consistoris, sobretot els de ciutats més poblades, aposten per crear emissores amb criteris professionals i adoptant la publicitat com una via de finançament. En aquest aspecte han jugat un paper central els ajuntaments de les grans ciutats catalanes (governats pel PSC), especialment de l'àrea metropolitana de Barcelona: la pròpia capital, Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, Gavà, Vilanova i la Geltrú, Vilafranca del Penedès, Terrassa o, a la demarcació de Tarragona, Reus. Al seu torn, els consistoris de Lleida i Girona, també amb alcaldes socialistes, han participat en la creació i sosteniment de TVL mixtes professionals.

Finalment, els ajuntaments han ajudat a la creació d'una certa indústria auxiliar de la TVL amb les emissores de la gestió indirecta, que resulten interessants per un grup creixent d'empreses. En aquest aspecte Barcelona TV és paradigmàtica, ja que és una de les TVL catalanes amb major pressupost de funcionament.

Les diputacions: suport polític, mercat i industrialització

La recerca duta a terme per la nostra tesi mostra que les diputacions provincials són un altre actor que ajuda a entendre el desenvolupament de les TVL catalanes.

La Diputació de Barcelona, governada en tot el període pel PSC, representa un paper especialment rellevant. Ja hem assenyalat que els primers vuitanta es significa com un suport polític important per la FPLTVLC. En aquesta línia, el 1987 organitza el primer congrés internacional que es celebra a Catalunya sobre TVL i en el qual el sector aposta per la professionalització (D.A., 1988).

Però una de les decisions polítiques adoptades per aquesta entitat i que han tingut una major rellevància és la creació el 1999, junt amb la FPLTVLC, del Circuit de Televisions Locals (CTVL), posteriorment Xarxa de Televisions Locals (XTVL). Es tracta d'una entitat de suport al sector centrada en la distribució de continguts a les televisions, de manera que disposen d'una borsa de programes de qualitat que els ajuden a completar la graella amb produccions de marcat caràcter públic i en català.

Les altres tres diputacions no s'impliquen obertament en la TVL fins deu anys més tard, quan el 1995 creen totes tres juntes la Fundació de la Ràdio i la Televisió Locals de Catalunya, que prestava serveis de formació i comercialització a les emissores. Tres anys després es reconvertiria en el Consorci Local i Comarcal de Comunicació (CLCC), que a partir de 2003 presta uns serveis molt semblants a la XTVL de la Diputació de Barcelona. De fet, aquestes tres diputacions, governades per l'altra gran força política catalana, la coalició nacionalista CiU, acaben adoptant la via de suport al sector proposada per la barcelonina des de 1999 amb el CTVL/XTVL. En aquest sentit, la Diputació de Barcelona s'ha de considerar la impulsora del model de suport a les TVL que s'ha implantat a Catalunya.

Aquestes xarxes de distribució de continguts tenen un paper important en el creixement de televisions que emeten periòdicament, en els ritmes d'emissió i en les hores de programació setmanals: amb els seus continguts, les TVL poden completar la graella a preus baixos i ampliar la seva presència davant l'audiència.

Des d'aquesta perspectiva, les xarxes són un element interpretatiu clau per entendre l'escassa implantació de cadenes estatals al Principat, un fenomen molt més intens a la resta de l'Estat. Les xarxes espanyoles tenen poca presència al Principat amb dues televisions (25 TV i TV Igualada, totes dues dels mateixos propietaris) vinculades a l'agrupació d'emissores Cadena Local i tres (Canal Català Vallès, Canal Català Rubí i TV Sant Cugat) a UNE, de Vocento.

Al seu torn, les xarxes públiques catalanes han encetat una incipient industrialització de la televisió local. Destaca la XTVL amb l'organització anual des de 2000 del Mercat Audiovisual de Catalunya (MAC), que estimula una naixent indústria

audiovisual al voltant de les TVL, especialment productores, i l'articulació d'un mercat de continguts que atreu empreses de tota mena.

Administracions públiques i lògiques polítiques

Les dades recollides en el nostre treball de camp han posat de manifest que les administracions públiques locals que porten a terme aquestes polítiques estan a mans de diversos partits, fins al punt que es pot considerar una activitat transversal des de l'òptica de les formacions polítiques. De fet, tal i com assenyalaven Prado i Moragas (1991), els ajuntaments que donen suport a les TVL als vuitanta tenen alcaldes de diverses forces polítiques. Aquesta transversalitat la constata Proelsa amb el seu estudi sobre el sector de 1997 (encarregat per la Diputació de Barcelona), que mostra com les TVL municipals del moment corresponen a ajuntaments de diversos partits.

Un dels exemples més clars és el comportament de les diputacions catalanes, que intervenen en el sector amb estratègies semblants. La nostra tesi ha aportat nombrosos indicis que en l'existència de dues estructures públiques de suport al sector que presenten serveis pràcticament idèntics hi ha una lògica partidista que porta les diputacions governades per CiU i la governada pel PSC a *competir* amb el mateix servei en el mateix mercat.

En aquest sentit, destaca per contrast el fet que una mateixa força política, el PSOE–PSC, desenvolupi polítiques diferents en funció de l'administració on actuï. Així, mentre la Diputació *socialista* de Barcelona dóna suport des de mitjans dels vuitanta a les TVL, el Govern central del mateix partit acaba regulant la TVL al final de la segona legislatura, el 1995, en un moment on es veu forçat per un context polític determinat. De fet, les administracions locals catalanes governades pel PSC s'han mostrat molt més sensibles al fenomen televisiu local que no pas la central.

6.6.- Programació, llengua i referent local: els canvis arriben a la graella

La sèrie de canvis que es donen a l'estructura de la televisió local i en la forma d'organitzar i fer funcionar les emissores s'han traduït en un seguit de transformacions significatives en la programació de les emissores

Les emissions com a indicador de consolidació

L'augment del ritme i les hores d'emissió és una constant i es pot considerar un indicador del grau de consolidació dels projectes: ja en els primers anys, un cop

s'aconseguia establir mínimament l'emissora, els promotors ampliaven progressivament els dies d'emissió i també les hores setmanals, fins al punt que els primers dos mil el més habitual és la TVL que emet les 24 hores del dia, set dies a la setmana (Prado i Moragas, 1991 i 2002).

Històricament, els augments s'assolien fonamentalment incrementant la producció i emprant un recurs que ha caracteritzat la televisió local catalana: la redifusió de continguts, que permet ampliar les hores d'emissió sense emprar la producció aliena i mantenint uns continguts arrelats al territori. Però els dos mil, s'assoleixen acudint de manera creixent a la producció aliena i, en la majoria dels casos, sense vinculació a la zona on s'està emetent.

Els continguts de producció aliena: deslocalització i homogeneïtzació

En aquest increment han tingut un paper predominant les xarxes públiques catalanes primer i la privada Canal Català TV posteriorment, totes distribuïdores de continguts per les emissores. Entre les tres agrupen prop de 100 televisions locals, gairebé el 80% del total i són les principals proveïdores de productes a les emissores catalanes.

Emprar la programació facilitada per aquestes entitats té l'avantatge de fer possible l'augment d'emissions amb productes en català d'una certa qualitat i amb un perfil, sobretot en el cas de les entitats públiques, de marcat servei públic. Però el seu ús també porta conseqüències. D'una banda, l'alta afiliació de les TVL a aquestes xarxes, sobretot les públiques (cadascuna n'agrupa una seixantena, alguna de les quals afiliada a totes dues), així com el gran nombre de programes que distribueixen ha afavorit una certa homogeneïtat de la programació, en el sentit que diverses televisions emeten els mateixos programes encara que estiguin a llocs molts distants entre si o tinguin un plantejament comunicatiu diferent. D'altra banda, la deslocalització dels continguts, ja que la natura dels programes pensats per ser difosos a televisions distants entre si ha de ser necessàriament poc local.

També els primers dos mil s'han posat en marxa televisions privades, fonamentalment a l'àrea metropolitana de Barcelona, que tenen en la producció aliena un dels principals recursos programàtics: Citytv, Urbe TV, Localia Catalunya, Teletaxi TV o Mola TV són emissores amb poca vinculació al territori que gairebé es poden considerar televisions generalistes o temàtiques *de curt abast*, en el sentit de tenir un àmbit de cobertura geogràficament petit. Però des del punt de vista comunicatiu, el gruix de la seva programació es podria emetre en qualsevol punt del territori català.

Així, han contribuït clarament a la deslocalització de la TVL, fins al punt que no es poden considerar televisions locals en el sentit històric que s'ha fet a Catalunya. De fet, tant Teletaxi TV Citytv/Td8 arriben fora de l'àrea d'influència de Barcelona i han esdevingut televisions *quasinacionals*. Aquestes cadenes supralocals han implantat una noció de *televisió local* aliena a la tradició catalana: el *pal repetidor*, que es dedica bàsicament a reemetre els continguts que li arriben des d'una seu central, en aquest cas ubicada a Barcelona. Així mateix, Urbe TV (de Vocento) i Localia TV Viladecans i Localia Catalunya (totes dues de Prisa) introdueixen a Catalunya una emissora vinculada a una xarxa d'abast estatal i amb emissions en cadena que és força habitual a la resta de l'Estat però que a Catalunya no havia existit.

Emissió en cadena: des de dalt i des de baix

Els operadors privats de base metropolitana no són els únics que apliquen funcionaments propis de cadenes de televisió. També la XTVL i Canal Català TV ofereixen programació per ser emesa simultàniament per televisions de diferents punts de Catalunya, de manera que funcionen una sèrie d'hores al dia com una cadena.

Aquestes emissions presenten una diferència substancial respecte de les cadenes de Godó i Teletaxi TV: ofereixen una sèrie limitada d'hores per difondre simultàniament, fet que les converteix en un element complementari de la programació de les televisions que les integren, que al seu torn no perden el control de la graella i continuen gestionant el gruix de la programació.

De tota manera, XTVL i Canal Català TV no són completament homologables: mentre que la primera ofereix una connexió simultània com a part dels seus serveis de suport a les TVL, la segona es concep com una cadena, ja que neix precisament amb la intenció d'emetre aquesta programació conjunta. Ara bé, malgrat les diferències, aquestes connexions són dos dels factors d'homogeneïtzació més destacats entre les iniciatives que volen mantenir el seu caràcter local i no caure en el pal repetidor.

La informació local com a eix vertebrador de la televisió local

Ja des del naixement, quan es van caracteritzar per la voluntat de fer arribar a l'audiència allò que passa a prop seu i no li explica cap altra televisió, les TVL han mantingut com a tret distintiu la informació local. Ho constaten al llarg del temps les diferents fonts consultades (Prado, 1985; Prado i Moragas, 1991 i 2001; Corominas i Llinés, 1992; Proelsa, 1997; OCL, 2000).

Certament, la programació de matriu informativa es pot considerar una de les línies de continuïtat més clares. En aquest sentit, es pot sostenir l'argument que la televisió local catalana ha anat canviant progressivament la manera de funcionar i el model d'emissora, però mai ha deixat de complir amb la funció informativa que des de bon principi es van marcar els pioners. Solament les televisions *temàtiques de curt abast*, que ja hem descartat denominar televisions locals, defugen d'aquesta proposta.

A partir d'aquesta línia informativa dominant, les TVL han emprat les xarxes catalanes de distribució de continguts per diversificar els gèneres televisius. Aquesta voluntat de donar varietat a la graella és una tendència que ja es va detectar (Corominas i Llinés, 1992) a finals dels vuitanta entre les televisions més professionalitzades que volien anar més enllà de la informació local.

El català com a llengua de les televisions locals

El català ha estat històricament la llengua vehicular de les emissores del Principat. També totes les dades recollides en aquesta tesi constaten sistemàticament l'hegemonia del català en la programació, fins al punt que les TVL han esdevingut una eina de normalització lingüística de primer ordre (Prado, 1985; Prado i Moragas, 1991 i 2002; Corominas i Llinés, 1992; OCL, 2000, 2003 i 2005).

Els darrers noranta, en un entorn de tendència a l'ús creixent de la producció aliena dins de les televisions locals, les xarxes catalanes de distribució, tant públiques com privades, han estat un element clau per mantenir la catalanitat, entesa com una presència notable del català en la programació en un entorn estatal marcat per implantació de xarxes amb continguts en espanyol. De fet, aquestes entitats s'han interpretat com una raó de la poca presència de les xarxes estatals (UNE, Localia, Cadena Local), que han esdevingut secundàries: solament l'entrada d'Urbe TV i Localia TV a mitjans dos mil els ha donat un relleu qualitatiu en fer-se presents al principal mercat del Principat, Barcelona.

Amb tot, les emissores metropolitanes han ajudat a fer créixer el pes del castellà: la producció aliena, sobretot ficció, són la punta de llança del castellà a la capital del Principat i el seu entorn.

6.7.- TDT: cap a la refundació de la televisió local catalana

Tota la sèrie de canvis apuntats fins ara han donat lloc al sector eclèctic i heterogeni que es troba a les portes de la implantació de la televisió digital terrestre (TDT). L'adopció d'aquest sistema de transmissió del senyal ha de comportar una

transformació encara més gran que totes les viscudes, fins al punt que esborrarà pràcticament tot rastre del fenomen que s'ha creat i recreat en els darrers trenta anys. En certa manera, la TDT comporta una refundació de la TVL.

La nova etapa de la televisió local ve imposada per unes polítiques d'implementació de la TDT, dissenyades pel Govern central (tant en els mandats del PP com del PSOE), que no han estat pensades per permetre el pas de l'analògic al digital de les emissores existents. Ans al contrari, el disseny fet comporta un nou mapa audiovisual i una redefinició del conjunt del fenomen català. Aquestes modificacions es fan a través de la imposició a les televisions dels àmbits de cobertura que han de cobrir, la limitació a quatre el nombre d'emissores que poden emetre en cadascun d'aquests àmbits i la restricció de TVL públiques a més de redefinir-ne el model.

Els àmbits de cobertura divideixen Catalunya en 21 demarcacions formades per agrupacions de municipis, en alguns casos d'una sola comarca i en d'altres de diverses, amb casos d'àmbits de cobertura que apleguen poblacions de cinc comarques. En aquest sentit, el model dissenyat solament contempla les emissores comarcals i supracomarcals, un dels diversos tipus que existeixen al Principat.

Amb la TDT, es podran posar en marxa 96 TVL digitals, que són el màxim que permeten els 24 canals múltiple de què disposa el Principat (cada canal múltiple transporta quatre programes, l'equivalent als antics *canals* analògics). Tenint en compte que a Catalunya emetien 120 televisions el 2004 i que la Generalitat reconeixia l'existència de 114, és evident que no totes podran arribar a emetre en digital.

La claredat de la refundació es pot veure amb el cas de les emissores municipals. D'acord amb la planificació elaborada entre 2004 i 2005 per la Generalitat de Catalunya (governada per una coalició de PSC, ERC i ICV) a partir del disseny bàsic fet pel Govern central, poden existir un màxim de 37 emissores públiques, mentre que en l'actualitat es situen al voltant de les 50. A més, la planificació aprovada força els diversos ajuntaments d'una demarcació que vulguin tenir televisió a posar-se d'acord per gestionar-ne una conjuntament. D'aquesta manera sorgeix un nou model d'emissora: la televisió pública cogestionada per diversos ajuntaments, un fenomen inèdit al Principat.

A més, cal tenir present que no tots els ajuntaments podran participar en la creació de televisions públiques. La planificació solament inclou en les demarcacions 239 dels 946 municipis que té Catalunya. Tot i que tots rebran la TDT local, solament aquests 239 podran crear i gestionar TVL públiques, fet que limita clarament les possibilitats de participació dels consistoris.

El concurs de concessions

Tot el procés de redefinició de la televisió local catalana es concretarà amb la resolució dels procediments d'atorgament de les concessions a les televisions públiques i privades que el Govern de la Generalitat va obrir el desembre de 2005. De tota manera, les elevades exigències tecnològiques i econòmiques de la TDT ja han donat lloc a una primera *selecció*: 10 televisions privades amateurs han optat per no presentar-se al concurs per entendre que no permet el desenvolupament del seu model i pels elevats costos de la nova tecnologia de transmissió.

En aquesta mateixa línia, el cas de les 10 televisions nascudes els primers vuitanta que han arribat en funcionament al 2004 ja aporta un indicatiu de la refundació que s'apropa. D'aquesta desena de supervivents, dues privades ni s'han presentat al concurs (RTV Cardedeu i TV Vilassar); i les tres municipals desapareixeran com a tals per integrar-se, eventualment, a l'ens que gestionarà el programa públic del canal múltiple de la seva demarcació. Les altres cinc privades històriques que es presenten poc tindran a veure amb l'original si guanyen una concessió: tres estan integrades a Canal Català TV (Lloret, Sabadell i Esplugues de Llobregat), TV Manresa està en mans de grups de comunicació i solament TV Figueres/Canal Nord TV, nascuda associativa, és una empresa de capital local.

6.8.- Televisió local i espais de comunicació

Adoptar la perspectiva dels espais de comunicació per apropar-se a la televisió local catalana permet observar una sèrie de fenòmens que ajuden a explicar què ha passat amb la televisió local al Principat.

Tal com apuntàvem a la introducció d'aquesta tesi, adoptar el punt de vista dels espais de comunicació implica acceptar una sèrie d'implícits. Primer, apropar-se a l'objecte d'estudi amb una mirada geopolítica. Després, "reconèixer l'existència d'alguns circuits de comunicació específics o propis de i entre els actors socials compromesos en aquell territori cartografiat" i també la "d'uns instruments bàsics de producció del discurs, generats per un patrimoni cultural propi, amb un element nuclear, particular i objectiu, que és la llengua (natural). Finalment, "reconèixer uns instruments de control de l'espai dels circuits propis, equivalents a una certa capacitat política d'iniciativa i de discriminació, amb institucions polítiques pròpies (o voluntat de tenir-les)" (Gifreu, 1991a: 223) .

Polítiques i espais de comunicació

Tots els indicis apunten que l'interès de la Generalitat per reconèixer jurídicament les televisions catalanes arran amb l'aprovació de la llei, i posterior posada en marxa, de les televisions privades d'abast estatal. Amb l'augment d'oferta televisiva en castellà a partir de finals dels vuitanta (televisió privada, satèl·lit, cable), el Govern va veure en les TVL la possibilitat d'articular un contrapès que ajudés a fre créixer la presència del català a la televisió. De fet, aquest interès coincideix amb la posada en marxa del Canal 33, el segon canal de Televisió de Catalunya, l'any 1989.

En aquest sentit, Agustí Gallart (2005)²⁹⁰ ja afirmava des de la Direcció General de Radiodifusió i Televisió de la Generalitat de Catalunya que tant l'intent de regulació transitòria de 1992, com les pressions al Govern per regular la TVL i també les clàusules del concurs de 1996 estaven pensats en clau nacional i tenien per objectiu articular un "espai català de comunicació", és a dir, enfortir el sistema de mitjans de comunicació català i intervenir políticament per estimular la presència del català i de la realitat social del Principat en els mitjans.

Els primers dos mil, i des de la Direcció General hereva, Santiago Ramentol assenyalava que el concurs de concessions de la TDT està dissenyat amb la mateixa lògica: defensar el teixit televisiu local existent a Catalunya com un puntal de l'espai català de comunicació, en aquest cas amb l'objectiu explícit d'impedir l'entrada de les xarxes gestionades pels grans grups espanyols i mantenir la catalanitat del fenomen (*Antena Local*, núm. 42, pàg. 10; i núm. 44, pàg. 7).

De tota manera, les limitacions efectives de l'espai de comunicació del Principat en el camp de les polítiques han dificultat l'aplicació d'aquests plantejaments gairebé des del naixement de les televisions locals. L'intent frustrat de la Generalitat d'aconseguir el control de les emissions televisives a Catalunya el 1985; la impossibilitat de desenvolupar el marc legal transitori de 1992; l'estancament del concurs d'assignació de freqüències de 1996; o la manca de competències per delimitar les demarcacions de la TDT són els principals casos en què la dependència respecte de l'espai comunicatiu espanyol ha impedit ja no un desenvolupament autònom de la TVL al Principat, sinó que fins i tot ha ajornat sistemàticament la seva regulació.

En aquest sentit, creiem que no és gens agosarat afirmar que una major capacitat legislativa i reguladora del Principat hauria facilitat un desenvolupament

---

²⁹⁰ Gallart, Agustí (1997): *La televisió local a Catalunya*. [Text inèdit]. Document consultat a l'arxiu personal d'Agustí Gallart.

diferent de la TVL. Pel cap baix, hauria estat reconeguda jurídicament abans, amb la consegüent estabilització del fenomen.

De la permeabilitat dels espais de comunicació

El comportament dels diferents agents que han operat en la televisió local, sobretot des de finals dels noranta, també ha mostrat com els espais de comunicació són permeables i permeten una certa fluctuació de les ofertes comunicatives entre ells.

Aquesta tesi mostra com els promotors de TVL també operen en clau nacional quan posen en marxa alguns dels seus projectes. Així, les iniciatives comarcals públiques i privades dels primers vuitanta ja es proposaven com a nodes d'una xarxa més gran que havia d'abastar el Principat i contribuir a la recuperació nacional de Catalunya.

A finals dels vuitanta, el model impulsat per TV d'Osona (1988) i adoptat com a propi per la Federació Catalana de Televisions Locals (nascuda el 1992 d'una escissió de la degana FPLTVLC) anava en aquest mateix sentit: crear xarxes d'abast nacional que compensessin la creixent presència del castellà al sistema televisiu català. Fins i tot Canal Català TV, malgrat el seu marcat perfil comercial, apel·la a la necessitat d'articular projectes catalans forts i competitius per frenar l'entrada dels grans grups espanyols al Principat amb la implantació de la TDT.

Des dels altres espais, projectes com els de Localia TV i Urbe TV (des de l'espai estatal) o de Citytv/Td8 i Teletaxi (des del regional del Principat) posen de manifest com es pot articular un mitjà de comunicació que abasti aquests espais emprant i forçant l'ús dels espais locals. Al seu torn, aquestes mateixes televisions i d'altres com Canal 50 o 25 TV ajuden a fer presents productes que circulen per l'espai europeu, internacional i transnacional a l'espai local: telesèries, serials i films de tota procedència estrangera es vehiculitzen a través de les TVL.

Els anys dos mil, doncs, es compleix amb força un dels advertiments sobre els espais locals que feia la recerca catalana sobre comunicació local els vuitanta: tots els actors (circuitos i instruments bàsics de producció del discurs) que operen en els altres espais es poden fer presents al local (Moragas, 1985 i 1988; Moragas i Corominas, 1988), amb el risc de desvirtuar-lo i desnaturalitzar-lo com han constatat els estudis dels anys dos mil (Prado i Moragas, 2002; OCL, 2003 i 2005).

TVL i espai local de comunicació

Des de la perspectiva adoptada en aquesta tesi, una de les conclusions és que les televisions locals de Catalunya són un dels instruments bàsics de producció del discurs i un dels circuits de comunicació específics que fan possibles l'existència d'un espai de comunicació local de geografia variable i on els actors socials d'aquest espai gaudeixen de mitjans que els permeten comunicar-se entre ells des del seu patrimoni cultural propi i en la llengua del país, el català.

Certament, aquesta situació no està exempta de riscos i sembla més compromesa just en les zones més poblades del país, on els actors provinents de l'espai estatal i també del nacional converteixen les televisions locals en instruments bàsics de producció (poc) i circuits específics (molt) d'altres espais de comunicació. En aquest sentit, la manca de mecanismes de control efectiu de l'espai local fa recaure sobre l'espai regional (en l'actual arquitectura institucional de l'Estat) tot el pes per evitar que aquesta situació es generalitzi i desaparegui, en el sentit que aquí l'emprem, un dels actors permeten l'articulació d'espais comunicatius locals.

6.9.- Concepte de televisió local i model d'emissora: ideals en permanent revisió

Tot el seguit de modificacions en la televisió local catalana s'han traduït, al seu torn en un canvi del propi concepte: sense cap mena de dubte, allò que els dos mil s'entén per *televisió local* no és el mateix fenomen que els vuitanta rebia aquesta denominació.

Així mateix, els models d'emissora han evolucionat d'acord amb aquesta concepció i tots dos, conceptes i model, han mantingut un diàleg amb la praxi quotidiana de les televisions que fonamenta els canvis a l'estructura.

Què s'entén per televisió local

Els primers vuitanta, el concepte apareix estretament lligat a la idea de municipi i, fins i tot, a la de barri en el cas de Barcelona. És una televisió vinculada a les nocions de participació ciutadana, democratització de la comunicació i exercici de la llibertat d'expressió. Així mateix, parlar de televisió local era referir-se a mitjans voluntaristes, poc dotats tecnològicament i que superaven la manca de recursos amb treball desinteressat i vocació. S'entenia com un mitjà popular, a l'abast de tothom i amb unes potencialitats de vertebració del territori, creació d'identitats col·lectives locals i de recurs de gran utilitat per la reconstrucció nacional de Catalunya i la recuperació de les llibertats democràtiques.

Des de finals dels vuitanta i primers noranta, aquesta concepció canvia. Ara, la televisió local s'entén més com una qüestió professional que no pas un fenomen sociocultural de matriu amateur. Es tracta de fer televisions amb una qualitat homologable a emissores d'abast superior, que ofereixin continguts d'interès per l'audiència i ben elaborats, sense marge a la improvisació i buscant el compromís constant (és a dir, professional) amb el producte que es vol difondre i l'audiència a qui es vol arribar. I es prendran les decisions necessàries per aconseguir-ho, ja siguin financeres (inclusió de publicitat, ampliació de cobertura), organitzatives (contractació de personal i jerarquització) o programàtiques (delimitació i sosteniment d'una línia editorial).

Els dos mil, aquesta concepció s'ha accentuat i parlar de TVL és referir-se a un mitjà que abasta cobertures cada cop més grans, que vol ampliar l'audiència potencial com un recurs imprescindible per sostenir mitjans entesos com una empresa. És una activitat altament professionalitzada que forma part d'un mercat audiovisual en el qual aquestes emissores han trobat en el continguts de proximitat la marca que els permet diferenciar-se i competir amb altres televisions. És un sector a les portes de la industrialització i que, amb el pas a la TDT, entrarà en una fase de refundació que aprofundirà algunes de les línies que ja marca al llarg dels noranta i els primers dos mil (ampliació de cobertures, professionalització, comercialització i increment de la dimensió industrial) i homogeneïtza el tipus d'emissora.

Els models d'emissora: el concepte traduït a referent aplicable

Les diferents concepcions de la TVL s'han concretat en diversos models d'emissora que, tant des dels promotors com des de les polítiques de comunicació, es proposaven com a exemples a seguir (i aplicar).

La televisió comunitària, el primer que es formula per a Catalunya, apareix fortament marcada per la situació política en què neix la TVL, caracteritzada per la persecució administrativa de les emissores i el protagonisme adquirit per RTVC com a primera iniciativa que aconsegueix emetre periòdicament. Aquest fet converteix la televisió de Cardedeu en referent de l'època o, dit en paraules de Garriga (2005), el "model d'èxit": aconsegueix esquivar totes les limitacions polítiques, tècniques, econòmiques i humanes; i articula una manera de funcionar sostenible en un entorn clarament hostil i poc dat als grans projectes.

Amb la creació de la FPLTVLC, nascuda d'una iniciativa de RTVC, i la consolidació d'una tolerància política que té a l'emissora de Cardedeu i la municipal de

Vallirana com a clares mostres de la televisió permessa, l'ideal comunitari esdevindrà hegemònic i, fins i tot, una eina tàctica dels promotors per presentar les seves TVL com a *tolerables* i des d'aquí desenvolupar altres projectes. En aquest sentit, l'experiència dels promotors aconsella seguir aquest exemple, pel cap baix en les qüestions formals: associació cultural, voluntarisme i poca (o declarar que n'emeten poca) publicitat.

La principal mostra del caràcter tàctic del model comunitari en el moment del naixement és l'evolució de FPLTVLC i l'escissió que dóna lloc a la FCTVL, quan un conjunt d'emissores privades i una municipal professionalitzades abandonen l'entitat pionera. Fins i tot els propis promotors del projecte (FPLTVLC, 1987; Vilar, 2006) reconeixien la inviabilitat del model. La recerca duta a terme posa de manifest que, davant d'aquesta situació, se n'articulen dos de nous de base professionalista.

D'una banda el servei públic professional, que apareix com una evolució del comunitari proposat per la FPLTVLC i que formula una emissores fortament vinculades a l'Ajuntament (seria el titular de la freqüència d'emissió) i orientada a la prestació d'un servei públic audiovisual basat en els principis programàtics del comunitari: producció pròpia d'arrel local. D'altra banda, el model professionalista de país, que defensa una televisió de matriu privada (encara que no descarta l'existència de la TVL pública), professionalitzada i amb una vocació de servei públic d'abast nacional: oferir continguts en català que facin créixer l'oferta televisiva en català. Sense renunciar a un fort arrelament local, es vol contribuir a la construcció nacional donant el salt a l'espai regional del Principat.

L'aparició dels dos nous ideals es dóna en un moment on la tendència (i el desig) majoritària és la professionalització i la comercialització. Així mateix, el naixement de la FCTVL, formada majoritàriament per emissores privades, denota l'existència d'un tipus de TVL comercial, sense renunciar a la prestació d'un determinat servei públic, que vol defugir de la vinculació institucional (patronat, titularitat pública de la freqüència) que defensava la FPLTVLC.

La segona meitat dels anys noranta hi ha una eclosió de models que apunta cap a la pluralitat de promotors que estan prenent posicions en la TVL; l'evolució cap a propostes més comercials i de natura mercantil de les privades i, per tant, d'una creixent separació de funcions entre la iniciativa privada i la pública. Si les televisions privades de matriu cívica i popular entenien, amb raó, que estaven prestant un servei públic de natura molt semblant al que podien oferir les administracions públiques, amb el pes creixent de televisions empresarials aquesta coincidència minva: les privades

s'orienten a l'afany de lucre i la prestació del servei públic queda en mans, fonamentalment, de les públiques. En aquest punt, el suport del Govern de la Generalitat a l'*empresarialització* i comercialització de la iniciativa privada és una dada rellevant per entendre els canvis de les emissores privades.

Els dos mil, la diversitat de referents dels noranta dóna pas al consens entre els operadors i els organismes catalans amb competència en polítiques de la comunicació (Govern i Consell de l'Audiovisual de Catalunya). És d'aquesta sintonia entre agents que sorgeix la televisió local de proximitat com a referent per al pas a la TDT. Coherent amb la concepció industrial dominant llavors, ja no discuteix quina ha de ser la titularitat (ve marcada per llei i permet la convivència de públic i privat) i determina una emissora professional, la que han defensat les principals associacions del sector des de finals dels vuitanta.

Ara, la clau són els continguts: la programació ha d'estar arrelada al territori i centrada en la vida quotidiana de la comunitat a la qual s'adreça. Definitivament, el model empresarial i amb vocació industrial esdevé el tipus d'emissora ideal, que ha de contribuir a estimular la producció audiovisual del país i, d'aquesta manera, enfortir l'espai català de comunicació.

En aquest context, el disseny comarcal de la televisió *local* digital trenca definitivament la relació entre municipi i emissora existents en la gestació i naixement de la TVL. També posa fi a una possible concepció popular del mitjà i ja no es discuteix de participació ciutadana, ni de democratització de la comunicació. La TDT, per tant, comporta un clar tall entre el concepte originari de la televisió local i el que acabarà comportant la plena regulació del sector a Catalunya.

Els anys dos mil, tot i l'existència de moviments que promouen un retorn del model comunitari a la ciutat de Barcelona, el component popular de la televisió local ha minvat substancialment i amb la implantació de la TDT desapareixerà del tot. Depenent del resultat del concurs de concessions i de les aliances que s'articulen a posteriori, encara podem trobar que el concepte torna a canviar i que la televisió local es distancia més d'aquell fenomen que va nàixer als primers vuitanta.

Investigació acadèmica, conceptualització i definició de models

Una de les constatacions de la nostra tesi és que la recerca universitària ha jugat un paper molt important en la conceptualització de la televisió local i, per tant, en la definició dels models d'emissora.

Els primers vuitanta els estudis sobre televisió local (Moragas, Prado i Mateo, 1983; Prado, 1985; Carreras, 1987; Moragas, 1988) avalaven acadèmicament la concepció democratitzadora de la televisió i l'entenien fins i tot com a fruit d'un procés d'apropiació social de la tecnologia que permetia l'exercici de la llibertat d'expressió i la dinamització de la vida pública local. Fins i tot s'afirma que la televisió comunitària és la més legítima o que aquest plantejament és l'únic que dóna sentit a l'existència de televisions locals.

Però els primers noranta la recerca ja comença a parlar de la comunicació local com un espai més on concorren totes les lògiques de la comunicació moderna, fins al punt que apareix com l'esglaó més baix d'un mercat, d'un sector industrial (Prado i Moragas, 1991). No és casualitat que aquesta concepció de la televisió local aparegui en el moment en què, des de la pròpia recerca, s'ha constatat l'existència de diverses lògiques entre les televisions, ja no solament la comunitària, i en un context en què el Govern central sembla interessat a legislar sobre la televisió (Prado i Moragas, 1991).

Finalment, el model de televisió local de proximitat sorgeix de nou d'aportacions acadèmiques, en aquest cas de Moragas, Garitaonandía i López (1999); i Prado i Moragas (2002). De fet, la televisió local entesa com a transmissora de continguts propers a l'experiència quotidiana de la comunitat a la qual s'adreça neix d'un estudi encarregat pel CAC en el context d'elaboració d'un document d'autoregulació de la TVL que l'organisme independent català va fer els primers dos mil i que posteriorment va donar lloc al decret de regulació transitòria del Govern.

La influència no es queda aquí, ja que la noció ha inspirat el plec de clàusules del concurs per la TDT local privada, fet que pot arribar a determinar el model de televisió que acabi sent plenament regulat i reconegut. Des d'aquesta perspectiva, no solament les polítiques estatals imposen el model de televisió per a Catalunya; també les decisions preses des del Principat l'han marcat en un sentit molt determinat.

Entre el concepte, els models i la praxi

La recerca que hem dut a terme també ens permet sostenir que la relació entre el concepte de televisió local, els models que es defineixen i la praxi de les televisions en funcionament no mantenen una relació lineal, sinó que mostra un caràcter que podríem denominar *circular*: tots tres s'influeixen mútuament al llarg del temps.

Un primer exemple el podem trobar en l'abandonament progressiu del referent comunitari i la seva substitució pel professional: l'activitat quotidiana de les emissores posa de manifest que el model comunitari, aplicat en sentit estricte, és inviable.

D'aquesta constatació neixen els elements que caracteritzaran els dos models professionalistes: contractació de personal, inclusió creixent de publicitat i/o relació financera estable amb l'ajuntament. Al seu torn, aquests ingredients són els que guien la transformació de les televisions locals ja des de mitjans dels vuitanta.

El model de televisió local de proximitat i el context d'implantació de la TDT són un cas en sentit contrari: la definició d'un ideal professionalista i de matriu industrial, basat parcialment en l'experiència de funcionament del operadors, determina quin tipus d'emissora pot migrar a la televisió digital terrestre o no. És des d'aquesta lògica que s'explica la negativa de la pionera RTV a concursar, conjuntament amb nou emissores privades més de matriu voluntarista.

És mirant des d'aquesta perspectiva circular que al llarg de la nostra tesi hem pogut observar com els models d'emissora es proposen sempre en contextos de possible reconeixement o tolerància legal i de regulació de la TVL. En aquest sentit s'han d'entendre des del comunitari fins al de proximitat, com elements del discurs legitimador i de defensa d'unes emissores determinades que busquen influir en les polítiques per no quedar fora de la llei (i del sector).

Què és la televisió local

Al final de tot aquest recorregut sobre el concepte de televisió local i els diferents models d'emissora que han existit a Catalunya, no volem acabar sense proposar, des del nostre punt de vista, què és la televisió local.

Recolçant-nos en el marc teòric que hem articulats per fer aquesta tesi i a risc d'abusar dels conceptes aportats per Gifreu (1991a) i Corominas, sostenim que una televisió local és un instrument de producció bàsica del discurs generat des del patrimoni cultural propi d'una comunitat instal·lada en un espai local donat i que tindrà en el català un dels seus trets definitoris ("nuclear"). Així mateix, ha de ser un circuit de comunicació específic i propi entre els actors socials (la comunitat) que opera en aquest espai o territori cartografiat, de manera que l'audiència es senti reconeguda en allò que veu per la televisió.

En aquest sentit, recollint el concepte de televisió local de proximitat de Prado i Moragas (2002), la programació s'ha de basar en la vida quotidiana de la comunitat on està instal·lat el mitjà. Seguint la proposta de Festrez i Meyer (1999), aquesta programació s'ha de construir des de la relació comuna entre món referencial, mitjà de comunicació i audiència, de manera que reculli els referents immediats compartits entre emissor i receptor.

7.- Fonts

7.1.- Fonts documentals i en línia

AIMC (1996): *Censo de televisiones locales 1996*. Madrid: AIMC.

AIMC (1999): *Censo de televisiones locales 1999*. Madrid: AIMC.

AIMC (2002): *Censo de televisiones locales Octubre 2002*. Madrid: AIMC.

Arandes, Enric (1987a): *Estudi monogràfic de l'emissora de tv local de Calella de la Costa*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Arandes, Enric (1987b): *Estudi monogràfic de l'emissora de tv local de Pineda de Mar*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Artés, Sílvia (2000): "Les televisions locals al Baix Llobregat: el camí cap a la professionalització i la legalització", a *Materials del Baix Llobregat*, núm. 6, Sant Feliu de Llobregat, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat – Cossetània Edicions, pàgs. 61-67.

Badillo, Ángel (2003): *La desregulación de la televisión local en España: el caso de Castilla y León*. Bellaterra: Departament de Comunicació Audiovisual i Publicitat de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Tesi doctoral]

Baget, Josep Maria (1994): *Història de la televisió a Catalunya*. Barcelona: CEDIC.

Baltà, Pere (1989): "L'associacionisme", a D.A.: *Catalunya 77/88: societat, economia, política, cultura*, Barcelona, Publicacions de la Fundació Jaume Bofill-La Magrana, pàgs. 75-77.

Barca, Flavia (1999): "The local television broadcasting system in Italy: too few resources for too many companies?", a *Media, Culture & Society*, Vol. 21, gener, Londres, Thousand Oaks i Nova Delhi, SAGE Publications, pàg. 109-122.

Bonet, Carlos (1990): "La televisión local", a *Mensaje y medios*, núm. 20, segona època, novembre, Madrid, Gabinete de la Dirección General de RTVE, pàg. 20 - 23.

Brunet, Joan (1985): "La singularitat del fenomen comunicacional a Catalunya", a *Quaderns de les arts i de les lletres de Sabadell*, núm. 48, nadal de 1985, Sabadell, Amcis de les Arts i de les Lletres de Sabadell, pàg. 472 – 473.

Busquets, Glòria (2002): *El sector del cable en el marc de la desregulació de les telecomunicacions a l'Estat espanyol*. Bellaterra: Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Treball de recerca del doctorat]

Cardús, Salvador (1989): "Els agents culturals", a D.A.: *Catalunya 77/88: societat, economia, política, cultura*, Barcelona, Publicacions de la Fundació Jaume Bofill-La Magrana, pàgs. 359-370.

Carreras, Lluís de (1987): *La ràdio i la televisió a Catalunya, avui*. Barcelona: Pòrtic.

CBC (Coordinadora Barcelona Comunicació) (1995): *Avant-projecte de constitució d'un nou model de televisió per a la ciutat de Barcelona. Octubre de 1995*. Barcelona: CBC. [Text mecanografiat]

CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (1999): *Informe sobre l'audiovisual a Catalunya 1997-1998*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (2000): *Informe sobre l'audiovisual a Catalunya 1999*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (2001): *Informe sobre l'audiovisual a Catalunya 2000*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (2002a): *Informe de l'audiovisual a Catalunya 2001*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. [Quaderns del CAC. Número extraordinari]

CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (2002b): *Informe sobre la revisió del model de televisió local a Catalunya*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (2003): *Informe de l'audiovisual a Catalunya 2002*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. [Quaderns del CAC. Número extraordinari]

CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (2004): *Informe de l'audiovisual a Catalunya 2003*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. [Quaderns del CAC. Número extraordinari]

CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (2005): *Informe de l'audiovisual a Catalunya 2004*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. [Quaderns del CAC. Número extraordinari]

Comunicàlia (2005): *Programació continguts exercici 2005*. Barcelona: Comunicàlia – Consorci Local i Comarcal de Comunicació. [Fulletó]

Congrés de la Premsa Comarcal de Catalunya (1981): *Llibre de les ponències i les comunicacions I*. Barcelona: Servei de Publicacions de la Diputació de Barcelona.

Corbella, Joan M. (1988): *La comunicació social a Catalunya. Panorama general als anys vuitanta*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació (CEDIC).

Corbella, Joan M. (1991): *La comunicació social a Catalunya, 1981-1991. Una dècada de canvis*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació (CEDIC).

Corbella, Joan M. (1995): *La comunicació social a Catalunya, 1995*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació (CEDIC).

Corominas, Maria (1987a): *Estudi monogràfic de Tele Set, S.A. Emissora de televisió local*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Corominas, Maria (1987b): *Televisió de Navarques*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Corominas, Maria (1987c): *Televisió Terra Ferma (TVT)*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Corominas, Maria (1987d): *Estudi monogràfic de TV Lleida emissora de televisió local*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Corominas, Maria (1988): *TV Lleida*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Corominas, Maria (1997): "Estructura i polítiques de la comunicació", a Berrio, Jordi (ed.): *Un segle de recerca en comunicació a Catalunya. Estudi crític dels principals àmbits d'investigació de la comunicació de massa*, Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, pàg. 99-150.

Corominas, Maria [En línia] (2002): "Local communication in Catalonia. New trends, new challenges". Paper presentat al 23 Conferència i Assemblea General de la IAMCR/AIECS/AIERI. Barcelona, 21 al 26 de juliol.

<http://www.portalcomunicacion.com/bcn2002/n_eng/programme/prog_ind/papers/c/pdf/corominas.pdf> [Consulta: maig de 2006]

Corominas, Maria i Montserrat Llinés (1988): *La televisió a Catalunya*. Sant Cugat del Vallès: Llibres de la Frontera.

Corominas, Maria i Montserrat Llinés (1992): "La experiencia catalana de radiotelevisión local. Un importante fenómeno social y comunicativo", a *Telos*, núm. 30, juny-agost, Madrid, Fundesco, pàg. 125-130.

Corominas, Maria; Mercè Díez i Laura Bergés (1996): *Llibre Blanc de la radiodifusió municipal a Catalunya*. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès): Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació. [text mecanografiat]

Corominas, Maria; Josep Àngel Guimerà; Isabel Fernández i Montse Bonet (2005): “Polítiques públiques de ràdio i televisió local en l’entorn digital a Espanya (1997-2004)”, a *Trípodos*, núm. extraordinari, Barcelona, Universitat Ramon Llull, pàgs. 639-650.

Costa, Lluís (2005): *Televisió de Girona. La comunicació de proximitat en l’era de la globalització*. Girona: Televisió de Girona.

Costa, Pere–Oriol; Pérez Tornero, José Manuel i José Martínez Abadía (1992): *Realitat i perspectives de la televisió local a Catalunya*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

D.A. (1985): *Primeres Jornades sobre Meso-Comunicació a Catalunya*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

D.A. (1988a): *La TV local de servei públic. L’univers de les TV locals a Catalunya davant la perspectiva dels noranta*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

D.A. (1988b): “Comunicat final del seminari”, a D.A.: *La TV local de servei públic*, Barcelona: Diputació de Barcelona

Delgado, Lau (2005): “Televisión local en España: la tercera vía es posible”, a GECA: *Anuario de la televisión en España 2005*, Madrid, GECA, pàg. 315.

Demers, David (2005): *Dictionary of mass communication and media research*. Spokane: Marquette Academic.

DGST (Direcció General de Serveis de Telecomunicacions) (1994): *Situació de les televisions locals a Catalunya. Barcelona, 2 de maig de 1994*. Barcelona: DGST. [Text mecanografiat]

Díaz Nosty, Bernardo (1999): *Informe anual de la comunicación 1997-1998*. Madrid: Grupo Zeta.

Diputació de Barcelona (1981a): *Les ràdios municipals i comarcals II*. Barcelona: Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona. [Col·lecció *Comunicació*, núm. 9]

Diputació de Barcelona (1981b): *Les ràdios municipals i comarcals III*. Barcelona: Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona. [Col·lecció *Comunicació*, núm. 16]

Diputació de Barcelona (1982): *Cens dels butlletins municipals de Catalunya*. Barcelona: Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona. 2 Volums. [Col·lecció *Comunicació*, núm. 20 i 21]

Domingo, Tomàs de (1999): "Telecomunicaciones y audiovisual en al España de los noventa. Sectores en convergencia ¿políticas en convergencia?", a Jordana, Jacint i David Sancho (eds.): *Políticas de telecomunicaciones en España*, Madrid, Tecnos, pàg. 35 – 78.

Dominick, Joseph R. (2001): *La dinámica de la comunicación masiva*. Mèxic D.F.: McGraw – Hill / Interamericana de Editores.

Duverger, Maurice (1996): *Métodos de las ciencias sociales*. Barcelona: Ariel.

Emissores Municipals de Catalunya (Emuc) (1982): ""Bases de funcionament i autoregulació de les emissores municipals de Catalunya", a *Arrel*, núm 3, abril-setembre, Barcelona: Diputació de Barcelona, pàg. 44-47.

Esteve, Antoni (1982): "Les ràdios municipals a Catalunya", a *Arrel*, núm 3, abril-setembre, Barcelona: Diputació de Barcelona, pàg. 3-43.

Fastrez Pierre i Stéphanie Meyer (1999): "Télévision locale et proximité", a *Recherches en communication*, núm. 11, Louvaine – la – neuve, Departament de Comunicació de la Universitat Catòlica de Lovaina, pàg. 143 – 167.

FPLTVLC (Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya) (1986): *Televisions locals a Catalunya*. Sabadell: FPLTVLC. [Text mecanografiat]

FPLTVLC (Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya) (1987a): *Televisions locals a Catalunya*. Barcelona: FPLTVLC. [Text mecanografiat]

FPLTVLC (Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya) (1987b): *Què és la Federació de TVL*. Barcelona: FPLTVLC. [Text mecanografiat]

FPLTVLC (Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya) (1994): *10 anys Federació TV locals de Catalunya. Dossier de Premsa*. Cardedeu: FPLTVLC. [Fulletó]

FPLTVLC (Federació Pro Legalització de les Televisions Locals a Catalunya) (1995): *Televisions locals de Catalunya*. Barcelona: Federació Pro-legalització de les Televisions Locals a Catalunya. [Text mecanografiat]

Fernández, Isabel i Fernanda Santana (2000): *Estado y medios de comunicación en la España democrática*. Madrid: Alianza.

Fondevila, Joan Francesc (2001): *El desenvolupament del cable a Espanya i Catalunya en el marc internacional*. Bellaterra: Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Tesi doctoral]

Garcia, Àngel (1987): "Terrassa: un projecte de TV local", a D.A.: *La TV local de servei públic. L'univers de les TV locals a Catalunya davant la perspectiva dels noranta*, Barcelona, Diputació de Barcelona, pàg. 77-81.

Garriga, Toni (1981): "Una tercera via a la televisió: la experiència de RTV Cardedeu", a *CEUMT*, núm. 35, Vol. 2, Barcelona, Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials, pàg.14-15.

Garriga i Paituví, Antoni Maria (1985): "L'experiència de la televisió en l'àmbit meso-comunicatiu. (Bases per a una televisió local a Espanya)", a D.A.: *Primeres Jornades sobre Meso-Comunicació a Catalunya*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, pàg. 49-80.

Gifreu, Josep (1983a): *Sistema i polítiques de la comunicació a Catalunya (Premsa, ràdio, televisió i cinema, 1970-1980)*. Barcelona: L'Avenç.

Gifreu, Josep (1983b): "Els mèdia a Catalunya, per una estratègia contra la dependència", a D.A.: *Informació i Política*, Barcelona, Institut de Ciències Polítiques de la Diputació de Barcelona, pàg. 39-52.

Gifreu, Josep (1990): "España, un espacio de comunicación en crisis", a *Telos*, núm. 23, setembre-novembre, Madrid, Fundesco, pàg. 10-12.

Gifreu, Josep (dir.) (1991a): *Construir l'espai català de comunicació*. Barcelona: CEDIC.

Gifreu, Josep (1991b): *Estructura general de la comunicació pública*. Barcelona: Pòrtic.

Giménez, Josep (1987): "TV comarcal al Penedès", a D.A.: *La TV local de servei públic. L'univers de les TV locals a Catalunya davant la perspectiva dels noranta*, Barcelona, Diputació de Barcelona, pàg. 83-85.

Giordano, Eduardo i Carlos Zeller (1999): *Políticas de televisión: la configuración del mercado audiovisual*. Barcelona: Icària

Giró, Xavier (1991): *Conflictes de televisió a Catalunya*. Barcelona: Diputació de Barcelona/Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Guillamet, Jaume (1983): *La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular*. Barcelona. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Guimerà i Orts, Josep Àngel (2001): *Olot TV*. Bellaterra: Institut de la Comunicació (InCom) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Guimerà i Orts, Josep Àngel (2002): *Elements teòrics i metodològics per a una anàlisi de l'estructura i les polítiques de la comunicació local a Catalunya (1978-2001)*.

Bellaterra: Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació. [Treball de Recerca del Doctorat]

Guimerà i Orts, Josep Àngel (2003): “La televisión local ante un redefinición de modelo: el caso de Catalunya”, a Martínez, Marcelo (coord.): *Televisiones locales en Europa. Proximidad, programación y políticas de comunicación*, Santiago de Compostel·la, Universidade de Santiago de Compostela, pàg. 192 a 201. [CD-Rom]

Guimerà i Orts, Josep Àngel i Miquel de Moragas (2004): “La xarxa de televisions locals: origen, reptes i oportunitats”, a Delgado, Lau; Marc Melillas i Marta Rossell (dirs.): *En xarxa. Cinc anys de la XTVL*, Barcelona, XTVL, pàg. 132 – 145.

Hernández, Albert (1987): *Barkeno Canal 08. Qüestionari per l'estudi monogràfic d'emissores*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Hollander, Ed (1992): “The emergence of small scale media”, a Jankowski, Nick; Ole Prehn i James Stappers (eds.): *The people's voice. Local radio and television in Europe*, London, John Libbey, pàg. 7-15.

Hollander, Ed; James Stappers i Nicholas Jankowski (2002): “Community media amb community communication”, a Jankowski, Nicholas W. i Ole Prehn (eds.): *Community media in the information age. Perspectives and prospects*. Creskill: Hampton Press.

Idescat (Institut d'Estadística de Catalunya) (2005): *Anuari estadístic de Catalunya 2005*. Barcelona: Idescat.

Jankowski, Nicholas W. i Ole Prehn (eds.) (2002): *Community media in the information age. Perspectives and prospects*. Creskill: Hampton Press.

Jankowski, Nick; Ole Prehn i James Stappers (eds.) (1992): *The people's voice. Local radio and television in Europe*. London: John Libbey.

Jankowski, Nicholas W. (2002): "The conceptual contours of community media", a Jankowski, Nicholas W. i Ole Prehn (eds.): *Community media in the information age. Perspectives and prospects*, Cresskill, Hampton Press, pàg. 3 – 16.

Jankowski, Nicholas W. (2003): "Community media at the crossroads. Trends towards ossification and avenues for reinvigoration", a *Televisión locales en Europa. Proximidad, programación y políticas de comunicación*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, pàg. 28 - 33. [CD-Rom]

Jones, Daniel E. (1993): *Bibliografía sobre comunicación social: vint anys de recerca a la Facultat de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona*. Barcelona: Centre de Documentació de la Informació (Cedic).

Jones, Daniel E. (1997): *Bibliografía catalana de la comunicación*. Barcelona: Centre de Documentació de la Informació (Cedic).

Jones, Daniel E. (1998): "Investigación sobre comunicación en España: evolución y perspectivas", a *Zer*, núm.5, novembre, Bilbao, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, pàg. 13 a 51.

Jones, Daniel E. [et al.] (2000): *Investigación sobre comunicación en España. Aproximación bibliométrica a las tesis doctorales*. Barcelona: ComCat.

López Cantos, Francisco José i Carme Mayugo [En línia] (s.d.): *Hacia la comunicación social: el tercer sector audiovisual*. <http://www.usc.es/xorna/SECCOM/textos/hacia_com_soc.pdf> [Consulta: juny de 2006]

Lorite, Nicolás (1987): *ETV-Televisió local d'Esplugues de Llobregat*. Bellaterra: Departament de Teories de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Martín, Aurelio (1994): "El nacimiento de la Televisión Local. ATEL como referencia", a Sánchez Avelló, Rafael (coord.): *Jornadas sobre televisiones locales*, Oviedo, Consejo Asesor de RTVE en Asturias, pàgs. 27-36.

Martínez Surinyac, Gabriel (1988a): *TVF. Televisió de Fornells de la Selva*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Martínez Surinyac, Gabriel (1988b): *TV de Cercs*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Martínez Surinyac, Gabriel (1988c): *TV Sabadell*. Bellaterra: Departament de Periodisme i de Teoria de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

McQuail, Denis (1999): *Introducción a la teoría de la comunicación de masas*. Barcelona: Paidós.

Meseguer, Rovira i Vilar (2005): *Més de mil dilluns. 25è aniversari televisió a Cardedeu*. Cardedeu: Radiotelevisió Cardedeu.

Moragas, Miquel de (1985a): "Interpretació político-teòrica de la noció de meso-comunicació" a *Primeres Jornades sobre Meso-comunicació a Catalunya*, Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, pp.15-35.

Moragas, Miquel de (1985b): "Introducción. Transformación tecnológica y tipología de los medios. Importancia política de la noción de ámbito comunicativo", a Moragas, Miquel de (ed.): *Sociología de la comunicación de masas. Volumen IV: Nuevos problemas y transformación tecnológica*, Barcelona, Gustavo Gili, pàg. 11-33.

Moragas, Miquel de (1987): "La comunicació local a Catalunya, espais de comunicació i participació democràtica", a D.A.: *Cultura i Comunicació a l'espai regional*, Barcelona, Servei de Cultura de la Diputació de Barcelona, pàg. 13-38.

Moragas, Miquel de (1988a): *Espais de comunicació. Experiències i perspectives a Catalunya*. Barcelona: Edicions 62.

Moragas, Miquel de (1988b): "Identitat Cultural, espais de comunicació i participació democràtica. Una perspectiva des de Catalunya i Europa", a *Social communication and cultural identity. Main Papers. Communications to the Sections*, Barcelona, 16è Congrés Internacional de l'AIERI.

Moragas, Miquel de i Maria Corominas (1988): *Local communication in Catalonia (1975-1988). Media spaces and democratic participation*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

Moragas, Miquel de i Maria Corominas (1992): "Spain, Catalonia: Media and democratic participation in local communication", a Jankowski, Nick; Ole Prehn i James Stappers (eds.): *The people's voice. Local radio and television in Europe*, London, John Libbey, pàg.186-197.

Moragas, Miquel de i Isabel Fernández (2005): "Les polítiques de comunicació", a Corominas, Maria; Miquel de Moragas i Josep Àngel Guimerà (eds.): *Informe de la comunicació a Catalunya 2003-2004*, Bellaterra; Castelló de la Plana; Barcelona; València: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions; Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Universitat de València. Servei de Publicacions, pàgs. 231-245.

Moragas, Miquel de i Carmelo Garitaonandía (1994): "La televisió a les regions, nacionalitats i als petits països de la Unió Europea", a *Anàlisi*, núm.17, desembre, monogràfic, Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, pàg. 9-178.

Moragas, Miquel de i Carmelo Garitaonandía (eds.) (1995): *Decentralization in the global era. Television in the regions, nationalities and small countries of the European Union*. London: John Libbey.

Moragas, Miquel de i Bernat López (2000): "Les polítiques de comunicació", a Corominas, Maria i Miquel de Moragas (eds.): *Informe de la comunicació a Catalunya 2000*, Bellaterra, Institut de la Comunicació (InCom) de la Universitat Autònoma de Barcelona, pàg. 243–258.

Moragas, Miquel de; Isabel Fernández i Bernat López (2003): “Les polítiques de comunicació”, a Corominas, Maria i Miquel de Moragas (eds.): *Informe de la comunicació a Catalunya 2001-2002*; Bellaterra, Castelló de la Plana, Barcelona, València; Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona; Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Universitat de València. Servei de Publicacions, pàg. 213-146.

Moragas, Miquel de; Carmelo Garitaonandía i Bernat López (eds.) (1999): *Televisión de Proximidad en Europa. Experiencias de descentralización en la era digital*. Bellaterra; Castelló de la Plana; Barcelona; València: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions; Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Universitat de València. Servei de Publicacions.

Moragas, Miquel de; Emili Prado i Rosario de Mateo (1983): “Appropriation des média et decentralitasion”, a *Le Butlletin de l'IDATE*, núm. 13, Paris, IDATE, pàg. 504-513.

Navarro, José Antonio (1999): *La televisión local. Andalucía: la nueva comunicación*. Madrid: Fragua.

OCL (Observatori de la Comunicació Local) (2000): “La comunicació local”, a Corominas, Maria i Miquel de Moragas (eds.): *Informe de la comunicació a Catalunya 2000*; Bellaterra: Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), pàgs. 213-242.

OCL (Observatori de la Comunicació Local) (2003): “La comunicació local”, a Corominas, Maria i Miquel de Moragas (eds.): *Informe de la comunicació a Catalunya 2001-2002*; Bellaterra, Castelló de la Plana, Barcelona, València; Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona; Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Universitat de València. Servei de Publicacions, pàg. 213-230.

OCL (Observatori de la Comunicació Local) (2005): “La comunicació local”, a Corominas, Maria i Miquel de Moragas i Josep Àngel Guimerà (eds.): *Informe de la comunicació a Catalunya 2003-2004*; Bellaterra, Castelló de la Plana, Barcelona, València; Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona;

Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Universitat de València. Servei de Publicacions, pàg. 211-230.

[Palavisió. Televisió de Palafrugell] (1988): *Palavisió. Televisió de Palafrugell*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Parc del Coneixement de la Flor de Maig (2002): *Reptes de la televisió digital terrestre. Les televisions locals i el procés de conversió digital*. Cerdanyola del Vallès: Parc del Coneixement de la Flor de Maig. [Text mecanografiat]

Pérez, Miquel (1995): *Diccionari dels mitjans audiovisuals*. Vic: Eumo.

Pey, Jordi (1998): *Televisions locals catalanes: present i futur*. Bellaterra: Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Text mecanografiat]

Prado, Emili (1980): "El desenvolupament de les ràdios lliures a Espanya", a *Anàlisi*, núm. 1, abril, Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, pàgs. 155-167.

Prado, Emili (1983): "Las radios municipales entre la alternativa y el tedio", a *Informació i política*, Barcelona, Institut de Ciències Socials de la Diputació de Barcelona, pàg. 157-166.

Prado, Emili (1985a): "Televisión comunitaria en Catalunya", a *Telos*, núm.2, abril-juny, Madrid, Fundesco, pàg. 53-58.

Prado, Emili (1985b): "La comunicación alternativa: crisis y transformación. La experiencia europea", a Moragas, Miquel de (ed.): *Sociología de la comunicación de masas. Volúmen IV: Nuevos problemas y transformación tecnológica*, Barcelona, Gustavo Gili, pàg.183-208.

Prado, Emili (1985c): "Radios municipales: una experiencia de comunicación popular", a *Alfoz*, núm. 11, monogràfic, Madrid, Centro de Investigación y Documentación Urbana y Rural, pàg.25-30.

Prado, Emili [En línia] (2005): *La televisión local: entre el limbo regulatorio y la esperanza digital*. Madrid: Fundación Alternativas. <http://www.falternativas.org/base/download/6608_1209_05_oratorioLab.ALTERNATIVAS60.pdf> [Consulta: maig de 2006]

Prado, Emili i Miquel de Moragas (1991): *Televisiones locales. Tipología y aportaciones de la experiencia catalana*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya/Diputació de Barcelona.

Prado, Emili i Miquel de Moragas (2002): *La televisió local a Catalunya. De les experiències comunitàries a les estratègies de proximitat*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. [Quaderns del CAC. Número extraordinari]

Prado, Emili; Matilde Delgado, Núria García i Gemma Larrégola (2003): "La televisió", a Corominas, Maria i Miquel de Moragas (eds.): *Informe de la Comunicació a Catalunya 2001-2002*, Bellaterra; Castelló de la Plana; Barcelona; València: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions; Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Universitat de València. Servei de Publicacions; pàgs. 61-82.

Proelsa (1997): *Anàlisi televisions locals de Catalunya*. Barcelona: Proelsa. [Text mecanografiat]

[RTV Cardedeu] (1988): *RTV Cardedeu*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

RTV Cardedeu [En línia] (2001): *Història de Televisió Cardedeu. Inicis*. Cardedeu: Radiotelevisió Cardedeu. <<http://www.cardedeu.org/tele/historia/histinicis.htm>> [Consulta: desembre de 2003]

Riquer, Borja de (1996): "La configuración del sistema autonómico: el caso de Catalunya", a Tusell, Javier i Álvaro Soto (eds.): *Historia de la transición 1975-1986*, Madrid, Alianza Editorial, pàgs. 465-492.

Rodriguez, Clemencia (2001): *Fissures in the mediascape. An international study of citizens' media*. Creskill: Hampton Press.

Salomón, Lester M [et al.] (2001): *La sociedad civil global. Las dimensiones del sector no lucrativo*. Bilbao: Fundación BBVA.

Sarabia, Isabel (2003): *La televisión de proximidad en la Región de Murcia*. Madrid: Departament de Periodisme II de la Universitat Complutense de Madrid. [Tesi doctoral]

Segura, Joan (1987): *Terrassa, Televisió del Vallès, SA. Estudi monogràfic*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[Tele Set Televisió de la Catalunya Central] (1988): *Tele Set Televisió de la Catalunya Central. Manresa. Bages*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Tele Vídeo Alella (TVA) (1987): *Memòria*. Alella: Tele Vídeo Alella. [Text mecanografiat]

Torres, Santiago (1987a): *Televisió Prat*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Torres, Santiago (1987b): *Televisió Sant Boi*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TV Alella] (1988): *TV Alella*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TV Clot] (1988): *TV Clot*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TV Figueres] (1988): *TV Figueres*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TV Garrotxa] (1988): *TV Garrotxa*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TV Manlleu] (1988): *TV Manlleu*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TV Vallirana] (1988): *TV Vallirana*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TV Vilada] (1988): *TV Vilada*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TVA Televisió d'Arenys de Mar] (1988): *TVA Televisió d'Arenys de Mar*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

[TVM. Televisió de Mataró] (1988): *TVM. Televisió de Mataró*. Bellaterra: Departament de Teoria de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [Fitxa de recerca. Text mecanografiat]

Udina, Ernest (1982): "Anàlisi i estadística de la comunicació local a Catalunya", a *Arrel*, núm. 3, Barcelona: Diputació de Barcelona, pag. 93-116.

Vila, Pere i Xavier Ferràndiz (2000): "Les telecomunicacions", a Corominas, Maria i Miquel de Moragas (eds.): *Informe de la Comunicació a Catalunya 2000*. Barcelona:

Institut de la Comunicació (InCom) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), pàgs. 185-212.

Vila, Pere i Gonçal Bonhomme (2003): “Les telecomunicacions”, a Corominas, Maria i Miquel de Moragas (eds.): *Informe de la comunicació a Catalunya 2001-2002*, Bellaterra; Castelló de la Plana; Barcelona; València: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions; Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Universitat de València. Servei de Publicacions, pàgs. 191-212.

Vilar, Josep (1988): “TV local, present i futur”, a D.A.: *La TV local de servei públic. L'univers de les TV locals a Catalunya davant la perspectiva dels noranta*, Barcelona, Diputació de Barcelona, pàg.63-66.

XTVL (Xarxa de Televisions Locals) (2003): *La televisió local, dia a dia*. Barcelona: XTVL. [Fulletó]

XTVL (Xarxa de Televisions Locals) (2004): “Cinc anys de la Xarxa de Televisions Locals. La història”, a Delgado, Lau; Marc Melillas i Marta Rosell (dirs.): *En Xarxa. Cinc anys de la XTVL*, Barcelona, Xarxa de Televisions Locals de Catalunya, pàgs. 12-41.

Selecció hemerogràfica

Aquest epígraf recull les principals fonts hemerogràfiques emprades en l'elaboració d'aquesta tesi i que apareixen referenciades amb el nom de la publicació, la data d'aparició i la pàgina del text consultat.

El criteri per destacar-les és haver estat peces clau en l'elaboració d'apartats concrets de la tesi o per elaborar un argument determinat.

Abuerra, Arantxa i Francesc Ruiz (1990): “Deu anys de televisió local”, a *Capçalera*, novembre, pàg. 5 – 10.

Agiriano, Jon (1988): “Televisión locales”, a *Mensajes y Medios*, núm. 1, segona època, pàg. 21 –25.

Cambio 16 (1980): “La guerra de la TV privada”, a *Cambio 16*, núm. 455, 24 d'agost, pàg. 14 – 18.

Cine & Tele Informe (1995): “El fin de la ilegalidad”, a *Cine & Tele Informe*, febrer, pàg. 4 i 50 – 60.

Contreras, Juan Antonio (1993): “¿Qué pasa con las televisiones locales?”, a *Cinevideo 20*, núm. 93, gener, pàg. 18 – 27.

Cusachs, Manuel (1992): “Més de 60 televisions locals a Catalunya”, a *Capçalera*, setembre, pàg. 19 – 25.

Lozano, Carlos (1996): “Televisión locales: con todas las de la ley”, a *Cinevideo 20*, març, pàg. 28 – 39.

Martí Gómez, José (1985): “Breve repaso, en orden alfabético, a la televisiones catalanas”, a *La Vanguardia*, 4 de gener, pàg. 19.

Martí Gómez, José (1985): “De la A (Alella) a la V (Vilassar), las televisiones de Cataluña (y2)”, a *La Vanguardia*, 5 de gener, pàg. 19.

Martí Gómez, José (1985): “Dos noticias mas sobre el mapa de televisiones locales de Cataluña”, a *La Vanguardia*, 18 de gener, pàg. 21.

Maza, Sònia (2005): “37 canals públics i 59 privats configuren el mapa digital”, a *Antena Local*, núm. 45, octubre – novembre, pàg. 6 – 11.

Mora, Rosa (1987): “Una televisió a cada poble”, a *El País*, Quadern Catalunya, 19 de juliol, pàg. 1 – 5.

Molist, Mercè (1995): “Barcelona Televisió, per ara en solitari”, a *Capçalera*, juny – juliol, pàg. 23 – 26.

Muñoz, Francesc (2001): “Els grans grups mediàtics pugnen per controlar el sector de la televisió local”, a *Dossier Econòmic de Catalunya*, 13 – 19 de març, pàg. 1 i 3 – 4.

Ortet, Jordi (2004): "Overbooking a la UHF", a *Comunicació 21*, núm. 14, tardor, pàg. 45 – 55.

Vila, Joan (2004): "Legalitzades? Autoritzades", a *Insert TV*, núm. 9, primer trimestre, pàg. 2 – 7.

Vila, Joan (2006): "Qui vol fer televisió local privada", a *Insert TV*, núm. 17, primer trimestre, pàg. 2 – 15

Viñeta, Josep (2005): "Llum verda per a les públiques", a *Insert TV*, quart trimestre, núm. 16, pàg. 2 – 6.

7.2.- Fonts personals

Aquest apartat recull les referències a les entrevistes en profunditat i comunicacions personals puntuals que s'han dut a terme per fer aquesta tesi.

Entrevistes en profunditat

Barcons, Josep (2005). Entrevista personal. Calella, 24 de setembre.

Camps, Pere (2004): Entrevista personal. Solsona, 29 de desembre.

Carol, Salvador (2005): Entrevista personal. Mataró, 27 de juliol.

Cumeras, Miquel (2005). Entrevista personal. Taradell, 18 de novembre.

Escamilla, Salvador (2005): Entrevista personal. Barcelona, 7 de juliol.

Gallart, Agustí (2005). Entrevista personal, Sant Adrià de Besòs, 19 de desembre.

Garriga, Antoni Maria (2005). Entrevista personal. Esplugues de Llobregat, 17 d'agost.

Iborra, Pere (2005): Entrevista personal. Sabadell, 16 de desembre.

Llorca, Isidor (2005): Entrevista personal. Lloret de Mar, 30 d'agost.

Luque, Jordi (2005): Entrevista personal. Barcelona, 28 de desembre.

Navarrete, Manel (2006). Entrevista personal. Marata, 16 de gener de 2006.

Nogueras, Tomàs (2005): Entrevista personal. Llinars del Vallès, 8 de juliol.

Pascual, Ricard (2005): Entrevista personal. Molins de Rei, 31 d'agost.

Rafart, Ramon (2004): Entrevista personal. Solsona, 29 de desembre.

Tubau, Francesc (2005): Entrevista personal. Barcelona, 21 de desembre.

Vilar, Josep (2006): Entrevista personal. Sant Joan Despí, 7 de febrer.

Vivé, Josep (2004): Entrevista personal. Tordera, 2 de desembre.

Comunicacions personals puntuals

Francesc Bartomeus, director de Canal Català Vallès Oriental. Comunicació personal, 14 de març de 2006.

Lau Delgado, cap del departament de Promoció i Desenvolupament de la XTVL. Comunicació personal, 22 de gener de 2006.

Joan Massip, director tècnic de Citytv. Comunicació personal, 21 de gener de 2006.

Miquel Miralles, Cap de comunicació de Grup Teletaxi. Comunicació personal, 27 de juny de 2006.

Miquel de Moragas, Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona . Comunicació personal, març de 2006.

Martí Porter, tècnic de la Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. Comunicació personal, gener de 2006.

Josep Rebull, director de TV Xat–Tele Besòs. Comunicació personal, 14 de març de 2006.

Annex 1

Documentació administrativa i del sector

Document A: Requeriment del Govern Civil de Barcelona a Salvador Carol Tafall (1983).

Document B: Acta de definició de les televisions locals catalanes reunides a Cardedeu el 27 d'octubre de 1984.

Document C: Bases de funcionament i autoregulació de les emissores municipals de Catalunya (1982).

Document D: Bases de funcionament i autoregulació de les televisions locals de Catalunya (1985).

Document E: Municipis de Catalunya inclosos al Pla Tècnic Nacional de Televisió Local Digital (desembre de 2005).

Document F: Municipis de Catalunya incorporats al Pla Tècnic Nacional de Televisió Local Digital el febrer de 2006.

Document A

Requeriment del Governador Civil de Barcelona a Salvador Carol Tafall (1983)

GOBIERNO CIVIL
DE LA
PROVINCIA DE BARCELONA

E.D. CIUDADANOS-
Nº 1290

Habiendo tenido conocimiento este Gobierno Civil de las emisiones televisivas que realiza Vd. en Mataró, y como quiera que ello pueda suponer el desarrollo irregular de una actividad sometida a norma específica, con carácter previo a la resolución que proceda, se le concede un plazo de diez días para que de conformidad con lo dispuesto en el Artículo 91 de la Ley de Procedimiento Administrativo pueda alegar lo que estime conveniente respecto de la base legal en la que fundamenta su actuación para realizar las emisiones de televisión a través de la emisora instalada en el local sito en la calle Escaleta nº 5 de la Urbanización Can Vinardell de Mataró.

Asimismo, y sin perjuicio de lo anterior, habida cuenta que el funcionamiento de la Televisión está regulado por la Ley 4/1980 de 10 de enero, como norma básica en esta materia de acuerdo con lo establecido en los artículos 20.3. y 149.1.27 de la Constitución, y que, según el artículo 1º de dicha Ley, la televisión, constituye un servicio público esencial cuya titularidad corresponde al Estado, y en su virtud toda emisión no realizada por el mismo resulta irregular, este Gobierno Civil en ejercicio de las facultades que le confieren los artículos 12 y 17 del Real Decreto 3717/1980 de 22 de diciembre y visto lo dispuesto en el artículo 2 b) de la Ley de 30 de Julio de 1959, requiere a Vd. para que se abstenga de realizar emisiones de televisión en tanto no hayan sido cubiertos los trámites y requisitos exigidos por la normativa vigente, con advertencia de que contra el presente requerimiento puede interponer recurso de alzada ante el Ministro del Interior en el plazo de quince días a partir de la notificación de esta comunicación.

Barcelona, 13 de abril de 1983.
EL GOBERNADOR CIVIL,

Sr.D. Salvador Carol Tafall.- Urbanización Can Vinardell
C/ Escaleta, nº 5.- MATARO.-

Document B

Acta de definició de les televisions locals catalanes reunides a Cardedeu el 27 d'octubre de 1984

ACTA DE DEFINICIÓ

- La TV local ha d'ésser un servei públic per a la comunitat i ha d'ésser pluralista i oberta a tothom. El seu objectiu és dinamitzar qualsevol tipus d'activitat d'interès social que tingui com a marc l'àmbit local.
- Si la TV local és entesa com a eina de participació i d'accés directe, no té sentit que una col·lectivitat local tingui dos mitjants de comunicació d'aquest tipus.
- La TV local es una iniciativa popular entesa de dues maneres:
  - . La TV local municipal gestionada per l'administració local i amb la participació del poble.
  - . La TV local comunitària gestionada a través d'una entitat ciutadana.
- La programació de la TV local és fonamentalment de producció pròpia i d'interès local i respecta la legalitat vigent sobre la propietat intel·lectual.
- La TV local no és una iniciativa privada-comercial i per tant exclou dels seus objectius l'afany de lucre.
- La TV local no vol anar, per voluntat pròpia contra cap llei. En tot cas és la manca d'ordenació jurídica sobre aquest servei públic la que ha creat situacions delicades. Pel fet de ser un servei públic, té dret prioritari en la regulació jurídica davant de les iniciatives de caire privat-comercial.
- La TV local ha d'estructurar un sistema de finançament que elimini qualsevol pressió de grup o particular. La informació local de caire comercial, és pot incloure en el sistema de finançament, prèvia regulació i evitant alhora convertir-se en motiu de pressió envers els seus promotors.
- La cobertura tècnica de la TV local serà d'àmbit local, amb les normes tècniques adequades per no interferir a ningú d'acord amb una oportuna regulació.
- Les televisions locals expressen la seva voluntat de col·laborar des de el seu àmbit d'actuació amb les televisions públiques d'abast català i estatal.

Cardedeu, 27 d'Octubre de 1.984

Document C

Bases de funcionament i autoregulació de les emissores municipals de Catalunya (1982)

Bases de funcionament i autoregulació de les emissores municipals de Catalunya*

De forma provisional, mentre que no siguin elaborats els Estatuts de l'EMUC i mentre el Parlament de Catalunya o el Consell Executiu de la Generalitat no estableixin les bases per les quals es regiran les emissores municipals catalanes, aquestes, voluntàriament, s'han donat de les presents bases de funcionament i autoregulació.

A. COORDINACIÓ ENTRE LES EMISSORES

A.1. EMUC. L'EMUC (Emissores Municipals de Catalunya) és l'organisme coordinador de totes les emissores municipals de ràdio en freqüència modulada que acceptin les presents bases.

A.2. MEMBRES. Són membres de ple dret de l'EMUC les emissores municipals en funcionament. També participen a l'EMUC, amb veu però sense vot, aquelles emissores municipals que encara no han començat a emetre i que acceptin les presents bases.

A.3. ÒRGANS DE FUNCIONAMENT. La Trobada i el Secretariat.

a) TROBADA. És l'òrgan sobirà de l'EMUC, com a assemblea de totes les emissores municipals en funcionament –amb veu i amb vot– i de les que encara no funcionen amb veu. La Trobada es realitzarà, si més no, dues vegades l'any. La Trobada serà convocada pel Secretariat o per un terç de les emissores en funcionament. La Trobada marcarà les directrius a

seguir fins a la propera Trobada, i escollirà el Secretariat.

Cada emissora en funcionament disposarà d'un sol vot.

b) SECRETARIAT. És l'òrgan executiu i representatiu de les emissores municipals, encarregat de dirigir totes les actuacions de l'EMUC entre Trobada i Trobada.

Les seves decisions podran ser apel·lades davant la Trobada. El Secretariat es reunirà, si més no, un cop el mes.

El Secretariat vetllarà pel compliment de les bases de funcionament i autoregulació, i dels acords de les trobades.

A.4. DRETS I DEURES

a) DRETS. Totes les emissores tenen el dret de participar en totes les discussions generals, de rebre tots els materials que es puguin editar o enregistrar per encàrrec del Secretariat, i que els seus representants siguin escollits per participar al Secretariat.

b) DEURES. Totes les emissores tenen el deure de pagar les quotes que es fixin, de respectar els acords que prenguin les trobades i el Secretariat, d'acceptar l'arbitratge del Secretariat en cas de conflicte tècnic amb una altra emissora municipal, i de facilitar al

* Aquestes «bases» van ser aprovades a la Sisena Trobada de Ràdios Municipals de Catalunya, celebrada en dues sessions, la primera a l'abril i la segona al maig de 1982, a Ripoll i Sant Feliu de Llobregat respectivament. Només va haver-hi un vot en contra de les 42 ràdios municipals. Aquest reglament o «bases» ha estat considerat com un decisiu esforç de les emissores municipals per tal de ser legalitzades, competència que escau a la Generalitat de Catalunya.

La denominació d'emissores municipals escau a les creades pel ple municipal i a les supramunicipals o comarcals

Secretariat el coneixement de les característiques de la seva emissió.

B. LES EMISSORES

B.1. EMISSORES MUNICIPALS. Es consideren emissores municipals aquelles que hagin estat creades o reconegudes per acord del ple de l'Ajuntament corresponent. També es donarà aquesta denominació a les emissores supramunicipals o comarcals reconegudes d'igual forma pels ajuntaments de la seva àrea.

B.2. ORGANITZACIÓ INTERNA DE LES EMISSORES. Les emissores municipals es regiran d'acord amb alguna de les formes previstes en el Reglament de Béns i Serveis de les

Corporacions Locals, creant organismes que garanteixin la participació de les diverses forces polítiques del consistori, dels equips que facin els programes, dels oïdors -usuaris- i de les entitats vives de la població. Tot garantint la llibertat d'expressió i donant cabuda a totes les opinions, així com la més àmplia autonomia dels equips que fan la ràdio.

B.3. ÀMBIT

a) S'entén que l'àmbit exclusiu de cobertura d'una emissora local és al municipi des del qual emet.

b) En cas que l'àmbit sigui supramunicipal o comarcal, ha de comptar amb l'aprovació explícita dels òrgans de govern -ple o permanent-

dels ajuntaments als termes dels quals s'estén l'emissió.

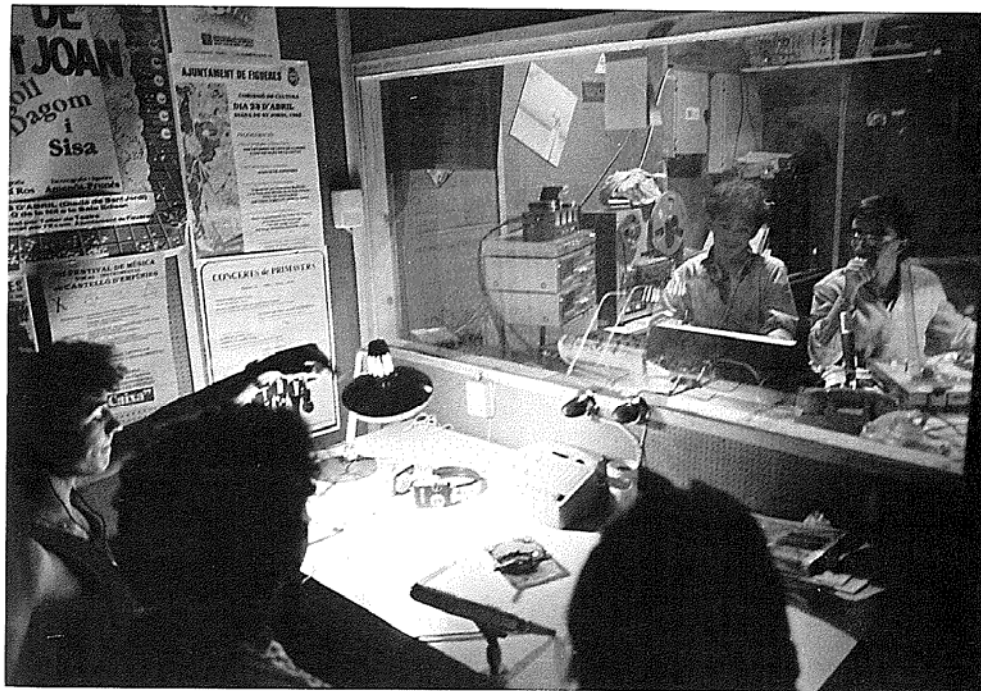
B.4. ASPECTES TÈCNICS

a) Freqüència

I) S'entén que la freqüència per la qual emeten ara les emissores municipals és una freqüència provisional.

II) Abans del 15 d'abril de 1982 començarà a aplicar-se el Pla de Freqüències elaborat per la Comissió Tècnica i el Secretariat de les Emissores Municipals de Catalunya, i que concentrarà totes les emissores perquè ocupin tan sols vuit o nou canals.

III) Abans del 15 de maig, les emissores hauran d'adaptar-se a la freqüència que provisionalment els sigui assignada.

Arrel/Informe

Es regulen minuciosament una sèrie d'aspectes tècnics de les emissores municipals

IV) Qualsevol nova emissora municipal que vulgui incorporar-se a l'EMUC haurà de consultar prèviament la freqüència amb el Secretariat.

V) L'estabilitat de la freqüència serà almenys de 100 ppm, de les quals no més de 50 ppm en dues hores.

L'equip disposarà d'un control automàtic de freqüència que assegurarà almenys aquesta estabilitat. L'oscil·lador de referència pot ser un cristall de quars o bé derivat d'un sintetitzador PLL.

No s'admetrà cap oscil·lador autocontrolat, com tampoc moduladors de fase sobre oscil·ladors de cristall. Això és vàlid encara que el grup oscil·lador vagi amb termòstat. L'estació disposarà d'un freqüencímetre digital per comprovar l'exactitud de la freqüència emesa i els seus eventuals desplaçaments.

b) Potència

La potència no podrà ésser més gran de 50 W, mesurada a la sortida del transmissor sobre càrrega artificial. Es procurarà que es mantingui al voltant dels 10 W, sempre que la cobertura sigui suficient.

En tot cas, la Potència Aparent Radiada (PAR), en qualsevol direcció, no podrà ser més gran de 100 W. Igualment la PAR màxima serà limitada per la possibilitat d'interferir en $\pm$ de dB una emissora veïna en el mateix canal.

En casos excepcionals (població disseminada, obstacles orogràfics, mancomunitat de municipis, etc.), podrà arribar a un màxim de 500 W PAR.

En el cas de treballar amb polarització mixta, la PAR s'obté per suma aritmètica dels dos camps (H i V)

c) Polarització del senyal

Vertical. Excepcionalment podrà ser horitzontal o mixta, però en aquests casos caldrà garantir l'absència d'interferències als sistemes de recepció propers. Es tindrà en compte especialment en els casos en què l'antena és situada al mig del casc urbà.

d) Modulació

Exclusivament en modulació de freqüència (F3).

Sota cap concepte no podrà excedir d'una excursió màxima de ± 75 KHz.

La modulació paràsita d'amplitud estarà 40 dB per dessota el valor de la portadora.

La banda d'àudio transmesa es limitarà de 30 Hz a 15 KHz (punts a 3 dB).

Obligatòriament es modularà a través d'una cèl·lula de pre-accentuació d'aguts amb una constant de 50 μ S, segons la corba CCIF.

e) Normalització

Es procurarà que les impedàncies d'entrada d'àudio siguin de 600 Ohm, amb un nivell nominal comprès entre 0 i 15 dBm.

Les sortides i interconnexions d'alta freqüència es faran en una impedància nominal de 50 Ohm.

f) Radiacions no essencials

Qualsevol radiació espúria arribarà a l'antena amb una atenuació de 40 dB per sota el nivell de la portadora. En cas de no ser harmònics de la fonamental, la distància serà de 60 dB.

g) Adaptació

Es procurarà una relació d'ones estacionàries (ROE) entre els diversos acoblaments de Ràdio Freqüència, i molt especialment l'antena, d'almenys 1/1,4.

h) Línea d'alimentació

No es podran alimentar antenes simètriques amb línia coaxial o asimètrica, sense acoblar-hi un dispositiu simetrizador (balun). La línia d'alimentació ha de tenir una impedància definida i ser inalterable a la intempèrie, allí on sigui exposada.

La publicitat resta molt limitada i en èpoques electorals els criteris per intervenir els partits han de ser els mateixos que a les ràdios estatals

i) Seguretat

Els equips transmissors no tindran cap punt accessible des de l'exterior sotmès a tensions superiors a 40 V. En cas de tenir portes o tapes practicables, i haver-hi a l'interior tensions perilloses, es desconnectaran quan s'obrin (d'una forma automàtica). Igualment s'hi col·locaran rètols d'avís. Els equips seran dissenyats, qualsevol que sigui el seu horari de treball, per servei comercial continu (SCC), de manera que cap sobrecalfament no pugui produir combustions. Igualment es preveuran els fusibles i disjuntors adequats per protegir possibles falles de components i curt-circuits. El subministrament d'energia elèctrica disposarà d'un interruptor activat per corrents diferencials amb una sensibilitat de 30 miliampers.

j) Connexió a terra

Es vetllarà perquè l'antena i els seus accessoris, tals com pals, torretes, vents, etc., vagin derivats a terra d'una

manera prou segura per a les descàrregues atmosfèriques. Els equips i la instal·lació total d'àudio aniran agafats a una connexió de terra amb una resistència igual o inferior a 10 Ohm.

B.5. PATROCINI

a) El patrocini o promoció es realitzarà en forma de falques, i no com a cessió d'un temps d'emissió a entitats alienes a l'emissora.

b) El temps dedicat al patrocini o promoció no superarà el 5 per cent de l'emissió total, ni més de quatre minuts per hora.

c) El patrocini o promoció es farà només amb entitats radicades o productes produïts o comerços dins el terme municipal d'on s'emet. Serà exclusivament local. I en cas d'emissores supramunicipals o comarcals, el patrocini o promoció podrà ser d'entitats o productes d'aquest àmbit.

d) Quan es realitzin connexions en xarxa, les diferents emissores desconnectaran a l'hora d'emetre els patrocinis.

Només es faran patrocinis de caire general que siguin acordats -mai com un fet normal, sinó extraordinari- pel Secretariat de l'EMUC, i a fi de contribuir a finançar les activitats d'aquest organisme.

e) La promoció o patrocini mai no tindrà cap finalitat de lucre, sinó la reinversió en el millorament de les emissores.

f) No s'emetran, en cap cas, patrocinis de caire polític, ideològic, sindical o gremial.

B. 6. DRET DE RÈPLICA

Es reconeix a totes les emissores el dret de rèplica, amb els mateixos criteris amb què és regulat a la resta de mitjans públics de comunicació.

B. 7. ELECCIONS

En els períodes electorals s'aplicaran els mateixos criteris que s'estableixin a nivell general per a les altres emissores d'abast públic, pel que fa a la cessió d'espais de propaganda política.

Els criteris de prioritat en l'elecció d'aquests espais s'adoptaran en funció dels resultats en la darrera contesa electoral del mateix tipus -a Corts, al Parlament o municipals- en l'àmbit local, supramunicipal o comarcal, segons que sigui el de l'emissora.

C. DISPOSICIONS FINALS

C. 1. Adaptació. Totes les bases de funcionament i autoregulació seran d'aplicació immediata a totes aquelles emissores que comencin a emetre després de la seva aprovació.

Les emissores en funcionament disposaran d'un termini fins a l'1 de juny del 1982 per adaptar-se als apartats B-2 i B-4, la resta també seran d'aplicació immediata.

C. 2. Compliment. El no compliment per part d'alguna de les emissores de la present normativa es considerarà com una desvinculació voluntària de l'EMUC, que serà ratificada en una Trobada.

Document D

**Bases de funcionament i autoregulació de les televisions locals de Catalunya
(1985)**

BASES DE FUNCIONAMENT I AUTOREGULACIÓ DE LES TELEVISIONS LOCALS DE CATALUNYA

De forma provisional, mentre no siguin elaborats els Estatuts de les TVLC i estableixin les bases per les quals es regiran les Televisions Locals Catalanes, aquestes voluntàriament, s'han donat de les presents bases de funcionament i autoregulació.

A) COORDINACIÓ ENTRE LES EMISSORES.

A-1. TVLC (Televisions Locals de Catalunya) és l'organisme coordinador de totes les emissores de Televisió que acceptin les presents bases.

A-2. MEMBRES: Són membres de ple dret les emissores que entenen i accepten que:

a) La TV Local ha d'ésser un servei públic per a la comunitat i ha d'ésser pluralista i oberta a tothom. El seu objectiu és dinamitzar qualsevol tipus d'activitat d'interès social que tingui com a marc l'àmbit local.

b) Si la TV Local és entesa com a eina de participació i d'accés directe, no té sentit que una col·lectivitat local tingui dos mitjans de comunicació d'aquest tipus.

c) La TV Local és una iniciativa popular entesa de dues maneres:

.La TV Local municipal gestionada per l'administració local i amb la participació del poble.

.La TV Local comunitària gestionada a través d'una entitat ciutadana.

d) La programació de la TV Local es fonamentalment de producció pròpia i d'interès local, i respecta la legalitat vigent sobre la propietat intel·lectual.

e) La TV Local no és una iniciativa privada comercial i per tan exclou dels seus objectius l'afany de lucre.

f) Cada TV Local crearà organismes que garanteixin la participació de les diverses forces polítiques del consistori,

MR Reg.73 Secc. 2ª Barcelona - Dir. Unitat d'Entitats Juridiques Dept. Justicia

dels equips que facin els programes, dels usuaris i de les Entitats vives de la població. Tot garantint la llibertat d'expressió i donant cabuda a totes les opinions, així com la més amplia autonomia dels equips que fan la Televisió.

A-3. ORGANS DE FUNCIONAMENT. LA JORNADA I DE LA COMISSIÓ COORDINADORA.

a) JORNADA, és l'òrgan sobirà de TVLC, com a assemblees de totes les emissores en funcionament o en projecte. La Jornada es realitzarà, si més no, dues vegades l'any, i serà convocada per la Comissió Coordinadora o per un terç de les emissores. La Jornada marcarà les directrius a seguir fins a la propera Jornada, i escollirà la Comissió Coordinadora. Cada emissora disposarà d'un sol vot.

b) COMISSIÓ COORDINADORA, és l'òrgan executiu i representatiu de les emissores, encarregat de dirigir totes les actuacions de TVLC entre Jornades. Les seves decisions podran ser apel·lades davant la Jornada.

La comissió Coordinadora es reunirà, si més no, un cop al mes, i vetllarà pel compliment de les bases de funcionament i autorregulació, i dels acords de les Jornades.

A-4 DRETS I DEURES.

a) DRETS. Totes les emissores tenen el dret de participar en totes les discussions generals, de rebre tots els materials que es puguin editar o enregistrar per encàrrec de la Comissió Coordinadora, i que els seus representants siguin escollits per participar en la Comissió Coordinadora.

b) DEURES. Totes les emissores tenen el deure de pagar les quotes que es fixin, de respectar els acords que prengui les Jornades i la Comissió Coordinadora, d'acceptar l'arbitratge de la Comissió Coordinadora en cas de conflicte amb una altra emissora, i de facilitar a la Comissió Coordinadora els coneixements de les característiques de la seva emissió.

B) LES EMISSORES

B-I AMBIT.

a) S'entend que l'àmbit exclusiu de cobertura d'una

C) DISPOSICIONS FINALS

- C-1. ADAPTACIÓ. Totes les bases de funcionament i autoregulació seran d'aplicació immediata a totes aquelles emissores que s'hi adhereixin després de la seva aprovació.
- C-2. COMPLIMENT. El no compliment per part d'alguna de les emissores de la present normativa es considerarà com una desvinculació voluntària de TVLC, que serà ratificada en una Jornada.
- C-3. Les Televisions Locals expressen la seva voluntat de col·laborar des del seu àmbit d'actuació amb les televisions públiques d'abast català i estatal.

Sabadell, 21 d'Abril de 1.985

Document E

Municipis de Catalunya inclosos al Pla Tècnic Nacional de la Televisió Local Digital (desembre de 2005)

D'acord amb la base número 4 de l'Acord del Govern de la Generalitat pel qual s'estableix el procediment de concessió de programes de televisió digital local als municipis de Catalunya inclosos en les demarcacions establertes al Pla tècnic nacional vigent de la televisió digital local i el règim jurídic d'aquestes (DOGC núm. 4482 – 4.10.05), la situació de la sol·licitud dels Ajuntaments planificats és la següent:

actualitzat 01.12.05

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
BARCELONA	1. Badalona.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Barcelona.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Hospitalet de Llobregat, L'.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Sant Adrià de Besòs.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Santa Coloma de Gramenet.	Sol·licitud i documentació correcta.

GRANOLLERS	1. Bigues i Riells.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Caldes de Montbui.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Canovelles.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Cardedeu.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Granollers.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Ametlla del Vallès, L'	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Garriga, La.	Sol·licitud i documentació correcta.
	8. Llagosta, La.	Sol·licitud i documentació correcta.
	9. Roca del Vallès, La.	Sol·licitud i documentació correcta.
	10. Franqueses del Vallès, Les.	Sol·licitud i documentació correcta.
	11. Lliçà d'Amunt.	Sol·licitud i documentació correcta.
	12. Lliçà de Vall.	Sol·licitud i documentació correcta.
	13. Llinars del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	14. Martorelles.	Sol·licitud i documentació correcta.
	15. Mollet del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	16. Montmeló.	Sol·licitud i documentació correcta.
	17. Montornès del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	18. Parets del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	19. Sant Antoni de Vilamajor.	Sol·licitud i documentació correcta.
	20. Sant Celoni.	Sol·licitud i documentació correcta.
	21. Sant Feliu de Codines.	Sol·licitud i documentació correcta.
	22. Sant Fost de Campsentelles.	Sol·licitud i documentació correcta.
	23. Sant Pere de Vilamajor.	Sol·licitud i documentació correcta.
	24. Santa Eulàlia de Ronçana.	Sol·licitud i documentació correcta.
	25. Santa Maria de Palautordera.	Sol·licitud i documentació correcta.

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
CORNELLÀ DE LLOBREGAT	1. Abrera.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Begues.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Castelldefels.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Castellví de Rosanes.	Manca aportar certificació de l'acord plenari de 5 de maig de 2005.
	5. Cervelló.	Manca certificat de l'acord de Ple de 20 de setembre de 2005.
	6. Collbató.	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Corbera de Llobregat.	Sol·licitud no presentada.
	8. Cornellà de Llobregat.	Sol·licitud i documentació correcta.
	9. Esparreguera.	Sol·licitud i documentació correcta.
	10. Esplugues de Llobregat.	Sol·licitud i documentació correcta.
	11. Gavà.	Sol·licitud i documentació correcta.
	12. Martorell.	Sol·licitud i documentació correcta.
	13. Molins de Rei.	Sol·licitud i documentació correcta.
	14. Olesa de Montserrat.	Sol·licitud i documentació correcta.
	15. Pallejà.	Sol·licitud i documentació correcta.
	16. Palma de Cervelló, La.	Sol·licitud i documentació correcta.
	17. Papiol, El.	Sol·licitud no presentada.
	18. Prat de Llobregat, El.	Sol·licitud i documentació correcta.
	19. Sant Andreu de la Barca.	Sol·licitud i documentació correcta.
	20. Sant Boi de Llobregat.	Sol·licitud i documentació correcta.
	21. Sant Esteve Sesrovires.	Sol·licitud i documentació correcta.
	22. Sant Feliu de Llobregat.	Sol·licitud i documentació correcta.
	23. Sant Joan Despí.	Sol·licitud i documentació correcta.
	24. Sant Just Desvern.	Sol·licitud i documentació correcta.
	25. Sant Vicenç dels Horts.	Sol·licitud i documentació correcta.
	26. Santa Coloma de Cervelló.	Sol·licitud i documentació correcta.
	27. Vallirana.	Sol·licitud i documentació correcta.
	28. Viladecans.	Sol·licitud i documentació correcta.

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
IGUALADA	1. Capellades.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Igualada.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Masquefa.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Piera.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Santa Margarida de Montbui.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Vilanova del Camí.	Sol·licitud i documentació correcta.
MANRESA	1. Artés.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Balsareny.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Berga.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Cardona.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Gironella.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Manresa.	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Navarcles.	Sol·licitud i documentació correcta.
	8. Navàs.	Sol·licitud i documentació correcta.
	9. Puig-reig.	Sol·licitud i documentació correcta.
	10. Sallent.	Sol·licitud i documentació correcta.
	11. Sant Fruitós de Bages.	Sol·licitud i documentació correcta.
	12. Sant Joan de Vilatorrada.	Sol·licitud i documentació correcta.
	13. Sant Vicenç de Castellet.	Sol·licitud i documentació correcta.
	14. Santpedor.	Sol·licitud i documentació correcta.
	15. Solsona.	Sol·licitud i documentació correcta.
	16. Súria.	Sol·licitud i documentació correcta.

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
MATARÓ	1. Alella.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Arenys de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Arenys de Munt.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Argentona.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Cabrera de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Cabrils.	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Calella.	Sol·licitud i documentació correcta.
	8. Canet de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	9. El Masnou.	Sol·licitud i documentació correcta.
	10. Malgrat de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	11. Mataró.	Sol·licitud i documentació correcta.
	12. Montgat.	Sol·licitud i documentació correcta.
	13. Palafolls.	Sol·licitud i documentació correcta.
	14. Pineda de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	15. Premià de Dalt.	Sol·licitud i documentació correcta.
	16. Premià de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	17. Sant Andreu de Llavaneres.	Sol·licitud i documentació correcta.
	18. Sant Pol de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	19. Sant Vicenç de Montalt.	Sol·licitud i documentació correcta.
	20. Teià.	Sol·licitud i documentació correcta.
	21. Tiana.	Sol·licitud i documentació correcta.
	22. Tordera.	Sol·licitud i documentació correcta.
	23. Vilassar de Dalt.	Sol·licitud i documentació correcta.
	24. Vilassar de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
SABADELL	1. Badia del Vallès.	Sol·licitud no presentada.
	2. Barberà del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Castellar del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Castellbisbal.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Cerdanyola del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Matadepera.	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Montcada i Reixac.	Sol·licitud i documentació correcta.
	8. Palau-solità i Plegamans.	Sol·licitud i documentació correcta.
	9. Polinyà.	Sol·licitud i documentació correcta.
	10. Ripollet.	Sol·licitud i documentació correcta.
	11. Rubí.	Sol·licitud i documentació correcta.
	12. Sabadell.	Sol·licitud i documentació correcta.
	13. Sant Cugat del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	14. Sant Quirze del Vallès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	15. Santa Perpètua de Mogoda.	Sol·licitud i documentació correcta.
	16. Sentmenat.	Sol·licitud i documentació correcta.
	17. Terrassa.	Sol·licitud i documentació correcta.
	18. Viladecavalls.	Sol·licitud no presentada.
VIC	1. Les Masies de Voltregà.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Manlleu.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Roda de Ter.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Sant Hipòlit de Voltregà.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Taradell.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Tona.	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Torelló.	Sol·licitud i documentació correcta.
	8. Vic.	Sol·licitud i documentació correcta.

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
VILANOVA I LA GELTRÚ	1. Calafell.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Canyelles.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Cubelles.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Cunit.	Sol·licitud no presentada.
	5. El Vendrell.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Olivella.	Manca aportar certificat de l'acord de Ple de 27/09/2005.
	7. Sant Pere de Ribes.	Sol·licitud i documentació correcta.
	8. Sant Sadurní d'Anoia.	Sol·licitud i documentació correcta.
	9. Santa Margarida i el Monjos.	Sol·licitud i documentació correcta.
	10. Sitges.	Sol·licitud i documentació correcta.
	11. Vilafranca del Penedès.	Sol·licitud i documentació correcta.
	12. Vilanova i la Geltrú.	Sol·licitud i documentació correcta.
BLANES	1. Blanes.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Lloret de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Tossa de Mar.	Sol·licitud i documentació correcta.

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
FIGUERES	1. Castelló d'Empúries.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Figueres.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. L'Escala.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Roses.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Vilafant.	Sol·licitud i documentació correcta.
GIRONA	1. Banyoles.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Bescanó.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Canet d'Adri.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Cassà de la Selva.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Girona.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Llagostera.	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Porqueres.	Sol·licitud i documentació correcta.
	8. Salt.	Sol·licitud i documentació correcta.
	9. Sarrià de Ter.	Sol·licitud i documentació correcta.
OLOT	1. Campdevàrol.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Olot.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Ripoll.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Sant Joan de les Abadesses.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Sant Joan les Fonts.	Sol·licitud i documentació correcta.
PALAFRUGELL	1. Begur.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Bisbal de l'Empordà, La.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Calonge	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Castell Platja d'Aro.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Palafrugell.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Palamós.	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Sant Feliu de Guíxols.	Sol·licitud i documentació correcta.
	8. Santa Cristina d'Aro.	Sol·licitud i documentació correcta.
	9. Torroella de Montgrí.	Sol·licitud i documentació correcta.

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
BALAGUER	1. Agramunt.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Balaguer.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Bellpuig.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Cervera.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Les Borges Blanques.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Mollerussa.	Sol·licitud i documentació correcta.
	7. Tàrraga.	Sol·licitud i documentació correcta.
LLEIDIA	1. Alcarràs.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Alfarràs.	Sol·licitud no presentada.
	3. Almacelles.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Almenar.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Alpicat.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Lleida.	Sol·licitud i documentació correcta.
LA SEU D'URGELL	1. El Pont de Suert.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. La Pobla de Segur.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. La Seu d'Urgell.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Puigcerdà.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Sort.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Tremp.	Sol·licitud i documentació correcta.
VIELH A MIJARAN	1. Bossòst.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Naut Aran.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Vielha e Mijaran.	Sol·licitud i documentació correcta.
REUS	1. Cambrils.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Mont-roig del Camp.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Reus.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Riudoms.	Sol·licitud i documentació correcta.

CANAL	MUNICIPI PLANIFICAT	OBSERVACIONS
TARRAGONA	1. Montblanc.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Salou.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Tarragona.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Torredembarra.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Valls.	Sol·licitud i documentació correcta.
	6. Vila-seca.	Sol·licitud i documentació correcta.
TORTOSA	1. Amposta.	Sol·licitud i documentació correcta.
	2. Deltebre.	Sol·licitud i documentació correcta.
	3. Roquetes.	Sol·licitud i documentació correcta.
	4. Sant Carles de la Ràpita.	Sol·licitud i documentació correcta.
	5. Tortosa.	Sol·licitud i documentació correcta.

Document F

Municipis de Catalunya incorporats al Pla Tècnic Nacional de la Televisió Local Digital el febrer de 2006

El Ministeri d'Indústria inclou en el Pla Tècnic de la TDT local 30 municipis considerats prioritaris pel Govern

El Ministeri d'Indústria ha planificat 30 dels municipis que el Govern de la Generalitat considera prioritaris per rebre la Televisió Digital Terrestre. En la trentena de localitats planificades s'inclouen totes les capitals de comarca que quedaven pendents d'afegir al Pla Tècnic Nacional de la TDT local, totes les poblacions amb televisió local municipal autoritzada, i els municipis de més de 5.000 habitants.

El director general de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals, Santiago Ramentol, s'ha mostrat "satisfet" amb la planificació d'aquests 30 municipis, ja que per les seves característiques (capitals de comarca, poblacions amb televisió local municipal autoritzada i municipis amb un gran nombre d'habitants) eren considerats de màxima prioritat pel Govern. Un cop assolida aquesta primera fase, el Govern continuarà sol·licitant al Ministeri d'Indústria que tingui en compte, en una propera planificació, la resta de municipis, prioritàriament els de més de 2.000 habitants.

La llista de municipis planificats és la següent:

Capitals de comarca

Comarca	Municipi	Població	Demarcació
La Selva	Santa Coloma de Farners	10.036	TL01GI - BLANES
Ribera d'Ebre	Móra d'Ebre	4.960	TL03T - TORTOSA
Terra Alta	Gandesa	2.882	TL03T - TORTOSA
Priorat	Falset	2.627	TL01T - REUS

Municipis amb televisió local autoritzada

Comarca	Municipi	Població	Demarcació
Montsià	Alcanar	8.868	TL03T - TORTOSA
La Selva	Maçanet de la Selva	4.913	TL01GI - BLANES

■ Comunicat de premsa ■

Baix Camp	Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant	4.839	TL01T - REUS
Bages	Moià	4.830	TL05B - MANRESA
Baix Camp	La Selva del Camp	4.628	TL01T - REUS
La Selva	Breda	3.566	TL01GI - BLANES
Ribera d'Ebre	Móra la Nova	3.113	TL03T - TORTOSA
Anoia	Òdena	2.832	TL04B - IGUALADA
Osona	Sant Pere de Torelló	2.244	TL08B - VIC
Vallès Oriental	Vallromanes	1.807	TL02B - GRANOLLERS
Ribera d'Ebre	Ascó	1.629	TL03T - TORTOSA
Alt Penedès	Granada, la	1.525	TL09B - VILANOVA GELTRÚ
Terra Alta	Horta de Sant Joan	1.219	TL03T - TORTOSA
Montsià	Godall	732	TL03T - TORTOSA
Alt Camp	Rodonyà	455	TL02T - TARRAGONA
Osona	Lluçà	261	TL08B - VIC

Municipis de Catalunya de més de 5.000 habitants

Comarca	Municipi	Població	Demarcació
Osona	Centelles	6.304	TL08B - VIC
Montsià	Ulldecona	6.056	TL03T - TORTOSA
Baix Ebre	Ametlla de Mar	6.032	TL03T - TORTOSA
Selva	Arbúcies	5.775	TL01GI - BLANES
Selva	Vidreres	5.762	TL01GI - BLANES
Montsià	Sénia, la	5.735	TL03T - TORTOSA
La Selva	Sant Hilari Sacalm	5.466	TL01GI - BLANES
Tarragonès	Constantí	5.462	TL02T - TARRAGONA
Alt Penedès	Gelida	5.358	TL09B - VILANOVA GELTRÚ
Selva	Anglès	5.096	TL01GI - BLANES

Annex 2

Còpia de l'enregistrament d'entrevistes personals (format WAV)